TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

1919

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN
I KJØBENHAVN

• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

REDAKTION:
POVL DRACHMANN

REDAKTIONSUDVALG:
H. P. PRIOR, C. F. JARL, F. H. J. RAMBUSCH

1919

KJØBENHAVN
NIELSEN & LYDICHE (AXEL SIMMELKIÆR)

INDHOLDSFORTEGNELSE FOR 1919

TIDSSKRIFT FOR
INDUSTRI
UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •
Nr. 1 1. JANUAR 1919

Tilførsels-Situationen.

Amerika-Overenskomstens hidtidige Virkninger.

Det synes, som om man nu er i Stand til at begynde at danne sig et Overblik over, hvilken Betydning den dansk-amerikanske Overenskomst vil faa med Hensyn til Danmarks Tilførsler.

Straks efter Overenskomstens Ikrafttræden var en Del danske Skibe, beliggende i amerikanske Havne, til Disposition, men det var ganske overordentlig vanskeligt at opnaa de fornødne Licenser. Det Arbejde, man egentlig havde tænkt sig først og fremmest vilde komme til at foreligge nemlig at bestemme, i hvilken Rækkefølge de forskellige Varer skulde hjemtages til Danmark, blev saaledes foreløbig overflødigt.

Da det syntes, som om Vanskelighederne for Importen fra Amerika vilde vedblive endnu nogen Tid, lagde man fra Organisationernes Side Vægt paa at opmuntre Dispositioner, som kunde bringe Tilførsler istand fra andre Lande, navnlig oversøiske Pladser. Ved Samarbejde med Fragtnævnet, Erhvervenes Fællesudvalg og Det Forenede Dampskibs-Selskab blev det foreløbig bestemt at sende M/S »Oregon«, der indlaster 8000 Tons, til Sydamerika for at hente en Række for Industrien særdeles vigtige Raavarer hjem, navnlig større Partier Uld, Garvestoffer, Tobak, Kakaobønner og Huder samt Kaffe. Det lykkedes Industriraadet paa Forhaand at opnaa Tilsagn fra britisk Side om, at der vilde blive givet Licens for de fleste af disse Varer undtagen Huderne, for hvis Vedkommende der stadig er Vanskeligheder. Desværre tillod Rationen kun, at $^2/_3$ af Garvestofferne kunde hjemtages.

Samtidig har Tobaksfabrikantforeningen arbejdet ihærdigt for Afskibning af 16—1800 Tons Tobak fra Java og Sumatra; ogsaa for disse Varers Vedkommende er det lykkedes Industriraadet at opnaa Licens.

Imidlertid synes det, som om Udsigterne efter Vaabenstilstandens Indtræden er blevet betydelig bedre for Importen af Varer til Brug for Industrien fra Amerika og England. England har dog navnlig givet Licens for en Del Manufakturvarer og Garner, medens der fra Amerika ved Danish Trade Office's energiske Arbejde er opnaaet Licens for større Partier Bomuld, Kobber, Zink samt noget Paraffin-Voks og Tobak, hvilket vil være af Betydning for en Række Industrigrene. Ligeledes er der givet Licens for større Partier Kakaobønner, og man haaber i Løbet af kort Tid at kunne meddele om Frigivelse af betydelige Kvantiteter Tobak. For Tobaksindustriens Vedkommende vil der i saa Tilfælde være nogenlunde rigelig Forsyning af alle de forskellige Sorter, der anvendes til Cigarer, Røgtobak og Skraatobak.

Naar disse Resultater allerede er naaede, skyldes det det energiske Arbejde, der som allerede omtalt er udført af Organisationernes Kontorer i Washington og London, idet Arbejdet for at fremskaffe Licenser for alle andre Lande end U. S. A. paahviler sidstnævnte Kontor.

Hvad Fremtidsudsigterne angaar, vil man vistnok kunne sige, at Danmark i højere Grad end hidtil vil være henvist til at søge langt bort for at fremskaffe sine vigtigste Tilførsler, idet den Frygt, man under Blokaden fra Ententens Side nærede for at give os Varer, nu synes afløst af en vis Velvilje, som vel sagtens for en Del finder sin Forklaring i de Allieredes Ønske om at eksportere over-

fødige Raastoffer og andre Varer, men dog begrænses ved, at de paa Grund af Tonnagemanglen ønsker, at vi skal købe en stor Del af vore Raavarer paa selve de oversøiske Produktionssteder i Stedet for hos de Allierede, da Varen ellers derved to Gange kommer til at lægge Beslag paa Tonnage.

Det synes derfor, som om den tidligere Import af smaa Partier fra nærliggende Lande under Forholdenes Tvang i endnu højere Grad end hidtil vil afløses af de store Køb paa Produktionsstederne i oversøiske Lande. Med klar Forstaaelse af denne Udvikling har danske Industrifirmaer i stor Udstrækning foretaget saadanne Køb trods den eminente Risiko, som paa mange Maader er forbunden hermed. Man har fra Erhvervenes Fællesudvalgs og Organisationernes Side Opmærksomheden henledt paa dette Spørgsmaal og vil efter Evne støtte herhenhørende Bestræbelser.

Hvad angaar Tilførslen af Varer fra Middelhavslandene kan man oplyse, at Skibsfarten paa Italien nu vil blive genoptaget, foreløbig med 2 Skibe, af hvilke det første bliver S/S »Tomsk«, der omtrent i Midten af December ankom hertil fra Spanien; fra dette Land ventes yderligere Afskibning med S/S »Tula«. Der er Udsigt til, at Skibsfarten paa Middelhavslandene snart vil blive optaget i større Omfang, hvilket for Industrien vil have Interesse forsaavidt angaar Tilførslen af Mandler, Nødde- samt Abrikoskerner, Kork, Svovl og Hamp.

De Vanskeligheder, de enkelte Importører i stor Udstrækning har mødt ved deres Import, har bevirket, at Sammenslutninger af Industridrivende i større og større Omfang har optaget Fællesimport under en eller anden Form. Fastest organiseret har denne været ved Tekstilfabrikantforeningens Import af Bomuld fra Amerika, noget løsere ved Chokoladefabrikanternes Import af Kakaobønner, Tobaksfabrikanternes af Tobak og Læderfabrikanternes af Garvestoffer. For Tekstilfabrikanternes Vedkommende er Fordelen ganske iøjnefaldende, idet saavel de kommercielle Dispositioner som Industriraadets Arbejde for at skaffe Licens i høj Grad lettes, men ogsaa de øvrige Fabrikanter har nogen kommerciel Fordel, idet de i Kraft af det Overblik, som de fælles Dispositioner giver dem, er i Stand til at foretage deres Køb paa Steder, hvorfra der i Øjeblikket synes bedst Chance for Tilførsel, ligesom de har den Fordel altid at være sikre paa at faa en Andel af de hjemkomne Partier. For alle de nævnte Fabrikanters Vedkommende gælder det, at den her i Landet stedfindende frivillige Fordeling i høj Grad letter Organisationerne Ordningen af det saa vanskelige Spørgsmaal om Fordelingen af Landets Aarsrationer, idet der i modsat Fald ofte ikke vilde være muligt at give Erklæring for et Parti, der overstiger Fabrikantens Aarsration, hvilket vilde have den uheldige Følge, at Importen slet ikke fandt Sted.

Det vilde af ovennævnte Grunde være i høj Grad anbefalelsesværdigt, om endnu flere Fabrikanter, saalænge de nuværende Indskrænkninger i den fri Handel bestaar, kunde blive enige om en saadan Aftale om Samvirke. Selv efter denne Tid vil saadanne fælles Indkøb kunne faa stor Betydning, fordi Forholdene kan udvikle sig saaledes, at man kun ad denne Vej kan imødegaa Virkningerne af de store Koncentrationer, som synes i Færd med at danne sig med det Formaal at disponere over Verdensforraadene af de enkelte Varer.

Overgangstid og Overgangstider.

Medens Freden langsomt baner sig Vej og det Tidspunkt, da en Overgang til lidt mere normale Forhold — næppe de gode, gamle Tider — nærmer sig, fortjener de Røster, der kræver en Forberedelse af denne Overgang, Røster, der lyder fra kyndigste Hold i alle Kulturlande, stedse større Opmærksomhed. Overgangsperioden vil jo utvivlsomt byde paa Vanskeligheder fuldt saa store, som de man har haft at kæmpe med under Krigssituationen. Foranstaltninger for at gøre Overgangen saa glat og let som gørlig er følgelig nødvendig og planlægges da ogsaa overalt snart med den Opgave at faa det mest mulige ud af enhver foreliggende Chance, snart for at sikre, at saa lidt som muligt gaar i Stykker. Kort sagt det vil være en Nødvendighed at forberede sig paa Freden, som det hidtil har været det at sikre et vist Krigsberedskab. Thi givet er det, at forbereder det Land, der har et Erhvervsliv at støtte — og hvilket Kulturland har ikke det — ikke en særlig Ordning af Produktionen, en Art Overgangsperiode . »Übergangswirtschaft«, saa vil let en Undergangsperio-

de for Erhvervslivet »Wirtschaftsuntergang« følge efter.

Hvad der vil kendetegne den kommende Periode i Erhvervslivet vil det ikke være vanskeligt at spaa om. Det er klart, at den Udtørrethed, som Krigsoptagetheden med dens abnorme Forbrug og de afskaarne Tilførsler af Enkeltvarer har medført, gør at *Raavaremanglen* for en Del Varers Vedkommende vil blive ført over fra Krigsperioden til Begyndelsen af Fredsperioden. Dette gælder saaledes Næringsmidler, Raaprodukter for Produktionen heraf samt Raavarer for Beklædningsindustrien, Tekstil, Læder o. s. v. Anderledes med andre Varer: Verden flyder i Gummi og ogsaa paa Jern og Staal vil der maaske en kortere Tid være forbigaaende Rigelighed foranlediget ved Realisation af store Poster producerede med Krigsformaal for Øje: Skibsplader, Søm o. s. v. — Om der herefter atter bliver Knaphed er det derimod ikke let at dømme om. Den noget fjernere Fremtid ligger paa mere end en Maade i det dunkle, og meget tyder paa, at man, naar de uhyre Forbrug, som en Genopbygning af Evropa kræver, skal dækkes, vil en Verdensknaphed blive Følgen. Under saadanne Forhold er da Spørgsmaalet om den rette og her navnlig *den mest økonomiske* Anvendelse af Raamaterialer paa sin Plads.

Det synes, som om de sidste Aar, ved *Rationeringen* med den heraf følgende Indførelse af Kortsystemer først har rusket Menneskeheden op af en Sorgløshed overfor Problemet Tilstrækkeligheden af *Verdens Raavarebeholdning af de almindeligst begærede og anvendte Varer,* af hvilke de færreste er tilstede i ubegrænset Mængde. Forud for den Fordeling af Beholdningerne efter Regler, som de, der skriver Verdensfreden, godkender, finder Sted, vil det sikkert være af Interesse at klare sig, om selv den mest redebonne og ligeligt givne Adgang til Verdensbeholdningerne af Raamaterialer vil muliggøre det at tilfredsstille *alle* Krav. Og naar det saa for en Række Materialers Vedkommende har vist sig, at Forraadene ingenlunde er uudtømmelige, vil det blive den tekniske Videnskabs Opgave at søge nye Materialer eller Kombinationer heraf bragte i Forslag og forøvede samt Teknikens at fremskaffe dem.

· ·

Et lille Essays over Verdenskulturens Forhold til Raamaterialerne, der fornylig er fremkommet i det norske Tidsskrift »Samtiden«, som en Gengivelse af et Foredrag holdt i Norsk Videnskabsselskabs Forening af Professor V. M. Goldschmidt, turde sikkert i denne Sammenhæng have Interesse. Foredragsholderen, der hører til de yngre norske Videnskabsmænd, er Formand for en i Norge nedsat Komité, der beskæftiger sig med den Opgave »at øge Norges Selvhjulpenhed paa Omraadet uorganiske Raastoffer«, og har saaledes haft nærliggende Anledning til at beskæftige sig med de ovenangivne Emner.

I de efterfølgende Linier skal gives en kort Redegørelse for Indholdet af Foredraget, som han har givet Titlen »Mellem to Tidsaldre«.

Det indledes med en kort Undersøgelse af Spørgsmaalet Menneskehedens Adgang til Raastoffer og disses Indflydelse paa de tidligste Kulturperioder.

Han paapeger, at allerede i Stenalderen var man paa det rene med, at det ingenlunde var alle Slags Sten, der egnede sig lige godt til Fremstilling af Redskaber. Allerede Stenalderfolkene kendte Stenarternes forskellige mekaniske Egenskaber og traf deres Valg med megen Skønsomhed. Eksempelvis kan det jo anføres, at den kendte jyske Godsejer, Kammerherre Sehested til Ravnholt — en ivrig og begejstret Arkæolog, — i sin Tid gennemførte det Eksperiment at lade en Pavillon opføre af Granstammer, fældede og tilhuggede paa Stedet, *men udelukkende ved Anvendelse af Flinteredskaber fundne paa forskellige Steder paa Godset i Kæmpegrave og Køkkenmøddinger;* og at Tømrerne, der først betragtede det som ugørligt, efterhaanden opdagede, at de paagældende Redskaber maatte siges at være *ualmindelig veltildannede* og for Arbejdet velegnede.

Det karakteristiske for Stenalderfolkene og deres Forhold til Raastofferne var imidlertid dette, at selv om de anvendte disse efter Valg foretaget under Hensyn til nøje Kendskab til Stenenes Egenskaber samt til den Anvendelse, Redskaberne skulde have, saa foregik der ikke nogen Forædling af selve Raastofferne — paa det højeste Udviklingstrin kun en højtudviklet Tildannelse.

Det er dette Forhold, der forandres under de følgende Perioder, Broncealder og Jernalder. Og det er da navnlig den sidste, der muliggør en ordentlig »Metalkultur«, da Jernet dels er lettere fremstilleligt, dels langt mere udbredt som Malm, end det i Broncen indgaaende Kobber og Tin, og Udvinding af tunge Metaller og Anvendelse af disse har siden kendetegnet Menneskets Kulturtilværelse igenem nogle tusinde Aar. Er man end

naaet overordentlig vidt i Fremstilling og Forædling, saa er det værd at lægge Mærke til, at fundamentale Forandringer i vort Forhold til disse Raastoffer er der ikke til at se igennem et Par Tusinde Aar saalidt som i deres Tal; det er de samme Metaller, der hovedsagelig anvendes. Nogen større radikal Omvæltning i Raastofforbruget eller Raastofforædlingen kan der heller ikke siges at være. Ogsaa Forholdet til Raastoffernes Økonomi er principielt omtrent det samme, *forsaavidt som man indtil Dato saa lidt som i gamle Dage nærede Bekymring med Hensyn til Raastoffernes Tilstrækkelighed for det menneskelige Behov.*

Igennem Aarhundreder var de aarlige Tilvirkninger meget smaa og ret konstante. Havde man udtømt een Forekomst af Raastoffer, saa fandt man andre, der kunde træde i Stedet for. Betydelige Fluaktioner fandt kun Sted for de ædle Metaller Guld og Sølvs Vedkommende; thi her var Forekomsterne saa minimale, at Opdagelsen af nye i oversøiske Lande kunde faa Betydning.

Fra dette Forhold til Raastoffernes Udnyttelse sker der fra Midten af det 19. Aarhundrede en ganske tydelig Forandring, og fra dette Tidspunkt møder vi endelig en gennemgribende Forandring i Menneskets Forhold til Raastofferne derved, at saavel Forbruget som Produktionen øges og øges mægtigt. Vi ser her en pludselig og stadig voksende Produktionsstigning for Jern, Kobber og Tin — fra c. 1820 og til Dato. Og vi ser iøvrigt en ganske lignende Forøgelse for omtrent alle andre Raastoffer, ogsaa de ikke metalliske, saaledes de for Jorddyrkningen saa vigtige Raastoffer Salpeter, Fosfat og Kalisalte.

Det store Spørgsmaal bliver nu: *vil de Raastofforekomster, som er Grundlaget for Nutidens Kulturliv, kunne taale den Rovdrift, som det mægtige Forbrug har medført, eller er ikke den Stigning af Produktionskurven, som navnlig tager Fart fra 1850, Begyndelsen til Afslutningen af en gennemlevet Kulturperiode.*

Forfatteren besvarer dette Spørgsmaal omtrent saaledes:

Vi kan naturligvis ikke besvare Spørgsmaalet om fremtidige Ressourcer under eet for alle Raastoffers Vedkommende. Sagen stiller sig meget forskelligt for de forskellige Raastoffer. Enkelte af disse vil sandsynligvis om forholdsvis kort Tid være opbrugt. Dette synes særligt at gælde *Tin* og *Platin*. Ligeledes giver Forekomsterne af *Fosfat* — det maaske vigtigste Landbrugsraastof — alvorlig Grund til Bekymring, idet man om nogle Menneskealdre vil være henvist til at hente Raastoffet fra dels ugunstig beliggende, dels fattige Forekomster, noget som naturligvis i høj Grad vil fordyre alle Fosforforbindelser. Ogsaa for Jernets Vedkommende er Udsigterne ingenlunde helt lyse. En Række moderne Metalurger antager saaledes, at de bedste Jernforekomster, de som den nuværende Produktion er baseret paa, vil være tømt inden hundrede Aar. Men her aabner sig nye Muligheder. Andetsteds er Reserverne enorme. Ligeledes er Verdens *Stenkul*beholdninger vistnok tilstrækkelige til flere hundrede Aars Forbrug. — At Forekomsterne af *Chilisalpeter* ikke er uudtømmelige, er almindelig kendt, men paa dette Omraade vil der vel aldrig indtræffe nogen Nødstilstand, takket være de Opfindelser, som muliggør Udnyttelsen af Luftens Kvælstof til Gødningsøjemed.

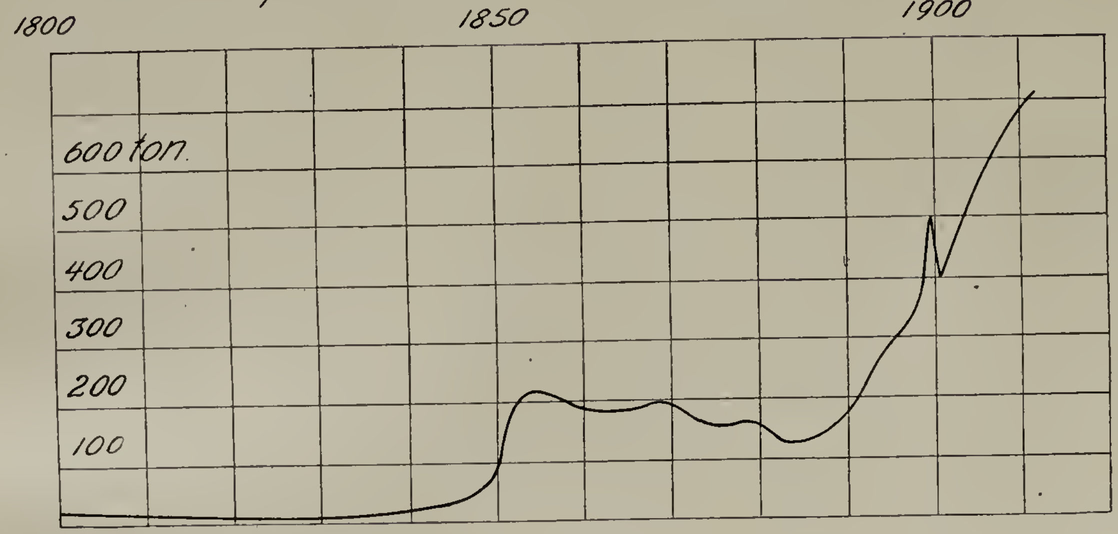
Iøvrigt vilde en grundig Drøftelse af Fremtidsudsigterne for de forskellige Raastoffers Vedkommende kræve en vidtløftig Udvikling for hvert enkelt Stof.

Imidlertid kan vi, uden at fortabe os i Detailler, udlede nogle Hovedresultater af nogle grafiske Fremstillinger.

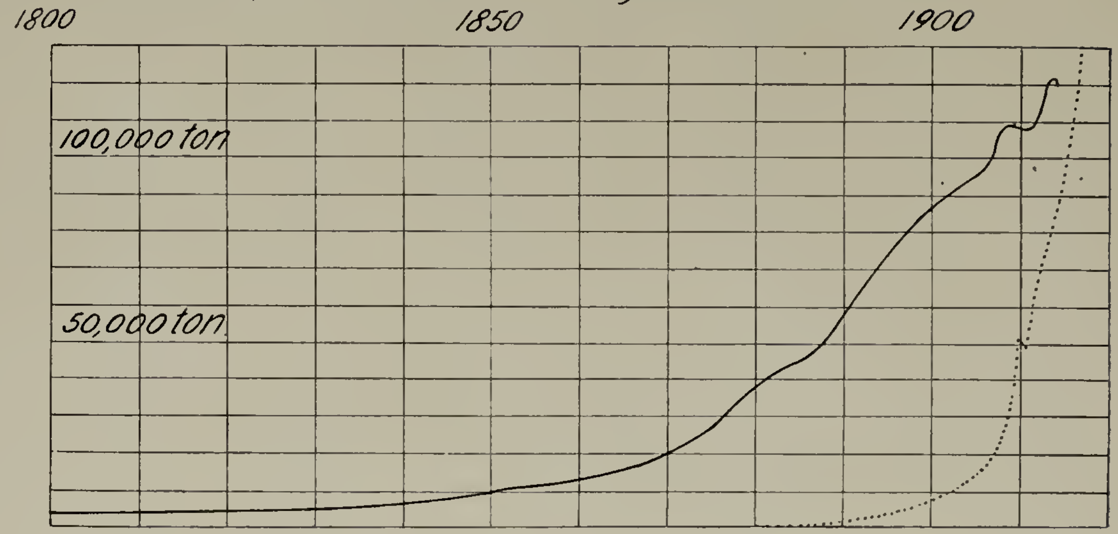
Betragter vi de stigende Kurver i anden Halvdel af det 19. Aarhundrede indtil Tiden før Krigen, finder vi, at Produktionsfordoblingen for hvert enkelt Raastof til at begynde med kunde sættes til 20 Aar, men siden stadig bliver kortere, noget man iøvrigt allerede tidligere er bleven opmærksom paa. — Tænker man sig nu den samme Stigning fortsat med stadig Fordobling af Produktionen i Tyveaarsperioder eller endnu hurtigere, indser vi, at dette før eller senere maa ophøre alene af den Grund, at der ikke er mere. Man erindre blot det berømte Regnestykke med Hvedekornene paa Skakbrædtet, som ved stadig Fordobling hurtigt førte til enorme Tal. Det samme gælder naturligvis her, og Resultatet er, at den Produktionsøgning, der begyndte for 70 Aar siden, *umulig kan vedblive langt ind i Fremtiden* uden at føre til fuldstændig Udtømning af selv de rigeste Raastofforekomster.

Vi kan altsaa med Sikkerhed forudsige, at Produktionskurvens moderne »Form«, den stigende Type, som tager sin Begyndelse i anden Halvdel af forrige Aarhundrede, umulig kan være et *blivende* Fænomen. Før eller senere vil Kurven igen dreje, saa den stiger mindre brat, ja, maaske bliver helt horisontal, eller maaske endogsaa viser

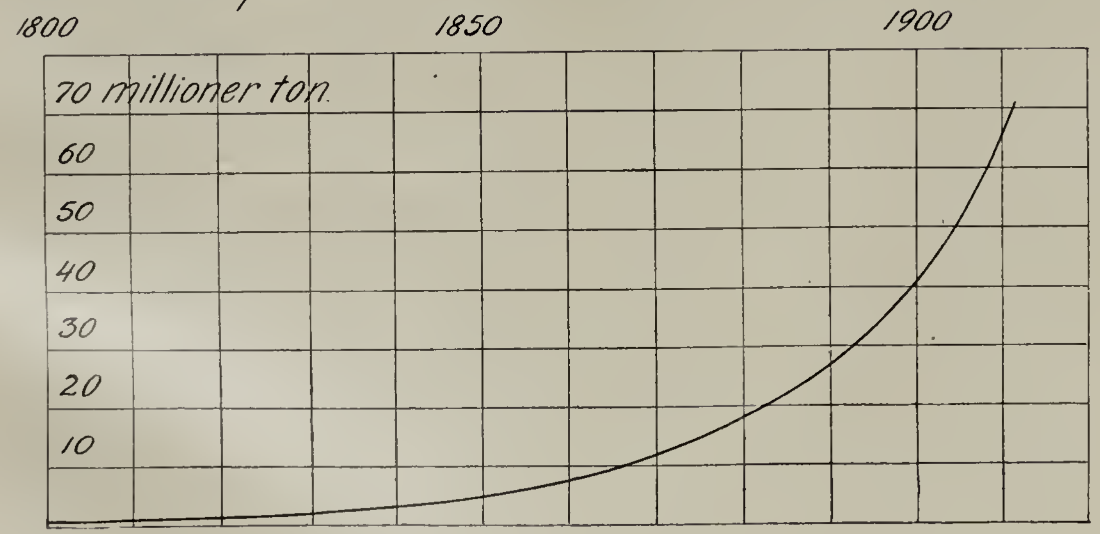
Verdensproduktion. Guld.

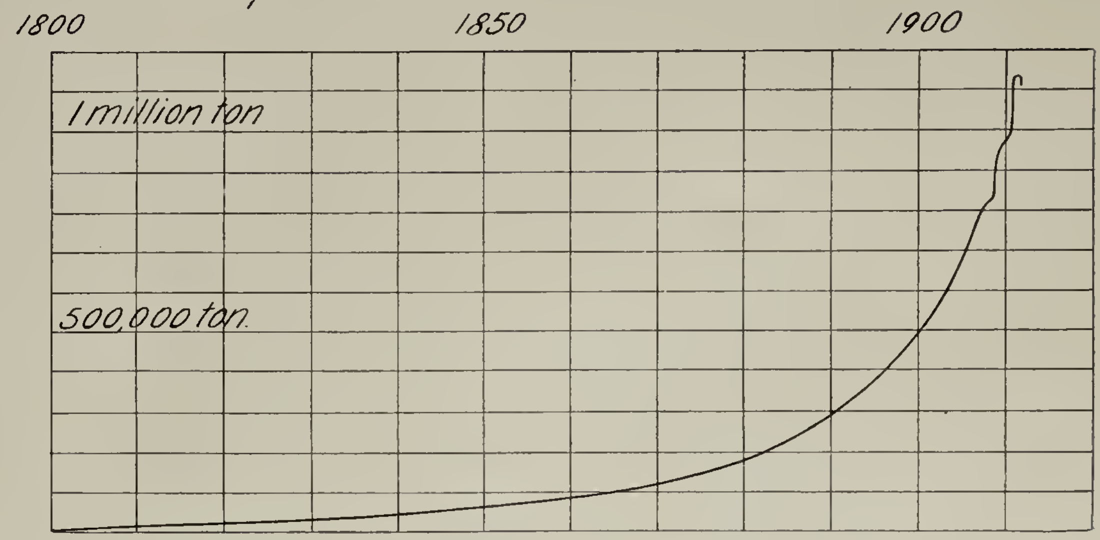
Verdensproduktion Tin og Aluminium.

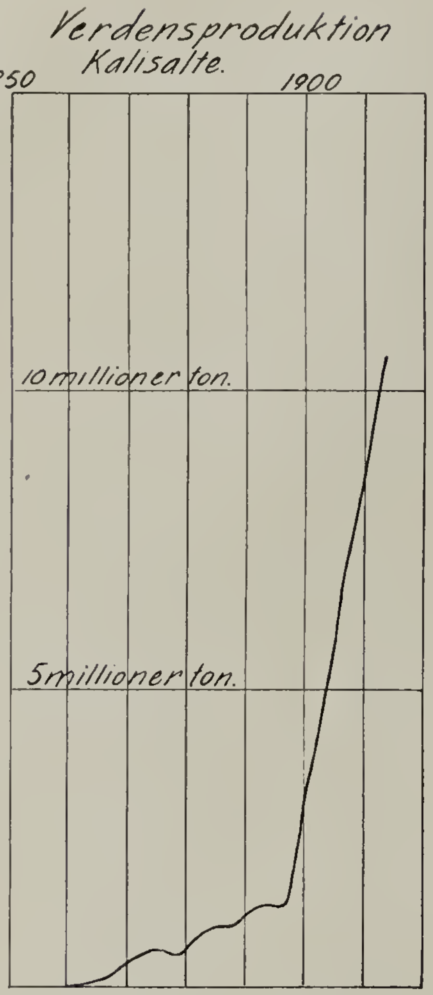

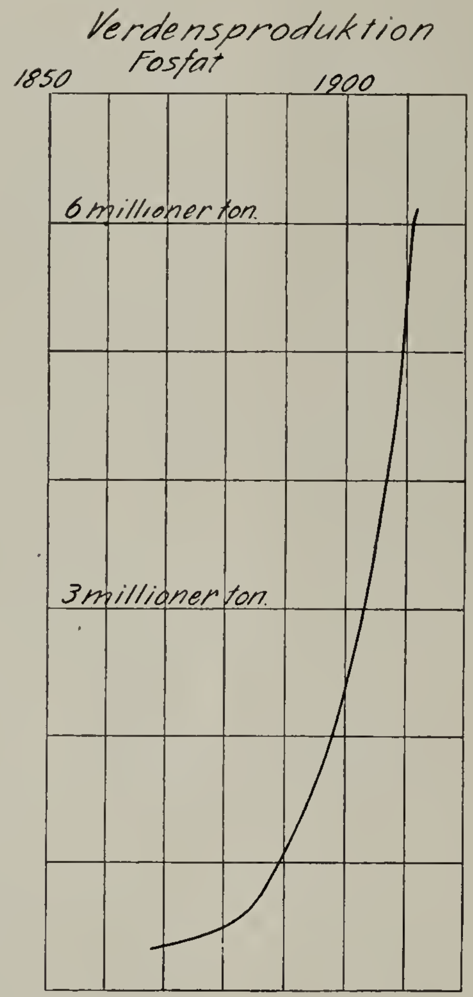
Verdensproduktion Jern

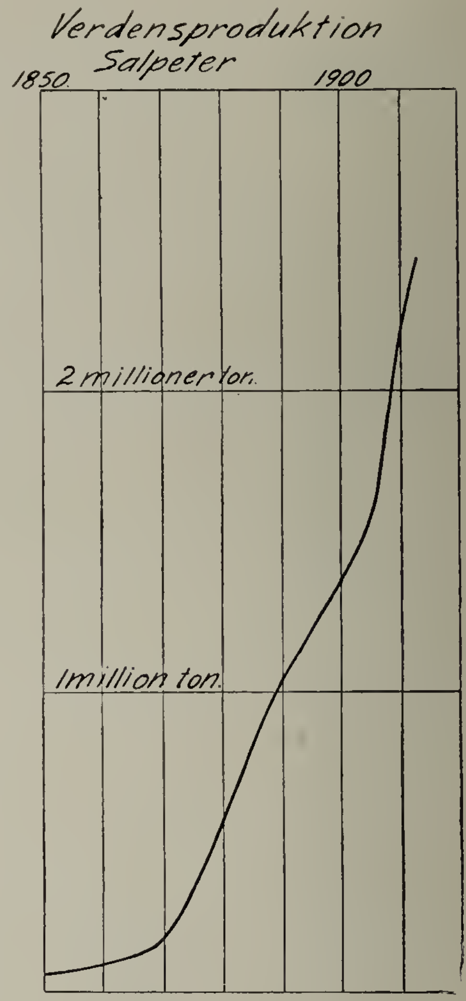

Verdensproduktion. Kobber.

Tilbagegang — nemlig saasnart Tendensen til Forbrugsøgning bliver hemmet ved Raastoffernes tiltagende Sjeldenhed.

Og er vi først kommet til Kurvens næste Ombøjningspunkt, som er ensbetydende med Rationeringen af de gamle Raastoffer, med et helt nyt Syn paa Kulturgrundlagets Økonomi, er vi dermed gledet over i en i økonomisk Henseende helt ny Tidsalder.

Allerede i de sidste Aar før Krigen kostede det store Anstrengelser for Raastofproduktionen at holde Trit med Begæret. Vi oplevede, at Bedrifter, hvis oprindelige Adgang til Raastof var udtømt, maatte gaa til fjernere og fjernere Lande for at faa deres Behov dækket, f. Eks. saa vi hvordan evropæiske Zinkværker efter at de oprindelige Produktionskilder var udtømte, maatte hente deres Raamalm fra saa fjerntliggende Steder som Australien eller Sydafrika. Man kan da med Grund sige, at allerede de sidste tyve—tredive Aars tekniske og økonomiske Udvikling er præget af Kampen om Raastofferne.

I teknisk Henseende ytrede dette sig særlig i Bestræbelserne for at udnytte Raastofforekomsterne paa den mest rationelle Maade, at anvende Malme, som tidligere paa Grund af ringe Metalindhold eller andre Mangler blev anset for værdiløse samt gøre selve Forædlingen saa billig, at selv de mindre rige Raastofforekomster kunde udnyttes med Fordel. Hvor store Fremskridt, der er opnaaet paa disse Felter, er almindelig bekendt.

Om Raastofforekomsterne ytrede Kampen sig baade i de private Bedrifters og Sammenslutningers Kapløb som i Staternes indbyrdes Konkurrencekamp. Og i sidste Instans er det for en ikke ringe Del Verdens tiltagende Behov efter Raastoffer i Forbindelse med Erkendelsen af Raastoffernes begrænsede Mængder, der har ført til de Modsætningsforhold, Stormagterne imellem som allerede længe før Krigen varslede om den Ulykke, der maatte komme.

Forøgelsen af Raastofproduktionen kan imidlertid kun fortsættes, naar Tekniken stadig gør Fremskridt — hvilket den utvivlsomt ogsaa i Fremtiden vil gøre — samt naar stadig nye Dele af Verden drages ind i Industrialiseringen, hvilket ligesaa utvivlsomt vil ske. Men tiltrods herfor er det som sagt iøjnefaldende, at Kurven for Raastofforbruget ikke kan fortsætte i lang Tid — ikke i mange Menneskealdre — med sin nuværende Karakter.

Man indvende ikke, at naar Raastofforekomsterne engang svigter, naar Produktionskurven bøjer ned, — saa har vi da i alle Fald de Mængder som hidtil er udvundne, i Behold som disponibel Kapital oparbejdet til vore Behov.

Klart er det saaledes, at de Kul, som er udvundne og forbrændte, ikke kan betegnes som blivende Aktiv. Heller ikke de store Mængder Jordbrugsraastoffer betyder, under det nuværende Forbrugssystem, nogen blivende Vinding.

Men saa Metallerne? Er de ikke stadig tilstede, naar de først engang er udvundne? Og findes der ikke her kolossale Mængder, samlet i Tidens Løb?

De Metalmængder, som er blevet fremstillet i Tidernes Løb, er ganske vist overordentlig store. Det kan f. Eks. nævnes, at den Jernmængde, som fremstilledes fra Aar 1500 til 1914, er saa stor, at den samlet og støbt i Form af en Jernterning vilde faa en Kantlængde af omtrent Syv Hundrede Meter. (Omtrent syv Gange Raadhustaarnets Højde). Sammenstillet med denne uhyre Jernmængde er den Guldmængde, som er fremstillet i samme Tidsrum, rent forsvindende; den vil repræsentere en Guldterning med omtrent 11 Meters Sidelængde, omend den i og for sig er af meget respektabel Størrelse og Værdi.

En Del af disse Metalmængder kan selvfølgelig stadig støbes om i nye skiftende Former efter Behovet. Men det gælder kun til en vis Grad. Og navnlig er det først i de senere Aar at der er kommen Fart i den Bevægelse, der tager Sigte paa at bevare Metallerne og bruge dem igen — kort sagt, systematisk at økonomisere med alt Metalaffald, saaledes at det saasnart det under een Form har opfyldt sin Bestemmelse, snarest igen bringes ind i Cirkulationen.

— Denne Side af Metallernes Økonomi, som bl. a. repræsenteres af dem, der køber gammelt Jern, faar i Virkeligheden stadig større Betydning, og det er utvivlsomt, at denne Bevægelse — »Sekundærmetalbevægelsen« — i betydelig Grad vil modvirke den kommende Raastofmangel.

Men for mange Metallers Vedkommende vil den ikke kunne gennemføres under de hidtil herskende Forhold. Der gaar f. Eks. 40 pCt. af Blyproduktionen til Fremstilling af blyholdige Farver, særlig Blyhvidt, en Mængde, som ikke kan genvindes paa nogen Maade. Der gaar uhyre Mængder af Tin til kemiske Præparater, specielt i Silkeindustrien (Tinsalt), der heller ikke kan tænkes genvundne. Selv for et saa værdifuldt Metals Vedkommende som Platin, maa der regnes, at kun en Trediedel af Produktionen forbliver i Omløb efter første Gangs Anvendelse, to Trediedele gaar tabt, efter kun at være brugt til eet Formaal (Platinsalte).

Vort Slutfacit bliver da dette, at den Tidsalder, der har været præget af et letsindigt Forbrug af de tunge Metaller, maa være nær ved Afslutningen, da et stadigt stigende Behov i Længden ikke kan tilfredsstilles ved en tilsvarende stigende Produktion.

Der er nu derfor i og for sig ingen Grund til at se pessimistisk paa Udviklingen. En gennemført Økonomi i vort Forhold til Raastofferne vil kun være af det gode, baade i teknisk og intellektuel Henseende. Men vil Forholdet: Indskrænkning af Produktion og Forbrug ikke medføre en Stagnation i Menneskets tekniske Udvikling? Er det ikke et Tegn paa Senilitet, naar Resignationen kommer som en Tvangsforanstaltning, som en Dyd af Nødvendighed?

Svaret er, ja! — Det kan ikke nægtes at denne Knaphed og dens Konsekvenser virkelig er et Tegn paa »Alderdom«. Den Kulturperiode, der er baseret paa ubegrænset og uhindret Anvendelse af de tunge Metaller, har altsaa snart set sine bedste Dage, og vi er ikke langt fra Afslutningen af en Tidsalder af Menneskets økonomiske og tekniske Udviklingshistorie.

Om nu disse Alderdomstegn er universelle, gældende for hele vor materielle Kultur, eller om der er Raastofressourcer, som ikke er mærket af Tiden, Raastoffer, som maaske har sin store Tid for sig, skal foreløbig staa hen.

Vist er det kun, at efter Stenalderen er fulgt de tunge Metallers Tidsalder, en Tidsalder, som nu allerede viser de første begyndende Tegn paa, at den nærmer sig sin Afslutning. Og vi spørger: Hvad følger efter denne, hvilken ny Tidsalder gaar vi imøde?

For at søge at besvare dette Spørgsmaal, maa vi kaste Blikket paa et *Erfaringsmateriale* af ganske anden Art end det statistiske. Vi skal ikke udelukkende se paa de Raastoffer, som hidtil er nyttiggjorte, men maa undersøge, hvilke Raastoffer, der i det hele taget findes i den uorganiske Natur, undersøge, hvad den Jordklode vi lever paa bestaar af, hvad dens enkelte Bestanddele er, og hvad den i Fremtiden kan byde os som materielt Grundlag for vor Kulturudvikling.

Her ses ved denne Opgørelse helt bort fra Spørgsmaalet om Jordens Indre, dens Kerne, om hvis Sammensætning man intet sikkert ved. Den bestaar sandsynligvis af Nikkeljern, men den kan ikke antages at kunne faa teknisk Betydning. Det er Jordens ydre Skal, den tilgængelige Skorpe, der, ved Siden af Luften og Havet, er det Arbejdsfelt,

som vi til alle Tider vil være henvist til, naar vi søger uorganiske Raastoffer.

Ved en Undersøgelse af hvad Jordens ydre Dele, »Litosfæren«, bestaar af, ser man helt bort fra enkelte Metaller i Malmforekomsterne, Gruber og Miner, da disses Mængde er forsvindende sammenlignet med den totale Masse af almindelig Bjergart, af Graasten, og vi kan da beregne Gennemsnitssammensætningen af denne som Gennemsnitet af de Tusinder af Bjergartanalyser, som Petrograferne og deres kemiske Medarbejdere har foretaget.

Resultatet af en saadan Gennemsnitsberegning, udført af den amerikanske Mineralkemiker F. W. Clarke, er i Uddrag gengivet i følgende to Tabeller. I den første er opført de Stoffer, som findes i Mængder over en halv Procent. I en anden Tabel er eksempelvis sammenstillet Jordskorpens Indhold af nogle teknisk vigtige Metaller.

Tabel 1. *De Stoffer, som er repræsenteret i Jordskorpen ved Mængder over en halv Procent.*

Kiselsyre, Siliciumdioksyd	59,8	pCt.
Lerjord, Aluminiumoksyd	14,9	—
Jernoksyder	6,1	—
Kalk, Kalkoksyd	4,9	—
Magnesia, Magnesiumoksyd	3,3	—
Kali, Kaliumoksyd	3,0	—
Titansyre, Titandioksyd	0,8	—

Tabel 2. *Indholdet af nogle teknisk vigtige Metaller i Jordskorpen.*

Nikkel	0,02	pCt.
Kobber	0,01	—
Zink	0,004	—
Bly	0,002	—

Vi ser da, at de Metaller, som hidtil har været karakteristiske for vor materielle Kultur, *de tunge Metaller,* forekommer i indbyrdes meget forskellig Mængde.

Vi ser, at Kobber, Bly og Zink kun findes i minimale Kvantiteter sammenlignet med mange andre Stoffer, og af de hidtil brugte tunge Metaller er Jern det eneste, som indgaar i Jordens Sammensætning i virkelig respektabel Mængde, saaledes at den Frygt for Mangel paa Jern, som man kunde nære ved Betragtning af de for Øjeblikket vigtigste Forekomster, vel kan dæmpes noget under Hensyn til de Reserver, som et teknisk Fremskridt endnu kunde tænkes at erobre for Mennesket.

Men de allerfleste Stoffer, som findes i store Mængder, er helt andre end dem, som før det 19. Aarhundrede har været af Betydning for vor Kultur. Over Halvparten af Jordskorpen bestaar af Kiselsyre, en Forbindelse mellem det metalloide Stof Silicium og Ilt. *Silicium* har ganske vist fundet Anvendelse før, fremfor alt i den keramiske og i Glasindustrien, samt andetsteds, men ikke fremstillet i fri Tilstand, kun i Form af Legeringer, Ferrosilicium, og forbundet med Kulstof som Karborundum. Silicium faar stadig øget teknisk Betydning, og det synes utvivlsomt, at dette smukke, metallisk udseende, lette Stof og dets Forbindelser vil kunne finde Anvendelse paa stadig nye Felter.

Næst efter Silicium-Iltet (Kiselsyre)) er *Aluminiumstofforbindelsen: Lerjord* mest udbredt, idet omtrent en Sjettedel af Jordens ydre Dele bestaar af dette Stof, eller beregnet som metallisk Aluminium henimod otte Procent og dobbelt saa meget i Vægt, som der findes Jern, eller regnet i Volumen fem Gange saa stort et Kvantum. Heller ikke Brugen af Aluminium tilhører den »hendøende« Kulturperiode. Først i de sidste Aartier er det lykkedes at fremstille dette nyttige, lette Metal i teknisk Maalestok — det vil sige tonvis, idet Aluminiumfremstillingen ligesom Fremstillingen af Silicium og de øvrige lette Metaller kræver Anvendelsen af store elektriske Energimængder. Det er derfor ingen Tilfældighed, at Brugen af de lette Metaller begynder samtidig med at Udnyttelsen af Elektriciteten tager det uhyre Opsving, der indledes med dette Aarhundrede.

Nogle Tal vil belyse de tekniske Fremskridt, som karakteriserer Overgangen fra den forrige Tidsalder til den næste:

Den Kraftmængde, som udkræves for at fremstille et Kilogram Metal af de Oksyder, som findes i Naturen, er for Kobber omtrent en halv HK-Time, for Jern tre HK-Timer, men for Aluminium ikke mindre end elleve HK-Timer!

Det er af Interesse at betragte den karakteristiske Kurve for Aluminiumproduktionsstigningen, som for Sammenligningens Skyld er indtegnet i samme Koordinatsystem, som det af de gamle, tunge Metaller, nemlig Tin, som har lignende Tal for den nuværende Totalproduktion. Det ses her, at Aluminiumfremstillingen øges i endnu voldsommere Tempo end noget af de gamle Metaller. Vi har her et Eksempel paa et teknisk nyt Metal, som fortrænger de hidtil anvendte Metaller fra vigtige Enemærker, et Eksempel paa et let Metal, som fortrænger tunge Metaller.

Hvordan staar det nu med Raastofferne for Aluminiumtilvirkningen? Maa vi ikke frygte for, at denne hurtige Produktionsøgning stopper op ligesaa hurtigt, som den vil gøre det for de andre Metaller saasnart Raastofforekomsterne er tømt? Før Krigen er praktisk talt alt Aluminium blevet fremstillet af et forholdsvis sjeldent Raastof, som kun faa Lande har ejet nemlig Bauxit, et Raastof, som i Lighed med Kaolin er en Sekundærdannelse. Det forekommer rigeligst i Frankrig, dernæst findes store Mængder i Ungarn, Nordamerika, Centralamerika og Indien. Men ingen af disse Forekomster er uudtømmelige. Det maa derfor anses for en af de vigtigste tekniske Fremtidsopgaver, at søge at nyttiggøre Aluminiumindholdet i den almindelige »Graasten«. Og denne Opgave er ikke uløselig. Det kan i denne Sammenhæng nævnes, at der i Norge for første Gang er fremstillet Aluminiumsalte, endnu ikke metallisk Aluminium, af Jordskorpens primære Bestanddele (Graastenen) i tonsvis og med tilfredsstillende Resultater. Og er man først kommet saa langt, at man kan udnytte Aluminiumindholdet i de almindelige Bjergarter, vil Fremtidsudsigterne for Aluminium være rykket adskilligt nærmere. Det er vel næppe for meget sagt, at Aluminium i den næste Menneskealder, næst efter Jern, vil blive det vigtigste Kulturmetal.

Ogsaa Magnium, et smukt, sølvhvidt, let Metal, er overmaade udbredt; dets Hovedanvendelse vil sandsynligvis blive i Aluminium-Magnium-Legeringer, der viser meget værdifulde Egenskaber. Atter et af »Letmetallerne«, som kan rykke op til at blive en Kulturfaktor.

I lignende Mængde findes ogsaa et andet Letmetal, nemlig *Kalcium,* hvis kemiske Forbindelser i den sidste Menneskealder har faaet en uhyre øget Anvendelse. Der behøver her kun at mindes om Cementindustrien, Betonskibe, som konkurrerer med Jernskibe, om Kalciumkarbid, Kalkkvælstof og Norgessalpeter for at vise, hvilken mægtig Plads Kalciumforbindelserne er i Færd med at erobre i den almindelige Økonomi.

Ogsaa *Titanet,* et Stof, som tidligere blev anset for sjeldent og unyttigt, men som i Virkeligheden hører til Jordskorpens mest udbredte Bestanddele, begynder at rykke frem paa den økonomiske Arena. Dets Anvendelse til hvidt Farvepigment, ogsaa et Omraade af største Betydning for Metaløkonomien, idet som tidligere nævnt Tredieparten af Blyproduktionen vil blive frigjort til andre Anvendelser end Blyhvidt og en Femtepart af Zinkproduktionen vilde blive disponibel ved at Zinkfarverne overflødiggøres, eller rettere sagt fortrænges af det til Farvepigment langt bedre egnede Titan — skal lige nævnes her. Ogsaa paa dette Omraade er det grundlæggende Arbejde gjort i Norge.

Vi ser saaledes, hvorledes nye Raastoffer, som findes i langt større Mængder end nogen af den gamle Kulturs Raastoffer, dukker op. Og disse nye Raastoffers Udnyttelse begynder netop nu, da vi er ved at øjne Bunden i de gamle Beholdninger, som man hidtil har levet paa.

Er det da ikke berettiget at tale om Begyndelsen af en ny Tidsalder, en Overgang som fuldt ud kan sammenlignes med Overgangen fra Stenalder til de tunge Metallers Tidsalder? Vi gaar saa at sige tilbage til »Stenene«. Men vi har lært at forædle dem og at udvinde og nyttiggøre Letmetallerne og deres Forbindelser. Ikke saaledes at forstaa, at man vil ophore med at bruge de tunge Metaller i Fremtiden, men de vil ikke længere være eneraadende i vor materielle Kultur, de har faaet Konkurrenter, som vil erobre sig vigtige Enemærker og trænge frem i stadig større Udstrækning.

Og den nye Tidsalder ved hvis Porte, vi staar, kan kaldes for »*De lette Metallers Tidsalder*«.

Vi lever saaledes i en kulturelt set højst mærkelig Overgangstid mellem to Tidsaldre. Ved Siden af de gamle Raastoffer og deres Produkter, som i et Par Tusinde Aar har sat deres Præg paa Menneskenes materielle Kultur, begynder helt nye, hidtil værdiløse Raastoffer og deres Produkter at gøre sig gældende i stadig voksende Udstrækning.

Og dette er ikke ene af Interesse i teknisk og naturvidenskabelig Henseende. Ogsaa fra et samfundsvidenskabeligt Standpunkt fortjener det den allerstorste Opmærksomhed. Der behøver kun her lige at nævnes de nye Opgaver, der melder sig for Lovgivningsmagten, idet de lette Metallers Raastoffer, Fremtidens Raastoffer, i mange Lande endnu staar helt udenfor Retslivet, da den gamle Tidsalders Lovgivning ikke tog Sigte paa deres Eksistens, ikke omfatter de Anvendelsesmuligheder, som nu er i Færd med at blive til Virkelighed, ja, delvis allerede er blevet til Virkelighed.

Ogsaa af Statsmanden kræver Tidsskiftet den største Agtpaagivenhed, han kan ikke staa som Tilskuer overfor Omvurderingen af Værdier, Forflytning af Produktionscentrer og de deraf følgende økonomiske Magtforskydninger o. s. v.

Saavidt den norske Videnskabsmand. Som det vil ses, er hans Udtalelser meget forsigtige, nær-

mest et Spørgsmaal. Men hans Paapegen af de Muligheder for et Svar, som kunde tænkes er lige saa interessante som Spørgsmaalet han har rejst. For os her i Landet, der aldrig har drevet nogen mægtig Produktion af Metaller — derimod af andre uorganiske Raastoffer — og som foreløbig næppe vil kunne tænkes at faa Chancer herfor — Metalfremstilling vil vel i Fremtiden i meget væsentlig Grad være et *Kraft*spørgsmaal — har hele denne Sag jo maaske kun *sekundær* Interesse; større og direkte har den det for vore nordlige Nabolande, og her navnlig Norge med sine uhyre Adgange til Vandkraft.

Spørgsmaalet *Materialøkonomien* derimod, som naturligt hører sammen med en Paapegen af, at vi er ved Bunden af vor Beholdning, berører Professor Goldschmidt derimod kun flygtigt. Det var interessant om dette Spørgsmaal kunde tages op med største Udførlighed — først og fremmest ved en samlet Oversigt over, hvad der er gjort og hvad der i Øjeblikket er af »Bevægelser« paa dette Punkt. — Noget kendes jo saaledes: Siemens-Martinmetoden med dens gennemgribende Betydning for Staaltilvirkningen ved Anvendelsen af de uhyre Affald af smedeligt Jern, som vore Dages Industri giver Anledning til, og som herved oparbejdes med saare ringe Tab. Af andre Besparelsesfelter kan anføres maalbevidste Material-Kombinationer, saasom Staal med andre Materialer (som Beton) o. s. v., der formentlig ogsaa vil være af Interesse. Her tænkes ikke ene paa Erstatning af Jern i Bygningskonstruktioner eller paa Jernbetonskibene, men paa andre Anvendelser f. Eks. paa Erstatning af Støbegods med Beton eller Jernbeton i en hel Række Tilfælde, hvor dette lader sig gøre, saaledes som det allerede er bragt i Forslag forskellige Steder; til Stel og Fundamenter for Maskiner. Hvormeget selv af en ganske almindelig Værktøjsmaskine vil der ikke kunne præsteres af Jernbeton, naar det skulde være? Spørgsmaalet er blot, naar Tidspunktet kommer, da det ret beset vil kunne betale sig.

G. G.

Forstinspektør S. M. Storm.

Fra Dagbladene vil vore Læsere have erfaret, at Forstinspektør Storm, Bregentved, i Begyndelsen af December er afgaaet ved Døden som Følge af spansk Syge med efterfølgende Lungebetændelse. Ogsaa indenfor industrielle Kredse vil hans Bortgang føles som et stort Savn. Vi skal ikke her meddele udførligere Oplysninger om hans Livsbane, kun dette, at han var født i 1887 og altsaa kun naaede at blive 31 Aar gammel. Til Trods herfor havde dog hans enestaaende impulsive Arbejdsevne og store faglige Dygtighed allerede naaet at hæve ham til at indtage en ledende Stilling indenfor dansk Skovvæsen.

Da Blokaden og Brændselsmanglen tvang Industrien til at søge tilbage til indenlandske Hjælpekilder, var Storm en af de første mellem de Repræsentanter for Forstvæsenet, man kom til at samarbejde med. Med sit skarpe Blik for al Nyorientering gik han til Opgaven med en klar Forstaaelse af dens Vigtighed og udrettede et stort og uegennyttigt Arbejde for dens Løsning. Der skal her bl. a. nævnes den af ham arrangerede interessante og udmærket tilrettelagte Opvisning i Klelund Plantage, ved hvilken der forevistes et meget stort Antal Maskiner til Oparbejdning af Brændsel af forskelligt Affaldsmateriale. Ogsaa ved Planlæggelsen af en Indsamling af Olden til Olieudvinding udførte han et stort Arbejde, ligesom han paatog sig at udføre Forsøg med Fremstilling af Trætjære efter de i Sverige anvendte Metoder, Foderforsøg med Fyrrenaale m. m. Endelig var han en ivrig Forkæmper for Oprettelsen af indenlandske Trædestillationsanlæg til Udvinding af Trækul, Eddikesyre, Terpentin m. v.

Alle indenfor Industriens Kredse, der under disse Arbejder er kommet i Berøring med ham, vil bevare Minder om hans aabne og vindende Karakter. Idet vi ved disse Linier hædrer hans Minde, ønsker vi gerne at give Udtryk for en Tak for hans Arbejde — en Tak, der ved hans bratte Bortgang kun i altfor sparsomt Maal naaede at blive rettet til ham selv.

Th. Madsen.

Norsk Krigsøkonomi.

I Nationaløkonomisk Forening holdt Direktør *N. Rygg* fra det norske statistiske Centralbureau den 12. December et interessant Foredrag om Norges Økonomi under Krigen.

Han skildrede den vældige Udvikling, der var foregaaet i Landet fra 1814, til det fejrede sit Grundlovsjubilæum netop, da Krigen udbrød. Og dog var Norge endnu da et kapitalfattigt Land — senere har dette Forhold jo ændret sig betydeligt.

Straks greb Forfjamskelsen alle, Skibene lagdes op, Fondsbørsen lukkedes, alt lammedes. Saa greb Regeringen ind med Provianteringskommission, Maksimalpriser, Eksportforbud, Moratorium og Krigsforsikring for Skibe og Ladninger. Man kom saa smaat igang igen. Og nye Ruter toges op. Bergensbanen blev Bindeleddet mellem Øst- og Vestevropa, og Stillingen blev langt bedre, end man havde tænkt sig. Mange nye Foretagender kom frem. Skibsfarten tjente Guld til Landet. Den lette Afsætning gav god Fortjeneste. Tilførselsforholdene reguleredes navnlig ved Brancheoverenskomsterne med England. 1916 blev et Rekordaar.

Men efterhaanden kom Vanskelighederne med Raastoffer. Eksportforbud og umulige Fragtforhold odelagde meget, og i 1917 blev Stillingen stadig vanskeligere. Da England opsagde Handels-Overenskomsten i April 1917, var Norge henvist til selv at maatte slaa sig igennem. Saa kom man ind paa Rationeringen, og først i 1918 kom en ny Ordning istand med U. S. A. og dermed hele Ententen.

For Skibsfarten blev det som under tidligere Krige en gylden Tid. Fragterne steg til 3, 6, 9 Gange mere end før Krigen, og Skibspriserne steg. Bruttofragten før Krigen var for norsk Flaade i udenrigsk Handel 200 Mill. Kr., i 1915 var den 445 og i 1916 steg den til 1062 Mill. Kr.

Og Spekulationen greb Store og Smaa. Der jobbedes, saa Politiet formelig maatte skride ind, og af de 6 Aktiemæglere før Krigen voksede der henved 300 frem.

For Norge var Livsbetingelsen at opretholde Forbindelsen vestpaa. Flaaden formindskedes, mens Fragterne steg. For Kul steg de pr. Ton fra 460 Øre til 4500 Øre. Og Norges Søfolk trodsede Faren. Der mistedes 831 Fartøjer paa 1¼ Mill. Brutto Reg.-Tons eller omtrent ½ af Tonnagen ved Krigens Udbrud. Og af de 13,000 Mand gik de 1120 ned, medens mange andre dræbtes eller blev Invalider.

Samtidig havde Fiskeriet Gyldenaar. Der eksporteredes baade til England og Tyskland, og Storsildefiskeriet, som i 1913 gav 3⅓ Mill. Kr., gav i 1916 hele 31 Mill. Kr., medens Vaarsild-Udbyttet steg fra 2¼ til 16 Mill. Kr. En særlig Fiskeaftale regulerede Forholdet til de krigsførende Aftagere. Men ved den engelske Købepligts Opsigelse sank Fiskeriets Udbytte, der havde været oppe paa 123 Mill. Kr. netto i 1916, til 34 Mill. Kr., eller mindre end før Krigen.

Hvalfangsten i Sydhavet blev nedlagt og i de hjemlige Farvande kun opretholdt af Staten for at skaffe Fedtstof.

Men paa alle Omraader steg alt med Kæmpefart. Der anmeldtes i 1913—14 nye Selskaber til 50 Mill. Kr. I 1917 steg det til 435 Mill. Kr. Og Udvidelserne af gamle steg fra 40 til 310 Mill. Kr. Offentlige Aktieemissioner og Obligationsudbud steg fra 95 Mill. Kr. i 1914 til 1062 Mill. Kr. i 1916. Formuen steg fra 4200 Mill. Kr. i 1913 til 7300 Mill. Kr. i 1916 og Indtægten fra 930 til 2250 Mill. Kr. i 1916.

Men samtidig steg Seddelomløbet fra 123 til 408 Mill. Kr. Indskudene i Privatbanker steg fra 592 Mill. Kr. i 1913 til 2200 i 1917 og 2945 i September i Aar. Man beskar først Budgetterne, men snart steg Indkomst- og Formueskatten fra 17 til 105 Mill. Kr. og blev den dominerende, medens Tonnageafgift og Tobaks-, Luksus- og Krigskonjunktur-Skat steg til uanede Højder — den sidste gav 205 Mill. Kr. i 1916.

Norge konsoliderede sig. Det rejste store nye Industrier og overtog bestaaende, der før havde været paa udenlandske Hænder. Det formindskede sin Gæld til Udlandet, saa der blev Overskud, og det har nu 2 Milliarder Kr. tilgode i Udlandet og har oprettet sine egne norske Banker i Udlandet. Ogsaa Landbruget og dets Kornproduktion er udvidet — nyt Land taget ind paa alle Kanter.

Men Skyggen er, at Familiebudgettet er steget med 261 Procent, og at der til Statshjælp gaar 100 Mill. Kr. De sociale Forhold er forskruet. Somænds og Skovarbejderes Løn er blevet 3—4 Gange større, men det store Flertal i andres Brød har det smaat. Til Gengæld har der praktisk talt ingen Arbejdsløshed været i Norge under Krigen.

Fremstilling af Druesukker.

Fra forskellige Sider, dels fra en Række Fabriker, der fremstiller Kulør, Soya og Sukkervarer, dels fra A/S »Fiducia« og A/S Aarhus Oliefabrik, der begge fremstiller Druesukker (Glykose), er der sket Henvendelse til Industriraadet med Anmodning om Raadets Støtte til at søge fornøden Tilladelse udvirket til at der af Kartoffelmel, fremstillet af Kartofler, avlede her i Landet, maa produceres Druesukker.

Denne Vare, af hvilken der under normale Forhold her i Landet produceres ca. 2000 Tons aarlig, fremstilles i Almindelighed af Majsstivelse, men da Importen af Majsstivelse i lang Tid har været standset, har Fabrikerne været nødt til at søge Erstatning herfor ved Anvendelse af Kartoffelmel. Mod denne Anvendelse har imidlertid Ernæringsraadet, under Henvisning til Indenrigsministeriets Bekendtgørelse af 14. Septbr. d. A., der forbyder Anvendelsen af Kartofler til industrielt Brug, nedlagt Indsigelse.

Industriraadet har i denne Anledning henvendt sig til Indenrigsministeriet, idet man vel indser, at Spørgsmaalet, hvorvidt Kartoffelmel udelukkende bør reserveres Ernæringen, allerede i Princippet har fundet sin Afgørelse ved nævnte Bekendtgørelse, men at man paa den anden Side fra forskellige Kilder, hvis Paalidelighed man ikke har Grund til at drage i Tvivl, har erfaret, at Kartoffelavlen har været saa stor, at det er Kartoffeltørrerierne umuligt at tørre alle de Kartofler, som indleveres til Tørring, og der er stor Fare for, at en betydelig Del af de af Kartoffelmelsfabrikerne indkøbte Partier Kartofler i Løbet af kort Tid vil raadne paa Grund af det fugtige Efteraar. Store Værdier vil da formentlig gaa tabt, hvis ikke Kartoffelmelsfabrikerne faar Tilladelse til at levere fugtig Kartoffelstivelse til Druesukkerfabrikation. Kartoffelmelsfabrikerne ser heri den eneste Udvej til at undgaa store Tab, ligesom det jo ogsaa vil være en Fordel, baade for Druesukkerfabrikerne og for Lan-

det i sin Helhed, om det kunde opnaas, at den i Kartoflerne indeholdte Næringsværdi paa denne Maade kommer Ernæringen til Gode. Man ønsker her at gøre opmærksom paa, at Druesukker (Glykose) i Sukkervarefabrikationen tjener til at give Varen den amorfe og gennemsigtige Karakter, der tilstræbes ved Fabrikationen af Drops, samt bevirker at der spares Sukker. Endvidere er det nødvendigt ved Fremstilling af Kulør, Soya samt Frugtvin, og her spares ved Anvendelse af Druesukker et næsten tilsvarende Kvantum Sukker.

Da Spørgsmaalet saaledes har ikke ringe Interesse baade rent industrielt og for den rette Anvendelse af alle til Ernæringsøjemed anvendelige Stoffer, in casu Kartofler, der ellers vil bortraadne, har Industriraadet derfor i nævnte Henvendelse betonet det ønskelige i, at der maa gives de nævnte Fabriker Dispensation fra Forbudet mod Kartoflers Anvendelse til industrielt Brug.

En Biting.

Under sit Ophold i Kjøbenhavn, som Formand for den norske Delegation ved Vareudvekslingskonferencen, holdt den kendte norske Nationaløkonom, Professor N. Rygg, Direktør for det norske statistiske Departement, et Foredrag i vor nationaløkonomiske Forening over de økonomiske Forhold i Norge under Krigen. Vi gengiver andetsteds Hovedindholdet heraf. Her skal blot fremhæves, at der gennem hele Foredraget gik en varm Interesse for Udviklingen af Norges Økonomi, og at Foredragsholderen blandt Krigens Aktivposter udtrykkelig nævnte Arbejdet for ny Landvinding, bl. a. med Hensyn til en udvidet Kornproduktion i Norge, hvorved man skulde blive mere uafhængig end hidtil. Direktør Rygg samlede denne Følelse derhen, at Krigen i Norge havde »staalsat Viljen til at være selvstændig.«

Det var denne staalsatte Vilje, der ikke rigtig passede Indenrigsminister Ove Rode, der efter Foredraget tog Ordet, og meget formfuldendt, men ogsaa meget indtrængende advarede Norge mod at lade sig blænde af Krigens Forhold til at søge at fremhjælpe Produktioner, der i og for sig var »unaturlige« i det paagældende Land. Det forekom ham, at Tanken om Korndyrkning i Norge med Hensyn til Unaturlighed maatte sidestilles med Bevægelsen i Danmark for at skabe forøget Industri. Industrien var og blev i Danmark en Biting.

Overfor disse Betragtninger oplyste Ingeniør Foss, at denne Biting i Aarene før Krigen havde beskæftiget 900,000 af Danmarks $2^3/_4$ Million Indbyggere, medens Landbruget havde beskæftiget 1 Million. Og Direktør Rygg svarede, at Norge netop med velberaad Hu stilede mod en Udvidelse af sine Kornarealer, for i givet Tilfælde at kunne ride et Nødsaar af ved egen Hjælp.

Mindre Meddelelser.

Ikke saa slemt.

Det er jo desværre af og til nødvendigt fra Myndigheder og Organisationer at udsende advarende Meddelelser vedrørende Tilførsels- eller andre økonomiske Forhold. Beklageligt bliver det imidlertid, naar Dagspressen samtidig med at gengive disse Advarsler kan bringe Udtalelser fra private Importører eller andre, der reducerer de udsendte Advarslers Betydning i mere eller mindre høj Grad. Vi finder Anledning til at betone, at saadanne advarende Udsendelser selvfølgelig kun fremkommer, fordi alle Forhold taler herfor, og det er aldeles uforsvarligt, at den private Forretningsmand, der hverken kan overse eller har Indblik i samtlige de Forhold, der ligger bag slige Udsendelser, bidrager til at afsvække Virkningen heraf til Fordel for en Sorgløshed, som Situationen saa sandt ikke opfordrer til at støtte yderligere.

Dyrkning af langfiltret Bomuld i U. S. A.

I de sydvestlige Dele af De Forenede Stater er man nu begyndt at dyrke langfiltret Bomuld. Af denne Art importeredes der tidligere ca. 200,000 Baller aarligt fra Ægypten, men i Begyndelsen af August opkøbte den britiske og ægyptiske Regering hele den ægyptiske Høst for næste Sæson, saa at der ikke blev noget tilbage til De Forenede Stater. I U. S. A. regner man med i denne Sæson at kunne opdyrke 120,000 Acres, skønt Manglen paa Arbejdskraft foraarsager mange Besværligheder. I Arizona er Driftsomkostningerne 10 Gange saa store som i Ægypten. Bomuldsdyrkerne regner imidlertid med Arbejdskraft fra Indien.

Legater.

Af Kaptajn og Malermester C. A. Bruun og Hustrus Rejselegat vil der inden 1. Maj 1919 blive uddelt 2 Portioner à 800 Kr. Legatet kan søges af Haandværkere og Industridrivende, der bor paa Kjøbenhavns Grund.

Af praktiserende Læge Jacob Pinquez' Legat, hvis Renter skal uddeles til honnette og flittige Haandværkere i Kjøbenhavn til Hjælp til at komme i Vej eller til Fremme af deres Bedrift, vil inden 1. Maj 1919 2 Portioner à 500 Kr. blive uddelte.

Ansøgninger om disse Legater skal skrives paa dertil indrettede Ansøgningsblanketter, som kan afhentes i Industriforeningen, og som vil være at tilbagelevere inden den 15. Januar 1919.

Redaktion: Povl Drachmann. Redaktionsudvalg: H. P. Prior, C. F. Jarl og F. H. J. Rambusch.
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelklær)

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 2 15. JANUAR 1919

Købestævnet i Fredericia.

Skal Stævnet udvides uden samtidig Reorganisation?

Efter Forlydende vil Finansudvalget snart komme til at tage Stilling til et Andragende fra Købestævnet i Fredericia sigtende til at sætte dette istand til at foretage den meget betydelige Udvidelse af Stævnet, der tidligere har været omtalt paa dette Sted. Naar nu Staten saaledes for anden Gang skal gaa til at yde Købestævnet en betydelig pekuniær Støtte — thi der synes at være ikke ringe Stemning til Gunst herfor — da synes imidlertid det Spørgsmaal at maatte paatrænge sig, om Købestævnet i sin nuværende Form ogsaa er saaledes organiseret og ledet, at det repræsenterer virkelige Landsinteresser, omfatter alle Grene indenfor det Erhvervsomraade, det i særlig Grad skal betjene, nemlig Haandværk og Industri.

Vi har med Støtte i de Erfaringer, den større Industri har høstet, adskillige Gange gjort Købestævnets Indretning til Genstand for en Kritik, der har været udsprunget af Interessen for at faa denne vigtige Sag ind i det for alle interesserede Parter bedste Spor. Vi har saaledes paapeget Svagheder i Stævnets indre Organisation, i Varegrupperingen, i Katalogets Affattelse, i ydre og indre Forhold. Vi har fulgt Stævnets Udvikling og advaret mod at sænke Niveauet saaledes, at man løb Fare for kun at opnaa lokal Betydning eller Interesse for enkelte bestemte Brancher i Stedet for at sigte mod de landsomfattende og almene Interesser, som Købestævnets Folk jo ved at løfte Opgaven ogsaa har paataget sig en Mission overfor. Det skal dog ogsaa indrømmes, at vi paa det sidste Stævne i August har konstateret en absolut Vending til det bedre og ogsaa har givet Udtryk herfor.

At vor Kritik er bleven delt i mange Kredse, der er interesseret i Købestævnets Udvikling, er en kendt Sag, og fritager Industrien for enhver Mistanke om her at handle ud fra snævre Standsinteresser. Saaledes har Landsforeningen »Dansk Arbejde«, der dog maa siges at staa i særlig nært Forhold til hele Købestævnebevægelsen, udtalt sig meget aabent baade i Skrift og Tale om denne Sag. Foreningens Formand, Kaptajn J. Rambusch, har saaledes som den første rejst Spørgsmaalet om Nødvendigheden af en Reorganisation af Købestævnet, og nylig har samme Forenings Næstformand, Redaktør P. Andersen, Svendborg, i Folketinget udtalt sig i samme Retning.

Der er da ogsaa allerede for Aar og Dag siden af Handelsministeriet bleven nedsat en Kommission til Overvejelse af dette Spørgsmaal, og heri er ogsaa Industrien, saavel som »Dansk Arbejde« repræsenteret. Vi har Grund til at antage, at man fra denne Side ikke er mødt uden fyldestgørende Materiale, hvorpaa en ny Ordning maatte kunne bygges med Varetagelse af alle Interesser. Forskellige Forhold har imidlertid holdt Kommissionens Arbejde tilbage, saaledes at denne endnu ikke har kunnet lægge sit Lod i Vægtskaalen, skønt Købestævnets nuværende som bekendt rent lokale Ledelse i Mellemtiden har gennemført adskillige principielle Nyordninger, f. Eks. Afholdelse af et særligt Foraarsstævne, og nu altsaa er traadt i Forbindelse med Finansudvalget med en ny stor Bevilling for Øje. Tiden turde derfor være kommet til, at den nedsatte Kommission, der repræsenterer de Erhverv og Interesser, Købestævnet skal betjene og støtte

sig til, gør sig gældende, thi Landets Erhvervsliv kan ikke være tjent med og Lovgivningsmagten derfor næppe berettiget til en Ordning, der yder en ny stor Bevilling til Købestævnet uden at der *samtidig* skaffes Garanti for en saadan Reorganisation og Udvikling af dette, at det virkelig kan samle *alle* Interesser bag sig og komme til at staa som en fuldgyldig Repræsentation for dansk Industri og Haandværk paa den ingenlunde lette Stilling som den nationale Produktions Vagtpost og Fanebærer, som ligger i selve Købestævnets Mission.

❁ ❁ ❁

Spredte Indtryk fra Washington.

Af *N. J. Boeg.*

Det er vanskeligt at søge i faa Linier at give et Billede af den Udvikling, der er foregaaet i De Forenede Stater siden dette Lands Indtræden i Verdenskrigen i April 1917. Et saadant Billede maatte dannes af saa mange enkeltstaaende Data, at disse i deres Sammensætning vilde virke kaleidoskopisk. Med det uhyre forcerede Tempo, hvori Begivenhederne udvikler sig fra Dag til Dag, er det næsten ogsaa praktisk ugørligt at faa bundfæstet et nogenlunde objektivt og klart Indtryk af de enkelte Faktas Aarsag og Virkning. I Virkeligheden frembyder selve den bagvedliggende Aarsag til de enkelte Begivenheder langt større Interesse end de udløste Virkninger, til Trods for at disse sidste selvfølgelig i og for sig er dem, der umiddelbart træder stærkest frem og rent praktisk har den største Betydning.

De Forenede Stater har med deres 110 Millioner Indbyggere af de fleste forskellige Nationaliteter, trods de store Incitamenter til national Samling, som Afslutningen af Borgerkrigen i 1861—65 frembød, ret naturligt haft Vanskelighed ved at sammensmeltes til een Nation i gammel-evropæisk Betydning. Dertil krævedes i Virkeligheden — navnlig under Hensyn til den store Liberalitet, som man altid i De Forenede Stater har vist mod de enkelte Nationaliteters Særejendommeligheder og Særpræg — store ydre Begivenheder, der rent fysisk kunde smelte denne store Befolkning sammen. Og Staternes Indtræden i Verdenskrigen blev denne ydre Faktor.

Ogsaa efter Landets Indtræden i Krigen gik der — forekommer det — en forholdsvis lang Tid, førend Befolkningen som saadan fuldt ud gik op i denne; dette kan ikke forbavse. De Forenede Staters Regering havde saavidt muligt søgt at holde Staterne udenfor Krigen, og det stedfundne Genvalg af Præsident Wilson var i Virkeligheden sket paa Baggrund af, at han med sin hidtil fulgte Politik havde forstaaet at undgaa et definitivt Brud med Centralmagterne. Det var derfor et stadig genkommende Omkvæd »he kept us out of the war«, og det kan derfor heller ikke undre, at der maatte nogen Tid til, før Befolkningen i De Forenede Stater, hvis hele Politik gennem Aaringer havde været fort uden Henblik paa Staternes Deltagelse i en stor Verdenskrig, rigtigt kunde indpasse sig i den ved Deltagelsen i Krigen frembragte nye Situation. Ganske særlige Foranstaltninger maatte derfor træffes for at kunne optræde som Medkombattant i det forhaabentlig nu snart afsluttede Verdensdrama; Krigsflaaden skulde forøges, en Hær skabes fra Bunden af og de fornødne Transportmidler til Overføringen af denne nye Hær skulde bygges. Det vil erindres, at De Forenede Stater kun havde en ret forsvindende Tonnage; nye Skibsværfter maatte derfor opføres til Bygning af denne nu absolut nødvendige Tonnage — Selv om der i De Forenede Stater allerede tidligere var sket en overordentlig betydelig Omlægning af Industrien under Hensyntagen til de store Leverancer af Krigsmateriel, der fra De Forenede Stater udførtes til de krigsførende, blev det efter Landets egen Deltagelse i Krigen selvfølgelig yderligere nødvendigt at forøge den Produktion af Krigsmateriel, der allerede var paabegyndt, ligesom det var nødvendigt at skaffe den nu hurtigt opstaaende Hær den fornødne Forsyning med Udrustning m. v.

Alt dette i sig selv en gigantisk Opgave — men hvad mere er, det var nødvendigt at faa vakt den Interesse for og Opgaaen i Krigen, som til syvende og sidst maatte være afgørende for den Betydning, som Staternes Deltagelse i denne vilde frembyde. Uden hver enkelts Opgaaen i denne Opgave vilde det ikke have været muligt at gennemføre det uhyre Program, som laa for; og det maa her vel erindres, at Staternes Deltagelse i Krigen ikke skyldtes Ønsket om nogen direkte Fordel i Retning af Landvinding eller lignende, men kun Øn-

sket om at forsvare de Rettigheder indenfor Folkesamfundet, som selv under en Krig af saa vidt spændende Omfang som den nu afsluttede burde bestaa og respekteres — en idealistisk Krig for saa vidt fra Staternes Side.

I Retning af Paavirkningen af Befolkningen blev der straks foretaget Skridt, idet der under 14. April 1917 oprettedes en »Committé on Public Information« med Mr. George Creel som Formand og iøvrigt bestaaende af Staternes Udenrigsminister, Krigs- og Marineminister; denne Komité udgiver hver Ugedag den saakaldte »Official U. S. Bulletin«, hvori findes omtalt alle vigtigere Begivenheder vedrørende Staternes Deltagelse i Krigen, baade fra et militært og civilt Synspunkt; saaledes findes optaget alle Bekendtgørelser og lign. vedrørende Krigsadministrationen, korte Uddrag af Kongresforhandlingerne, eller Tabsliste over Faldne, Saarede m. v. samt mindre, instruktive Opsatser, navnlig af rent pædagogisk Art. For Eksempel findes i Nummeret for 19. September 1918, hvori den dansk-amerikanske Overenskomst er omtalt, en Række Besvarelser fra fremstaaende Mænd om, hvilken Betydning Skibe og Skibsbygning har for De Forenede Stater, saavel i Krig som i Fred. Igennem denne dagligt udkommende Bulletin spredes der over alle Staterne, saavel som ogsaa i Evropa, et nøje Kendskab til Staternes hele Krigs-Optræden, og der haves her et udmærket Materiale til Bedømmelsen af dette Forhold. — Endvidere udgiver den her nævnte Komité en Serie Afhandlinger vedrørende »war information«; disse forskellige Artikler er skrevet af særlig fremstaaende Mænd, og behandler de forskellige Emner vedrørende Krigen, der har mere almindelig Interesse. — Hvilken uhyre Paavirkning, der sker gennem den amerikanske Presse, baade Dagblade og de talløse Uge- og Maanedsmagasiner, som ogsaa ved offentlige Foredrag, Massemøder, i Biografteatre og egentlige Teatre behøver kun lige at nævnes.

Med det demokratiske Styresæt, der særlig kendetegner U. S. A., vil det ikke forbavse, at det sociale Tryk i Retning af ensartet Tankesæt i Virkeligheden er et overmaade stærkt. Der findes derfor ogsaa i dette Land saa gode Betingelser som noget Steds for at fremskaffe en ensartet Opfattelse og Bedømmelse af de store Spørgsmaal, der beskæftiger Verden. Men at det desuagtet maatte tage Tid, før hele det ændrede Syn paa Forholdene, som en Deltagelse i Krigen gjorde nødvendig, kunde trænge igennem, er forstaaeligt. Mest har her vel nok selve de opnaaede Resultater hjulpet; man faar i alle Tilfælde et stærkt Indtryk af, at Krigsinteressen og ogsaa Krigsbegejstringen er stadig stigende, alt som den praktiske Medoptræden bliver større, ved Afleveringen af stadig flere Tropper til Frankrig, ved Bygningen af Skibe i stedse øget Tempo, ved Fremstillingen af stadigt voksende Krigsmateriel.

Det synes for en Udenforstaaende, som om det i U. S. A., som de store Dimensioners Land, tager forholdsvis lang Tid at faa navnlig Statsadministration og -Foretagender organiseret, men at paa den anden Side Tempoet oftest er ganske anderledes hurtigt og rivende end i den saakaldte »gamle Verden«; dette sidste skyldes muligt, at der i U. S. A. er en saa ringe Tradition, det er ikke for Nationen nødvendigt at tænke tilbage i Tid, men kun at arbejde fremad uden Hensyntagen til, om Fremtiden bliver en nogenlunde harmonisk Udvikling af Fortiden. Dette i Forbindelse med den uhyre Følelse af Kraft, som de store Landstrækninger med deres umaadelige naturlige Rigdomme af sig selv maa fremavle, ogsaa paa Baggrund af, at der her er Tale om en Nation — eller rettere om Enkelt-Individer, der er henvist til sig selv og derfor kun har at søge længst muligt frem uden den stærke Hensyntagen, som lever i de ældre Samfund.

Naturligvis lader Menneskers og Nationers Tankesæt sig kun vanskeligt maale direkte, men de ydre Kendsgerninger vil i Virkeligheden oftest være nogenledes sikre Udslag og Kendetegn paa det Følelsesliv, der ligger bagved, idet selve Følelseslivet sikkert maa betragtes som i mange Tilfælde mere afgørende, end man ofte er tilbøjelig til at mene. Dette har de nuværende store Begivenheder i alt Fald tilfulde vist, og det er — muligt først i Begyndelsen af indeværende Aar, d. v. s. 1918 — store Ting, som U. S. A. har formaaet at præstere — muligt større, end man herom selv havde turdet vente.

Der har hertil været krævet en uhyre Ny-Organisation, hvilket sikkert i U. S. A. har stødt paa ganske særlige Vanskeligheder, da Central-Administrationen i dette Land spiller en relativt saa ringe Rolle, i alt Fald en langt mindre betydningsfuld end hidtil i Evropa. Paa den anden Side har dette dog selvfølgelig frembudt den store Fordel, at man ikke har følt sig saa stærkt bundet af hidtil fulgte Principer og Sædvaner, end man ellers muligt kunde have været tilbøjelig til.

Krigsadministrationen — bortset fra den rent

militære, der selvfølgelig varetages af henholdsvis »War & Navy Departement« (som et Kuriosum kan her nævnes, at det for Navy Departement har været nødvendigt at opføre en hel ny Bygning for at rumme de mange »employésés«, som Marinens mange forskellige Interesser maa beskæftige; denne nye Bygning, der vist nu omtrent maa være fuldt færdig, er efter Sigende den største Kontorbygning i Amerika og rummer — (saa vidt erindres — ca. 14—1500 Personer) — varetages navnlig af følgende 3 Institutioner, alle skabte under Krigen, nemlig: »War Trade Board«, »Food Administration« og »Council of National Defense« med dettes Hovedafdeling »War Industries Board«; alle disse 3 store administrerende Organer har udviklet sig i et Tempo, der i ganske særlig Grad er amerikansk; for hver af dem har det været nødvendigt at opføre store nye, men dog interimistiske, Bygninger, beliggende i en stor Park, ved hvis Udkant bl. a. White House, State Departement m. v. er opført. At disse nye Bygninger har været til landskabsmæssig Ødelæggelse af den paagældende Del af Parken lader sig ikke nægte, men forhaabentlig er den Tid ikke altfor fjern, da man atter kan tænke paa deres Nedrivning.

Allerede i Navnet ligger i det væsentligste angivet Virkeomraadet for disse 3 nye Institutioner.

War Trade Board i dets nuværende Skikkelse stammer fra Oktober 1917; ved en under 15. Juni udgiven, af Præsidenten underskreven Lov, den saakaldte Spionage-Lov, gaves der Præsidenten Bemyndigelse til at træffe Bestemmelser med Hensyn til Reguleringen af Udførslen fra De Forenede Stater, hvortil senere kom Bestemmelser vedrørende Importen; det overlodes oprindelig ved en Bekendtgørelse af 22. Juni The Secretary of Commerce, svarende til vor Handelsminister, at varetage den praktiske Gennemførelse af de Udførselsbestemmelser, der maatte blive trufne, og samtidig etableredes et Eksportraad, bestaaende foruden af Handelsministeren tillige af Udenrigsministeren og Landbrugsministeren samt Levnedsmiddels-Administratoren, den bekendte Mr. Herbert C. Hoower; for denne sidstes Vedkommende gjaldt der iøvrigt paa det daværende Tidspunkt det ejendommelige, at hans Myndigheds-Omraade endnu ikke var lovfæstet, idet Loven vedrørende saavel »food« som »fuel« Administration først forelaa under 10. August, og Mr. Hoower derfor i Virkeligheden kun fungerede rent de facto, uden egentlig lovmæssigt Mandat. I Tilknytning til dette Eksportraad oprettedes kort Tid efter et saakaldt »advisory board«, bestaaende af Repræsentanter for de nævnte Administrationsgrene, der senere suppleredes med Repræsentanter ogsaa for Skibsfarten og De Forenede Staters Finansadministration. Forholdene udviklede sig imidlertid hurtigt derhen, at det blev nødvendigt at lade hele Myndigheden paa dette Omraade overgaa til et særligt Organ, der virkede uafhængigt af allerede bestaaende Institutioner, og det nævnte »advisory board« blev derfor i Løbet af kortere Tid den egentlige øverste administrerende Myndighed paa dette Omraade, saaledes at Formanden Mr. Wancel. Mc. Cormick, der var State Departements' Repræsentant i Raadet, fungerede med direkte Ansvar og Rapport til Præsidenten. Myndigheden gik derved fra Handelsministeriet over til »advisory board«, der — som før bemærket — i Oktober 1917 fik Navn af War trade Board og beskæftigede sig med De Forenede Staters samlede Ind- og Udførsel, udstedte Bekendtgørelser om Ud- og Indførselsforbud og alle de i Forbindelse dermed staaende, selvfølgelig overordentlig talrige, regulerende Bestemmelser paa dette saa omfattende Omraade. Dog er de vigtigste Bestemmelser udgivne i Form af Ordrer fra Præsidenten, saaledes den herhjemme særlig kendte Bekendtgørelse af 27. August 1917, hvorved en fuldstændig Embargo gennemførtes, bl. a. for Danmarks Vedkommende, saaledes at ingen Eksport fra U. S. A. kunde foregaa til Danmark uden efter særlig Tilladelse fra Udførsels-Administrationen.

Det har for den, der har haft Lejlighed til paa særlig nært Hold at følge Udviklingen af denne nye Institution, der nu tæller mindst 2400 »employees« været ganske overordentlig interessant at se, hvorledes en saadan Administration efterhaanden tager fastere Form og følger bestemte Principper og Retningslinier; naturligvis maatte der til en Begyndelse herske adskillig Usikkerhed, baade fordi de til Institutionen knyttede Personer alle stod overfor helt nye Opgaver og toges fra det praktiske Erhvervsliv uden administrativ Uddannelse, men med Opgavernes voksende Størrelse er selvfølgelig ogsaa Erfaringerne blevet stedse rigere og mere sagligt udnyttede, og med De Forenede Staters uhyre Eksport og Import vil det let forstaas, hvilket mægtigt Materiale, der her foreligger. — Der behandles nu daglig over 6000 applications om Licenser foruden Sager af mere almindelig Natur, og det behøver blot lige at nævnes, at De Forenede Staters

Politik paa dette Omraade selvfølgelig har maattet foregaa i nær Tilknytning til de Synspunkter, der har været raadende for Ententen. Det drejer sig jo her ikke blot om en rent statistisk Opgørelse af, hvorledes De Forenede Staters Udenrigshandel med de enkelte Lande kan og bør foregaa, men hertil gør sig endvidere alle de Problemer gældende, som den formentlig nu afsluttede Verdenskrig har ført med sig paa det handelspolitiske Omraade; ogsaa knytter hertil sig hele det under Krigen opstaaede System med Opførelse af Firmaer og Personer paa de saakaldte »sorte Lister« m. v.

Den Tid, Sagernes Behandling i War Trade Board maatte tage, vil derfor gennemgaaende være forholdsvis betydelig, da man fra War Trade Boards Side videre maa raadspørge mange andre Institutioner saaledes de 2 fornævnte Krigsadministrationsgrene, nemlig Food Administration og Council of National Defense.

I nær Tilknytning til War Trade Board virker et andet særligt Organ, nemlig Shipping Board, der træffer Afgørelse med Hensyn til Anvendelsen af Tonnagen og endvidere administrerer hele den uhyre Skibsbygning, som siden Staternes Indtræden i Krigen har fundet Sted saavel paa de allerede eksisterende Skibsværfter som paa de mange i Løbet af det sidste Aar oprettede nye Værfter. — Det er en uhyre Kraftudfoldelse, der paa dette Omraade har fundet Sted i et Tempo, som vist nok kun kan præsteres i et Land som De Forenede Stater, men selvfølgelig har Tonnage-Spørgsmaalet ogsaa været et af de allervigtigste Problemer, der her har gjort sig gældende til Overføring af hele den uhyre Hær, som i Løbet af saa kort Tid har kunnet samles paa fransk Grund. Og i Forbindelse hermed til Overføring af hele det mægtige Udrustningsmateriel, som har maattet ydes fra De Forenede Stater, hvortil kommer de store Vanskeligheder med at skaffe den nye Hær paa den anden Side Atlanterhavet de fornødne daglige Forsyninger. Endvidere maatte De Forenede Stater fremdeles i vidt Omfang sørge for Forsyningen til Ententen af saavel Levnedsmidler som ogsaa Krigsmateriel. Det er i Virkeligheden en gigantisk Opgave, der her har foreligget, og selv om det muligt tog nogen Tid at faa hele Forholdet fast organiseret, og der i Begyndelsen medgik nogen Tid til mere akademisk og teoretisk Diskussion og Forhandling, er de Resultater, der er opnaaede, tilstrækkelig kendte og vurderede.

Nævnes skal saaledes den største shipyard i De Forenede Stater »Hog Island Shipyard« i Nærheden af Philadelphia, der i November Maaned 1917 blev anlagt paa en flad Sumpstrækning, hvor der i Juli 1918 stod et omtrent færdigt Skibsværft med 50 Beddinger, hvor en Arbejdsstyrke paa 20—30,000 Mand skulde bskæftiges.

Som et karakteristisk Træk i De Forenede Staters Storproduktion maa anføres, at dette Skibsværft kun havde at gøre med selve Sammenbygningen af Skibene, idet alle de enkelte Dele leveredes fuldt færdige fra amerikanske Staalmøller m. v. Derfor var det ogsaa under et Besøg paa Hog Island Shipyard et stadig tilbagevendende Omkvæd, at Værftets Produktion og Betydning selvfølgelig var baseret paa, at Materialet til Ny-Bygningerne virkelig ogsaa kunde fremskaffes.

Her ligger Forholdet imidlertid saaledes, at der indenfor den amerikanske Industri er foregaaet en overordentlig stærk Omlægning i Produktionen med stadig stigende Elimination af al Fabrikation af »nonessentials«, i Betydning af Fabrikata, der ikke have direkte Betydning for de mange Krav, som Deltagelsen i Krigen maatte stille. De amerikanske Staalværker med hele deres uhyre Produktionskapacitet beskæftiger sig saaledes praktisk talt kun med Regeringsleverancer til Skibsbygning, Ammunitionsfabrikation m. v. — Produktionen paa de amerikanske Automobilfabriker er nedsat med — saa vidt erindres — 80 pCt. af Fremstillingen af Personvogne, idet de iøvrigt beskæftiger sig med Produktionen af Motorer til Flyvemaskiner, Trucks til Hæren m. v.

Hele denne Omlægning af Industrien foregaar gennem War Industris Board og Fuel Administrationen, der regulerer Anvendelsen af Raamaterialer og Brændselsstoffer, hvortil yderligere kommer den Kontrol, som Regeringen fører med Anvendelsen af Jernbanemateriellet i De Forenede Stater. — Fra 1. Januar 1918 overtog De Forenede Staters Regering for Krigsperioden og en vis Tid derefter samtlige amerikanske Jernbaneanlæg og overdrog Administrationen af hele dette kolossale Apparat til Staternes Finansminister, Mr. Mc. Adoo som Generaldirektør. Det vil vides, at Jernbanerne i De Forenede Stater alle er i privat Eje, idet Statsbaner ikke kendes, ligesom ogsaa Telefon og Telegraf er i Hænderne paa private Selskaber. Ved Overtagelsen af Jernbanerne maatte der selvfølgelig ydes Garanti til saavel Obligations-Indehaverne som Aktieejerne i de enkelte Selskaber, saaledes at der garanteredes dem et Udbytte, svarende til Gennemsnittet af de sidste 3 Aar.

Food Administration beskæftiger sig med saavel Forsyning af Levnedsmidler i De Forenede Stater som med Eksporten af Levnedsmidler til andre Lande; det er derfor ogsaa det rette Udtryk, naar Mr. Hoower er blevet kaldt »the world's food administrator« — en Opgave, til hvilken han med sin fortrinlige Administration af »Belgian relief« maatte anses for at være udmærket egnet.

Ejendommeligt for amerikansk Tankesæt og den Maade, hvorpaa den enkelte er gaaet op i den store Opgave, som Krigen har paalagt Landet, er, at de fleste Bestemmelser af Food Administration er gennemført ad Frivillighedens Vej; dog har det selvfølgelig været nødvendigt at fastsætte visse egentlige Lovregler. Saaledes foreligger en Maksimalpris paa Hvede, der iøvrigt har givet Anledning til ret skarpe Divergenser i Kongressen, medens iøvrigt de fleste Krigs-Foranstaltninger trods deres i Virkeligheden uhyre gennemgribende Karakter er blevet gennemført med forholdsvis Lethed. Food Administration er vel nok den Gren af Krigsadministrationen, der har faaet mest direkte, almen Betydning, med dets Krav til Landet og til alle enkelte, hvad enten det drejer sig om at undgaa Anvendelse af Hvedemel, Kød eller lignende. Det i enhver Amerikaners Bevidsthed fast indgroede Slagord »food will win the war«, vil sikkert ogsaa være kendt herhjemme; det er en Sentens, som Øjet møder mange Gange daglig i Blade, Opslag og mange andre Steder; hvad der her er opnaaet saavel i det offentlige, paa Hoteller, Restauranter og andre Steder som i alle de mange private Hjem, er et af de smukkeste Beviser paa hele den Aand, hvormed den amerikanske Nation er gaaet op i Krigen.

Hvor stort det Apparat er, der her har maattet stilles i Scene, vil fremgaa af, at selve Food Administration beskæftiger mere end 2000 Personer, hvortil kommer, at de enkelte Stater m. v. har deres særlige lokale Organisationer.

Nævnes maa ogsaa den Tilslutning, som De Forenede Staters Administration har faaet fra Landets Arbejderparti, repræsenteret særlig ved Mr. Samuel Gompers — en Tilslutning, der selvfølgelig har været absolut paakrævet; det er i det hele forbavsende at se, hvilken Virkning de utallige Henvendelser til Offentlighedens Patriotisme har haft, hvad enten disse Henvendelser stammer fra selve Præsidenten eller andre. Der er her Tale om den Massepaavirkning, støttet af Personer og paa mange andre Maader, som i Virkeligheden kun ved Selvsyn kan forstaas.

De svenske Oversøruter.

»Sveriges Transoceana Linjer«, udarbejdet ved R. von Rosen, Sekretær i Sveriges Allmänna Exportförening. — Foreningens Haandbøger Nr. 3, 1918. Pris 15 Kr.

De nuværende Oversøruter under svensk Flag er alle af ung Dato, skabt og opbygget som de er i indeværende Aarhundrede. Men trods deres Ungdom maa de siges at have skabt sig en god Position, og rige Fremtidsmuligheder knytter der sig til dem, saa sandt som Sverige hører til de Lande, der ikke blot kan give deres hjemgaaende, men ogsaa deres udgaaende Skibe fuld Beskæftigelse, takket være dets voluminøse Eksportprodukter. Paa sidstnævnte Omraade er der netop en iøjnefaldende Forskel mellem Danmark og Sverige. Men har saaledes vore Naboer vel nok større naturlige Chancer for videre Udvikling af Ruteskibsfarten, end vi har, er der al mulig Grund til at fremhæve vort eget relativ høje Stade, og umiskendeligt kan man iagttage, hvor anførende og forbilledligt vort Ø. K. har været for det moderne svenske Rutenederi. Ikke blot skyldes et af disse Selskaber, Svenska Ostasiatiska Kompaniet, en ikke uvæsentlig Del af sin Tilblivelse vort Ø. K., men Idéen til den stolte Motorskibsflaade, der allerede nu, men navnlig i Fremtiden, vil komme til at sejle under svensk Flag, er hentet hernede. Endelig er det vist ikke for meget sagt, at den Samsejlingsforstaaelse, der i de senere Aar har været gennemført mellem danske og svenske Rutenederier, for en Del kan føres tilbage til dansk Imødekommenhed og Forstaaelse. Men skylder Sverige saaledes det tidligere og paa et givet Tidspunkt højere udviklede danske Rutenederi noget, er det at haabe, at sidstnævnte ogsaa i kommende Aar vil kunne hente værdifulde udgaaende Laster i vort Naboland. I Virkeligheden er der faa Omraader, hvor Skandinavismen bedre vil kunne begrundes end paa Ruteskibsfarten. En udpræget Samsejlingsforstaaelse mellem de tre nordiske Landes ledende Rutenederier er i Virkeligheden til Fordel for alle Parter, idet disse Handels- og Industriforetagender derved faar de bedste Transportmuligheder i saavel udgaaende som hjemgaaende Retning. Og ved at Rederierne staar Ryg mod Ryg, skaber de sig en ualmindelig stærk Position i den internationale Konkurrence. De vinder derved den Tryghed, som mere end noget andet kan mane til Forøgelse og Forbedring af Materiellet.

— Lad os imidlertid komme bort fra disse mere almene Betragtninger og se lidt nærmere paa, hvad Bogen med ovennævnte Titel, som den svenske Eksportforening har udsendt, kan fortælle.

Det svenske oversøiske Ruterederi omfatter paa sit nuværende Stade 5 Foretagender, der er kommet til Verden mellem 1904 og 1914, nemlig

	Aktie-kapital Mill. Kr.	Antal Skibe	Tonnage 1000 Tons d. w.
Rederiaktiebolaget Transatlantic.	18,3	48	206
Rederiaktiebolaget Nordstjernan.	7,0	24	118
A/B Svenska Ostasiatiska Komp.	10,0	9	55
A/B Svenska Amerika-Mexico Linjen	8,4	9	29
Rederi-A/B Sverige-Nordamerika.	24	2	10,3

Blandt de Mænd, der i første Række har arbejdet for svenske Oversøruters Etablering, staar nu afdøde Skibsreder *W. Lundgren* i Göteborg. Det var ham, der i 1904 ved Rederiet Nike satte den første svenske Damper ind paa Sydafrika-Ruten. Siden fulgte det nydannede Transatlantic i samme Spor. Det var fornemmelig Trævarer, der sejledes med; og denne Artikel var erobret fra Sejlskibene. Da det var svært at finde Returlast fra Afrika, udstrakte Transatlantic hurtig sin Linie til Australien, hvor Betingelserne i saa Henseende var bedre.

I 1908 opløstes Nike og Transatlantic overtog det hele. De kommende Aar bragte en god Udvikling, der dog først har antaget raske Skridt under Verdenskrigen. Saaledes oprettedes i 1915 dels en Rute paa Hollandsk-Indien (Tændstikeksport til Java), dels en Rute paa Havnene ved den persiske Bugt (Bræddeeksport til Indpakning af Dadler). Endvidere erhvervedes Aktiemajoriteten i Förnyade Ångfartygsaktiebolaget Viking, og Samarbejde etableredes med dette Selskab. I 1917 fandt en fuldstændig Indlemmelse Sted, og dette skete ogsaa for Rederiaktiebolaget Rex's Vedkommende, der havde Hjemsted i Stockholm. Disse Overtagelser plus nye Indkøb satte Selskabets Tonnage en Del i Vejret. Samme Aar udstrakte Transatlantic sin Virksomhed til Nordamerika, og da det blev vanskeligt at finde Returlaster til Sverige fra Indien og Australien grundet paa Krigsforholdene, etableredes to helt nye Ruter fra Kalkutta til henholdsvis vestindiske og mexikanske Havne samt til nordamerikanske Havne. Endelig har Selskabet under Krigen faaet en Rute sat i Gang paa Vestafrika.

Transatlantic har saaledes alt i alt været særdeles virksom i de sidste Aar, og dets storstilede Nybygningsprogram, der blandt andet omfatter 7 store Motorskibe, tyder paa, at Selskabet yderligere vil befæste og udvide sin Position.

Rederiaktiebolaget Nordstjernan kom til Verden i 1890 i nøje Tilknytning til Stockholmerfirmaet A. Johnson & Co., der specielt interesserede sig for Jernindustrien og de rige Malmforekomster i Nordland. Efterhaanden som Eksporten af herhenhørende Produkter øgedes, steg Kravene til Tonnagen, og fra 1904 vovede Nordstjernan sig med Held ud paa Oversøruternes Bane, idet det fra nu af opretholdt en regelmæssig Linie paa Argentina og senere paa Brasilien. I 1914 oprettede Selskabet yderligere to Linier paa henholdsvis den nordlige og sydlige Pacifikkyst. Nordstjernans største Fortjeneste turde vel forøvrigt være, at det indførte det første Motorskib til den svenske Handelsflaade efter dansk Forbillede i 1912. (Suecia bygget hos Burmeister & Wain). Det raader for Tiden over 8 store Motorskibe. Endvidere omfatter Nybygningsprogrammet 3 Motorskibe paa hver 9200 Tons d. w. og 6 Motorskibe paa hver 6550 Tons d. w. Selskabet agter efter Krigen at oprette en vestindisk Rute.

I 1907 startedes paa Initiativ af Minister *Wallenberg* i Tokio, Bankdirektør *K. A. Wallenberg,* Skibsreder *Brostrøm* m. fl. A/B Svenska Ostasiatiska Kompaniet. Som ovenfor nævnt ydede vort Ø. K. tillige værdifuld Støtte. Endelig ydede den svenske Stat en betydelig finansiel Hjælp. Da imidlertid Resultatet for det første Femaar overtraf alle Forventninger, kunde en Del af de fra det Offentliges Side ydede Midler tilbagebetales.

Selskabet opretholder nu dels en Kina—Japan Linie, hvorpaa det har Samsejlingsforstaaelse med vort Ø. K., og den norske Afrika- og Australielinie, dels en Linie paa Indien, hvor det ogsaa har Samsejlingsforstaaelse med den norske Afrika- og Australlinie. Til Betjening af disse to Ruter raader Selskabet over 7 store Dampere. Nybygningsprogrammet omfatter 3 Motorskibe paa hver 9300 Tons d. w.

Til Belysning af den svenske Eksports voluminøse Omfang sammenlignet med den danske kan anføres nogle Tal for den udgaaende Trafik i 1916 til Kina—Japan. Ialt ekspederedes 15 Skibe, heraf 8 under svensk, 6 under dansk og 1 under norsk Flag. Disse medførte 1,8 Mill. kg dansk Gods, 29,7 Mill. kg norsk Gods og 55,6 Mill. kg svensk Gods.

Paa Initiativ af Skibsreder *Brostrøm*, Bankdi-

rektør *Mannheimer* m. fl. skabtes i 1911 det 4de svenske Oversøforetagende, nemlig A/B Svenska Amerika-Mexiko Linien, som nu betjener 2 Ruter; en til de nordlige Atlanterhavshavne og en til Havanna samt Pladserne i den mexikanske Bugt. Selskabet disponerer nu over 3 store Dampere foruden flere mindre. Paa Nybygningsprogrammet staar 1 Motorskib paa 7700 Tons d. w.

Sveriges yngste Oversøforetagende er endelig Rederiaktiebolaget Sverige—Nordamerika, der er bleven startet i Verdenskrigens første Maaneder. Beklageligvis oplevede dette Selskabs varme Forkæmper, Skibsreder *W. Lundgren,* der som ovenfornævnt ogsaa i andre Retninger har gjort sig bemærket, ikke at se Starten, idet han døde kort forinden. Selskabet ejer foreløbig kun Passagerdamperen Stockholm, indkøbt fra Holland, men bygget hos Blohm & Voss i Hamborg; men det er utvivlsomt Hensigten at anskaffe flere Skibe, ellers havde Selskabet næppe gennemført den meget betydelige Aktiekapitaludvidelse ifjor.

Alt i alt viser ovenstaaende Data, at der har været et friskt Initiativ indenfor den svenske Rederiverden i de senere Aar. Den svenske Eksports ustandselige Vækst har naturligvis gjort sit hertil, ligesom den Støtte, den svenske Stat i flere Henseender har ydet nye Planer, har virket fremmende og ansporende. Mellem dansk og svensk Rutederederi er der bl. a. den Forskel, at medens sidstnævnte er udsprunget fra en Del forskellige Kredse, har dansk oversøisk Rutederederi udelukkende været knyttet til vore to Storforetagender: D. F. D. S. og Ø. K.

Til Slut et Par Bemærkninger om den Bog, hvorfra vi har hentet en Del til Belysning af det her behandlede Emne. Man faar paa godt 100 Sider i stort Format en Del faktiske Oplysninger om de svenske Oversørederier. Talrige og gode Billeder ledsager Teksten, men Behandlingen af Emnet er for skematisk. Der er for lidt Perspektiv i Fremstillingen; i Virkeligheden kunde Stoffet være behandlet en Del friere og mere livfuldt, end det er, og der kunde for Eks. ogsaa være peget paa Forholdene paa samme Omraade i andre Lande. Derved vilde Bogen have kunnet vundet en Del i Læseværdighed. Dens mange Positiviteter og dens talrige og udmærkede Billeder vil paa den anden Side altid kunne skabe den en vis Udbredelse.

Jens Vestberg.

Frihavns-Udvidelserne.

Vi har modtaget følgende:

I Redaktør P. Drachmanns Artikel: »Nogle Betragtninger over Kjøbenhavns Havn« i nærværende Tidsskrift for 15. Decbr. f. A. er der vedrørende Arealets Bebyggelse i den nye Frihavnsudvidelse udtalt Overraskelse, fordi Frihavnens egne Anlæg langs Kajerne er bygget som enetages Skure; jeg skal i den Anledning gøre lidt nærmere Rede for, hvad der ganske naturligt ledte til denne Bygningmaade. — Da Krigen udbrød, var man i Frihavnsselskabet straks klar over, at Frihavnens Trafikevne maatte forøges; dette kunde gøres paa to Maader: Enten ved at erstatte tidligere Skure i den eksisterende Frihavn med nye fleretages Pakhuse eller ogsaa ved at udvide Kajomraadet og forsyne dette med nye Pakhusarealer. Den første Fremgangsmaade har Frihavnen tidligere anvendt, naar Kapaciteten skulde forøges, og med Hensyn til hensigtsmæssige Arrangementer af Kraner i Forhold til Pakhuse tror jeg, det i sin Tid (saa tidlig som i 1906) er løst paa en særlig smuk Maade paa Frihavnens Østmole, hvor samme Kran kan losse til 4 forskellige Etager. Da man i Frihavnsselskabet ved Krigens Begyndelse under de da forhaandenværende Omstændigheder fandt, det var det gunstigste for Skibsfarten at udvide Havnen, tog man Initiativet hertil, skønt den gamle Del af Frihavnen jo kan gøres betydelig mere effektiv for Trafiken, end den er nu, ved at bygge Pakhusene i Vejret. Man stod nu overfor Spørgsmaalet at skulle forsyne de nye 1000 m lange Kajer med Pakhusareal; man gik da den Vej at forsyne saa godt som hele Kajlængden med Skurareal i een Etage, en Fremgangsmaade ved nye Havneanlæg, som Frihavnsselskabet har fundet særdeles rationel; det er da Tanken, naar Trafiken kræver det, at flytte de enetages Skure og bygge i Vejret. — At man ikke bygger i flere Etager straks ligger i økonomiske Hensyn: et fleretages Pakhus koster nemlig saa meget mere end et lavt Skur med samme Grundareal, at man for den samme Kapital, som der skulde anvendes til de 7 lave Skure i Frihavnsudvidelsen ikke engang paa langt nær kunde bygge et eneste fleretages Pakhus. Ved at bygge de lave, forholdsvis billige Skure straks har man opnaaet at faa hele den nye Havn lige saa velforsynet med Pakhusareal som den gamle Frihavn, nemlig over 30 m^2 pr. løbende Meter Bolværk. Der-

som man straks vilde bygge fleretages Pakhuse langs hele den nye Kaj, vilde det kræve meget betydelige Kapitaler, for Tiden mellem 15 og 20 Mill. Kroner; men for Anvendelsen af saa betydelige Beløb maa kræves en vis Grad af Sikkerhed for, at hele Foretagendet vil finde Anvendelse, men nogen saadan Sikkerhed har man jo imidlertid ingenlunde haft under Frihavnsudvidelsens Tilblivelse, hvor Fremtidsudsigterne tværtimod til Tider har været meget usikre. — Det har været Retningslinien at faa saa meget som muligt ud af de forhaandenværende Midler, idet man dog ikke derved paa nogen Maade har berøvet sig Udsigten til at gøre Arealerne mere effektive ved senere at bygge i Højden.

Foruden meget andet i den omhandlede Artikel, hvori jeg kan give Forfatteren ganske Ret, kan jeg fuldtud slutte mig til den Udtalelse, at vi ikke kan løse de Handelsmuligheder, vi haaber at faa, med det nuværende Havneapparat. Jeg skal hertil føje, at Frihavnsselskabet fra Krigens Begyndelse har søgt at faa bygget saa meget som overhovedet muligt, med alle til Raadighed staaende Midler har det stræbt at fremme disse Byggearbejder; disse er ikke færdige endnu, men naar de bliver det, maa man kun haabe, at de allerede planlagte nye Arbejder straks kan paabegyndes.

J. F. Bergsøe,
Frihavnsdirektør.

Cindersforbruget i Kupolovnen.

Vi har modtaget følgende:

Cindersforbruget i Kupolovnen er højst forskellig i de forskellige Støberier. Til Trods for at Spørgsmaalet, om hvormeget Cinders, man nødvendigvis maa bruge ved Smeltning af Jern i Kupolovn, hyppig debatteres mellem Støberimænd, er man endnu ikke enige om, hvilken Cinderssats, der bør anses for at være den rigtige. Naturligvis kan man i de Støberier, hvor man smelter letsmeltende og letflydende Jernsorter, f. Eks. Middlesborough-Mærkerne, og hvor man kan nøjes med mindre varmt Jern, ogsaa klare sig med mindre Cindersforbrug, men den Forskel i Forbruget, som kan opstaa herigennem, kan ikke være særlig stor, og kan ikke forklare, hvorfor man i et Støberi kan nøjes med 7 à 8 pCt. Satscinders, medens man i andre Støberier bruger op imod 20 pCt. Cinders i sin Kupolovn. Man har sikkert i mange Støberier ødslet meget med Cinders, og der er Grund nok til at undersøge, om der ikke kunde spares noget her, saa meget mere som man ikke ved højt Cindersforbrug opnaar et bedre Resultat, men tvertimod under særlige Forhold faar mat og daarligt Støbejern.

Paa Grund af de nuværende høje Cinderspriser har Spørgsmaalet i den sidste Tid været særdeles aktuelt, og da man nu fra enkelte Fagfolks Side synes at ville gaa fra et højt Cindersforbrug til den anden Yderlighed, kunde det maaske have sin Betydning i »Tidsskrift for Industri« med et Par Ord at berøre Spørgsmaalet.

Jeg har tit hørt paastaaet, at man kunde smelte Jern med mindre end 6 pCt. Satscinders. Imidlertid har jeg, hvor jeg har haft Lejlighed til at kontrolere denne Paastand, erfaret, at den ikke har kunnet staa for nærmere Kritik. I Reklameformaal paastaas det, at man kan smelte Jern med kun 4 pCt. Satscinders; dette kan godt være tilsyneladende rigtigt, thi fyrer man op i sin Kupolovn i længere Tid, forinden Smeltningen skal begynde, kan man godt i Ovnens Murværk opmagasinere et ret stort Kvantum Varme, som ved Ovnens Igangsætning understøtter den lave Cinderssats i at smelte Jernet. Tager man hertil Bundsatsen, som Jernet skal hvile paa under Smeltningen, temmelig høj, kan man godt faa en Forsøgssmeltning istand, som med meget lavt Satscindersforbrug (Cindersen mellem Jernsatserne) giver godt Resultat. En saadan Forsøgssmeltning har imidlertid ingen Betydning for det praktiske Liv, da denne Forsøgssmeltning kun vil give varmt Jern nogle faa Satser. Sagen er jo nemlig den, at den i Ovnen opsamlede Varme, tillige med Toppen af Bundsatsen medvirker ved Smeltningen af Jernet. Bundsatsen holdes altsaa ikke ved konstant Højde, hvorfor Smeltestedet i Ovnen vandrer ned imod Kupolovnens Tvier, og det varer ikke længe, før Ovnen blæser kold.

Det var maaske paa sin Plads at advare mod Eksperimenter paa dette Omraade, thi den Smule Cinders, som kan indspares ved en Kupolovn, som i Forvejen passes forsvarlig, og altsaa efter Omstændighederne drives med et Satscindersforbrug af 8, 9, 10 pCt. kan snart blive dyrt betalt gennem Vragstøbning. Thi et uafviseligt Krav i et Støberi, som skal levere Kvalitetsstøbegods, er at Jernet løber varmt ud fra Smelteovnen. Cindersforbruget i Kupolovnen spiller i de fleste Støberier for Fremstilling af Maskinstøbegods heller ikke en forholdsvis saa stor Rolle, som man er tilbøjelig til at tro. Cindersforbruget i Tørreovnen f. Eks., er i mange Støberier to, tre à fire Gange saa stort, som i samme Støberiers Kupolovn.

Anledningen til nærværende Artikel er for en stor Del foranlediget ved Paastande, som i den sidste Tid har været fremme mellem Støberimænd, nemlig at man ved Anskaffelsen af en ny Centrifugalblæser, skulde blive istand til at reducere Koksforbruget ganske væsentligt. Hvis Koksforbruget har været for stort i Forvejen, kan det jo reduceres, og saa er det forøvrigt ligegyldigt om Blæseren er en Centrifugeblæser eller Kapselblæser, naar blot Blæseren kan give den rette Luftmængde under tilstrækkeligt Tryk.

Der er imidlertid paastaaet, at man efter Anskaffelse af De forenede Jernstøberiers, Næstved, Blæser og Kontrolapparat, kan smelte godt og varmt Jern med et Satscindersforbrug af 5 pCt. Trods Næstvedblæseren — rigtig dimensioneret — ubestridelig er

god og bedre end Centrifugalblæsere af ældre Konstruktion, og Næstveds Luftkontrolapparat er en værdifuld Hjælp for Støbemester og Jernsmelter, er ovennævnte Paastand dog fejlagtig, hvad jeg selv har haft Lejlighed til at undersøge og kontrolere. Da det imidlertid kunde tænkes, at Paastanden med de 5 pCt. Satscinders, hvis den tages til Følge, kunde skade andre Støberier, maa det være paa sin Plads at imødegaa den. Det er jo nemlig tænkeligt, at en eller anden Fabrikant vil sige til sin Støbemester: »Kan man andre Steder smelte Jern med 5 pCt. Satscinders, bruger vi meget for meget, og vi maa reducere vort Forbrug«. Maaske begynder Støbemesteren, som til Dato kan have drevet sin Ovn med minimalt Cindersforbrug, at eksperimentere med 5 à 6 pCt. Satscinders og faar naturligvis ikke andet Resultat end en Masse udueligt Støbegods. De Støberier, som i deres Kupolovn kan smelte godt og varmt Jern med et Satscindersforbrug af 8 à 10 pCt., alt efter Omstændighederne, bør nemlig være tilfreds hermed, da man sjeldent med godt Resultat i det lange Løb kan komme ud med mindre. Da Smeltningsjournalen i de Støberier, som er udrustet med Næstveds Blæser og Kontrolapparat, viser et smukkere Resultat, end man ved Smeltning af Støbejern er vant til, beror dette simpelthen paa, at Journalen er opstillet saaledes, at det Resultat, man kommer til i Henseende til Satscindersforbruget, er urigtig. At Journalen viser det rigtige Totalforbrug (Opfyrings- plus Satscinders) gør den mindre misvisende, thi hvad der i denne Forbindelse i forreste Række interesserer en Støberifagmand, er selvfølgelig Satscindersforbruget. Totalforbruget er afhængigt af Tviernes Højde fra Ovnbunden, og fremfor alt af Støbningens Størrelse, og da dette giver højst varierende Resultat er det som Regel meget lidt oplysende.

Den af os førte Journal, som er udleveret os af Blæserens Leverandør, viser for en Række Støbninger følgende Satscindersforbrug: 6,64; 7; 7,49; 6,8; 5,92; 5,7; 5,33 og 7,14 pCt. Enhver Støberimand med praktisk Erfaring ved Kupolovnsdrift, vil blive forbavset over dette smukke Resultat. Da vi imidlertid til hver Jernsats, som i den paagældende Ovn er 300 kg, sætter 24 kg Cinders, maa Smeltecindersforbruget (Satscindersforbruget) blive 8 pCt., hverken mere eller mindre. De førnævnte smukke Resultater fremkommer imidlertid derved, at man ifølge Journalen skal trække den Cindersrest, som efter Smeltningens Ophør tømmes ud af Ovnen, fra Satscindersforbruget, hvad jo er fejlagtigt. Thi ifald alt det paasatte Jern er smeltet, naar man tømmer Ovnen, bestaar Cindersresten af Bundcindersen (Fyldecindersen) og dens Vægt bør trækkes fra Vægten af den før Støbningens Begyndelse paasatte Bundsats, men ikke fra Satskoksene. Ser vi paa den Støbning, som i Journalen viser et Smeltecindersforbrug (Satscinders) af 5,33 pCt., har vi denne Gang smeltet 5122 kg Jern. Til Opfyring er brugt 370 kg Cinders, og til Smeltning 408 kg. Ved Oprensning under Ovnen fandtes en Rest paa 136 kg, som ifølge Journalen skal trækkes fra de 408 kg. Herefter viser Journalen til Smeltningen et Cindersforbrug af 272 kg = 5,33 pCt. af det smeltede Jern.

I Tidsskriftet »Ingeniøren«, Nr. 30, af 13. April 1918 er der af Direktør A. Ibsen gjort Rede for nogle Forsøgsstøbninger fra forskellige Støberier, hvor Næstveds Blæser og Kontrolapparat er installeret. Til disse Forsøgsresultater, som gav 8—10 pCt. Totalforbrug af Cinders, skal jeg kun bemærke, at de dog ikke maa regnes for saa ualmindelig gode Resultater, at de ikke ved dygtig Pasning skulde kunne naas næsten i enhver Kupolovn, ligegyldig hvad Slags Blæser man har, forudsat at denne er kraftig nok. Jeg har haft Lejlighed til at konstatere, at man i rigtig gammeldags Ovne hyppigt smelter godt og varmt Jern med en Cinderssats paa 9 pCt. mellem Jernsatserne. Smeltningsresultatet fra et Provinsstøberi, hvor man har en gammel, umoderne Ovn, ser saaledes ud:

»Ovnens Diameter 820 mm. Fra Ovnbunden til Tvierne var 300 mm og Bundcindersen sattes til en Højde af 450 mm over Tvierne. Fyldecindersen blev 300 kg, Ovnens Kapacitet var 4500 Pund pr. Time. Ovnen smelter altsaa i 4 Timer = 9000 kg.

Hvis vi antager, at vi ved Tømning af Ovnen faar en Cindersrest af 100 kg, hvilket for denne Ovns Størrelse er den normale Rest, har vi forbrugt $(300 \div 100) + 9000 \times \frac{8}{100} = 920$ kg Cinders. Dette bliver et totalt Forbrug af 10,22 pCt. Blæsemaskinen til denne Ovn var en Rootsblæser.«

Jeg har selv i en Aarrække arbejdet med en gammeldags Kupolovn med Tvierne i 2 Etager. Denne Ovn har smeltet godt og varmt Jern med et Cindersforbrug af 8 à 9 pCt. mellem Jernsatserne. Som Regel har vi sat 9 pCt. Cinders. Journal over en Smeltning med denne Ovn ser ud som følger: »Opfyringscinders (Bundsatsen) var = 278 kg ÷ 100 kg (Rest) = 178 kg. Ovnen smeltede i 4 Timer 9400 kg Jern. Totalcindersforbruget bliver $= 178 + \left(9400 \times \frac{9}{100}\right) = 1024 =$ 10,89 pCt. Ved en Smeltning med 8 pCt. Satscinders blev Totalforbruget $178 + \left(9400 \times \frac{8}{100}\right) = 930$ kg = 9,89 pCt.

Mindre Jernsmeltninger af ringere Kvalitet har været smeltet med 7 à 7,5 pCt. Satscinders. Resultatet af disse to umoderne Ovne svarer altsaa, hvad Totalforbruget af Cinders angaar, til det af Hr. Direktør Ibsen offentliggjorte, men Satscindersen har her været 8 à 9 pCt.

Det var maaske paa sin Plads yderligere at bemærke, at de fleste Kupolovne kan smelte godt og varmt Jern med almindeligt Cindersforbrug. Den første Betingelse derfor er imidlertid, at Ovnens Pasning bliver som den skal være, da en Forsyndelse derimod vil have et daarligt Resultat med et stort Cindersforbrug til Følge.

En Fejl, som hyppig gøres, er at lade Ovnen staa fyldt med Cinders og Jern en Tid, inden Blæseren sættes igang.

Idet Fyldekoksene og Kokssatsen til første Jernsats herved delvis brænder bort, forinden Smeltningen begynder, og de højere liggende Kokssatser bliver opvarmede og taber i Brændselsværdi, blæser Luften

ved Igangsætningen ind i et stærkt reduceret Kokssats, eller, hvis Ovnen har staaet fyldt i længere Tid, direkte ind paa Jernet i første Jernsats. Denne første Jernsats kan naturligvis ikke smelte under disse Forhold og bliver først opløst af det nedløbende smeltede Jern fra anden og tredie Sats, hvad jo har til Følge, at det første Jern bliver mat og maa slaas ud. Det samme bliver Tilfældet med de paafølgende Satser, hvis ikke Kokssatsen er saa stor, at den kan taale det omtalte Tab.

Undertiden fremholdes det, at Jernet paa denne Maade forvarmes, men dels ønskes en saadan Forvarmning af forskellige Grunde ikke, og dels spiller denne Forvarmning ingen Rolle i Forhold til det Tab i Brændselsværdi, som Koksene lider.

Naar Fyldekoksene, som skal have en bestemt Højde, er kommen i Glød, hvilket kan efterses gennem Tvierne, lukkes af for Trækket, Ovnen fyldes saa hurtigt som muligt, og Blæsten sættes til. Har Fyldekokssatsen den rette Højde, og har Kokssatsen til Smeltningen den rigtige Størrelse, d. v. s. efter Omstændighederne 8 à 10 pCt., vil de fleste Kupolovne, ifald den rigtige Luftmængde tilføres Ovnen, allerede i første Tapning give varmt Jern, uanset hvad Konstruktion Ovn og Blæser ellers har.

Jeg maa til Slut for at undgaa Misforstaaelse paapege, at disse Linier ikke er nogen Kritik over Næstveds Støberiblæseanlæg, som vi har i vort Støberi, og som jeg finder udmærket og er meget tilfreds med, hvad ogsaa fremgaar af andre Linier i denne Artikel. Meningen med Artiklen skulde kun være at rette den Misforstaaelse, som synes at være ret udbredt blandt Støberifolk, at man kan smelte brugbart Jern med 5 pCt. Satskoks.

F. O. Nordbeck,
Støbemester ved
A/S Kjøbenhavns Flydedok & Skibsværft.

❁ ❁ ❁

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Vore Handelstraktater.

I Anledning af den ved Krigen skabte nye Situation har Udenrigsministeriet taget Skridt til at nedsætte en Kommission til Forberedelse af en Revision af vore Traktatforhold m. m. Til at tiltræde denne Kommission har Udenrigsministeriet anmodet Industriraadet om at udvælge to Medlemmer, og hertil er af Raadet valgt Ingeniør *Alex. Foss* og Direktør *H. P. Prior.*

Reglerne for den neutrale Tonnages Anvendelse.

Fra den britiske Legation har Fragtnævnet modtaget Meddelelse om, at der ikke længere fra Ententens Side vil være Forbud mod, at et neutralt Lands Skibe betjener andre neutrale Landes Handel, ligesom Forbudet mod Salg af Skibe fra et neutralt Land til et andet er hævet.

De Allieredes Blokade af den tyske Østersøkyst.

Som det allerede vil være Offentligheden bekendt, er der af de Allierede etableret Blokade af den tyske Østersøkyst, dog saaledes, at visse Varer kan afskibes med danske Skibe.

Ifølge Meddelelse fra Autoriteterne i London vil kun følgende Varer kunne føres søværts fra Tyskland til Danmark:

Kul, Koks, Salt, Kiselgur, Rør (til Tækkemateriale etc.), Sten, Gibs, Lerjord, Raajern, Jernaffald, Glaubersalt, Tøndebaand af Træ, Pølsetarme, levende Planter, Flusspat.

Det er imidlertid stillet i Udsigt, at en Udvidelse af ovenstaaende Liste vil kunne forventes.

Det kan forventes, at danske Rutebaade vil blive sat i Fart paa tyske Pladser, saasnart tilstrækkeligt Gods er samlet.

Nærmere Oplysninger, deriblandt om de Havne, der snarest kan ventes anløbet, gives af Erhvervenes Fællesudvalgs Kontor.

Afskibning af Varer fra U. S. A.

For at sikre hurtigst mulig Ekspedition af *Afskibning af Varer fra De Forenede Stater* opfordrer Grosserer-Societetets Komité og Industriraadet Importørerne til i egen Interesse at bede deres Leverandør om at give Danish Trade Office, Washington, 1838 Connecticut Avenue, Meddelelse, saasnart Licensansøgning for et Vareparti er indgivet, samt om at henvende sig til Danish Special Shipping Committee, 74 Broadway, New York, og der anmelde Godset, saasnart Licens er udstedt.

Frilister.

Fra Danish Trade Office, London, er der indløbet Meddelelse om, at den saakaldte Friliste ikke alene, som anført i den officielle Bekendtgørelse i Board of Trade Journal af 12. f. M., skal omhandle Vareimport fra Storbritannien og Irland, Frankrig, Italien og De Forenede Stater af Amerika, men overhovedet Vareimport fra alle Lande.

Sejl- og Presenningdug fra England.

Fra Danish Trade Office, London, er der indløbet telegrafisk Meddelelse om, at Situationen med Hensyn til Sejl- og Presenningdug har forbedret sig, og at Myndighederne er temmelig villige til at tilstaa License herfor. Kontoret har derfor henstillet til britiske Eksportører igen at rette Henvendelse til War Trade Department, hvis det ikke allerede er sket, da saadanne Henvendelser vil have Udsigt til at blive gunstigt behandlede.

Skibsattester for oversøiske Vareimporter.

Opmærksomheden henledes paa, at det ifølge Meddelelse fra de engelske Myndigheder fremtidig ikke vil være nødvendigt at prolongere Skibsattester for oversøiske Vareimporter. De Skibsattester for Vareimport fra oversøiske Lande, der fremtidig udfærdiges af Organisationerne, vil derfor have ubegrænset Gyldighed.

Ophævelse af Indskrænkningerne i Englands Vareomsætning.

Fra den herværende britiske Handelsattaché er der modtaget Meddelelse om, at de britiske Myndigheder nu er i Stand til i stort Omfang at ophæve Indskrænkningerne vedrørende Indkøb af Fabrikata i Storbritannien, idet stadig flere Varer fjernes fra Listen over Varer, hvis Omsætning kontrolleres.

Endvidere antages der nu at være god Udsigt til, at britiske Firmaer vil kunne tilfredsstille Kravene til Eksport. Som Fabrikata, der endnu ikke er Genstand for fri Omsætning, nævnes Jernbanemateriel, Skibsbygningsmateriale, Staaltraadstove og fortinnede Plader. Derimod er Varer som Trævarer for Aeroplaner og Svovlsyre m. fl. frie.

Der tilføjes, at den her omhandlede Frigivelse gælder Varens Omsætning i England. Ønskes Varen eksporteret her til Landet, er der intet til Hinder herfor, forsaavidt den er opført paa den saakaldte Friliste. Er Varen derimod ikke paa Frilisten, skal sædvanlig Garantierklæring afgives, og henhører den under Rationsvarer, saaledes som Tilfældet er med en Række vigtige Varer, kan License kun erhverves indenfor Rationsgrænsen.

Oplagring af Varer i England.

Opmærksomheden henledes paa, at det ved Oplagring af Varer i England gør en væsentlig Forskel, om Oplagringen sker i den engelske Afsenders eller i den danske Modtagers Navn, idet det i sidstnævnte Tilfælde vil være nødvendigt at indgive ny Ansøgning om Licens med deraf følgende Forsinkelse, medens dette ikke er nødvendigt, hvor Oplagringen sker i den engelske Afsenders Navn. Grunden til denne Forskel angives at være, at War Trade Department ikke ønsker, at Varerne skal komme ud af den oprindelige engelske Sælgers Forvaring. Bestemmelsen sigter særlig til Speditører, idet disse ofte har faaet overdraget Varepartier til Oplagring, og i saadanne Tilfælde forlanger War Trade Department, at ny Ansøgning skal indgives.

Lettelse i britiske Importforbud.

Ifølge Meddelelse fra Udenrigsministeriet er der sket den Lempelse i de britiske Indforselsforbud, at der indtil 1. Marts dette Aar er givet Tilladelse til Indførsel af følgende Artikler:

Maatter og Maattematerialer, al Slags Fletværk (inkl. Fletværk af Straa), Kopalgummi, Kaurigummi.

Det tilføjes, at det dog vedblivende paahviler Importørerne at fremskaffe en »permit to purchase«, saafremt Varerne importeres fra U. S. A.

Statistiken ved Import.

Erhvervenes Fællesudvalgs statistiske Sekretariat er ophørt at fungere fra og med d. 1. Januar 1919. Grunden hertil er, at Det statistiske Departement har overtaget Udarbejdelsen af Værdistatistiken over Landets samlede Indførsel.

Importørernes statistiske Værdianmeldelser til Udvalget er allerede bortfaldet fra og med 1. Dcbr. 1918.

Fransk Udførselsforbud.

Ifølge Meddelelse fra Udenrigsministeriet har den franske Regering udstedt Forbud mod Udførsel fra Frankrig af:

Papir, med Undtagelse af maskinforarbejdet Luksuspapir:

a) Avispapir,

b) Papir til Indpakning,

c) andet Papir, vejende fra 45 til 75 Gram pr. Kvadratmeter.

Svovlholdigt eller Simili-Svovlholdigt Papir.

Karton i Blade eller Plader.

Tilskaaret, falset eller tildannet Karton.

Sammenheftet Karton, med Undtagelse af Paparbejder, dekorerede ved Maling, ophøjet Arbejde, Tøj, Træ, Straafletning, billigt Metalarbejde o. l.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)

TIDSSKRIFT FOR
INDUSTRI
UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 3 1. FEBRUAR 1919

Arbejdsmarkedets Regulering.

Af Direktør *H. W. Pade.*

Medens Arbejdsmarkedet Verden over i Tiden før 1914 i det hele og store blev reguleret gennem Balancevirkningen mellem Tilbud og Efterspørgsel, saaledes at en Overvægt paa Tilbudssiden i en Landsdel, et Land eller i en Verdensdel som Regel afbalanceredes og gennem Udvandring udlignedes af en tilsvarende Efterspørgsel andetsteds, har den af Verdenskrigen affødte enorme Beslaglæggelse og Forflyttelse af produktiv Arbejdskraft i uproduktivt Øjemed bragt det gamle Balanceforhold af Lave. Dette er sket saa grundigt, at det næppe vil være muligt igen at tilvejebringe den i sig selv hvilende Verdensøkonomi, som er en nødvendig Betingelse for Verdenskulturens Udvikling, uden at Styrelsen af de enkelte Stater paa en anderledes virkningsfuld Maade, end Tilfældet har været i Fortiden, maa gribe regulerende ind i de Faktorer, som er bestemmende for Verdensøkonomien, derunder de enkelte Landes Produktionsøkonomi.

Med Henblik paa dennes fremtidige Ordning maa det ikke mindst tages i Betragtning, at ikke blot Verdenskrigen er udkæmpet og vundet under Løfte om Gennemførelsen af Verdens Frihed og Civilisation efter det demokratiske Princip, men at ogsaa de overvundne Folk har rejst sig mod deres tidligere Magthavere under samme Løsen, som altsaa er et Udtryk for et verdensomfattende Krav fra Folkenes Side om i videst muligt Omfang at blive delagtiggjort i alle de af Livets saakaldte Goder, som Civilisationen har skabt, og den moderne Oplysning bragt Kundskab om. Men da nu Verden engang ikke er noget Slaraffenland, hvor de stegte Duer kommer flyvende af sig selv, hvorimod samtlige Civilisationens Goder kun er Produkter af eller Valuta for det Arbejde, som gaar udover det, der skal til for netop at bjerge Føde, Klæder og Husly, saa kommer man atter gennem dette Ræsonnement tilbage til Nødvendigheden af Indførelse af statslige Forholdsregler til Fremme af Produktionsøkonomien.

Det fra et demokratisk Synspunkt berettigede Krav om forøget Adgang til Livets Goder vil ganske naturligt i første Omgang altid blive rejst i Form af Krav om forhøjet Løn og kortere Arbejdstid, begge Krav, som i deres Umiddelbarhed fra et nationaløkonomisk Synspunkt nærmest maa betegnes som naive, fordi de, til Trods for at de fremføres af Folk, som har paataget sig et betydeligt Ansvar, som Regel fremsættes uden tilstrækkelig Forundersøgelse af og Kendskab til, om det paagældende Fag resp. Samfundet vil være i Stand til at honorere Kravene eller ikke, og uden Hensyn til, at det for de indviede i mange Tilfælde vil være klart, at hele Aktionen i Virkeligheden vil være Øjenforblændelse, fordi en Opfyldelse af Kravene indenfor kortere eller længere Tid vil bidrage til at forhøje Prisen paa de begærede Livsfornødenheder og Goder uforholdsmæssigt og derved ofte i endnu højere Grad end tidligere vanskeliggøre Opnaaelsen af disse.

I Betragtning af de betydelige Fordringer, som den efter Krigen oprullende Verdenssituation saaledes utvivlsomt vil stille til Statens Produktionsøkonomi, vil det sikkert ikke mindst for Danmarks Vedkommende være nødvendigt at ændre den gamle Praksis fra for Krigen, ifølge hvilken Lønniveauets sukcessive Stigning i saa nøje Overensstemmelse som muligt med, hvad Samfundets økonomiske Status til enhver Tid formentes at

kunne yde, afgjordes mellem Arbejdernes og Arbejdsgivernes Organisationer ved et Slags Tovtrækningssystem, hvis Berettigelse nærmest vil kunne karakteriseres ud fra den Teori, at Samfundets økonomiske Tarv maatte være bedst tjent med, at hver Part paa bedste Maade varetager *sine* Interesser, hvorved der opnaaedes en Balance baseret paa gensidige Overenskomster.

Overholdelsen af disse sikres ved en af Staten beskikket og med retsgyldig Myndighed udstyret »fast Voldgiftsret«, og til yderligere Befæstelse af dette System beskikkes »Forligsmanden«, som repræsenterer Statens Interesse i at faa tilvejebragt selve den Balance, hvori Systemet hviler.

Det er Hensigten med nærværende Artikel at yde et Bidrag til Drøftelsen af en Reformering af den her i Landet hidtil fulgte Praksis for Arbejdsmarkedets Regulering, en Reform, som maa gaa ud paa at faa det hidtidige Reguleringssystem afløst af et System, hvis Opgave ikke blot skal være at skaffe Balance, men som tillige skal skabe denne Balance paa det i statsøkonomisk Henseende bedst mulige Grundlag.

Grundtanken i den Ordning, som i det følgende skal skitseres, er den, at de til Arbejdsmarkedets Regulering hidtil bestaaende hver paa sit Omraade virkende Statsinstitutioner centraliseres under et Folke-Produktions-økonomisk Departement med den Opgave, paa Grundlag af de bestaaende Erhvervs- og Produktionsforhold, *at varetage Landets Produktionsøkonomi og derigennem skabe de bedst mulige Eksistens- og Udviklingsmuligheder for vore producerende Erhverv samtidig med at sikre Arbejderbefolkningen en saa høj Arbejdsløn som til enhver Tid foreneligt med Landets samlede Økonomi.*

Opgaven kan synes stor og omfattende, men naar vi under Verdenskrigen har set, hvad en rationel Organisation, der er baseret paa reelle til Raadighed staaende Værdier, kan udrette, synes den ikke uløselig, i Særdeleshed, da alle de Faktorer, der udkræves til dens Realisation, i Virkeligheden er tilstede indenfor Statsstyrelsen, kun med den Ulempe, at disse i Stedet for at samarbejde som een Organisme for Tiden virker hver paa sit snævre Omraade ifølge den Lov, som de hver især skylder deres Eksistens.

De Institutioner, som her sigtes til, er følgende:

Den faste Voldgiftsret,
Forligsmandsinstitutionen,
Statistisk Departement,
Arbejdsløshedsinspektoratet,
Arbejdsanvisningsdirektoratet,

Af disse Institutioner bør den faste Voldgiftsret selvfølgelig ogsaa ved en Nyordning bevare sin uafhængige Stilling og som nu sammensættes som kollegial Ret af Sagkyndige under Præsidium af en paa Statsøkonomiens Omraade særlig kyndig Retslærd.

Da en rationel Nyordning maa være baseret paa Landets samlede Økonomi-Statistik, hvis Tilvejebringelse vistnok i Forvejen udgør det nuværende statistiske Departements Hovedopgave, vil det være hensigtsmæssigt at henlægge de 3 andre Institutioner under dette, som altsaa fra at være et for den øvrige Statsstyrelse undersøgende og raadgivende Departement vil gaa over til at blive en udøvende Statsinstitution, en Ordning som vil være i god Overensstemmelse med moderne Teorier for rationel Arbejdsfordeling.

Foruden ovennævnte 3 Institutioner bør der under det statistiske Departement, som i det følgende vil blive benævnt »Arbejdsmarked-Regulerings Departementet« (A.M.R.D.), henlægges en 4de Underafdeling, nemlig en Folke-Stats-Alderdoms- og Invaliditetsforsørgelse, omfattende enhver arbejdende Mand og Kvinde, som ikke driver selvstændigt Erhverv, og som ikke iforvejen er pensionsforsikret i Forbindelse med vedkommendes faste Ansættelse i Privat-, Kommune- eller Statstjeneste.

Afløsning af de nugældende, ufuldkomne sociale Love paa dette Omraade gennem Oprettelsen af en social Institution af denne Art, som i Forbindelse med Arbejdsløshedslovgivningen skal tjene til at sikre enhver Mand og Kvinde, som Livet igennem opfylder deres Pligter som Statsborger, en saa god og ensartet Alders- og Invaliditetsforsorgelse, som Samfundsøkonomien tillader det, vil være en uomgængelig Nødvendighed og en bydende social Pligt, som Staten skylder det arbejdende Folk at føre ud i Livet samtidig med, at den paa saa afgørende Maade griber regulerende ind i Samfundsordningens Hovednervesystem.

A. M. R. D.s udøvende Virksomhed maa foregaa gennem Filialkontorer, idet hele Landet inddeles i Kredse paa lignende Størrelse som de nuværende Jurisdiktioner, men under videst mulig Hensyntagen til Trafikforholdene og saaledes, at Bykredse med stor Befolkning erholder flere Kontorer. Disse Kredskontorer, som foruden at varetage A. M. R. D.s øvrige Opgaver kommer til at fungere som Stats-Arbejdsanvisningskontorer, vil altsaa afløse de nuværende by- og amtskommunale Arbejdsanvisningskontorer.

Alle statistiske Oplysninger, Ind- og Udbetalinger paa de under A. M. R. D. henhørende Arbejdsomraader etc. sker gennem Kredskontorerne, hvorved der netop ud fra een Centralorganisation skabes den Betryggelse og direkte Kontrol med Reguleringsforanstaltningerne, hvis Mangel ved det nuværende System for Arbejdsloshedsunderstøttelse og Arbejdsanvisning bevirker, at dette ikke virker tilfredsstillende for nogen af Parterne.

Til Kontrol af saavel Hovedkontorets som Kredskontorernes Virksomhed vælges efter Indstilling fra de resp. Organisationer et Arbejdsregulerings-Raad med Repræsentanter i hver Kreds, sammensat paa passende Maade af Repræsentanter for henholdsvis Hoved- og Lokalorganisationerne af Arbejdere og Arbejdsgivere.

Grundlaget for A. M. R. D.s udøvende Virksomhed maa være statistiske Undersøgelser paa Arbejdsmarkedet i Ind- og Udland, og som Eksempler paa saadanne kan nævnes:

1. Statistik over Behov af Arbejdskraft i samtlige Fag for hver kommende Maaned med Angivelse af Mulighed for kommende Forskydninger.
2. Ugentlig Arbejdsløshedsstatistik for samtlige Fag.
3. Kvartalsvis Statistik over Timeløn og Fortjeneste samt over Arbejdstidens effektive Længde i samtlige Fag saavel i Ind- som Udland.

Fremskaffelsen af disse Statistiker vil ikke volde megen Besvær, idet disse allerede nu i det væsentlige føres enten af Arbejdsgiver- eller Arbejderorganisationerne, saaledes at de med faa Ændringer vil kunne tilpasses A. M. R. D.s særlige Formaal, og som hidtil føres og stilles til Departementets Raadighed af disse.

Paa Grundlag af den under 1. anførte Statistik, som, da den skal give Oplysning om Fremtiden, naturligvis delvis maa være baseret paa Sandsynlighed og Skøn, hvis Rigtighed dog let vil kunne bedømmes erfaringsmæssigt af Kreds- eller Hovedkontorernes Embedsmænd, vil A. M. R. D. kunne konstatere, hvorvidt der i Landets forskellige Egne for den forestaaende Arbejdsperiode, som kan være en Maaned, et Kvartal eller en Sæson, alt efter de forskellige Fags Karakter, forefindes et Overskud eller et Underskud af den begærede Arbejdskraft, saaledes at det bl. a herigennem vil være muligt at foretage Udligninger mellem Tilbud og Efterspørgsel i Landets forskellige Egne.

Selv om det offentlige maa udrede Omkostningerne ved saadanne Forflyttelser af ledig Arbejdskraft, vil dette koste betydeligt mindre og vil baade i statsøkonomisk og moralsk Henseende være betydelig mere tiltalende end som under den nuværende Ordning at maatte udrede Arbejdsløsheds - Understøttelse i een Landsdel, medens det kan forekomme, at man andetsteds indenfor samme Fag mangler Arbejdskraft.

Ligeledes vil temporære Uligheder i Arbejds ledighed indenfor mere eller mindre beslægtede Fag kunne udlignes ved A.M.R.D.s Foranstaltning eventuelt ved frivillig Oplæring af dertil kvalificerede arbejdsløse paa Teknologisk Institut eller andetsteds paa det offentliges Bekostning.

En ganske særlig Betydning for Landets Produktionsøkonomi vil den under Pkt. 1 angivne Statistik faa som Middel til at sikre saadanne ældre Erhverv, hvis Opretholdelse er en national Nødvendighed, den fornodne Arbejdskraft. Der sigtes her til den Mulighed, at Forholdene paa Arbejdsmarkedet fra Tid til anden skulde udvikle sig derhen, at Erhverv, som bevisligt ikke vilde faa blivende Jordbund eller statsokonomisk Betydning for Landet, periodevis skulde forsøge at beslaglægge en uforholdsmæssig stor Arbejdskraft. Selvom en Udvikling i denne Retning sandsynligvis kunde medvirke til en vis Hævdelse af Lønniveauet, vilde denne bevisligt medføre Dyrtid for alle saadanne Forbrugsartiklers Vedkommende, hvis Fremskaffelse er en Betingelse for Udviklingen af vor Statsøkonomi paa et sundt Grundlag.

Den under Pkt. 2 anførte ugentlige Arbejdsløshedsstatistik vilde i det væsentlige tjene til Kontrollering af Virkningen af de Reguleringsforanstaltninger, som A. M. R. D. maatte have truffet Landet over i Henhold til Statistik 1. Den vilde tillige være nødvendig for den daglige Administration af Arbejdsanvisningen og Udbetaling af Arbejdsløshedsunderstøttelse samt til at gennemføre en Kontrol med visse Pligter angaaende Til- og Afmeldelse af Arbejdssted, Bopæl etc., som nødvendigvis maatte være knyttet til Invaliditets- og Alderdomsforsørgelsesordningen.

Medens Arbejdsløshedsunderstøttelsen under den nugældende Ordning administreres af de under Arbejdsløshedsinspektørens Tilsyn staaende, men iøvrigt selvstyrende paa »Hjælp til Selvhjælp« baserede Arbejdsløshedskasser, maatte det centraliserede A.M.R.D.-System betinge, at Administrationen af saavel Arbejdsløsheds- som Invaliditets- og Alderdomsforsørgelsen henlagdes di-

rekte under Departementet resp. Kredskontorerne under Kontrol af det før omtalte Arbejdsregulerings-Raad og dettes lokale Repræsentanter.

Til Gengæld for det saaledes ophævede direkte Selvstyre kunde det tænkes, at man lod Arbejdernes egne Bidrag til Arbejdsløshedsforsikringen bortfalde, og at samtlige Omkostninger ved Gennemførelse af det her skitserede System lagdes over paa Arbejdsgiverne, hvorved selve Produktionen, hvad enten denne maatte udøves af de Stats- og kommunale Institutioner, som fungerer som Arbejdsgivere, eller af private Arbejdsgivere, direkte vilde komme til at betale, hvad Ordningen maatte koste, i Forhold til Antallet af beskæftigede Arbejdere. Ogsaa som Led i den vigtige sociale Udviklingslinie, som tilstræber Tilvejebringelsen af ensartede gensidige Rettigheder og Pligter i Forholdet mellem Arbejderne og Arbejdsgiverne, hvad enten disse sidste er offentlige Institutioner eller private, vil Arbejdsgivernes Overtagelse af Omkostningerne saavel af Arbejdsløsheds- som Pensionsforsikringen være af største Betydning.

Den her foreslaaede Invaliditets- og Alderdomsforsørgelsesordning vilde saaledes paa dette væsentlige Punkt adskille sig fra den i Tyskland gældende Ordning, som er baseret paa, at Arbejdsgiveren hver Uge *paa Arbejderens Bekostning* indklæber et Mærke af en nærmere fastsat Værdi i et af Forsørgelsesadministrationen til hver Mand udleveret Kort. De af Arbejderen i Tidens Løb afleverede fuldt indklæbede Kort repræsenterer saaledes hans Indskud i Forsørgelsesanstaltens Fond, hvorefter hans Alderdoms- eller Invaliditetsrente beregnes. Iøvrigt maatte de nærmere Bestemmelser angaaende Invaliditets- og Alderdomsforsørgelsen selvfølgelig udarbejdes i saa nær Tilslutning til den nugældende kommunale Alderdomsforsørgelseslovgivning som muligt og paa en Maade, som ikke maatte kunne svække den enkelte Arbejders Interesse i at søge at forbedre sin Pension ved privat Kapital-Opsparing.

Den vanskeligste Side af A.M.R.D.'s Virksomhed bliver utvivlsomt Arbejdslønnens Regulering i Henhold til Samfundets og Fagenes virkelige økonomiske Evne; navnlig vil der sikkert fra Arbejdsgivernes Side kunne rejses de største Betænkeligheder overfor en saadan Ordning. Men tager vi i Betragtning, at Lønniveauet i Aarene siden Forligsmandsinstitutionens Oprettelse faktisk er fastslaaet ved Indgriben fra denne Institutions Side, og dette uden at denne i Virkeligheden har været i Besiddelse af tilstrækkeligt Materiale til fuldgyldig Bedømmelse af, om det hver Gang fastsatte Lønniveau har været det, der gav den bedste Statsøkonomi, saa vil det kun betyde et betryggende Fremskridt gennem Oprettelsen af A.M.R.D. at udruste Forligsmandsinstitutionen med det fornødne Materiale og Kompetence til Fastsættelse af det for ethvert Fag til enhver Tid passende Lønniveau.

Systemet maa selvfølgelig tillade, at Fastsættelsen af et Lønniveau indenfor de forskellige Fag, forinden A.M.R.D. afsiger sin Kendelse, først har været behandlet indenfor de resp. Organisationer, og at disses Indstillinger dernæst kommer til Behandling i Arbejdsregulerings-Raadet, ligesom der for visse Tilfælde vil kunne etableres en Appelinstans.

Det skal ikke her hævdes, at det foreslaaede System skal udelukke, at Konflikter mellem Arbejdsgivere og Arbejdere kan give sig Udslag i Strejker og Lock-out'er, tværtimod tager Forslaget i Modsætning til det obligatoriske Voldgifts-System i Arbejdsstridigheder, som har vist sig mislykket, hvor man til Dato har forsøgt at indføre det, Sigte paa ogsaa at kunne fungere under saadanne ekstraordinære Forhold. Det skal kun paapeges, at Chancen for at Uoverensstemmelser angaaende Lønkrav maa blive ringere i det Øjeblik, den Institution, som skal afgøre Stridigheden, ikke blot i den indankede Sag, repræsenterer hele Samfundets økonomiske Interesser, men er oprettet for, indrettet paa og i hele sit daglige Arbejde kun har den Opgave at varetage Landets Produktionsøkonomi.

A.M.R.D.-Systemet vil i hvert Tilfælde forhindre, at der kan rejses omfattende og værdispildende Arbejdskonflikter paa saadanne opagiterede Krav fra Arbejdernes Side, hvis Gennemførelse bevislig vil medføre økonomisk Ruin for det paagældende Fag eller vilde true Samfundsøkonomien paa afgørende Maade, medens Departementet paa den anden Side paa Grundlag af det Indblik, det vil faa i de enkelte Fags økonomiske Forhold i Ind- og Udlandet, paa Statens Vegne i mange Tilfælde vil kunne paatage sig det Ansvar, som en Hævelse af Lønniveauet maatte medføre.

Det forudsættes her, at Lønniveauets Fastsættelse gennem A.M.R.D. sker efter de hidtil fulgte Principer, altsaa gennem Fastslaaelse af en for hvert for sig organiseret Fag passende Minimal- eller Normal-Løn, som tillige skal danne Basis for Beregning af Akkord-Priskuranter, medens det li-

gesom nu maa staa den enkelte Arbejdsgiver frit at forhøje Lønnen for dygtige og betroede Arbejdere.

Endnu skal omtales et Omraade, paa hvilket en rationel Regulering af Produktionsøkonomien vilde faa den største Betydning, nemlig de produktive Erhvervs Beskatning.

Betragter vi den Basis, paa hvilken Skatteudskrivningen nu hviler, vil man let komme til den Erkendelse, at Hovedparten af samtlige Skatter direkte eller indirekte hviler paa de produktive Erhverv, idet disse foruden at udrede den direkte Beskatning af Virksomheden i Form af Indtægt- og Formuebeskatning indirekte maa udrede Toldafgifter af Raaprodukter samt tillige samtlige de personlige Skatter, som paahviler de i Erhvervsvirksomhederne beskæftigede Personer, hvilke sidste nødvendigvis maa udredes i Form af forhøjede Lønninger.

De mange Omdrejninger, som det har været nødvendigt at give Skatteskruen under Statens voksende Pengebehov i Krigsaarene, har imidlertid efterhaanden anstrengt Erhvervenes Skatteevne saa betydeligt, at det er et Spørgsmaal, om disse, naar Krigsaarenes Højkonjunktur bliver afløst af den uundgaaelige Reaktion og den paafølgende Deroute, vil være i Stand til at honorere de stillede Fordringer — med andre Ord at Staten før eller senere vil komme til at erkende »at man ikke skal binde Mulen paa den Okse, som tærsker.«

Gennemlæser man de i de senere Aar fremkomne Forslag til Skattelove, vil man i Reglen forgæves søge efter Begrundelser for Skattens nationaløkonomiske Forsvarlighed. I Almindelighed gøres kun Rede for, hvad vedkommende Skat i Henhold til tidligere Omsætningstal kan antages at ville give, hvorimod den sekundære Virkning, som opstaar ved, at Skattebeløbet unddrages Landets produktive Kraft og Omsætning, og som Regel gaar til uproduktive Statsformaal, tilsyneladende lades fuldstændig ude af Betragtning.

Et Stats-Departement, som ligger inde med fornødent Materiale til og er ansvarlig for Opretholdelsen af Landets Produktionsøkonomi, vil her kunne gribe vejledende ind for Staten og beskyttende ind for Erhvervene.

Der er næppe nogen Tvivl om, at en økonomisk-statistisk Institution, som den her antydede, i Kraft af den rationelle Grundvold, hvorpaa den er bygget op og af sin Betydning som Vogter af Landets Nationaløkonomi, vil faa afgørende Indflydelse paa Principet i den rationelle Skatteform, der før eller senere vil blive nødvendig til Afløsning af det nuværende Indtægts-Ekspropierings-system. Man kunde som Grundlag for en saadan Skattereform f. Eks. tænke sig, at de Skatter, som Erhvervene nu betaler indirekte gennem en Del af den udbetalte Arbejdsløn, blev paalignet vedkommende Virksomheder i Form af Produktions- eller Omsætningsafgifter pr. Mængdeenhed af den fremstillede Vare, et rationelt Beskatningsprincip, som i de senere Aar er knæsat gennem Lovene for Afgifter paa Sprit, Cigarer, Tonnage, Børsomsætning m. fl.

En Skattereform paa dette Grundlag i Forbindelse med en tilsvarende Toldafgift for indførte Varer vilde have følgende Fordele:

1. *For Staten:*
   Let Overskuelighed med Hensyn til Skattens Virkning saavel i fiskal som i nationaløkonomisk Henseende.
2. *For Erhvervene:*
   Staten vilde blive direkte interesseret i at skabe de bedst mulige Produktions- og Afsætningsmuligheder saavel for Indlands- som for Eksportmarkedet. Endvidere vil en fast Produktionsafgift pr. Mængdeenhed i Modsætning til en Skat, der udelukkende hviler paa Fortjenesten, virke ansporende i Retning af økonomisk Driftsmaade, hvad enten Driften udøves ved privat eller offentligt Initiativ.
3. *For Befolkningen:*
   Fritagelse for direkte Skatter, idet det forudsættes, at de nuværende bykommunale Udgifter f. Eks. til Vand, Kloakering, Belysning kommer til at hvile i sig selv, medens sociale Udgifter f. Eks. Skole- og Forsørgelsesvæsen betales af Staten. Denne Beskatningsmaade vil altsaa i det væsentlige komme til at hvile paa Forbrug i Stedet for Indtægt og Formue, hvorved den for Landets økonomiske Trivsel nødvendige Opsparing af Kapital begunstiges.

Naar der mod sidstnævnte Punkt maatte blive rettet den overfor indirekte Beskatning sædvanlige Anke, at den »vender den tunge Ende nedad«, vil denne Indvending overfor nærværende System ikke være berettiget, idet det foreslaaede Beskatningsprincip ikke retteligt kan betegnes som indirekte Skat, men tværtimod som *direkte Skat paa Forbrug,* hvilket tilfælles med direkte Indtægtsskat har den Fordel, at Staten selv er Herre over, hvor stor Skat det vil blive nødvendigt at lægge paa et hvilketsomhelst Forbrugsbudget, samt at

den gennem meget simple Rationeringsbestemmelser kan gøres progressiv.

Den foreslaaede Skattereform vil saaledes supplere og fuldstændiggøre den Grundtanke, paa hvilken Forslaget om Arbejdsmarkedets Regulering gennem en statslig Centralorganisation hviler, idet Staten gennem A.M.R.D. til enhver Tid vil være i Stand til at tilvejebringe det for Samfundets økonomiske Konsolidering gunstigste Forhold mellem Skattepaalæg og Lønniveau. Da endvidere den samlede Reform i alle Punkter stiller offentligt Initiativ lige med privat Initiativ og Statsdrift lige med Privatdrift, vil hver af disse Produktionsformer under det foreslaaede System kunne udvikle sig paa de Omraader, hvor de gennem Tilvejebringelse af den største Produktionsøkonomi kan bevise deres Berettigelse til Gavn for Samfundet.

— — —

I alle de Artikler og Afhandlinger, der for Tiden fremkommer i Blade og Tidsskrifter angaaende Fremtidens økonomiske Forhold, findes een Ting, som samtlige Forfattere baade Optimister og Pessimister synes at være enige om, nemlig, at de Tider, hvor vi Aar efter Aar kunde dække vort stedse voksende nationaløkonomiske Underskud ved at optage stedse voksende Millionlaan i Udlandet, ikke foreløbig kommer igen, men at vi fremtidig kommer til at klare os selv, udbygge vort Land og fremme vor Kultur med egne Midler.

Det kan allerede med Sikkerhed paavises, at den Forøgelse af vor Nationalformue, som har fundet Sted i de første 3 Krigsaar, i Løbet af det sidste Aarstid er afløst af en Tilbagegang, og naturligt vilde det jo ogsaa være, om de krigsførende Lande vilde forsøge at trække saa meget som muligt deraf over til sig i Form af Eksportafgifter eller paa lignende Maade.

I Rusland og Tyskland ser vi for Tiden Eksempler paa, hvor hurtigt et Lands økonomiske Ruin kan fuldføres i det Øjeblik, Folkets Krav paa Livets Goder bliver større end Landets Produktionsøkonomi er i Stand til at honorere dem. Vi ser ogsaa, at en Stats økonomiske Liv ikke kan omlægges ved social Revolution, samt hvor let den økonomiske Balance i en Stat kommer af Lave. Paa den anden Side maa vi have Blikket aabent for de Krav, som den store Del af Befolkningen i den kommende Tid vil stille til Samfundene, og at et Lands Lykke vil være afhængig af det Omfang, indenfor hvilket det vil være i Stand til at tilfredsstille disse. Vejen hertil som til al Udvikling af Folke-Kulturen gaar gennem Udvikling af Produktionsøkonomien, betinget ved Arbejdsmarkedets Regulering.

Den store Frase.

Vi har hertillands saa faa økonomiske Blade, at det maa vække Beklagelse, at det i mange Retninger ellers udmærkede »Finanstidende« ikke har kunnet modstaa den demokratiske Epidemi, hvis Feber og Fraser har afløst Militarismen. Vi har for ikke længe siden opfordret »Finanstidende« til hellere at levere positive Beviser for den nye Tids Herligheder, end blindt at propagandere for disse. Bladets ledende Artikel for 15. Januar nedslaar desværre ethvert Haab i saa Henseende. Paa et hastigt Rids af to Spalters Længde gøres der op med de sidste halvandethundrede Aars sociale og økonomiske Udvikling, overfor hvilken det staar Bladet klart, at »Bourgeoisiet« med Verdenskrigens Afslutning har udspillet sin Rolle, idet dets politiske Magt er »fravristet« det og Kapitalmagten knækket. Med en Sikkerhed, der ligefrem kan vække Misundelse, fastslaar Bladet Fremtidsperspektiverne for Samfundene i følgende Ord:

»Derved vil Bourgeoisiet synke ned til et lavere Niveau, mens de opadstræbende Partier kan befæste deres Stilling ogsaa økonomisk ved en passende Fordeling af Skattetrykket og ved en rationel Udnyttelse af de Kapitalmidler, de efterhaanden har opsamlet, men navnlig ved, at Herredømmet over Produktionsmidlerne og dermed over Prisreguleringen overgaar til dem.

Herhjemme ser vi saaledes, hvorledes Arbejderne mere og mere organiserer produktive Foretagender og selv overtager Administrationen af deres Pengemidler, opretter Varehuse, Importforretninger og Banker og øver Kontrol med det frie Initiativ. Disse Midler har den privilegerede Stilling ikke at blive ramt af nogen Krigsbeskatning og vil derfor kunne yngle frodigt paa samme Tid, som Overklassens Formuer decimeres. Efterhaanden vil Samfundet da indrette sig efter den nye Tidsaand, hvad der allerede er tydelige Symptomer til. Teatrene sættes i Skygge af Biografer og Varietéer, Hotellerne af Forsamlingsbygninger og Afholdskroer, Literaturen bliver folkelig, Forstædernes Varehuse bliver toneangivende, Industrien socialiseres, og alle offentlige Institutioner som Jernbaner, Administration og Hærvæsen demokratiseres.«

Bladet spørger nu selv, om Kulturen af den Grund vil gaa til Grunde, og kommer til det

Resultat — der jo unægtelig maa glæde, efter at man lige har set Teatre og Kunst detroniseret til Fordel for Biografer og Varietéer — at dette »selvfølgelig« ikke vil være Tilfældet. Overgangen vil »blot« foranledige visse Brydninger m. m., indtil den rette Kurs er funden. Hvorefter der gives »Bourgeoisiet« nogle gode Raad om at skifte politiske Signaler og samles om berettigede Interesser. Hvilke disse er under Hensyn til den skitserede Udviklingsproces, oplyser Bladet desværre ikke.

Alt ialt er imidlertid disse Betragtninger — omend særlig overraskende i et Finansblad — typiske for den fuldkommen kritikløse Reklame for den saakaldte »nye Tid«, hvormed man Verden over nu synes at ville skylle Krigens bedske Eftersmag ned — og godtgøre sin egen Fortræffelighed. Nu gælder det kun at finde noget nyt. At der af og til kommer slemme Bagslag, som da det nye Tysklands nye Regering maatte gribe til gammelkendte Midler som *eneste* Redning fra Kaos og Undergang, forsøger man at gaa let hen over, mens der dog maaske var Anledning til Eftertanke om det samme ikke skulde blive Tilfældet i mange andre Retninger, hvor ganske vist Mirakeldoktorer har udstedt store Veksler, men hvor selve Vidunderkuren maatte glippe. Navnlig turde dette gælde paa de økonomiske Omraader, hvor man — naar de nødvendige Tale- og Blækstrømme først er overstaaet — sikkert vil opdage, at de Principer for Produktion og Omsætning, der nu raader i det »faldefærdige« Samfund, alligevel er ganske bæredygtige, og ialfald meget vanskelige at erstatte med noget *bedre*.

Thi det er jo det besynderlige ved den nye Tids Talsmænd, at de stadig skylder Bevis for, at de Klasser, som nu menes forurettede, nemlig Forbrugerne og Arbejderne, faktisk vil faa bedre Vilkaar under Socialiseringen af Erhvervslivet. Det eneste Eksempel i Praksis paa den nye Tids Lyksaligheder har man i Sovjet-Rusland. Men *det* skulde vel ikke netop bringe d'Herrer Profeter til at tale for højt.

Hvad nu specielt os herhjemme angaar, var det monstro da ikke paa Tide, at vi overlod de store Fraser til andre og selv beskæftigede os med noget mere nærliggende Problemer saasom Udsigten for hele vor Økonomi, Produktion og Handelsbalance under den ændrede Situation? Thi de Regninger, vi i saa Henseende vil faa præsenteret, vil vi ikke kunne spise af hverken med skønne Talemaader eller Harme over Verdens Ublidhed. Dertil forudsættes *Arbejde* og det var paa Tide, vi gjorde os fortrolige hermed.

Fra Stenalderen.

Vi har modtaget følgende:

I Gengivelsen af et meget interessant Foredrag af Prof. V. M. Goldschmidt i 1.-Januar-Heftet af »Tidsskrift for Industri« er der kommet nogle Fejltagelser, som det maaske kunde være mig tilladt at rette og herunder tillige at uddybe de betydningsfulde Forsøg, som her omtales, — idet jeg nemlig har været Øjenvidne dertil.

Den Mand, som her kaldes »den kendte jyske Godsejer«, ejede ganske vist en Skov i Jylland, men var ellers fynsk Stamhusbesidder, Kammerherre Fritz de Sehested, ikke til Ravnholt, der er Baron Sehested-Juels Herresæde, men til *Broholm*, hvor foruden den omtalte »Pavillon« ogsaa et meget rigt og fuldstændigt Museum af Oldsager, udelukkende samlede paa Broholms Grund og i dens nærmeste Omegn, vidner om hans særlige Kærlighed. Denne var vakt i hans Drengeaar, da han bragte gamle Thomsen en Bylt, der indeholdt det store Broholmsfund af de største og tungeste Guld-Halsringe, som vort Statsmuseum indeholder. Ikke alene den fundne Skat, men vel endnu mere den gamle Samlers straalende Glæde derover lagde Grunden til Sehesteds Samler- og Granskerlyst for hele Livet. Af Stensager satte han maaske mest Pris paa de Genstande, som ikke var færdige, men dog bar Præg af at have været i Menneskehaand, baade for at tildannes og for at bruges. Han fandt da ogsaa Slibestene til saadant Øjemed, og ved Hjælp af Herregaardens Snedker fik han lavet Redskaber af Sten, der baade var tilhuggede og slebne med Sten alene, og med disse Redskaber lod han Træerne fælde ude i Skoven og hjemkørte tildanne i Vedskjulet lige ved Borgen. Der stod vi da et lille Selskab og saa med Undren en Granstamme paa 4—5 Tommers Diameter blive gennemhugget i 1—1½ Minut med en velskæftet Stenøkse — »lige saa godt som med en Malm- eller Jernøkse, men naturligvis ikke saa godt som med en Staaløkse«. Ogsaa Stenbor og Stensave saa vel som »Stemmejern« af Sten blev brugt til at danne Vægge og Tagværk af Træstammer, der blev forbundne med Trætapper i stenborede Taphuller, og Dørene blev ophængte i Bastbaand som Hængsler, saa der var ikke rørt med nogen Metalsag paa hele Huset, hvis Indre er en rummelig Stue, høj til Loftet, — og som staar endnu paa den lille Bremerholm i Borggraven, 20—30 Aar gammel. Det Hus skulde bevise, at Stenalderfolket kunde bo og leve som ordentlige Mennesker — i Modsætning til de Tanker, mange ogsaa lærde Folk, gjorde sig derom.

N. Dalhoff.

De skandinaviske Landes Handelsflaader ved Aarsskiftet. — Krigstab.

Ifølge foreløbig Beregning af *Det norske Veritas* maalte de skandinaviske Landes Handelsflaader ved Aarsskiftet følgende Størrelser, der samtidig viser Krigens Status:

	Damp- og Motorskibe	Sejlskibe	Tilsammen
Norge	1.320 paa 1.582.000 T.	194 paa 240.000 T.	1.514 paa 1.822.000 T.
Sverige	1.031 — 889.000 T.	221 — 64.000 T.	1.252 — 953.000 T.
Danmark	448 — 615.000 T.	194 — 65.000 T.	642 — 680.000 T.

Tabellen omfatter kun Fartøjer paa 100 Tons og derover. Ved Tons forstaas for Damp- og Motorskibes Vedkommende Bruttotons, for Sejlskibenes Vedkommende Nettotons.

Det bemærkes, at den danske Sejlskibsflaade nu overgaar Sveriges, naar man regner med 100 Tons-Baade og derover. Det norske Sejlskibs Gennemsnitsstørrelse er en Del større end vort og det svenskes.

Nedenstaaende Tabel viser den procentvise Nettoafgang under Krigen (Tilgang angivet ved et +):

	Damp- og Motorskibe		Sejlskibe		Tilsammen	
	pCt. af Antal	pCt. af Ton	pCt. af Antal	pCt. af Ton	pCt. af Antal	pCt. af Ton
Norge	21.4	20.3	61.3	55	30.8	27.6
Sverige	5.2	12.4	41.5	38	14.5	14.8
Danmark	22.2	20.1	21.1	+ 30	21.9	17.1

Norge har den største Nettoafgang og har uden Sammenligning ogsaa haft *de største Krigstab.* Naar Nettoafgangen alligevel ikke bliver større for Norges Vedkommende, end hvad ovennævnte Tabel fortæller, skyldes det det store Indkøb af Dampskibe, der fandt Sted i 1915 og i Begyndelsen af 1916. Der indkøbtes saaledes af ældre Dampskibe 500.000 Br. T.

Det norske Sejlskibstab — Nettoafgang 55 pCt. — er forfærdende stort. Noget skyldes dog Bortsalg. Det vil bemærkes, at Danmark under Krigen har øget sin Sejlskibstonnage med 30 pCt.

Af det særdeles interessante Foredrag, Direktør N. Høst nylig holdt i Handels- og Kontoristforeningen om Danmarks Skibsfart under Krigen, vil vi i denne Forbindelse fremdrage Bemærkningerne om Krigsforlisene.

Ialt er der krigsforlist 150 danske Dampskibe og 100 Sejlskibe med henholdsvis 221.000 Br. R. T. og 35.000 Br. R. T. Langt de fleste Antal Sænkninger fandt Sted i 1917 umiddelbart efter Erklæringen om den uindskrænkede Undervandsbaadskrig.

Paa de enkelte Aar fordeler Forlisene sig som følger:

Aar	Dampskibe	Br. T.	Sejlskibe	Br. T.
1914	6	8.968	1	235
1915	12	22.542	12	1.448
1916	39	54.251	18	4.349
1917	78	109.324	49	22.795
1918	14	27.000	21	6.035
Ialt	150	221.000	100	35.000

I Krigens Tid er der naturligvis købt og solgt nogen Tonnage, ligesom noget er nybygget. For Dampskibenes Vedkommende er da Forholdene det, at medens Danmark 1/1 1914 havde 644 Dampskibe med 730.000 Br. T., var de samme Tal medio November 1918 svundet ind til: 496 og 532.000 — altsaa en ret betydelig Nedgang. Samtidig er der sket en Tilvækst i Tonnagen af Motor- og Sejlskibe; navnlig takket være Ø. K. Totalbilledet bliver da følgende:

1/1 1914	1950 Skibe	med	870.000 Br. T.
15/11 1918	1663 —	—	720.000 —

Sidstnævnte Tal er noget større end det, hvortil Norske Veritas som ovenfor nævnt er kommet; men Forskellen kan sikkert lade sig forklare ved, at sidstnævnte ikke har taget Skibe paa under 100 Tons med. Ligeledes kommer der en Forskel frem derved, at den ene Part regner med Netto-, den anden med Brutto-Sejltonnage. *J. V.*

Vore Tilførsler.

Er det ligemeget, hvad vi faar?

I sit Numer af 15. Januar skriver »Dansk Arbejde« følgende:

»Det er ikke mange Uger siden, vi fandt Anledning til at lægge en lille Dæmper paa den megen og fuldkommen kritikløse Reklame, der var ved at udvikle sig for hver eneste Vareladning, der tilførtes Landet udefra. Selvfølgelig ved vi lige saa godt som alle andre, at Tilførsler var og stadig er absolut nødvendige for Opretholdelsen af vort Samfundsliv i alle dets Grene, men det, vi pegede paa, var, at det ikke er ligegyldigt, *hvilke* Varer, det nu er, vi skal velsignes med.

Vi skal med Glæde deltage i Dagspressens Jubel over nye The- og Kaffeladninger, over Petroleum o. l., som vi nu engang maa have udefra. Men vi ønsker at aabne Folks Øjne for, at det, vi først og fremmest trænger til herhjemme, det er saadanne Ting, som sætter os selv istand til at genoptage vore egne Pro-

duktioner, skaffe Arbejde til vore egne Hænder, og sætte alle Hjul igang igen. Det vil være saa meget mere nodvendig at stille dette som et bestemt Krav fra dansk Side, fordi det store Udland iforvejen vil være mere end villig til netop at lade det omvendte gælde, saaledes at vi velsignes med alle mulige færdige Varer, mens vi udelukkes fra de paagældende Raavarer og Halvfabrikater, som disse Varer fremstilles af. Thi Udlandet selv er ikke mere tosset end som saa, de store Lande skal nok sørge for at sælge de Artikler, der giver flest Penge til deres slunkne Pengepung, og som samtidig giver det meste Arbejde til deres Folk, der nu kommer hjem fra Krigen og forlanger Arbejde og god Løn.

Men ogsaa vi har Folk at tage Hensyn til (jvfr. de snart 70,000 Arbejdsløse, vi nu er oppe paa) og vor Pengepung er allerede bleven betænkelig mager igen. Vi eksporterer for Tiden intet af virkelig Betydning, som kan modsvare de Regninger paa 100 og atter 100 Mill. Kr., Udlandet vil præsentere os for Kul, Petroleum, Jern, Foderstoffer, Bomuld, Træ, Salt m. m. for blot at nævne nogle af vore nødvendige Behov. Hvor er vi da henne, hvis vi ikke passer nøje paa, *hvad* vi nu faar hjem for vore Penge? Har vi virkelig Raad til at styrte os ud i ny og bundløs Gæld, ligesom vi for første Gang i lange Tider var kommet lidt til Hægterne og havde samlet lidt i Lade? Man skulde synes, der her laa en Opgave for virkelig samfundsgavnlig *Regulering*, saaledes at ikke alt muligt, hvad der blot er købeligt, nu skal væltes ind over vore Grænser, men at man holdt sig dels til nødvendige Forbrugsvarer, vi ikke selv kan fremstille eller raader over, dels til Varer, der er paakrævede i vor egen Produktion.

Vi henstiller denne Tanke til alvorlig Overvejelse af vore Nationaløkonomer og Myndigheder.«

Vi deler fuldstændig »Dansk Arbejde«s Anskuelser. Vi staar her overfor et meget alvorligt Problem. Maaske det dog ikke blot er Nationaløkonomer og Myndigheder, det angaar, men ogsaa — og ikke mindst — vore *Politikere*. For Tiden synes de kun optagne af at overbyde hinanden i nye Krav til vort Produktionsliv og nye Udgifter.

Den døde Haand.

Man paastaar, at Verdenskrigen vil give den statssocialistiske Tanke et mægtigt Skub fremad — og dog maa det siges, at aldrig nogensinde en Situation i den Grad har klarlagt Manglerne just ved dette System som netop Krigen. Overalt har de stærke Statsindgreb i Produktion og Handel været følt som Hemsko for al Økonomi og kun den haarde Nødvendighed har gjort, at Systemet har kunnet holde sig under Krigen. Men det Materiale, der herunder er samlet, godtgørende Systemets fuldkomne Fejlslagning, vil tale sit Sprog, der ikke kan misforstaas, nu da Krigen er ved at vikles af. Allerede nu ser vi i alle Lande Reaktionen under Opsejling, og trods al Tale om Statstankens Velsignelser, vil der gaa et Lettelsens Suk gennem hele Verden den Dag, man i Praksis atter har sagt Farvel til hele det kunstige Apparat.

Tyskland er brudt sammen under Byrden af lutter »Overorganisering«, som Tyskerne selv kalder det, i Amerika rører de frie økonomiske Kræfter paa sig med Vaarbrudets forjættende Friskhed. Om Stemningen i England giver »Times« et godt Billede fra et nylig afholdt offentligt Møde i London, organiseret af »The Imperial Commercial Association« i London for at protestere imod Regeringens fortsatte Indblanding i og Kontrol med Handel.

Lord Devonport, som præsiderede, sagde, at Kontrollen i Hovedsagen var blevet udøvet ved Hjælp af Departementer og Individer, som manglede Erfaring med Hensyn til de Ting, de var sat til at kontrolere, og som manglede den direkte Spore, der var det vigtigste for enhver heldig Forretningsledelse. Saa længe Regeringskontrollen blev udøvet, var der altid, hvad han uden Fornærmelse kunde kalde *den døde Haand.* Regeringskontrollen forudsattes at være i Samfundets Interesse som Helhed, men den fulde Byrde af dens Mangler og de forøgede Omkostninger, der var forbundet med den, maatte altid til sidst falde paa Forbrugerne. Varepriserne var i Virkeligheden blevet forøget, ikke blot paa Grund af naturlige Aarsager, men i mange Tilfælde paa Grund af Regeringens egne Foranstaltninger — som han formodede for at betale for Krigen. Tag Tilfældet med Skibsfragterne. Indtil et vist Tidspunkt var Skibsfarten fri, men Offentligheden fik den Idé, at Skibsrederne tjente store Penge, og de blev derfor kaldet »Udbyttere«. Da Regeringen bestemte sig til at overtage Kontrollen med alle Skibe, troede vi, at dette vilde gøre en Ende paa »Udbytningen«. Men der var mange Eksempler paa, at Regeringen havde faaet Fragterne til at stige enormt, siden den havde overtaget Kontrollen af Skibsfarten. Alt dette mærkedes helt ned til Aftageren, Forbrugeren, for hvis Skyld det hele System netop var sat i Scene — efter Sigende da.

Mr. Ernest J. B. Benn, Formand for det industrielle Rekonstruktionsraad, udtalte, at de to store Onder, der truede Industrien og Handelen paa nærværende Tidspunkt, var Bolschevismen og Bureaukratiet. Det begyndte dog at gaa op for Kapital og Arbejde, at der ikke vilde blive hverken nogen Løn eller noget Udbytte at disputere om, hvis vi var fordømt til at tilbringe Resten af vort Liv med at udfylde Blanketter. (Hør! Hør!)

Mr. F. M. B. Fisher foreslog en Resolution, hvori Mødet, understøttet af mange af de betydeligste Handelsforeninger i Staden London og repræsenterende alle Forretningsklasser i Storbritannien, henleder Regeringens Opmærksomhed paa Onderne ved Statskontrollen af Handelen og paa den ødelæggende Afmagt, som den britiske Handel lider under i Sammenligning med den forholdsvis uindskrænkede Handel i venligsindede og neutrale Lande. Mødet protesterer kraftigt imod Lovforslaget om foreløbig Kontrol med Indførsel og Udførsel, ifølge hvilket

der gives Regeringen Magt til at kontrolere Handelen for et Tidsrum af tre Aar efter Krigens Slutning, og det er i høj Grad af den Mening, at den nævnte Magt bør indskrænkes til en Periode af et Aar, og at de Varer, der kan gøres fri, frigøres med det samme.

Mødet anbefalede endvidere, at ingen Handelsoverenskomst gennemføres uden Raadslagning med Forretningsfolk, som direkte er interesseret deri, og at Fredsbetingelserne skal rumme en Bestemmelse om Skadesløsholdelse for fuld Betaling af udestaaende fjendtlig Handelsgæld.

— —

Der vil være et og andet i de her gengivne engelske Udtalelser, der vil give Genklang ogsaa blandt danske Industridrivende og Forretningsfolk!

Tysklands Raajernsproduktion under Krigen.

Som bekendt indstillede Tyskland i November 1916 Offentliggørelsen af sin Raajerns- og Kulproduktionsstatistik, der ellers under Krigens første Del var fremkommet regelmæssig hver Maaned. De fleste — ogsaa herhjemme — opfattede dengang denne pludselige Hemmeligholdelse som et meget daarligt Tegn og som et Forvarsel om et begyndende Sammenbrud af den tyske Krigsraastof-Produktion. Kendere af den tyske Krigsøkonomi advarede forgæves mod denne letsindige Opfattelse, som i og for sig allerede modbevistes ved Centralmagternes kraftige Krigsførelse endnu i hele 1917 og en stor Del af 1918.

Først i disse Dage er den omtalte Produktionsstatistik atter givet fri, og for Raajernsproduktionens Vedkommende er vi i Stand til at meddele alle Maanedstallene indtil Revolutionens Udbrud i November 1918. De bekræfter fuldt ud vor tidligere fremsatte Opfattelse, at den tyske Raajernsproduktion heller ikke efter November 1916 har lidt nogen væsentlig Svækkelse. Ret overraskende er det imidlertid nu at konstatere, at Raajernsproduktionen ikke alene i 1917, men endnu i første Halvdel af 1918 endog naar op til *højere* Produktionstal end nogensinde før under Krigen, saaledes som det fremgaar af følgende Tabel.

Tysklands Produktion af Raajern.
(1000 Tons.)

Maaneder	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918
Januar	1387	1611	1567	874	1078	1083	434
Februar	1338	1494	1456	803	1037	944	893
Marts	1448	1629	1603	938	1114	1104	1039
April	1453	1588	1534	939	1073	1131	1085
Maj	1494	1643	1607	986	1113	1198	1185
Juni	1454	1609	1531	990	1079	1125	1183
Juli	1517	1648	1564	1048	1133	1190	1180
August	1550	1640	587	1051	1145	1186	1155
September	1553	1591	580	1034	1116	1120	1105
Oktober	1570	1653	730	1076	1161	1076	1049
November	1538	1589	789	1019	1101	1008	—
December	1567	1611	854	1029	1102	977	—
Hele Aaret...	17.87	19.31	14.40	11.79	13.25	13.14	c. 12 Mill.

Det ses af disse Tal, at en væsentlig Svækkelse i Jernproduktionen først viser sig saa sent som Januar og Februar 1918, og denne Tilbagegang er ikke en nødvendig Følge af krigsøkonomisk Svækkelse, men skyldes hovedsagelig de bekendte Oprørsforsøg forrige Januar, med dertil hørende Strejker i forskellige Dele af Riget og tilsvarende Arbejdsulyst. Da den første Revolution er dæmpet, tager Produktionen atter saadant Opsving, at den i Maj 1918 naar næsten 1.200.000 Tons eller 80 pCt. af Tysklands Produktion for samme Tidsrum i Normalaaret 1912 og betydeligt mere end hele Storbritanniens normale Fredsproduktion i noget Aar *før* Krigen. (Om Englands Raastofproduktion *under* Krigen foreligger der hidtil saa godt som ingen paalidelige Tal).

Først med Revolutionen i November 1918 indtræder der en ny Tilbagegang, som efter de hidtidige Efterretninger at dømme ganske vist er voldsommere end den af Krigen følgende Indskrænkning, der jo gennemsnitlig kun andrager 30 pCt. af den normale Fredsproduktion. Det bekræfter sig her, at de sociale Omvæltninger, som følger i Krigens Kølvand, er endnu langt farligere for Samfundets økonomiske Trivsel, og først og fremmest for Arbejdernes eget Velfærd, end selve Krigens materielle Indskrænkninger og Ødelæggelser. *W.-K.*

✻ Fra dansk Industri. ✻

Ovenpaa de foregaaende Maaneders noget forcerede Tempo, spores der nu ligesom lidt mere Ro paa det hjemlige Industriemissionsmarked. Dog sættes stadig nye Foretagender paa Aktier, og Udvidelse i bestaaende Selskaber finder Sted. Vi fort-

sætter med vor Oversigt i Tilslutning til den foregaaende:

Aktieselskabet Weilbach & Cohns Fabriker har udvidet Aktiekapitalen fra 0,2 til 0,5 Mill. Kr. 100.000 Kr. af de nye Aktier har været emitteret til 108 pCt.; de 200.000 Kr. var Friaktier.

A/S Maskinfabriken Svendborg har fremlagt for 160.000 Kr. nye Aktier, hvorved Aktiekapitalen er vokset til 240.000 Kr. Ældre Aktionærer har haft Tegningsret til 2 nye Aktier for hver gammel til 102,5 pCt.

Aktieselskabet Petersen & Wraae har udvidet Aktiekapitalen med 50.000 Kr., saa at dens Paalydende nu andrager 500.000 Kr.

Endelig har *Aktieselskabet Sukkerfabriken »Vestsjælland«* emitteret for 1 Mill. Kr. nye Aktier til 110 pCt. Herved er Aktiekapitalen kommet op paa 3 Mill. Kr.

Til Overtagelse og Videreudvikling af den af Firmaet Andersen & Bruuns Fabriker i Vejle drevne Virksomhed, der er beskæftiget med Fremstilling af Tuber efter særlig patenteret Fremgangsmaade, Fabrikation af Staniol, specielle Daaser, Flaskekapsler m. v., er nylig dannet et Aktieselskab under Navnet: *»Andersen & Bruuns Fabriker, Aktieselskab, Vejle«*. Kapitalen i det ny Foretagende udgør foreløbig 0,8 Mill. Kr. Heraf har 0,2 Mill. Kr. været offentlig udbudt til 108 pCt. Foruden ovennævnte Fabriker har det nye Selskab overtaget samtlige Aktier i A/S Københavns Kapselfabrikker til Paalydende 150.000 Kr. til Kurs 185 pCt.

Med Hjemsted i Rønne er *Aktieselskabet Michael Andersen & Søn, Bornholms keramiske Fabriker,* bleven dannet med det Formaal at drive Fabrikation af keramiske Varer og Handel med disse og andre keramiske Varer.

Aktiekapitalens Størrelse er fastsat til 0,5 Mill. Kr. Heraf har 235.000 Kr. været offentlig udbudt til 110 pCt. Aktieselskabet overtager de af Fabrikanterne Michael Andersen & Søn drevne Fabriker i Rønne med alt Tilbehør og alle Materialer.

Endvidere er det værd at notere, at *Bjarne Eckhoffs Konserves- og Pølsefabrik i Odense,* er overgaaet til et Aktieselskab med en Aktiekapital paa 550.000 Kr.

Endelig er med Hjemsted i Brønderslev dannet *Nordjyllands Jernstøberi & Maskinfabrik A/S.* Det overtager og fortsætter den af Fabrikant Barslund, Brønderslev, under Firma Brønderslev Jernstøberi ved W. Barslund hidtil drevne Forretning. Aktiekapitalen i det nye Selskab er sat til 350.000 Kr. Heraf har 65.000 Kr. været offentlig udbudt til 104 pCt.

Henning Klées Maskinfabrik, Frederiksberg, kan den 1. Februar d. A. se tilbage paa 10 Aars Virksomhed, som afgiver et godt Eksempel paa den Dygtighed, hvormed mange af vore mindre industrielle Virksomheder i de senere Aar har forstaaet at arbejde sig frem til en smuk Position, der giver gode Løfter for Fremtiden. Henning Klée startede sin Maskinfabrik efter at være uddannet i England og Frankrig under saare beskedne Forhold med en Svend og et Par Lærlinge. Virksomheden kom imidlertid hurtigt ind paa en maalbevidst Specialisering, nemlig Fabrikation af Fræsemaskiner, der støttedes ved gennemført Præcisionsarbejde. Væksten i Produktionen fulgtes med stadige Udvidelser; i de senere Aar er Virksomheden yderligere moderniseret og udstyret med de bedste Maskiner og Hjælpemidler. Arbejdertallet er for Tiden ca. 75. En betydelig Eksport er oparbejdet og er i de senere Aar gaaet baade til Rusland, Sibirien, Norge, Sverige og Holland. Foruden Fræsemaskiner tilvirker Fabriken ogsaa Tandhjul med Fræsning af disse. Henning Klée har paa Købestævnet i Fredericia haft nogle meget smukke Udstillinger af sine Maskiner, der synes at staa fuldt paa Højde med tilsvarende amerikanske.

Fra Nabolandene

Sverige.

A/B Øresundsvarfvet, Landskrona, der startedes i 1915 med en Aktiekapital paa 0,6 Mill. Kr., og som i 1916 udvidedes til 4,45 Mill. Kr., har nu atter gennemført en betydelig Kapitaludvidelse, idet Aktiekapitalen er øget til 8,5 Mill. Kr. ved en Emission til Pari. Haand i Haand med disse Kapitaltransaktioner er gaaet en storstilet Udbygning af Værftet.

Et andet storindustrielt Foretagende i den samme By, *A/B Enoch Thulins aeroplanfabrik,* der ikke er mere end 3½ Aar gammel, og som i Begyndelsen af 1917 udvidede sin Aktiekapital fra 1 til 3 Mill. Kr. og i Slutningen af samme Aar fra 3 til 6 Mill. Kr., har nylig paa Grund af Virksomhedens stærke Vækst gennemført en yderligere Kapitaludvidelse, idet Selskabet har emitteret for 2 Mill. Kr. nye Aktier til 110 pCt. Aktiekapitalen andrager saaledes nu 8 Mill. Kr.

Flertallet af de svenske Tjærefabriker har i Stockholm faaet en Fællesorganisation under Navnet: *Svenska Tjärfabrikantföreningen.* Foreningens Formaal er at tjene Medlemmernes Fællesinteresser, i Særdeleshed at hindre tabbringende og illoyal Konkurrence. Efter en længere Diskussion ved det konstituerende Møde paalagdes det Bestyrelsen at indlede Underhandlinger med Foretagender, der kunde anses for egnede til at overtage Salget af Foreningsmedlemmernes Produkter. Særlig vilde man lægge Vægt paa at faa en godt organiseret Repræsentation paa de udenlandske Markeder.

A/B Kraft Gullspång-Munkfors har nylig erhvervet Aktiemajoriteten i *Ørebro elektriska A/B,* der ligeledes er et Kraftdistributionsforetagende. Sammenslutningen har til Formaal paa en mere rationel Maade end hidtil at udnytte begge Selskabers Kraftresourcer, hvad navnlig skal faa Betydning for Landboerne.

Norge.

Det af os tidligere omtalte Foretagende, *Aktieselskabet Elektrisk Bureau,* der har Forretningskontor i Kristiania, og hvis Formaal hovedsagelig er Forfærdigelse og Salg af elektriske Maskiner og Apparater samt elektrisk Materiel af enhver Art, har nylig udvidet sin Aktiekapital fra 3 til 6 Mill. Kr. De nye Aktier har været fremlagt til 130 pCt.

Burå Aktieselskab er Navnet paa et nyt stort norsk Skov- og Træindustriforetagende, som har erhvervet Aktiemajoriteten i et tilsvarende svensk Foretagende af samme Navn. Det nye Selskabs Aktiver falder i 3 Grupper: Skovene, Savværksanlæget ved Burå nær Skellefteå og Aktiemajoriteten i Øhrvikens Aktiebolag. Ialt repræsenterer disse Kapitalgenstande 16,7 Mill. Kr. Herfra skal dog trækkes paahvilende Gæld 4,2 Mill. Kr.

Det nye Selskab faar en Aktiekapital paa 5,945 Mill. Kr. Heraf har foruden Stifterne den sælgende Part overtaget en Del. Kun en mindre Del har været offentlig udbudt gennem Klaveness Bank.

Aktieselskabet Norske Destillationsverker er nylig dannet paa Spikkerstad i Røken med en Kapital paa 600.000 Kr. Selskabet overtager de et Konsortium ved Hr. Erik Plahte tilhørende Fabriker ved Spikkerstad. Fabrikerne er beliggende umiddelbart opad Jernbanelinien og omfatter Destillationsanlæg for Træ- og Stenkulstjære. De hovedsagelige Salgsprodukter vil blive Smøre- og Brændselsolier samt Imprægneringsstoffer og Beg.

Medens Sverige længe har haft flere, endda meget store Kuglelejeselskaber, har Norge nylig faaet sit første af denne Slags i det i Kristiania dannede *Ideal Kugleleje Aktieselskab.* Dette Foretagende bygger endda sin Virksomhed paa en svensk Opfindelse, gjort af Stockholmerne Maurits Larsson og Yngve Larsson, der begge er Fabrikanter. Det nye Selskab har foreløbig en Aktiekapital paa 1,5 Mill. Kr.

Den 3die nederlandske Messe.

Allerede to Gange i denne Verdenskrig har den nederlandske Messe gjort Udlandet opmærksom paa den hollandske Industris Frembringelser. Den første Messe i Utrecht i 1917 var dog kun en Prøve, et første Forsøg paa, paa en ny moderne Maade at bringe den nederlandske Producent i en nærmere Forbindelse med den indenlandske og udenlandske Kunde. Messen et Aar efter samme Sted viste imidlertid en saadan Fremgang i saavel Udstillertal og Besøgstal som Omsætning, at det blev klart, at man her havde tilvejebragt en Afsætningsform, som kunde faa blivende Betydning. Den tredie nederlandske Messe vil da ogsaa blive afholdt i indeværende Foraar fra 24. Februar til 8. Marts.

Følgende Industrigrupper vil være til Stede paa denne: 1) Maskiner og Værktøj, 2) Gas og Elektricitet, 3) Metalarbejde, 4) Videnskabelige Instrumenter, 5) Guld- og Sølvarbejde, 6) Kunstindustri og kirkelig Kunst, 7) Opvarmnings-, Lys- og Sanitærapparater, 8) Glas- og Stentøj, 9) Husholdnings- og Luksusgenstande, 10) Tekstilvarer, Uld, Strikkegarn og Sy-Artikler, 11) Konfektion, Modeartikler, Trikotage og Lærredsvarer, 12) Træarbejder, Kork m. v., 13) Kontor- og Hjemmeudstyr, 14) Musikinstrumenter, 15) Sportsartikler, Legetøj, 16) Gummi-Lædervarer, 17) Byggematerialer, 18) Kul, Koks og Tørv, 19) Land- og Havedyrkningsredskaber, 20) Bøger, Papir- og Papirvarer, Grafik, 21) Transportmidler og diverse, 22) Nærings- og Nydelsesmidler, 23) Kemiske og farmaceutiske Produkter, 24) Farvevarer og Lak, 25) Olier og Fedt.

Til Messen modtages kun Raastoffer og Fabrikater fremdraget og produceret i Holland eller dets Kolonier.

For de udenlandske Købere, der paa Grund af Rejsebesværligheder o. lign. ikke personlig vil besøge Messen, men som kan have Interesse af et lidt nærmere Kendskab til den hollandske Industris Frembringelser, henledes Opmærksomheden paa det af Messeinstitutionen oprettede »Oplysningskontor for Udlandet«, der vederlagsfrit besvarer enhver Forespørgsel efter bedste Evne. Kontorets Adresse er: »Het Algemeen Secretariaat Jaarbeoirs«, Vredenburg, Utrecht. Et officiel Messe-Katalog kan faas for en Gylden.

Til Slut vil vi anføre nogle Hovedtal for de to afholdte Messer:

	1917	1918
Deltagere	690	1.062
Prøveværelser	439	963
Areal, 1000 m²	29	56
Besøgende	110.00	200.000
Omsætning i Mill. Gylden	10	30

Statslaan til Anskaffelse af Maskiner.

Fra Handelsministeriet er der udgaaet følgende Bekendtgørelse:

I Finansaaret 1919—20 vil der under Forudsætning af, at der meddeles fornøden Bevilling paa Finansloven, af Statslaanefondens Midler blive anvendt et Beløb af 75,000 Kr. til rentebærende Udlaan til Haandværkere og smaa Industridrivende til Anskaffelse af Motorer og Værktøjsmaskiner. De omhandlede Laan, der kun ydes til Anskaffelse af Maskiner og ikke til Etablering eller — som Driftslaan — til Fortsættelse af en bestaaende Forretning, skal forrentes med 4 pCt. aarlig og afbetales med mindst $^1/_{10}$ aarlig af deres oprindelige Paalydende.

Det er Betingelse for Tilstaaelse af Laan, at Maskinerne anskaffes efter Anvisning af Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk, og der kan derfor ikke ydes Laan til Betaling af allerede anskaffede eller bestilte Maskiner. Det enkelte Laan vil ikke komme til at overstige $^9/_{10}$ af Maskinernes Anskaffelsespris og vil ikke blive tilstaaet med højere Beløb end 5000 Kr.

For Laanene maa der gives Statslaanefonden 1ste Prioritet i de paagældende Maskiner med Forsikringssum, samt eventuelt stilles Kavtion af 2 vederhæftige Mænd. De paagældende Laan vil, naar Maskinerne er opstillede i Laantagerens Værksted, blive udbetalt gennem ovennævnte Fællesrepræsentation. Omkostningerne ved Laanets Berigtigelse afholdes af Laantageren.

Andragender om de nævnte Laan, der skal skrives paa Blanketter, som kan faas ved Henvendelse til Handelsministeriet eller til Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk (Vestre Boulevard Nr. 18, København B), maa være indgivne til Ministeriet eller Fællesrepræsentationen inden 15. Marts 1919.

Mindre Meddelelser.

Danmarks Banker.

Ved Udgangen af Regnskabsaaret 1917 (1917—18) foreligger der fra Det statistiske Departement Oplysninger om Status for 152 danske Banker, hvoraf 13 i Hovedstaden. Disse Bankers samlede Aktiekapital var 320 Mill. Kr. (247 Mill. Kr. for Hovedstadens Banker) mod 278 Mill. Kr. ifjor og deres Reservefonds 97 Mill. Kr. (67 Mill. Kr. for Hovedstadsbankerne). Af andre Poster paa Statusopgørelsens *Passivside* skal nævnes Indlaan, Folio, Kontokurant og Sparekasseindskud, der for samtlige Banker udgjorde 2441 Mill. Kr. (heraf 1641 Mill. Kr. i Hovedstaden, inkl. de kjøbenhavnske Bankers Filialer i Provinserne) mod 2018 Mill. Kr. ifjor, altsaa en Stigning paa 423 Mill. Kr., hvilket udgør ca. 21 pCt. (for Hovedstadens 12 Banker med Provinsfilialer udgør Stigningen i Indlaan etc. ca. 19 pCt.). Samtlige Bankers Aktiver og Passiver balancerede med 3911 Mill. Kr. (hvoraf 2948 Mill. Kr. for Hovedstadens Banker) mod 3200 Mill. Kr. ifjor. Den største Post paa *Aktivsiden* var Udlaan med 1504 Mill. Kr. (i Hovedstaden: 1068 Mill. Kr.). I Veksler paa Indlandet var anbragt 475 Mill. Kr. (323 Mill. Kr. i Hovedstaden); i Veksler paa Udlandet 385 Mill. Kr., saa godt som alt i Hovedstadens Banker, mod 295 Mill. Kr. ifjor.

Det samlede *Udbytte* til Aktionærerne var over 31 Mill. Kr. (25,2 Mill. Kr. i Hovedstaden), hvilket udgør ca. 9,1 pCt. af Aktiekapitalen, mod 9,6 for 1916 (1916—17).

Dansk Vinduesglas.

Som bekendt har Fabrikationen af dansk Vinduesglas haft en noget omtumlet Skæbne, idet den Fabrik, der har taget denne Fabrikation op, nemlig A/S Kronborg, Dansk Vinduesglasværk, efter en Rekonstruktion næppe var naaet at komme ordentlig igang, før de forværrede Forhold under Krigen nødsagede Værket til at standse. Fabrikationen er imidlertid nu genoptaget, og Selskabet rekonstrueret, hvorefter den tidligere Arbejds- og Funktionærstyrke er genantaget, og man maa haabe, at dette nye Felt af dansk Industri maa faa Lejlighed til at arbejde videre paa det gode Grundlag, der i sin Tid var skabt.

Et svensk-schweizisk Handelskammer.

Ifølge Meddelelse fra Udenrigsministeriet er der i Løbet af det sidste Aarstid fra svenske og schweiziske Købmænds Side arbejdet for Oprettelsen af et svensk Handelskammer i Schweiz til Befordring af Handelssamkvemmet mellem de 2 Lande; den 8. f. M. afholdtes en konstituerende Generalforsamling, hvor det oplystes, at ca. 150 schweiziske Firmaer allerede havde givet Planen deres Støtte, og at der heroverfor stod et lignende Antal svenske Firmaer. Paa Generalforsamlingen besluttedes det at gøre Basel til Sæde for Handelskammeret i Betragtning af denne Bys Betydning som Trafikcentrum og med Henblik paa den forestaaende Udvidelse af Rhinhavnen og den planlagte Frihavn. Handelskammeret bliver et saakaldt blandet Kammer med en Bestyrelse paa 9 Medlemmer, hvoraf 5 af svensk og 4 af schweizisk Nationalitet.

Fransk Protest mod Statsformynderskabet.

Andetsteds omtaler vi Bevægelsen i England mod Krigstidens Statsindgreb i Handel og Vandel. Nu foreligger en Meddelelse fra Paris om et Møde af 1200 Købmænd og Industridrivende, der i disse Dage har været afholdt i det almindelige Handels- og Industriforbund, der repræsenterer ca. 150 franske Handelskamre og Industriorganisationer. Mødet vedtog en Resolution, i hvilken det kræves, at alle de Forholdsregler, Dekreter, Reglementer, Ydelser, Licenser og Rekvisitioner af kommerciel eller industriel Natur, der er udstedte og paalagte under Krigen, straks ophæves, undtagen dem, der er nødvendige for Befolkningens direkte Forsyning med Levnedsmidler.

Afvikling.

Den amerikanske Regering har fra og med det nye Aars Begyndelse ophævet den ved Krigens Udbrud indførte Kontrol med Staalindustrien og Staalpriserne. Overhovedet gør der sig nu i Amérika en meget stærk Strømning gældende for at faa fjernet de kunstige Rammer og Indskrænkninger, som man under Krigen har fundet det nødvendigt at paalægge Erhvervslivet, og som hverken der eller andre Steder har høstet saa store Laurbær, at man vil betragte det som en Fordel at have Systemet bestaaende blot en Dag længere end højst nødvendigt.

Erstatningsindustri i Finland.

Ingeniør V. M. J. Viljanen i Handels- og Industriekspeditionen i Helsingfors har overfor en finsk Avis givet nogle Meddelelser om Erstatningsindustrien i Finland.

Manglen paa Fedtstoffer søger man afhjulpet ved Fedtudvinding af Spigfisken, som forekommer i store Mængder ved den finske Kyst. Denne Fisk indeholder indtil 4 pCt. Fedtstof, som hidtil ikke er blevet benyttet. Handels- og Industrikommissionen organiserer nu Fangsten af Spigfisk efter en stor Maalestok. Af denne Fisk fremstilles et Fedtstof, som er fast og hvidt, og som er godt anvendbar til tekniske Formaal. Man mener, at Spigfisken iaar vil levere 150 Tons Fedt. Man er ogsaa begyndt at anvende Affal-

det af Strømming, men man maa først lære Fiskerne Behandlingen af Affaldet, og man haaber næste Aar at udvinde betydelige Fedtmængder af denne Fisk.

Finland lider ogsaa af stor Mangel paa Fernis, idet Importen af Linolie fra Rusland er standset. For Øjeblikket udføres der Eksperimenter for at fremstille Fernis af Terpentin, og disse Eksperimenter er faldet tilfredsstillende ud.

Af Birkebark fremstiller man et Produkt, som har den tropiske Kopalharpiks Egenskaber. Der bygges en Fabrik for rationel Fremstilling af denne Erstatningsvare. Man er ligeledes af Birkebark begyndt at fremstille en udmærket Erstatning for Kork, og man ser ogsaa optimistisk paa denne Erstatningsindustris Udvikling.

Verdens samlede Kraftforbrug.

I Følge engelsk Opgivelse er Verdens samlede Kraftforbrug ialt ca. 75,000,000 HK. Jernbanernes Kraftforbrug anslaas til 21,000,000 og Skibsfartens til 24,000,000. Af de 75 Mill. HK. falder 29 Mill. paa De Forenede Stater, England 13 Mill., det evropæiske Fastland 24 Mill., britiske Kolonier 6 Mill. og Asien og Sydamerika 3 Mill HK.

Vandfaldene skaffer Industrien mellem 15 og 16 Mill. HK., deraf 7 Mill. i U. S. A. Tyskland har udnyttet sine Vandfald bedst, idet 43,4 pCt. af Landets Vandfald er udnyttede. For de andre Lande er Procenten følgende: Spanien 25,5, De Forenede Stater 24,9, Italien 24,4, Storbritannien 8,3, Rusland 5 og Norge 20,4.

Det er bemærkelsesværdigt, hvordan England staar tilbage med Udnyttelsen af sin Vandkraft. Det antages, at Vandfaldene skulde kunne klare at dække en Tiendedel af Landets samlede Kraftbehov, hvilket vilde medføre en kolossal Kulbesparelse.

Kaolin- og Kvægsølvindustri i Algier.

Industrien i Algier har i Løbet af de to sidste Aar taget et stort Opsving til Trods for alle Krigens Vanskeligheder. Særlig har Kaolin- og Kvægsølvindustrierne, der begge er opstaaet under Krigen, vist sig udviklingsdygtige.

Ved La Calle og Jemmaps er opdaget rige Lejer af Kaolin, der fornylig er taget i Brug, og i Fredj M'zain har flere meget store Fabriker behandlet Kvægsølvmineralerne fra Goudiat Hah. Ifølge »l'Exportateur Français« er de hidtil opnaaede Resultater yderst tilfredsstillende og giver store Løfter for Fremtiden.

Messen i Paris og Bordeaux.

Tidspunktet for Afholdelsen af Messen i Paris og Bordeaux for Aaret 1919 er nu blevet fastsat. Parisermessen vil finde Sted i Dagene fra 25. April til 20. Maj og Messen i Bordeaux fra 31. Maj til 15. Juni.

Købestævnet i Schweiz.

Ifølge schweiziske Blade er Datoen for Afholdelse af det tredie Købestævne for Schweizervarer fastsat til 24. April 1919. Det afholdes i Basel og holdes aaben fra 24. April til 8. Maj.

Betingelserne for Deltagelse ligesom selve Organiseringen af Stævnet har undergaaet visse Ændringer. Antallet af Grupper er saaledes steget fra 12 til 19 for at give flere Industrier Lejlighed til en fyldigere Repræsentation. Stævnet vil først og fremmest blive reserveret Køberne. Offentligheden vil kun faa Adgang to Gange om Ugen. Købekortet gælder kun for to Dage, da man derved mener at kunne undgaa de Misbrug som tidligere fandt Sted. Det vil dog kunne blive fornyet efter Verifikation.

Skibsbygningen under Krigen.

Det engelske Admiralitet har offentliggjort nedenstaaende Oversigt over den Handelstonnage, der under Krigen er blevet bygget saavel paa de Neutrales som paa egne og Allieredes Værfter:

	England	Allierede & Neutrale	Tilsammen
1915	650,919	551,081	1,202,000
1916	541,552	1,146,448	1,688,000
1917	1,163,474	1,774,312	2,937,786
1918 (9 Mdr.)..	1,174,641	2,323,140	3,497,781

Den Handelstonnage, der i de første ni Maaneder af 1918 blev færdigbygget paa engelske Værfter og ved Udløbet af Oktober var traadt i Aktivitet, udgjorde 1, 310,741 Tons mod 892,162 Tons i den samme Periode i 1917.

De Forenede Stater byggede i samme Tidsrum 303 Staalskibe paa ialt 1,230,147 Tons og 207 Træskibe paa 397,965 Tons, alt i alt 510 dybtgaaende Skibe. Foruden disse, men paa samme Tid, blev der i Staterne bygget 847 Flodskibe med en samlet Tonnage paa 94,018 Tons.

Kaliforniens Petroleumskilder.

De kaliforniske Petroleumsfelters Olieproduktion søges nu forøget paa en Maade, som endnu ikke er blevet benyttet i større Udstrækning, nemlig ved Udboring af de gamle Kilder, hvorved man gennemdræner de olieførende Formationer, der endnu ikke er udtømte. Kaliforniens Minebureau har opmuntret til denne Fremgangsmaade, der tilskyndes af de høje Oliepriser.

Et af de ledende Oliekompagnier træffer saaledes Forberedelser til at foretage en omhyggelig Nyundersøgelse af alle sine Kilder og vil indføre en regelmæssig og stadig Nyundersøgelse. Der har vist sig altfor mange isolerede Tilfælde, hvor Udnyttelsen af Oliekilderne til deres fulde Ydeevne har været forsømt, grundet paa, at man ansaa Amerikas Olieforraad for praktisk talt uudtømmelige. Fra Rovdrift er man nu altsaa ifærd med ogsaa paa disse Omraader at gaa over til en rationel Økonomi. Statens Minebureau har taget Sagen op og udarbejder Planer, der stilles til Raadighed for Mineejerne, saaledes at de kan opnaa den størst mulige Produktion af deres Oliekilder.

Der er ialt boret 600 nye Kilder i Kalifornien i Aar. Hele Produktionen i Juli Maaned androg 8,738,000 Fade.

Japansk Industri i Syd-Manschuriet.

Efter hvad Tidsskriftet »*Eastern Engineering*« af $^{23}/_{10}$ meddeler, foregaar der for Tiden en stærk industriel Udvikling i Syd-Manschuriet, idet der bliver anlagt store Staalværker i Anshanchan i Forbindelse

med Gruberne i Fushun og Penkihu. Fushungruberne tilhører Syd-Manschuriet's Jernbaneselskab og frembringer aarligt 2 à 3 Mill. Tons Kul og beskæftiger 22,000 Arbejdere. Man indretter nu nye Fabriker paa Stedet, af hvilke den vigtigste er et elektrokemisk Industriselskab for Fremstilling af Kalcium-Karbid og Ammoniak-Sulfat. I Fushun er der oprettet en Fabrik for Potasiumklorid og Svovlsyre. Osaka Zinkgrubeselskab opretter samtidig et nyt Zinkraffinaderi. Penkihu Kul- og Jernselskab udvikler sig hurtigt til at blive et stort Foretagende. Dette Selskabs Kapital er for Tiden 8 Mill. Yen. Man venter snart at faa Produktionen af Raajern bragt op til 100,000 Tons aarligt og Kulproduktionen til 200,000 Tons aarligt, Det nye Anshan Staalværk er imidlertid det vigtigste Foretagende, idet Produktionen skal bringes op til 160,000 Tons Staal om Aaret. Alle Foretagender i det nævnte Distrikt er japanske eller japansk-kinesiske, saaledes at dog Ledelsen ligger hos Japanerne, som i Syd-Manschuriet er ved at udvikle en Storindustri, der skal forsyne Hjemlandet med vigtige Raamaterialer og Halvfabrikata.

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Anvendelse af neutral Tonnage til vore Tilførsler.

Fra Fragtnævnet har Industriraadet modtaget Meddelelse om, at de af Ententen trufne Bestemmelser med Hensyn til Anvendelsen af den neutrale Tonnage i de neutrale Lande nu er ophævet. Yderligere meddeler Fragtnævnet, at der af Ententen ikke længere vil blive lagt nogen Hindring i Vejen for Salget af Skibe fra et neutralt Flag til et andet, idet den Omstændighed alene, at Flaget skifter, ikke vil begrunde nogen Indvending imod Salget fra Ententemyndighedernes Side.

Messen i Bordeaux.

Ifølge en gennem Udenrigsministeriet fra det kgl. Konsulat i Bordeaux modtaget Indberetning afholdes der i Dagene fra den 31. Maj til 15. Juni d. A. i Bordeaux et Marked, der omfatter alle Artikler, saavel Raavarer som færdige Produkter.

Markedet staar aabent for de med Frankrig allierede saavel som for de neutrale Lande.

Forskellige Kataloger og Anmeldelsesblanketter henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat.

Licenser for »cotton yarn«.

Som det vil erindres modtog Industriraadet i sin Tid en Indberetning fra Danish Trade Office, London, hvorefter War Trade Department indtil videre ikke vilde behandle Henvendelser angaaende Udførselstilladelser for »cotton yarn«, hvis saadanne Henvendelser vedrørte Partier, der var dækket af Garantierklæringer, som var udstedt før 1. Januar 1918. Ifølge en fra Danish Trade Office modtaget Meddelelse kan denne Bestemmelse, der skyldtes Hensynet til den store Mængde Andragender, der hidrørte fra den lange Embargo, i nær Fremtid ventes ophævet, og Danish Trade Office vil saa optage disse Sager med War Trade Department.

Indførsel af Vareprøver.

Ifølge Meddelelse i Journal Officiel har le Comité Interallié i London bestemt, at Indførsel til Skandinavien af alle Slags Vareprøver, bestemt til at tjene som saadanne og ikke for Salg, fremtidig skal kunne fremsendes uden Afgivelse af Garantierklæring. Saafremt Prøvesamlingerne bestaar af Varer, som har Handelsværdi, og hvis Udførsel er forbudt, vil Udførselstilladelse blive givet af Blokadeministeriet uden forudgaaende Raadførsel med le Comité Interallié i London.

Blokaden af Tyskland.

I Tilslutning til den fra Erhvervenes Fællesudvalg offentliggjorte Meddelelse vedrørende de Varer, der søværts kan føres fra Tyskland til Danmark paa neutrale Skibe, meddeles herved, at der nu fra Autoriteterne i London er modtaget Meddelelse om, at Listen er blevet suppleret med følgende Varer:

Humle, Løbe, Klorkalk, Briketter, Sod, Raazink.

Industriraadets Eksportbureau meddeler:

Et schweizisk Importfirma ønsker at komme i Forbindelse med danske Eksportører, der ønsker Repræsentant i Schweiz.

Nærmere Oplysninger kan faas i Industriraadets Eksportbureau, Vestre Boulevard 18, Værelse Nr. 6.

Britiske Import- og Eksportforbud.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet fra den kgl. Gesandt i London modtaget forskellige Udklip af »The London Gazette« for den 14., 21., 29. November og den 6., 12. og 13. December f. A. angaaende visse Tillæg til og Ændringer i de gældende Bestemmelser vedrørende britiske Import- og Eksportforbud.

De paagældende Udklip henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat.

Redaktionen af Dansk Industriberetning.

Fra 1. Januar d. A. er Redaktionen af Dansk Industriberetning, der udgives af Industriforeningen, og som hidtil har været besørget af Industriraadets tidligere Sekretær, cand. polit. Otto Himmelstrup, overgaaet til Dr. polit. *K. Wieth-Knudsen.*

Fra Biblioteket.

Katalog over Bibliotekets Erhvervelser de to sidste Aar er nu udkommet og faas for 50 Øre. Bogbestanden er nu 23,453 Bind, men af det sidste Tillægs Nyanskaffelser var de to Trediedele Teknik, hvilket særlig turde have Interesse for Tidsskriftets Læsere.

Følgende Bøger er nylig indgaaede i Biblioteket:

9d. Eksamensopgaver for Odense tekniske Skoles Maskinbygnings-Teknikum 1906—17. Odense 1917. 66 S.
29. Hausbrand, E. Verdampfen, Kondensieren und Kühlen. 6 Aufl. 1918. 559 S.
29. Bloch, E. T. Beweis dass der 2. Hauptsatz der Wärmetheorie nur beschränkte Gültigkeit hat. Kbh. 1918. 105 S.
30. Livens, G. H. The theory of electricity. Cambridge 1918. 725 S.
34b. Petersen, J. Tillæg til den uorganiske Kemi. Kbh. 1918. 84 S.
57. Cnyrim, A. Die Konservierung der Nahrungsmittel. 3. Aufl. Lpz. 1903. 155 S.
57. Rapp, C. Die Marmeladenfabrikation nach englischer Verfahren. Magdeb. 1906. 115 S.
57. Jensen, P. Physiologische Anleitung zu einer zweckmässigen Ernährung. Berl. 1918. 71 S.
58. Dietz, L. Die technischen Anlagen im städt. Volksbad Nürnberg. (Dreihallen Schwimmbad). Münch. 1918. 98 S.
62. Preisler, O. Medicinske Fagudtryk, oversatte og kort forklarede tillige med en Instrumentfortegnelse. 6. Udg. Kbh. 1918. 104 S.
65. Lærehefte i Bygningshygiejne. Odense tekniske Skole. Odense 1916. 82 S. (Autogr.).
66. Ganzoni, M. Die Ursachen und die Verhütung der Liftunfälle. Zürich 1918. 75 S.
69. Cressey, E. All about engines. London. 367 S. (Tvl.).
69. Der Siegeslauf der Technik unter Mitwirkung herausg. v. M. Geitel. 2. Aufl. Stuttg. I—II. (2 Bd.)
70. Jungheinrich, G. Eine fünfzigjährige Sammlung von Haus- und Gebrauchsmitteln aller Art. 7. Aufl. Lpz. [1918]. 311 S.
82. Bouet, O. og H. Roseneng. Haandbog for Maskinmestre. Udg. af Maskinmestrenes Forening. Kbh. 1917. 855 S.
82. Tillæg til P. Schrøder: Lærebog i Maskinlære I. Odense tekniske Skole. 1917. 39 S.
83. Gramberg, A. Technische Messungen bei Maschinenuntersuchungen und im Betriebe. 3. Aufl. Berl. 1914. 420 S.
84. Krause, H. Maschinenelemente. 2. Aufl. Berl. 1913 296 S.
87. Gensch, M. Berechnung, Entwurf und Betrieb rationeller Kesselanlagen. Berl. 1913. 215 S.
87. Dosch, A. Brennstoffe, Feuerungen und Dampfkessel. Hannover 1907. 432 S.
87. Rønne, P. Temperatursvingninger i Dampkedlers Træk. Kbh. 1918. 5 S.
88. Körner, K. Der Bau des Dieselmotors. Berl. 1918. 355 S.
89. Stodola, A. Die Dampfturbinen. 4. Aufl. Berl. 1910. 724 S. (3 Tvl. i særl. Bd.).
89. Kucharski, W. Strömungen einer reibungsfreien Flüssigkeit bei rotationsfester Körper. München 1918. 151 S.
90. Berg, R. Die Kolbenpumpen einschliesslich der Flügel- und Rotationspumpen. Berl. 1914. 450 S. Tvl.
90. Pumps and hydraulic rams. Lond. 1916. 160 S.
93. Böhm, B. u. E. John. Widerstandsmomente, Trägheitsmomente und Gewichte von Blechträgern. Berl. 1913. 208 S.
99. Schöler, R. Beispiele für die Berechnung einfacher Brücken aus Holz und Eisen. Lpz. 1911. 54 S.
99. Schöler, R. Einführung in dem Brückenbau. Lpz. 1911. 166 S. Tvl.
105. Raavad, A. J. Et Øresundsløb. Kbh. 1913. 5 S. Tvl.
105. Kirk, N. P. Reykjavik Havn. Foredrag. 1918. 7 S. (Tvl.).

Notitser.

Fra dansk Industri. Som vore Læsere vil bemærke, er vor sædvanlige Oversigt over Udvidelser og Nydannelser indenfor dansk Industri med dette Hefte opført under en ny Rubrik »Fra dansk Industri«. Under denne Rubrik er det Redaktionens Mening at imødekomme et almindeligt Ønske om at give Oplysning om aktuelle Forhold indenfor vor Industri ogsaa ud over de egentlig finansielle Begivenheder.

Rettelse. I Artiklen »Spredte Indtryk fra Washington« af Kontorchef N. V. Boeg i vort sidste Hefte havde der desværre indsneget sig et Par Trykfejl, der bl. a. reducerede Antallet af beskæftigede Personer i »Navy Departement« til 14 à 1500, mens det virkelige Tal er 14 à 15,000, og ligeledes forvanskede Navnet paa Formanden i »Advisory board«, der hedder Wance C. Mc. Cormick.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)

TIDSSKRIFT FOR
INDUSTRI
UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 4 15. FEBRUAR 1919

Et alvorligt Problem.

Fortrinsvis Tilførsel af Fabrikata fremfor Raastoffer.

Nu da Tilførslerne til vort Land i Henhold til den dansk-amerikanske Handelsoverenskomst er kommet igang efter den Standsning, der har ramt os saa haardt, synes desværre dermed ingenlunde Vanskelighederne for vort Produktionsliv at være forbi. Saaledes foreligger der adskillige Oplysninger fra Virksomheder indenfor den danske Industri, gaaende ud paa, at der i Udlandet synes at være en afgjort Tilbøjelighed til fortrinsvis at tilføre vort Land Helfabrikata eller stærkt forædlede Produkter, medens det har vist sig vanskeligt at fremskaffe Raastoffer i blot nogenlunde rigelig Mængde. Men yderligere har det i adskillige Tilfælde vist sig, at de Priser, hvortil Raavarerne er blevet tilbudt, har været saa høje i Forhold til Priserne paa de fra Udlandet tilbudte tilsvarende Fabrikata, at den Fortjenstmargin, den danske Fabrikation arbejder med, er blevet saa indsnævret, i enkelte Tilfælde endog negativ, saa at Konkurrence paa Forhaand bliver umulig.

Der synes desværre ikke at være Tvivl om, at man her staar overfor en typisk Bevægelse, der selvfølgelig faar sin mægtige Støtte ved den Centraliseringspolitik baade i Produktion og Omsætning, som navnlig de store Lande er slaaet ind paa under Krigen, og som yderligere direkte fremmes derved, at de store Lande lægger Eksportafgifter paa bestemte Raavarer og Halvfabrikata. Eksempelvis kan nævnes, at samtidig med at den engelske Eksportafgift paa Kul er bortfaldet, har man indført en Eksportafgift af 5 £ for Jern og Staal fra Storbritannien. Jevnsides hermed regulerer man sin egen Import ved Indførselsforbud og lignende. Beretninger fra andre neutrale Lande viser da ogsaa, at man der staar overfor samme Bevægelse, og at denne føles paa samme Maade. Saaledes skildrer et norsk Fagblad Situationen i Norge med følgende Ord:

»Amerika-Overenskomsten (5: den norske) truer nu med at blive et tveægget Sværd for vor Industri i højere Grad, end vel nogen havde tænkt sig. Baade England og De Forenede Stater har med deres stærke Sans for Realiteter fundet det formaalstjenligt mest muligt, ja tildels helt, at tilbageholde de Raastoffer, vor Industri skulde arbejde med for at tilfredsstille vore Behov; men til Gengæld vil de gerne tilfredsstille vore Behov direkte ved at sende os saadanne færdige Produkter, som de lettest kan undvære, d. v. s. har Overflod af.«

Maaske det norske Fagblads Bemærkninger kunde suppleres med, at denne Eksportpolitik ogsaa og ikke mindst er valgt, fordi den giver den største Indtægt for det paagældende Eksportland, altsaa forbedrer Valutaen og last not least giver den største Arbejdsbeskæftigelse til Landet selv. Men de neutrale Lande, der nu i meget lang Tid har maattet lide under Blokaden og haft store Tab at notere baade af Kapital og tabt Arbejdskraft, vil staa overfor den største Fare, hvis Ligeberettigelse og Gensidighed i den internationale Vareudveksling ikke snarest genindføres.

Selv om man foreløbig har Lov til at gaa ud fra, at dette Fænomen er et af de mange, der nødvendigvis maatte ventes i Overgangsperioden og er betinget af denne, er det dog alene som saadant af en saadan Alvor og kan indeholde en

saadan Trusel mod vort Erhvervsliv, at der er al Anledning til at skænke Problemet Opmærksomhed. For at bidrage til Belysningen heraf har da ogsaa Industriraadet gjort Skridt til at indsamle det fornødne Materiale indenfor den danske Industri.

❁ ❁ ❁

Om Brændselsbesparelse.

Foredrag, holdt af Professor, Dr. phil. *Erik Schou* ved Kommunernes Delegeretmøde ang. Kulsituationen den 9. Januar 1919.

Det Emne, jeg skal behandle: »Hvad bør der gøres for at opnaa den størst mulige Brændselsbesparelse i Kommunerne?« er saa omfattende, at jeg overhovedet ikke er i Stand til at behandle det udtømmende, og jeg skal derfor indskrænke mig til at betragte en enkelt Side af Spørgsmaalet, nemlig hvad bør der foretages for under de *nuværende* Forhold at opnaa den størst mulige Brændselsøkonomi? Der staar for Tiden meget vigtige Spørgsmaal paa Dagsordenen med Hensyn til Kommunernes Forsyning med Lys og Kraft, jeg tænker herved særlig paa det store Arbejde, der udføres dels for at udnytte den ikke helt ubetydelige Vandkraft, som findes i vort Land, naar man ser godt efter og indretter sig rationelt, og dels for samtidig at centralisere Forsyningen og sammenbinde de forskellige Forsynings- og Forbrugssteder. Ogsaa hele dette Omraade skal jeg lade ligge; thi vel bør Undersøgelsen af alle disse Spørgsmaal, som sikkert kan faa meget stor Betydning, fremmes saa meget som muligt; men Realisationen af disse Planer maa i det væsentligste være forbeholdt Fremtiden, om end et meget stort og vigtigt Projekt, nemlig Gudenaa-Anlæget, allerede er under Udførelse.

Jeg skal holde mig til det Spørgsmaal, *hvad kan der gøres for med de Anlæg og Indretninger, som i Øjeblikket er til Raadighed, at opnaa en bedre Økonomi?* Og jeg skal bestræbe mig for at paavise, at der her foreligger vigtige og vanskelige Opgaver, samt at der med forholdsvis smaa Midler kan opnaas betydningsfulde Resultater.

Man hører ofte den Mening udtalt, at man ikke kan opnaa Besparelser af Betydning uden at foretage væsentlige og bekostelige Ændringer af de bestaaende Anlæg. Dette er rigtigt for de Anlægs Vedkommende, som i enhver Henseende, saavel med Hensyn til Vedligeholdelsen som med Hensyn til Driften, er i fuldstændig Orden; men, i al Fald hvad Dampkedelanlægene angaar, er det kun et Mindretal som kan henregnes til denne Klasse, ved de allerfleste Anlæg vil der med de nuværende Brændselspriser kunne indvindes betydelige Besparelser, naar der herpaa ofres det nødvendige Arbejde.

For Motoranlægenes Vedkommende stiller Forholdene sig noget anderledes. Pasningen er her lettere, da Resultatets Godhed ikke i saa høj Grad som ved Dampkedlerne er afhængig af menneskelig Virksomhed, idet Maskinerne selv paa en Maade overtager Fyrbøderens Rolle. Til Gengæld stiller Vedligeholdelses- og Reparationsarbejdet større Krav til Personalet; men Erfaringen viser, at det er lettere at faa dette udført paa bedst mulig Maade end Fyringsarbejdet ved en Dampkedel.

Jeg skal derfor indskrænke mig til at omtale Dampkedelanlæg.

Naar jeg nu i det følgende skal omtale, hvad der kan gøres for at forbedre Økonomien ved Dampanlæg, saa vil jeg gerne paa Forhaand gøre det klart, at jeg taler om Anlægene her i Landet i *Almindelighed* særlig ud fra de Erfaringer, som er samlet under Dansk Brændsels- og Kontrolforenings Arbejde, og at jeg altsaa ikke, naar jeg maaske giver Eksempler paa begaaede Fejl, tager særlig Sigte paa de kommunale Anlæg. Jeg tror tværtimod, at nogle af de bedste Anlæg, vi har her i Landet, netop er kommunale.

Man kunde nu først og fremmest spørge, hvilke Pengesummer drejer det sig om her, er de Værdier, som gaar igennem et Kedelhus saa store, at en Fejl kan faa væsentlige Følger, maalt i Penge? Til Trods for, at De, mine Herrer, jo er nøje kendt med Regnskaberne for mangfoldige Værker, kan nogle Tal dog maaske være af Interesse. Lad os saaledes betragte et mindre Anlæg paa lad os sige 100 Hesteskraft, som arbejder 12 Timer om Dagen. Jeg antager, at det er et godt, men ikke fuldt moderne Anlæg, som passes jævnt godt. Et saadant Anlæg vil bruge for 250 Kr. Kul om Dagen, naar Prisen paa Stenkul er 150 Kr. pr t, dersom der da fyres med Kul, altsaa 75,000 Kr.

om Aaret. Dette er en meget stor Sum for et Anlæg af denne Størrelse, og det vil være klart, at selv mindre Mangler vil kunne faa betydelige økonomiske Følger.

Man kunde spørge, om der da er Udsigt til, at der kan findes Mangler, og hertil vil jeg svare med at henvise til, hvorledes Forbruget af Kullene i Almindelighed administreres. Forholdet er det, at Brugen af disse store Værdier i Kul, i det foreliggende Tilfælde altsaa 75,000 Kr., ofte ledes af en enkelt Mand, nemlig Fyrbøderen, som i de fleste Tilfælde sikkert er samvittighedsfuld, men som i Virkeligheden mangler Midler til at bedømme, om hans Arbejde udføres paa den rette Maade, og som ikke sjældent har adskilligt andet at passe foruden sin Kedel. Ved Anlæg, der er saa store, at der holdes Maskinmester, er Forholdene som oftest ikke bedre; thi Maskinmesteren vil i Almindelighed være saa optaget af andre Ting, at han ikke har Tid til at ofre den Time eller halvanden om Dagen paa Fyrpladsen, som er nødvendig, for at han kan kontrollere det Arbejde, som udføres der. I Almindelighed raader han heller ikke over de dertil fornødne Instrumenter eller den nødvendige Specialuddannelse. Dette vil maaske undre Dem noget; men det forholder sig dog saaledes; der er simpelthen ingen, der har lært dem det Haandværk, som Fyringen i Virkeligheden er, ej heller som sagt nogen, der har stillet de nødvendige Instrumenter til Disposition.

Tingen er, at der ved Fyringen er et meget vigtigt og vanskeligt *Reguleringsspørgsmaal;* det er ikke nok, at der fyres saaledes, at Dampen holdes oppe paa det rette Tryk; hvis der ikke tillige sørges for, at den anvendte Luftmængde har den rette Størrelse i Forhold til Belastningen paa Kedlen, behøver Resultatet ikke at blive godt. Bruges der for megen eller for lidt Luft, vil der lides Tab, som kan undgaas. Nu er det imidlertid saa uheldigt, at det er en ret vanskelig Sag at undersøge, om Luftmængden har den rette Størrelse; hertil hører der særlige Apparater, som kun findes i et Faatal af Kedelhuse Landet over, og hvis Brug kræver en ikke ringe Tid.

Af det her anførte følger, at der er al Anledning til at arbejde paa at udbrede nøjere Kundskab om Fyringshaandværket, og at gøre det klart saavel for dem, som har Fyring til deres Gerning som for dem, der har Ansvar for, at de store Brændselsværdier bliver brugt paa rette Maade, hvor stor Betydning det har, at Udøvelsen af denne Virksomhed foregaar paa rette Maade og bliver lettet saa meget som muligt, og at der bliver sat noget ind paa at kontrollere, om der virkelig opnaas det bedst mulige Resultat. Jeg mener, at man maa arbejde hen til, at der i al Fald ved ikke helt smaa Anlæg udøves en virkelig Kontrol. Dette kunde ske paa den Maade, at en med Fyringshaandværket fuldt fortrolig Mand daglig ved Hjælp af gode Apparater: Thermometre, Trækmaalere, Røganalyseapparater foretog bestemte Observationer paa Fyrpladsen og førte en nøjagtig Journal dels over disse Resultater og dels over Forbruget af Brændsel samt dettes Art og Egenskaber. Hvis dette blev gennemført, vilde man faa et virkeligt Grundlag til Bedømmelse af Driften, og der vilde vindes en Erfaring, hvoraf der kunde drages Nytte til Opnaaelse af Besparelser. Vedkommende maatte saa naturligvis hver Dag have tilstrækkelig Tid til Raadighed. Man vilde saaledes komme ud over det primitive Standpunkt, hvorpaa vi nu staar, at der i det store Antal af Tilfælde ikke kan føres en saglig Diskussion om Driftens Resultater, fordi et talmæssigt Grundlag mangler, hvilket fører til, at en Antydning af Muligheden af, at Driften maaske kunde ledes bedre, ofte opfattes som et personligt Angreb.

Vi antog ovenfor, at der ved det Anlæg, vi betragtede, fyredes med Stenkul; men kunde man ikke faa en billigere Drift ved at benytte andet Brændsel f. Eks. Brunkul eller Tørv? Jo, det kan man i overordentlig mange Tilfælde eller maaske som oftest; men hertil kræves to Ting, først og fremmest, at man kan faa gode Brunkul eller Tørv og dernæst, at man er i Stand til at bruge dem paa rette Maade.

Hvad det første Punkt angaar, skal jeg sige, at vi her i Landet har Brunkul, som kan anvendes med Fordel. Prisen er i den senere Tid sat stærkt til Vejrs, hvorved Fordelen ved at bruge Brunkul i Stedet for Stenkul er blevet meget formindsket; men Brunkullene vil dog være af Betydning for vort Land i vanskelige Tider. Hvad Tørvene angaar, saa er dette et Brændsel, hvoraf der i vort Land forefindes meget betydelige Mængder, og gode Tørv maa betegnes som et ganske fortrinligt Brændsel, hvis Anvendelse bør fremmes af al mulig Evne. Ved Siden af gode Tørv findes der desværre mange mindre gode, og Ulykken er, at det her er vanskeligt at skille Faarene fra Bukkene. Mindre gode Tørv kan godt anvendes, naar man er indrettet derpaa: men

Prisen maa rette sig efter Kvaliteten. I Brændsels- og Kontrolforeningen udføres der et betydeligt Arbejde for at faa Folk til at bruge Tørv: men man støder herved paa større Vanskeligheder. For det første er det ikke let at faa Tørv, og dernæst er der forbundet Arbejde med Kontrollen af Tørvenes Kvalitet. Der bør fra Forbrugernes Side lægges Vægt paa, at Maksimalprisbestemmelserne overholdes; men hertil er det nødvendigt at lade foretage Analyser og at holde god Orden paa Leverancerne. Dette er der mange, som viger tilbage for, og derfor gaar Tørvehandelen stadig som den bedst kan. Det er, som om der ikke findes nogen rigtig Interesse hos Forbrugerne for at skaffe sig de Besparelser, som Brugen af gode Tørv medfører. Ved det ovennævnte Eksempel, hvor Kulregningen var paa 75,000 Kr. om Aaret, vil der antagelig kunne spares ca. 25 pCt. eller godt 18,000 Kr.*) For en ringe Del af denne Sum kan man faa udført det Arbejde, som kræves, for at gennemføre Indkøbet af Tørven paa rationel Maade.

Det forekommer mig, at Kommunerne vilde have stor Interesse af at udføre et Arbejde, dels for at skaffe sig et godt Tørvemateriale til deres Maskinanlæg og dels for at sætte Tørveproduktionen og Tørvehandelen paa et sundere Grundlag, end der nu forefindes i adskillige Egne af Landet.

Det andet, der kræves for at kunne anvende Brunkul og Tørv, er, at man kan bruge disse Brændsler paa rette Maade. Hertil fordres dels nogen Forandring af Fyrstederne, hvilket dog ikke løber op til store Summer, og dels Forstaaelse af Sagens Betydning og af de Forhold, som der maa tages Hensyn til ved Anvendelsen af disse Brændsler. Her møder man ofte Vanskeligheder, enten fordi Brugerne ikke er klar over, hvor vigtig Anvendelsen af Tørv er i økonomisk Henseende, eller fordi de højere Instanser ikke er tilbøjelige til at antage det ekstra Mandskab, som ofte kræves, fordi der skal transporteres og indfyres et langt større Rumfang end af Kul, eller endelig fordi Personalet mangler Underretning om, hvordan det skal bære sig ad og ikke rigtig vil tro, at saadant Brændsel, særlig Tørv, er saa godt, som man fortæller, at det er.

Foruden at et Anlæg kan vise Mangler med Hensyn til Betjeningen, kan der ogsaa være andre Mangler, som kan give Anledning til Tab, og som kan rettes uden større Udgift. Af saadanne Mangler skal nævnes: Daarligt Murværk, utætte Rørledninger, utilstrækkelig Isolation; endvidere kan man ikke sjældent iagttage, at der ikke drages tilstrækkelig Nytte af Spildedampen til Opvarmning af Vand, eller at Fortætningsvand ikke opsamles og benyttes til Kedelfødning.

Alle saadanne Mangler giver Anledning til Tab, som med de nuværende Kulpriser kan løbe op til betydelige Summer. Til Trods for, at alle Reparationer og Anskaffelser nu for Tiden koster overordentlig meget, saa kan det dog betale sig at ofre, hvad der skal til for at holde Anlægene i fuldstændig Orden.

De Forhold, jeg her har draget frem, har i den senere Tid givet Anledning til alvorlige Overvejelser i interesserede Kredse, og Resultatet heraf har, som De ved, været, at der i Sommer blev dannet »Dansk Brændsels- og Kontrolforening«, hvis Opgave det er at arbejde paa, at det Materiel, som forefindes, bliver benyttet paa bedst mulig Maade. Foreningen skal altsaa ikke give sig af med at projektere nye Anlæg eller Ændringer af gamle, og ej heller med Indkøb af Brændsel; men udelukkende med at faa det mest mulige ud af, hvad man har, og, naar Ændringer er nødvendige, at henvise til Ingeniører eller Fabriker, som er i Stand til paa bedste Maade at udføre saadanne Arbejder.

Foreningen fik, understøttet af de enorme Kulpriser, en god Tilslutning, og i det halve Aar godt og vel, som er gaaet, er der udført et betydeligt Arbejde. Det ligger imidlertid i Sagens Natur, at Begyndelsen maa være vanskelig, ikke mindst fordi de Ingeniører, som er i Stand til at udføre et Arbejde af den Art, som kræves her, findes i et meget lille Antal her i Landet, og naar de er villige til at medvirke, som oftest ikke kan tiltræde uden med ret langt Varsel. Vanskelighederne har været mange; men jeg tror at kunne sige, at de nu i det væsentlige er overvundet.

Foreningens Virksomhed bestaar dels i at være til Raadighed for Medlemmerne med Hensyn til Oplysninger angaaende alt, hvad der hører til Anvendelsen af Brændsel og dels i at udføre et Arbejde ude omkring paa Anlægene saavel for at paavise eventuelle Mangler og give Anvisning paa deres Afhjælpning, som for at kontrollere Driften og vejlede med Hensyn til Fyringen.

Det har vist sig, maaske noget mod Forventning, at den sidste Del af Virksomheden hidtil har været ganske overvejende. Det er, som om Brugerne af Anlægene, særlig Dampanlæg, ikke er

[1]) Man erindrer, at disse Tal hviler paa en Kulpris af Kr. 150 pr. Ton.

sig Vanskelighederne bevidst eller ikke har tilstrækkelig Klarhed over, hvad der overhovedet kan og bør naas. Det er ikke alene her i Landet, at man nu under de vanskelige Forhold er begyndt at udføre et Arbejde af denne Art. Saaledes føres der for Tiden i England en Kulkampagne i meget stor Stil. Forholdet er nemlig det, at der i England er en Kulnød, som man tidligere aldrig vilde have drømt om. Der er indført Rationering i Husholdningerne med Hensyn til Elektricitet, Gas og Kul, og Industrien trues ogsaa stærkt hermed; at den allerede har stor Vanskelighed ved at skaffe sig Kul, maa betragtes som en Selvfølge. For at bøde paa disse Forhold er det, at Kulkontrolløren har sat den Kulkampagne i Gang, hvis Maal er kritisk at gennemgaa samtlige ca. 36,000 Kedelanlæg i England, og at foreslaa de fundne Mangler afhjulpet. Man har kun Sigte paa at foretage saadanne Forbedringer, som ikke medfører væsentlige Ændringer, og mener paa denne Maade at kunne spare ca. 5 Millioner Tons om Aaret. Til at udføre dette Arbejde er der antaget 400 Sagkyndige, som hver har faaet anvist et Distrikt af Landet.

Ved Siden af at undersøge selve Anlægene gøres der ogsaa et Arbejde for at meddele Personalet Kundskab om, hvad det er, som sker ved Forbrændingen, saa at de kan faa en bedre Forstaaelse af, hvad det kommer an paa ved Fyringen.

Som De ser, er man i England kommet til akkurat det samme Resultat som her. Man maa ud paa Anlægene for at lade friske Øjne se paa Forholdene og for at give friske Kræfter Lejlighed til at tage et Tag i med og for at udbrede Kundskab om, hvad der bør stræbes efter, og hvad der er naaet andre Steder. Man er klar over, at for at faa en bedre Skik paa Arbejdet maa Interessen vækkes ved at udbrede Kundskab om, hvad det er, der gaar for sig, og endelig at de, der kommer ud, ofte selv maa smide Frakken og tage Fyrspaden for at vise i Gerning, hvad det er, de vil have de andre til at gøre.

Dette er det altsaa, at Dansk Brændsels- og Kontrolforening er i Færd med at gøre her i Landet. Det er et Arbejde med Enkeltheder, som forhaabentlig dog kan føre til betydningsfulde Resultater; men der er en lang Vej igen.

Bestræbelserne for at spare Brændsel kan ledes paa mange Maader; men jeg tror, at Hovedvægten nu for Tiden bør lægges paa følgende Punkter, for det første at udvikle Interessen for Sagen hos de Personer, der direkte skal opnaa Resultaterne, særlig ved at skaffe dem Kundskab om, hvad det egentlig kommer an paa, og give dem Midler i Hænde til selv at undersøge, om alt gaar som det skal, og tillige Tid til at foretage de nødvendige Undersøgelser. For det andet at fremme Brugen af danske Brændsler saa meget som muligt, dels ved selv at anvende dem og dels ved at udføre skarp Kontrol med Kvaliteten. For det tredie at gennemføre, at Anlægene holdes i den fuldstændigste Orden i enhver Henseende, og at der føres Kontrol hermed igennem en stadig Statistik over Driften.

At faa disse Principer antaget, er Dansk Brændsels- og Kontrolforenings Maal, og alle Bestræbelser i disse Retninger kan være sikker paa Foreningens levende Interesse og Medvirken, hvis denne ønskes.

▫▫▫▫▫▫

Fuldmægtig Aage Møller.

Den 2. Februar afgik Fuldmægtig i Erhvervenes Fællesudvalg, *Aage Møller,* ved Døden efter kun faa Dages Sygdom — en akut Sukkersyge. Med Vemod er dette Dødsbudskab bleven modtaget af de mange, Fuldmægtig Møller gennem sin Gerning kom i Berøring med blandt Erhvervenes Folk, og blandt hans Medarbejdere er Tabet af ham bleven følt med dyb personlig Sorg.

Aage Møller var født i Aarhus i 1887 som Søn af Købmand Møller dersteds. Allerede som ganske ung kom han i Handelslære og fik bl. a. sin Uddannelse i Kolonial-, Korn- og Foderstofbranchen i Flensborg, senere gik han til Udlandet og var i længere Tid ansat i et stort Handelshus i Mexico. Ved Krigens Begyndelse vendte han hjem til Danmark, hvor han fik Ansættelse i Firmaet Emil Henius & Co., indtil han i Begyndelsen af 1917 gik ind i Industriraadets Tjeneste, hvorfra han atter snart kom over i Erhvervenes Fællesudvalg efter dettes Oprettelse. Her faldt i den siden forløbne vanskelige Tid hans Hovedvirken, der ikke mindst blev betydelig efter Direktør Harald J. Nielsens Afrejse til Amerika og senere Død derovre, idet Direktør Nielsen som bekendt ogsaa var Generalsekretær i Fællesudvalget. Ogsaa i Sekretariatet for den interskandinaviske Vareudveksling udrettede Møller et stort og værdifuldt Arbejde.

Møller var den fødte Handelsmand, tillige med

et lykkeligt organisatorisk Talent, der lod ham passe fortrinligt ind i de mange og store Opgaver, der lagdes paa hans Skuldre. Flid, Grundighed og Elasticitet overfor de højst brogede Problemer, det daglige Arbejde i Fællesudvalget medførte, gjorde ham til den værdifulde Arbejdskraft, der kun altfor haardt vil blive savnet. Samtidig omfattede han sit Arbejde i alle dets Afskygninger med den Forstaaelse og dybe Interesse, der alene betinger det lykkelige Arbejdsresultat — og den lykkelige Arbejder. Og en saadan var Fuldmægtig Møller. Dertil en sjælden sympatisk og retlinet Personlighed, en solid Støtte for sine Overordnede, en brav og trofast Kamerat for sine Medarbejdere.

Naar Administrationens og Erhvervsorganisationernes Historie under Krigen skal skrives, Arbejdet for at sikre vort Lands fredelige Tilværelse udadtil og indadtil gøres op, vil—foruden Ledernes — mange nu ukendte og unge Navne finde deres Hædersplads i disse Annaler. Med særlig Taknemlighed vil Mindet dog dvæle ved dem, der mere eller mindre direkte gjorde deres Indsats i det fælles Kæmpearbejde paa Bekostning af deres Helbred og faldt paa deres Pladser. Blandt disse sidste vil Navnet Aage Møller bevares.

P. D.

Cindersforbruget i Kupolovne.

Vi har modtaget følgende:

Hr. Støbemester Nordbeck ved A/S Københavns Flydedok & Skibsværft har i Nr. 2 af nærværende Tidsskrift taget Spørgsmaalet om Cindersforbruget i Kupolovne op til Behandling. Da Hr. Nordbeek i sine Betragtninger over dette Emne ogsaa kommer ind paa en Omtale af De Forenede Jernstøberiers Kupolovnsblæsere og Kontrolapparater udbeder jeg mig Plads for nogle faa Bemærkninger, der af forskellige Grunde først fremkommer nu.

Idet jeg først takker Hr. Nordbeck for hans anerkendende Omtale af De Forenede Jernstøberiers Blæsere og Kontrolapparater, en Omtale som jeg lægger saa meget mere Vægt paa, som den fremkommer fra en dygtig og erfaren Fagmand og er støttet paa personlige Erfaringer, der er gjort af ham med disse Apparater, skal jeg, under Henvisning til min Artikel i »Ingeniøren« Nr. 30 1918, anføre følgende:

Jeg er ganske enig med Hr. Nordbeek i, at man ikke kan smelte Jern i en Kupolovn ved at indskrænke Cinderspaasætningerne til 4—5 eller 6 pCt. Den Støbemester, der gør Forsøg af denne Art, vil ikke faa Fornøjelse af sine Bestræbelser i Retning af Cindersbesparelse. Smelteeindersen maa paasættes i saadanne Mængder, at den ogsaa er i Stand til at vedligeholde Opfyringen eller Bundsatsen i den rette Højde i Forhold til Tviernes Højde. Betydningen heraf mener jeg ogsaa at have fremhævet i min ovennævnte Artikel, af hvilken jeg citerer følgende: »*Ovnens indre Dimensioner skal være saadanne, at der er Plads til et til Smelteevnen passende Kvantum Opfyringscinders. Denne Cindersmængde kan betragtes som et Varmemagasin, hvorpaa det smeltede Jern hviler. For Smelteprocessens rigtige Forløb er det af Vigtighed, at dette Varmemagasins Overflade uforanderligt ligger i samme Højde over Tvierne. Dette Krav kan kun opfyldes, naar Smeltecindersen paasættes i det rigtige Kvantum, idet denne Del af Brændslet skal være tilstrækkeligt til at erstatte den bortbrændte Del af Opfyringscindersen*«.

Men ud fra denne Betragtning, der absolut ikke er anstillet for at opnaa et tilsyneladende smukkere Resultat, er man berettiget til at fradrage den Rest af Cinders, der efter endt Støbning bliver tilbage fra Smelteeindersen, der jo netop har haft til Opgave *ogsaa* at vedligeholde Bundlaget.

Det forekommer mig ogsaa, at Hr. Nordbeek selv kommer til det samme Resultat, naar han skriver: «*Sagen er jo nemlig den, at den i Ovnen opsamlede Varme, tillige med Toppen af Bundsatsen medvirker ved Smeltningen af Jernet. Bundsatsen holdes altsaa ikke ved konstant Højde, hvorfor Smeltestedet i Ovnen vandrer ned imod Kupolovnens Tvier, og det varer ikke længe, før Ovnen blæser kold*«.

Hr. Nordbeek og jeg er aabenbart ogsaa ganske enige om det uheldige i, at man i mange Støberier lader Ovnen trække for længe op. Naar Hr. Støbemester Nordbeek imidlertid skriver: »*thi hvad der i denne Forbindelse i forreste Række interesserer en Støberifagmand er selvfølgelig Satscindersforbruget*«, saa kan jeg absolut ikke følge ham. Jeg tror heller ikke, at denne Udtalelse skal forstaas bogstaveligt. Hr. Nordbeek er sikkert enig med mig i, at det er ligesaa vigtigt at have Opmærksomheden henvendt paa at bruge saa lidt Opfyringscinders som muligt, og derved bringe *Totalforbruget* ned paa det praktiske Minimum; kun derved kan Økonomien forbedres.

Hr. Nordbeeks Udtalelse om, at man ogsaa kan opnaa gode Resultater med en Kapselblæser, tiltræder jeg fuldt ud. Jeg har kun i min førnævnte Artikel gjort Rede for Centrifugalblæserens ubestridelige Fortrin. Hvad jeg iøvrigt har tilstræbt med D. F. J. Blæsesystemet og Kontrolapparatet er at give Støbemesteren Mulighederne i Hænde for at udøve en Kontrol, noget man hidtil har savnet, hvad der har haft til Følge, at man er gaaet fuldstændig i Blinde. — Jeg har altid overfor Brugerne skarpt fremhævet, at Anskaffelsen af et Kontrolapparat ikke i sig selv er ensbetydende med en opnaaet Besparelse. Kun ved den rette Brug af Apparatet og de daglige Iagttagelser af Forbrændings- og Smelteproees kan man opnaa et tilfredsstillende Resultat. Men paa dette Punkt er det netop, at det svigter i mange Støberier, bl. a. ogsaa fordi Smelteovnen ofte ikke har de rette Dimensioner baade med Hensyn til Rumforhold og Tvierne og Forherdens Størrelse. Jeg skal villig erkende, at de Cinders, der for Tiden staar til Raadighed, ikke er gode, men ikke destomindre har det vist sig, at man

i de Stoberier, hvor der udvises Agtpaagivenhed, dog har klaret sig ganske godt med de mindre gode Cinders, idet Stigningen i Ovnens Forbrug ikke har været saa stor, som man havde Grund til at vente. Selvfølgelig har man maattet harpe Smuldet fra, men det herved opstaaede Tab kan ikke lægges Ovnen til Last. Efter foreløbig anstillede Undersøgelser har jeg Grund til at tro, at det ikke er ringe Brændværdi, men derimod Cindersens bløde Kvalitet, der volder Vanskelighederne i Forbindelse med daarlige Forbrændingsforhold. —

Som allerede paapeget findes der ingen anden Udvej end den fortsatte daglige Agtpaagivenhed overfor Forbrændingen; kun herved kan vi komme bort fra denne uhyre Ødslen med det kostbare Brændsel, og dette er under de nuværende Forhold absolut nødvendigt. Den sociale Udvikling medfører stadig Stigning i Udgifterne til Arbejder- og Funktionærlønninger, som Industrien maa søge at tillempe sig efter. Overfor Materielspild kan og bør man derimod tage sine Forholdsregler.

Axel Ibsen,
Direktør.

Beskatning af Andelsforetagender.

Den besynderlige Særstilling, Andelsforetagenderne indtager i vor Skattelovgivning, og mod hvilken navnlig Aktieselskabernes dobbelte og tredobbelte Beskatning træder grelt frem, har som bekendt i den senere Tid — ikke for første Gang — givet Anledning til Rygter i Dagspressen gaaende ud paa et nærforestaaende Forslag om Ophævelse af Andelsselskabernes Fritagelse for Skattepligt. I sit sidste Numer af 7. ds. gengiver »Andelsbladet« meget udførligt alle de forskellige »Forlydender« og »Udtalelser« i denne Anledning og slutter derefter med følgende karakteristiske Betragtninger:

»Men givet er det jo, at der om kortere eller længere Tid vil komme et Forslag angaaende Beskatning af Andelsforeninger. Maaske næppe fra Regeringen — det kan man vanskeligt tænke sig efter Finansminister Brandes og Indenrigsminister Ove Rodes Udtalelser — men saa kommer det vel fra anden Side, og man kan da kun haabe, at Andelssagens Venner i alle Partier vil være stærke nok til at forhindre Forslagets Vedtagelse.

Forskellige Udtalelser, som vi har citeret i Begyndelsen af nærværende Artikel, kunde tyde paa, at der er Blade — og maaske ogsaa Rigsdagsmænd — for hvem det i denne Sag ikke saa meget drejer sig om Retfærdighedens lige Linie, naar blot man kan faa noget gammelt »Gnaveri« fra Handelsstandens Side ud af Verden. »København« — hvis Fantasi jo aabenbart er bleven sat i særlig livlig Bevægelse — vil endog vide, at der herigennem »vil aabne sig dybe Perspektiver ind i Fremtidens Forhold mellem Venstre og Handelsverdenen«. Det lader vi nu staa ved sit Værd, men hvis man har tænkt sig, at denne Sag skulde kunde lirkes igennem paa fredelig Vis, at Andelsfolkene vilde være skikkelige nok til ikke at gøre Ophævelser, saa bliver man skuffet. Lykkes det her i Landet at gennemføre en Skat paa Andelsforeninger — om hvilken Venstres Ordfører, Hr. Neergaard, har erklæret, at den vilde være enestaaende saa at sige i hele Verden — saa bliver det i hvert Fald kun gennem en Kamp, som nok skal faa det til at knage lidt uhyggeligt i mere end en af de politiske Mekanismer, der kaldes Rigsdagspartier. De, der ivrer for Skat paa Andelsforeninger, er maaske mere paa Tæerne i den offentlige Debat, end vi fra vor Side hidtil har været, men Andelsforeningerne med deres stærke Tilhold i den store, brede Befolkning repræsenterer i al Stilfærdighed en Magtfaktor, som det næppe vil være klog Politik at lade ganske uænset«.

Mindre Meddelelser.

Dansk Industrieksport.

Under Krigen har der som bekendt ikke været offentliggjort nogen Handelsstatistik, men det har været en almindelig Antagelse, at Industrieksporten er vokset stærkt i denne Periode. Og dette har bekræftet sig ved de Oplysninger, hvortil der nu er aabnet Adgang; ifølge dem har Eksporten af danske Industrivarer nemlig udgjort

for 1914 85,2 Mill. Kr.
- 1915 162,4 — -
- 1916 187,0 — -

For Aaret 1917 er Statistiken endnu ikke opgjort.

Selvfølgelig er den saa stærkt stegne Industrieksport i Aarene 1914—17 præget af Krigsforholdene. Af Fødevarer (Hermetik, Pølser, Bouillonterninger og kondenseret Mælk), hvoraf Udførslen i 1912 og 1913 kun beløb sig til 2 Mill. Kr., blev der saaledes i 1915 udført for 33,4 Mill. og i 1916 for 57,9 Mill. Kr. — Udførslen af Maskiner, som i 1912 og 1913 androg 11,8 og 13,2 Mill. Kr., stod ogsaa i 1914 paa 13 Mill., men steg i 1915 til 25 Mill. og i 1916 til 36,8 Mill. Kr. — Af Olier og tekniske Fedtstoffer, hvoraf der i 1912 og 1913 udførtes for 8 og 9,9 Mill. Kr., i 1914 for 7,4 Mill., steg Eksporten i 1915 til en Værdi af 24,8 Mill. Kr., men faldt i 1916 ned til 4,1 Mill. Kr. — Sukkerudførslen gik i 1914 op til 13,6 Mill. Kr. (i 1912 og 1913 var den 9,4 og 7,9 Mill.), men faldt i 1915 til 5,4 Mill. og i 1916 til 1,4 Mill. Kr. — Af Skibe var Udførslen ikke stigende, hvad nybyggede Skibe angaar, men af »brugte« Skibe udførtes i 1915 for 14,1 Mill. og i 1916 for 24,9 Mill. Kr., medens den tilsvarende Udførsel i 1912 var 3,1 Mill. og i 1913 4 Mill. Kr.

Arbejdsforholdene i Tyskland.

Den tyske Krigskommissær, Geheimeraad *Stutz*, har nylig givet Pressen indgaaende Oplysninger om, hvorledes det stiller sig med Tysklands Kulforsyning. Det fremgaar heraf, at Kulproduktionen stadig tager af i alle Kuldistrikterne, og at de enkelte Arbejdsholds Præstation er aftaget i uhyggelig Grad, fordi Lønnen ikke længere er afhængig af Præstationen, men der betales en Minimalløn af 16—18 Mark pr. Dag, svarende til den daglige Gennemsnitsfortjeneste i den Tid, da der arbejdedes paa Akkord. Den nu-

værende Kulproduktion i Ruhr-Distriktet udgør 9—10,000 Tons pr. Dag mod 34,000 Tons i Fredstid og 24,000 Tons under Krigen. I Øvre-Schlesien er den daglige Produktion gaaet ned til 2000 Vognladninger mod 14,000 i Fredstid og 11,000 under Krigen.

Regeringen har gjort sit Bedste for at hindre Arbejdernes Nedsættelse af Arbejdsydelsen, men den høje Arbejdsløshedsunderstøttelse modvirker Bestræbelserne for at skaffe Tilgang af nye Arbejdere.

Danske Motorer i norske Betonskibe.

Fougners Staal-Beton Skibsbygnings Kompagni i Moss, der til et enkelt Rederi har bygget 4 Motorskibe af Værftets 220 Tons Standard-Type, har nu foretaget en vellykket Prøvetur med den sidste af disse Baade. Hvert af disse Fartøjer, der er bygget for Trælasttrade paa den spanske Kyst, er forsynet med en 80—100 HK. Tuxham-Raaoliemotor, der giver Fartøjet en Fart paa 8 à $8^1/_2$ Mil.

Motorerne er leveret af Maskinfabriken Tuxham, Kjøbenhavn. Saavel Fartøjerne som Tuxham-Motorerne er klassificerede i det norske Veritas.

Genindførelse af engelske Importrestriktioner.

Som bekendt har England i Lighed med andre Lande under Krigen indført ret vidtgaaende Forbud og Indskrænkninger overfor Importen, navnlig af fremmede Fabrikata. Disse har delvis været forsøgt ophævet, men det forlyder nu, at Board of Trade har bevirket, at Indskrænkningerne, der foreløbig er ophævet for 3 Maaneder, vil blive genindført ved denne Periodes Udløb, og at ingen yderligere Ophævelse af Indskrænkningerne skal finde Sted, uden at de britiske Fabrikanter er raadspurgt. Skønt England stadig betegner sig selv som Frihandelens Land, tør man nok sige, at disse Forhold taler højt om de kraftige Tendenser til at beskytte Landets eget Arbejde og Erhvervsliv, der gør sig gældende i dette Rige.

Norge og Spørgsmaalet om Importens Regulering.

I Norge har, som ogsaa fremdraget i vor ledende Artikel, det samme Problem om Regulering af Importen, som nu er fremme herhjemme, været oppe. Indenfor Regeringen har Spørgsmaalet om, hvorvidt man af Hensyn til den hjemlige Industri og den normale Handelsomsætning samt hele Handelsbalancen skulde søge at begrænse Importen af visse udenlandske Overskudsvarer eller at paalægge en Afgift af Importen til Udjævning af Prisforskellen, været til Overvejelse. Officielt meddeles det nu, at Forslag om Paalæggelse af Importafgifter ikke vil blive fremsat for Stortinget, og at der overhovedet ikke foreløbig vil blive truffet nogle Foranstaltninger, sigtende til at begrænse Importen af industrielle Raavarer og Fabrikata til Norge.

Har Dyrtiden kulmineret?

Forudsigelserne om det høje Prisniveaus Bibeholdelse i længere Tid ogsaa længe efter Krigen synes ikke at skulle slaa til. Det viser sig, at der rundt om i Verden er større Forraad af Varer end antaget, og at de store Militærtransporter til Krigens Afvikling ikke lægger saa trykkende Baand paa Fragtmarkedet, som man havde troet. Producenterne i de oversøiske Lande er ivrige efter at sælge, Industrien har paa mange Steder store Lagre, og fra Regeringernes og Hærenes Lagre frigøres store Varemængder. Da tilmed Fragtmarkedet er gaaet væsentlig ned, og navnlig Assurancepræmiernes Synken har bevirket en stor Fragtreduktion, synes meget at pege paa, at den almindelige Dyrtid har kulmineret.

Economists Indextal, som er det nøjagtigste og bedst kendte Barometer for Prisniveauet, og som hidtil under Krigen har vist en stadig gennemsnitlig Stigning, som ogsaa her i Tidsskriftet gengivet, viser allerede ved Udgangen af December f. A. en Tilbagegang paa 118 Points. Denne Nedgang er saa betydelig, at den med et Slag sætter det gennemsnitlige Prisniveau tilbage til Niveauet for Maj, Juni ifjor. Alene Nedgangen fra November til December Maaned androg over 5 pCt. I Januar Maaned af indeværende Aar er Nedgangen fortsat. Det maa dog ikke overses, at Forholdene paa adskillige Omraader nødvendigvis maa blive paavirket, naar Centralevropa, maaske ogsaa Rusland, med deres mægtige Efterspørgsel kommer ind paa Varemarkedet.

* * *

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Dispensationer fra danske Udførselsforbud.

Under 1. Februar har Justitsministeriet meddelt forskellige almindelige Dispensationer fra de bestaaende Udførselsforbud, forsaavidt angaar Forsendelsen til Sverige og Norge samt ad Søvejen til Holland.

Fjer, Glas (ikke Glasskaar) og Glasvarer, undtagen Flasker, ubetrukne Møbler, Grammofonplader, alle saadanne forarbejdede Varer, som hidtil har været udførselforbudte, alene paa Grund af deres Indhold af Metal (Kobber, Messing, Rødgods, Bronze, Tin, Bly, Aluminium, Zink og Legeringer heraf), naar Metalindholdet ikke overstiger 25 pCt. af Varens Vægt, og Varen ikke kan henføres under et specielt Forbud, saasom Motorkøretøjer, fortinnede Varer, Entreprenørmateriel og lign., alle Slags Maskiner og Maskindele, indeholdende ikke over 25 pCt. Metal — dog ikke grafiske Maskiner — naar vedkommende Maskine eller Maskindel ikke kan henføres under et

speeielt Forbud, saasom Landbrugsmaskiner, Lokomotiver og lign. Klieheer, Bijouterivarer, Uhre og Musikinstrumenter, alle Slags Hatte og Stumper til Hatte, Pelsværk og Pelsskind, Silkebaand, Silkehandsker og Silkestrømper, Lamper og Lyseskærme, Kniplinger, Festons og Besætningsartikler, Broderier med Tilbehor, lysfølsomt fotografisk Papir, Knapper (herunder ogsaa Metaltrykknapper) med Undtagelse af Støvleknapper, kosmetiske Artikler, dog ikke Sæber.

Justitsministeriet har endvidere meddelt Dispensation for Udførsel af Vareprøver uden Værdi, dog ikke af Levnedsmidler, Tobak og Sæbe, her fra Landet til Norge, Sverige og Holland, Belgien, England, Frankrig, Italien og oversøiske Lande, *naar* Forsendelsen sker pr. Post, *naar* Prøvens Vægt ikke overstiger 350 g, og *naar* Afsenderen ved Afsendelsen afgiver en skriftlig Erklæring paa Tro og Love om, at det kun drejer sig om en Forsendelse i Handelsøjemed af en Prøve uden Værdi, og der derhos i det enkelte Tilfælde ikke er Anledning til at betvivle Rigtigheden af det saaledes angivne. De ifølge de gældende Regler stillede Betingelser for Varers Postbesørgelse maa iøvrigt være opfyldt.

Man henleder udtrykkeligt Opmærksomheden paa, at de ovennævnte Dispensationer ikke ophæver vedkommende Afsenders Pligt til i de Tilfælde, hvor saadant er fornødent, forinden Udførslen at indhente Reeksporttilladelsen fra Industriraadet eller Grossererersocietetet.

Fordeling af Benzin.

Medlemmernes Opmærksomhed henledes paa, at den her til Landet fra Amerika ankomne Benzin fordeles fra Benzinnævnet, Raadhusplads 4, København B.

Oversigt over britisk Skibsfart og Skibsbygning.

Fra Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget et Udklip af »The Board of Trade Journal«s for 21. November f. A., gengivne Uddrag af Sir L. Chiozza Money's (Parliamentary Secretary to the Ministry of Shipping) Tale, holdt i Underhuset lige inden dets Afslutning vedrørende den britiske Skibsfart og Skibsbygning.

Det paagældende Udklip henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat.

Foreløbig Importtilladelse for Maskiner til England.

Fra Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget en Meddelelse om, at der er udstedt en »Generel licenee« gyldig til den 1. Marts 1919 indeholdende Indførselstilladelse til England for forskellige Maskiner.

Nærmere Oplysning vil kunne faas ved Henvendelse i Industriraadets Sekretariat.

Foreløbig Importtilladelse for Kaffe og Tobak til England.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget Genpart af en Indberetning fra det kgl. Gesandtskab i London, ifølge hvilken der er udstedt generel engelsk Indførselstilladelse for en hvilkensomhelst Kvantitet af nedennævnte Varer:

Kaffe,

Tobak, uforarbejdet og forarbejdet (inkl. Cigarer og Cigaretter).

Indførselstilladelsen er gældende indtil den 1. Marts d. A.

Engelske Eksportpriser for Jern og Staal.

Fra Industriraadets Repræsentant i London, Ingeniør Mygind, har man modtaget Meddelelse om, at der ifølge »Teehnieal Periodieal Engineer« for 27. Deeember f. A. er fastsat følgende officielle Eksportpriser for Jern- og Staalplader ete.:

Staalplader til Skibsbroer og Beholdere . . .	£ 16.10.0
— - — - — (tynde)	- 19.10.0
Kedelplader af Staal	- 17.10.0
Riflede Staalplader	- 18.0.0
Vinkeljern og andre Profiljernsmaterialer . .	- 16.2.6
Mindre Vinkeljern, T-Stykker og Fladjern . .	- 20.0.0
Staalbjælker	- 16.2.6
Rundjern, firkantet Jern og sekskantet Jern	- 17.10.0
do. do. do. (mindre)	- 20.0.0
Skinner, 50 lbs.	- 15.12.6
— 60 lbs.	- 15.10.0
Jernbarrer og Smeltestykker fra £ 13.10.0 til	- 15.0.0
Stangjern	- 20.0.0

Ifølge anden Meddelelse er disse Eksportpriser pr. Ton £ 5 højere end Hjemmeprisen.

Ingeniør Mygind tilføjer, at det efter private Forespørgsler synes, som om kun enkelte Valseværker for Tiden vil være i Stand til at levere indenfor en rimelig Tid.

Klausulerne for Smøreolie, Petroleum, Benzin m. v.

Fra den herværende Comité Interallié har Industriraadet modtaget Meddelelse om, at den i Henhold til den dansk-amerikanske Handelsoverenskomst af 18. September 1918 paa Smøreolie, Petroleum, Benzin m. v. hvilende speeielle Klausul er ophævet, saaledes at nævnte Produkter kun er underkastet de almindelige Klausulbestemmelser for vestfra importerede Varer.

Licens for Uld, Uldgarn m. m. fra England.

Gennem Industriraadets Repræsentant i London, Ingeniør Mygind, har man modtaget Meddelelse om, at War Trade Department nu er villig til at overveje Ansøgninger om Tilladelse til at udføre Uld og Uld-

toppe, Blaar og Affald, der er i udenlandsk Eje, og som mindst et halvt Aar har ventet paa at blive afskibet, naar Modtagerne af nævnte Vare er fordelagtig bekendt. Endvidere vil ogsaa Ansøgninger om Tilladelse til at udføre begrænsede Kvanta Garn, som helt eller delvis er forarbejdet af Uld, blive taget op til Overvejelse. For Øjeblikket er det ikke muligt at tage Hensyn til Ansøgninger vedrørende Forsendelser af nylig beordrede Partier Garn, modtaget fra Firmaer, der er bosat i visse Lande, for hvilke Partier store Forraad af Garn, der allerede er betalt, opbevares her, og for hvilke Partier der allerede blev truffet Bestemmelse ved den Overenskomst, der offentliggjordes i »The Board of Trade Journal« for 19. December, Side 792. Ansøgninger kan kun komme i Betragtning, forudsat at intet vedrørende dem kommer i Strid med de definitivt rationerede Kvanta, der er aftalt med visse Lande, og forudsat at de understottes af Anbefalinger og Garantier, der er udstedt af de paagældende Organisationer etc. i Bestemmelseslandene.

De Allieredes Blokade af den tyske Østersøkyst.

Udover de i sidste Numer af Tidsskriftet angivne Varer, der kan føres søværts fra Tyskland til Danmark uanset Blokaden, kan ifølge Meddelelse fra Autoriteterne i London nu yderligere følgende Varer tilføres:

Humle,
Løber (Kalvemaver),
Klorkalk,
Briketter,
Stenkul,
Cinders,
Sand,
Kalksten,
Sod,
Raazink,

Paa sidste Liste fandtes anført »Tøndebaand af Træ« og »Pølsetarme«. Ifølge senere Meddelelse skal der herved forstaas baade »Tønder af Træ« og »Tøndebaand« samt »Pølser« og »Pølsetarme«.

Ophævelse af Indskrænkningerne i Englands Vareomsætning.

I sidste Numer af Tidsskriftet anførte man, at de britiske Myndigheder nu i stort Omfang har ophævet Indskrænkningerne vedrørende Indkøb af Fabrikata i Storbritannien, idet stadig flere Varer fjernes fra Listen over Varer, hvis Omsætning kontrolleres. Blandt disse Varer nævnede man Trævarer for Aeroplaner. Fra den herværende britiske Handelsattaché har man nu modtaget Meddelelse om, at »Trævarer« skal forstaas som omfattende alle Slags Trævarer, saasom Møbler, Legetøj o. l., idet de af Hensyn til Krigsforbruget tilbageholdte Beholdninger af fine Træsorter formentlig vil blive anvendt hertil. Yderligere tilføjer Handelsattachéen, at engelske Fabrikanter er rede til at indføre nye Specialiteter med Hensyn til Varer, hvis Omsætning er givet fri.

Import fra England af Fiskeriredskaber.

Ifølge Meddelelse fra Ingeniør Mygind er Embargoen for Import til Danmark af Fiskeriredskaber indbefattende Net og Garn til Fiskenet hævet. Endvidere er den specielle Klausul paa denne Vare ophævet.

Eksport af Silkevarer fra England.

Ifølge Meddelelse i the Board of Trade Journal er Embargoen for Eksport af Silkevarer ophævet. Andragender om Udførselstilladelse vil blive optaget til Overvejelse, saafremt sædvanlig Garantierklæring foreligger.

Ændringer i Frilisten.

Ifølge Meddelelse fra Kontoret i London kan nedennævnte Varer, som i Industriraadets Cirkulære af 23. December f. A. var betegnet med *, nu ogsaa eksporteres uden Afgivelse af Garantierklæring:

Alle Slags Knapper;
Tandbor;
Smykker indeholdende Platin:
Parfumer, inkl. æteriske Olier;
Bordsalt;
Tandbørster.

Ophævelse af Gummiringe-Rationen.

Ifølge Telegram fra Ingenior Mygind i London er Rationen paa Gummiringe (tyres) nu ophævet. Andragender om Udførselstilladelse vil blive optaget til Behandling ganske uden Hensyn til den nuværende Ration.

Eksport til Island.

Ifølge en fra den herværende britiske Legation modtagen Note af 30. f. M. er al Embargo og alle foreløbige Forbud vedrørende Varer til Island hævet.

Bestemmelser vedrørende engelske Bankers Financiering af Eksporten.

Medens der tidligere gjaldt den Bestemmelse, at Bankerne i Storbritannien og Irland, før de financierede eller ydede deres Bistand til Transaktioner vedrørende Eksporten til Danmark, Holland, Sverige og Schweiz, skulde overbevise sig om, at Importørerne havde modtaget de behørige Certifikater fra den anerkendte Importorganisation i de paagældende Lande, er der nu fra Organisationens Kontor i London kommen Meddelelse om, at det for de paagældende Lan-

des Vedkommende nu ikke længere anses for nødvendigt, at Bankerne tager de omtalte Forholdsregler i Tilfælde af Eksport fra Storbritannien og Irland.

Det tilføjes dog, at disse Lempelser naturligvis ikke berører det stadig gældende Forbud mod at financiere eller bistaa Transaktioner, naar den ene af de interesserede Parter er sortelistet.

Yderligere Ophævelser i Embargoen paa Varer fra England.

Ifølge Meddelelse fra War Trade Department vil Licence nu kunne forventes for følgende Arter af Bomuldsvarer uden Hensyn til Garantierklæringens Dato:

Støvlebaand og Korsetsnore;
Pudsepuder til Skotøj;
Broderier undtagen Batikarbejder;
Kniplingsgardiner og Gardintøj;
Færdigsyede ydre Beklædningsgenstande, saasom:
- Bluser;
- Frakker;
- Veste;
- Benklæder;
- Knæbenklæder;
- Nederdele;
- Kjoler;
- Overfrakker;
- Kasketter;
- Flipper og Slips af Silke eller Uld eller Blandinger deraf; inkl. regntæt Tøj, men ekskl. strikkede Varer;

Lærredsbøger til Billeder;
Dameundertøj, undtagen strikkede Varer.

Udvidelse af den franske Friliste.

Ifølge en Meddelelse i »Journal Officiel« er der paa den franske Friliste over de Varer, for hvilke der ikke fordres Garanticertifikat og Udførselslicens, tilføjet følgende nye Varer:

Svinekød;
Fedevarer:
Jern og Staal og deraf tilvirkede Varer.

Import fra Schweiz.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget Meddelelse om, at de allierede Magter nu igen giver Tilladelse til Transitering af Varer gennem Tyskland til Danmark, saafremt Forsendelsen foregaar i plomberede Waggoner og under Ledsagelse.

Skibsattester for Gods fra U. S. A.

Opmærksomheden henledes paa, at Det forenede Dampskibsselskab ved Udlevering af Gods fra U. S. A. fremtidig kun vil afkræve Skibsattest, naar specielt Paabud foreligger om, at saadan Attest skal afgives. Det maa dog erindres, at de i de afgivne Garantierklæringer indeholdte Forpligtelser stadig paahviler alle Varer, som ikke specielt er nævnt i de offentligjorte Frilister, samt at Importørerne stadig har Pligt til overfor Industriraadet at anmelde Varernes Ankomst.

Forhøjelse af Rationer i Amerika-Overenskomsten.

Ifølge officiel Meddelelse til Organisationerne er de associerede Regeringer efter de i London førte Forhandlinger, i hvilke Ingeniør *Alex. Foss* har deltaget, indgaaet paa at forhøje de Varekvanta, for hvilke der ved dansk-amerikansk Overenskomst af 18. September 1918 blev tilsagt Danmark Udførselstilladelse og Afskibningstilladelse, som følger:

Gummidæk og -Slanger fra 350 Tons til ingen Rationering, Nødder og Kerner ekskl. Abrikos- og Ferskenkerner fra 500 Tons til 1300 Tons, Kaffe fra 16,000 Tons til 18,000 Tons, Te fra 600 til 700 Tons, Sæbe fra 400 til 1300 Tons, Aluminium og Fabrikata deraf fra 132 til 150 Tons, Zink og Fabrikata deraf fra 2700 til 3000 Tons, Raabomuld og Bomuldsaffald fra 5000 til 9300 Tons, Bomuldstraad og -Garn fra 2000 til 2700 Tons. Andre Bomuldsvarer fra 4000 til 4900 Tons, Tovværk ekskl. Høstbindegarn fra 800 til 1200 Tons, Jute og Fabrikata deraf fra 420 til 6500 Tons, Silkevarer fra 200 til 300 Tons, Fodtøj fra 280 Tons til ingen Rationering, andre Lædervarer ekskl. Læderdrivremme fra 200 Tons til ingen Rationering, Kultjære fra 600 til 800 Tons, Calcium Soda, kaustisk Soda og brændt Soda fra 12,500 Tons til ingen Rationering, Citronsyre fra 20 til 30 Tons, Svovl fra 270 til 300 Tons, Smøreolier fra 7000 til 10,000 Tons, Petroleum og andre Brændselsolier fra 73,000 til 90,000 Tons, Elektriske Lamper fra 70 Tons til ingen Rationering, Bly og Blyfabrikater fra 3000 til 3500 Tons, Vegetabilske Fibrer fra 1000 til 1500 Tons, Kork og Fabrikata deraf fra 1200 til 2400 Tons, Galoscher etc. fra 100 til 150 Tons, andre Gummivarer fra 100 til 200 Tons, Grafit fra 100 til 400 Tons, Nitrater fra 33,333 til 60,000 Tons, Uld og Uldgarn fra 1500 til 3000 Tons, Uldvarer fra 1200 til 3000 Tons.

Endvidere er der tilstaaet Danmark følgende nye Rationer: Superphosfat 200,000 Tons, Calciumcarbid 2000 Tons.

Ophævelse af engelsk Indførselsforbud for Grubetømmer (pit wood).

Ifølge Bekendtgørelse i »Board of Trade Journal« vil Tilladelse nu blive givet til Indkøb af Grubetømmer (pit wood) fra Skandinavien og Finland, og Licence for Import i Sejlskibe af Grubetømmer, der er indkøbt til de nordøstlige Kysthavne, vil blive udstedt. Andragender skal rettes til »Controller of

Timber Supplies«, 80, Newman Street, Oxford Street, London.

Eksportlicenser fra Amerika.

I Industriraadets Sekretariat henligger til Gennemsyn forskellige fra Kontoret i Washington modtagne Lister med Angivelse af, for hvilke Varepartier og til hvilke danske Varemodtagere War Trade Department i Washington har udstedt Eksportlicenser siden 1. November f. A.

Oprindelsescertifikater.

Professor *Karl Meyer* vil være bortrejst fra den 14. ds. til den 4. Marts. I den Tid overtager Professor *E. Thaulow* hans Funktioner og forandrer i samme Tidsrum sin egen Kontortid til $10^1/_2$—$11^1/_2$ Fm. Professor Thaulow vil dog — som sædvanlig — ikke være at træffe Mandag og Torsdag.

Fra Biblioteket.

Katalog over Bibliotekets Erhvervelser de to sidste Aar er nu udkommet og faas for 50 Øre. Bogbestanden er nu 23,453 Bind, men af det sidste Tillægs Nyanskaffelser var de to Trediedele Teknik, hvilket særlig turde have Interesse for Tidsskriftets Læsere.

Følgende Bøger er nylig indgaaede i Biblioteket:

114. Grünbaum, F. Elektromechanik und Elektrotechnik. Lpz. 1918. 364 S.
114. Kosack, E. Elektrische Starkstromanlagen 3. Aufl. Berl. 1918. 315 S.
118. Griesbeck, L. Der Fernleitungs-Bau. Diessen 1917. 156 S.
118. Angelo, A. R. Driftssikkerheden ved Højspændingsledninger. Foredrag. Kbh. 1918. 13. S.
123. Ries, C. Elektrizität und Licht. Diessen 1918. 136 S.
123. Halbertsma, N. A. Fabrikbeleuchtung. Münch. 1918. 201 S.
123. Miniature electric light. Lond. 1917. 160 S.
129b. Demuth, T. Mechanische Technologie der Metalle und des Holzes. 2. Aufl. Wien 1917. 381 S. (Tvl.)
129c. Gardner, P. Die Mercerisation der Baumwolle und die Appretur der mercerisierten Gewebe. Berl. 1912. 200 S.
129b. Baumann, G. Berechnungen über das Gewindeschneiden. 11. Aufl. Aarau 1918. 152 S.
129b. Escard, J. L'Aluminium dans l'Industrie. Paris 1918. 279 S.
129c. Bormann, K. Die Zigarettenfabrikation. Lpz. 1912. 110 S.
130d. Hartner, Fr. Chemisch-technologisches Rechnen. 2. Aufl. Lpz. 1918. 137 S.
132. Bergen, T. A. Grunddragen för planering, konstruktion, uppförande och utrustning av industribyggnader enligt rationella principper. Stockh. 1918. 345 S.
134. Jørgensen, G. Om vore Brændselsstoffer. Kbh. 1918. 8 S.
141. Tinplate work. Lond. 1916. 160 S.
146. Electro-plating, ed. P. N. Hasluck. Lond. 1917. 160 S.
152c. Bowers, R. S. and J. Bovingdon. Furniture making. London 1915. 415 S.
154. Seaton, A. E. and H. M. Rounthwaite. A Pocketbook of marine engineering. Rules and tables. 13 ed. London 1917. 763 S.
156. Cycle repairing and adjusting with a chapter on building a bicycle from a set of parts. Lond. 1916. 160 S.
156. Heldt, P. M. The gasoline automobile, its design and construction. 5 edition. 2 Vol. Nyack. N. Y. 1917—18 (2 Bd.).
158. Ziller, C. A. Handbuch für Bildner, Modelleure, Bildhauer, Kunstformer und Stukkateure. 2. Aufl. Lpz. 1913. 104 S.
166. Bookbinding, ed. by P. N. Hasluck. London 1917. 160 S.
169h. Lemke, H. Die Kinematographie der Gegenwart. Lpz. [1918]. 56 S.
169h. Liesegang, P. Handbuch der praktischen Kinematographie. 5. Aufl. Düsseld. 1918. 600 S.
172. Bersch, J. Lexikon der Farben-Technik. Wien. (U. A.). 960 S.
172. (Gardner Mercerisation und Appretur. Berl. 1912). Grp. 129c.
172. Hummel, J. J. Mordants, methods and machinery used in dyeing. Lond. (1906). 160 S.
176a. Bock, O. Der Ziegelofen. 3. Aufl. Lpz. [1911]. 39 S.
180. Mohs, K. Die neuzeitliche Teigwaren- und Keksfabrikation. Neustadt [1918]. 13 S.
180. Besselich, N. Das Zuckerwaren-Laboratorium. Trier (U. A.) 245 S.
183. Jacob, G. Kontrolle der Mälzerei- und Brauerei-Arbeitsmaschinen. Münch. 1913. 377. S.

Legater.

Den 28. April d. A. uddeles af Enkefru I. E. E. Olsens Legat for Haandværkslærlinge, der tilhører Haandværkerforeningen og Industriforeningen i Kjobenhavn, 1 Portion paa 100 Kr. aarlig i 2 Aar til Haandværkslærlinge særlig af Maskin- og Byggefagene.

Legatet er bestemt for Uddannelse af Lærlinge i de to sidste Læreaar.

Blanketter til Ansøgninger kan afhentes paa Industriforeningens Kontor (9—4) indtil den 15. Marts d. A.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 5 1. MARTS 1919

Importsituationen.

Vore Læsere vil sikkert have lagt Mærke til den pludselige Rigdom af Meddelelser, vi under vor mere officielle Rubrik fra Organisationerne bringer i denne Tid. Sidst fyldte disse Meddelelser over 3 Sider, den største Plads de nogensinde har optaget, og medens vi i de 4 Aar, Industriraadet har deltaget i Landets Handelspolitik, kun har kunnet meddele om nye og atter nye Vanskeligheder og Hindringer for Tilførsler og Eksport, gælder Meddelelserne nu heldigvis Ophævelser og Lettelser i alle Retninger.

De Meddelelser, vi denne Gang bringer, og som betyder saa væsentlige Forbedringer i vor Industris Tilførsels- og Arbejdsvilkaar, bærer blandt andet Vidne om det Arbejde, Industriraadets Formand, Ingeniør *Alex. Foss,* under sit nylig afsluttede 6 Ugers lange Ophold i London har udført i Forening med Erhvervsorganisationernes Kontorer, Danish Trade Office i London og Danish Trade Office i Washington. De opnaaede Resultater strækker sig ogsaa til den interskandinaviske Handel, der som bekendt ved de forskellige Handelsaftaler var blevet ret stærkt truet, og hvad mere er, synes Udsigterne, efter hvad Ingeniør Foss offentlig har meddelt, for yderligere Lettelser for vor Handel og Industri at være de bedste.

Den voksende Stemning Verden over, vi ofte har omtalt, mod alle kunstige Indgreb, Tvangsforanstaltninger og Omsvøbssystemer gør sig stedse stærkere gældende — og ikke blot i Erhvervslivet og Befolkningens store Mængde men ogsaa i stigende Grad i selve Regeringerne. Hist og her kan der jo nok være nogen Lyst til stadig at spille Diktator paa de økonomiske Omraader, men Umuligheden af ogsaa efter Krigen at holde det hertil nødvendige Apparat vedlige, synes allevegne at melde sig med samme ubønhørlige Strenghed. Samtidig staar vort Erhvervsliv og ikke mindst Industrien imidlertid overfor nyskabte Vanskeligheder. Det Problem, vi sidst berørte, nemlig Misforholdet mellem Tilførsler og Priser for Raastoffer og for færdige Fabrikata, er som bebudet taget op til en foreløbig Undersøgelse af Industriraadet. Et særdeles righoldigt Materiale er allerede indgaaet, og selv om dette selvfølgelig ikke egner sig til Offentliggørelse, saa kan det dog allerede nu siges, at det viser, at det nævnte Problem er af en alvorlig Udstrækning. Naar man ser hen til, at selv de store Lande, der kontrollerer baade Raastoffer og mægtige Industrier paa en og samme Gang, som f. Eks. England og Frankrig, har ment at maatte regulere deres Import ved omfattende Indførselsforbud, kan man jo heller ikke undre sig over, at et lille, let saarbart Marked som vort faar Vanskelighederne at føle.

Uden her at komme dybere ind paa dette Spørgsmaal kan det vistnok fremhæves, at vort Haab væsentlig maa staa til, at fuldstændig frie og normale Forhold genindtræder i Verdensproduktion og Verdensomsætning, idet de nuværende Vanskeligheder heldigvis i ikke ringe Grad kan føres tilbage til det Overgangsfænomen, der fremkommer ved at Ejerne af de store ophobede Varelagre rundt om presser stærkest paa for at komme af med deres Varer, medens Konjunkturerne endnu er dertil. Naar først Forholdene falder lidt mere i Leje er det da at haabe, at ogsaa Raastof- og Halvfabrikatproducenterne vil komme i Markedet med større Styrke, der betinger mere ligelige Konkurrence- og Arbejdsvilkaar. At der hertil vil kræves direkte Medvirken og nye Veje fra Industriens Side, synes uundgaaeligt.

Sveriges Industri- og Handelspolitik under Krigen.

Af Generaldirektør *Fryxell*, Stockholm.[1])

Den Handelspolitik, som føres i Sverige, har først og fremmest haft til Hensigt under fortsat Iagttagelse af den alsidige Neutralitet at skabe Forbedring i den vanskelige Situation, ja man kan godt sige, Nødstilstand, i hvilket vort Land allerede i temmelig lang Tid har befundet sig hvad Befolkningens Forsyning angaar. Ved Siden heraf har vor Handelspolitik haft sin Hovedopgave i dels at sørge for, at Landbruget blev forsynet med udenlandske Foder- og Gødningsstoffer eller Raastoffer til Fremstilling af saadanne Varer, som Landbruget behøver for at opretholdes, dels ogsaa i, at forsøge paa at holde vor forholdsvis betydelige Industri igang. Hvad det sidste angaar gjaldt det paa den ene Side om at sørge for den nødvendige Raavaretilførsel og derved nærmest forsøge paa at klare de Tusinder af Hindringer herfor, som Krigen har skabt, og paa den anden Side se til, at vor paa Eksport indrettede Storindustri i saa stort Omfang som muligt kunde varetage sine Eksportmuligheder.

De Hindringer, som man her har haft at overvinde, og de Vanskeligheder, man har maattet kæmpe mod, har vistnok ifølge Sagens Natur været ret ensartede i de tre nordiske Lande, selvom dog ogsaa i de tre Lande visse Forhold har gjort sig gældende paa forskellig Maade og forskellig Styrke alt efter den tilfældige Forskel, som der i handelspolitisk Henseende eller rent ud sagt i Forhandlingsmaaden har været raadende i de enkelte Landes Forhold til den ene eller anden af de krigsførende Magtgrupper.

Det vilde være forkert at paastaa, at Sveriges Industri i det store og hele har lidt nogen Nød under Krigen. Adskillige af vore største Industrier er jo saadanne, som Krigen selv har givet Beskæftigelse til. Jeg tænker her nærmest paa Sveriges Bjergværksindustri, Jern- og Staalindustrien, Maskinindustrien samt Træindustrien. Produkter af disse Industrier er som bekendt enten som Raaprodukter eller som Hel- eller Halvfabrikata under Krigen blevet eksporteret til begge de krigsførende Magtgrupper. De særlige Fordele, som disse store svenske Eksportindustrier har haft under Krigen, tilhører imidlertid i det store og hele allerede Historien. Deres Stilling er altsaa for Nærværende i flere Tilfælde god nok, men dog ikke saa gunstig, som den har været. Jeg vil dog komme tilbage hertil siden, naar jeg ogsaa skal tillade mig at omtale de forskellige Aarsager til den Forandring, som er foregaaet i disse Industriers Stilling.

Hvis altsaa Sveriges store Eksportindustrier under den største Del af Krigen har kunnet opretholde Driften og i det store og hele kunnet gøre dette med Fremgang, saa gælder dette langtfra hele vor Industri. De Industrigrene, som er mere afhængige af Raamaterialer fra Udlandet og særlig fra oversøiske Lande, har i lang Tid været i en særdeles vanskelig Situation. Dette er betænkeligt, ikke alene i selve Industriens Interesse, men ogsaa og maaske mere paa Grund af disse Industriers Betydning for Landets Forsyning med Nødvendighedsartikler. Jeg nævner her i Forbigaaende som Eksempel paa saadanne Varer, som der her nærmest er Tale om: Margarine, forskellige Slags Tekstilvarer, Læder- og Gummivarer, Sæbe og andre Varer, hvis Fremstilling er afhængig af teknisk Fedt.

Det var i Tilførslen af Raastoffer for Fabrikation af disse Varer og en hel Del andre Nødvendighedsvarer, at Vanskelighederne først meldte sig. Jeg ser her helt bort fra den Mængde Skibsladninger af Raavarer, som allerede under den første Del af Krigen blev holdt tilbage i længere eller kortere Tid for at bringes under Priseretten eller af andre Grunde. Endvidere ser jeg bort fra, at disse Ladninger laa længere eller kortere Tid i de krigsførende Landes Havne, og derved hindrede Industriens Arbejde, men jeg vil kun her fastslaa, at Tilførslen af Fedtstoffer baade for Margarineindustrien og for Sæbeindustrien samt andre Grene af den kemisk-tekniske Industri, var saa godt som ophørt i Løbet af 1916, og overvejende allerede i første Halvdel af Aaret.

Under den sidste Halvdel af 1916 begyndte ogsaa visse Dele af Tekstilindustrien at lide under Mangel paa Raastoffer. Dette gælder først og fremmest Jute-, Bomulds- og Uldspinderierne og de af disse Virksomheder afhængige Væverier og øvrige Forædlingsindustrier. Ogsaa for de Industrier, som er afhængig af Tilførsler af Hør og

[1]) Gengivelse efter Talerens Manuskript af et Foredrag holdt paa det norske Industrimøde i indeværende Vinter. Generaldirektør *Fryxell*, der er Chef for det svenske Kommercekollegium, vil være kendt af vore Læsere som Lederen af den svenske Delegation i den interskandinaviske Vareudveksling.

Hamp, begyndte Manglen paa Raastoffer allerede i 1916 at gøre sig gældende, selvom det ogsaa var i mindre Omfang end for de nysnævnte Industrier. I Slutningen af 1916 strammedes ogsaa for Alvor Betingelserne for Tilførsel af nødvendige Raavarer for Læder- og Skotøjsindustrien og øvrige Industrigrene, som direkte eller indirekte er afhængig af Tilførsler af Huder, Læder- og Garvestoffer.

Allerede i 1916 foraarsagede Mangel paa Raavarer hel eller delvis Arbejdsstandsning i flere af de nævnte Industrigrene. Uden at det gik saa vidt havde ogsaa andre vigtige Industrier i 1916 følelige Vanskeligheder paa Grund af manglende Tilførsel af Raavarer. Som et Eksempel vil jeg kun nævne Cellulose- og Papirindustriens Vanskeligheder paa Grund af den standsede Tilførsel af Svovl og Harpiks. Her var man imidlertid i Stand til at erstatte disse Raavarer med indenlandske Produkter og i visse Tilfælde med Raaprodukter fra Norge. Jeg tænker her paa Svovlkisen som Erstatning for Svovl.

For de Industrier, som allerede i 1916 blev tvungne til eller truedes af delvis eller hel Arbejdsstandsning, blev Vanskelighederne i 1917 forøgede meget betydeligt. Hvad der i Løbet af dette Aar importeredes af Raavarer for Margarineindustrien og Sæbeindustrien samt øvrige Industrier, som er afhængig af Tilførsler af udenlandske Fedtstoffer, var saa ubetydeligt, at man egentlig ikke kan regne dermed. Af vegetabilske Olier indførtes der i 1917 kun ca. 425 t mod ca. 14.000 t i 1913, af vegetabilske Fedtstoffer indførtes 380 t mod 14,000 t i 1913, af Talg 40 t mod 4000 t. Af Oleomargarine knapt 0,5 mod 600 t og af Tran knapt 300 t mod ca. 1560 t i 1913. Hvad andre udenlandske Fedtstoffer angaar var Tilførslen i 1917 ligesaa ubetydelig. Gaar vi til Tekstilindustrien er Billedet, hvad Raastoffer angaar, ikke fuldt saa nedslaaende, men dog tilstrækkelig mørkt. I 1917 blev der ingen Jute indført, medens den normale Import er ca. 6 à 7000 t. Bomuldsimporten var i 1917 ca. 6800 t, medens den i 1913 var ca. 22,000 t, i 1917 indførte vi ca. 1350 t Uld mod 6000 t, Hamp 1900 t mod 4000 t. Kun hvad Hør angaar er Importen i 1917 normal.

Jeg maa endnu nævne nogle Tal for at give et mere klart og fuldstændigt Billede af Sveriges nuværende Handelspolitik.

I 1917 indførte Sverige knapt 1200 t Huder beredte og raa, medens den tilsvarende Import i 1913 var ca. 14.000 t. Af vegetabilske Garvestoffer saasom Quebrachotræ og Quebrachoekstrakt blev der i 1917 knapt nok indført 400 t mod 6000 t i 1913. Af Kautschuk (Gummi) indførtes ca. 480 t mod 1100 t i 1913.

Jeg har hermed med nogle Tal forsøgt at belyse den Situation, som en stor Del af Sveriges Industri, der producerer Nødvendighedsartikler, er kommet i paa Grund af manglende Tilførsel af Raastoffer allerede i 1916 og i langt betydeligere Grad i 1917.

Det bør her tilføjes, at Sveriges Industri i Almindelighed har lidt haardt under Trykket af den stærkt begrænsede Import af Brændsel- og Smøreolier, som kan føres tilbage til den samme Tidsperiode nemlig den sidste Halvdel af 1916 og hele 1917, ligesom af manglende Tilførsler af Kul og Koks i samme Periode. Man behøver ikke at gøre opmærksom paa, at de i Landet fremstillede Surrogater for Smøre- og Brændselsolier kun udgør en daarlig Erstatning for, hvad Industrien er vant til at disponere over. Det samme Forhold er Tilfældet med det Brændsel, som hos os har maattet erstatte de udenlandske Stenkul, og jeg maa tilføje, at de Kul, vi har faaet, særlig fra Tyskland, hvor velkomne de end har været, dog hvad Kvaliteten angaar, langtfra har svaret til, hvad vi i Fredstid har faaet fra England.

Alle disse Vanskeligheder har nødvendiggjort energiske Foranstaltninger fra de svenske Statsmyndigheders Side. Den handelspolitiske Opgave, som Sverige saaledes maatte faa, har heller ikke været ukendt i vore Nabolande. Forholdene i de tre Lande har imidlertid for saavidt været forskellige, idet Norge og Danmark allerede tidligere har staaet overfor den Opgave, jeg her tænker paa, nemlig en almindelig handelspolitisk Overenskomst med Ententemagterne. Aaret 1916 og endnu mere 1917 viste, at vi i Sverige i Grunden havde ligesaa stor Anledning som Norge og Danmark til at faa vore Handelsforbindelser med Ententemagterne ordnede generelt paa Grundlag af de stærkt forandrede handelspolitiske Forhold, som Krigsaarene skabte. Saa kom da ogsaa i Maj 1918 vor Overenskomst med Ententen, eller som det hedder i Overenskomsten, de associerede Magter. Hvad man i denne Overenskomst først og fremmest vilde opnaa, var en Lettelse i vore Ernæringsvanskeligheder, men som man ogsaa fremholdt havde man paa svensk Side desuden det Ønske at faa Raastoffer og Hjælpemidler til forskellige af vore Industrier, saasom Kul og Smøreolier, men ogsaa at genoptage den helt eller del-

vis standsede Tilførsel af oversøiske Raavarer, for at de Industrier, som delvis eller helt er afhængige af saadanne Tilførsler, igen kunde komme til at arbejde normalt. Der er her nærmest Tale om Fedtstofindustrien, Uld-, Bomuld- og Juteindustrien, Læder- og Skotøjsindustrien, Gummiindustrien, samt Kunstgødningsindustrien.

Da Overenskomsten ikke har været i Kraft længere end omtrent 5 Maaneder, og det har drejet sig om Varer, som der paa Verdensmarkedet er betydelig Mangel af, og som foruden for Størstedelen skal transporteres hjem fra fjerne Lande, er det klart, at Overenskomsten endnu ikke har kunnet virke derhen, at vore Industrier har faaet alle de Tilforsler af Raavarer, som var Hensigten med Overenskomsten. Dog er der kommet adskillige Varer af virkelig Værdi for vor Industri, jeg ser her helt bort fra Tilforslen af Levnedsmidler, og dette er et direkte Resultat af Overenskomsten med de associerede Magter. Som Eksempel maa jeg her nævne: Raafosfat, Bomuld, Kobber, Smøreolie og andre Mineralolier, hvilke Varer er kommet i saadanne Mængder, at det ikke har været uden Betydning for vor Industri. I Forventning om, hvad der yderligere kan ventes paa Grund af Overenskomsten, befinder sig imidlertid flere af vore Industrier, der fremstiller nødvendige Varer, i en virkelig Nødssituation. Saaledes er f. Eks. Tilfældet med vor Fedtstofindustri, Jute- og Uldindustri, samt Gummi- og Læderindustri.

Parallelt med de Bestræbelser for at fremme vore Tilførsler af Raavarer ved Overenskomsten med de associerede Magter, er der ogsaa udført et Arbejde for at faa saadanne Varer fra andre Lande, som vor Industri har Brug for.

Hvad Centralmagterne angaar, — og her drejer det sig egentlig kun om Tyskland og Østrig-Ungarn, — har der ikke under hele Krigsperioden været Spørgsmaal, der er blevet løst ved generelle Overenskomster. Her har man forsøgt ved Særoverenskomster at naa Maalet. Disse Overenskomster har hovedsagelig været rene Kompensationsoverenskomster, efter hvilke der har staaet Vare mod Vare og Værdi mod Værdi. For Industriens Vedkommende har disse Overenskomster hovedsagelig tilført os foruden Stenkul og Koks fra Tyskland og mineralske Olier fra Østrig-Ungarn, Jern til Skibsbygning og Bygningsindustrien, samt Farvestoffer for Tekstil- og Papirindustrien, ligesom Maskiner for forskellige Industrier alle fra Tyskland, samt endelig Magnesitsten fra Østrig. Her bør man heller ikke glemme den meget betydelige Import af Kali fra Tyskland. Denne Import har fundet Sted under hele Krigen og sikkert haft den største Betydning for Landbruget.

Vor Handelspolitik med Centralmagterne har naturligvis ikke kunnet undgaa at blive paavirket af den generelle Handelsoverenskomst, som er sluttet med de associerede Magter. Vore Handelsforbindelser Øst paa er ogsaa ved denne Overenskomst blevet indskrænket betydeligt, og ikke engang vor Vareudveksling med Norge og Danmark er blevet helt uberørt deraf.

Industrien har altsaa paa Grund af Overenskomsten med de associerede Magter maattet regne med Indskrænkninger i sin Handlefrihed, navnlig i Friheden m. H. t. at kunne eksportere sine Produkter. Til disse Indskrænkninger i Friheden til at eksportere kommer ogsaa Begrænsningen i Retten til at disponere over de Varer, som under normale Forhold eksporteredes eller Raavarer, som indgaar i disse Varer.

Disse forskellige Indskrænkninger i Industriens Bevægelsesfrihed har ikke kunnet undgaa hver for sig og som et Hele at udøve et hemmende Tryk paa Industrien, hvad ogsaa i en vis Grad har hemmet dennes Udvikling. Særligt at paapege en eller anden Indskrænknings Andel i dette Tryk paa Industrien er maaske muligt for en eller anden Branche, men hvor Spørgsmaalet drejer sig om vor Eksportindustri som et samlet Hele, er det foreløbigt, indtil man har faaet større Erfaring om Indskrænkningens Resultater, næsten umuligt at løse. Sagen er for Tiden ogsaa uden praktisk Interesse, da Begrænsningen i vor Industris Frihed til at eksportere indtil videre er et Faktum, som man ikke kan komme fra, idet det paa den ene Side afhænger af Nødvendigheden af overfor fremmede Stater at paalægge sig visse Baand for at opnaa betydelige Indrømmelser fra disse Stater, og paa den anden Side af Nødvendigheden af, at Landet selv bliver forsynet med Nødvendighedsvarer, og at dette Forhold ikke bliver omstødt ved at Eksporten kan foregaa frit.

(Sluttes.)

Det skandinaviske Samarbejde.

Samling ogsaa af de økonomiske Interesser.

Forstaaelsen af Interessefælleskab og Samhørighed mellem de nordiske Folk er i de sidste Aar, ikke mindst under Indtrykket af Verdenskrigens Begivenheder, blevet stadig stærkere i alle tre nor-

diske Lande. Baade paa kulturelle og økonomiske Omraader har et stedse rigere Samarbejde fundet Sted, og Konge- og Ministermøder har beseglet Viljen til dette. Efterhaanden som dette Samarbejde imidlertid har udviklet sig paa højst forskellige Omraader, er samtidig Savnet af større Ensartethed, Planmæssighed og Fasthed i det foreliggende Arbejde blevet følt stærkere og stærkere. Heraf er Tanken om at skabe et samlende Centralorgan for al nordisk Samvirken nu, da Forholdene ligger mere gunstigt end nogensinde før, opstaaet. Man har da ogsaa set, at dette Problem saa at sige laa i Luften, idet forskellige Forslag og Bestræbelser for en saadan tættere Organisation har været fremme. De rent økonomiske Problemer i denne Sammenhæng har vi her i Tidsskriftet jo adskillige Gange haft Lejlighed til at berøre.

For snart et Aar siden toges Initiativet til paa bred Basis at virkeliggøre denne Tanke af en Kreds af ledende og kendte svenske Mænd af alle Partier, gaaende ud paa at stifte en svensk Forening for nordisk Samarbejde, forudsat at tilsvarende Foreninger med samme Formaal blev dannet i de to andre Lande. Efter at Planen havde vundet absolut Bifald hos Repræsentanter for alle politiske Partier og Samfundslag i Sverige, rettedes bl. a. gennem Direktør, forhenværende Finansminister C. Carleson og Professor Eli Heckscher Henvendelse til saavel Danmark som Norge, og i begge Lande traadte som Følge af denne Indbydelse foreløbige Komitéer sammen for at drøfte Planen og eventuelt tage Skridt til dennes Virkeliggørelse.

Den første paa svensk Initiativ sammentraadte danske Komité, der bestod af følgende Herrer: Ingeniør, Landstingsmand Alex. Foss, Professor Aage Friis, Generaldirektør Michael Koefoed, Professor Julius Lassen, Folketingsmand, forhenværende Minister, N. Neergaard, Nationalbankdirektør M. Rubin, og Professor H. Westergaard, har dernæst søgt Forbindelse i første Linie hos Repræsentanter for Landets Erhverv, hvis Medvirken maa anses for en Grundbetingelse for Løsningen af Opgaven, og dernæst med andre umiddelbart interesserede, saaledes at de seneste Forhandlinger vedrørende den danske Forenings Tilblivelse har været ført af en Komité, der foruden af de nævnte Herrer yderligere bestod af følgende:

Folketingsmand Niels Frederiksen, Forstander Th. Madsen-Mygdal, Forretningsfører I. A. Hansen, Sekretær I. Videbæk, Forstander J. Brinck Lassen, Direktør S. C. Hauberg, Dr. med. C. F. Heerfordt, Kontorchef Vald. Helsing, Folketingsmand, Bagermester J. Pitzner, Direktør Kr. M. Vendsyssel, Kutterfører M. C. Jensen, Direktør H. P. Prior, Direktør N. Høst, Dampskibsdirektør A. O. Andersen, Konsul Chr. Cloos, Bankdirektør C. C. Clausen, Professor, Folketingsmand Axel Møller, Gaardejer Mads Lambæk, Forretningsfører C. F. Madsen og Viceskoledirektør H. A. Svane.

I Norge nedsattes ligeledes en foreløbig Arbejdskomité under Ledelse af forhenværende Stortingspræsident Mowinckel og iøvrigt bestaaende af en Række kendte norske Mænd af alle politiske Anskuelser og repræsenterende alle Dele af Samfundslivet.

Mellem de tre foreløbige Komitéer blev der da i September 1918 ved et Møde i Kjøbenhavn forhandlet om Affattelsen af Grundlinierne for Foreningernes fælles Program, der skulde være bindende for Stifterne af Foreningerne. I hvert af de tre Lande har man derefter samlet en Række af Kvinder og Mænd saa vidt muligt repræsenterende det hele Samfundsliv og overalt er Tanken blevet mødt med stor Tilslutning, saaledes at man paa det fælles Program har kunnet tage det første Skridt til Virkeliggørelsen af de paagældende Foreninger. I Danmark foreligger Resultatet nu i et af ca. 100 Indbydere underskrevet Opraab til Offentligheden om at tiltræde *Foreningen »Norden«, dansk Forening for nordisk Samarbejde.*

Samtidig er tilsvarende Opraab udsendt i Sverige og Norge, hvor tilsvarende Foreninger stiftes paa samme Grundlag. De saaledes tilvejebragte tre Foreninger skal hver for sig danne fuldt selvstændige Organisationer, men samtidig staa i intimt Samarbejde med hinanden med det Formaal for Øje at blive et Samlingsorgan for alle nordiske Fællesbestræbelser af enhver Art, samtidig med at de skal tilføre allerede eksisterende Samarbejde større Ensartethed og Planmæssighed og undgaa Spild af Kræfter og Initiativ til Fordel for et mere koncentreret og frugtbart Arbejde. Endvidere vil det være Foreningernes Opgave med vaagen Opmærksomhed at følge Udviklingen paa de forskellige Omraader i de nordiske Lande og selv tage Initiativ til Samarbejde, hvor et saadant maatte vise sig muligt eller ønskeligt. Enhver videre Udvikling af det skandinaviske Samarbejde vil kræve Løsning af økonomiske Problemer, som bunder i Landenes Erhvervsinteresser, og det vil derfor blive en Hovedopgave for Foreningerne at søge tilvejebragt et Samarbejde mellem disse Interesser med en videre nordisk Samvirksomhed for Øje.

Samtidig vil Foreningerne faa en ikke ringe Mission ved at arbejde paa Udbredelsen af indbyrdes Kendskab mellem de nordiske Folk, idet det desværre staar som en Kendsgerning, at der paa dette Omraade er meget tilbage at indhente. Der er i Tilslutning hertil paatænkt Oprettelsen af et centralt Oplysningsbureau, hvori ogsaa de økonomiske Interesser vil faa et paakrævet Samlingssted. Endelig kan det nævnes, at Spørgsmaalet om Udgivelsen af et nordisk Tidsskrift som Fællesorgan for de tre Foreninger, er Genstand for forberedende Overvejelser. Tanken herom, som er udgaaet fra svensk Side, er blevet modtaget med Sympati baade i Danmark og Norge.

Den danske Forenings første Generalforsamling vil efter nærmere Indkaldelse finde Sted paa et Møde i Kjøbenhavn af alle de Medlemmer, der forinden maatte have indmeldt sig under Adresse — Foreningen »Norden«, Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Dette Møde vil antagelig kunne afholdes om ca. 1 Maaned. Som Medlem kan optages enhver dansk Mand eller Kvinde, der betaler Medlemsbidrag med en eller flere Portioner af Kr. 3,00 aarlig, medens danske Selskaber og Virksomheder kan indtræde som Medlemmer med Aarskontingent af en eller flere Portioner af Kr. 50,00. Ved Indmeldelsen bedes angivet Antallet af de Portioner, Vedkommende tegner sig for.

Vi henstiller indtrængende til vore Læsere om gennem kraftig Tilslutning til den nye Organisation at vise den danske Industris Forstaaelse af den betydningsfulde Opgave, der her ligger for.

Fra dansk Industri.

Paa en ekstraordinær Generalforsamling i *Aktieselskabet Dansk Svovlsyre- og Superphosphat Fabrik* er Bestyrelsens Forslag om Aktiekapitalens Udvidelse fra 5 til 10 Mill. Kr. bleven endelig vedtaget og derefter gennemført. Det er Selskabets betydelige Udvidelse, og Oprettelsen af en Række selvstændige Datterselskaber, samt den forestaaende Igangsætning af Fabrikerne, der har foranlediget Udvidelsen. De nye Aktier er bleven udbudt til 250 pCt. med yderligere Tillæg af 5 pCts. Rente fra 1/1 1919 til Indbetalingsdagen. Af Overkursen vil 1 Mill. Kr. blive overført til Afskrivningskontoen, medens Resten henlægges til Reservefonden.

Aktieselskabet Det danske Mælkekompagni har udvidet sin Aktiekapital fra 1,5 til 2 Mill. Kr. De nye Aktier har været tilbudt tidligere Aktionærer til Pari Kurs. Aarsagen til Udvidelsen maa søges i, at Mælkekompagniet har købt samtlige Aktier i »Aktieselskabet Københavns Mejeri, De Forenede Fællesmejerier« til en Kurs af 125 pCt. inklusive Udbytte for 1918.

Nordsjællands Elektricitets- og Sporvejsaktieselskab har udvidet sin Aktiekapital fra 5 til 7,5 Mill. Kr. De nye Aktier har været offentlig udbudt til 103 pCt.

I Silkeborg er der stiftet et nyt Aktieselskab, der har til Formaal at overtage Maskinfabrikant *Buchhaves* og Grosserer *Klindts* Forretninger samt *Silkeborg Maskinfabriks* Afdeling for Landbrugsmaskiner. Aktiekapitalen er sat til 1/2 Mill. Kr., og Størstedelen er tegnet underhaanden. Det er Selskabets Hensigt at drive Fabrikation af og Handel med Landbrugsmaskiner samt med Jern, Staal og Støbegods.

En Kreds af aarhusianske Forretningsmænd er bleven enige om at starte et nyt Aktieselskab under Firma *Aarhus Jernskibs- og Reparationsværft.* Havneudvalget har allerede anvist en Plads i Sydhavnen, og denne Plads vil senere kunne udvides, om det skal blive nødvendigt. Til Leder af Værftet er antaget Underdirektør Taastrup fra Flydedokken i Frederikshavn. Den nødvendige Kapital er eller vil blive rejst indenfor aarhusianske Forretningskredse.

I Farum er under Navn af *Furesøgaard Teglværk* bleven stiftet et Aktieselskab med en Aktiekapital paa 250,000 Kr.

I Kjøbenhavn er endelig dannet *Aktieselskabet »Dansk Børsteindustri«* med det Formaal at drive Fabrikation af og Handel med Børster og Børstevareartikler og anden dermed forbunden Virksomhed. Selskabet overtager og fortsætter de af Fabrikanterne V. Hjort og L. Mortensen, hver for sig, hidtil drevne Fabrikationsvirksomheder. Aktiekapitalen i »Dansk Børsteindustri« er foreløbig 150,000 Kr. Heraf har 75,000 Kr. været offentlig udbudt til Pari Kurs.

De danske Mejeriers Fællesorganisation har for 80,000 Kr. erhvervet en ny dansk Opfindelse, der gaar ud paa at homogenisere og sterelisere Mælk, saaledes at den kan holde sig i Maaneder uden at tabe sin gode Smag. Fællesorganisationen har købt en Fabrik i Aarhus til Fremstilling af Maskinerne, og hele Principet prøves for Tiden paa Ullerslev Mejeri paa Fyn. Man stiller betydelige Forventninger til den nye Maskine, saa meget mere, som alt synes at tyde paa, at vi i Fremtiden vil komme til at eksportere mindre Smør og mere Mælk.

I det sydvestlige Jylland er der dannet en stor Sammenslutning af Interessenter, der agter at starte et stort *Højspændingselektricitetsværk.* Det drejer sig om et Opland, der begrænses af Ølgod, Varde og Esbjerg, og som er tænkt udvidet til Ribe mod Syd og til Grænsen for Sydjydsk Elektricitetsværk mod Øst. Planerne, der er udarbejdet af Ingeniør Arnfred, har hidtil ikke kunnet virkeliggøres paa Grund af Materialevanskeligheder; man haaber dog, at disse snart vil kunne overvindes, efter at det nu er lykkedes at føre de nødvendige Forhandlinger med Hedeselskabet til Afslutning.

Ringsted Jernstøberi & Maskinfabrik A/S, der stiftedes i Oktober 1917 med en Aktiekapital af Kr. 100,000 og overtog Fabrikant H. Hermansens Virksomhed, har nu udvidet sin Aktiekapital med Kr. 50,000 og ombygget og moderniseret sit Støberi, saaledes at dette nu kan producere 75—100 Tons Støbegods pr. Maaned.

Fra Nabolandene

Sverige.

Siden vor sidste Beretning er der sket to betydningsfulde Fusioner indenfor svensk Industri. Saaledes har *A/B Kungsörs Bleckkärlsfabrik, A/B Bleckfabriken* i Malmø og *Göteborgs Mekaniska Bleckslageri* sluttet sig sammen til et nyt stort Foretagende med en Aktiekapital paa 3,6 Mill. Kr. med Hjemsted i Stockholm. Det formenes, at denne Sammenslutning vil bringe forskellige Fordele med sig, dels ved Indkøb af Raastofferne og Salget af Færdigvarerne, dels ved selve Fabrikationen ved Specialisering og Koncentrering af denne.

Foruden i Blikvareindustrien har der mellem Gærfabriker og dermed beslægtede Foretagender fundet en endnu større Sammenslutning Sted. 4 af Sveriges største Gærfabriker staar her bagved nemlig: Svenska Jästfabrik A/B, der er startet i 1910 og nu har en Aktiekapital paa 3,87 Mill. Kr. (Fabriker i Göteborg og Rotebro), Nässjö Jästfabriks A/B i Nässjö; A/B Jästfabriken Activ i Tomelilla samt A/B Tomelilla Stärkelsesfabrik. Ogsaa her er Begrundelsen for Sammenslutning bedre og billigere Materialeanskaffelse saavel som Afsætning. Det nye Selskabs Aktiekapital bliver antagelig 16 Mill. Kr.

Det store Træ- og Jernindustriforetagende *Uddeholms A/B,* der for Tiden arbejder med en Aktiekapital paa 24 Mill. Kr., har besluttet at øge denne til 42 Mill. Kr. Af de 18 Mill. Kr. nye Aktier vil de 6 Mill. Kr. blive tegnet til Pari, medens de øvrige vil være Gratisaktier, der deltager lige med ældre Aktier fra indeværende Aars Begyndelse i Udbyttet.

Denne mægtige Udvidelse af Aktiekapitalen begrundes dels ved Selskabets ypperlige økonomiske Stilling — Reserverne var i 1917 oppe paa 22,5 Mill. Kr. — dels ved Ønsket om at udvide Selskabets store Virksomhed yderligere.

A/B Chr. Bergh & Co., Malmö, hvis Hovedvirkefelt er bleven de svenske Landsbyers Elektrificering, har besluttet at udvide Aktiekapitalen fra 2,3 til 5,75 Mill. Kr. i Anledning af Overtagelsen af følgende mindre Virksomheder for elektrisk Industri: Sven og Hugo Malmströms Metallvarnfabrik i Malmö; Svalövs Maskinverkstäders A/B i Svalöv, A/B Karlstads Elektriska Instellationsbyrå i Karlstad samt A/B Lalander & Friberg i Stockholm.

Norge.

Paa et for nogen Tid siden afholdt Møde i Kristiania paa »Centralkontoret for norske Interesser paa Rusland«, hvor over 100 Personer var til Stede, repræsenterende Handels-, Industri- og Skovforetagender m. a., drøftedes Stillingen for norske Privatvirksomheder og Selskaber i Rusland. Med Henblik paa dette Lands uheldige finansielle Stilling, vedtoges det paa Mødet at henstille til Udenrigsdepartementet, at der udnævnes en *Finanskommission for Interesser paa Rusland* for at faa alle norske Krav samlet og underkastet en ensartet Vurdering. Derpaa skulde man ad diplomatisk Vej søge at faa dem anerkendt af den russiske Regering.

Endvidere vedtoges det paa Mødet at oprette et *norsk-russisk Handelskammer,* som foruden at være en Støtte for Legationen og Kommissionen, kunde arbejde med paa at forberede det fremtidige Handelssamkvem mellem Norge og Rusland. For Handelskammeret valgtes endog et Repræsentantskab bestaaende af en Række kendte Mænd indenfor den norske Handels- og Rederstand.

Dubergs Tekniske Aktieselskab, er Navnet paa et nyt Handels- og Industriforetagende, der er dannet i Kristiania med en Aktiekapital paa Min. 1¾ Mill. Kr., Maks. 3 Mill. Kr. Selskabet overtager og fortsætter en Række bestaaende Forretninger.

Norsk Elektrothermisk, Aktieselskab, der dannedes i November 1917 med det Formaal, at udnytte Ingeniør E. Stigs Metoder og Ovnkonstruktioner til Fremstilling af Ferrolegeringer og hvad dermed maatte staa i Forbindelse, har nylig udvidet Aktiekapitalen fra 600,000 Kr. til 1 Mill. Kr. De nye Aktier har dels været fremlagt til Pari, dels til 125 pCt.

Siden Nytaar 1918 har Selskabet drevet sit eget Smelteværk ved Sandviken i Bærum og har fremstillet og solgt Ferromolybdæn, Ferromangan, Ferrotitan, Ferrokrom og Ferrowolfram.

Frankrigs Margarineindustri.

En Sammenstilling med danske Forhold.

I det franske Tidsskrift for Industri og Handel »L'exportateur français« har den fremragende franske Industridrivende Auguste Pellerin fornylig skrevet en vægtig og indgaaende Artikel om den franske Margarineindustri. Da Artiklen paa flere Punkter turde have Interesse ogsaa for danske Forhold — som den direkte henviser til — tillader vi os at tage et Uddrag af den:

Frankrig maa for at genopbygge sin Økonomi først og fremmest drage Omsorg for, at Eksporten af dets Produkter bliver genoptaget saa energisk som muligt.

Da Landbruget har lidt mindre ved Krigen end Industrien, maa man først give sig i Lag med Udførslen af Landbrugsprodukter, og blandt disse er Smør et af de betydeligste. Jo mere Smør, der indenfor Landets egne Grænser kan erstattes med Plantefedt og Margarine, des mere Smør bliver der frigjort til Eksport, og desto fordelagtigere bliver dette for Lan-

det, da Erstatningsmidlerne er langt billigere end Natursmørret.

Den franske Befolkning har imidlertid altid næret en stærk Fordom mod Margarine, og selv i Krigstid er det ikke helt lykkedes at overvinde denne. Forfatteren forsøger derfor at vise, hvor ubegrundet denne Fordom er, og hvor udmærket og i enhver Henseende anbefalelsesværdigt et Næringsmiddel, den gode Margarine er.

Han henviser til, at i et Land som Danmark, der er et landbrugs- og smørproducerende Land uden Sammenligning, er det aarlige Margarineforbrug pro persona 20 kg, d. v. s. at der for de 2,760,000 Indbyggere aarligt udkræves 54 Millioner Kilogram. Dette Kvantum erstatter altsaa et tilsvarende Kvantum Smør, som derved stilles til Raadighed for Eksporten, Prisforskellen mellem Smør og Margarine giver Landet en aarlig Merindtægt paa 108,000,000 Francs, naar man regner med at Smørret koster 4 og Margarinen 2 Francs.

I Sverige og Norge andrager Aarsforbruget af Margarine 7 kg pro persona.

I England viser den seneste Statistik en Fabrikation af 4000 Tons Margarine pr. Uge, hvilket udgør ca. 5 kg pro persona; hertil kommer yderligere de importerede Kvanta. Forbruget overstiger derfor også betydeligt 5 kg pro persona.

Saafremt Aarsforbruget i Frankrig ligeledes androg 5 kg pro persona, vilde der hertil udkræves en Margarineproduktion paa 200 Millioner kg. Et tilsvarende Kvantum Natursmør vilde dermed kunne frigives til Eksport, hvilket, taget efter ovennævnte Beregning for Danmark, vilde udgøre en aarlig Merindtægt af 400 Millioner Francs, der med en Rentefod af 5 pCt. repræsenterer de aarlige Renter af en Kapital paa ikke mindre end 8 Milliarder Francs. Naar det efter Krigen bliver nødvendigt for Frankrig at genoprette dets Nationalformue, burde en saadan Sum ikke gaa tabt. Kan en saa stor national Interesse opvejes af den Paastand, at man ikke bør tvinge franske Konsumenter til at overlade Smør til fremmede og nyde et ringere Produkt (som i Virkeligheden ikke bør kaldes ringere), spørger Forfatteren, og selvfølgelig besvarer han dette Spørgsmaal benægtende.

Den franske Lovgivning har bidraget sit til at hindre Margarineindustriens Udvikling ved Bestemmelserne vedrørende Smørforfalskning o. l. At der gennem Loven er traadt energisk op imod Forfalskningen af Smør (Blanding med Margarine) er kun rosværdigt, men Art. 3's Bestemmelse i Loven af 16. April 1897 er ifølge Forfatterens Mening absolut forkert, idet den forbyder, at der i samme Forretning samtidig sælges Smør og Margarine. I sin Tid kaldte man denne Bestemmelse en Efterligning af den danske Lov, men saa vidt er den danske Lovgivning dog ikke gaaet. Den franske Lov har i høj Grad hindret Chancerne for Margarineindustrien. Under Krigen har ganske vist nævnte Art. 3 foreløbig været ophævet, men man bør fuldstændig annullere den.

Fabrikanterne har ogsaa stadig maattet regne med den Mulighed, at Forbudsbestemmelserne en skønne Dag atter kunde træde i Kraft, hvorunder deres Afsætning vilde lide betydeligt, og dette har, som Artiklens Forfatter mener, uden Tvivl bidraget stærkt til, at Margarineindustrien i Frankrig under Krigen længe ikke har kunnet udvikle sig i den Grad, som Tilfældet har været med f. Eks. den engelske Industri.

I Slutningen af Artiklen udtaler Forfatteren endvidere Ønsket og Haabet om, at den franske Lovgivningsmagt definitivt vil ophæve alle unødvendige Hindringer for Margarineindustrien, for at denne Industri, der oprindelig skyldes en fransk Opfindelse, kan faa Lejlighed til at udvikle sig efter den Maalestok, som den almene Interesse fordrer det.

Alt ialt er disse Betragtninger karakteristiske for den Interesse baade for Eksport- og Fedtstofproblemerne, der for Tiden gør sig saa stærkt gældende i de store Lande.

Bolshevismens Balance.

En af de russiske »Social-Revolutionære«s Delegerede til den internationale Socialist-Konference i Bern, *Gavronski*, har givet en interessant Skildring af vore Dages Rusland og det, han kalder »den russiske Bolshevismes Balance«. Gavronski, der indtil for kort Tid siden har været Øjenvidne til Sovjet-Regeringens Fremfærd og Resultatet af Bolshevikernes Skalten og Valten i Landet, er Repræsentant for et af de største socialistiske Partier i Rusland og bedømmer følgelig Forholdet ud fra socialistisk Betragtning. Det gør dog ikke hans Fremstilling mindre interessant.

Ser man paa de Tusinder af Dekreter, Bolshevik-Regeringen har udstedt, skulde man tro, at der bygges paa en »socialistisk Stat« i Rusland. Men i Virkeligheden foreligger der i Rusland ikke andet end et fuldstændigt Forfald af Folkehusholdningen, oven i Købet ikke noget almindeligt Forfald, men et typisk Tilbagefald til det, Gavronski kalder »det smaaborgerlige Niveau« — eller vel rettere en Karikatur af dette.

Da Bolshevikerne vilde organisere Industrien paa »et nyt Grundlag«, greb de til deres sædvanlige Middel, »de brede Folkemassers skabende Kræfter«. De indførte »Arbejderkontrollen«, d. v. s., de enkelte Foretagender blev stillede under Opsyn af Fabrikkomitéer bestaaende af Arbejdere og Funktionærer. Nu efter et Aars Forløb er Repræsentanterne for Statskontrollen nødt til at indrømme, at Arbejderkontrollen har spillet fuldstændig fallit. Arbejderkontrollen er udartet til at blive Ejer af de industrielle Foretagender, den anden Part, den oprindelige Ejer, er elimineret. Men denne Forandring kan ganske vist ikke siges at have ført til nogen Forbedring af Produktionen til Fordel for Staten eller Samfundet. I hele Metalindustrien slugte saaledes Lønningerne til Arbejdere og Funktionærer sidste Sommer 105 Procent af Produktionens Bruttoværdi, og for en Række Fabrikers Vedkommende er det fastslaaet, at den samlede Værdi af de Varer, de har fremstillet, ikke overstiger 70 Procent af Driftsomkostningerne. Betegnende

for Forholdet indenfor Industrien er det ogsaa, at det bekendte Putilov-Værk i Løbet af kort Tid har modtaget 96 Millioner Rubler i Statsunderstøttelse; af disse Penge gik 66 Millioner Rubler til Arbejdsløn, medens Produktionens samlede Værdi kun naaede et Beløb af 15 Millioner Rubler.

Sovjet-Republikens Industri eksisterer i det hele blot — for saa vidt som den endnu *kan* siges at eksistere — ved Hjælp af Statsunderstøttelse, medens Værdien af hele Produktionen neppe udgør 50 Procent af denne Statsunderstøttelse. Under saadanne Forhold er Statsbankerotten selvsagt ganske uundgaaelig, eller rettere sagt, den er allerede begyndt. Dette fremgaar da ogsaa deraf, at det Halvaars-Budget, som Finanskommissæren, *Gulovski*, har opstillet, beløber sig til den runde Sum af 80 Milliarder Rubler. Og dette med en praktisk talt fuldstændig Mangel paa Indkomstskatter. Sovjet-Regeringens eneste Indtægtskilde er Trykkeri-Maskinerne, som leverer 200 Millioner daglig. Intet Under da, at den russiske Rubel allerede nu har mistet 95 Procent af sin Værdi og ikke mere modtages i Udlandet.

Staten og den store Befolkningsmasse lider uhyre Tab ved Industriens Forfald, og kun en forholdsvis lille Gruppe af Arbejdere har Fordel af den Maade, paa hvilken Industrien drives i Sovjet-Republiken. Denne Fordel bestaar dels i de uforholdsmæssig høje Lønninger, dels i den Maade de frembragte Varer fordeles paa. Mængden af de Varer, der udleveres til hver enkelt Arbejder, staar ikke i rimeligt Forhold til den enkeltes Behov. Saaledes, fortæller Gavronski, fik hver Arbejder paa Prokhoroff-Fabrikerne (i Moskva-Distriktet) i Løbet af Sommeren 1918 hver Maaned 30 Meter Tøj til sig selv og til hvert Medlem af sin Familie. Det er da forstaaeligt nok, at Masser af Bønder og Soldater med Vold forlangte Antagelse paa Tekstilfabrikerne — uden mindste Anelse om det Arbejde, de paatog sig, alene i Haab om at blive delagtig i Uddelingen af Tekstilvarer og de høje Lønninger. Det, der foregaar, er simpelthen Rov, en ligefrem Plyndring af Fabrikerne.

Den russiske Arbejderklasse er altsaa bleven Ejer af de industrielle Foretagender. Men Foretagenderne smuldrer hen, Arbejdsløsheden vokser, Hungersnøden i Storbyerne bliver værre og værre, og selve Arbejderklassen smelter ind og flygter tilbage til Landsbyen. Kun enkelte »Kredse« og Snylterne drager Fordel af Opløsningen.

Og lige saa lidt som Arbejderne har haft Fordel af, at de er kommet i Besiddelse af Industrien, lige saa lidt har det været til Gavn for Bønderne, at de er kommet til at eje Jorden. I nogle Egne af Rusland dør Bønderne af Sult, og i de Egne, hvor der er Brødkorn, drukner Landsbyerne i Papirspenge, som ikke har nogen reel Værdi, og som der intet kan købes for. Hele Massen af Landbefolkningen forarmes mere og mere, og kun enkelte Spekulanter og Bolshevikregeringens Agenter opnaar nogen Fordel.

□□□□□□

Mindre Meddelelser.

Teori og Praksis.

Desværre er det jo ikke helt sjeldent, man har Anledning til at se, at Industrien i Danmark egentligt ikke fra Landbrugets Side betragtes som noget særligt nyttigt og naturligt. Det er derfor glædeligt at konstatere Eksempler paa, at dette Syn dog ikke ogsaa anlægges i Praksis, hvor Landbrug og Industri arbejder Haand i Haand. Saaledes findes i »Andelsbladet« for 21. Februar en Omtale af den store Maskinudstilling, der var knyttet til det jyske Mejerimøde i Begyndelsen af Februar i Kobestævnebygningen i Fredericia. Bladet indleder sin Omtale af denne Udstilling paa følgende Maade:

»Det var en almindelig Mening mellem de besøgende paa Mejeriudstillingen, at en mere omfattende og righoldig Maskinafdeling, installeret i et overordentlig velegnet Lokale, var ikke tidligere set ved nogen Mejeriudstilling. Det var en Magnum Bonum-Udstilling. Den var *stor og god.* De danske Mejerimaskinfabrikanter har været det danske Mejeribrug værdifulde Støtter ved altid at være lydhør overfor de Krav, der fra Mejeribrugets Side stilles til Fremskaffelsen af nye Maskiner eller Forbedring af de allerede eksisterende; saaledes ogsaa nu ....«

Prisfald indenfor den tyske Jernindustri.

I den sidste Tid har de engelske og amerikanske Tilbud paa Jern og Staal til de neutrale Lande ligget langt under de Priser, der forlanges fra tysk Side, men ganske vist forbeholdes der ogsaa en længere Leveringstid. Den tyske Central for Eksportlicenser og Jern- og Staalkartellerne indtog tidligere heroverfor det Standpunkt, at man ikke løb nogen Risiko ved at fastholde de højere Priser, da man med den kortere Leveringstid alligevel nok skulde kunne gøre Forretninger, idet Englænderne og Amerikanerne i den nærmeste Fremtid udelukkende vilde blive optaget af at opfylde deres eget Behov og i længere Tid ikke vilde kunne paatage sig Leverancer til de Neutrale. Efter hvad et Privattelegram til »Børsen-Courier« meddeler, synes det som om, man er gaaet bort fra denne Opfattelse. Staalværkskartellet og andre Sammenslutninger er nu bemyndiget til i Forretningssager med Holland og andre Lande at afpasse Salgspriserne efter den tilstedeværende Konkurrence for paa denne Maade at vedligeholde Afsætningsmulighederne for den tyske Jernindustri.

Modstand mod Planen om et amerikansk Varemærke.

»National Association of Manufactures« i New York, der har stor Indflydelse indenfor Handelsverdenen, har udtalt sig for Indførelse af et amerikansk Varemærke. Det amerikanske Handelskammer i London er i den Anledning fremkommet med en Protest, som udtaler, at en fælles Benyttelse af et saadant Mærke for gode og daarlige Varer vil blive til Skade for allerede standardiserede Produkter af god Kvalitet. Fabrikanter af ukendte og mindre gode Artikler vil nemlig ved Antagelsen af et saadant officielt Varemærke let blive fristet til at misbruge de udenland-

ske Kunders og Konsumenters Tillid og derved udsætte den amerikanske Handels Anseelse for at falde i Miskredit. De amerikanske Varer, som allerede har vundet Indpas i Storbritannien og paa andre store Markeder, vilde heller ikke have nogen Fordel af at blive paastemplet et saadant Oprindelsesmærke.

Betydelig Nedgang i Pristallene.

Den Nedgang i Prisniveauet, som Gennemsnitstallene i det engelske Fagblad »Economist« viste allerede i Slutningen af forrige Aar, og som omtaltes her i Tidsskriftet, er fortsat i stigende Grad ogsaa i den første Maaned af indeværende Aar. Nedgangen gælder samtlige Varegrupper med Undtagelse af visse Levnedsmiddelgrupper, som har holdt sig uforandret. Nedgangen for Januar alene var ikke mindre end 11 Points, og Niveauet er nu 266. Med dette Tal er Prisniveauet nede paa samme Højde som i Februar Maaned ifjor. Siden August 1918, hvor Omslaget i Priserne begyndte, har Indextallene stillet sig saaledes:

August	285
September ..	284
Oktober	284
November...	283
December ...	277
Januar	266

Ser man tilbage paa Prisbevægelserne i Krigens Løb, vil man se, at Indextallet i Slutningen af 1917 var 263, i Slutningen af 1916 223, i Slutningen af 1915 165 og i Slutningen af 1914 127.

Hvis den nu stedfindende Nedgang af Priserne skulde fortsættes i samme Grad som i Januar og December, skulde Niveauet fra 1916 være naaet allerede om 4 Maaneder og fra 1915 om 8 Maaneder. At det dog er umuligt at forudsige noget bestemt om en saadan regelmæssig Tilbagegang i Priserne er selvfølgeligt.

Det er stadig Tekstilgruppen, der yder det største Bidrag til Nedgangen, idet Tekstilvarernes Gennemsnitscifre er sunket fra 1805 til 1618, væsentlig takket være det stærke Prisfald for Bomuld, idet dog ogsaa Garn, Klæde og Hamp er faldet betydeligt. Næst efter Tekstilgruppen er Mineralgruppen den betydeligste i denne Henseende. Den er i Løbet af Januar gaaet tilbage fra 866 til 828, hovedsagelig takket være det stærke Prisfald paa Kobber og Bly. Tin og Jern modvirkede i nogen Grad med deres stigende Priser den almindelige Nedgang, som ellers havde været større. Kød- og Korngruppen er gaaet ned fra 1303 til 1287, væsentlig takket være Flæskeprisernes Synken. I Gruppen for Olie-, Gummi- og Trævarer er Nedgangen derimod kun 2 Points.

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Lettelser vedrørende Danmarks Tilførsler.

I Tilslutning til den tidligere fremkomne Meddelelse angaaende de Lempelser m. m. med Hensyn til Landets Tilførsler, der er opnaaede under de Forhandlinger, der af Ingeniør *Alex. Foss* paa Organisationernes Vegne er ført i London, er nedenstaaende Resultater opnaaede:

Følgende Varer, der hidtil har været rationerede, kan nu tilføres uden Begrænsning.

Svinetarme,
Æbler,
Bananer,
Citroner, Appelsiner etc.
Jern og Staalprodukter (inklusive Skibsbygningsmaterialer),
Elektriske Lamper,
Motorer,
Automobiler,
Elektriske Maskiner,
Cycler og Cycledele,
Skrivemaskiner,
Regnemaskiner,
Maskiner og Maskindele,
Haandværkstøj,
Blikplader,
Isenkram,
Støvler og Sko (undtagen af Gummi),
Lædervarer,
Cycleringe,
Dæk og Slanger til Automobiler og Motorcycler,
Forskellige Træsorter (undtagen Valnød, Fyr og Mahogni),
Blomsterløg,
Calcineret og caustisk Soda,
Natriumcarbonat (Soda ash),
Kemikalier og Medicinalvarer,
Sanitetsvarer.

For følgende Varer er Rationerne forøget til:

Aluminium og Fabrikata deraf 150 Tons,
Bly og Fabrikata deraf 3400 Tons,
Raatin og Fabrikata deraf 600 Tons,
Zinkplader, Zink og Fabrikata deraf 3000 Tons,
Raabomuld og Linters 7500 Tons,
Bomuldsaffald 1800 Tons,
Bomuldstraad og Garn 2700 Tons,
Andre Bomuldsfabrikata 6900 Tons,
Hampetovværk og Fabrikata inklusive Kokusgarn og eksklusive Høstbindegarn 1200 Tons,

Raajute 420 Tons,
Jutefabrikata 6500 Tons,
Silkegarn og Fabrikata 300 Tons,
Uld, raa, Affald, Kunstuld og Uldblaar 1400 Tons,
Uldgarn 1600 Tons,
Uldfabrikata 3000 Tons,
Vegetabilske Fibre 1400 Tons,
Kork og Fabrikata deraf 2400 Tons,
Gummifodtøj 150 Tons,
Andre Gummiartikler og Fabrikata 200 Tons,
Tobak 6500 Tons,
Kløverfrø 3000 Tons,
Have- og Markfrø 800 Tons,
Kulbeg 800 Tons,
Svovl 300 Tons,
Citronsyre 30 Tons,
Grafit 400 Tons,
Nitrater 60,000 Tons,
Superfosfater 200,000 Tons.

Yderligere Rationsforøgelser har fundet Sted for:
Kakao og Chocolade til 4000 Tons,
Raagummi, Gummiaffald og Regenerat til 600 Tons,
Garvestoffer (30 pCt.) til 8000 Tons.

Endvidere er det opnaaet, at følgende Varer fremtidig kan importeres uden Afgivelse af Tillægserklæringer:
Parafin,
Kork,
Kobber,
Ricinusolie (Castor oil),
Blikplader,
Hvidblikplader,
Sorte Jernplader,
Galvaniserede Plader.

Fedtstoffer fra Amerika.

Man har modtaget Meddelelse om, at Autoriteterne i London og Washington nu har tilladt Udførsel til Danmark af Fedtstoffer, herunder Raastoffer til Margarinefabrikationen. Der foreligger endnu ingen nærmere Bestemmelser om, hvor store Kvantiteter der kan tilføres Landet af disse Varer.

Yderligere Ophævelser i den engelske Embargo.

Ifølge Skrivelse fra den herværende britiske Legation til Industriraadets Formand vil der nu kunne forventes Udførselstilladelse fra England for følgende Varer: Beviklede Blykabler, Kulspidser (carbon), Cylindre til Opmagasinering af Gasarter, Fisk i Daaser, undtagen Laks, Blyforbindelser, undtagen Blyhvidt, Lærredsklude og Affald, Ramiefibre, Salt, Lakker og Fernisser, Farver, undtagen Guldfarve, Skosværte indeholdende Voks, Gammelt Sejldug og Rester, Bomuldsklude, Spartogræs, Fiskerireds kaber, Gultræ, Hampeaffald, Juteemballage og Affald, Mahogni og haarde Træsorter, Kakkelovnsrør, Sisalsnore og Affald, Telte, Blikplader, Ankre, Pilerodsmel, Bananmel, Barometre, Biscuit, Kabler, Kæder, Kager, Karamel, Logfutteraler, almindelig eller ikke brandfarlig Celluloid, Kornvarer, (cereal foods), Majsmel, Dekstrin, Mel (Farina) Gasmaalere, Ingefær, Oksehorn, Kødekstrakt, Kartoffelmel, Sakkarin, Sago, Bouillon, Bouillonpræparater, Zink (Spelter), Stivelse, Tapioca, Henkogte Grøntsager, Vine, Zink.

Ophævelse af U. S. A.'s Befragtningsret overfor danske Skibe.

Ifølge Meddelelse fra Udenrigsministeriet vil De Forenede Staters »Shipping Board« nu give Afkald paa den det i Henhold til Arrangementet af 18. September 1918 tilkommende Fortrinsret til at befragte de af Arrangementet omfattede danske Skibe, som endnu ikke er befragtet, saavelsom paa dets Fortrinsret til Fornyelse af de Certepartier, som allerede er sluttet. Endvidere er De Forenede Staters »Shipping Board« villig til at afgive til danske Skibe, eller — saafremt den danske Regering og de danske Skibsredere maatte ønske det — villig til at ophæve den endnu ikke udløbne Del af de Certepartier, som er blevet sluttet, dog ikke for de Skibe, der maatte udkræves til Brug for »The Commission for the Relief of Belgium« eller de Regeringer, som er associerede med De Forenede Stater i Krigen.

Med disse Undtagelser vil alle Skibe, som er blevet befragtet af De Forenede Staters »Shipping Board«, ved Udløbet af de nuværende Rejser og nuløbende Kontrakter være disponible til Tilbagelevering i De Forenede Stater eller evropæiske Havne som fastsat i Certepartierne, selv om hele Perioden, for hvilken de er befragtet, ikke er udløbet.

Britisk Eksportforbudsliste.

Opmærksomheden henledes paa, at der i Industriraadets Sekretariat henligger til Gennemsyn Udklip af »The London Gazette« for den 17. og 24. Januar indeholdende Tekster til Bekendtgørelser af samme Datoer, ved hvilke der indføres visse Ændringer i og Fjernelser fra den britiske Eksportforbudsliste, samt yderligere Udklip af »The Board of Trade Journal« for 23. f. M. indeholdende en Oversigt over de Lempelser i de gældende Eksportforbud, der traadte i Kraft fra den 23. s. M.

Generelt Indførselsforbud i Frankrig.

Ifølge Meddelelse fra Udenrigsministeriet er der under 20. Januar udstedt en fransk Lov, som fastsætter almindeligt Indførselsforbud i Frankrig og

Algier for Varer af fremmed Oprindelse eller kommende fra Udlandet. I Art. 3 i den paagældende Lov, af hvilken et Eksemplar henligger til Gennemsyn i Raadets Sekretariat, indeholdes en Liste over Varer, for hvilke Indførselsforbudet dog ikke gælder, hvilken Liste ved et Dekret af samme Dato som Loven yderligere er blevet udvidet; ogsaa dette Dekret henligger til Gennemsyn i Raadets Sekretariat.

Genoptagelse af Eksporten til Danmark af Krydderier fra England.

Ifolge Meddelelse fra Udenrigsministeriet er War Trade Department nu villig til at behandle Andragender om Udførselstilladelse for Krydderier, deriblandt Peber. War Trade Department henleder Eksportørernes Opmærksomhed paa, at det er nødvendigt at begrænse Mængden af Krydderier, som eksporteres til Norge, Sverige, Danmark og Schweiz. Andragender om Udførselstilladelse til de nævnte Lande skal derfor ledsages af de forskellige Certifikater, som udstedes af de respektive Importorganisationer i de paagældende Lande.

Eksport fra England af Bomuldsvarer.

Ifølge Meddelelse i »Board of Trade Journal« for den 23. Januar vil Ansøgninger om Udførselstilladelser til Danmark for Bomuldsaffald, Bomuldsgarn og -Traad samt Bomuldsmetervarer og Fabrikata nu blive taget under Overvejelse, naar de er ledsaget af de fornødne Garantier fra vedkommende danske Associationer.

Endvidere meddeler War Trade Department, at Ansøgninger om Udførselstilladelser for Raabomuld med Undtagelse af ægyptisk Raabomuld ligeledes vil blive taget under Overvejelse »in approved cases«.

Amerikanske Eksportlettelser.

Ifølge telegrafisk Meddelelse fra Gesandtskabet i London har De Forenede Staters Regering fjernet Eksportvanskelighederne med Hensyn til Bygkorn, Rug, Havre, Bønner, Ærter, Sukker samt Korn til Brygning. Yderligere meddeles det, at der er indledet Forhandlinger med Danmark, Holland, Sverige og Norge vedrørende Placeringen af et overskydende Kvantum Byg paa 400,000 Tons.

Salgskontrakter for Bomuld.

Ifølge Ordre fra »United States War Industries Board« skulde Salgskontrakter om Bomuld efter 1. Januar 1919 affattes i Overensstemmelse med »The Official Standards of the United States«. Efter hvad Danish Trade Office, Washington, meddeler er denne Ordre nu blevet ophævet, idet de af Bomuldskomitéen udstedte Reglementer den 10. December er bleven sat ud af Kraft i Anledning af den forandrede Situation. Det ovenfor nævnte Board ønsker dog, at Firmaet saavidt muligt vil benytte de officielle Standards, da det er Hensigten at søge disse almindelig gennemført ved internationale Forhandlinger.

Fra Biblioteket.

Katalog over Bibliotekets Erhvervelser de to sidste Aar er nu udkommet og faas for 50 Øre. Bogbestanden er nu 23,453 Bind, men af det sidste Tillægs Nyanskaffelser var de to Trediedele Teknik, hvilket særlig turde have Interesse for Tidsskriftets Læsere.

Følgende Bøger er nylig indgaaede i Biblioteket:

185. Ulzer, F. u. J. Klimont Allgemeine und physiologische Chemie der Fette. Berl. 1906. 328 S.
188b. Eisler, M. Österreichischer Werk-Kultur. Wien 1916. 268 S.
189. Barnard, J. Home carpentry. Lond. U. A. 190 S.
189. Rustic carpentry, ed. by P. N. Hasluck. Lond. 1916. 160 S.
189. Taylor C. S. Furniture repairing. Lond. 1913. 160 S.
198. Schiwior, G. Die Drainage. Handb. der Bodenentwässerung mittels unterirdischer Abzüge. Lpz. 1912. 225 S. Tvl.
203. Poultry houses and oppliances. Lond. 60 S.
240. Müller, S. Stenalderens Kunst i Danmark. Kbh. 1918. 97 S. Fol.
248b. Bowers, R. S. Drawing and design for craftsmen. Lond. 1916. 415 S.
255. [Bergen, T. A. Industribyggnader 1918]. Grp. 132.
278. Bidrag til Spørgsmaalet om økonomisk Tilnærmelse mellem de skandinaviske Lande. Stockh. 1917. 346 S.
294. Christoph, F. Landwirtschaft und Industrie. Hann. 1918. 160 S. (Tvl.)
297b. Pedersen, L. Haandværksskik i helsingørske Lav. Helsingør 1918. 198 S.
304. Gilbreth, F. B. and L. M. Gilbreth. Applied motion study. Lond. 1918. 236 S.
304. Mc Killop, M. and A. D. Mc Killop. Efficiency methods. Lond. 1917. 223 S.
304. Izart, J. Méthodes économiques d'organisation dans les usines. Paris 1918. 170 S.
329d. Lomholt, M. J. Bidrag til Nørre Broby Sogns Historie. Nyborg 1918. 188 S.

Redaktion: Povl Drachmann. Redaktionsudvalg: H. P. Prior, C. F. Jarl og F. H. J. Rambusch.
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelklær)

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN

• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 6 15. MARTS 1919

Arbejdsmarkedets Regulering.

Statsinstitution eller Organisationernes Selvstyre?

DA vi i nærværende Tidsskrift for 1. Februar d. A. optog en Artikel »Arbejdsmarkedets Regulering« af Direktør H. W. Pade, var det i det Haab, — som vi vidste, at Artiklens Forfatter delte med Redaktionen, — at der hermed skulde kunne aabnes en Diskussion om de fremdragne Problemer. Vi vidste bl. a. fra den Modtagelse, der var blevet Direktør Throne Holsts Betragtninger i Tidsskriftets Hefte for 15. November f. A. til Del, at Interessen herfor var levende. Imidlertid er det jo gaaet hverken værre eller bedre, end at netop Arbejdsmarkedets Regulering — men rigtignok i Praksis — i stadig stigende Grad har lagt i den Grad Beslag paa Industriens ledende Mænd, at Redaktionen har ment foreløbig selv at burde give Udtryk for de Betragtninger, der fra forskellig Side er fremsat overfor Direktør Pades Forslag.

Direktør Pade vil sikkert fra alle Sider i vor Industri høste Anerkendelse, fordi han har rejst dette Problem og for selve de principielle Betragtninger, der ligger til Grund for hans Forslag. Overfor selve dette, nemlig Etableringen af en Stats-Centralinstitution for Arbejdsmarkedets Regulering, vil han derimod møde en Kritik, som vi kan sammenfatte i omtrent følgende: Man vil næppe være enig med Direktør Pade i de Forudsætninger, han gaar ud fra, idet han i for høj Grad synes at undervurdere den naturlige Regulering, der just opnaas gennem det nuværende System gennem de to Hovedorganisationer for Arbejdsmarkedet, Arbejdsgiverforeningen og De samvirkende Fagforbund. Det maa ikke glemmes, at det er paa dette af det praktiske Liv selv opbyggede System, at Staten har bygget videre — og kunnet bygge videre — ved Lovene om Den faste Voldgiftsret og Forligsmandsinstitutionen. Det indbyrdes Forhold mellem disse Institutioner og de nævnte Centralorganisationer synes Direktør Pade i nogen Grad at forveksle og afgjort i Organisationernes Disfavør. Naar Direktør Pade saaledes karakteriserer Lønfastsættelsen, saaledes som den nu foregaar, som Udslag af et »Tovtrækningssystem« mellem de to Hovedorganisationer, saa tjener dette kun til at bestyrke den i Forvejen kendte vel overfladiske Opfattelse af Systemet. Man synes ganske at se bort fra, at der netop bag denne »Tovtrækning« ligger en gensidig Afvejning af alle de komplicerede og kombinerede Momenter, som fra begge Sider melder sig, og som just er de, det gælder at forlige. Det synes ogsaa kun ved ikke at være opmærksom paa dette fundamentale Forhold at være muligt at foreslaa en Statsinstitution, som den af Direktør Pade skitserede, til at afløse det nuværende System. Man mene om dette, hvad man vil — intet er fuldkomment og navnlig ikke paa saa vanskelige Omraader som her, hvor der selvfølgelig stadig er Trang til Udvikling[1]) — saa staar dog sikkert dette specifik danske System, hvis første Grundlag lagdes ved September-Forliget efter Lockout'en i 1899, som et af de højst udviklede Systemer for Arbejdsforholdenes Regulering, og vi tror ikke, at der er mange paa disse Omraader sagkyndige — og i al

[1]) Iøvrigt maa en eventuel Kritik vel snarere ramme den efterhaanden udviklede Forhandlingsteknik (jfr. ogsaa selve Begrebet »Tovtrækning«) end selve Organisations-Systemet. Men netop om den af Staten skabte Forligsmandsinstitutions Indvirken paa denne Forhandlingsteknik er vore Betragtninger i T. f. I. 1914, Januar-Heftet, gyldige den Dag i Dag.

Fald ikke blandt Industriens Mænd —, der, med de Erfaringer m. H. t. Statsindgriben man i andre Retninger har i saa frisk Erindring, vil ønske det afløst just af en Statsinstitution, som Direktør Pade foreslaar.

At Direktør Pade er blevet fort hertil, skyldes det Forhold, som han har Fortjeneste af at have paapeget, og hvor der unægtelig for Tiden mangler meget, nemlig Forbindelsen mellem selve Arbejdsmarkedet og Institutionerne for Arbejdsanvisning og Arbejdsløshed. Det er imidlertid ikke godt at se, hvorledes man ved den foreslaaede Centralinstitution, der lader Forligsmandsinstitutionen, Statistisk Departement, Arbejdsløshedsinspektoratet og Arbejdsanvisningsdirektoratet gaa op i en højere Enhed, skulde kunne sikre en bedre Udligning paa disse Omraader, end man for Tiden kender. Direktør Pade lægger her megen Vægt paa det Overblik, som Centralen paa Grundlag af indgaaende Statistik vil naa i alle Retninger. Men fra at kunne konstatere Mangel paa Arbejdskraft og Overskud heraf m. m. og til at kunne foretage en Udligning mellem Tilbud og Efterspørgsel efter Arbejdskraft i de forskellige Fag, ja endog i Landets forskellige Egne, saaledes som han skitserer det, er der et meget stort Spring.

Direktør Pade antyder, at det Offentlige maatte udrede Omkostningerne ved saadanne Forflyttelser af Landets Arbejdskraft, og han tilføjer, at dette vil koste betydelig mindre og baade i statsøkonomisk og moralsk Henseende være betydelig mere tiltalende end det er under den nuværende Ordning at maatte udrede Arbejdsløshedsunderstøttelse i een Landsdel, medens det kan forekomme, at man andet Steds indenfor samme Fag mangler Arbejdskraft. Dette er saare rigtigt, men beklageligvis mangler der det afgørende, nemlig at man føler sig overbevidst om det *mulige* herved. Centralinstitutionen maatte i saa Tilfælde udrustes med en saadan Magt, støttet af en Lov om Arbejdstvang, at man straks paa Forhaand maa stille sig skeptisk overfor Ordningens Evne til at gavne for ikke at tale om dens Evne til at indpasse sig i de praktiske og psykologiske Forhold, der maa regnes med i vort Land. Maaske man i andre Lande, hvor man dumper fra Enevælde og Tvangssystemer til den — teoretisk set — mest ubegrænsede Frihed, som Enderesultat vil komme ind paa gennem nye Tvangsordninger at slavebinde baade Industriens Ledelse og dens Arbejdskraft. I Danmark, hvor vi har en sund naturlig Udvikling at bygge paa, vil slige Systemer i al Fald næppe gøre sig, og burde ogsaa være overflødige.

Bag sit Forslag lægger Direktør Pade endvidere Haabet om, at en saadan Statsregulering af Arbejdsmarkedet tillige kunde blive et Værn for Erhverv, der maatte have Krav paa Eksistens her i Landet, særlig overfor Konjunkturvirksomhedernes Døgnfluetilværelse, saaledes at ikke disse for forbigaaende Vindings Skyld ved at trække Arbejdskraft fra de mere stabile Virksomheder svækkede disse og dermed den hele Statsøkonomi. Hvor meget man end kan sympatisere med Tanken herom, maa man vist ogsaa her ved nærmere Eftertanke komme til det Resultat, at ogsaa her kun de frie Kræfter kan sikre Balancen og den retfærdige Afvejning af alle Interesser. At en omend med nok saa megen Statistik og Myndighed udstyret Embedsmand skulde kunne afgøre disse indviklede Problemer bedre, maa man i al Fald have Lov at stille sig noget tvivlende overfor.

Rigtigt er det, naar Direktør Pade som en Begrundelse for at skabe Forbindelse mellem det foreslaaede Arbejdssystem og Skattelovgivningen paapeger, hvor lidt de moderne Skattelove tager Hensyn til, endsige begrundes med Skattens nationaløkonomiske Forsvarlighed. Men ogsaa her synes netop de seneste Aars Erfaring at gaa Forslagsstilleren imod, naar han opstiller det som sin Tro, at et Statsdepartement, som »ligger inde med fornødent Materiale til og er ansvarlig for Opretholdelsen af Landets Produktionsøkonomi«, her skulde gribe vejledende ind for Staten og samtidig beskyttende for Erhvervene. Naar det saaledes til Gunst for denne Antagelse siges, at Staten ved et saadant System, hvor alle Skatter tages indirekte »vilde blive direkte interesseret i at skabe de bedst mulige Produktions- og Afsætningsmuligheder saavel for Indlands- som for Eksportmarkedet«, saa har man dog Lov at sige, at Staten allerede nu turde være særdeles interesseret i Erhvervslivets Opretholdelse, medens Erfaringerne alligevel er saare lidt løfterige.

Vi har med de her gengivne Betragtninger fremstillet de Indvendinger, der fra Industriens Side maa melde sig overfor Direktør Pades Forslag. Tilbage bliver imidlertid det overordentlig rigtige, som ligger til Grund for Direktørens Idéer, nemlig at selve Arbejdsforholdene, navnlig saaledes som Udviklingen i den seneste Tid tegner sig, i højeste Grad trænger til en Revision. Denne skulde dog efter vor Mening mindre rette sig mod

det formelle end mod det reelle, mindre mod Rammerne for Landets Arbejdsforhold end mod selve Indholdet heraf. Den aftagende Arbejdsydelse, den forkortede Arbejdstid og de stærkt forogede Lonninger Ansigt til Ansigt med den ubønhorlige Kendsgerning, at vi som overvejende Forædlingsland har en Fortjenstmargin at arbejde under, som i Forvejen ikke tillader stor Flothed i nogen Retning, og som ved Krigens Følger synes at skulle indsnevres end ydermere til Skade for os og til Fordel for Udlandet, gør, at vi maa sætte al Kraft ind paa at gøre vort Arbejde saa rationelt som muligt, hvis vi overhovedet vil gore os Haab om at opretholde det.

Der er ganske vist megen Tale om Modsætningen mellem Kapital og Arbejde for Tiden, og mange ansvarslose Herrer lever hojt paa yderligere at uddybe denne Modsætning. Som vore nationalokonomiske Forhold ligger, tror vi imidlertid, at Tiden aldrig i stærkere Grad har kunnet understrege det naturlige Interessefællesskab mellem Industrien og dens Arbejdere — uden at vi tør garantere, at det just vil blive i den gode Henseende, dette vil manifestere sig, dersom vi ikke selv bidrager hertil. Det afgorende Problem for den danske Industri, saavel som for den danske Arbejderstand, for Opretholdelsen af vor hele Livsstandard og Økonomi maa derfor blive Spørgsmaalet om *Arbejdsydelsens Forøgelse*. At finde Midler herfor maa da blive Hovedopgaven, thi paa dette Punkt bør og maa der kunne findes en rationel Losning til Afløsning af de nuværende Tilstande.

P. D.

❀ ❀ ❀

Sveriges Industri og Handelspolitik under Krigen.

Af Generaldirektør *Fryxell*, Stockholm.

(Sluttet.)

Jeg vil derfor ikke komme ind paa dette Spørgsmaal, men skal i Stedet for forsøge at give et Billede af de mere betydningsfulde svenske Industriers nuværende Stilling, forsaavidt som denne ikke i væsentlig Grad er afhængig af Tilførsler af Raastoffer udefra. Hvorledes Stillingen er for de Industrier, som helt eller delvis er afhængige af Raastoftilførsler fra Udlandet, har jeg allerede antydet. De Industrier, som jeg nu tillader mig at henlede Opmærksomheden paa, er vore ledende Storindustrier, som i det væsentligste arbejder med indenlandske Raavarer.

Sveriges storste Industri, nemlig Trævareindustrien, som i Aaret 1913 — jeg nævner her det sidste Fredsaar — eksporterede for en Værdi af ca. 215 Mill. Kr., bliver ikke direkte berørt af nogle af de Handelsoverenskomster, som Sverige har sluttet med fremmede Lande under Krigen. Jeg behøver naturligvis ikke at tilføje, at denne Industri langt fra er uberørt af Krigen, men de bestaaende Hindringer for Handelen og navnlig for Eksporten ligger ikke saa meget i handelspolitiske Foranstaltninger af den ene eller den anden Slags som i selve Krigsforelsen og dens Metoder. De Vanskeligheder, som denne Eksportindustri har haft at kæmpe mod, kan henregnes til Transportvanskelighederne, navnlig Vanskeligheder ved fra Sveriges Østkyst, hvor den største Del af Trævareindustrien er samlet, at faa Trævarerne transporterede til Vestkysten, uden at blive kaprede af Tyskerne, for at de derfra kunde transporteres over Havene til de Bestemmelsessteder, som længst har været deres naturlige Afsætningsmarkeder. Til Trods for disse Vanskeligheder, kan Trævareindustriens Stilling i det store og hele ikke siges at være ugunstig. En saa sent som den 11. Oktober 1918 dateret offentlig Redegørelse, der stammer fra det mest autoritative Sted, oplyser saaledes, at dette Aars Produktion, hvad Mængden angaar, bliver betydeligt bedre end i Fjor, og at de Gennemsnitspriser, som Afskiberne har opnaaet, ogsaa i Almindelighed er højere. Rapporten føjer imidlertid til, at det er uvist, om det økonomiske Resultat derfor bliver saa godt som i 1917 og at i hvert Tilfælde 1918, baade hvad de solgte Mængder samt Nettoudbyttet angaar, staar betydeligt tilbage for de gode Aar 1915 og 1916. Tonen i denne Rapport antyder dog til Trods herfor og til Trods for de Vanskeligheder, som Trævareindustrien unægtelig har haft at kæmpe mod — tydeligt, at denne Industris Stilling stadig maa betragtes som tilfredsstillende.

Jeg vil endelig, hvad Trævareindustrien angaar, betone, at den ogsaa forsaavidt arbejder under gunstigere Forhold end de fleste andre Industrier, som største Delen af dens Produkter ikke er underkastede Udførselsforbud.

Det samme gælder om mekanisk Træmasse,

hvilken Vare ogsaa i Lighed med Trævarer ikke direkte berøres af de gældende Krigshandelsoverenskomster. Den almindelige Stilling for denne Produktionsgren kan betegnes i det hele taget som værende gunstig. Af en den 10. Oktober 1918 dateret officiøs Rapport for September Maaned tillader jeg mig at citere følgende Udtalelse: For den tørre Slibemasse har der været god Efterspørgsel i den forløbne Maaned baade fra England og fra Frankrig, og det er ogsaa i det store og hele lykkedes Sælgerne at anskaffe Tonnage til disse Lande, saaledes at Afskibningerne har været meget omfattende. For den vaade Masse er Markedet ogsaa gunstigt, idet Centralmagternes Behov af denne Vare er særdeles stort. Sliberierne i Norrland har nu i Almindelighed solgt, hvad de beregner at kunne producere, inden Skibsfarten standses for Vinteren, saaledes at Situationen kan siges at være gunstig for den vaade Slibemasses Vedkommende.

Hvad den kemiske Træmasse angaar, er Situationen ikke lige saa fordelagtig. Dette hænger sammen med flere Omstændigheder. Paa den ene Side har der snart i 3 Aar været Eksportforbud i Sverige herfor, og paa den anden Side har England i en længere Tid haft Importforbud for denne Vare, et Forbud, som lige til den sidste Tid er blevet opretholdt uden Dispensationer overfor Sverige. Disse Omstændigheder har naturligvis ikke kunnet undgaa i høj Grad at paavirke den kemiske Træmasseindustris Stilling og Vilkaar. England er under normale Forhold uden Sammenligning Sveriges største Kunde, hvad kemisk Masse angaar. I 1915 var Eksporten til England i Sulfitcellulose 258,600 t og af Sulfatcellulose 40,600 t, idet de tilsvarende Tal for Eksporten til Tyskland var 32,500 t Sulfit- og 3200 t Sulfatmasse. Nedgangen i Eksporten til England var, omendskønt i ubetydelig Grad, blevet erstattet med en forøget Eksport til Centralmagterne.

Derved at der nu er afsluttet en almindelig Handelsoverenskomst med de associerede Magter, er der maaske vundet det, at Sveriges kemiske Træmasse efterhaanden kan komme ind i de gamle Handelsveje og naturlige Afsætningsmarkeder. Der har allerede vist sig Tegn dertil. I den Rapport om Træmassemarkedet, som jeg nylig har citeret, hedder det angaaende Sulfitcellulose, at Salget til Ententemagterne i den sidste Tid har været meget livlig, og navnlig har de engelske Myndigheder udfærdiget ekstra Importtilladelser for betydelige Mængder Kvantiteter svensk Cellulose. Derimod betegnes i samme Rapport Markedet for Sulfatcellulose for at være mindre gunstig. Faktisk er Produktionen af baade Sulfit- og Sulfatcellulose blevet indskrænket betydeligt. Jeg anser det for sandsynligt, at det her kun drejer sig om en Overgangstid af relativt kort Varighed indtil de mere normale Forhold, som Overenskomsten med de associerede Magter skulde lede Eksporten af kemisk Træmasse til, og som, hvad Sulfitcellulosen angaar, allerede nu kan skimtes.

Ogsaa hvad Papir og Pap angaar er England under normale Forhold Sveriges største Kunde. Der er ganske vist gaaet en betydelig Del Papir til Centralmagterne under normale Forhold, en Eksport, der dog langt fra kan sammenlignes med Eksporten til England. I dette Eksportforhold synes det, som om der i de sidste Aar er sket en ikke ubetydelig Forandring, som det dog ikke har været mig muligt at kunne fastslaa med Tal. Denne Forskydning har imidlertid medført en absolut og relativ Forøgelse af Eksporten til Centralmagterne og hænger blandt andet sammen med disse Landes Interesse for Spindepapir. Nærmest som en Følge af den nuværende svenske Handelspolitik, turde man ogsaa her kunne forvente en successiv Tilbagevenden til normale Forhold fra den Krigseksport, som naturligvis har været mere eller mindre fordelagtig for den svenske Papirindustri og dermed ogsaa Celluloseindustrien og da først og fremmest for Produktionen af Sulfatcellulose.

Vor Papirindustris Stilling er imidlertid for Øjeblikket ikke den bedste. Produktionen er i Løbet af de sidste Maaneder gaaet betydeligt tilbage, men turde imidlertid give Anledning til at tro, at man her har at gøre med en Ubehagelighed af forbigaaende Natur. Der er allerede Tegn til, at ogsaa Papirindustrien er i Færd med atter at orientere sig i Retning af de gamle Markeder vest paa, selv om man her endnu ikke har kunnet konstatere nogen egentlig Stigning i Eksporten.

De Tendenser til forøgede Afskibninger vest paa, som i den sidste Tid har gjort sig gældende, hvad Trævarer angaar samt Træmasse og Papir, kan ikke alene forklares ved de handelspolitiske Afgørelser, men hænger sammen med den stigende Ententevaluta, som naturligt har stimuleret Køberne til at give Bestillinger i Sverige.

Hvad Overenskomsten med de associerede Magter angaar, har Sverige som bekendt maattet underkaste sig en vis Begrænsning i Eksporten af Jernerts til Centralmagterne. Dette har ikke kun-

net ske uden at Arbejdet i Gruberne paa forskellig Maade stadig har maattet indskrænkes, idet dog disse Indskrænkninger i Forhold til Grubedriften i hele Sverige kun har en ringe Betydning. Man turde ogsaa kunne sige, at Sveriges Jernindustri i det hele for Tiden ikke befinder sig i nogen ugunstig Stilling.

Sveriges Jern- og Staalindustri er i Aaret 1918, baade hvad Produktion og Eksport angaar, undergaaet store Forandringer. En Fagmand med særlig godt Overblik over denne Industri har paa min Opfordring udtalt sig om dette Spørgsmaal, og jeg tillader mig herved at gengive disse Udtalelser. Han gør opmærksom paa, at Produktionen af valset og smedet Staal og Jern som Markedsvarer er gaaet ned i Løbet af dette Aar i en uanet Maalestok. Dette gælder navnlig Aarets to første Kvartaler og hænger først og fremmest sammen med Vanskelighederne ved at faa passende Arbejdskraft og med de manglende Tilførsler af tilstrækkeligt gode Kul og Koks. Hvad her er sagt om valset og smedet Jern og Staal passer ogsaa paa Mellemprodukterne, derimod er Produktionen af Raajern taget til, — her har den rigelige Tilgang paa Trækul og de høje Priser paa Raajern været de bestemmende Faktorer.

Hvad den økonomiske Situation angaar, maa navnlig fremhæves de store Variationer i Priserne, som har fundet Sted. I Foraaret holdt Køberne sig tilbage, hvilket foraarsagede betydeligt Fald i Priserne. I Efteraaret steg Efterspørgslerne igen, saaledes at Jernværkerne nu ligger inde med betydelige Ordrer. For Tiden virker imidlertid Fredsudsigterne stærkt paa Markedet og man forholder sig afventende overfor nye Bestillinger.

Eksporten af Jern er i 1918, hvad næsten alle Sorter angaar, gaaet stærkt tilbage. Dette turde først og fremmest bero paa en formindsket Import, samt den deraf følgende store Efterspørgsel af Jern i selve Landet. Bortset fra den Nedgang i Eksporten og fra de Indskrænkninger i Produktionen, som paa visse Steder er forekommet, er der dog i det store og hele stadig i Jern- og Staalindustrien Højkonjunktur. Til det, som jeg her har citeret angaaende Jern- og Staalindustrien af en fremragende Sagkyndigs Udtalelser, kan jeg kun tilføje, at Sveriges handelspolitiske Foranstaltninger, hvad enten det gælder den ene eller anden af de krigsførende Magtgrupper, ikke har haft nogen som helst afgørende Betydning for denne Industris Stilling.

Sverige har paa Maskinindustriens Omraade en meget betydelig Produktion af Helfabrikata for Eksport, f. Eks. Separatorer, Kuglelejer, Primusapparater, Maskiner, Motorer m. m. Paa Grund af, at der i Sverige er Mangel paa en Del af de Metaller, navnlig Tin og Kobber, som indgaar i disse Fabrikata, har man allerede i ret lang Tid maattet udøve en ret haard Kontrol med Eksporten af disse Fabrikata. Den for Sverige meget vigtige Eksportindustri, der her er Tale om, har allerede længe lidt under Trykket af den Indskrænkning i Eksporten, som af de ovenanførte Grunde maatte indtræde. De yderligere Hindringer for den frie Eksport af disse Industriers Frembringelser, som de nu gældende Krigshandelsoverenskomster betinger, turde derfor egentlig ikke have nogen praktisk Betydning. Fra Sverige kan der nemlig allerede paa Grund af Metalmangelen ikke være Tale om at eksportere saadanne Fabrikata i tilnærmelsesvis samme Udstrækning som under normale Forhold.

Jeg har hidtil hovedsagelig dvælet ved den svenske Industris Stilling set i Belysning af Sveriges Handelspolitik overfor de krigsførende Magtgrupper.

I hvilken Udstrækning og paa hvilken Maade vor Industri har været afhængig af Handelspolitiken i Forhold til de øvrige Magter, er et Spørgsmaal, som selvfølgelig befinder sig i et helt andet Plan, end de hidtil berørte Spørgsmaal. For Sverige, ligesom for de øvrige neutrale Lande, har det dominerende i Handelspolitiken været og maattet være at finde et modus vivendi i Forholdet til de store krigsførende Magter, men ved Siden heraf gjaldt det om at holde Vareudvekslingen med den øvrige Verden i Gang saa længe som muligt. De handelspolitiske Bestræbelser, som i den Anledning har gjort sig gældende i Sverige, er hovedsagelig rettet mod de øvrige ikke-krigsførende Lande i Europa, inklusive Finland og Rusland. Disse Bestræbelser er forsaavidt ensartede, som de alle gaar ud paa at regulere Sveriges Vareudveksling med de respektive Lande, selvom Reglerne herfor i betydelig Grad er højst forskellige.

Hvad Principperne for Vareudvekslingen angaar, indtager Sveriges Handelspolitik mod Norge og Danmark en Særstilling. Disse Principper er altfor godt kendte til at jeg her behøver at gaa nærmere ind derpaa. Jeg skal kun tillade mig at konstatere, at man ikke har anvendt det Kompensationssystem, som ellers under Krigen er blevet det dominerende i Vareudvekslingen mellem de forskellige Lande, men at Handelspolitikens

Grundtanke har været, at man i Sverige i Bevidstheden om, at Nabolandene ved Leverancer af deres egne Produkter saavidt muligt har forsøgt at hjælpe os i en vanskelig Tid i den størst mulige Udstrækning, har villet stille saadanne Varer til Disposition, som disse Lande havde Brug for.

Ser man paa Resultatet af den Varendveksling, som efter disse Principper finder Sted, har dette for Sveriges Vedkommende uden Sammenligning haft den største Betydning for Folkeernæringen, og dette gælder baade Tilforslerne baade fra Norge og Danmark.

Men ogsaa Sveriges Industri staar paa vigtige Punkter i Taknemmelighedsgæld til denne Vareudveksling. Kemikalier, Malm og Metaller fra Norge, Huder, Ben og Glycerin fra Danmark — for lige at nævne nogle Eksempler — har ydet forskellige Grene af den svenske Industri en velkommen Lettelse. Man kan maaske ogsaa regne med, at de nye Forbindelser, som svensk Industri ogsaa som givende Part i denne Vareudveksling har knyttet i Norge og Danmark, allerede har været og i Fremtiden endnu i højere Grad vil kunne blive af Betydning for denne Industri.

Sveriges Varendveksling med Holland, Schweiz og Spanien er forbundet med Vanskeligheder af forskellig Art, som jeg formoder, at man i Norge og Danmark har tilsvarende Erfaring for. For svensk Industris Vedkommende er der næppe noget stort Haab om at genoptage denne Vareudveksling saalænge Krigen varer.

Til Slut nogle Ord om Finland og Rusland, som begge paa Grund af Omstændighederne har faaet en handelspolitisk Særstilling i Verden.

Saa længe de tyske Tropper stod paa finsk Omraade, maatte Handelen med Finland set fra de associerede Magters Synspunkt stille sig ligesom Handelen med tysk Interesseomraade. Paa den anden Side ligger det nær at antage, at Tysklands Indgriben i Borgerkrigen har givet dette Land et politisk Fortrin i Konkurrencen om finske Varer, saavel som m. H. t. Importen til Finland. Her kan man finde de dominerende Faktorer, som svensk Handelspolitik har haft at regne med, naar det gælder om at genopbygge den under Krigen mere eller mindre ødelagte Handel mellem de to Lande. Her er da ogsaa kommet en Overenskomst mellem Sverige og Finland i Stand angaaende Regulering af Vareudvekslingen mellem de to Lande.

De Interesser, der er knyttet til en Handelsoverenskomst mellem Sverige og Rusland, er for begge Parter af væsentlig større Omfang end en Handelsoverenskomst mellem Sverige og Finland for Tiden kan faa. For Sveriges Industri saavel som for den Del deraf, der er afhængig af russiske Raavarer og Produkter (f. Eks. Hør, Hamp, Metaller og Olier) samt ogsaa for den Del deraf, som i Rusland ser et godt Marked for dens Fabrikata (f. Eks. Maskiner, deriblandt Landbrugsmaskiner, Landbrugsredskaber, Motorer m. m.) var det meget ønskeligt at faa Varendvekslingen mellem Sverige og Rusland ordnet saa hurtigt som muligt.

I det store og hele har dette af forskellige Grunde endnu ikke været muligt. Derimod er der ved specielle Overenskomster i en vis om end kun ringe Grad blevet tilført Sverige Metaller og forskellige Slags Olier, samtidig med at man har leveret visse Industriprodukter til Rusland. Her har der altsaa været Tale om en ren Tuskhandel.

Jeg har som Udgangspunkt for den Redegørelse for Sveriges Handelspolitik og den deraf følgende Stilling for vor Industri, som jeg her har givet i Overensstemmelse med de faktisk foreliggende Forhold, betonet vort Lands Bestræbelser for i handelspolitisk Henseende at iagttage en ubrydelig Neutralitet. Jeg har ogsaa paa den anden Side fremholdt, at Sverige, hvad betydningsfulde Grene af dets Industri angaar, gennem denne Handelspolitik har kunnet forberede Jordbunden for en Tilbagevenden fra dets gennem Krigen unaturlige forskudte Handelsforbindelser til mere normale Forhold, hvad angaar vor Varendveksling med andre Lande.

Her har man i Sverige ikke blot haft Blikket rettet mod Øjeblikkets Krav, men ogsaa mod den Tid, som kommer efter. Det gælder om, naar Fredens Dag en Gang kommer, at have det ordnet saadan, at den Handelspolitik, som man har ført under Krigen, ikke lukker Varendvekslingen til nogen af Siderne. Opgaven er vanskelig, men jeg vover at tro, at den ærlige Stræben efter Neutraliteten, som er bærende for denne Handelspolitik, baade under og efter det store Opgør i den nuværende Verdenskatastrofe ikke skal undgaa at vinde Respekt og sætte Frugter af Værdi for vor Industri og Handel.

U. S. A. og den nye Eksporthandel.

I »The American Manufacturers Export Associations« i New York har der i Oktober Maaned f. A. været afholdt et Aarsmøde, som Handelsraadgiveren ved det danske Gesandtskab i Washington havde Lejlighed til at overvære. I en til Udenrigsministeriet

indgivet Beretning, der igen er oversendt til Handelsministeriet, som har givet Industriraadet Lejlighed til at gøre sig bekendt med den, skildrer Handelsraadgiveren sine Indtryk fra Mødet.

Det fremgik af de paa Mødet afholdte Foredrag, at der fra alle Sider var Enighed om dels ikke at forsømme noget Middel, der kunde hjælpe til at uddanne og optræne en Handelsstand, som kunde maale sig med Verdens bedste, dels fra Statens, Pengeverdenens og Skibsfartens Side at yde en saadan optrænet Handelsstand al mulig Støtte saavel hjemme som ude.

De paa Mødet vedtagne Resolutioner bekræfter ganske dette. I en af dem »udtrykker Mødet som sin faste Overbevisning, at der foreligger tvingende Nødvendighed for den øjeblikkelige Oprettelse i De Forenede Stater — med Regeringens Hjælp og under dens Ledelse — af Kursus til Uddannelse i Udenrigshandel«. En anden Resolution udtaler: »De Forenede Stater har naaet et Punkt i Landets Historie, hvor dets økonomiske Interesser og Forpligtelser er blevet udstrakt til enhver Del af Verdenen, og hvor en forstandig Politik med Respekt for Amerikas Krigsfællers økonomiske Integritet maa harmonisere med passende Foranstaltninger til Bevarelse og Fremme af Landets økonomiske Velfærd«. Under Henvisning hertil udtaler Mødet som sin Overbevisning, at de af de paagældende Departementer til Fremme af disse Arbejder forlangte Bevillinger er absolut nødvendige og uundgaaelige.

Endelig udtales det i en tredje Resolution, at den af Regeringen byggede »emergency fleet« snarest muligt, efter at have tjent det Krigsøjemed, hvori den er bygget, bør benyttes til Basis for en amerikansk Handelsflaade, og at Skibene bør overgaa til privat Eje til saadanne Priser, at de paagældende Redere er i Stand til at optage Konkurrencen med de i fremmede Lande billigt drevne udenlandske Skibe.

I to af de paa Mødet holdte Foredrag, der iøvrigt foreligger trykt til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat, udtaler Foredragsholderne sig klart og skarpt imod enhver Art af Handelskrig efter Krigen. I et af Foredragene: »Education for foreign trade service«, hedder det saaledes:

»Demokratisering faar særlig i disse Dage, hvor man kommer til dyb Eftertanke, en for os amerikanske Borgere saa forstaaelig Betydning, at den anvendt paa Handel og Industri vil give Anledning til mange Tanker og Idéer. Det er min Mening, at vi, saafremt vi vil følge den Retning, som de nuværende Begivenheder har taget, ikke et eneste Øjeblik kan anerkende den iøjnefaldende Modsætning, der ligger i det stadigt tilbagevendende Udtryk: »Handelskrig efter denne Krig«. Vi kæmper ivrigt for at skabe et politisk Demokrati, der i Forbindelse med Nationernes Liga for Eftertiden skal forhindre, at en Krig som den, der nu raser, bliver gentaget. Hvorfor kan vi saa ikke anerkende et Demokrati i Handelen, der gaar ud paa det samme?«

I samme Aand udtaler en anden af Foredragsholderne sig i sit Foredrag: »What organization has done and can do for the American exporter«:

»Det er ikke vor Agt at udvide De Forenede Staters Udenrigshandel paa Bekostning af de Nationer, med hvem vi har kæmpet Ansigt til Ansigt for den menneskelige Lykke. Vi ønsker ikke alene, at De Forenede Stater men at hele Verden maa have Held med sig, og naar vi gerne vil udvide Amerikas Udenrigshandel, saa ønsker vi samtidig, at enhver saadan Udvidelse, der er vedvarende, skal være afhængig af Handelens Udvikling hos de Nationer, der køber vore Produkter.«

Efter disse Udtalelser synes det, som om den amerikanske Handelsstand er paa det rene med, at der snarest muligt efter Krigens Afslutning bør gives Handelen friest muligt Spillerum.

Af de øvrige Foredrag henleder et enkelt: »Why advertise abroad«, særlig Opmærksomheden paa, hvor nødvendigt det er for et Firma, som ønsker at sælge sine Varer i fremmede Lande, at vække Opmærksomhed for disse Varer gennem Avertering og at bevare saavel Firmaets Navn som Varernes Art og Kvalitet i det fremmede Publikums Erindring gennem fortsat Avertering.

I det hele finder Handelsraadgiveren, at Forhandlingerne paa Mødet gav Vidnesbyrd om, hvilke Mestre Amerikanerne er med Hensyn til den rent tekniske Tilrettelæggelse af en Salgskampagne og med Hensyn til Midlerne til gennem maalbevidst Avertering at henlede Publikums Opmærksomhed paa en Salgsvare. Den Omstændighed, at Amerikanerne hidtil ikke har behøvet i væsentlig Grad at interessere sig for Eksporthandelen, fordi deres Produkter har været let sælgelige enten i Staterne selv eller gennem fremmede Købere af Varerne, maa formentlig betragtes som Hovedgrunden til, at den amerikanske Handelsstand ikke hidtil har tilegnet sig de specielle Færdigheder, uden hvilke Eksporthandel ikke kan trives.

Ud fra den her anførte Omstændighed, Amerikanernes delvise Ukendskab til Eksporthandel og hidtidige ringe Lyst til Beskæftigelse dermed, henleder Handelsraadgiveren Opmærksomheden paa, at vort Land, hvis Handelsstand er trænet og initiativrig, sidder inde med særlige Muligheder for indbringende Forretninger gennem Besørgelsen af De Forenede Staters Eksporthandel paa forskellige Lande.

Som Følge af vor geografisk Beliggenhed vil det særlig være Amerikas Handel paa Rusland, i hvilken dansk Handel vil kunne faa Del. Den Omstændighed, at Danmark under Krigen har været mere frit stillet, skulde formentlig yderligere skabe Betingelser for efter Krigen at gøre Danmark til en væsentlig Faktor i Handelen mellem Amerika og Rusland saavel som i Landene langs Østersoen. Kjøbenhavns Frihavn vil derved endelig komme til sin fulde Ret og kunne gøre Kjøbenhavn til et Omskibningssted af Rang, bl. a. for amerikanske Varer til Østersøen og Rusland.

Under Henvisning hertil fremhæver Handelsattachéen det ønskelige i, at der i De Forenede Stater iværksættes en energisk og omfattende Kampagne for at gøre Frihavnen og de Fordele, den byder amerikansk Handel, mere kendt i Amerika. Han tilraader i det Øjemed at sende Repræsentanter for Frihavnen til Amerika for ved Foredrag i de derværende Han-

delskamre og gennem Samtaler med de interesserede Firmaer at gøre et intensivt Arbejde for at udbrede Kendskabet til de Fordele, som amerikansk Handel vil kunne opnaa ved at benytte Kjøbenhavn som Mellemled i Handelen paa Rusland og Østersøen.

□□□□□□

Hages Haandbog i Handelsvidenskab.

Det var i 1894 at Hages Haandbog første Gang saa Lyset. Nu foreligger den i 4de omarbejdede Udgave efter at de tre foregaaende er udsolgt. Dette sidste er forsaavidt kun godt, som Haandbogen som saadan aldrig har faaet Tid til at blive forældet, og det er kun at haabe, at der i Øjeblikket er en saadan Brug og Efterspørgsel for den nye Udgave, at Forlaget atter om et færre Antal Aar kan melde udsolgt og dermed atter gaa i Gang med en ny Udgave, thi vi lever jo for Nærværende i en særlig Grad i Forandringens og Omskiftelighedens Tid. Men nok om det, lad os se paa 4de Udgave, som den foreligger.

Det er først værd at notere, at en ny Udgiver er traadt til, nemlig Departementschef *K. Riis-Hansen*, der har afløst de tidligere Udgivere af 2den og 3die Udgave: Generaldirektør Koefoed og afdøde Nationalbankdirektør E. Meyer. Hertil kan føjes, at Haandbogen som den nu foreligger baade i Form og Indhold afviger en Del fra den foregaaende Udgave, omend det af den oprindelige Udgiver skabte Grundlag er fastholdt.

Hvad nu først Formen angaar, vil det bemærkes, at Haandbogen nu falder i 3 Dele: en *almindelig* eller grundlæggende Del, der, som Udgiveren udtrykker det, giver det økonomiske og retslige Grundlag, det historiske Overblik og det geografiske Tversnit, en *speciel* Del, hvori de Handelen særlig vedrørende Forhold er behandlet eller nøjere udført, og en *handelsteknisk* Del, der byder en Vejledning i de for Købmanden nødvendige praktiske Færdigheder.

Hvad Indholdet angaar, har alene den Omstændighed, at der til 4de Udgave er knyttet et stort Antal nye Navne, øvet sin Indflydelse. Ikke blot er deres tidligere Afsnit derved bleven mere omarbejdede end hvis samme Forfatter gik igen; men helt nye Afsnit er ogsaa kommet ind, saaledes f. Eks. Kontorchef Cohns »Folkeretslige Forhold« og »Dansk Krigslovgivning« og Overretssagfører Knud Jarners »Den borgerlige Retspleje efter Retsplejeloven«.

Departementschef Riis-Hansen indleder Værket med »Grundtræk af Nationaløkonomien«, et Afsnit der forrige Gang blev skrevet af Emil Meyer. Ihvorvel disse Fremstillinger paa adskillige Punkter afviger noget fra hinanden udmærker de sig begge ved Klarhed og fuldstændig Upartiskhed. Naturligvis er Riis-Hansens Fremstilling paa flere Punkter mere up to date; men Emil Meyers Fremstilling kan dog endnu den Dag i Dag læses med Udbytte og Glæde.

Paa det juridiske Omraade har Højesteretsassessor Dr. jur. Tybjerg udvidet sit Domæne, idet han denne Gang er Forfatter baade til Afsnittene Handelsret og Søret, vel at mærke saaledes at forstaa at førstnævnte har faaet et nyt Afsnit under sig: Indledning til Handelsretten, som Erstatning for det i 3die Udgave optagne Kapitel: Grundtræk af Formueretten. Ovenfor har vi lige nævnt nogle helt nye juridiske Afsnit. Endelig er der i den almindelige Del Grund til at nævne Professor Arup's Fremstilling af Varehandelens Historie i Omrids. Op til 1850 foregaar Fremstillingen Aar for Aar, naturligvis inddelt i Perioder; men fra dette Tidspunks lægger Professor Arup nye Hovedskillelinier ind, idet de sidste halvhundrede Aars Handel i de *enkelte* Varer gøres til Genstand for Behandling.

Indenfor de mere specielle Afsnit kan af nye Forfattere anføres cand. polit. Toftegaard, der skriver Afsnittet om Møntvæsen, Grosserer, cand. jur. Ch. V. Nielsen, der fortæller om Handel i Almindelighed og Vekselret og cand. polit. Thorsen, der skriver om Forsikringsret. Professor Nielsen har ført Afsnittet om Bankvæsen à jour, endelig har cand. polit. Røgind, Navigationsdirektør Bildsøe og Kaptajn Frode ydet forskellige Bidrag paa Samfærdselsmidlernes Omraade. Afsnittene om Varekundskab, Toldvæsen, Postvæsen og Telegrafvæsen skrives af de samme Mænd, der ydede disse Bidrag til 3die Udgave.

Hvad endelig Haandbogens tredie og sidste Afsnit angaar, den handelstekniske Del, er denne blevet forøget og forbedret ved Arbejde fra cand. Toftegaard, Handelsskolelærer Klit og cand. Henr. Hansen. Det udførlige Register er ogsaa denne Gang udarbejdet af Vilh. Elberling. Af Nyheder kan i denne Forbindelse anføres to Fortegnelser, dels over de vigtigste Tabeller og tabellariske Fremstillinger, dels over Literaturhenvisninger. Sidstnævnte er i det hele taget vokset en Del i Antal, men det kan kun hilses med Glæde.

J. V.

□□□□□□

Saarbækkenets Kulrigdom og den franske Metalindustri.

I Tilslutning til den Kampagne for en Anneksion af Saarbækkenet, der i den sidste Tid har været ført i den franske Regeringspresse i Forbindelse med Drøftelsen om Tysklands svigtende Økonomi og de store Erstatningskrav, der vil blive stillet det, har Eugène Vaillé (fransk Nationaløkonom og Statistiker) skrevet en Artikel i »l'Exportateur Francais« om, hvad en saadan Anneksion vilde betyde for den franske Metalindustri. Da samme Artikel giver en ret god Oversigt saavel over Saardistriktets, som over de østlige franske Provinsers Industri og gensidige Afhængighed, gengiver vi nedenfor Artiklen i Uddrag.

— Kulbækkenet ved Saar er saa godt som helt og holdent prøjsisk Statsejendom. Det udgør et Areal af ca. 110,000 Hektarer og strækker sig nord for Saarbrücken ind over Bayer-Pfalz og Rhinprøjsen. Dets Kulrigdom blev ved den geologiske Kongres i Toronto i 1913 anslaaet til 9 Milliarder 769 Millioner Tons i indtil 1,200 Meters Dybde og 6 Milliarder 779 Millio-

ner i de under 1,200 Meter liggende Lag. Indtil før Krigen blev der kun brudt ret smaa Mængder af Kul i Saarbækkenet, idet de to Ejere, den prøjsiske og den bayerske Stat, ikke ønskede at fremkalde en unødig Konkurrence med Westfalens Kulminer. Fra 1903 til 1913 steg Tallet paa udvundne Tons Kul fra 10,067,00 til 13,000,00, hvad der i et Tidsrum af ti Aar ikke kan regnes for nogen Stigning af Betydning. Dette Forhold skyldes imidlertid ikke hverken tekniske Vanskeligheder ved Brydningen eller nogen Knaphed paa Kul, men er udelukkende en Følge af Mineejernes bevidste Balancepolitik i Rhinprovinserne.

Hvad Besiddelsen af disse Kuldistrikter vilde betyde for Frankrig fremgaar af følgende Statistik. Det franske Ministerium for offentlige Arbejder opgiver Frankrigs Kulforbrug i 1913 til 64,834,000 Tons, hvoraf 40,045,420 Tons hidrører fra Hjemmeproduktionen, medens Resten, de 24,788,580 Tons, maatte dækkes ved Import. Disse Tal var i stadig Stigning, og det er værd at lægge Mærke til, at til Trods for at Frankrig indførte ca. 25 Millioner Tons Kul om Aaret var det ude af Stand til selv at forarbejde sine egne Jernertser. Af disse blev der i 1913 uddraget 20,917,870 Tons af fransk Jord — heri ikke indbefattet Nordafrika — og Frankrigs Metalindustri magtede kun at anvende 5,207,000 Tons til Støbning, og 5,092,000 Tons til Forarbejdning af Jern og Staal. 8,656,000 Tons Erts maatte saaledes eksporteres. Heraf gik de 4,254,000 til Belgien og 3,810,000 til Tyskland.

Generobringen af Lothringen vil fordoble Frankrigs Produktion af Jernertser, idet der i 1913 i denne Provins alene blev produceret 21,136,000 Tons Jernmalm, der forarbejdes paa følgende Steder:

11,177,000	Tons	i det annekterede Lothringen.
2,612,000	»	i Saarbækkenet.
2,910,000	»	i Westfalen.
3,500,000	»	i Luxembourg.
237,000	»	i Belgien.
500,000	»	i Frankrig.

Til denne Virksomhed havde Fabrikerne i Saarbækkenet og i det annekterede Lothringen Brug for omtrent 4,500,000 Tons Koks, hvoraf Saargruberne leverede Halvdelen. Disse forsynede endvidere tildels samtlige Fabriker i fransk Lothringen, der i 1913 ialt indførte 2,355,000 Tons tyske Koks. Af de 13 Millioner Tons, som blev udvundet i 1913, anvendte Grubeejerne selv 1,407,000 Tons til Fremstilling af Koks og 3,965,000 til Jern- og Staalindustrien.

Det fremgaar af ovenstaaende, hvor stor Betydning Kuldistrikterne ved Saar har haft og vil kunne faa for den franske Metalindustri, som efter Krigen har vanskeligt ved at holde sig paa Højde med Situationen under Krigen — netop paa Grund af den konstante Kulmangel.

Frankrig vilde ved en Anneksion af Saardistriktet ikke blot kunne hævde den Position, det indenfor Metalindustrien har arbejdet sig op til under Krigens Tvang, men endog forbedre den ganske betydeligt, idet Saarbækkenet foruden Kulgruberne er i Besiddelse af en Række store Jernværker og jernindustrielle Fabriker beliggende ved Floden Saar. Vi nævner de vigtigste, idet vi følger Floden fra der, hvor den overskrider den lothringske Grænse, til dens Udløb i Mosel. Det er Fabrikerne i Brebach, som før Krigen havde 5 Højovne og en daglig Produktion af 500 Tons Støbegods; i Burbach med 8 Højovne og en Produktion af 1,200 Tons; i Volklingen med 7 Højovne og en Produktion paa 1,000 Tons; i Hostenbach, der har Fabrikationen af Staal til Specialitet; i Bous, der ligeledes fabrikerer Staal, og som er forsynet med et elektrisk Staalværk; i Dillingen med 4 Højovne og en daglig Produktion af 800 Tons; endelig Øst for Saarbrücken Fabrikerne i Neukirchen med 5 Højovne og 800 Tons Støbegods.

Alle disse Tal hidrører imidlertid fra før Krigen. For at faa et virkeligt Begreb om denne Egns Metalindustri og øvrige Fabriksvirksomhed (de ovenfor nævnte Virksomheder er kun de mest kendte af Saarfabrikerne), er det nødvendigt hertil at føje Tusinder af Koksovne, talrige Martinovne og elektriske Ovne.

Medens det annekterede Lothringen i 1913 producerede 4,165,498 Tons Støbegods og 2,286,354 Tons Staal ved Hjælp af Kullene fra Saarbækkenet, blev der i Saardalen fabrikeret 1,374,544 Tons Støbegods og 2,079,825 Tons Staal for Størsteparten af Mineraler fra Lothringen. Der fandt saaledes før Krigen en frugtbringende Udveksling Sted mellem Saardistriktets og Lothringens Rigdomme og en Afbrydelse heraf vilde være til ubodelig Skade for Virksomhederne i begge Egne.

Hvis Frankrig annekterede Saarbækkenet, vilde dette østlige Grænsehjørne blive et af de mest aktive Centrer for Metalindustrien i hele Verden, idet der til de forannævnte Tal vilde komme fransk Lothringens 3,493,000 Tons Støbejern og 2,256,000 Tons Staal og sandsynligvis ogsaa de 2,548,000 Tons Støbejern og 1,136,000 Tons Staal, der fabrikeres i Luxembourg som nu ikke længer hører til den tyske »Zollverein«.

Saaledes er de økonomiske Muligheder, der aabner sig for Frankrig ved en Anneksion af Saarbækkenet. Ved Fredsslutningen — skriver Forfatteren — bør Frankrig have sin Opmærksomhed henvendt herpaa og overveje om ikke Tyskland kunde betale en Del af den enorme Skadeserstatning, der vil blive det afkrævet, ved Afstaaelse af de den prøjsiske og bayerske Stat tilhørende Kuldistrikter omkring Saarfloden.

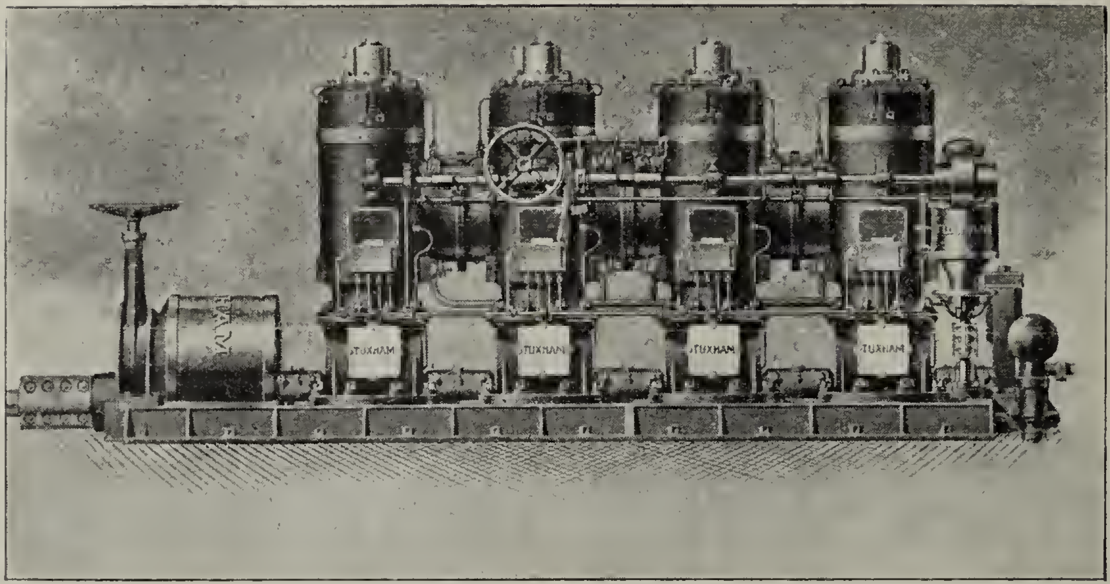
Hvilket Knæk dette samtidig vilde betyde for den tyske Jernindustri, der allerede lammes stærkt ved Lothringens Afstaaelse, vil med al ønskelig Tydelighed fremgaa af de anførte Tal.

▫▫▫▫▫▫

Tuxham-Raaoliemotor.

Efter Indbydelse af A/S Tuxham havde vi nylig Lejlighed til at bese Selskabets Virksomhed og overvære Prøven af en 240 HK Raaoliemotor til et Motorfartøj.

A/S Tuxham, der i 1902 overtog Tuxen & Hammerich's Fabrik i Nakskov, havde den store Fordel ogsaa at overtage dette Firmas Erfaring i Konstruk-

Tuxham Raaoliemotor.

tion af Motorer, en Erfaring, der saa at sige laa opmagasineret hos Nakskovfirmaets Personale og i dets Konstruktionstegninger. Firmaet i Nakskov begyndte allerede i Slutningen af Halvfjerdserne at fremstille Lysgasmotorer, og i Begyndelsen af Firserne optog Firmaet Fabrikationen af Petroleumsmotorer. I 1903 udvidede man Fabrikationen til ogsaa at omfatte Sugegasanlæg. I 1911 fremkom Tuxham's Raaoliemotorer, som derefter i den forløbne Aarrække har gennemgaaet en Udvikling, som vil være de fleste Teknikere bekendt, og som har skaffet Firmaet Afsætning selv paa de fjerneste Eksportmarkeder.

Uden at komme nærmere ind paa Detailler ved den omtalte 240 HK Motor kan vi konstatere, at dens Reverseringsanordning med Trykluft var meget praktisk, idet man efter et Minuts Undervisning fuldstændig var i Stand til at styre Motoren, og at Maskinen i det hele taget var et smukt Vidnesbyrd om Firmaets og dermed dansk Motorindustris tekniske Ydeevne.

Firmaets tekniske Leder Ingeniør R. G. Andersen demonstrerede for de indbudte det Maalsystem, som Firmaet arbejder efter, nemlig det af Eskilstunafirmaet Johansson indførte System, der tvinger Fabrikationen ind i en hidtil ukendt Præcision. Man indser let, hvilken Betydning det vil have for et Firmas Arbejde baade i Udlandet og herhjemme, at alle Reservedele og Dele af Maskiner, in casu Motorer, af samme Type kan udveksles med slidte eller defekte Dele, og at der altid kan garanteres den mest nøjagtige Passeevne.

▫▫▫▫▫▫

Mindre Meddelelser.

Industriarbejderne og den billige Import.

Som tidligere berørt staar man i Norge overfor samme Problem som vi, idet Norges Industrier, der efterhaanden er kommet op paa at arbejde med meget høje Omkostninger, ikke mindst til Arbejdsløn, nu trues alvorligt af billige, udenlandske Færdigvarer, der kastes ind paa Markedet. Der har jo altid fra en vis Side været talt meget om Velsignelserne ved billige Varer og den udenlandske Konkurrences Mission paa dette Felt. Naar man læser de norske Skotøjsarbejderes Fagblad »Skotøjsarbejderen«, faar man imidlertid et Indtryk af, at ikke alle de gamle Dogmer længer er god Latin, — nemlig naar det er en selv, der bliver traadt over Støvlesnuderne. I en meget skarp Artikel stempler Bladet den nuværende amerikanske Skotøjsimport som skæbnesvanger for hele Faget, idet mange norske Fabriker maa standse og Tusinder norske Arbejdere blive arbejdsløse. *Saa* meget synes de norske Skotøjsarbejdere ikke at være tilbøjelige til at ofre paa den internationale Solidaritets Alter og paa en pæn Maade beder deres Blad sig fritaget for disse Venligheder fra den anden Side Atlanten — samtidig med at karakterisere det meste af det indførte amerikanske Skotøj som noget værre Stads. Bladet slutter derfor i det Haab, at Faren vil drive over, naar først den norske Industri faar tilført Materialer til rimelige Priser, saa at den atter kan optage Konkurrencen lige saa godt som før Krigen.

Vi ved ikke, om danske Skotøjsarbejdere har Mod til at sige det samme om Forholdene herhjemme, men vi tror, at der kunde være al Anledning dertil.

Nedgangen i Englands Kulproduktion.

I »Iron and Coal Trade Reviews« findes følgende for Nedgangen i Englands Kulproduktion oplysende Tal. I Perioden fra 2. Januar til 17. August 1917 udgjorde denne: 154,503,000 Tons, medens den for samme Tidsrum i 1918 kun naaede 140,968,200 Tons.

Amerikansk Industris Udvikling.

Fra Krigens Begyndelse og til henholdsvis 1. Okt. og 1. Novbr. 1918 er i De Forenede Stater dannet i Kemisk, Droge- og Farvestofindustrien nye Foretagender med en samlet Kapital af 387 Mill. Dollars, i Jordolie- og Gasindustrien (ogsaa Jordgasindustri) 1727 nye Selskaber, med en samlet Kapital af 1755 Mill. Doll.

Derimod forlyder det (gennem »Financial Times«, men iøvrigt ubekræftet) at den Kvælstofindustri hvortil man i Staterne, særlig ved Samvirken mellem Regeringen og General Chemical Co., havde gjort store Forarbejder, ikke vil blive ført ud i Livet.

▫▫▫▫▫▫

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Britisk Eksportforbudsliste.

Opmærksomheden henledes paa, at der til Stadighed henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat de sidste Meddelelser fra Udenrigsministeriet vedrorende Ændringer i og Tilfojelser til den britiske Eksportforbudsliste.

Yderligere Lempelser i Embargoen.

Ifølge Meddelelse fra Udenrigsministeriet vil der nu uden Vanskelighed kunne opnaas Udførselstilladelse fra England for *Malerfarver* og *Tryksværte* til Skandinavien.

Endvidere vil Ansogninger om Eksporttilladelse blive taget under Overvejelse i »approved cases«, forsaavidt angaar følgende Varer:

Rio de Janeiro *Frigorifico hides*,

Chrome sole leather, produced from imported wet salted hides and dry and dry salted hides.

Endelig vil License for *Cacaobønner* og *Gummi* nu uden Vanskelighed kunne forventes, saalænge Rationerne, der for begge Varers Vedkommende er betydelig forhojet, ikke overskrides.

Ifølge Meddelelse fra Den interallierede Komité er de associerede Regeringer nu rede til at optage til Overvejelse Ansogninger om Udforselstilladelse til Danmark for:

Fisk i Daaser,
Huder,
Kod i Daaser og
Silkesigtedug.

Eksport af Stivelse fra England.

Ifølge Meddelelse fra Danish Trade Office, London, vil der nu blive meddelt Eksporttilladelse til Danmark for al Slags Stivelse undtagen Kartoffelmelsstivelse.

Foderkager fra Amerika.

Ifølge Meddelelse fra Danish Trade Office, Washington, har War Trade Department samtykket i, at der paa Grund af Knapheden paa Bomuldsfrøkager ogsaa udstedes License for andre Foderkager, hvis dette maatte ønskes.

Eksportlicenser fra Amerika.

Opmærksomheden henledes paa, at der i Industriraadets Sekretariat henligger til Gennemsyn Lister med Angivelse af, for hvilke Varepartier og til hvilke danske Varemodtagere War Trade Department i Washington har udstedt Eksportlicenser indtil 4. Februar.

Ophævelse af Specialerklæringer.

Ifolge telegrafisk Meddelelse fra London er de specielle Garantierklæringer for Paraffinvoks, Korktræ, Kobber, Ricinusolie, Blikplader, Terneplader og sorte Jernplader samt galvaniserede Plader ophævet.

Eksport af Flæsk og Flæskeprodukter fra Amerika.

Ifølge Telegram fra den kgl. Gesandt i Washington har War Trade Department fjernet Flæsk og Flæskeprodukter fra Frilisten, saaledes at Eksport fra Amerika til Danmark af disse Artikler kun kan finde Sted mod Afgivelse af sædvanlig Garantierklæring.

Eksporten til Finland.

Det meddeles herved, at det ved Forhandlingerne med de allierede Myndigheder og det herværende finske Gesandtskab er lykkedes Industriraadet og Grosserer-Societetets Komité at opnaa en Ordning, hvorefter Eksport af klausulerede Varer fra Danmark til Finland kan finde Sted efter folgende Regler:

Eksportoren maa, forinden Andragende om Eksporttilladelse indsendes til vedkommende Organisation, gennem den finske Modtager fremskaffe en af Handels- og Industrikommissionen i Helsingfors udstedt, af »Interallied Committee« i Helsingfors viseret Garantierklæring. Denne indsendes sammen med Andragende om Klausullosning til Industriraadet henholdsvis Grosserer-Societetets Komité, der efter at have indhentet den herværende interallierede Komités Samtykke udsteder den fornødne Eksporttilladelse.

De paa Frilisten opførte Varer kan eksporteres fra Danmark til Finland, uden at det er nødvendigt at indhente Organisationernes Tilladelse til Udforslen. Om Tilføjelser til og Ændringer i den i sin Tid udsendte Friliste henvises til »Tidsskrift for Industri«.

Det tilføjes, at der i alle Tilfælde, hvor der er udstedt Udførselsforbud for vedkommende Vare, paa sædvanlig Maade maa indsendes Andragende til Justitsministeriet om Dispensation herfra.

Rationen for Calcium Carbid.

Ifølge officiel Meddelelse fra Den interallierede Comité er der blevet fastsat en Ration paa 2000 Tons Calcium Carbid for Import til Danmark, hvilken Ration er lobende fra 1. Oktober 1918 til 1. Oktober 1919.

Tilførslerne af Olier og Fedtstoffer.

Grosserer-Societetets Komité og Industriraadet har fra de allierede Regeringer modtaget Meddelelse om, at disse vil tillade Import til Danmark af vegetabilske

og animalske Olier og Fedtstoffer i et saadant Omfang, at det danske Hjemmeforbrugs Krav dækkes og saaledes, at olieholdig Frø m. m. kommer i Betragtning efter Olieindholdet.

Endvidere er den hidtil gældende Embargo paa Eksporten af Fedt og Margarine til Danmark ophævet.

Eksport af Huder fra England.

Ifølge Meddelelse i »The Board of Trade Journal« 7. f. M. er det engelske War Trade Department nu villig til til at optage til Overvejelse Ansøgninger om Udførselstilladelse for lette udenlandske Huder til »approved destinations«, forudsat at saadanne Ansøgninger er ledsaget af Beviser for, at Huderne fornylig har været tilbudt Garverierne i England til rimelige Priser og at disse er blevet afslaaet.

Hørfrøkager til Hjemmeforbrug.

Ved den dansk-amerikanske Handelsoverenskomst opnaaede Danmark en Ration for Tilførsler af *Linolie* paa 6000 Tons, saaledes at der eventuelt i Stedet for maatte importeres et hertil svarende Kvantum *Hørfrø*. De ved Afpresning af Frøene fremstillede Foderkager skulde snarest re-eksporteres i Henhold til de allierede Magters nærmere Bestemmelse, og saaledes at der i hvert Tilfælde ikke her i Landet maatte beholdes mere end en Fjerdedel af de af Frøene fremstillede Kager.

Under de fornylig i London stedfundne Forhandlinger blev Spørgsmaalet om Afskaffelse af denne særlige Klausul paa Hørfrøkagerne rejst af Ingeniør *Alex. Foss*, og der er nu indløbet Meddelelse fra Organisationernes Kontor i London om, at den er bortfalden, saaledes at Kagerne nu vil være disponible til Hjemmeforbruget. Dette vil have øjeblikkelig Betydning med Hensyn til de Hørfrøkager, der er fremstillet af det med S/S »Lilleborg« for en Maaneds Tid siden hertil ankomne Parti Hørfrø.

Likør o. l. som frilistede Varer.

Ifølge Meddelelse fra Danish Trade Office, London, betragtes »liqueur brandy« som Likør og er derfor frilistet. Spørgsmaalet om ogsaa at opføre drikkelig Spiritus paa Frilisten er for Tiden Genstand for Overvejelse.

Yderligere Ophævelse i den engelske Embargo.

Ifølge Meddelelse fra Danish Trade Office er Embargoen paa Æggeblommer, Æggehvidestof samt tørrede Æg hævet, og der vil blive givet Eksporttilladelse til Danmark for et rimeligt Kvantum. War Trade Department meddeler Danish Trade Office, at der kun ventes paa Garantierklæringer, hvorefter License straks vil blive tilstaaet.

Importtilladelser til England.

Herved tillader jeg mig at meddele, at der til Gennemsyn i Raadets Sekretariat henligger forskellige Udklip af Bekendtgørelser i »Board of Trade Journal« angaaende generelle Importlicenser til England; herunder angaaende Udstedelse af generel Importlicens for Indførsel til England af raa Huder.

Medikamenter paa Frilisten.

Som bekendt findes Medikamenter i frit og privilegeret Salg opfort paa Listen over Varer, der kan importeres til Landet uden Afgivelse af de sædvanlige Garantierklæringer.

Ifølge Meddelelse fra Danish Trade Office, London, falder følgende Artikler herunder:

Beechams Piller, Brandreths Piller, Cassels Tabletter, Formamint Tabletter, Kruschen Salte, Owbridges lungestyrkende Midler, Mothersills Søsygemedikamenter, Potters Astmahelbreder og mange lignende Artikler.

Landbrugsmaskiner til Estland.

Udenrigsministeriet meddeler, at Indførselstolden paa Landbrugsmaskiner i Estland, ifølge Telegram fra den danske Generalkonsul i Estland, er ophævet for Aaret 1919.

□□□□□□

Industriforeningens Generalforsamling.

Paa Grund af Formandens Fraværelse som Delegeret i Paris vil Industriforeningens ordinære Generalforsamling først finde Sted i April Maaned.

□□□□□□

Tidsskrift for Industri udgaar den 1. og 15. hver Maaned. Klager over Fejl ved Bladets Forsendelse bedes rettet til det stedlige Postvæsen — hvis dette ikke nytter eventuelt til Bladets Ekspedition, Telefon Central 8100.

Redaktionen modtager med Glæde Meddelelser fra Industrien om Nyheder o. l. af almen industriel Interesse.

Redaktion: Povl Drachmann. Redaktionsudvalg: H. P. Prior, C. F. Jarl og F. H. J. Rambusch.
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelklær)

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 7 1. APRIL 1919

Importregulering.

Overgangsøkonomiens Vanskeligheder for de neutrale Lande.

Medens det har været *Eksportreguleringen*, der har været *Krigsøkonomiens* Særkende i de store Lande, synes det at skulle blive *Importreguleringen*, der skal beherske dens Afvikling, den saakaldte *Overgangsøkonomi*. Vel har man ogsaa under Krigen kendt Importforbud, navnlig rettet mod Luksusvarer, men disse har intet betydet mod det maalbevidste System, der nu i de førende Lande skabes for at give disse Lejlighed til saa helskindet som muligt at slippe over til mere normale Tilstande.

Man overdriver næppe, naar man paastaar, at Hovedaarsagen til dette nye Tvangssystems Gennemførelse maa søges i de store Interesser, Regeringerne overalt har i de store Lagre af Materiel og Forraad bestemt for Krigsøjemed, enten de nu er af militær eller civil Karakter. Den store Forbruger, Krigen, er standset, og pludselig staar Regeringerne med uhyre Varelagre, fremstillede eller indkøbte til Priser, der vil lade en fri Konkurrence medføre uhyre Tab. Intet ligger da nærmere for Statsdriften, end at frabede sig denne frie Konkurrence, og Staten har jo heldigvis Midlerne hertil i sin Haand. Følgelig udstedes Importforbud, og Tilførslerne udefra standses, indtil Krigslagrene enten er afsat til Udlandet eller paatvunget Indlandet. Dette er Kynisme, men den, der efter disse 4—5 Aars Krig med tilhørende kgl. autoriseret Statsindgreb og Statsdrift endnu ikke har opdaget, at Statsdriftens inderste Væsen er ubegrænset Mangel paa Samvittighed overfor de Idealer, den skulde kæmpe for, han har overhovedet intet lært. Hvad man ikke taaler, at Erhvervslivet, der dog selv har oparbejdet sine Forretninger, tager ind af Fordele, det stryger Staten, naar den optræder som Forretningsmand, uden at blinke i Lommen, og hvad man med Sindsro lader Erhvervslivet tabe, naar Bagslaget kommer, det værner Statsforretningen sig øjeblikkeligt imod ved Beskyttelse og prohibitive Forbud. Et Pennestrøg — og saa er den Sag ordnet!

Baade England og Frankrig har nu generelle Importforbud, endog et demokratisk Samfund som Australien har nylig adopteret Systemet. Naar Amerika ikke har indført det, ligger det i det særlige Forhold, at Amerika iforvejen er beskyttet stærkt mod uvelkommen Import, og naar Tyskland heller ikke har antaget Systemet, ligger det selvfølgelig i de særlige Forhold i dette Land, medens man kan være overbevist om, at ogsaa dette, saa snart Tilførslerne kommer i Gang, nok skal træffe regulerende Foranstaltninger. Men man nøjes ikke med at lukke sine egne Grænser, man ønsker samtidig, at andre skal overtage ens Varer, og herved fremkommer da den Politik, som nu truer de smaa neutrale Lande med nye Vanskeligheder, idet vi oversvømmes med færdige Varer, medens Tilførslen af de Raastoffer, vi skulde bruge i vor egen Produktion, fordyres og vanskeliggøres. Karakteristisk for den nye Politik er en Erklæring, som fra den engelske Regerings Side den 10. Marts blev afgivet i Parlamentet, og hvorefter man lovede, at Varer, der tilførtes fra *Dele af det britiske Rige*, ikke skulde kunne rammes af Importforbud uden Samtykke af Kabinettet (hvilket Samtykke kun vilde blive givet under ganske tvingende Omstændigheder), medens det overfor denne Rigspræference samtidig hævde-

des, at det for Tiden var umuligt at fjerne de Importindskrænkninger, der paahvilede Varer *fra Udlandet,* dog undtaget Raavarer.

Medens man altsaa selv nok ønsker Raavarer tilført for at faa sin Produktion i Gang, men frabeder sig Konkurrence af udenlandske Fabrikata, er det akkurat de omvendte Vilkaar, man byder de neutrale Lande.

Det for disse Lande herved skabte nye Problem, som vi før har berørt, og hvis Virkninger for vor Industri for Tiden er Genstand for indgaaende Undersøgelser, føles ogsaa i Sverige og Norge, ligesom det meddeles os, at Holland er haardt ramt heraf. Det kunde maaske under normale Forhold være behageligt med de billige Varer, men som det norske Industriraads Tidsskrift, »Norges Industri«, med Bitterhed bemærker, gælder det nu ikke for de neutrale blot at faa fremmede Varer (og faa Lov at sende Penge ud af Landet), men ogsaa og *navnlig* om at faa Midler til at beskæftige deres Arbejdere og faa deres Produktioner i Gang. Og unægtelig synes nu i Stedet mange af de neutrale Industrier at staa foran fuldstændig Standsning.

I Norge er da ligesom herhjemme Undersøgelser i Gang i Industrien. Sagen har været fremme i Regeringen, men er blevet foreløbig afvist, idet den vistnok blev taget op paa et for tidligt Stadium. Nu synes Virkningerne, navnlig m. H. t. Arbejdsløsheden, at have aabnet Øjnene i adskillig videre Kredse. I Sverige er Spørgsmaalet ligeledes brændende, og der er Anledning til at tro, at Regeringen, naar alvorlige Tilfælde foreligger, vil gaa til en vis Importregulering. Den svenske Industrikommissions Chef har udtalt, at selv om hele Samfundet nu først og fremmest er interesseret i Prisniveauets Sænkning, var dog dermed Tanken om midlertidige Importforbud for at redde bestemte Erhvervsgrene fra Standsning ikke udelukket. Man maatte blot herved sørge for, at slige Foranstaltninger kun tjente som Overgang til friere Tider og ikke blev til permanent Beskyttelse — og heri maa man selvfølgelig ganske give ham Ret. Iøvrigt er Sagen under Udvikling i Sverige.

For den danske Industris Vedkommende ligger Forholdene øjeblikkeligt særdeles vanskelig i mange Tilfælde. Der synes virkelig at være Fare for, at en Periode med Tab og yderligere Arbejdsløshed forestaar, og det var jo ikke netop dét, man havde haabet. Inden man har fuldt Overblik over Situationen, og Industriraadet har kunnet tage Stilling til denne, skal vi imidlertid afholde os fra videre Kommentarer, idet vi blot endnu en Gang betoner, at man ved Bedømmelsen af Problemet maa tage dettes Forudsætninger i Betragtning og da haabe paa, at frie Forhold kommer til at raade snarest muligt i Verdenshandelen, hvorved ogsaa Raastofproducenterne kan gøre sig stærkere gældende end nu.

Udviklingen ved Rødby Havn.

En moderne Industrihavn ved Østersøen.

Af *H. M. Markersen,* cand. polyt., Ingeniør.

I de senere Aar er Rødby, som mange tidligere kun har kendt fra Slagordet »Herregud er Du fra Rødby«, ofte bleven nævnt i Anledning af Agitationen for Rødby—Femern Ruten, men kun faa aner noget om, at der ved Rødby Havn, skønt Ruten endnu kun er et Projekt, foregaar en rask Udvikling, og at Stedet har gode Fremtidsmuligheder som en dansk Industri- og Stabelhavn direkte ved Østersøen.

Forinden jeg gaar over til at omtale disse, skal anføres nogle historiske Bemærkninger om Rødby.

Rødby, der hører til Landets smaa Købstæder, er beliggende ved Rødby Fjord ca. 6 km fra Lollands Sydkyst.

Ruthby nævnes i Valdemar Sejrs Jordebog, men forøvrigt er de stedlige historiske Efterretninger før og i den nærmeste Tid efter Reformationen kun faa, og naar der fra de svundne Aarhundreder vides en Del om Rødby, er Aarsagen Byens Beliggenhed nær Lollandsbæltet med det selvskrevne Overfartssted til Femern, et Naturforhold, der i sin Tid fostrede Rødbys første Havnested, ved Dragsminde, og nu Aarhundreder senere var medvirkende Aarsag til Anlæget af Rødby Havn (ved Syltholm).

I Aaret 1506 gav Kong Hans Rødby Ret til at handle ikke alene med udlændiske Folk, men ogsaa med Landsens Bønder og menige Almue ligesom andre Købmænd. Ved dette Kongebrev, der væsentlig saa Lyset som en kongelig Tak,

formedelst den store Umage, Kost og Tæring, Byen havde ved at overføre Kongens Bud fra Dragsminde til Femern, træder Rødby ind i Købstædernes Række og faar Ret til sit Bysegl med den enmastede Skude.

Efter at en voldsom Ildebrand i Aaret 1551 havde lagt største Delen af Byen i Aske, udgik der fra Kongens Raad med Henblik paa Overfarten Befaling til at opbygge Byen nærmere ved Stranden, men dette satte Borgerne sig imod, og Byen blev genopført paa det gamle Sted.

begyndt at tænke paa en ny Havn ved Kysten Syd for Rødby, og det var atter Overfartsspørgsmaalet, der bragte Sagen frem.

Civilingeniør Kröhnke i Glückstadt fik i 1866 Koncession paa Anlæg og Drift af en Jernbane fra Kjøbenhavn til Syltholm (nuværende Rødby Havn) samt et Havneanlæg ved Syltholm, men paa Grund af vanskelige Pengeforhold blev Foretagendet ikke til noget.

Der var dog stadig Planer fremme om et Havneanlæg, og i 1872 omtales Havnen i Lov om

Værftsbassinet med Beddinger, Monteringskran og Værksteder.

I Aarenes Løb blev Havneforholdene ved Dragsminde paa Grund af Tilsanding mere og mere vanskelige, og i Midten af det attende Aarhundrede blev Forholdende saa fortvivlede, at Dragsminde maatte opgives, og Kramnitze blev derefter Rødbys Udhavn. Men Havnen ved Kramnitze Løb, 5/4 Mil fra Byen, blev alle Dage en meget daarlig Havn med kun 4 à 6 Fod Vanddybde, og da det store Kystdige efter Stormfloden 1872 blev opført, maatte Kramnitze Gab spærres, og Rødby ophørte med at være Søkobstad.

Men allerede forinden dette skete, var man

Anlæg af de lollandske Jernbaner. Alle Projekterne var imidlertid for store og kostbare (ca. 2 Millioner Kroner) at udføre, og først da der i 1906 dannedes et »Udvalg for Tilvejebringelsen af en Fiskerihavn ved Rødby«, kom der Liv i Sagen, og det lykkedes Rødby ved Tilskud fra omliggende Sogne m. fl. samt fra Staten at faa sikret Anlæg af en Fiskerihavn ved Syltholm med en Anlægskapital af ca. 1/2 Million Kr.

Det var saaledes et meget stort Afslag paa de tidligere Projekter, men for de Rødby Borgere gjaldt det blot om at faa begyndt. Gennemførelsen af dette Fiskerihavnsanlæg lykkedes kun

ved et ihærdigt Arbejde af Mænd som Sagfører Ruder, Godsejer Moesgaard-Kjeldsen, Folketingsmændene J. Frederiksen og Chr. Reventlow m. fl.

For dette Havneanlæg, der blev projekteret af Docent, Ingeniør Munch-Petersen og blev paabegyndt i 1909, blev undertegnede af Rødby Kommune ansat som tilsynsførende Ingeniør, og har senere udført Projektet til Havnebyen og Havnens Udvidelse samt til Anlæg af Rødby Skibsværft, og saaledes haft Lejlighed til stadig at følge Udviklingen.

Den af Ingeniør Munch-Petersen projekterede Havn spændte over et Areal af ca. 5 ha. (ca. 9 Tdr. Ld.), der ved en Pier og Tværmoler deltes i 3 Bassiner, nemlig en Yderhavn, et Trafikhavnsbassin og et Fiskerihavnsbassin, med Vanddybde fra 4,7 ned til 2 m og med 5,6 m i Havnemundingen.

Den 24. Juli 1912 blev Havnen indviet tillige med Jernbanen fra Rødby til Havnen, hvilken Jernbane er en Forlængelse af Maribo—Rødbybanen.

Banen fra Rødby til Rødby Havn har en Længde af ca. 6 km. Dens Bygning paabegyndtes i 1911, og den anlagdes af det lollandske Jernbaneselskab.

Samtidig med Vedtagelsen af Havnens Anlæg blev der af Staten af de indenfor Havnen beliggende Arealer eksproprieret ca. 74 ha (ca. 130 Tdr. Ld.), hvoraf 13 ha udlagdes som Havneareal til senere Havneudvidelse, medens Resten var bestemt til Bebyggelse.

Vedrørende sidstnævnte Areal blev der af Arkitekt Clemmensen og Ingeniør Munch-Petersen udarbejdet en Plan for Bebyggelsen, en udmærket Plan, som ogsaa er lagt til Grund for den hidtidige Bebyggelse, omend den naturligt maa forandres noget efter de Krav, der til enhver Tid fremkommer.

Samtidig med at Havnen blev bygget, anlagdes de første Veje og Kloaker i Havnebyen, der paa fuldstændig bar Grund skulde rejses. En Skole blev opført, og alt var saaledes klart til Bebyggelse ved Havnens Indvielse i 1912.

Udviklingen gik dog kun meget smaat fremad de første Aar. Skont Havnen var bygget som en Fiskerihavn, kom der ikke mange Fiskere, og Mangel paa fersk Vand afskrækkede Folk fra at bygge. Rødby Byraad blev dog energisk ved med at arbejde for at gøre Forholdene bedre.

I 1913 byggedes et Elektricitetsværk i Rødby, og Ledningerne førtes herfra til Havnebyen. Rødby Vandværk blev udvidet og en 150 m/m Ledning blev ført den 6 km lange Vej langs Jernbanen til Havnebyen.

Dampskibsselskabet »Rødby Havn« blev stiftet paa Mægler A. Andersens Initiativ, og man fik Dampskibsruter i Gang paa Kjøbenhavn og Lübeck, og efter at Rødby Kommune havde overtaget de af Staten eksproprierede Arealer, dog saaledes at Staten stadig er medinteresseret, begyndte der at komme mere Liv i Sagerne, og Udviklingen var i det hele i god Gang, da Verdenskrigen udbrød i 1914 og med et Slag luk-

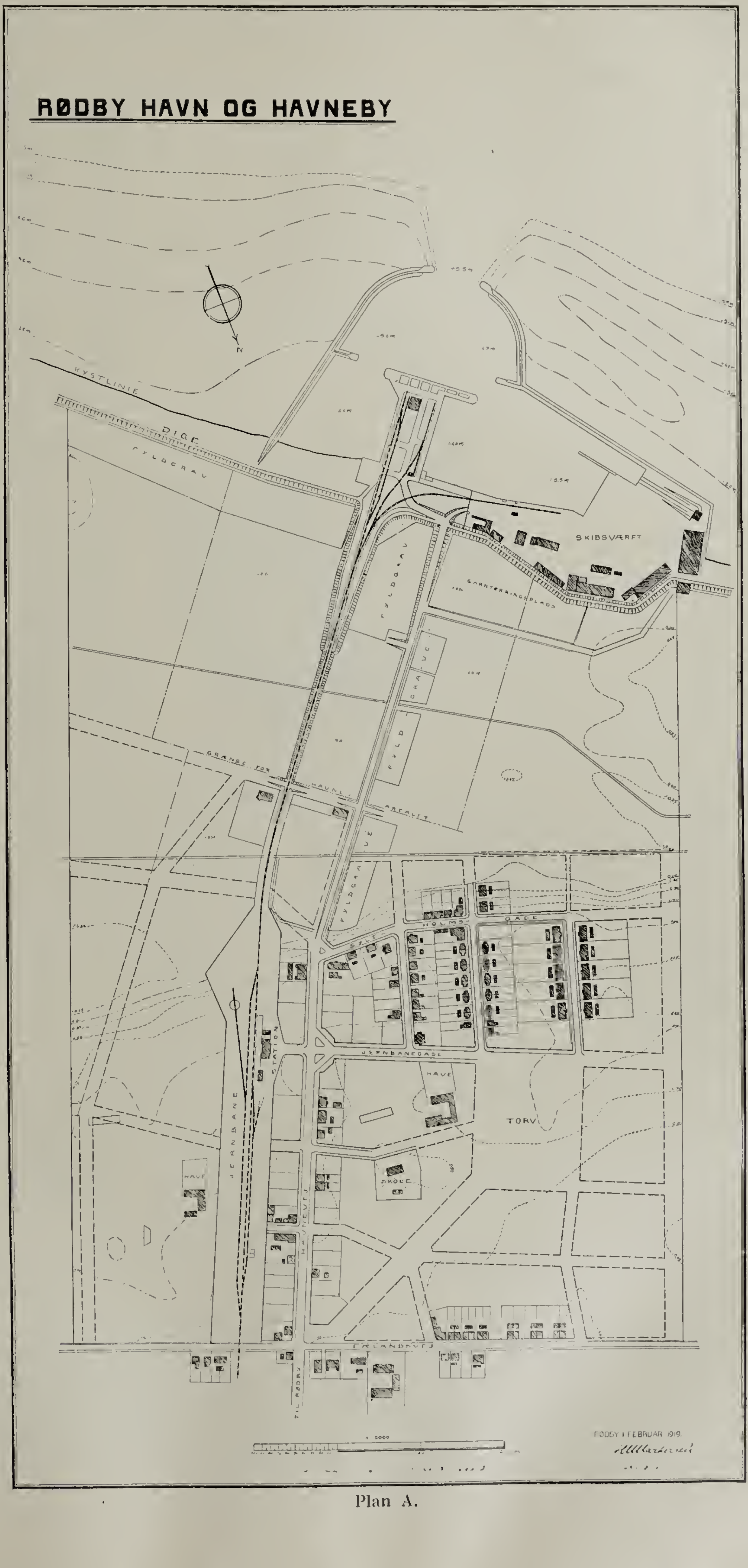
Havnen set fra Indløbet (tilvenstre den nye Mole under Arbejde, bagved Værftet).

kede af for al Trafik, idet Lollandsbæltet blev spærret af Miner.

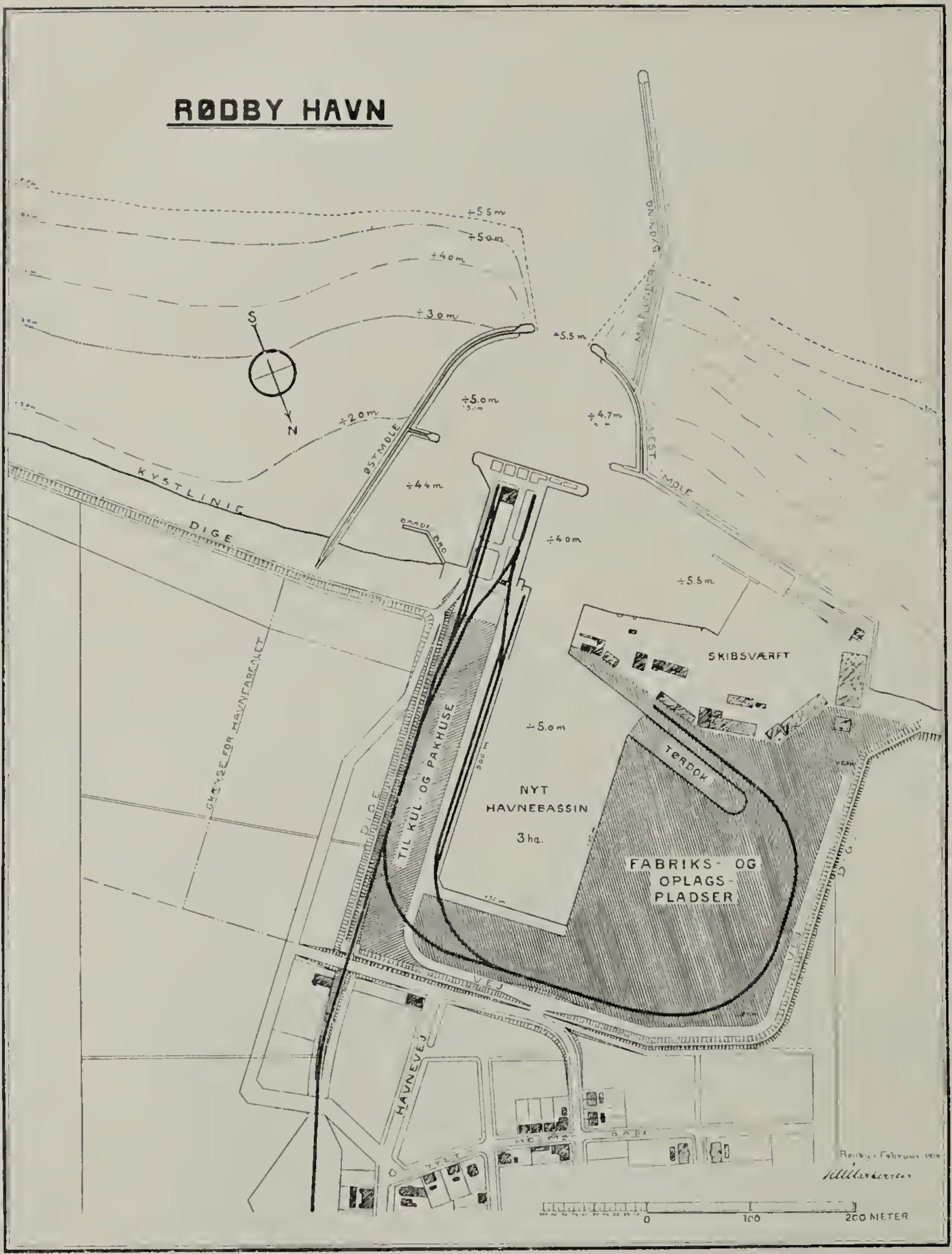
Der gik nu et Aarstid, hvor Stemningen i Rødby var meget trykket, idet det saa ud som der var sat en Stopper for alt det, man havde villet naa.

Da der imidlertid paa Grund af Krigen begyndte at vise sig store Tab af Skibe, opstod i Efteraaret 1915 Tanken om at anlægge et Jernskibsværft ved Havnen, og i Foraaret 1916 paabegyndtes Arbejdet. Den inderste Halvdel af vestre Mole blev fjernet og Fiskerihavnsbassinet udvidet med 1,2 ha (2,2 Tdr. Ld.) og uddybet til 5,5 m. Et ca. 3 ha (5,5 Tdr. Ld.) stort Areal til Værftets Anlæg tilvejebragtes dels ved Opfyldning ud i Søen og dels ved Digets Forlægning ind i Land. 3 Byggebeddinger til Skibe paa 4 à 5000 Tons anlagdes, og en Ophalerbedding til Skibe med indtil 1200 t Egenvægt blev bygget. I Sommeren 1918 var Skibsværftet med Bygninger, Maskiner m. m. færdigt, og Bygning af de 3 første Jernskibe er nu i fuld Gang.

Samtidig med Værftets Anlæg anlagdes i Havnebyen nye Gader, der forsynedes med fornødne Kloak- og Vandledninger samt elektriske Ledninger. Talrige Bygninger opførtes dels til Forretninger og dels til Boliger. Alene til Skibsværftets Funktionærer og Arbejdere er saaledes opført 44 Bygninger. I Sommeren 1918 anlagdes ved Havnen endvidere et Træskibsbyggeri,

Plan A.

Plan B.

hvorfra om kort Tid det første Skib skal løbe af Stabelen.

Det lykkedes saaledes at komme over den af Krigen skabte vanskelige Situation og tilmed at faa yderligere Fart i Udviklingen.

Omstaaende Plan A viser et Kort over Havnen med Skibsværftet samt over den nuværende Havneby med anlagte og projekterede Gader paa det eksproprierede Areal.

Da Havnen imidlertid kun er lille, med Moler kun strækkende sig ud til godt 5 m Vanddybde, og der i Aarenes Løb er foregaaet en Tilsanding paa Vestsiden af Havnen, har der været nogen Vanskelighed med at holde Dybden i Havnemundingen, og gentagne Oprensninger har været nødvendige.

I flere Aar har Opmærksomheden derfor været henledet paa at faa forlænget Molerne, og i 1918 besluttede man at søge gennemført en Forlængelse af Vestmolen med ca. 350 m. Det lykkedes at faa Staten til at bevilge Halvdelen af Anlægssummen, der er anslaaet til 500.000 Kr., og at tilvejebringe de øvrige Penge ved et Havnelaan og Tilskud fra Private. I Efteraaret 1918 paabegyndtes Arbejdet, der fortsættes i Aar.

Da Skibsværftet i Slutningen af Aaret 1917 nærmede sig sin Fuldendelse og det viste sig ønskeligt at faa Havnen udvidet, udarbejdedes et nyt Forslag til fremtidige Udvidelser og fremlagdes en Plan til Udførelse af en Del deraf.

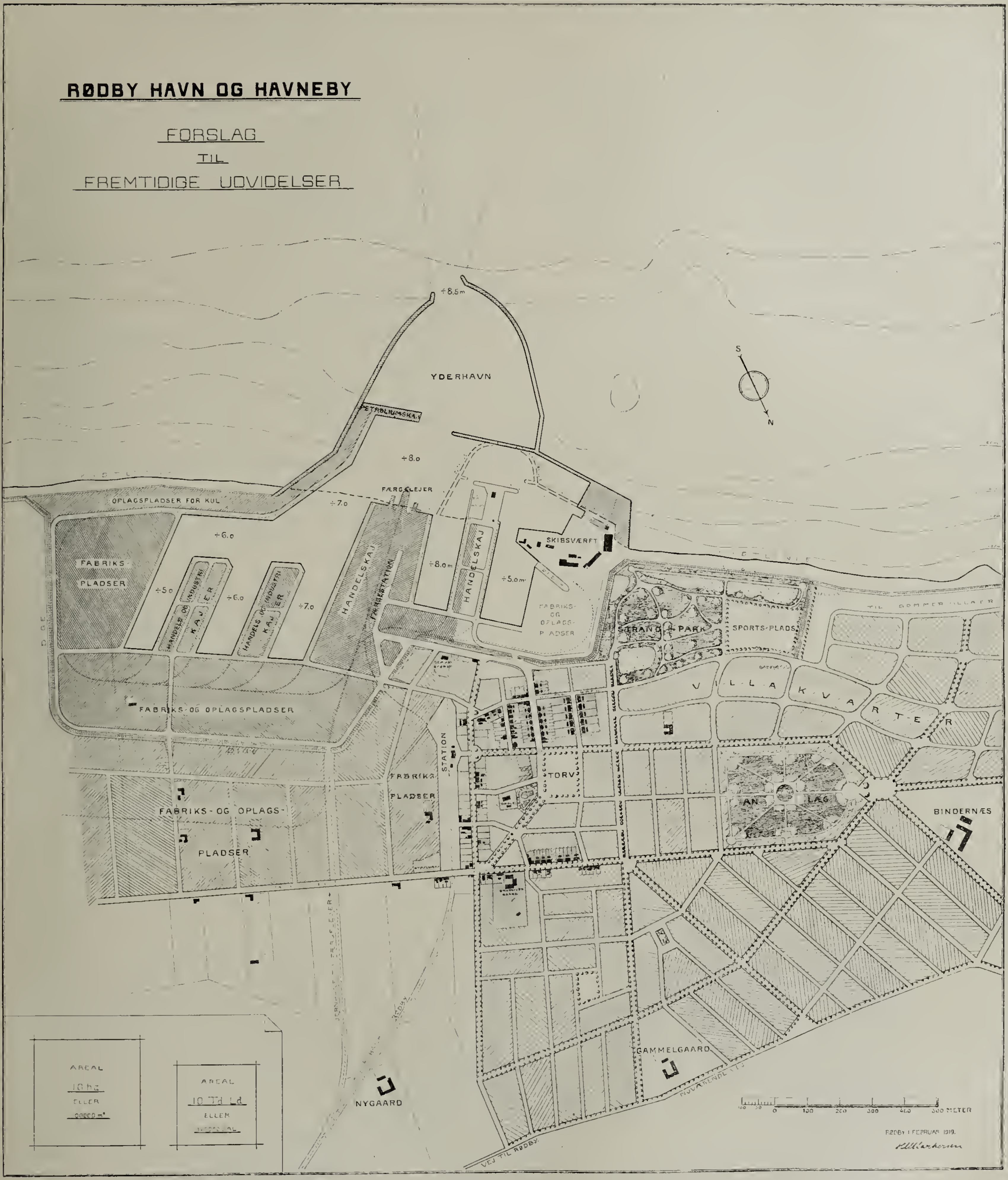
Denne gaar ud paa, som Plan B viser, at udvide Havnen ind i Land bag Fiskerihavns- og Skibsværftsbassinet, saaledes at der tilvejebringes et nyt Havnebassin paa 3 ha (5,5 Tdr. Ld.) samt nye Havnepladser til Handel, Industri og Oplagspladser paa ca. 10 ha (18 Tdr. Ld.). Det nye Havnebassin faar en Vanddybde af 5 m og indrammes af ca. 740 løb. m Kajmur. Denne Udvidelse er anslaaet at ville koste ca. 1 Million Kroner.

Ved Hjælp af Støtte fra Forretningsfolk i Kjøbenhavn og paa Stedet er der nu udlejet største Delen (ca. 60.000 m²) af det projekterede opfyldte Havneareal, og Arbejdet med denne Udvidelse, der spænder over et samlet Areal af 13 ha (ca. 23,5 Tdr. Ld.), skal paabegyndes til Foraaret og Arbejdet fremmes hurtigst muligt.

Foruden disse Arbejder anlægges for Tiden ved Havnen et Staalstøberi, og der agtes paabegyndt Opførelsen af nye Arbejderboliger med ialt 115 Lejligheder. Til Adspredelse for Beboerne findes allerede et Biografteater, og der agtes opført en Teatersal i Aar.

Alt i alt maa det siges, at der allerede er foregaaet en betydelig Udvikling ved Rødby Havn, og særlig i Betragtning af, at Terrænet ved Rødby Havn endnu for ca. 9 Aar siden var øde, og at der dengang kun fandtes 2 ensomme Gaarde paa det eksproprierede Areal, ellers ikke en Bygning.

Nu har Havnebyen ca. 1000 Indbyggere og vil i den nærmeste Fremtid faa dobbelt saa mange.

Plan C.

For at der ikke med de omkring Havnen liggende Arealer skal blive foretaget nogen Disposition, der kan blive generende for Fremtidsudviklingen, er endvidere udarbejdet en Fremtidsplan til Udvidelse, saavel af Havnen som af Havnebyen.

Dette Fremtidsprojekt er vist paa Plan C.

Den nuværende Havn er vist med punkterede Linier, og viser sig saaledes meget lille i Forhold til Fremtidsplanerne. Vestmolen forlænges, og der bygges en ny Østmole. Disse Moler naar ca. 700 m ud fra Kysten. Havnen udvides ind

i Land med flere Bassiner med Dybder op til 8 m og flere Pier'er bygges.

Det samlede Areal af Havnebassiner og Havnepladser bliver ca. 140 ha (250 Tdr. Ld.), og Havnepladserne, der tænkes anvendt til Handel, Industri og Oplagspladser, faar et samlet Areal af ca. 84 ha (ca. 150 Tdr. Ld.).

Disse Havneudvidelser vil koste ca. 12 Millioner at udføre, men det bemærkes, at man saaledes som Udvidelsen er projekteret, kan gaa frem Skridt for Skridt.

I Havneudvidelsen skaffes Plads til Færgerne til Rødby—Femern Ruten, det Projekt, der som ovenfor nævnt alle Dage har haft Indflydelse paa Havnespørgsmaalet ved Rødby, og et Projekt, man i Rødby, skønt det nu har været paa Tale i over 50 Aar, fuldt og fast tror paa maa komme til Udførelse.

Plan C viser endvidere Fremtidsplaner for Havnebyens Udvikling. Den projekterede Gadeplan spænder ialt over et Areal af ca. 250 ha (450 Td. Ld.), og man regner med, at der paa dette Areal kan blive Plads til ca. 25.000 Mennesker, idet Byen forudsættes bygget som en moderne Haveby.

Paa Planen er vist en 16 ha (28 Tdr. Ld.) stor Strandpark, ved hvilken der kan blive en ypperlig Plads for et Badehotel med tilhorende Thepavillon ude ved Vandet og Cottager langs Østersødiget. Nævnte Strandpark er forovrigt et Projekt, der straks kommer til Udførelse, idet Parken skal anlægges i Aar.

For Fuldstændighedens Skyld skal anføres, at der vest for Havnebyen findes Arealer, der er bestemt til og er fortrinligt egnede til Landingsplads for Luftfartøjer.

Læseren vil maaske her finde Anledning til at sige, at disse Fremtidsplaner er for fantastiske og altfor store til en saadan Plads, og hertil vil jeg svare: meget muligt, men i Rødby ser man saaledes paa det, at den første Betingelse for at faa udført noget er at have Ideen og Projektet, og saa er man forøvrigt glad for hvert lille Fremskridt, der opnaas.

Med Hensyn til disse store Havneplaner tror jeg dog, at der faktisk er Mulighed for, at i hvert Fald en Del af Planen kan realiseres i Betragtning af Rødby Havns udmærkede Beliggenhed frit ud til Østersøen ved det stærkt trafikerede Lollandsbælt, et Farvand, alle Skibe, kommende fra Storebælt og Kielerkanalen til Østersøen, skal passere. Som Industri- og Stabelhavn burde Stedet derfor have de bedste Muligheder.

I Forretningsverdenen har man da ogsaa allerede nu faaet Øjnene op for disse Fortrin, der jo netop efter Krigen maa siges at have faaet særlig Værdi, ligesom for den Kendsgerning, at ikke mange danske Provinsbyer kan byde paa saa store Arealer til Havn og Havnepladser med forholdsvis smaa Anlægsomkostninger paa Grund af passende Dybdeforhold ved Kysten, lavt Land indenfor denne og overalt med gode Bundforhold.

Gade i Havnebyen.

Kulkrisen i England.

Stigende Løn, synkende Arbejdsydelse, — stigende Priser.

Kullene er Hovedhjørnestenen i Englands Økonomi, og den Uro, der i de senere Aar — man erindre den store Kulstrejke for 8 Aar siden — har været i Kulproduktionen. er derfor blevet følt meget stærkt. Under Krigen er Arbejdslønnen i Kulminerne steget med ca. 50 Procent, hvorved Kulprisen ved Minens Rand er vokset til 20 sh. Nu har Minearbejderne som bekendt stillet Krav om yderligere Forhøjelse af Arbejdslønnen med 30 Procent og en Forkortelse af Arbejdstiden til 6 Timer daglig. Hvis disse Krav opfyldes, kan Konsekvenserne blive alvorlige for hele Englands Økonomi for ikke at tale om Importørerne af engelske Kul. For det første regner man nemlig med en yderligere Forøgelse i Prisen paa Kul ved Minens Rand alene som Følge af Lønforhøjelsen med 4 sh., men dernæst viser tidligere Erfaringer, hvor Minearbejdernes Lønninger er blevet sat op, at en Indrømmelse af Kravet om de 30 Procents Lønforhøjelse vil betyde en Slappelse i Minearbejdernes Arbejdsiver og derfor medføre formindsket Produktion. Dette maa selvfølgelig atter virke tilbage paa Prisen, og man regner da ogsaa med, at denne snarere vil gaa op med ca. 5 sh., men yderligere kommer hertil saa de Konsekvenser, som en 6 Timers Arbejdsdag vil medføre, og som næppe endnu lader sig overskue. Alene som Følge af en blot og bar Lønforhøjelse med 30 Procent, vil den engelske Kulproduktion faa en ekstra Belastning af 40 Mill. £. aarlig.

Disse Problemer optager i høj Grad Sindene i England, idet jo saa at sige alle Varer og Livsfornødenheder vil stige automatisk med Kulpriserne. Det er ikke meget lyse Opfattelser, der gør sig gældende i økonomiske Kredse, men det være dog sagt til de engelske Fagforeningers Ros, at deres Ledere med sædvanlig engelsk Sans for økonomiske Realiteter er klar over, at der er visse Grænser, Fordringerne ikke kan overskride, og disse er bestemte af den udenlandske Konkurrence.

Det er her i første Række Amerika, man stadig har Blikket rettet mod selv i de mest hidsige indbyrdes Stridigheder. Det kan nemlig ikke nægtes, at Amerikas Kuleksport begynder at blive en truende Konkurrence til England. Før Krigen kostede Kul i Amerika ca. 5 sh. ved Minens Rand, i England ca. 10 sh., men til Gengæld kostede det i Amerika, hvor Kulminerne ligger langt fra Kysten, ca. 7 sh. at bringe Kullene til Udskibningshavn, medens det i England kun kostede ca. 2 sh. Under disse Forhold kunde England konkurrere, men belastes nu Kulproduktionen yderligere, vil engelske Kul blive slaaet ud af de amerikanske paa mange Omraader. Saaledes vil engelske Kul, der nu afgiver Returfragt ved Englands Handel med Sydamerika, med de nye Priser ikke mere kunne betale den fornødne Fragt, medens Amerika kan betale den dobbelte og saaledes konkurrere England ud af Sydamerikas Kulforsyning og dermed af store Dele af Sydamerikas Handel. Men Kulpriserne vil jo virke videre i de øvrige engelske Industrier, der er store Kulforbrugere. Saaledes frygter man, at den store engelske Lervare- og Keramikindustri, af hvis Produktion ca. 40 Procent eksporteres, vil blive alvorlig truet. Kanada, som er et af de bedste Markeder for denne Eksport, vil automatisk glide over til Forsyning fra U. S. A. Tilsvarende Forhold regner man med i Jernindustrien, Staal- og Maskinindustrien og den umaadelig vigtige Tekstilindustri. Alt i alt er det da yderst tungt vejende Problemer den engelske Økonomi i Øjeblikket er ud for.

▫▫▫▫▫▫

❊ Fra dansk Industri. ❊

Siden vor sidste Beretning om Emissionsmarkedet har der været en Del Aktieudvidelser, hvoraf flere ganske betydelige.

Saaledes har den store Spritfusion, vi tidligere har redegjort for, givet Anledning til at *Aktieselskabet De danske Spritfabriker* har emitteret for 2 Mill. Kr. nye Aktier til 150 pCt. Herved er dette Selskabs Aktiekapital kommet op paa 5 Mill. Kr. Endvidere har *Aktieselskabet Spritfabriken »Fortuna«* udbudt for 1,7 Mill. Kr. nye Aktier til Pari Kurs. Herefter udgør Aktiekapitalen i »Fortuna« 2,5 Mill. Kr.

Aktieselskabet Dansk Konservesfabrik, Aarhus, har fordoblet sin Aktiekapital ved at emittere for 0,5 Mill. Kr. nye Aktier til 115 pCt.

Aktieselskabet Nordiske Skrivemaskinefabriker har øget sin Aktiekapital fra 0,1 til 0,5 Mill. Kr., idet 400,000 Kr. Aktier har været udbudt til 108 pCt.

Endvidere har *Sæbefabriken »Blaagaard«, Aktieselskab,* emitteret for 0,5 Mill. Kr. nye Aktier til 106 pCt. Herved er Aktiekapitalen bleven forhøjet til 1,5 Mill. Kr.

Fabriken »Tatol«, Aktieselskab, har udvidet sin Aktiekapital fra 40,000 Kr. til 200,000 Kr. De 160.000 Kr. nye Aktier har været udbudt til 105 pCt.

A/S Kruckow-Waldorff har øget sin Aktiekapital til 1,5 Mill. Kr. De 0,5 Mill. Kr. nye Aktier har været udbudt til 107 pCt.

Indenfor Cigarindustrien er der endelig underhaanden, d. v. s. uden offentlig Aktieudbud, bleven dannet et nyt Storforetagende under Navnet *Aktieselskabet De danske Cigar- og Tobaksfabriker*, der betegner en Sammenslutning af Firmaerne Chr. Augustinus, E. Nobel og Horwitz & Kattentid. Aktiekapitalen i det nye Foretagende udgør fuldt indbetalt 5 Mill. Kr.

▫▫▫▫▫▫

Fra Nabolandene

Norges statistiske Centralbureau har udsendt en Oversigt over *Norges Handel med Udlandet i 1917.*

Den samlede Vægt af de mellem Norge og Udlandet i 1917 omsatte Varer er beregnet til 5,4 Mill. Tons. Heraf falder 3,3 Mill. paa Indforslen, 2,1 paa Udførs-

len. Omsætningens samlede Værdi er beregnet til 2,45 Milliarder Kr. Importen har andraget 1,66 Milliarder Kr., Eksporten 0,79 Milliarder Kr. For de foregaaende 5 Aar udgør Værdi- og Vægttallene henholdsvis følgende:

Aar	Værdi (Mill. Kr.) Import	Eksport
1912	526	325
1913	552	381
1914	567	394
1915	868	661
1916	1354	975

Aar	Vægt (Mill. Tons) Import	Eksport
1912	4,84	3,68
1913	4,95	4,01
1914	5,11	3,59
1915	5,71	3,75
1916	5,75	3,33

Handelsomsætningen i 1917 er sammenlignet med 1916 for Indforslens Vedkommende gaaet ned med 2,4 Mill. Tons eller 42 pCt. Paa Grund af den voldsomme Prisstigning er Værdien samtidig steget med 300 Mill. Kr. eller henved 23 pCt. For Eksporten er der Nedgang baade efter Vægt og Værdi. Forholdsvis kan Nedgangen udtrykkes ved Procenttallene 38 og 20. Absolut set er Eksporten i Værdi næsten 200 Mill. Kr. mindre i 1917 end i 1916.

Mindre Meddelelser.

Købestævnet i Fredericia.

Købestævnet i Fredericia afholder atter i Aar et Foraars-Købestævne, nemlig i Dagene 5.—13. April. Tilslutningen hertil synes at være god, og Købestævnets Bestyrelse melder, at paa det nærmeste al Plads er optaget. Der vil paa det kommende Stævne sikkert blive Anledning til at undersøge, om en mulig Udvidelse af Stævnets Rammer alligevel ikke foreløbig kunde iværksættes med noget mindre Midler end med de 700,000 Kr., Købestævnet har ønsket af Finansudvalget, hvilken Sag vi tidligere har omtalt.

En norsk Varemesse.

Det synes som om Varemessen nu gaar sin Sejrsgang gennem alle Lande. Den nyeste Varemesse bliver den norske, der nu efter indgaaende Forarbejder er vedtaget afholdt i September Maaned d. A., antagelig paa det centralt beliggende Fæstningsterræn paa Akershus i Kristiania. For os herhjemme, der ganske vist meget hurtigt fik et Købestævne, men stadig mangler en virkelig Organisation af dette, er det interessant at bemærke, at Bestyrelsen for den norske Varemesse faar en virkelig landsomfattende og repræsentativ Karakter. Af Medlemmerne vælger nemlig *Norges Industriforbund* (Industriraadet) 5 Medlemmer, *Norges Haandværkerforbund* 3 Medlemmer, *Den norske Handelsstands Fællesforening* 4 Medlemmer, *De norske Eksportnæringers Landsforbund* 2 Medlemmer og *Norges Oplysningskontor for Næringsvejene* 1 Medlem. Desuden vil antagelig en Repræsentant for Staten og maaske en Repræsentant for Kristianias Kommune tiltræde Bestyrelsen.

Et Tidsskrift for Organisationsspørgsmaal.

Under Redaktion af Direktør *E. Nordlund*, tidligere Direktor i Sveriges Industriförbund, er der i Stockholm grundlagt et nyt skandinavisk Tidsskrift, nemlig »Nordisk Tidsskrift i Organisation«. Det er Tidsskriftets Mening at behandle samtlige Organisationsspørgsmaal, baade de indre og ydre i Industrien og Forretningslivet. Det første Hefte foreligger nu i et overordentlig smukt Udstyr og med et Indhold og en Medarbejderfortegnelse, der giver gode Løfter for Fremtiden. Som det første Bidrag i en Serie Biografier af nordiske Organisatorer bringer Tidsskriftet en paa dansk affattet Artikel om det danske Industriraads Formand, Ingeniør Alex. Foss, med en Skildring af dennes Indsats paa Organisationsarbejdets Omraade.

Vi anbefaler det ny Tidsskrift ogsaa til den danske Industris Bevaagenhed.

„Interessekontorerne“ udbredes i Sverige.

Den svenske Komité for Udarbejdelsen af en Normalplan for »Interessekontorer« har nylig været samlet til Møde i Stockholm under Forsæde af Konsul H. Holm fra Gøteborg.

Blandt de Spørgsmaal, der behandledes, var ogsaa, hvorvidt de svenske Interessekontorer for Fremtiden skulde indskrænke sig til udelukkende økonomiske Opgaver, eller om man for Fremtiden yderligere skulde indlemme under Virksomhedsomraadet de øvrige Velfærdsopgaver af forskellig Art. Komitéen valgte dette sidste.

Derimod besluttede man, at Anskaffelsen af Levnedsmidler bør udelukkes fra Interessekontorets Program, hvorimod Bibeholdelsen under Interessekontorerne af Marketenderierne ved en Del større Industrier mentes at være formaalstjenlig.

Forslaget skal nu behandles nærmere af et Udvalg, som derefter slutteligt skal udarbejde Normalprogrammet og til Sommer udgive det i Trykken.

Det svenske Industriforbund har i den seneste Tid faaet en Masse Forespørgsler angaaende en formaalstjenlig Organisation af Interessekontorvirksomheden. Under Krisetiden har man nu under Hensyn ogsaa til de ventede højere Skatter beskæftiget sig med Normalplanen.

Alt ialt fortsætter Interessekontor-Systemet sin Sejrsgang i Sverige. Det vilde sikkert være ønskeligt, om Bevægelsen ogsaa herhjemme tog det kraftige Opsving der fra visse Sider arbejdes for, og som Sagen selv i saa høj Grad gør berettiget.

Tysklands Sukkerindustri i 1918.

Ifølge en af Tysklands Sukkerindustriforening udsendt Aarsberetning beløb Tallet paa arbejdende Sukkerfabriker i 1918 sig til 307 imod 312 det foregaaende Aar, medens det til Roedyrkning udlagte Areal udgjorde 375.745 Hektarer mod 388.151 Hektarer i 1917.

Den samlede Mængde Roer, der blev anvendt i alle Landets Sukkerfabriker, anslaas til 9,129 Mill. Pund mod 9,284 Mill. Pd. det foregaaende Aar, og Produktionen af Raasukker beløb sig til 1,412 Mill. Pd. mod 1,571 Mill. Pd. i den foregaaende Kampagne.

Bayern har i 1918 haft 3 Sukkerfabriker i Gang

mod 2 i 1917 og 1916. Roedyrkningen optog 3,890 Hektarer mod 3,351 Hektarer i det foregaaende Aar. Mængden af Roer maalt i Pund var i 1918 111 Mill. mod 81 Mill. i 1917. Endelig beløb Produktionen af Raasukker sig til 17 Mill. Pd. mod 13 Mill. Pd. i 1917.

Ifølge ovennævnte Rapport er Mængden af anvendte Roer foruden i Bayern ogsaa i Stigning i Brandenburg og Schlesien, hvorimod den er i stærk Tilbagegang i Øst- og Vestprøjsen, i Hannover, Hessen-Nassau, Thüringen og Brunsvig.

10 tyske Sukkerfabriker er beliggende paa det af de allierede Magter besatte Territorium.

Organisering af den mindre Industri i Frankrig.

I Lyon er der blevet dannet en Organisation, der har til Hensigt at samle alle de smaa industrielle Virksomheder i hele Landet og hjælpe til at udvikle dem og skaffe deres Produkter videre Udbredelse. Organisationen, hvis Navn er: »Offiee Syndieal de l'Industrie franeaise«, vil blive at betragte som et stort Firma, der forhandler alle Medlemmernes Fabrikater.

Statsmonopoler i Italien.

Den italienske Finansminister Sign. Meda har i det italienske Parlament fremsat Forslag om, at Staten midlertidig skal overtage al Handel med følgende Varer: Kaffe, Te, Sukker, Petroleum, Spiseolier, Parafin og andre mineralske Olier, Kul, Koks (ikke italienske Koks), denatureret Spiritus, eksplosive Stoffer og elektriske Lamper. Endvidere at Staten skal overtage Monopolet paa Produktion og Salg af Kvægsølv, Kinin og disses sekundære Produkter.

Med det nuværende Parlamentsflertal menes Forslaget at have alle Chaneer for at blive ført igennem, og den italienske Stat vil da for et Stykke Tid komme til at optræde som Storkøbmand, der har den Fordel at være uden Konkurrenter, og som Følge deraf vil kunne belaste de monopoliserede Varer med nogle klækkelige Priser.

Naturligvis er man fra Erhvervenes Side fremkommet med skarpe Protester i den Anledning, og navnlig har Forslaget om Indførelse af Statsmonopol for Indkøb af Kul vakt megen Uro i industrielle Kredse, der endog har henvendt sig til Kuleksportørerne i England og Amerika for at faa dem til at stille sig Side om Side med dem i Kampen mod de foreslaaede Statsmonopoler.

Udstilling i Bukarest.

Ifølge Meddelelse til Industriraadet agtes der i Aaret 1920 afholdt en Udstilling i Bukarest over Vareprøver m. m. under Forsæde af Rumæniens Handelsminister. Danske Handlende, Industridrivende og Landmænd er opfordret til at deltage i Udstillingen for derigennem at give et Billede af Produkterne fra vort Land. Henvendelse om Deltagelse i Udstillingen rettes til: St. Moraresco-Adria, 2, Rue de la Bourse, Bucarest.

Japans Træmasseindustri.

Japans Træmasseindustri opgives nu at have naaet en saadan Kapaeitet, at den dækker det indenlandske Behov. I 1915 importeredes 52,000 Tons Masse, i 1917 derimod kun 14,000 Tons, da Hjemmeproduktionen var oppe paa ialt 150,000 Tons. De japanske Papirfabriker udvider nu for at fremme Produktionen og yderligere fremstille 30,000 Tons pr. Aar.

De Forenede Stater, Sverige og Kanada var tidligere de vigtigste udenlandske Leverandører af Træmasse til Japan.

Japan og Kina.

Som bekendt er Japan stærkt interesseret i Kinas store naturlige Rigdomme, og der er ingen Tvivl om at Retningslinien i saa Henseende gaar bort fra Evropa (og delvis ogsaa fra Amerika) hen imod Japan. Eksempler paa denne Udvikling er f. Eks. disse: I de største hidtil fundne Jernlejer i Kina, Nanking Jernværkerne, har ved en af de sidste økonomiske Overenskomster mellem Japan og Kina det japanske Krigsministerium faaet en vis Andel. Jernertserne i disse Lejer er paa Grund af deres ringe Svovlindhold særlig velegnede til Fremstilling af Jern til særlig stærk Belastning; og under japansk Medvirkning forbereder man nu Opførelsen af et Staalværk der. — For nogle Aar siden fik Standard Oil Co. tildelt en Koneession til Udnyttelse af nogle ret store Oliefelter i Jen-Tsehang i Provinsen Shansi; Standard Oil Co. og den kinesiske Regering havde i Fællesskab anlagt deri 1,2 Mill. Doll. Da Betingelserne for Udnyttelsen imidlertid ikke opfyldtes, er Felterne nu blevet overdraget til det kinesisk-japanske Development Co.

▫▫▫▫▫▫

Kataloger o. l.

Burmeister & Wain har udsendt et overordentlig smukt udstyret Katalog over Selskabets Skibs-Dieselmotorer med tilhørende Beskrivelse af Fabrikationen og leverede Maskiner og Skibe. Skriftet omtaler Dieselmotorfabrikationen, lige fra B. & W. i 1904 tog Fabrikationen af Land-Dieselmotorer op, der atter i 1911 fulgtes af Skibs-Dieselmotorerne, til disses nyeste Sukees i de talrige Skibe, Selskabet selv har bygget paa sin Værftsafdeling, og som snart er kendte paa alle Verdenshave. Samtidig gives en anskuelig Beskrivelse af den store Virksomhed med sit Jernstøberi, Metalstøberi, Staalværk, Storsmedie, Kedelsmedie, Maskinværksted m. m., der netop nu har afsluttet meget betydelige Udvidelser, som bringer dette vort største industrielle Foretagende yderligere frem i den moderne Maskinindustri.

Værktøjsstaal m. m. Fra Firmaet Sheffield Climax Steel Comp. Ltd. har vi gennem dets herværende Generalrepræsentant, *Johannessen & Fenger A/S*, modtaget et Katalog over Hurtigdrejestaal, Værktøjs-Diegelstøbestaal samt Climax Universal-Værktøjsstaal, hvilket sidste ikke behøver at anløbes og saaledes betyder noget helt nyt paa dette Omraade. Dette Staal skal egne sig særlig godt for Luftværktøj, Mejsler o. l. og har vakt stor Opmærksomhed i Værftsindustrien og Reparationsværksteder.

▫▫▫▫▫▫

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Nye Rationsforøgelser.

De allierede Regeringer er nu gaaet ind paa, at følgende af de i den dansk-amerikanske Handelsoverenskomst fastsatte Importrationer forhøjes eller forandres saaledes:

Rationen for Rieinusolie forhøjes fra 10 Tons til 100 Tons, for Raakobber, Messing m. m. fastsættes en Ration paa 3500 Tons, for Kobberfabrikata 2500 Tons, for Raahamp, Tovværk o. a. Hampefabrikata, Raajute og Jutefabrikata en Ration paa ialt 11,120 Tons. Rationen for Stivelse — 1000 Tons — forhøjes til 2500 Tons, der omfatter alle Slags Stivelser undtagen Kartoffelmel og Kartoffelstivelse. Harpiksrationen — 1500 Tons — forhøjes til 2000 Tons. Rationen for Silkegarn og Silkefabrikata forhøjes fra 200 til 800 Tons. Rationen for Fjer ophæves.

Eksport til Tyskland af frilistede Varer.

Fra Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget en fra det herværende britiske Gesandtskab stammende revideret Fortegnelse over de frilistede Varer. I den Fortegnelsen ledsagende Note fra det engelske Gesandtskab anføres det, at de paa Fortegnelsen opførte frilistede Varer kan eksporteres frit og uden Indskrænkninger fra Danmark til et hvilket som helst Land, derunder ogsaa Lande i Krig med England. Selvfølgelig gælder dette kun Klausulforpligtelserne, og fritager saaledes ikke for bestaaende Udførselsforbud el. l.

Listen henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat.

Eksportlicenser fra U. S. A.

Opmærksomheden henledes paa, at der i Industriraadets Sekretariat henligger til Gennemsyn Lister med Specifikation over de Varepartier, for hvilke War Trade Board i Washington har udstedt Eksportlicenser i Tidsrummet fra 5. til 24. Februar.

Frugt vestfra.

Ifølge Meddelelse fra Danish Trade Offiee, Washington, har War Trade Board truffet den Afgørelse, at der under »Frugt«, som findes paa Fortegnelsen over de Varer, for hvilke Import kan finde Sted til Danmark uden Afgivelse af Garantierklæring (Frilisten), ikke kan henføres tørret Frugt. For Importen af denne Vare vil der derfor kræves afgivet Garantierklæring. Samtidig har War Trade Board dog bestemt, at Varen skal betragtes som urationeret.

Henkogt Frugt betragtes som omfattet af Frilisten.

Engelsk Indførselstilladelse for Grubetømmer og Træ.

Ifølge Meddelelse fra Udenrigsministeriet vil der nu blive indrømmet Tilladelse til Køb af Grubetømmer (pit wood) i Skandinavien og Finland til Import til Sydwales, ligesom Ansøgninger om Indførselstilladelse vil blive velvilligt behandlet. Endvidere har Board of Trade udstedt en almindelig Indførselstilladelse gældende til 1. Juli for Import af haarde Træsorter.

Den britiske Eksportforbudsliste.

Opmærksomheden henledes paa, at der i Industriraadets Sekretariat henligger til Gennemsyn Udklip af »The London Gazette« for den 7. og 14. Februar indeholdende Bekendtgørelser om Ændringer i og Fjernelser fra den britiske Eksportforbudsliste.

Endvidere henligger der Udklip af »Board of Trade Journal« for den 6., 13. og 20. Februar indeholdende Oversigter over Lempelser i de paagældende Eksportforbud.

Den engelske Friliste.

Ifølge Meddelelse fra Danish Trade Offiee, London, betragtes nedenstaaende Artikler som faldende ind under *Kniplinger og Guipure* (Laces and Guipure) paa Frilisten:

Curtain Net;
Fine netting;
Faneynets;
Mosquito netting;
Tulle;
Figured Madras muslin veilings and
Articles made wholly or principally of laee.

Ifølge Telegram fra Danish Trade Office, London, betragtes endvidere *Kalkerlærred* (tracing cloth) som faldende ind under Betegnelsen *Kontorrekvisitter* (office supplies) paa Frilisten, saaledes at Importen af denne Artikel kan finde Sted uden Afgivelse af Garantierklæring.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)

TIDSSKRIFT FOR
INDUSTRI
UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
· ORGAN FOR INDUSTRIRAADET ·

Nr. 8 15. APRIL 1919

Fri- eller Tvangsøkonomi?

En tysk Kritik af det Rathenauske Organisationssystem.

Det vil endnu være i frisk Erindring, hvorledes man i Tyskland meget snart efter Krigens Udbrud kom ind paa en Organisering af det samlede økonomiske Liv som naturlig og nødvendig Følge af Blokaden. Det gjaldt om at holde Hus med de Forraad, man havde, resp. de stærkt formindskede Tilførsler, der endnu stod til Raadighed. Denne Organisation antog snart, under Trykket af Begivenhedernes Udvikling, et i den økonomiske Historie hidtil ukendt Omfang. Den omfattede baade Produktion, Omsætning, Fordeling og Forbrug og virkede saavel indadtil som i den endnu resterende udenrigske Omsætning. Her i Tidsskriftet har vi iøvrigt saa ofte omtalt disse Systemer, navnlig den Betydning de allerede eksisterende, ad frivillig Vej skabte industrielle Organisationer havde for Systemets Virkning overfor Produktionslivet, at vi sikkert kun behøver at strejfe disse Emner for i Erindringen at vække Billedet af den umaadelige Organisationsbygning, der skabtes i hine første Krigsaar, og som aftvang hele Verdenen Beundring, — indtil den mægtige Bygning, udhulet og udmarvet styrtede sammen.

Men inden Sammenbruddet kom, og inden Udviklingen var naaet saa langt, at man maatte regne med eller i al Fald frygte et saadant Sammenbrud, fordi selv det mest sindrige System og de mest fint udarbejdede Rammer nu en Gang ikke kan erstatte et manglende Indhold, havde der som Følge af de i de første Krigsaar opnaaede gunstige Resultater udviklet sig noget i Retning af en ny økonomisk Religion i Tyskland, hvis Løsen var: Organisation og atter Organisation. Det var ingenlunde uforklarligt, thi man saa nu pludselig, hvorledes man ved hensigtsmæssig Organisation kunde faa langt mere ud af de til Raadighed staaende Midler, og med Skam maatte man erkende, hvilket Sløseri og Spild af Kraft og Materialer, man tidligere havde gjort sig skyldig i. Det er da heller ikke for meget sagt, at Tyskland *uden* denne rationelle Økonomisering vilde være kørt i Staa maaske allerede meget tidligt. Ogsaa den øvrige Verden fulgte jo mere eller mindre snart i Tysklands Fodspor med omfattende Organisation af det økonomiske Liv med tilhørende Centralisering, Rationering o. s. v. Under disse Forhold opstod da efterhaanden den Tro, at en ny Tid var inde, hvor det økonomiske Liv til Fordel for alle skulde sammenfattes i en stor, mangeartet Organisation, saaledes at Idealet maatte blive Samfundets Omdannelse til en kæmpemæssig, fintdelt Organisme, der, under en central Ledelse og styret af et bestemt Normalprogram, arbejdede med mindste Kraftspild og sikrede det største Udbytte og den ligeligste Fordeling. Disse Anskuelser koncentreredes i de Skrifter, hvormed *Walther Rathenau* behandlede de ny økonomiske Problemer, og af hvilke navnlig Afhandlingen »Die neue Wirtschaft« har opnaaet en sjelden Berømmelse og Udbredelse. Walther Rathenau havde da ogsaa adskillig større Krav paa at blive hørt end en hvilkensomhelst anden økonomisk Forfatter, thi for det første indtog Rathenau som den ledende Direktør for det store Millionselskab »A. E. G.« en fremragende Stilling i den tyske Storindustri, en Stilling, han allerede tidligere havde underbygget ved sin personlige Fremtræden som Tænker og Skribent, og for det andet var han den geniale Organisator af den tyske Krigsraastof-Forsyning, som han kun faa

Dage efter Krigens Udbrud tilbod at tilrettelægge med saa langtrækkende Dispositioner for Øje, at det vakte almindelig Forbavselse i det daværende kampglade og ubekymrede Tyskland.

Tiderne har forandret sig. Der kom Dage, hvor man i Tyskland haardt maatte sande, at med Organisation alene er det ikke gjort. Men jo mindre Indhold man havde at lægge i Rammerne, des flere nye Reglementer og Foranstaltninger gennemfortes der. Det hele System af Forbud og Paabud, af Kort og Skemaer virkede forstærkende paa sig selv som en Lavine, der først er sat i Gang. Alt blev indviklet og kompliceret, og for at klare de sværeste Tilfælde gjordes selv de letteste Selvfølgeligheder indviklede. Tyskland havde naaet et nyt Stadium, hvor Begejstringen for de Rathenauske Idealer var stærkt afkølet. Nu var det ikke længere Organisering, man talte om, men *Over*organisering. Det »tadellose«, genialt udtænkte og fint arbejdende System maatte se den Tort, at selv det disciplinelskende Tyskland aabent erkendte, at det egentlig mest var alt det forbudte, Smughandel o. l., der virkede bedst og gjorde størst Nytte, og den almindelige Moral, navnlig overfor Begreberne »Tro og Love« og »Dit og Mit«, forkvakledes i forfærdende Grad.

Saa kom Vaabenstilstanden og med den Revolutionen. »Det nye Tyskland« skulde debutere, og Skæbnen vilde det hverken værre eller bedre, end at det just blev de Partier, der kom til Magten, der ifølge deres eget Program og Fortidens letsindigt udstedte Veksler var bundet til at knytte Tysklands hele økonomiske og dermed nationale Genrejsning til et økonomisk Program, der har den mest uheldige Lighed med det System, paa hvis lurvede Ruiner man sad. Menneskene er glemsomme, og Verden vil bedrages, og saaledes gaar det til, at Masserne i Tyskland nu med Fanatismens Stædighed kræver opbygget »i Folkets Navn« nøjagtig samme Bygning som den, der med sit kejserlig-kongelige Stempel var Genstand for deres demokratiske Had og som knuste dem i sit Sammenbrud. Thi det skal understreges, at en mere gennemført Stats-Socialisme, en større Mangel paa Respekt for den privates Ret og Undertrykkelse af al Frihed end, hvad den tyske Krigsøkonomi præsterede i sine sidste Leveaar, kan overhovedet ikke tænkes.

Det er da intet Under, at man i besindige tyske Kredse, ja man tør godt sige rundt om i hele Folket, nu staar mildest taget tvivlende overfor Muligheden af, at en *ny* Tvangsøkonomi kan bøde paa den gamles Skader og genopbygge, hvad der er brudt sammen. Under disse Forhold har det da særlig Interesse at se, hvorledes nu en videnskabelig Kritik kommer til Orde overfor de Rathenau'ske Trossætninger, der efter i nogen Tid nødvendigvis at have været stillet i Skygge af Begivenhedernes Gang, nu altsaa atter har Medbør. Takket være Rathenaus glimrende Evner, der spænder fra Økonomien til Filosofien, er det nu ingenlunde en let Sag at imødegaa ham paa fyldestgørende Maade. Først den tyske Nationaløkonom *Leopold von Wiese* synes dette at være lykkedes, idet han med sit Skrift »Freie Wirtschaft«, der direkte er rettet mod Rathenaus »Neue Wirtschaft«, har vakt stor Opmærksomhed og Anerkendelse. Vi skal her i store Linier gengive Wieses Betragtninger, der har saa meget større Interesse, som disse Problemer jo ingenlunde kun er indskrænket til at have Gyldighed for Tyskland.

Wiese begynder straks med at slaa fast, at ihvorvel Rathenaus System er et Produkt af den nationalistiske Krigsaand og som saadan forældet, har det dog sin Betydning at imødegaa dets Teori, fordi det spiller Kortene i Hænde paa den kommunistiske Socialisme. Skønt Rathenau langt fra er erklæret Socialist, men nærmest radikal Økonom, maa hans System virke lidet glædeligt paa alle Tilhængere af en fri Økonomi. Udført i Praksis vil det umuliggøre det tyske økonomiske Livs Genrejsning. Det fri Marked med dets Prisdannelser og Forbrugets Ledestjerne for Produktionen er de Bestanddele af en liberal Økonomi, som selv ikke en socialistisk Stat ustraffet kan opgive. Netop de Tilhængere af det gamle økonomiske System, som nu i Tyskland er villige baade til at anerkende den demokratiske Stats politiske Form og det økonomiske Fællesskab mellem alle Samfundets Faktorer, maa efter Wieses Mening paa det mest energiske bekæmpe Kommunismens Tvangsorganisation med dens Underbinding af den personlige Ydelse gennem rigoristisk Centralisation. Ogsaa i den nye Verden, man nu tilstræber, maa der være Plads for arbejdsvillig Foretagsomhed og for en Handel, der kan naa ud over Landets Grænser og arbejde paa Verdensmarkedet, — det hvis selve Væsen er uforeneligt med Tvangssystemer. Wiese gør sig absolut ikke til Talsmand for reaktionære Anskuelser, men betoner blot, at skal der i det ny Tyskland komme en Sammensmeltning i Stand gennem Socialismen og Liberalismen, maa oppor-

tune Hensyn sættes i første Række. Hvis ikke er Riget dømt til økonomisk og national Undergang.

Wiese vender sig med megen Kraft mod den Militarisering af det økonomiske Liv, som netop den radikale og i sin Filosofi antimilitaristiske Walther Rathenau staar som Fader til. Med Rette peger han paa den uløselige Modsætning, der findes mellem Rathenaus Økonomi og hans Samfundsfilosofi. Thi Rathenau har i sine baade nyere og tidligere Skrifter vendt sig stærkt mod vor Tids fremadskridende »Mekanisering« af al Kultur, endog af selve Sjælelivet, medens det han stiller op som Idealer paa de økonomiske Omraader *netop* bliver en Mekanisering til det yderste. Rathenau har selv skildret det af ham skabte krigsøkonomiske System saaledes: »Nu maatte alle Landets Raastoffer bringes under Tvang, ingen og intet maatte længere følge egen Vilje og egne Vilkaar, ethvert Stof, ethvert Halvprodukt maatte ledes, saa at intet gik til Spilde i Luksus og til sekundære Formaal; disse Veje maatte inddæmmes »gewaltsam«, saaledes at de flydende Strømme automatisk mundede ud i de paagældende Færdig-Produkter og Anvendelsesformer, som Hæren krævede«. Efter disse Regler, der saaledes først gjaldt paa Raastofomraadet, blev til sidst hele det tyske økonomiske Liv ledet, og i Overensstemmelse med, hvad vi ovenfor har anført, erklærer ogsaa Wiese, at end ikke den mest vidtdrevne Merkantilisme i tidligere Tider har præsteret blot tilnærmelsesvis Mage til Statsindgreb, som man har set i Tyskland, saa snart det Rathenau'ske Princip først var trængt fuldstændig igennem. Systemet kulminerede i Tvangsorganisationer i alle Retninger, hvorved den enkeltes Ret og Indsats fuldstændig traadtes under Fødder. En uhyre Magt lagdes i Hænderne paa Organisatorerne af Systemet, og i Stedet for den tilstræbte, genialt udtænkte Enheds-Maskine fik man et uhaandterligt, tids- og værdislugende Apparat.

Det virker helt forfriskende fra tysk Side, saaledes som hos Wiese, at møde Erkendelse af, at »al Overorganiserings og al overdreven Statssocialismes Grundfejl er at søge i den Tro, at man simpelt hen kan *bortkommandere* Vanskeligheder og Uretfærdigheder«. Wiese gaar nu hele Krigsøkonomiens Synderegister igennem, idet han dog selvfølgelig fremhæver, at de *ydre* Forhold jo ogsaa bar deres Del af Skylden, og han naar til det Resultat, at den Socialisering af Erhvervslivet, der nu kræves som noget nyt og velsignelsesrigt, allerede har hersket under Krigen og paa en saadan Maade, at Sporene burde skræmme. Skulde man lære noget af, hvad der var skabt under Krigen, da maatte det være, hvorledes man *ikke* skulde bære sig ad.

Overfor selve Rathenaus »Neue Wirtschaft« beskæftiger Wiese sig særlig med Rathenaus Tilbøjelighed (som Rathenau jo deler med ikke faa ogsaa i andre Lande end Tyskland) til i det økonomiske Liv i første Linie at se *ikke* Produktions- og Fordelingsproblemerne, men *Forbrugspolitiken*. Kun herigennem er Rathenau naaet til det »frygtelige« Forslag, som Wiese kalder det, at lade Forbruget blive en Fællessag og et Statsanliggende. En eller anden Myndighed skulde da bestemme de forskellige Behovs Rækkefølge, efter hvilken disse maatte tilfredsstilles, og iøvrigt skulde Systemet sikres ved Forbud o. l. Man skulde i Sandhed tro, at Tyskerne havde faaet nok af den Slags; og selv om Forholdene nu nødvendiggør den strengeste Sparsommelighed i Tyskland, saa giver man dog villigt Wiese Ret, naar han overfor denne »Forbrugets rationelle Organisering« fremhæver, at der dog skal lidt Kulør over Tilværelsen, og at enhver har sin Luksustrang, den være sig nok saa beskeden, som han nu engang er lykkelig ved, og som ikke er gjort af med at henvise til en Tabel med videnskabelig Inddeling af Behovenes tilladelige Tilfredsstillelse. Forbud vil her snarere skærpe Appetiten, siger Wiese, og unægtelig giver de øjeblikkelige Forhold ham Ret!

Men det er ikke blot paa Forbrugets Omraade, at Rathenau optræder som Reformator. Ogsaa *Produktionen* vil han omskabe og hermed komme bort fra alt Sløseri og Spild. Wiese tager hans Kritik op og klarlægger, hvorledes det frie økonomiske System, der dog som Helhed har hersket inden Krigen ogsaa i Tyskland, netop gennem de naturligt skabte Organisationer og Interessefællesskaber paa alle Omraader repræsenterede et Sammenspil af Kræfter og Interesser, som man ingenlunde kunde lade haant om, eller betegne som Anarki. Naar man betænker, hvad der var opnaaet selv af international Organisation paa Handelens, Pengevæsenets, Samfærdslens Omraade m. m., maa man utvivlsomt give Wiese Ret. Selvfølgelig arbejdede det økonomiske Verdenssystem, man kendte før Krigen, inden Staten med Restriktioner og Tvang greb ind, samtidig med mange overflødige Tab og Omkostninger, men kun ad Udviklingens Vej kan man gøre Sy-

stemet mere rationelt, medens det vil blive meget vanskeligt at gøre det bedre ad Tvangsvejen. Skal man tale om Anarki, da skabes dette nok snarere af for megen Tvang — jvfr. ogsaa Rusland. Overfor Rathenaus Lære om det rationelle Arbejde kan da Wiese med Rette pege hen paa Krigsokonomien med dens vanvittige Omkostninger og Omveje og paa den Tendens, Statsdriften har til at gøre alt dyrt, daarligt og omstændeligt.

Paa *Fordelingens* Omraade viser Rathenau endelig en ubetinget Modsætning til Socialismen, idet han henviser alle Forhaabninger om Kapitalrentens Afskaffelse og om hele Økonomiens Nationalisering til et Tidsafsnit, vi allerede har bag os. Kapitalrenten betyder efter Rathenaus Anskuelse ikke andet end den Tilbagebetaling, som hele Verdens Industriøkonomi aarligt udkræver til sin egen Fremvækst. Kapitalen bliver da den Organisme, som leder Verdensstrømmen af Arbejde til de mest paakrævede Steder, medens der maa sikres Kapitalisten en fornuftig Rente til Opnaaelse af dette Formaal. Wiese gaar løs paa dette svage Punkt i det Rathenau'ske System, idet han viser, at det er uforeneligt med det øvrige økonomiske Program, som tilsigter en Tvangsordning baade af Forbrug og Produktion. Rathenaus modificerede Statssocialisme bliver saaledes kun en haltende Marxisme. Og naar Rathenau ikke tilstræber en direkte Overtagelse af Produktionsmidlerne fra Statens Side, er Wiese ondskabsfuld nok til at erklære, at dette ikke sker, fordi Rathenau dog ønsker at beholde »et System, hvor Mænd af hans Type og Afstamning kan beholde Herredømmet over det økonomiske Liv og ikke skal udlevere det til Arbejderrepræsentanter og Gehejmeraader«.

De mere almen-menneskelige Fænomener, imod hvilke Rathenau har rejst Kampen, nemlig Luksus og Lediggang, vil han bekæmpe ved Luksusforbud og Arverettens Indskrænkning. Det vil være nyttigt ogsaa for os i det neutrale Danmark at lægge Mærke til, saaledes som Wiese paapeger, at det er uhyre forklarligt, at der hos en saa strengt dømmende og retfærdigt tænkende Mand som Rathenau opstaar den største Harme over de Udskejelser, den saakaldte Kapitalisme har paa sin Samvittighed under Krigen. Men at gøre selve Produktionslivet og de herskende økonomiske Love ansvarlige for al den »Gullasch«, Svindel og Umoral, som disse Aar har været Vidne til, er mildest taget at rette Smed for Bager. Selve den Omstændighed, at *alle* Samfundsklasser efter bedste Evne har deltaget heri, maa være det bedste Bevis for, at man ikke for de strengt økonomiske Problemer maa glemme de rent menneskelige Egenskaber, hvis Forædling man dog billigvis maa paalægge andre end Nationaløkonomerne.

Med de nyeste Erfaringer fra det kommunistiske Rusland *in mente* er det overmaade interessant at læse, hvorledes Wiese sammenfatter hele det Rathenau'ske Program samt al anden Socialisering derhen, at man gennem denne saakaldte Demokratisering af Erhvervslivet i Virkeligheden vil komme til at lægge hele dette i Hænderne paa ganske faa Monopolherrer og frem for alt i Hænderne paa den store Bankkapital. Det kan nemlig være meget godt med alle de indviklede Systemer og Organisationer og Statscentraler og hele det kæmpemæssige Forvaltningsapparat, der skal sættes i Scene. Til syvende og sidst er det dog Menneskene bag Systemet, der skal drive dette. Et Steds maa hele Magten løbe sammen, og naar den da iforvejen er saa koncentreret som i et kommunistisk Samfund, maa de ledende Topfigurer nødvendigvis faa en saa uhyre Magt, som man end ikke i Drømme kan udstyre selv de mægtigste nuværende »Storkapitalister« og »Monopolherrer« med. Det folkelige Selvstyre har ogsaa paa dette Omraade en slem Tilbøjelighed til at tendere mod det krasseste Diktatur.

Som man ser, er det overmaade interessante Problemer og netop de, som er de mest brændende i Tiden, der her er taget op. Efter at Verdensøkonomien gennem 4—5 Aar har haft det største Værditab at notere, som Historien nogensinde har set, staar man nu foran Genrejsningens Stund med Krav fra alle Sider, der hver for sig vil betyde Formindskelse af Produktions-Kraften og Svækkelse af Kapitaldannelsen. Hvorledes Opfyldelsen af disse Krav da skal rimes sammen med Dagens og Vejens ubønhørlige Virkelighed er ikke let at se. At blive staaende ved det gamle er paa den anden Side ikke længere muligt, bl. a. fordi man faktisk allerede har forladt dette, men skal ikke det store Ragnarok komme, som adskillige har frygtet som Krigens Finale, da burde det i al Fald staa klart for alle endnu nøgternt tænkende Mennesker, at man nu frem for alt ikke maa rejse den ny Verdensbygning paa et *falsk* og derfor uholdbart Grundlag. Og her staar da Modsætningerne mellem den fri Økonomis Love og Tvangsøkonomiens Program som et af de Problemer, der kræver den største Opmærksomhed. *P. D.*

Industrien og Pressen.

»I det Danmark, der arbejder, er Journalisten kun slet bevandret; man har ingen Brug for ham dèr. Det burde blive anderledes«.
Journalist *Anders Vigen.*

Et Selskab af skandinaviske Journalister vendte fornylig hjem fra en Rejse gennem Amerika, som de foretog efter Indbydelse af den amerikanske Regering. Journalisterne fik her Lejlighed til at gøre sig fortrolige med *det arbejdende Amerika*, de stilledes overfor Amerikas kraftspændte Muskelspil og blændende Energiudfoldelse — og vendte *desorienterede* hjem! Hvorledes skulde de forme deres Indtryk af et Samfund i Arbejde i Sammenligning med *det arbejdende Danmark*, thi hvor mange havde det fornødne Kendskab til denne Faktor i Regnskabet?

En af de danske Deltagere Hr. *Anders Vigen*, skildrer i »Berlingske Tidende« Opgavens Vanskelighed paa følgende Maade:

»Maaske havde jeg faaet mere ud af Tekniken, dersom min journalistiske Opdragelse ikke var saa forsømt. Hvis den danske Journalist er Socialdemokrat, ender han som Rigsdagsmand; ellers hænger han sig almindeligvis i en Telefon. I det Danmark, der arbejder, er han kun slet bevandret; man har ingen Brug for ham dèr. Det burde blive anderledes. Man burde slippe ham ind i Fabriken og paa Værftet, i Mejeriet og paa Møllen, i Slagteriet og i Havnen, for at han kunde blive Arbejdets Kammerat og Samarbejdets Missionær. Saa vilde han ogsaa have bedre Forudsætninger end nu for at vurdere fremmed Arbejde og vende tilbage med Impulser til det hjemlige.«

Disse Ord er der for det arbejdende Danmark den største Anledning til at lægge sig paa Sinde. De kommer fra en talentfuld Repræsentant for moderne dansk Journalistik. Hans Ord er i Virkeligheden et Nødraab fra Journalisternes Verden og jeg kan som Kollega bekræfte, at han ikke staar ene med sin Betragtning — selv om han maaske *tilsyneladende* ikke har saa mange Meningsfæller. Udtalelsen er karakteristisk for den Overgangstilstand, som dansk Journalistik for Tiden befinder sig i — Overgangen mellem den Tid, hvor Hovedvægten lagdes paa *det formelle*, og den, hvor det er *det væsentlige*, det gælder. I en Aarrække har den journalistiske Skole, som lod haant om Kendsgerningerne — »de distraherer blot«, for at citere en af dens mest typiske Repræsentanter — været dominerende i dansk Journalistik, en Skole, hvis Mestre imidlertid er ifærd med at dø ud, og hvis Disciple viser et stedse tyndere Talent. Men denne Skole, som kunde have nogen Berettigelse indenfor visse Grene af Journalistiken, har formaaet at brede sig ud over alle rimelige Grænser og fremkaldt den Evneløshed paa vigtige Omraader, som er afsløret under Pressens Behandling af de store Samfundsproblemer, som under Krigsperioden har krævet journalistisk Behandling. Dette Afsnit af den danske, navnlig den københavnske Presses Historie, staar foran sin Afslutning — den Tid, hvor en Varietéforestilling behandledes med en større Omhu og Sagkundskab end en epokegørende Sejr for dansk Teknik eller Økonomi — for at afløses af en Tid, hvor den journalistiske Udvælgelse vil blive foretaget under Hensyn til Sansen for Kendsgerningerne, til den saglige Dygtighed og Indsigt i Behandlingen af Nationens praktiske Anliggender.

Den citerede Udtalelse viser, at Pressens egne Mænd føler Armoden i det hidtidige Arbejdsmateriale — at der i Pressens egen Lejr findes en Kreds af Journalister, som higer mod nye Opgaver, mod at sætte sig i det nationale Arbejdes Tjeneste, *mod at komme i Kontakt med de værdiskabende Kræfter*, som i Amerika er Genstand for Nationens Anerkendelse og Beundring og Kilde til dens Stolthed, medens de herhjemme arbejder upaaagtede og nærmest karakteriseres som Organer for »Udsugning af Befolkningen«, naar nationaløkonomiske Professorer regulerer Priser og vender Offentlighedens Opmærksomhed bort fra Hovedpunktet i al Økonomi: *Produktionskraften.*

Udtalelsen henvender sig da til det produktive Samfund og maa opfattes som en Appel til Samvirken mellem Pressen og det arbejdende Danmark. Den viser en alvorlig Vilje til positiv Medvirken i Nationens Arbejde, en Trang til at føle Pulsslaget i dens økonomiske Organisme, at støtte de moralske Kræfter i deres Stræben mod høje Maal — med eet Ord at være med i *den nationale Opdrift*, i den nationale Solidaritet. Den er endvidere et Tegn paa, at en ny Skole er under Udformning i dansk Journalistik — en Skole, som søger sin Plads i det arbejdende Samfund — som »Arbejdets Kammerat og Samarbejdets Missionær« — og som er parat til at udvide Rammerne for journalistisk Arbejde i

den antydede Retning, og en Skole, som vil vise sig at tælle flere Tilhængere end man tror og aner, hvis den faar Betingelser for at udvikle sig, d. v. s.: faar *Arbejdsstof* og *Arbejdsfelt*. Denne Dobbeltopgave kræver til sin Løsning Medvirken af to Parter: Pressen og det arbejdende Samfund. I Virkeligheden betyder denne Situation, at Pressen nødvendigvis maa slaa ind paa ganske nye Udviklingslinier. I Fremtiden vil et Blads »Farve« ikke alene blive politisk, men *politisk-økonomisk*, thi Kampen om de politiske Problemer vil efterhaanden som disse finder en mere eller mindre tilfredstillende Afgørelse, blive ført videre om økonomiske Principer, en Kamp, som vi allerede staar midt i. I denne Situation kan det arbejdende Danmark ikke forholde sig passivt, det maa gøre sig *aktivt* gældende, det maa skaffe Respekt og Anerkendelse for *Arbejdet* — Grundlaget for Nationens Eksistens og hele Fremtid, og i hvilket Nationens positive Kræfter maa samle sig i det store Fremstød til Værn for det produktive Samfund og Sikring af Nationens økonomiske Uafhængighed.

Journalistens spirende Trang til Medvirken i den produktive Udvikling, mødes med en vaagnende Forstaaelse i det arbejdende Samfund af, at Passiviteten i Længden er uholdbar af Hensyn til de Attentater mod dets Udviklingsvilkaar, som rettes mod det af Mangel paa Evne til at vurdere dets Værdi — Betingelsen for at skabe Kontakt mellem *Presse* og *Produktion* er med andre Ord til Stede.

Disse Betingelser bør udnyttes. Pressen har *sin* Del af Opgaven — at fremskaffe en med journalistisk Evne forenet saglig Indsigt, hvilken Proces vil fremkalde Overgangsvanskeligheder — og Produktionslivet har sin: at paakalde Interessen for Præstationerne paa Arbejdets Felter. I Hovedstadspressen spores allerede en Tendens til at betro journalistisk Arbejde, som har Berøring med det praktiske Liv, til Mænd med særlig Indsigt; denne Udvikling er endnu kun i sin Begyndelse, og en Betingelse for, at Resultatet kan blive fuldkomment er, at de paagældende virkelig udvikler sig til første Klasses *Journalister* — thi et Blad skal skrives af *Journalister* — Fremstillingen maa foregaa med den Lethed, som Fagmanden ikke let erhverver sig — bl. a. for overhovedet at blive salgbart.

Industrien, der er en saa væsentlig og betydningsfuld Del af det arbejdende Danmark, maa gøre *sit* til at faa denne betydningsfulde Vekselvirkning i Gang — den bør vise sin Forekommenhed overfor Pressens Mænd overalt, hvor det er muligt, for derigennem at paakalde Interessen og vække Forstaaelsen af, hvad *det ærlige Arbejde* betyder for den enkelte og Samfundet — for den enkelte ved at kræve Koncentration af hans Evner og Kræfter, for Samfundet ved at tilføre det økonomisk og moralsk Styrke. Den eneste Maade at tilvejebringe denne Forstaaelse paa, er at bringe Journalisten i nøjeste Forbindelse med Arbejdet i alle dets Former — ved »at slippe ham ind i Fabriken, og paa Værftet, i Mejeriet og paa Møllen, i Slagteriet og i Havnen«. Med samme Redebonhed som den, hvormed Teaterdirektøren stiller Fribilletter til Journalistens Disposition bør den Industridrivende ødsle med Indbydelser til at bese industrielle Virksomheder og give Journalisten Lejlighed til at beundre den Flid og Dygtighed, den Indsats af menneskelige Egenskaber, som ydes paa Værkstedet og i Laboratoriet, i Maskinhallen og paa Værftet. Hver Lejlighed, hvor nye Opfindelser, nye tekniske Sejre, nye Landvindinger osv. omgiver det praktiske Arbejde med Aktualitet, bør benyttes til at paakalde Interessen. Man kan gaa videre — man kan f. Eks. følge Norges Eksempel og ved visse Lejligheder udsætte Stipendier for Udenlandsrejser for Journalister, naar Formaalet er at studere økonomiske Forhold i andre Lande. Journalisterne vil vende tilbage med større Interesse for Arbejdet i Landet selv — se blot det paapegede Resultat af Journalisternes Amerikarejse.

En saadan Vekselvirkning mellem Presse og Produktionsliv, mellem Pressens udøvende Mænd og det praktiske Livs Mænd, vil bringe rig Frugt. Den vil nærme de forskellige Faktorer i det arbejdende Danmark til hinanden, den vil fremme gensidig Forstaaelse og en *Samarbejdets Aand*, som vil være af største Betydning i den kommende Tid. Pressen vil vinde i Anseelse og Betydning, Produktionen vil i sit Arbejde kunne opnaa den Støtte i den offentlige Mening, som den hidtil i alt for høj Grad har maattet savne.

A. Kamp,
Redaktør.

Et Lands-Industrimøde.

Den store Tilslutning, der ifjor blev Industrimødet paa Kjøbenhavns Raadhus til Del, har gjort det naturligt, at man i Forbindelse med Indu-

striforeningens ordinære Generalforsamling ogsaa i Aar har taget Tanken om et Landsmøde af Industriraadsorganisationens Medlemmer op, saa meget mere som Industriraadet jo staar foran Afviklingen af hele det store System, der nu i saa mange og lange Krigsaar har samlet dansk Industri. Det nye Industrimøde, der saaledes vil sætte Skel mellem Krig og Fred i Industriraadets Historie, afholdes *Fredag den 25. April,* og ligesom ifjor er den pragtfulde Hal med tilstødende Lokaler i Kjøbenhavns Raadhus stillet til Disposition for Mødets Afholdelse. Mødet begynder Kl. $7^1/_2$ Em.

Programmet vil blive følgende:

1. Foredrag af Industriraadets Formand om Industriraadets Virksomhed og Industriens Opgaver.
2. Overrækkelse af Ingeniør Alex. Foss' Industrifond.

Derefter vil Gæsterne kunne glæde sig ved en *musikalsk Underholdning,* efter hvis Afslutning der serveres *staaende Souper* i Raadhushallens Gallerier. Iøvrigt er det lige som ifjor Meningen med denne Del af Mødet at give Industriens Folk fra alle Landets Egne Anledning til at mødes og til Udveksling af Meninger og Tanker.

Til Industrimødet faas *Adgangskort,* der vil kunne udstedes til alle Medlemmer af Industriforeningen i Kjøbenhavn samt til Personer, der repræsenterer Virksomheder, som er Medlemmer af Industriraadsorganisationen, ved Henvendelse — for Provinsmedlemmer eventuelt skriftligt — til Industriforeningens Sekretariat, Kjøbenhavn, Vestre Boulevard 18, fra den 10. ds. til den 25. ds. (begge Dage incl.), Kontortid 9—4, mod Erlæggelse af 6 Kr. pro persona og mod Forevisning af fornøden Legitimation (Medlemskort eller lignende). Ved Afhentning eller Rekvisition af Adgangskort maa afleveres Brødkort (Rugbrød 30 gr, Franskbrød 40 gr) og Smørkort (15 gr).

Det henstilles til Mødets Deltagere at møde i Selskabsdragt.

Vor Traktatpolitik.

En Kommission nedsat.

Under 22. Marts d. A. har Kongen bifaldet, at der under Forsæde af Chefen for Udenrigsministeriets 2. Departement, Kammerherre *Clan,* nedsættes en Kommission til at undersøge og afgive Betænkning angaaende forskellige Spørgsmaal vedrørende Danmarks fremtidige Traktatpolitik paa Udenrigshandelens og Søfartens Omraade.

Endvidere har Kongen resolveret, at det overdrages Udenrigsministeriet at udnævne Kommissionens Medlemmer. I Henhold hertil har Udenrigsministeriet under 28. Marts udnævnt nedennævnte til Medlemmer af Kommissionen, der er blevet udpeget af de respektive Ministerier og Associationer:

1) Generaltolddirektør *Michael Koefoed* og Departementchef *Riis-Hansen* som Repræsentanter for Finansministeriet.

2) Departementschef *G. Busck-Nielsen* og Kontorchef *P. Herschend* som Repræsentanter for Handelsministeriet.

3) Kontorchef *Helsted* og Sekretær *Boeck* som Repræsentanter for Landbrugsministeriet.

4) Kontorchef *Sthyr* og fg. Kontorchef *Cohn* som Repræsentanter for Udenrigsministeriet.

5) Grosserer *Harald Klitgaard* og Konsul *Chr. Cloos* som Repræsentanter for Den Danske Handelsstands Fællesrepræsentation.

6) Folketingsmand *Johs. Pitzner* og Redaktør *Jul. Wulff* som Repræsentanter for Fællesrepræsentationen for Dansk Industri og Haandværk.

7) Direktør *N. Høst* og Skibsreder *O. J. Eskildsen* som Repræsentanter for Fællesrepræsentationen for dansk Skibsfart.

8) Ingeniør *Alex. Foss,* Medlem af Landstinget, og Direktør *H. P. Prior* som Repræsentanter for Industriraadet.

9) Amtsraadsmedlem *R. J. Vandman* og Folketingsmand *N. Frederiksen* som Repræsentanter for De samvirkende danske Husmandsforeninger.

10) Direktør *Karl Kiefer* og Bestyrer *V. Walther* som Repræsentanter for De samvirkende Fagforbund.

11) Forstander *Th. Madsen-Mygdal* og Folketingsmand *P. P. Pinstrup* som Repræsentanter for De samvirkende danske Landboforeninger.

12) Direktør *Anders Nielsen* som Repræsentant for De samvirkende danske Andelsselskaber.

13) Redaktør *Thalbitzer,* der vil varetage Forretningerne som Chef for Kommissionens Sekretariat.

Industriens Repræsentation i Arbejdstids-Kommissionen.

Til Belysning af Spørgsmaalet om Industriens Repræsentation i den nylig oprettede Kommission angaaende Indførelsen af en lovbestemt Arbejdstid for alle Lønarbejdere paa i Reglen 8 Timer i Døgnet, bringer vi følgende Brevveksling:

Under 28. Februar d. A. tilskrev Industriraadet Indenrigsministeriet (Afdelingen for sociale Sager vedrørende Arbejderforhold) saaledes:

»I Tilslutning til Telefonsamtale af Dags Dato mellem Minister *Staunings* Sekretær og undertegnede Næstformand for Industriraadet tillader man sig herved — paa Industriraadets Vegne — at henstille, at der, i Lighed med Fællesrepræsentationen for dansk

Industri og Haandværk, gives Industriraadet Lejlighed til at blive repræsenteret i den Kommission, som det høje Ministerium agter at nedsætte angaaende Indførelsen af en lovbestemt Arbejdstid for alle Lønarbejdere paa i Reglen 8 Timer i Døgnet.

P. R. V.
(sign.) *B. Dessau.*«

Istedet for Svar fra Ministeriet modtog man fra Arbejdstids-Kommissionen følgende under 18. Marts afsendt Skrivelse:

»I Anledning af, at Industriraadet i et til Indenrigsministeriet indgivet, Arbejdstids-Kommissionen af 1919 forelagt Andragende, har anholdt om, at Industriraadet maa blive repræsenteret i Kommissionen, skal man meddele, at Industriraadet til ethvert Tidspunkt overfor Kommissionen skriftligt vil kunne fremkomme med Forslag med Hensyn til Spørgsmaalet om Fastsættelsen af en lovbestemt Arbejdstid, og at der endvidere, — naar man paa Forhaand modtager Meddelelse om, at det ønskes — vil kunne gives Industriraadet Lejlighed til mundtligt — ved Deputationer — at udtale sig overfor Kommissionen.

P. K. V.
(sign.) *Adolph Jensen.*«

Efter Modtagelsen af denne Skrivelse tilskrev Industriraadet derefter under 28. Marts Indenrigsministeriet som følger:

»I Skrivelse af 28. f. M. rettede man Henvendelse til det høje Ministerium om, at der maatte gives Industriraadet Lejlighed til at blive repræsenteret i den for nylig nedsatte Arbejdstids-Kommission af 1919.

Industriraadet har i denne Anledning fra Arbejdstids-Kommissionen, til hvilken man ikke har rettet nogen Henvendelse, modtaget Meddelelse om, at Industriraadet til ethvert Tidspunkt overfor Kommissionen skriftligt vil kunne fremkomme med Forslag med Hensyn til Spørgsmaalet om Fastsættelsen af en løvbestemt Arbejdstid, og at der endvidere, naar man paa Forhaand modtager Meddelelse om, at det ønskes, vil kunne gives Industriraadet Lejlighed til mundtligt — ved Deputationer — at udtale sig overfor Kommissionen.

Industriraadet maa anse denne Afgørelse for ganske utilfredsstillende. Naar Industriraadet har ønsket at blive repræsenteret i Kommissionen, er det af Hensyn til de store Interesser, som for de af Raadet repræsenterede Industrier knytter sig til Kommissionens Arbejde. I Kommissionen er disse Interesser ikke ganske uden Repræsentanter, idet Dansk Mester- og Arbejdsgiverforening har udpeget 3 Medlemmer af Delegationen, men idet Arbejdsgiverforeningen bl. a. repræsenterer saavel Haandværkets, Handelens, Søfartens som Industriens Arbejdsgiverinteresser, er Industrien i denne Henseende ikke gunstigere stillet end Haandværk, Handel og Skibsfart. Derimod er disse Erhverv *tillige* repræsenteret gennem deres faglige Organisationer henholdsvis Fællesrepræsentationen for Dansk Industri og Haandværk, Grosserer-Societetets Komité og Dampskibsrederiforeningen, medens Industriraadet, der er den samlede danske Industris *Hovedorganisation,* ikke er repræsenteret.

Industriraadet, som formoder, at disse Betragtninger ikke har været medtaget ved Sagens Behandling, tillader sig derfor at henstille til det høje Ministerium, at Sagen velvilligst tages op til Behandling og Afgørelse af det høje Ministerium.

P. R. V.
(sign.) *Alex. Foss.*«

Samtidig hermed afsendtes følgende Skrivelse til Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk:

»Man tillader sig herved at tilstille Fællesrepræsentationen Afskrift af Skrivelse af D. D. fra Industriraadet til Indenrigsministeriet, Afdelingen for sociale Sager vedrørende Arbejderforhold, angaaende Spørgsmaalet om, der maa blive givet Industriraadet Lejlighed til at blive repræsenteret i den fornylig nedsatte Arbejdstids-Kommission af 1919.

P. R. V.
(sign.) *Alex. Foss.*«

▫▫▫▫▫▫

Norsk Industri- og Næringshaandbog.

Bind I: 1200 norske mekaniske Værksteder.

Blandt norske økonomiske Haandbøger udgivet i de sidste Aar er der særlig Grund til at fæstne Opmærksomheden paa den af cand. jur. og oecon. *Emil Diesen* udgivne store norske Industri- og Næringshaandbog. Ganske vist foreligger der paa nærværende Tidspunkt kun 3 af de planlagte 15 Bind; men efter det udsendte at dømme, saavel efter Omfang som Lødighed, synes man at staa overfor et virkelig betydeligt økonomisk Oversigtsværk.

Planen er øjensynlig at give en detailleret Oversigt over hele det norske Næringsliv med Oplysninger om hver enkelt Bedrift, ligegyldig om den ejes af Enkeltmand eller et Aktieselskab. Værket bliver dermed en statistisk, økonomisk Beskrivelse af det industrielle og kommercielle Norge.

En af de største Vanskeligheder ved det foreliggende Arbejde, siger Forfatteren, var at finde den heldigste systematiske Ordning. Først og fremmest har det været vanskeligt at opstille Grupperne; dernæst staar mange Bedrifter paa Grænsen mellem to Grupper eller hører hjemme i flere. Forfatteren er dog efter megen Overvejelse kommet til det Resultat, at Hovedhensynet ved Grupperingen maa være at faa Bedrifter, der fremstiller samme eller beslægtede Produkter ind under samme Branche uden Hensyn til Arbejdets forskellige Art. Saaledes er under mekaniske Værksteder og Skibsbyggerier medtaget saavel Jern- og Staalskibsbyggerier som Træ- og Betonskibsbyggerier.

Stoffet bliver som ovenfor nævnt ordnet i ialt 15 Bind, nemlig: 1) Skibsbyggerier, mekaniske Værksteder, Maskinfabriker, Fabriker for elektrisk Materiel; 2) Banker, Sparekasser o. l.; 3) Hermetikindustri, her-

under navnlig hvad der vedrører Fiskerierhvervet; 4) Bjergværksdrift, kemisk og elektrokemisk Industri, Kraftanlæg; 5) Byggeindustri; 6) Papir- & Celluloseindustri; 7) Træindustri; 8) Tekstilindustri; 9) Gummi-, Garveri- og Læderfabriker; 10) Instrument- og Vaabenindustri; 11) Aviser, Bogbinderi etc.; 12) Hotel-, Speditions- og Handelsselskaber; 13) Næringsmiddelindustri; 14) Skibs- og Fangstselskaber; 15) Assuranceforetagender.

Foreløbig foreligger Bindene 1, 2 og 14 færdige. De to sidstnævnte er hver delt i to Dele, og alle tre Bind giver en Række værdifulde Oplysninger vedrørende det norske Erhvervslivs Enkeltforetagender. Lettest har det naturligvis været at faa de fornødne Oplysninger, hvor Selskabet har været et Aktieselskab, men i mangfoldige Tilfælde har ogsaa helt private Foretagender været imødekommende med at give Oplysninger. Paa den anden Side er der et ikke helt ubetydeligt Antal Privatforetagender, som har været mer eller mindre uvillige til at udlevere sig til Spørgeren; men forhaabentlig vil dette Forhold kunne ændres i kommende Aar naar Haandbogen bliver mere kendt og vurderet.

Det er Meningen at de øvrige 12 Bind skal udkomme saa hurtig som muligt, og flere af dem kan ogsaa ventes i nær Fremtid. Enkelte af Bindene som Bank- og Skibshaandbogen vil udkomme hvert Aar, de andre vil komme saa ofte, der er Behov for nye Udgaver, i Mellemtiden vil der komme Supplementshefter.

Diesens Haandbog udkommer paa Forlaget A/S Økonomisk Litteratur, Bygdø Allé, Kristiania. Der kan tegnes Subskription paa hele Værket; men de enkelte Bind kan ogsaa købes hver for sig. *J. V.*

❊ Fra dansk Industri. ❊

Det danske Medicinal- og Kemikalie-Kompagni A/S er Navnet paa et nyt Foretagende, der er dannet paa Basis af Firmaerne O. F. Asp, A. Appelts Eftf., L. P. Holmblad, Th. Lohse & Co., her i Byen, og Gustav Lotze, Odense. Aktiekapitalen i det nye Selskab udgør 4 Mill. Kr. Heraf har 0,7 Mill. Kr. været offentlig udbudt. Bestyrelsen bestaar af Direktør Ernst Michaelsen som Formand, Grosserer Alfred Blom, Apotheker Peter de Neergaard, Odense, og Overretssagførerne Niels Olesen og D. G. M. Bache. Til Direktører er valgt Ingeniørerne Allan Bock og Joh. E. Nyrop.

Aktieselskabet Kjøbenhavns Lampe- & Lysekronefabrik har udvidet sin Aktiekapital fra 1 til 1,5 Mill. Kr. De nye Aktier har været emitteret til 103 pCt.

Aktieselskabet Dansk Akkumulator & Elektro-Motor-Fabrik har øget sin Aktiekapital fra 0,3 til 0,5 Mill. Kr.

De af Fabrikejer C. M. Hess siden 1876 drevne Jernstøberier i Vejle er nu overgaaet til et Aktieselskab med en fuldt indbetalt Aktiekapital paa 2 Mill. Kr. Selskabets Firmanavn er: *C. M. Hess' Fabrikker, Aktieselskab.*

Mindre Meddelelser.

Det første eller det sidste?

I Sverige er Skotøjsindustrien bleven ramt saa haardt af den øjeblikkelige Købeulyst i Forbindelse med den ventede Import af billigt udenlandsk Skotøj, at samtlige Fabriker har besluttet at indstille Driften fuldstændig fra 15. April at regne. Medens Fabrikanterne herved faar store Tab at bære, idet de ikke kan afsætte deres af dyre Materialer fremstillede Varer til rimelige Priser, bliver Spørgsmaalet om Arbejdsløsheden selvfølgelig ikke mindre mørkt. Det kan imidlertid være gavnligt for os herhjemme at se, hvorledes man i et saadant Tilfælde stiller sig i Sverige. Chefen for den svenske Arbejdsløshedskommission, Generaldirektør Pegelow, har ved en Forespørgsel fra »Svenska Dagbladet« oplyst, at Kommissionen var ved at træffe Foranstaltninger for de Skotøjsarbejdere, der nu vilde blive arbejdsløse. Det var heldigt, førtsatte han, at Driftnedlæggelsen kom om Foraaret og ikke f. Eks. om Efteraaret, thi nu blev Vejret mildere, og dermed gaves der Mulighed for Udearbejde for de Skotøjsarbejdere, der egnede sig hertil. Med Hensyn til de kvindelige Skotøjsarbejdere tænkte den svenske Generaldirektør sig Muligheden af at beskæftige disse paa samme Maade, som man i Fjor havde gjort med Hensyn til de arbejdsløse Tekstilarbejdersker, af hvilke omtrent 2,500 fandt Sysselsættelse med Skovplantning o. l. For dette Arbejde findes i Sverige en fuldt tilrettelagt Organisation.

Efter disse Udtalelser, der jo allerede har en noget anden Klang end dem, man herhjemme hører om tilsvarende Spørgsmaal, slutter Hr. Pegelow med at erklære, at man jo i værste Tilfælde altid havde Arbejdsløshedsunderstøttelsen at falde tilbage paa, men at dette jo var *det allersidste Middel,* som man først maatte gribe til, naar alle andre Veje var lukkede. — —

Det er beskæmmende overfor disse Udtalelser fra Sverige at maatte indrømme, at hvad der saaledes i andre Lande staar som det *allersidste* Middel, det er i Reglen det *allerførste* her til Lands.

Petroleum i Bayern.

I Nærheden af Zeilersdorf i Bayern har man i en Dybde af omtrent 600 Meter opdaget store Petroleumslejer. De forberedende Boringer til Udnyttelsen af disse er allerede i Gang.

Amerikanske Eksportkarteller.

Efter Vedtagelse af det af Webb fremsatte Lovforslag om at tillade Karteldannelser indenfor de amerikanske Firmaer, der har med Udenrigshandel at gøre, er der i De Forenede Stater blevet dannet ca. 60 saadanne Karteller.

Af disse er de mest omfattende »The Copper Export Association«, der omfatter næsten alle Kobberproducenter, som regner med i Løbet af 1919 at kunne sælge mere end 1 Million Pund Kobber til Udlandet; endvidere »The North American Steel Products Corporation« bestaaende af 10 uafhængige Selskaber, og »The Textile Alliance Export Corporation«, der bestaar af 4 nationale Handelskompagnier for Salg af Bomuld og

Uldvarer. Man formoder, at en Karteldannelse af alle Amerikas Kulproducenter i den nærmeste Fremtid vil finde Sted. Det er Tanken at samtlige Industrier, der arbejder med Eksport for Øje, skal have et fælles Kontor for at fordele Salget efter de for Virksomhederne fordelagtigste Principer.

Nye kinesiske Eksportindustrier.

Under Krigen har enkelte kinesiske Industrigrene taget stærkt Opsving; saaledes er der især til Frankrig afskibet betydelige Mængder Valnødolie (væsentligst til Farvebrug), og det ventes, at denne Eksport ogsaa vil finde Vej til andre Lande. Tobaksavl er i stærk Fremgang; store Plantager er anlagt dels af et amerikansk-engelsk Selskab, dels af Nanyang-Brothers-Company, Indigodyrkningen, der var næsten fuldstændig standset i Indien under Trykket af den tyske Tjærefarveindustris syntetiske Indigo, har baade i Indien og i Kina taget nyt Opsving i Krigens Aar. Yangtsen-Dalen skal især give en god Høst, og schweiziske og tyske Tidsskrifter meddeler, at der i den senere Tid er sluttet adskillige Forretninger i Indigo. — Endelig skal nævnes, at ogsaa Gummiplantager er anlagt i Kina i disse Aar, 30 Selskaber i Hainan har plantet mange Hundredtusinder af Træer, som synes at trives godt og love et godt Udbytte. — Det tør regnes for sandsynligt, at i en nær Fremtid Kinas Marked med sine store naturlige Rigdomme vil komme til at spille en ret betydelig Rolle.

Amerikas Eksport af kondenseret Mælk.

De Forenede Staters officielle Statistiker opgiver, at der i 1918 fra Staterne er blevet udført 518,759,232 Pd. kondenseret Mælk til en Værdi af 68,045,944 Dollars.

De vigtigste Importører var:

Frankrig	74.859.652	Pd.
Storbritannien	248.221.794	-
Belgien	33.491.513	-
Engelsk Indien	23.012.060	-
Japan	6.192.196	-
Cuba	33.594.661	-

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Eksportlicenser fra Amerika.

Opmærksomheden henledes paa, at der i Industriraadets Sekretariat henligger til Gennemsyn Lister med Angivelse af, for hvilke Varepartier og til hvilke danske Varemodtagere War Trade Board i Washington har udstedt Eksportlicenser indtil 6. Marts d. A.

Frilistede Varer og Eksporten til Tyskland m. v.

I Tilslutning til vor Meddelelse i forrige Hefte bringer vi nedenfor den fra Comité interallié au Danemark modtagne reviderede »Friliste« omfattende de Varer, som fra og med den 15. f. M. vil kunne *importeres* til Danmark uden Afgivelse af de sædvanlige Garantierklæringer og for hvis eventuelle *Genudførsel* til et *hvilketsomhelst* Bestemmelsessted (inkl. Lande, der betragtes som de Allieredes Fjender) ingen Indvending vil blive rejst fra de Allieredes Side.

Det bemærkes, at tidligere afgivne Garantierklæringer for de paa ovenomhandlede Friliste anførte Varer herefter er bortfaldet. Reglen kommer ogsaa til Anvendelse for de tilsvarende her i Landet fabrikerede Varer, selv om disse maatte være fremstillet af klausulerede Raavarer.

Man gør udtrykkelig opmærksom paa, at disse Lettelser i Samhandelen med Udlandet *kun* gælder de paa denne *nye* reviderede Liste opførte Varer. Ligeledes henledes Opmærksomheden paa, at der indtil videre paa sædvanlig Maade maa rettes Henvendelse til Justitsministeriet angaaende Opnaaelse af Udforselstilladelse, forsaavidt der maatte være udstedt Udførselsforbud for vedkommende Vare.

Fortegnelsen er som følger: Regnemaskiner; Alabaster til Statuer; Anatomiske Modeller; Kunstnerrekvisiter med Undtagelse af Olier og Terpentin; Gymnastikrekvisiter; Cykler og Tilbehør; Pedalgummi til Cykler; Bøger og Tryksager; Støvlesnorebaand og Korsetsnøre; Pudsepuder til Støvler; alle Slags Børster; alle Slags Knapper; Kassekontrolapparater; Huer, Hovedbeklædning; Celluloidvarer; Cigar- og Cigaretrør; Kinomatograffilms; Porcellæn; Percellænsjord; Ure, derunder Kontrolure og Lommeure; Koraller; al Slags Knivsmedearbejde; Tandfyldningsmaterialer; Tandbor; Plader og Valser til Grammofoner og Fonografer.

Medicinalvarer (nærmere Specifikation faas ved Henvendelse til Industriraadets Sekretariat). Duplikeringsmaskiner og Tilbehør hertil; Farver og Farvestoffer; Lervarer; Elektroder; Elektroplettterede, forgyldte eller forsølvede Varer inkl. Varer af Nysølv og Hvidmetal, men ekskl. saadanne af massivt Sølv eller Guld; Vifter og Haandskærme; Galanterivarer af Papir, Elfenben, Perlemor, Skildpadde, Rav, og Presrav, Marmor og andre Sten, Papiermaché, Ben, Horn, Celluloid, Kasein og Gibs; Fjer, forarbejdede; alle Slags Fingertutter af Gummi; Blomsterfrø, som ikke er olie-

holdige; Blomster; kunstige Blomster; friske Blomster; Fyldepenne; friske Frugter; usødet Frugtsaft; beredte Pels-Skind, farvede eller forarbejdede; Vandstandsglas; Glasvarer; Haarsmykker og Kamme; Haarnet af Silke eller Haar; Isenkramvarer af Jern og Staal (til Bygningsbrug); alle Slags Hatte.

Husholdningsudstyr og løst og fast Inventar af Træ, Jern eller Staal med Undtagelse af polstrede Møbler; Blæk, men ikke Tryksværte; Violrod; Jern og Staal med Undtagelse af Hurtigdrejestaal; Jern- og Staalfabrikata med Undtagelse af Fabrikata af Hurtigdrejestaal, Vaaben og Ammunition samt Dele og Tilbehør hertil, men i Tilfælde af Maskiner gælder nedennævnte Bestemmelse om disse; imiterede Smykker; ægte Smykker monterede med Ædelstene, dog ikke massive Guld-, Sølv- eller Platinvarer; Kniplinger og Guipure inkl. Tyl- og Kniplingsgardiner samt curtain nets og Artikler helt eller hovedsagelig af Kniplinger; Vaskerimaskiner; Galanterivarer af Læder og Safian; Protokoller med løse Protokolblade og lignende Kontorartikler; Belysningsartikler af Jern eller Staal; Likører; litografiske Sten; alle Slags Maskiner og Reservedele undtagen Tekstilmaskiner og Maskiner helt eller hovedsagelig udført af Kobber eller Messing; raat og forarbejdet Marmor; Maatter og Maattestof forarbejdet af Guinco og Paviera inkl. Bambusmaatter; Lægeurter; Arkana og patent Medicin; usødede Mineralvande; Mosaik; Musikinstrumenter; Kontormøbler og Kontorrekvisiter; ætheriske Olier; Teaterkikkerter; alle Slags Malerier og Billeder; Cedrat i Saltlage; Penne; Barnevogne, komplette med Ringe; Parfumer; Fonografer; Fonografplader; fotografiske Artikler med Undtagelse af Kemikalier til Fotografering; Pianoer; Plysch; Ædelstene, saavel ægte som imiterede; Trykpresser; Pimpsten; Billedbøger paa Lærred; Barbermaskiner og Blade hertil; Silkebaand; Viskelæder; Salt; Sanitetsartikler af Jern eller Staal eller Fajancevarer, der ikke indeholder mere end 5 pCt. Kobber eller Messing; Vægte og Vægtskaale, herunder ikke Lodder af Kobber eller Messing; Skruer og Skruenøgler for Cykler; præpareret Papir og Plader (lysfølsomt); Symaskiner til Hjemmebrug; Buske; Silke-Border & -Kniplinger; Skrive- og Tegnetavler, Grifler; Lorgnetter og Briller; drikkelig Spirituosa; brugte Frimærker; Sten, Mursten og Tagsten; Straa- og Spaanfletning; kunstige Tænder; Teaterrekvisitter, Parykker og Skønhedsmidler, Sminke, dog med Undtagelse af Kostumer og Fodtøj; Tobakspiber; Toiletmidler med Undtagelse af Sæbe; Legetøj, alle Slags Dukker og Spil, inkl. Legetøj af Gummi; Besælningsartikler af Silke; friske eller preserverede Trøfler; Drejerarbejde af Træ; Typesætte- og Skrift-Støbemaskiner, inkl. Typemetal; Skrivemaskiner og Reservedele; Paraplyer; Silkefløjl og Fløjl delvis af Silke; Vermouth; Spadserestokke; Tapeter; Piske; alle Slags Vine; Kunstarbejder.

Oprettelse af et Assurandør-Societet.

I Slutningen af f. A. er der her i Byen stiftet en Institution ved Navn »Assurandør-Societetet«, der er en Sammenslutning af Direktører for danske Forsikringsselskaber og Generalagenter for her i Landet arbejdende udenlandske Forsikringsselskaber. I Societetet har Direktører og Generalagenter for saa godt som alle de betydende Forsikringsselskaber allerede indmeldt sig, og Societet maa derfor betragtes som fuldgyldig Repræsentation for de paagældende Selskabers Ledere.

Komitéen, der bestaar af: Konferensraad V. Falbe Hansen, Formand, Direktør Eigil Bramsen, Næstformand, Direktør, Dr. Petrus Beyer, Direktør B. Dreyer, Direktør Fr. Grønvald, Direktør Carl Jessen, Grosserer Max Lester, Grosserer William Malling, Justitsraad L. P. Nielsen, Grosserer Tyge J. Rothe, Direktør J. Teisen, Direktør J. Tronier, Direktør W. Witzke, og som til Industriraadet har indsendt et Eksemplar af Societetets Love og en Fortegnelse over dets Medlemmer, har henstillet, at der i Tilfælde, hvor en Udtalelse eller Forhandling om Forsikringsspørgsmaal af mere almindelig Interesse ønskes, rettes Henvendelse til Assurandør-Societetets Komité under Adresse: Peder Skramsgade 12, Kjøbenhavn K.

Ophør af Rationeringen af Soda til Vaskerier her i Landet.

Fra »Foreningen af danske Importører af Soda og andre Alkalier« har Industriraadet modtaget Underretning om, at Foreningen paa Foranledning af en Henvendelse fra »Dansk Vaskeriejerforening« har løst sidstnævnte Forening fra dens i sin Tid afgivne Erklæring med Hensyn til Køb af Soda gennem »Sodaimportforeningen«, saaledes at den særlige Rationering af Soda til Vaskerier her i Landet herefter er bortfalden.

Udførsel til de okkuperede Distrikter i Tyskland.

Udførselstilladelser til de okkuperede Distrikter i Tyskland vil fremtidig kunne gives efter særlige herom fremkomne Andragender, der maa ledsages af Dokumentation for, at den paagældende tyske Importør har faaet fornøden Importtilladelse saavel fra de lokale militære Autoriteter som fra den stedlige Interallierede Comité, og iøvrigt paa de sædvanlige Betingelser for Udførsel af klausulerede Varer, idet der dog i hvert enkelt Tilfælde fra Raadets Side maa indhentes Samtykke fra den interallierede Comité.

Bomuldsvarer fra Holland.

Ifølge telegrafisk Meddelelse fra Danish Trade Office, London, har den allierede Blokade Komité givet Samtykke til, at Importen af Bomuldsvarer fra Holland til Danmark genoptages, forudsat at der afgives sædvanlig Garantierklæring, og at der sker Afregning i Rationen.

Fjernelse af henkogt Frugt paa Frilisten.

Opmærksomheden henledes paa, at henkogt Frugt (canned fruit) ifølge Meddelelse fra Danish Trade Office, Washington, nu er fjernet fra Frilisten. Som bekendt er Forholdet det, at Frugt findes opført paa Frilisten, men at herunder ikke kan henregnes tørret Frugt. Derimod var tidligere henkogt Frugt omfattet af Frilisten, men er altsaa nu fjernet.

Fortolkning af Bestemmelser paa Frilisten.

De i Frilisten indeholdte Betegnelser for Varer, der uden Afgivelse af Garantierklæring kan importeres her til Landet, rummer ofte Tvivl med Hensyn til Fortolkning af, hvilken Art af Varer der er tænkt paa, og hvorledes Varegruppen skal afgrænses. Efter Aftale mellem Industriraadet og Grosserer-Societetets Komité, er det praktisk at betone overfor Medlemmerne, at de selv paa eget Ansvar maa fortolke Betegnelserne, med mindre de maatte ønske, at Organisationerne for deres Regning telegraferer til Danish Trade Office, London, for at faa en autentisk Fortolkning af, hvilke Varer der er tænkt paa med den paagældende Betegnelse.

I Henhold hertil har man under 1. April fra Kontoret i London modtaget telegrafisk Underretning om, at Betegnelsen »Iron and Steel Manufactures« paa Frilisten ikke dækker Fabrikater, der indeholder mere end 10 pCt. i Vægt af andre Metaller end Jern og Staal. Betegnelsen »Machinery of all kinds etc.« dækker Maskiner, der er fremstillet af ethvert Metal, forudsat at dette ikke indeholder mere end 50 pCt. Kobber eller Messing. »Bicycles and Accessories« skal forstaas som omfattende de Slanger og Dæk, der sidder paa de paagældende Cykler.

Ny Fremgangsmaade ved Import fra Schweiz.

Fra Societé Suisse de Surveillance Économique, Bern, har Organisationerne modtaget Underretning om, at der i Overensstemmelse med Commission Interallié i Bern er truffet følgende nye Ordning med Hensyn til Fremgangsmaaden ved Udførslen af Varer fra Schweiz i Transit gennem Tyskland:

Den schweiziske Eksportør forsyner sin Importør her i Landet med nøjagtige Oplysninger angaaende de Varer, der skal importeres, hvorefter Importøren indgiver Garantierklæring til Organisationerne her. Efter at Certifikatet i 2 Eksemplarer er sendt til den interallierede Kommission her i Byen, og Duplikatet modtaget tilbage i paategnet Stand, udleveres dette til Importøren, som sender det til sin schweiziske Eksportør. Denne indsender en Eksportansøgning til S. S. S. under Vedlæggelse af Certifikatet, og paa Grundlag heraf træffer Commission Interallié i Bern sammen med S. S. S. Bestemmelse om, hvorvidt Udførselstilladelse kan meddeles.

Som det vil ses, er denne Fremgangsmaade mere enkel, idet den hidtidige provisoriske Udførselstilladelse (den gule Formular) nu ikke mere behøves.

Industriraadets Kontorer.

Samtlige Industriraadets Kontorer samt Erhvervenes Fællesudvalg og Statens Kulfordelings-Udvalg er lukkede Lørdag den 19. April hele Dagen.

Industriforeningens Kontorer.

Industriforeningens Sekretariat og Kontorer er lukkede hele Dagen Lørdag den 19. April.

Industriforeningens Generalforsamling.

Fredag den 25. April 1919, Kl. 3½ Eftm., afholder Industriforeningen i Kjøbenhavn sin ordinære Generalforsamling i Industriforeningens Foredragssal (Indgang Vestre Boulevard 18).

Paa Generalforsamlingen vil de i Lovenes § 20, Punkterne a, b og c omhandlede Sager blive behandlet, medens det i Lovenes § 20 d omhandlede Valg af Repræsentanter blandt de i Henhold til Lovenes § 4 valgte Delegerede vil finde Sted samme Steds ½ Time før Generalforsamlingens Begyndelse. Som Legitimation ved Generalforsamlingen forevises Medlemskort.

Iøvrigt henvises til Meddelelse andet Steds i Bladet vedrørende det i Forbindelse med Industriforeningens Generalforsamling arrangerede Industrimøde paa Kjøbenhavns Raadhus, hvortil ogsaa samtlige Medlemmer af Industriforeningen kan faa Adgang.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 9 1. MAJ 1919

Industriens Tak til Ingeniør Alex. Foss.

Overrækkelsen af Ingeniør Alex. Foss Fondet paa Industrimødet.

Industriforeningens Generalforsamling, der hvert Foraar danner Skel i Industriorganisationens Arbejde, falder jo denne Gang samtidig med det store Skel mellem Krig og Fred, som hele Verden saa længe har længtes efter. Hvor megen Usikkerhed, der end stadig hersker over alle Forhold, saa *er* dette Skel nu naaet, og Industriorganisationens Arbejde, der saa nøje har været knyttet til Krigssituationens Vilkaar, staar da i samme Afviklingens Tegn som alt andet Krigsarbejde Verden over. Den Opfordring, der maatte ligge heri til at gøre denne Generalforsamling til en særlig Mærkedag, havde ikke mindre naturligt affødt Ønsket om at benytte denne Dag til at bringe Industriraadets Formand, Ingeniør *Alex. Foss,* den Tak fra den danske Industri, han saa ærligt fortjener for det umaadelige Arbejde, han i de forløbne Krigsaar har præsteret.

Under væsentlig de samme Former, omend med noget andet Indhold end ifjor, blev da atter iaar Industrimødet paa Kjøbenhavns Raadhus til en Samlingsfest for den danske Industri. Sit særlige Præg fik Mødet ved Overrækkelsen til Ingeniør Foss af det nystiftede »*Ingeniør Alex. Foss' Industrifond*«.

Ingeniør Alex. Foss.

Omtrent 900 Deltagere, hvoriblandt talrige Gæster fra Statsmyndighederne, Kommunen, offentlige Institutioner, Erhvervsorganisationer m. m., havde fulgt Industriraadets Indbydelse til Festen Fredag den 25. April Kl. $7^1/_2$ Aften som Afslutning paa selve Industriforeningens Generalforsamlingsdag. For den store, festklædte Forsamling, der fyldte hele Gulvet i den pragtfulde Raadhushal, holdt Ingeniør Foss, der straks ved sin Tilsynekomst paa Talerstolen hilstes med langvarigt Bifald, sit andet Steds gengivne Foredrag om Industriraadets Virksomhed og Industriens Opgaver. Man kunde daarligt tænke sig nogen bedre Indledning til selve Aftenens Kernepunkt, nemlig den derefter følgende Overrækkelse af Fondet, end denne Tale, hvori det kæmpemæssige, man-

gesidige Arbejde, som Organisationen og dermed først og fremmest dens Formand har udført i de forløbne Krigsaar, afspejlede sig — saa vel som de kommende Fremtidsopgaver. Da Ingeniør Foss efter at have afsluttet sit Foredrag overlod Pladsen paa Talerstolen til Industriforeningens Næstformand, Direktør *Benny Dessau*, havde denne derfor den allerbedste Sangbund i Forsamlingen for den Tak og Hyldest, han rettede til Ingeniør Foss ved Overrækkelsen af den smukke Adresse, der ledsagede selve Fondet.

Direktør Dessau formede sin Tale saaledes:

»Højtærede Forsamling!

Kære Ingeniør Foss!

Paa Industriraadsorganisationens og paa Industriraadets Vegne er det hædersfulde Hverv tilfaldet mig i Aften at være Tolk for den store Kreds af Venner og Beundrere, som Deres omfattende Arbejde i en for vort Fædreland højst alvorlig Tid har skabt Dem.

Da Industriens Mænd i 1911 stod overfor Valget af en Formand for Industriraadet, enedes man hurtig om at henvende sig til Dem. Ved et fremragende, overlegent dygtigt Arbejde i Ind- og Udland havde De skabt Deres Firma og Dem selv et saa smukt og anset Navn, at alle gerne hilste Dem som den danske Industri's Fører, og det var derfor med udelt Tilfredshed, at vi saa Dem overtage det byrdefulde Hverv.

Det var en Lykke for dansk Industri, at den, da Krigen udbrød, stod med en færdig Organisation og en prøvet Leder, som alle saa op til med Tillid — en Tillid, der, tør jeg sige, i de næsten 5 Krigsaar intet Øjeblik er bleven rokket. De var straks paa det rene med, at skulde vore hjemlige Erhverv kunne klare sig under de yderst vanskelige Arbejdsvilkaar, som Krigen bød, maatte der tilvejebringes Fællesaftaler med de fremmede Magter, for at ikke den enkelte Industridrivende eller Handlende skulde prisgives Tilfældigheder og blive bundet af urimeligt strammende Baand. Det skyldes Deres Initiativ, at Særaftalernes Vej blev opgivet og afløst af Organisationernes Overenskomster, der lagde Ledelsen af Industriens og Handelsstandens udenrigske Aftaler i Erhvervenes egne Hænder, saaledes at alle sikredes ensartet Behandling og nød Gavn af Organisationernes Styrke og af de efterhaanden indvundne Erfaringer — en betydningsfuld, ja en uvurderlig Foranstaltning.

Og hvor utrættelig var De ikke altid! Krævede Landets Tarv, at Forhandlinger foregik i fremmede Lande, betænkte De Dem ikke paa at begive Dem paa Vej, saalidt som De ænsede Rejsebesværligheder eller Farer. Opstod der under Forhandlingerne Vanskeligheder, som maatte forekomme uovervindelige, tabte De ikke derfor Modet, men fandt altid Udvej og hvilede ikke, før De havde opnaaet et for de danske Interesser tilfredsstillende Resultat.

En myndig Fører har De været os, som har forstaaet at faa os alle til med Liv og Lyst at arbejde med paa de mange foreliggende Opgaver; men mindst af alt har De dog skaanet Dem selv.

De har saaledes under Verdenskrigen udført et Arbejde for vort Fædreland, der ikke kan vurderes højt nok, og som alle i vort Folk skylder Dem Tak for.

En særlig Tak har Industriens Udøvere at bringe Dem. Under Deres Førerskab har Industriraadet naaet en fast og anerkendt Stilling i vort Samfund. Med sjelden Udholdenhed har De benyttet enhver Lejlighed til at hævde dansk Industri's berettigede Krav og Industriens store Betydning for Landet.

Deres Standsfæller har derfor ønsket, at Deres værdifulde og opofrende Virksomhed til Stadighed skal mindes i den Kreds, der i særlig Grad har nydt Gavn deraf, ved at der i Industriforeningen opstilles en Buste af Dem. Vi beder om Deres Tilladelse til at lade en saadan udføre af den Kunstner, som De dertil selv maatte vælge.

Men endnu et Udtryk ønsker vi at give vor Taknemmelighed overfor Dem. De har saa ofte i Tale og Skrift fremhævet, at skal dansk Industri kunne staa sig udadtil i den kommende sikkert svære Konkurrence, og skal den opfylde sit Kald indenfor vort eget Land, maa dens Udøvere først og fremmest sætte alt ind paa at dygtiggøre sig.

Som et Middel hertil har vi stiftet et Fond, hvis Renter efter Deres nærmere Bestemmelse skal anvendes til Fremme af dansk Industri, det være sig som Støtte for unge, fremadstræbende Kræfter, som Hjælp til Studierejser, som Belønning for fortjenstfuldt Arbejde, til Udførelse af særlige Forsøg, til Løsning af ny industrielle Spørgsmaal, eller paa anden Maade, som De maatte finde formaalstjenlig.

Fondets Kapital, som jeg herved skal have den Ære at overrække Dem, andrager 350,000 Kroner. Den hidrører væsentligst fra Medlem-

mer fra Industriraadsorganisationen, men der er ogsaa betydende Industridrivende og Sammenslutninger udenfor denne Kreds, der har villet deltage i vor Hyldest til Dem ved at yde Bidrag til Fondet.

Jeg skal tillade mig at oplæse den Henvendelse, som Fondets Stiftere har ønsket at rette til Dem:

Hr. Ingeniør Alex. Foss,
Kmd. Dm. p. p.

Den Dag nærmer sig, da det store og betydningsfulde Arbejde, som Krigen har lagt paa Deres Skuldre i Deres Egenskab af Formand for Industriraadet, ved Begivenhedernes Udvikling falder bort. Den danske Industri kan imidlertid ikke gaa ud af Krigsperioden uden at have bragt Dem sin Hyldest og Tak for, hvad De i disse Aar, fulde af Vanskeligheder og opslidende Arbejde, har ydet og betydet for vort Erhvervsliv og vort Land i det Hele. Den Tanke er derfor opstaaet indenfor Industrien at oprette et Fond, der skal bære Deres Navn og have til Formaal at virke til Gavn og Fremme for den danske Industris Interesser, saaledes at Fondet til en vis Grad kunde muliggøre en Fortsættelse af Deres hele, uegennyttige Indsats i Industriens Tjeneste.

Den almindelige Tilslutning, Tanken om et saadant Fonds Oprettelse har vundet, vil fremgaa af den vedføjede Liste over Fondets Stiftere.

Det er disses Ønske, at Fondets Statuter fastsættes af Dem, ligesom man forudsætter, at De alene saa længe De lever tager Bestemmelse om Anvendelsen af Renterne af Fondet, hvorefter dette skulde gaa over til Industriforeningen i Kjøbenhavn.

Idet undertegnede da taler paa hele den danske Industris Vegne, ønsker vi at ledsage Overrækkelsen af Fondet til Dem med Forsikringen om den Paaskønnelse, Deres Arbejde som den fremragende Industridrivende og utrættelige Organisator har vundet i det Erhverv, De saa længe har tilhørt med Ære, og som i Dem ser et Samlingsmærke og sin ypperste Fører. Som et Tegn paa disse Følelser og som en Tak for det uvurderlige Arbejde og det Offer af Tid, af Arbejdskraft og personlige Interesser, der ligger bag de ved Deres Initiativ opnaaede Resultater, er det vi beder Dem betragte dette Fond. Vi føjer hertil vor Beundring for den Maade, hvorpaa De har varetaget Deres Hverv, findende Udvej i de mest indviklede Situationer, udnyttende enhver Mulighed for Betryggelse af Industrien, værnende den i Modgangens Tid og fremmende den i Medgang.

Med det Ønske, at De endnu længe maa staa som vor Fører, beder vi Dem da modtage dette Fond, som vi allerede har tilladt os at give det Navn, som vi mener det med den største Hæder og med Rette kan bære, nemlig »Ingeniør Alex. Foss' Industrifond«.

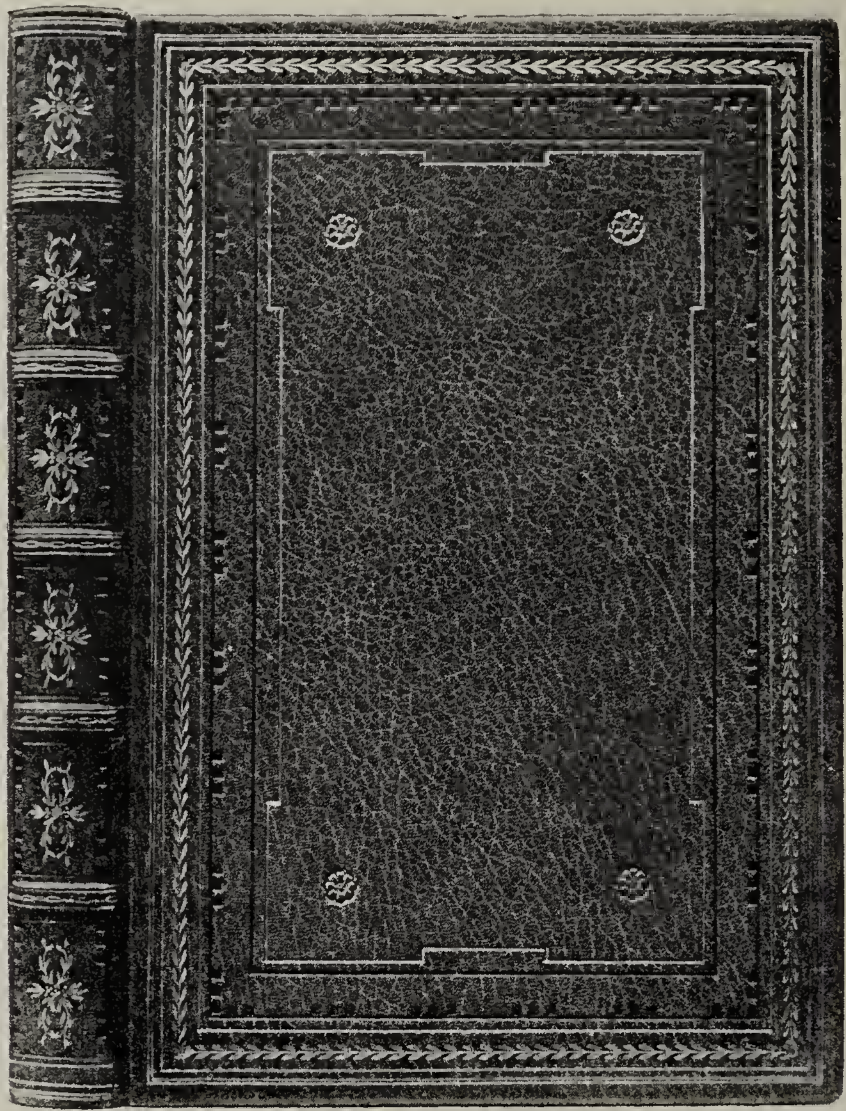
Kjøbenhavn, d. 25. April 1919.

Max Ballin. *Benny Dessau.* *C. F. Jarl.*
H. P. Prior. *C. A. Olesen.* *J. Rambusch.*
Holger Sebbelov.

Idet jeg endnu en Gang bringer Dem vor varmeste Tak for alt, hvad De har udrettet for dansk Industri og for Deres Førerskab i Raadet og Udvalgene, beder jeg Forsamlingen give sin Tilslutning ved at istemme et trefoldigt: Længe leve vor Formand og Fører, Ingeniør Alexander Foss!«

Tre taktfaste og rungende Hurraraab udløste Forsamlingens begejstrede Tilslutning til Direktør Dessaus varmtfølte Ord, og medens alle rejste sig, brød Ovationerne for Ingeniør Foss atter og atter frem. Samtidig var Dækket blevet fjernet for en foran Talerstolen opstillet Glasmontre, der indeholdt den smukt udførte Adresse i det tilhørende Skrin, som vore Billeder viser. Og atter stod da Formanden paa Talerstolen, denne Gang for synlig bevæget at takke for den Hædersbevisning, der var bleven ham tildel. Han samlede denne Tak i omtrent følgende Ord:

»Ved denne altfor store Hædersbevisning strides tre Følelser i mit Indre: Glæde, Bekymring og Taknemlighed. Jeg er glad, fordi jeg i Oprettelsen af dette Legat ser et Udtryk for det Samarbejde, der har udviklet sig under Krigen, og for hvilket jeg tilfældig har staaet i Spidsen,

men jeg er bekymret, fordi man giver mig for meget af Æren derfor. Den maa jeg dele med mange, og jeg føler da især Trang til en Tak til mine nærmeste Medarbejdere: Næstformanden, Direktør Benny Dessau, for hans utrættelige Arbejde bl. a. i Kuludvalgene og — i anden Retning — for det Røde Kors og nu sidst for det sønderjydske Fond, Direktør Prior, der ikke veg tilbage for Rejser baade til England og senere til Amerika, hvorved han begge Gange brød Isen for vore Overenskomster, Direktør Ballin for hans saare betydningsfulde Ledelse af Kompensations- og Dispensationsudvalgene og meget andet, Fabrikant Jarl for hans Arbejde i Fedtstofudvalget, Smøreolieudvalget m. m., Direktør Rambusch for hans Indsats i Kompensationsudvalget m. m., de øvrige Medlemmer af det saakaldte staaende Udvalg, af det samlede Industriraad o. s. v. i en lang Række, hvilket viser, at jeg kun har taget min Del af Arbejdet.

Til min Bekymring over rettelig at kunne tilkomme saa meget føjer jeg Taknemmeligheden for det store Venskabsbevis fra Kammerater, Kolleger og Standsfæller. Da jeg var ung, syntes jeg som alle unge, at den skønneste Maade at tjene Fædrelandet paa, var, som nu i denne Krig Millioner har gjort, at ofre Livet for det paa Valpladsen. For denne Følelse har Grundtvig givet det skønne Udtryk paa Gravstenen paa Oddens Kirkegaard i følgende Ord:

Her er jeg sat til en Bautasten
at vidne for Slægter i Norden.
Danske de vare, hvis møre Ben
under mig smuldre i Jorden.
Danske af Tunge, af Æt og af Id.
Thi skal de nævnes i løbende Tid
Fædrenes værdige Sønner.

Fondets Protokol og tilhørende Skrin.

Men skønnere end at tjene sit Land ved sin Død er det dog at tjene det i sit Liv. Jeg tør da i den store Hæder, der her i Aften er vist mig, haabe at turde se et Udtryk for, at ogsaa jeg kan have gjort mig værdig til en slig Gravindskrift. Og idet jeg bringer en varm Tak for den store Glæde, der derved er timedes mig og mine, samler jeg dette ikke i Tanken paa den enkelte eller paa vor Industri, men paa vort Fædreland, idet jeg beder Dem deltage i et: Leve Danmark!« (Trefoldige Hurraraab).

Under fornyet Hyldest forlod Ingeniør Foss Talerstolen og samtidig intonerede Gardens Musikkorps under Ledelse af Musikdirektør *Vald. Nielsen* en pompøs Festmarsch og dermed var Mødets mere selskabelige Del begyndt.

En Række fremragende Kunstnere, kgl. Kammersangerinde Frk. *Tenna Frederiksen*, kgl. Kammersanger *Alb. Høeberg* og kgl. Kammermusikus *Peder Møller*, akkompagnerede af kgl. Operarepetitør *S. Levysohn* underholdt i en særlig Solistafdeling Mødets Deltagere med en Række fremragende Præstationer, der modtoges med stærkt Bifald.

Medens Promenadekoncerten derefter begyndte igen, begav Forsamlingen sig op til de opdækkede Borde i Festsalen og Gallerierne, hvor Industriforeningens trofaste Værtinde, Frk. *Nimb* havde sørget for de mere kulinariske Nydelser. I Rammen af Raadhusets pragtfulde Festlokaler fastslog de paafølgende Timers tvangfri Samvær af Industriens Folk fra By og Land yderligere Dagens vellykkede Forløb.

Atter engang havde man faaet Syn for Sagen, at dansk Industri *er* og *kan* noget, naar den staar samlet og enig. Og med særlig god Samvittighed kunde man konstatere det ved denne Lejlighed, hvor den Mand, der i første Række har Æren af at have gjort dette til Sandhed, havde faaet et saa smukt Bevis paa den Taknemlighed hele vor Industri føler for ham, — den Mand, hvis Navn i sig selv klinger som en samlende Fanfare:

Ingeniør Alexander Foss.

❁ ❁ ❁

Om Industriraadets Virksomhed og Industriens Opgaver.

Den danske Industri ved Skellet mellem Krig og Fred.

Foredrag af Ingeniør *Alex. Foss* ved Industriens Møde paa Kjøbenhavns Raadhus, Fredag den 25. April 1919.

Ved et Tilfælde er Industriforeningens Generalforsamling og derved denne Sammenkomst blevet fastsat til samme Dag, den 25. April, som Ententemagterne havde bestemt til Forelæggelse af Præliminærfreds-Traktaten i Versailles. Vi ved desværre ikke, om denne Forelæggelse hurtigt vil føre til den endelige Fred, som alle Europas Folk længes efter og trænger saa haardt til. Vi Danske haaber paa, at denne Fred bliver ensbetydende med det danske Sønderjyllands Tilbagevenden til Danmark og dermed for os Signalet til en ny og fremgangsrig Tid, efter 55 Aars Liv i Skyggen, og vi haaber paa, at Freden vil komme og bringe alle Europas Folk en Fornyelsens, en Fredens og en Genoprettelsens Periode, saa at det 20. Aarhundrede bliver en Foryngelsestid for det nu saa haardt ramte Europa.

Naar der paa et saadant Tidspunkt skal afgives Beretning om den danske Industris Samvirksomhed, er det naturligt ikke at indskrænke denne til en Oversigt omfattende Tidsrummet, siden vi var samlet den 22. Marts i Fjor, men derimod benytte Lejligheden til at kaste et kort Tilbageblik over de 5 Krigsaars Arbejde og søge deraf om muligt at drage visse Slutninger med Hensyn til vor Industris nærmeste Fremtidsvilkaar.

Forholdet til Vestmagterne.

For at genoptage Traaden fra min Beretning i Fjor skal jeg først minde om Situationen, saaledes som den dengang formede sig. Det store Spørgsmaal for de kæmpende Magter som for hele Europa var: Hvilke Resultater vilde Tysklands Foraarsoffensiv paa Vestfronten bringe? Fra tysk Side lagde man i private Samtaler ikke Skjul paa, at denne Offensiv ikke var et Udtryk for Tysklands Magtstilling, men fremgik af Nødvendigheden af om muligt at sprænge Blokaderingen. Lykkedes det Tyskerne at trænge frem til Kanalen samt at erobre Paris, vilde Tyskland vinde nye Kræfter til at fortsætte Krigen. Mislykkedes Offensiven, maatte derimod et indre Sammenbrud forventes. Bestemmende for Tyskernes Offensiv saavel som for Sammenbruddet var, hvad man nu

med Tydelighed kan se, Afspærringen af Tilførslerne til Centraleuropa.

Danmark havde under hele Krigen hævdet sin Nevtralitet bl. a. ved at opretholde Forsyningerne til begge Sider, men medens vi for Februar 1917 væsentligt havde sogt at bevare det gamle Fordelingsforhold i Udforslen, saa at England fik den overvejende Del af vor Smør-, Æg- og Flæskeudforsel, fandt den danske Regering sig under den skærpede Undervandsbaadskrig foranlediget til at dele Udforslen af Landbrugsprodukter i lige Dele mellem de to krigsførende Parter, dog efter Fradrag af Udførslen til de skandinaviske Lande, et Forhold der medførte, at Tysklands procentvise Andel af den hele Udforsel omtrent blev den samme som før. Forhandlingerne i Foraaret og Sommeren 1917 havde ikke ført til Fortsættelsen af Handelsoverenskomsterne med Ententemagterne, formelt blev disse opretholdt, men i Realiteten blev alle Tilførsler med Undtagelse af Kul afbrudt ved en Suspension af Tilførslerne i September 1917 samtidig med at den britiske Regering henviste til Afslutning af en Overenskomst med De Forenede Stater som Betingelse for Suspensionens Ophævelse. Disse Forhandlinger optoges i Efteraaret 1917 og stottedes fra Erhvervsorganisationernes Side ved Direktor Colds og Direktor H. P. Priors Rejse til Washington i Slutningen af Aaret. Forhandlingerne trak imidlertid stadig ud samtidig med at vore Skibe i stedse højere Grad blev inddraget i de allierede Magters Tjeneste, vore Lagre af en Række vigtige Varer og Raastoffer blev efterhaanden udtomte, og en Række Industrigrene og enkelte Fabriker maatte standse. Samtidig var Kulpriserne steget enormt med de deraf følgende uheldige Virkninger bl. a. for Bygningsmaterialeindustriens Vedkommende. I Foraaret 1918 var Trangen til Afslutningen af en Overenskomst og dermed Genoptagelsen af Tilførslerne vestfra derfor stærkt stigende.

Hvad var da de egentlige Vanskeligheder der stillede sig i Vejen for Afslutningen af en Overenskomst? Herom kan der nu uden Fare tales med en vis Aabenhed, og det kan da siges, at Vanskelighederne ikke fandtes i den Del af Overenskomsten, som direkte berørte Erhvervsorganisationerne. For os maatte enhver Overenskomst, der gav nogen Tilførsel af Varer være at foretrække for den fuldkomne Afspærring, og i selve Klausulsystemet var der ingen Vanskeligheder, da der her simpelthen kunde bygges videre paa det bestaaende. Ogsaa for Skibsfarten maatte en Overenskomst anses for stærkt paakrævet, fordi Redernes Dispositioner over deres Skibe mere og mere hæmmedes, idet Skibene enten maatte akceptere de Vilkaar, som bodes fra de associerede Magters Side, eller ligge stille. Vanskelighederne laa derimod i Hensynet til Udførslen til Tyskland, idet de associerede Magter krævede denne Udforsel stærkt begrænset. Det var det samme Krav, som fra den franske Regerings Side og af Blokademinister Denis Cochin fremdroges overfor Bankdirektør Clausen og mig, da vi i Juni 1917 i Paris forhandlede med den franske Blokadekomité, som erklærede, at selvom de danske Landbrugsprodukter kun betød lidet, naar det gjaldt om virkelig at føde Tyskland, saa spillede de en betydelig Rolle for Forsyningerne af den tyske Hær paa Vestfronten. I Udforslen af danske Landbrugsprodukter til Tyskland i det Omfang, i hvilket den dengang fandt Sted, laa altsaa Hindringen for en Overenskomst med de associerede Magter. Hvis den danske Regering i Efteraaret 1917 eller under Direktør Colds og Direktør Priors Forhandlinger i Washington havde kunnet bestemme sig til at imødekomme de associerede Magters Krav og begrænse Udførslerne til Tyskland, vilde man efter al Sandsynlighed have haft en Overenskomst allerede paa dette Tidspunkt, men den danske Regering tøvede med at imødekomme disse Krav af de samme Grunde, som under hele Krigen har dikteret den danske Regerings forsigtige Holdning overfor Tyskland.

Amerika-Overenskomsten.

I Mellemtiden havde først Norge opnaaet en Overenskomst med Vestmagterne, dernæst Sverige. Der var saaledes indtraadt den Forskydning, at medens tidligere Danmark gennem sine Handelsoverenskomster og sit Forhold til Ententen havde været væsentligt gunstigere stillet end Norge, men navnlig gunstigere stillet end Sverige, saa var Forholdet nu blevet omvendt. Den hele Situation som saaledes forelaa i Foraaret 1918, maatte derfor i hoj Grad opfordre til en ny kraftig Anstrængelse for at forbedre vor Stilling. Dette foranledigede da ogsaa Skibsfarten til at tage Initiativet overfor Ministeriet og foreslaa en Optagelse af Forhandlingerne gennem Udsendinge til Washington. Medens Norge havde ført sine Forhandlinger her ved en særlig Sendelse, og Sverige sine gennem Delegerede i London, var de danske For-

handlinger hidtil fort fra Kjøbenhavn gennem Noteveksling. Da man nu fra Skibsfartens Side greb ind og foreslog en Sendelse af Skibsfartdelegerede til Washington, rejste sig ogsaa straks Spørgsmaalet om Grosserer-Societetets og Industriraadets Medvirken, som Følge af at disse Organisationer var designerede til at tiltræde Handelsoverenskomsterne. I Erkendelse af, at Tyngdepunktet for Afgørelsen ikke laa paa vor Side, men derimod i Ministeriets politiske Standpunkt med Hensyn til Landbrugsudforslen til Tyskland, opfordrede Grosserer-Societetet og Industriraadet Ministeriet til at sende en særlig Delegeret til Washington, som kunde støtte den danske Gesandt ved sit fra Hjemmet medbragte nøje Kendskab til Ministeriets Standpunkt og derved fremme Afslutningen af Overenskomsten. Udenrigsministeren imødekom dette Ønske, og som bekendt blev Hvervet overdraget Chefen for 2. Departement, Kammerherre Clan. Komitéen og Industriraadet enedes samtidig om at anmode Direktør Harald Nielsen, der var Generalsekretær for Erhvervenes Fællesudvalg, om at repræsentere de to Handelsorganisationer i Fællesskab. Direktør Harald Nielsen, der jo selv var Købmand, men havde udført et stort Arbejde for Industriraadet, medbragte et indgaaende Kendskab til alle Enkeltheder. Han røgtede det ham betroede Hverv fortrinligt og førte sin Del af Arbejdet til Afslutning. I New York blev han ramt af den spanske Syge, som førte til Døden, og dermed afsluttedes en saare betydningsfuld Virksomhed i Fædrelandets Tjeneste. I Begyndelsen af Maj 1918 afrejste da Delegationen, som foruden de nævnte Herrer bestod af Direktør A. O. Andersen og Direktør K. Reinhardt, begge Repræsentanter for Skibsfarten, men først den 18. September efter langvarige Forhandlinger lykkedes det at bringe Overenskomsten med De Forenede Stater og dermed med de associerede Magter i Havn. I Mellemtiden havde Organisationerne forberedt Oprettelsen af et fælles Kontor i Washington og formaaet Overretssagfører P. Arnstedt til at overtage Ledelsen af dette støttet af Hr. Robert Valentinus, der med særdeles Dygtighed havde arbejdet i Industriraadets Tjeneste.

Afslutningen af Overenskomsten med Amerika kom som en stor Lettelse, men dens Virkninger i Form af genoptagne Tilførsler kunde først vise sig efterhaanden og forholdsvis langsomt. 1918 kom saaledes i alt væsentligt til at blive et Aar uden Tilførsler vestfra. Tilførslerne fra Centralmagterne var, efterhaanden som Tysklands og Østrigs Industrivanskeligheder voksede, stærkt aftaget, og da selve Vaabenstilstanden nærmest medførte Standsning i disse Tilførsler, blev Vareknapheden herskende Aaret ud.

Den skandinaviske Vareudveksling.

I den Beretning, som jeg aflagde paa Mødet den 22. Marts i Fjor, gjorde jeg Rede for den skandinaviske Vareudveksling, ligesom jeg omtalte Vareudvekslingen med Finland og med Centralmagterne. Det vil ikke være nødvendigt her at komme dybere ind paa Betydningen af den skandinaviske Vareudveksling, idet jeg dels kan henvise til Beretningen i Fjor, dels til den udførlige Fremstilling heraf, som det faldt i min Lod at give paa det interparlamentariske Møde i September forrige Aar, og som er offentliggjort. Vi staar nu ved Afslutningen af denne Vareudveksling, som i en vanskelig Tid fik sin store Betydning for hvert af de tre Lande. Det lykkedes i det store og hele at hævde det til Grund for Vareudvekslingen liggende Princip: Beslutningen om at yde Hjælp uden direkte Krav om Kompensation og uden smaalig Afvejning af Modydelser. Omfanget og Betydningen af Vareudvekslingen karakteriseres bedst ved nogle faa Tal, som jeg her skal tillade mig at fremdrage. Vor Vareudveksling med Norge i 1914's første Halvaar androg ca. 16 Mill. Kr., i første Halvaar af 1918 derimod 85 Mill. Kr.; vor Vareudveksling med Sverige beløb sig i de første 6 Maaneder af 1914 til 51 Mill. Kr., i tilsvarende Tidsrum af 1918 til 171 Mill. Kr. Det kan jo ikke ventes, at en saa stor Opgave, som den der er løst gennem den skandinaviske Vareudveksling, ikke skulde have haft sine Vanskeligheder at overvinde eller skulde være løst uden Fejl. Vanskelighederne laa for vort Vedkommende i de Bestræbelser, der udfoldedes for at opnaa de størst mulige Eksportpriser for Landbrugsprodukter, samtidig med at Niveauet her i Landet holdtes lavt. De høje Priser, der paa Grund af dette Princip krævedes for Udførsel af Varer som Sukker, Smør og Korn, 9 Kr. for et kg Smør, 2 Kr. for et kg Sukker og 55 Kr. for en Td. Sæd, maatte, selv om der kunde anføres adskilligt for deres Berettigelse, volde betydelige Vanskeligheder. Det var ikke helt let at se, at Priser, der i Indlandet vilde blive straffet med Betegnelsen Aagerpriser, overfor Udlandet skulde regnes for Broderpriser. Der ligger i dette Forhold en Opfordring til snarest muligt at drage sel-

ve Statsmagten ud af Handelen med Landets Udforselsvarer og overlade dette til Erhvervene selv, der i saadanne Forhold er i Besiddelse af en langt storre Smidighed til at rette sig efter Markedets Krav, og langt større Evne til at bevare og opretholde det gode Forhold til Koberne.

For den interskandinaviske Vareudveksling kom den med Amerika afsluttede Overenskomst til at virke ret uheldigt. Det vilde her føre for vidt ind i vanskelige Detailler, naar jeg vilde gøre Rede for den Hæmning af denne Handel, som blev en Følge af den amerikanske Overenskomsts Afslutning, samtidig med at Suspensionen af de gamle Overenskomster med England, Frankrig etc. hævedes. Imidlertid forte disse Vanskeligheder til Forhandlinger paa det i December 1918 i Kristiania afholdte Møde af de skandinaviske Delegationer for Vareudvekslingen, og det besluttedes at foreslaa de tre Regeringer, at der optoges en fælles Forhandling i London med Blokadekomitéen for at soge disse Vanskeligheder fjernet. Disse Forhandlinger fandt Sted i Januar og Februar i Aar. Sverige var ved disse repræsenteret af Bankdirektør M. Wallenberg og Afdelingschef i Udenrigsministeriet Bergendahl, Norge af Hr. Michelet fra det norske Udenrigsministerium, medens jeg sammen med Chefen for Danish Trade Office i London, Ingeniør Mygind, repræsenterede de danske Interesser. Først i de allersidste Dage er de sidste Vanskeligheder vedrørende denne Sag overvundet. Det opnaaede Resultat vil være bekendt gennem den i Gaar udsendte Redegørelse fra Komitéen og Industriraadet. Det er muligt at Præliminærfreden og dens Folger i alt væsentligt vil gore dette Arbejde overflødigt, men selvom dette skulde være Tilfældet, har det haft den dobbelte Betydning at virke lettende paa Forholdet til de lokale Blokadekomitéer og samtidig være et Vidnesbyrd om Evnen til handelspolitisk Samarbejde mellem de tre Landes Regeringer og Handelsorganisationer, et Forhold, der ikke alene har sin store Værdi for Nutiden, men ogsaa for Fremtiden. Den interskandinaviske Vareudveksling har etableret et direkte Samarbejde mellem skandinaviske Erhvervsinteresser, som har medfort, at Erhvervenes Repræsentanter har mødt hinanden med den storste Forstaaelse og Velvilje. Det maa haabes, at det saaledes vundne maa kunne fortsættes i et lykkeligt Samarbejde mellem de skandinaviske Erhverv, et Samarbejde, der skulde tjene til at styrke hvert af de tre Lande i deres Forhold til Udlandet og til Stormagternes Handelsinteresser. Det er klart, at hvert af de skandinaviske Lande for sig har lettere ved at vinde Sympati end Respekt. Naar man imidlertid i Paris nævnede »le bloc scandinave«, er der ingen Tvivl om, at dette Udtryk rummede begge Følelser, baade Sympatien og Respekten.

De tre nordiske Regeringer har for nylig virkeliggjort Planen om tre samtidigt nedsatte Handels-Traktatudvalg, der gennem særlige Udvalg vil træde i Forbindelse med hinanden for at drøfte Betingelserne og Mulighederne for de tre Landes Samvirken paa det handelspolitiske Omraade. Industriraadet er i dette Udvalg repræsenteret ved Direktør H. P. Prior og sin Formand. Det kan forventes, at den første Sammenkomst af Udvalgene kan finde Sted i anden Halvdel af næste Maaned, og det er da ikke noget Tilfælde, at dette Møde falder sammen med en afsluttende skandinavisk Varudvekslings Konference.

Lettelser i Blokaden.

I Forbindelse med nævnte fælles skandinaviske Forhandlinger i London i Januar og Februar dette Aar førtes Forhandlinger om en Række Enkeltheder, der alle havde til Formaal at søge Lettelser for Handelen og Frigørelse for de mange Baand, som Handelsoverenskomsterne har lagt paa vor Vareudveksling. Som bekendt førtes samtidig Forhandlinger af Landbrugsdelegerede om særlige Landbrugsforhold. Grosserer-Societetets Komité havde betroet mig at føre Forhandlingerne ogsaa paa Komitéens Vegne, et nyt Udtryk for det intime Samarbejde og den store gensidige Tillid, som har karakteriseret den under Krigen skabte Samvirken mellem Komitéen og Industriraadet. Disse Forhandlinger førte jeg med den allierede Blokadekomité i London, og de drejede sig i forste Linje om Forhøjelse af Rationerne, om Afskaffelse af visse Rationer og Forhøjelse af dem, der ikke kunde hæves, om Afskaffelse af de særlige Klausuler paa visse Varer som Gummi, Paraffin m. m., om Frigivelse af Tilførslerne fra Færøerne, om Frigivelse af Udførslen til Island, om Lettelser for Tilførslerne gennem Blokaden fra Tyskland, om Udførslen til Finland og Estland m. m. Vanskelighederne for at opnaa Lettelser laa og ligger i den Omstændighed, at man stadig afventer de principielle Signalforandringer, som skulde komme fra Paris. Som bekendt har man ogsaa i vide Erhvervskredse i Amerika og England haft levende Ønsker om Lettelser for Handelen, Ønsker, der

undertiden har formet sig som en Konkurrencekamp mellem Amerika og England. Som et andet Moment, der har støttet vore Ønsker om Handelens Frigivelse, kan nævnes Opfattelserne hos den af Fredskonferencen indsatte Administrator for Europas Forsyning med Fødemidler, Mr. Hoover, som under en Samtale i Paris udtalte til mig, at han for Europas Fedtforsyning maatte anse det for en Hovedopgave at genoprejse Danmarks og Hollands Smør- og Margarineproduktion. Endelig kan som et tredje gunstigt Moment nævnes og bør fremføres ved denne Lejlighed, at man i London i Blokadekomitéen saavel som i Almindelighed hos de mange Komitéer, med hvilke vi under Krigen har været i Forbindelse, mødte en mod Danmark og vore danske Repræsentanter særdeles velvillig Stemning. Forhandingerne i London har som bekendt under hele Krigen været fort fra dansk Side af tidligere Kontorchef i Udenrigsministeriet Rottbøll, der efter at være traadt tilbage som Chef for Danish Trade Office har fortsat Varetagelsen af de danske Interesser i alle Sorteliste Spørgsmaal, samt af Ingeniør K. Mygind. Det er min naturlige Pligt ved denne Lejlighed at udtale en Tak til disse to Mænd samt til deres Medhjælpere for fortrinligt og resultatrigt Arbejde. Jeg vil samtidig benytte Lejligheden til at rette en tilsvarende Tak for fortrinlig Virksomhed til Hr. Arnstedt og Hr. Valentinus i Washington samt til Ingeniør Erik Bang Cruse i Berlin.

Det vil ikke være nødvendigt her at gaa nærmere ind paa, i hvilket Omfang det lykkedes at opnaa Imødekommen af de danske Ønsker under de omhandlede Forhandlinger i London. Derimod er der god Grund til at fremhæve, at Industriraadet er enigt med Grosserer-Societetets Komité i at arbejde af al Magt paa at frigøre Omsætningen for de Baand, som er paalagt den gennem Handelsoverenskomsterne, og som det under Krigen har paahvilet Komitéen og Raadet at administrere. Vi er os fuldt bevidst, at det gælder om at fjerne alle Baand og Skranker for den frie Vareudveksling. Vi maa haabe, at en snarlig Fred vil muliggøre dette i endnu større Omfang, end vi hidtil har kunnet naa, men vi maa ganske vist samtidig være forberedt paa, at denne Frigørelse for Baandene ikke vil kunne blive almindelig og næppe vil kunne omfatte Forholdet til Centralmagterne. Alt vil jo her bero paa, hvorledes disse Lande selv vil administrere deres Handel. Hvis dette sker ved Opretholdelse af Indførsels- og Udførselsforbud ved Centralisation af Varehandelen og Opkøbene i Udlandet og ved den tyske Rigsbanks Centraladministration af Betalingsspørgsmaalene, saa vil man næppe kunne tænke sig, at vi overfor en saadan Centralisation selv kan etablere fri Handel uden Skade baade for vore økonomiske Interesser og for vore Forsyninger. Meget mere maa vi være forberedt paa, at der for Organisationerne endnu staar den handelspolitiske Opgave tilbage, at varetage Erhvervenes Interesser under de vanskelige Forhold, under hvilke Omsætningen med Tyskland endnu i lang Tid maa tænkes at foregaa.

Kulproblemet.

Under Opholdet i England beskæftigede jeg mig ganske naturligt med det for Danmark saa vigtige Kulproblem. Som bekendt har vore Kulforsyninger ikke forbedret sig, ja vore Tilførsler i Marts Maaned i Aar har endog været omtrent ligesaa ringe som i den sletteste Maaned i Begyndelsen af Undervandsbaadskrigen, da Tilførslerne fra England var standset. En væsentlig Aarsag hertil er det, at Tilførslerne fra Tyskland i alt væsentligt er standsede. Vort normale Forbrug er 300,000 Tons maanedlig, vort reducerede Minimumsforbrug 200,000, men vi indfører i disse Maaneder kun ca. 110,000 Tons maanedlig. Med et maanedligt Deficit af 90,000 Tons vil vore smaa Reserver snart være fortæret.

Nogen umiddelbar Udsigt til Forbedring af denne Situation synes der ikke for Tiden at være, og man maa derfor med megen Alvor se paa Spørgsmaalet om vore Brændselsforsyninger. Indtræder der ikke en væsentlig Bedring, saa vil vor Stilling i Løbet af 1919 blive vanskeligere end i nogen Periode under selve Krigen. Hertil kommer, at Forventningen om, at Freden skulde nedbringe de højt opskruede Kulpriser, hidtil er blevet skuffet. Det tør imidlertid haabes, at Englands Produktion vil vokse saa meget, at de nuværende høje engelske Eksportpriser paa Kul vil synke ned til omtrent samme Niveau som det, hvorpaa de engelske indenlandske Kulpriser befinder sig, et Niveau, der dog under alle Omstændigheder vil være flere Gange højere end Prisen før Krigen. Hvis vi ikke naar til at kunne købe vore Kul til samme Pris som de kulproducerende Landes egne Industrier, vil Følgerne heraf for adskillige af vore Erhverv og industrielle Virksomheder blive meget alvorlige. Hvis vi skal fortsætte at betale England Kulpriser, som er 8—10 Gange saa høje som Prisen før Kri-

gen, medens vort Smør ikke paa det engelske Marked kan opnaa højere Pris end ca. den dobbelte af, hvad der betaltes før Krigen, saa vil tillige Følgerne heraf for hele Landets Økonomi blive meget alvorlige.

Stormagternes Handelspolitik.

Man har med Rette beskæftiget sig med det Spørgsmaal, om de associerede Magter vilde tilstræbe gennem en fælles Handelspolitik at fremme Afsætningen af deres færdige Varer, samtidig med at man hæmmede Afsætningen af Raavarer til de neutrale Lande. Hvad der end maatte have været patænkt eller fremført i teoretiske Betragtninger under Krigen, har jeg det Indtryk, at en saadan systematisk Politik ikke føres hverken fra Englands eller Amerikas Side. Det er ganske naturligt, at Fabrikanter og Købmænd, der laa med færdige Varer, har presset paa for at fremme disses Afsætning paa de nevtrale Markeder, og at Indehavere af Raavarer i langt mindre Grad har haft Trang hertil, fordi der kun i ringe Grad er Overflod til Stede af Raavarer. Der er paa den anden Side ingen Tvivl om, at den tyske Regering støttet af det tyske Erhvervsliv havde ganske bestemte og klare Planer om en saadan Raastofpolitik, som vilde være kommet til Udførelse, hvis Tyskland var gaaet ud af Krigen uden Nederlag eller Svækkelse. Hvorvidt disse Planer alligevel kommer til Udførelse fra tysk Side, vil først Fremtiden vise. Derimod tror jeg ikke paa, at de allierede Magter ved fælles Handelspolitik vil søge et saadant Princip gennemført. Det vil vistnok hverken vise sig muligt eller svarende til de enkelte Staters Interesser. Noget andet er det, at de fiskale Hensyn, Nødvendigheden af at lette den uhyre Gældsbyrde, kan føre til en Skattepolitik, som ogsaa kommer til at ramme os gennem Udførselsvarerne. Naar Frankrig har et Budget paa 18 Milliarder Francs, af hvilke kun 12 Milliarder kan dækkes ved Skatter, naar England har en Statsgæld, hvis Renter, om de tænkes nogenlunde fordelt paa Befolkningen, vilde svare til 15—16 sh. ugentlig pr. Arbejder, saa er det ikke til at undre sig over, at disse Lande vil forsøge at forbedre deres finansielle Status ved at tage de bedst mulige Priser for deres Udførselsvarer. Utvivlsomt vil vi derigennem komme til at bære vor betydelige Del af Krigens Omkostninger, og den, der var i Stand til at se ind i Fremtiden, vilde muligvis opdage, at den tilsyneladende Rigdom i Danmark om nogle Aar vil vise sig at være stærkt formindsket, fordi vi ikke for vore Udførselsvarer kan opnaa Priser, der svarer til de høje Priser, vi maa betale for vore Indførselsvarer, Varer som Kul, Jern, Gødningsstoffer etc.

Industriraadets Virksomhed indadtil.

Naar jeg fra de store Spørgsmaal, som berører saavel Industrien som Landets øvrige Erhverv, vender tilbage til Industriraadets Virksomhed i det forløbne Aar, vil det være naturligt at skænke enkelte Sider af denne en kort Omtale og derved ligesom kaste et Strejflys over Virksomheden.

Den 1. April 1919 omfattede Industriraadsorganisationen 1608 industrielle Virksomheder. Der er under Krigen som Følge af Handelsoverenskomsterne behandlet for disse Virksomheder ialt 132,575 Sager. Deraf falder ca. 70,000 paa Ekspeditioner vedrørende Importen, medens ca. 60,000 falder paa Ekspeditioner vedrørende Eksporten. Den juridiske Afdeling har under Krigen haft til Behandling ca. 700 Sager, deraf af Sager, der er bragt for Nævnet for Overtrædelse af Klausulerne, kun 19. Disse Tal kan kun give et ganske overfladisk Indtryk af Industriraadets almindelige Virksomhed. Til yderligere Belysning fortjener det at nævnes, at Industriraadet sammen med Grosserer-Societetet deltog i Forhandlingerne med Den overordentlige Kommission om Ændringerne i de bekendte Bestemmelser om Avancebegrænsning og Kædehandel. Som Resultat heraf oprettedes Erhvervenes raadgivende Udvalg, som afgiver Erklæringer om Overtrædelsessager, og som medvirker ved Prøvelsen af visse Prisberegninger. Til Medlemmer af dette Udvalg valgte Industriraadet Direktør C. V. Slomann og Formanden for Tekstilfabrikantforeningen, Fabrikant Holger Sebbelov. I Medfør af Loven om uretmæssig Konkurrence og Varebetegnelse har Industriraadet nedsat et Udvalg bestaaende af Dr. polit. F. Pio, Direktør Allan Petersen og Fabrikant E. Nøbel. Udvalget behandler de Sager, der fremkommer i Henhold til Loven.

I Efteraaret 1918 nedsatte Industriraadet et Udvalg til at gøre Forslag til en Lov om Reguleringen af Handel med gamle Metaller, idet det blev mere og mere paatrængende at modvirke de meget udbredte Tyverier omkring i Virksomhederne, ikke mindre end Hæleriet med Hensyn til brugte Genstande. Udvalget bragte imidlertid i Erfaring, at Justitsministeriet var beskæftiget med

at udarbejde en Lov, og da det tor forventes, at denne Lov bygger paa det samme Materiale som Kriminalistforeningens af 1911, som Industriraadet har anbefalet, saa har Industriraadet i denne Sag begrænset sig til i en Skrivelse af 2. December f. A. at henlede Ministeriets Opmærksomhed paa Ønskeligheden af, at Sagen fremskyndes. Samtidig har man bedt Ministeriet tage Hensyn til nogle foreslaaede Forbedringer i Forslaget.

Jeg skal ikke yderligere komme ind paa andre Erklæringer vedrørende Lovforslag, som Industriraadet i Aarets Løb har afgivet, men derimod med nogle Ord omtale Industriraadets Smøreolieudvalg. I Oktober 1917 var Landets Beholdninger af Smøreolie paa Grund af svigtende Tilførsler svundet saa betydeligt ind, at man maatte befrygte Standsning af Jernbaner, Dampskibe, Fabriker etc. For at søge Midler til at modvirke denne Fare nedsatte Industriraadet et Smøreolieudvalg bestaaende af følgende Herrer: Fabrikant C. F. Jarl som Formand, Direktør G. Waidtløw, Fabrikant J. A. Windfeld-Hansen, Grosserer Th. Colding, Ingeniør Allan A. Bock, Ingeniør A. Jakobsen og Ingeniør W. Andersen. Udvalget traadte i Forbindelse med alle større Forbrugere samt med Smøreolieimportørerne. Ved Samvirken mellem alle disse lykkedes det at indføre en økonomisk Benyttelse af de tilstedeværende Forraad. Paa det daværende Tidspunkt var Restlagrene hos de Handlende ca. 1000 Tdr. For at faa disse til at strække til saa længe som muligt, blev det vedtaget at opblande dem med 1000 Tdr. grønlandsk Tran, som stilledes til Disposition fra den kongelige grønlandske Handel. Samtidig reguleredes Priserne for at forhindre Opskruning. Under Vareudvekslingsforhandlingerne med Centralmagterne lykkedes det at fremskaffe nogen Tilførsel af Smøreolie sydfra. De saaledes til Disposition staaende Smøreolier var, som det vil forstaas, af ringere Kvalitet. Udvalget foranledigede da Aarhus Oliefabrik til at fremstille af de Raamaterialer, der stod til Raadighed, navnlig Tran, en brugelig Transformatorolie, hvorved det lykkedes at forhindre, at en Række elektriske Anlæg blev sat ud af Funktion. Af en fra Amerika hertil under Navnet Gødningsstof indført Vare, som viste sig i Virkeligheden at være en Blanding af Cylinderolie og brændt Magnesia, lykkedes det at fremstille et Kvantum Cylinderolie, der kunde taale overhedet Vanddamp. Jeg skal ikke fordybe mig i en Række andre Forholdsregler, som Smøreolieudvalget har truffet, men nøjes med her at rette en Tak til Udvalget, som ved sit Arbejde forhindrede, at nogen Virksomhed gik i Staa paa Grund af Mangel paa Olie. Det saaledes udførte Arbejde har, som enhver vil kunne forstaa, haft den allerstørste Betydning.

Omtrent samtidig med Olieudvalget nedsattes i Foraaret 1918 Industriraadets Fedtstofudvalg med Fabrikant C. F. Jarl som Formand og iøvrigt bestaaende af Professor Karl Meyer, Ingeniør M. C. Holst og Ingeniør Allan Bock. Udvalget har beskæftiget sig med en lang Række Opgaver vedrørende Erstatningsprodukter for Fedtstoffer, for en stor Del paa Grundlag af det udmærkede Raastof, som havdes hertil i den grønlandske Tran, der stilledes til Disposition af den kongelige grønlandske Handel. Saaledes lykkedes det at fremstille et fortrinligt Erstatningsstof for Talg kaldet Balith, som i stor Udstrækning er anvendt i Garverier, Sliberier, Tekstilfabriker, Lysfabriker og Tændstikfabriker. Endvidere et Erstatningsstof for den i Tekstilindustrien uundværlige i Vand opløselige Olie, som kaldes Elain. Dernæst et Erstatningsstof for de lettere Mineralolier, hvoraf man plejer at fremstille Trykfarve og Kit. Endvidere et Erstatningsstof for den Plantevoks, man bruger til Fabrikation af Skosværte, Erstatningsstoffer for Vaselin til Fremstilling af Salver o. s. v. o. s. v. Det er de to Virksomheder, Aarhus Oliefabrik og A/S Oliehærdningsfabriken, som skyldes Tak for disse betydningsfulde Resultater. Ganske særligt maa det være tilladt i denne Forbindelse at nævne Ingeniør M. C. Holst, hvis kemiske Arbejder, det skyldes, at de fortrinlige Resultater er naaet.

Ligesom dette Udvalg tillige har været raadgivende for Landbrugsministeriet, har det i Efteraaret 1917 nedsatte Sæbeudvalg bestaaende af Fabrikant C. F. Jarl som Formand, Professor Karl Meyer, Ingeniør Allan Bock, samt Sæbefabrikanterne Heymann Bloch og Schou, G. Waidtløw og S. Berg, forhandlet med Den overordentlige Kommission om Organisationen af Sæbefabrikationen i den Periode, da der manglede tekniske Fedtstoffer til Fremstilling af Sæbe paa sædvanlig Maade og i sædvanligt Omfang. Udvalget har da gjort Forslag, som kunde lægges til Grund for Kommissionens Beslutninger, foranlediget Oprettelsen af et fælles Laboratorium for dansk Olie- og Sæbeindustri, bl. a. for at føre Kontrol med Sæbekvaliteterne, udarbejdet Normer for Fremstilling

af Vaskepulver m. m. samt fremskaffet og fordelt Raastoffer til Sæbeindustrien.

Nogle af de her nævnte Opgaver er af samme Art, som de, der i Aarets Løb beskæftigede Studiekommissionen og en Række af denne nedsatte Udvalg. Jeg maa desværre give Afkald paa paa dette Sted at gøre Rede for hver enkelt af disse Udvalgs Virksomhed, for at denne Beretning ikke skal svulme op over alle Grænser, kun maa det være mig tilladt at nævne, at Fabrikant C. F. Jarl den 10. Maj i Fjor stillede et Beløb af 13,000 Kr. til Raadighed til Løsningen af Opgaver vedrørende Studiekommissionen. For denne værdifulde Støtte bringer jeg herved en varm Tak.

Som andre Opgaver, i hvis Løsning Industriraadet deltager, skal jeg nævne Oprettelsen af et Centralinstitut for teknisk Revision. Dette er sket i Forbindelse med Dansk Ingeniørforening. Initiativet toges indenfor vor Kreds af Direktør Slomann. En anden betydningsfuld Opgave er taget op i Forbindelse med Ingeniørforeningen, nemlig Spørgsmaalet om Overføringen af elektrisk Kraft fra Norge til Danmark, som nu er Genstand for Studier i et fælles Udvalg.

Paa Forslag af Direktør Chr. H. Olesen nedsatte Industriraadet et Udvalg til Samvirken med den allerede bestaaende Komité til Bekæmpelse af et Statsmonopol paa Tobak. Man har besluttet at udvide Virksomheden til et almindeligt Oplysningsarbejde vedrørende Spørgsmaalet om Statsmonopoler.

Jeg har her søgt at begrænse Fremstillingen til de særlige Opgaver, som Krigssituationen har foranlediget, og skal for ikke at trætte undlade en nærmere Redegørelse for de mange andre Udvalg, som har virket i det forløbne Aar, saasom Konsulatudvalget under Etatsraad Olesens Ledelse m. fl.

Det vil kun være naturligt, at jeg til denne Redegørelse knytter en offentlig Tak til alle de Medlemmer af Industriraadet eller udefra tilkaldte, som har udført det store frivillige Arbejde, der i disse Krigsaar i stedse voksende Grad viste sig nødvendigt. Ingensinde har vi forgæves bedt nogen om at tage sin Part af Arbejdet, skønt dette i mangfoldige Tilfælde har krævet stor Anvendelse af Tid og den største Anspændelse af Kræfter. Naar jeg retter denne Tak til Medlemmerne af Industriraadet og de forskellige Udvalg og fornyer Takken til Komitéens og Industriraadets fælles Repræsentanter i Udlandet, vil jeg tillige gerne tilføje en Tak til den store Stab af Funktionærer, der i disse Krigsaar har virket for Industriraadet og for vore fælles Udvalg med de andre Erhverv. Ganske særligt er der Anledning til at rette Takken til dem, der i det daglige har organiseret dette Arbejde og tidlig og silde med utrættelig Interesse og med den største Dygtighed ført an i Arbejdet. Jeg tænker herved paa Direktør Harald Nielsen, hvis altfor tidlige Død maaske ikke vilde være indtruffet, hvis han ikke i disse Aar havde anvendt sine udmærkede Kræfter i næsten overmenneskelig Anspændelse. Jeg tænker paa Sekretæren ved Erhvervenes Fællesudvalg, Aage Møller, der pludselig døde i Februar d. A. efter faa Dages Sygdom, der næppe var uden Forbindelse med den stadige Anspændelse af Kræfterne, som ogsaa var blevet hans Lod. Jeg tænker paa Ingeniør, Kontorchef Gustav Hartz, paa Redaktør Povl Drachmann, Ingeniør Hjalmar Lange, paa Cand. polit. Cock-Clausen, samt sidst og ikke mindst paa Direktør Gunnar Gregersen, den utrættelige Leder af den skandinaviske Vareudveksling og af Dispensations- og Kompensationsudvalgenes Arbejde.

Samarbejdet mellem Erhvervene.

Hvad der paa disse Omraader er udrettet under Krigen, er saaledes Resultatet af mange gode Kræfters forenede Anstrengelser. Hvad der er naaet er sket i Samarbejdets Tegn, og som bekendt hviler dette ikke paa noget enkelt Erhverv alene. Først traadte Handel og Industri i det intime Samarbejde, som førte til Afslutningen af Handelsoverenskomsterne, og som under hele Krigen udviklede sig i stedse voksende Forstaaelse og Harmoni. At dette har været muligt, skyldes de ledende Kræfter indenfor Grosserer-Societetet, og jeg maa fra denne Plads rette Industriens oprigtige og varme Tak til Komitéens fremragende Formand, Bankdirektør C. C. Clausen, og til de forskellige ledende Personligheder i Komitéens Virksomhed med Grosserer Otto Petersen som Formand for Komitéens Englandsudvalg, og Grosserer Lillienskjold som Formand for Fordelingsudvalget i Spidsen og omfattende hele Rækken af Komitéens Medlemmer, som under Krigen har haft Opgaver svarende til dem, vi har bestræbt os for at løse i Industriraadet. Samarbejdet med Handelen toges op allerede i 1915. De forøgede Vanskeligheder, der opstod i 1917, førte til en Udvidelse af dette Samarbejde med Landbrug, Skibsfart og Fiskeri. Erhvervenes Fællesudvalg og det herigennem tilveje-

bragte Samarbejde med Erhvervene fortjener sin særlige Omtale og har sin egen betydningsfulde Historie, som det desværre ikke her vil være muligt at fremstille i det Omfang, den fortjener, og i det Omfang, i hvilket den i Virkeligheden maa have Offentlighedens Interesse.

Erhvervenes Fællesudvalgs første Opgave var at organisere Tilførslerne til Danmark med Benyttelsen af den sparsomme til Raadighed staaende Tonnage. Det blev senere Erhvervenes Fællesudvalg, der bar Vareudvekslingsforhandlingerne med Sverige og Norge, med Finland og ikke mindst med Tyskland.

Det er nyt i dansk Erhvervslivs Historie, at Erhverv, der i det daglige mere lever i Følelsen af den indbyrdes Konkurrence, end i Forstaaelsen af de store fælles Interesser, naaede til en Samvirksomhed med Blikket fæstet paa de sidste. Selve Vareudvekslingernes Historie og de under disse opnaaede Resultater, har for alle, som har deltaget deri, efterladt et stærkt Indtryk af Betydningen af et saadant Samarbejde, om ikke almene Interesser og store økonomiske Interesser skulde have været prisgivet til den stærkere Modparts Dispositioner i hans Interesse. Vi staar nu ved Afviklingen af de for den frie Handel og Omsætning hæmmende Baand. Meget af denne Samvirksomhed vil derfor af sig selv ophøre, men hvad der er lært under Krigen, bør ikke glemmes, og hvad der her er vundet i Forstaaelse og Evne til i Fællesskab at tage Opgaverne op til Drøftelse og Forhandling, vil forhaabentlig ikke heller atter gaa tabt. For det Samarbejde, som saaledes yderligere udviklede sig med Landbrugets og Skibsfartens Repræsentanter gennem Erhvervenes Fællesudvalg, og som fortsættes den Dag i Dag, bringer jeg de paagældende Repræsentanter en varm Tak. Jeg tillader mig at bede Formændene for de paagældende Grupper indenfor Udvalgene, Forpagter Sonne og Direktør C. Cold, om at modtage denne Tak paa egne og Kollegaers Vegne.

(Sluttes.)

❊ Fra dansk Industri. ❊

Siden vor sidste Beretning er der sket forskellige Forandringer indenfor flere af vore Industriaktieselskaber.

Saaledes har *A/S Hillerød Savværk* fordoblet sin Aktiekapital til 1,5 Mill. Kr. De 750.000 Kr. nye Aktier har været udbudt til 125 pCt.

Aktieselskabet Thornycrofts Motorer for Danmark, hvis Virksomhed nu skal udstrækkes til hele Skandinavien, har besluttet at udvide Aktiekapitalen til 250.000 Kr. samtidig med at Firmaet ændres til *Thornycroft Skandinavia Aktieselskab.*

Aktieselskabet Søren Wistoft & Co.s Fabriker har emiteret for 175.000 Kr. nye Aktier til 108 pCt., saaledes at Aktiekapitalen nu andrager 350.000 Kr.

De Forenede Jernstøberier, Aktieselskab, har udvidet sin Aktiekapital fra 2 til 3 Mill. Kr. De nye Aktier har været fremlagt til 125 pCt.

Aktieselskabet Dansk Paraplystokkefabrik, der hidtil har arbejdet med en Kapital paa 75.000 Kr., har vedtaget at udvide denne til 450.000 Kr. samt at forandre Selskabets Navn til *Nordisk Stokke- og Træindustri Aktieselskab.* Samtlige nye Aktier overtages af gamle Aktionærer. Selskabet har Fabriker i Otterup (Fyen) og paa Amager.

Ved et Møde den 9. April i Kjøbenhavn er stiftet en *Forening af danske Fabrikanter af Landbrugsmaskiner og Redskaber* med det Formaal at virke for en mere hensigtsmæssig Specialisering af Fabrikationen baade for at kunne imødegaa den skærpede Konkurrence fra Udlandet og for at søge optaget Fabrikation af Maskiner og Redskaber, der tidligere er blevne importeret fra Udlandet. Endvidere er det Hensigten herigennem at søge Eksporten af danske Landbrugsmaskiner oparbejdet.

Til Bestyrelsen er valgt: Fabrikant Chr. Blom, Skanderborg, (Formand); Fabrikant Hans L. Larsen, Frederikssund; Fabrikant A. Mandrup, Roskilde; Fabrikant J. Jacobsen, Fraugde; Fabrikant J. Rasmussen, Stubbekøbing; Fabrikant B. Buaas, Aalborg og Fabrikant M. Nordsten, Hillerød.

Mindre Meddelelser.

Fra Overskud til Underskud.

Fra den gunstige Handelsbalance, hvis Pengerigdom og andre behagelige Sider vi havde vænnet os til i Krigens Aar, gaar vi nu med rivende Fart tilbage igen. Saaledes viser den offentliggjorte Statistik for Vareudvekslingen med Udlandet i Februar d. A. en *Indførsel* til Værdi af 117 Mill. Kr. mod en *Udførsel* af indenlandske Varer af kun 28 Mill. Kr. Selv om ekstraordinære Forhold nu gør sig gældende, saaledes at vi har Haab om, at disse Tal ikke skal være konstante, burde de dog give Anledning til alvorlig Eftertanke.

Japans Kulforbrug og Kinas Kulforraad.

Efter franske og tyske Meddelelser angiver det geologiske Bureau under Japans Indenrigsministerium, at Japans Kulforraad, saavel de, der er under Brydning, som de øvrige Forraad tilsammen er c. 6000 Millioner Tons, hvortil kommer i Kolonierne: Sachalin, Formosa og Korea c. 1800 Mill. Tons. Kulforbruget er endnu ikke stort, kun 0,35 t. pr. Individ, imod et Forbrug pr. Individ i U. S. A. paa 5,5 t, i England 4,2 t, i Tyskland 3,6 t, i Belgien 3,4 t, i Frankrig 1,5 t og i Østrig 1,2 t. Regner man, at Japans Forbrug vil stige ret snart til c. 2 t pr. Hoved, vil Kulforraadene kun

slaa til i c. 80 Aar. Derfor er Spørgsmaalet om Erstatning for Kul ret brændende; særlig har man rettet Opmærksomheden mod Petroleumslejerne og Jordgasforekomsten, dels paa selve de japanske Øer, dels paa Formosa og Sachalin. Der vindes aarlig c. 400.000 t Petroleum, langt fra tilstrækkeligt til Dækning af Brændselsforbruget. Endvidere udnytter man Japans Vandfald, hvoraf man regner at kunne raade over 3 Mill. Kilowatt (svarende til et Forbrug af c. 20 Mill. Tons Kul), men hvoraf der forelobig kun er taget i Brug c. 1/2 Mill. Kilowatt.

Endelig regner man paa dette som paa lignende Raastoffelter i høj Grad i Japan med *Kinas* store Rigdomme i Jorden. Det samme geologiske Bureau opgør *Kinas Kulforraad* til folgende Tal i Millioner Tons: i Provinsen Tschili 3,080, Schantung 650, Kiangsi 1,435, Mandsehuriet 1220, Schansi 554,200, Hunan 17,000, Szetschwan 15,000, med Forraadene i de øvrige Provinser i alt c 593,400 Millioner Tons. Hvormeget der heraf er Mulighed for at vinde ved den nuværende Teknik angives ikke; men det er i hvert Fald for enkelte Omraader saaledes, at store Dele af disse Lejer er for dybe for almindelig Brydning. —

Særlig Mandschuriets Kulforraad er lettilgængelige for Japan, idet der dér findes de nodvendige Samfærdselsmidler; men man regner, at selv fra Schansis vældige Kulminer vil Transporten til Japan over Tsingtau kun koste c. 12 Yen (c. 22 Kr.) pr. Ton, hvad der overfor det indenlandske Markeds Priser — bl. a. den stærkt stigende Arbejdsløn — synes at være billigt.

— For Aaret 1915 angives i en hollandsk Gesandtskabsberetning selve Produktionen i Kina af Kul, men kun i de største Anlæg og kun med meget tilnærmelsesvis Sikkerhed, til at være c. 9 Millioner Tons.

Chiles Nitrater.

Den nuværende Produktion i Chile er omtrent 210,000 Tons om Maaneden. Eksporten foregaar fra Havnene Pisagua, Junin, Caleta, Buena og Iquique, i Provinserne Tarapaca, Tocopilla, Antofagasta, Méjillones, Caleta Coloso og Taltal i Provinsen Antofagasta.

Følgende Tabel giver en Oversigt over Produktionen af Nitrater gennem de sidste Aar (i Tons):

	Produktion	Eksport
1915—16..........	2,300,000	2,200,000
1916—17..........	2,500,000	2,400,000
1917—18..........	2,600,000	2,500,000

Produktionen er saaledes større end Eksporten, og som Følge heraf findes der et disponibelt Lager paa omtrent 800,000 Tons.

Man frygter, at de chilensiske Nitratproducenter gaar en mørk Fremtid imøde. Thi paa den ene Side staar den overskydende Produktion, der er endnu mere følelig, ved at Krigsordrene nu er bortfaldet, og paa den anden Side Konkurrencen med de syntetiske Nitrater, der ikke eksisterede før Krigen, og som tegner til at blive farlig ved den store Mængde Fabriker, som det af Hensyn til det militære Behov har været nødvendigt at organisere i alle Lande.

Det synes dog, som om de af Luften udvundne Nitrater ikke er saa frugtbargørende som de naturlige Nitrater, men Prisspørgmaalet spiller, naar alle Omkostninger er taget med, en stor Rolle ved Bedømmelsen af, til hvilken Side Vægtskaalen vil hælde.

Dette Spørgsmaal optager i høj Grad Regeringen og alle økonomiske Kredse i Chile. Man søger efter Midler til at fjerne Faren, idet man fuldkommengør Raffineringen og paa Forekomsstederne organiserer Udvindingen af Naturnitraterne som Kalinitrat, Glaubersalt o. s. v.

Under Fremstillingen af Sodanitrater udvinder man allerede nu mere Jod, end der kræves for at dække det nuværende Verdensbehov. Fabrikanterne har dannet et Syndikat, og der er givet et engelsk Firma Monopol paa Salget af Jod.

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Ophævelse af Sortelisterne.

Den herværende Comité Interallié meddeler, at de allierede og associerede Regeringer har besluttet fra og med den 29. April 1919 at ophæve alle de Sortelister, der har været offentliggjort eller samlede over Firmaer og Personer, samt at alle Vanskeligheder ved Handel og Samkvem med Firmaer og Personer paa saadanne Lister samtidig ophører.

De allierede og associerede Regeringer forbeholder sig Ret til at genindføre alle eller enkelte af disse Sortelister, hvis et saadant Skridt maatte skønnes at være nodvendigt.

Ovennævnte Bestemmelser gælder ikke sortlistede *Skibe*.

Den interskandinaviske Handel.

Det meddeles herved, at de mellem Repræsentanter for de 3 skandinaviske Lande paa den ene Side og Repræsentanter for de allierede Regeringer paa den anden Side, førte Forhandlinger i London om Lempelser i Handelen mellem de 3 skandinaviske Lande nu er tilendebragt, idet der er afsluttet en særlig Overenskomst angaaende den interskandinaviske Handel.

Denne Overenskomst, hvorved der er opnaaet forskellige Lempelser, gaar ud paa følgende:

Tilladelse til *Eksport af danske Fabrikater*, helt eller delvis fremstillet af klausulerede Materialer, samt til *Reeksport af urationerede Varer* vil herefter kunne gives af Organisationerne, uden at der i noget Tilfælde først skal indhentes Samtykke til saadan Udførsel fra de associerede Regeringers herværende Repræsentanter. Fremgangsmaaden vil for disse Varers Vedkommende være den, at den danske Eksportør fra sin norske, respektive svenske, Køber fremskaffer Købererklæring i to Eksemplarer, som indsendes til Grosserer-Societetets Komité henholdsvis Industriraadet sammen med Ansøgningen om Udførselstilladelse. Købererklæringen skal ikke endosseres af de respektive interallierede Komitéer i Christiania og Stockholm.

For de *rationerede Varers* Vedkommende vil Grosserer-Societetets Komité henholdsvis Industriraadet kun kunne give Reeksporttilladelse, efter at Eksportøren ved Henvendelse gennem den paagældende Organisation har opnaaet den herværende interallierede Komités Tilladelse til saadan Reeksport. Ogsaa for disse Varers Vedkommende vil samme Købererklæring in duplo være at fremskaffe. —

Frilistevarer vil som hidtil kunne udføres uden Organisationernes Tilladelse og uden Afgivelse af Købererklæringer.

For *Import* her til Landet af Varer fra de to andre Lande skal Garantierklæringerne, hvor saadanne skal afgives, ikke endosseres af den herværende interallierede Komité.

Blokaden af det adriatiske Hav hævet.

Ifølge Meddelelse fra Udenrigsministeriet har den italienske Regering ophævet Blokaden af det adriatiske Hav.

Slanger og Dæk til Automobiler.

Ifølge Meddelelse fra den Interallierede Komité betragtes Garantierklæringer udstedt for Import af Automobiler som ogsaa dækkende de dertil hørende Slanger og Dæk (tyres). Løbende Garantierklæringer, i hvilke det findes anført, at Garantierklæringen kun gælder for Automobilet uden Ringe, skal uanset denne Paategning nu betragtes som ogsaa omfattende Dæk og Slanger.

Frilisten.

I Forbindelse med tidligere Meddelelse vedrørende Fortolkningen af de i Frilisten indeholdte Varebetegnelser skal meddeles, at Danish Trade Office i London ifølge Telegram har modtaget Underretning fra the War Trade Department om, at de enkelte Dele, hvoraf en *Cykle* er sammensat, betragtes som faldende ind under de paa Frilisten opførte »Bicycles and Accessories«, naar det udtrykkelig er anført, at disse Dele er bestemt til Fabrikation af Cykler.

Yderligere meddeler the War Trade Department, at Betegnelsen *Snørebaand* ogsaa omfatter Snørebaand fremstillet af Læder, samt at *Plysch* omfatter alt Stof, der i Handel og Vandel betragtes som Plysch. *Straamaatter* betragtes som faldende ind under »Bambusmaatter«, derimod falder Broderier af Silkeuld og Bomuld *ikke* ind under Frilisten.

Endvidere meddeles, at *Sække* og *Emballage*, der benyttes til Varer, som findes paa Frilisten, ogsaa betragtes som omfattet af denne, samt endelig at *Kinomatograffilms* omfatter begge Slags Films (nemlig raa og trykte). Endelig omfattes ogsaa *Slør* af Frilisten under Betegnelsen »Laces and Guipure«.

Fri Import af Tæpper, ny Ration for Tarme.

Ifølge Meddelelse fra den herværende interallierede Komité, vil *Tæpper* af enhver Beskaffenhed kunne indføres uden at afskrives paa nogen Ration. Fra 1. Januar d. A. at regne, er der fastsat en ny Ration paa 500 Tons *Tarme* (undtagen Svinetarme).

Eksporten fra Danmark til de okkuperede Dele af Tyskland.

Ifølge Meddelelse fra den herværende interallierede Komité vil der nu kunne finde Eksport Sted *fra* Danmark til de af de Allieredes Hære okkuperede Dele af Tyskland.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvilke Varer der kan eksporteres, gælder Bestemmelserne i den dansk-amerikanske Handelsoverenskomst, idet der dog udenfor de ved bemeldte Overenskomst fastsatte Begrænsninger vil kunne gives Licenser af den interallierede Komité, forudsat at Importøren i det okkuperede Distrikt paa sædvanlig Maade har opnaaet Importlicens Denne gives til den tyske Importør af de lokale Militærautoriteter og den af de Allierede oprettede Trade Committee. Ansøgninger in duplo stilede til »Comité Interallié au Danemark« og affattet paa engelsk *indsendes til Industriraadet resp. Grosserer Societetets Komité, Kontoret for dansk Udenrigshandel,* ledsaget af de sædvanlige trykte Ansøgningsformularer i udfyldt Stand, bilagt den tyske Importørs Importtilladelse, forsynet med behørig Paategning.

Opmærksomheden henledes udtrykkeligt paa, at det selvfølgelig i alle Tilfælde, hvor der er udstedt Udførselsforbud for den paagældende Vare, vil være nødvendigt at indhente Justitsministeriets Udførselstilladelse.

Eksport *til* Danmark fra de okkuperede Dele af Tyskland vil kunne finde Sted efter lignende Regler, som gælder for Importen til disse Distrikter.

Udførselstilladelser gives af »The Inter-Allied Economic Committee« i Luxemburg under Forudsætning af, at den herværende interallierede Komité i hvert enkelt Tilfælde har meddelt sit Samtykke.

Pakkepost fra England til neutrale Lande.

Ifølge Meddelelse fra Danish Trade Office, London, er der truffet en Ordning, hvorefter Forsendelse af Pakkepost til neutrale Lande i Evropa vil kunne ske uden Afgivelse af den sædvanlige Garantierklæring, forudsat at Pakkens Værdi ikke overstiger 5 £. Det er imidlertid en bestemt Forudsætning, at denne Fremgangsmaade kun bringes til Anvendelse i enkelte Tilfælde, og det vil ikke kunne tillades den, der eksporterer, at afsende et større Antal Pakker til den samme Varemodtager uden Afgivelse af de sædvanlige Garantierklæringer.

Transit via England.

Ifølge Bekendtgørelse i Board of Trade Journal vil Varer, der sendes til Storbritannien og Irland for der at omlades for Videreforsendelse, ikke længere rammes af Importforbud. Der behøves derfor ikke indhentes Samtykke fra Departementet for Eksportforbud, forinden der sendes Varer til Storbritannien og Irland, selvom disse Varer er importforbudte i England, naar de blot ikke er eksportforbudte til Bestemmelsesstedet.

Overtelegrafering af Garantierklæringsnumre til Amerika.

Som bekendt er der truffet den Ordning, at Organisationerne telegrafisk kan give Kontoret i Washington Meddelelse om Udstedelse af Garantierklæringer, saaledes at den fornødne Udførselstilladelse fra Amerika paa Grundlag heraf kan meddeles af de amerikanske Myndigheder. Da det imidlertid hænder, at Importørerne overtelegraferer Garantierklæringsnumrene til deres amerikanske Leverandører, forinden Industriraadet er blevet anmodet om at telegrafere Numret til Kontoret i Washington, og da dette volder Vanskeligheder, idet der rettes Henvendelse til de amerikanske Myndigheder om en Garantierklæring, hvis Nummer endnu ikke er overtelegraferet fra Organisationerne til Kontoret i Washington, skal man paa Foranledning af den interallierede Komité indtrængende henstille til Medlemmerne, at Anmodning om Overtelegrafering af Numrene, fremsættes samtidig med at Garantierklæringen indsendes til Raadet.

Eksportlicenser fra U. S. A.

Opmærksomheden henledes paa, at der i Industriraadets Sekretariat henligger til Gennemsyn Lister med Specifikation over de Varepartier, for hvilke War Trade Board i Washington har udstedt Eksporlicenser i Tidsrummet fra 25. Marts til 5. April.

Importen til England af Handsker.

Ifølge Bekendtgørelse i Board of Trade Journal vil Importen til England af Stofhandsker og af Stof til Fremstilling af Handsker, blive indskrænket til at omfatte det i 1916 importerede Kvantum. Indskrænkningerne paa Importen af Læderhandsker vil blive fjernet og almindelig License for Læderhandsker udstedt.

Fra Biblioteket.

I Maj og Juni Maaned er Biblioteket aabent Hverdage Kl. 10 Fm. til 7 Aften, Søndage Kl. 10 Fm. til 12 Fm.

Notitser.

Adressen til Ingeniør Alex. Foss. Adressen, der overraktes Ingeniør Alex. Foss, er skrevet paa Pergament med sort og rødt af H. V. Westergaard. Den er indhæftet i en graa Maroquin-Mappe med Dekoration i Haandforgyldning. Med samme Udstyrelse er fremstillet en Protokol, der skal indeholde Fondets Statuter m. m. Begge Dele er udført i Anker Kysters Bogbinderi. Til Opbevaring af Fondets Bøger og Dokumenter er af Brødrene H. P. & L. Larsen forfærdiget et Skrin af Citrontræ, tegnet af Johan Rohde.

„Tidsskrift for Industri". For at kunne bringe Referatet af Industrimødet og Talerne udkommer nærværende Hefte af Tidsskriftet med nogle Dages Forsinkelse.

„Norges Industri". Paa Grund af Industrimødets interne Karakter var der ikke udstedt officielle Indbydelser til norske og svenske Industriorganisationer. Industriforeningen havde imidlertid den Glæde at se det norske Industriforbunds Tidsskrift »Norges Industri« repræsenteret paa Mødet ved Hr. Sekretær, Overretssagfører Einar Østensen.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN

• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 10 15. MAJ 1919

Om Industriraadets Virksomhed og Industriens Opgaver.

Den danske Industri ved Skellet mellem Krig og Fred.

Foredrag af Ingeniør *Alex. Foss* ved Industriens Møde paa Kjøbenhavns Raadhus, Fredag den 25. April 1919.

(Sluttet.)

Fremtiden.

Naar jeg nu saaledes omend kun ufuldstændigt har gjort Rede for Industriraadets Virksomhed i den forløbne Tid, vil det være naturligt at vende sig til Spørgsmaalet om Fremtiden. Ingen vil være i Tvivl om, at ligesom hele Europas, saaledes er ogsaa vore Fremtidsudsigter meget usikre. Danmarks politiske som dets økonomiske Stilling er afhængig af Begivenheder udenfor Danmark. Danmark er ikke et lille fattigt Land, der kan krybe sammen i sig selv og betragte Udlandets Begivenheder som sig uvedkommende. Snarere kan man sige, at der sker intet i den store Verden, som ikke paa aaben eller skjult Vej paa en eller anden Maade i sine Virkninger berører ogsaa vore Interesser. Jeg skal ikke her komme ind paa den alvorlige Situation, i hvilken vi kan tænkes at komme, hvis Tyskland skulde faa Ruslands og Ungarns Skæbne. Jeg vil holde mig til den anden Mulighed, som vi alle haaber paa og de fleste tror paa: at Tyskland vil være i Stand til at holde sammen og komme igennem den frygtelige Krise, som nu truer det. Sker dette, og kommer Verdensfreden i Stand i en nær Fremtid, saa vil Danmark være i en Stilling, som, hvilke Vanskeligheder den end maa frembyde, dog ogsaa frembyder en Række gode Betingelser. Der er i hvert Fald god Grund til at tro, at der vil være Brug for vore Varer og vort Arbejde, og at vi saaledes vil være i Stand til at skaffe os Betalingsmidler til Brug i vor Vareudveksling med Udlandet. Ingen kan være i Tvivl om, at der vil være Brug for og Efterspørgsel efter alt, hvad vi kan præstere af Landbrugsprodukter og Fødemidler til Udforsel, herunder ogsaa Produkterne af vor Fødemiddelindustri i snævrere Forstand, f. Eks. Margarineproduktionen. Ogsaa for vor øvrige Industri, som i stigende Grad har sin Opmærksomhed henvendt paa Udførslen, for derved at opnaa en bedre Basis, der kan tillade Industrien at hævde sig i Konkurrencen saavel paa Verdensmarkedet som paa Hjemmemarkedet, synes der at maatte blive Chancer. Meget vil her bero paa to Faktorer: om det lykkes at skaffe tilstrækkelig Tonnage og rimelige Fragter for vore Tilførsler og for vor Udforsel, og om Raastofferne, det være sig Korn, Copra eller Kul og Jern, kan skaffes, uden at vi skal betale Overpris for Varerne. Blandt de gunstige Faktorer maa ogsaa regnes den Omstændighed, at vi med Undtagelse af det danske Slesvig, som vi forhaabentlig tor regne som en Del af vort Land, gaar usvækkede ud af Krigen med Hensyn til Arbejdsevne og Folkesundhed. Vi har ikke alene vore arbejdsdygtige Mænd i Behold, men vi har endog været i Stand til til en vis Grad at opspare Kræfter under Krigen, i hvert Fald gælder dette i høj Grad, naar vi drager en Sammenligning med andre Lande, hvor enten Krig eller Ernæringsmangel har svækket Befolkningen. Skal vi imidlertid kunne udnytte disse Chancer, ligger Faren for os i nøjagtig samme Plan som de Farer, der truer de øvrige europæiske Lande, den ved Krigen frembragte uhyre Overproduktion af Penge og Pengerepræsentativer, som har bevirket Varefordyrelsen og kræver Forhøjelse af Lønningerne til det dobbelte. Denne Udligning er en Nødvendighed, men Processens

Forløb er vanskelig og fremkalder falske Forestillinger om, at Tiden nu er inde til at skaffe alle Mennesker ikke alene nominelt større Indtægter, men ogsaa reelt bedre Vilkaar gennem en forhøjet Levefod og en forringet Arbejdsydelse. Men at Krigen med sin Ødelæggelse af Mennesker og Værdier overhovedet skulde kunne muliggøre dette Resultat, er i sig selv usandsynligt. Strejkerne, Arbejdsløsheden, den omfattende Nedsættelse af Arbejdsydelsen og Afkortelsen af Arbejdstiden vil ikke tillade en gennemsnitlig Forhøjelse af Levefoden, men snarere bevirke det modsatte.

Krigen har bragt os mange Erfaringer om vort Forhold udadtil, Erfaringer, som det er yderst vigtigt at gøre til offentlig almindelig Ejendom, men Krigsaarene har ogsaa bragt os omfattende Erfaringer i vore indre Forhold. De har for det første vist os Erhvervsorganisationernes Nødvendighed og Betydning. To Veje stod her aabne, to Metoder kunde vælges. Den ene vilde være at lade Staten og Statsorganerne tage Kommandoen og overtage Administrationen af Handel og Omsætning, Fordeling af Varer etc. Det er dette Princip, som Social-Demokraterne hylder, og hvori de modes med visse Dele af Bureaukratiet. Dette er saare naturligt, thi Realisationen af Social-Demokratiets Ideer maa nødvendigvis føre tilbage til udpræget bureaukratiske Former, til Tilintetgørelse af den personlige Selvstændighed, og det bliver i saa Henseende uden større Betydning, om »vi alene vide« Systemet repræsenteres af en enevældig Konge eller af en almægtig Minister som Topfigur i det bureaukratiske System.

Den anden Vej, som kunde følges, var en Organisation af Erhvervene, saaledes at de selv overtog Løsningen af Opgaverne med Bevarelsen af Fordelene ved Selvstyret, men med det Maal for Øje at løse Opgaverne i almen Interesse. Det er et System, som kræver en betydelig højere moralsk og aandelig Udvikling end det statssocialistiske. Medens Statssocialismen i og for sig ikke stiller store Krav til Folkets aandelige og moralske Niveau, saa stiller Selvstyret meget omfattende Krav i saa Henseende. Det er derfor ogsaa en højere Samfundsform, som, naar den kan udføres, giver langt betydeligere og værdifuldere Resultater. Under Krigen har vi i Danmark arbejdet med begge Principper, snart har det ene faaet Overtaget, snart det andet. Naar Boet skal opgøres, naar hele Rækken af Foranstaltninger truffet under Krigen skal vurderes, gælder det om at rede disse to Principper og deres Virkninger ud fra hinanden. Man vil da finde, at det levedygtige og det bærende skyldes Selvstyret. Nylig har den fremragende Amerikaner, som vi har i vor Midte, Hr. Magnus Swensson, ifølge et Interview udtalt, at man i Amerika i vidt Omfang har kunnet nøjes med offentlige Opfordringer til Folk om Regulering f. Eks. af Forbruget af Fødemidler uden at behøve at gribe til Politiforanstaltninger. Kan et Folk naa saa vidt, at det moralske Krav kan bære de nødvendige Foranstaltninger, da er det i Sandhed naaet langt. Det vil ikke være vanskeligt at nævne en lang Række Eksempler paa Forholdsregler her i Landet, hvis Virkninger har været af den største Betydning for vor indre og ydre Stilling, og som er bygget paa Selvstyret og den frivillige Sammenslutning. Jeg skal saaledes nævne Landbrugets Forholdsregler for at sikre Fordelingen af Udførslen mellem de krigsførende og nevtrale og den meget vigtige Opretholdelse af Udførslen til England selv under de vanskeligste Blokadeforhold. Jeg skal nævne Erhvervenes Samarbejde i Vareudvekslingen med Skandinavien, en Vareudveksling til hvilken Initiativet blev taget fra dansk Erhvervs Side. Jeg skal nævne Forhandlingerne om Vareudvekslingen med Tyskland og Østrig, i hvilken Repræsentanter for Landbrugs-, Handels-, Skibsfarts-, Industri- og Fiskeriorganisationer mødtes til fælles Varetagelse af Landets Interesser og i en Enighed, som Modparten gentagne Gange og forgæves søgte at bryde. Herover-for staar de af socialistiske Ideer baarne Bevægelser. Vil man se det væsentlige i Modsætningen, saaledes som det ogsaa vil komme til at spille en Rolle i vore Industriforhold i de Tider, vi gaar i Møde, kan man vælge de Forslag, der er fremsat af den socialdemokratiske Direktør for Fabrikstilsynet, Docent Lindberg. I en Række Artikler bl. a. i Social-Demokraten har Hr. Lindberg gjort Rede for sit Syn paa Industriens Fremtid og de Vilkaar, som han tænker sig, der skal berędes denne. Korteligt er dette udtrykt i den Tanke, at hidtil var Arbejdslønnen konstant, medens det vekslende Udbytte eller Overskud tilfaldt Kapitalen, for Fremtiden bør Kapitaludbyttet være konstant, begrænset f. Eks. til 6 pCt., medens alt Overskud iøvrigt tilfalder Arbejdet. Her er Forudsætningerne ikke helt rigtige. Arbejdslønnen i Industrien har ikke været konstant, den har været i stadig stigende Bevægelse, ganske vist aldeles overvejende kun i Opgang, men alene gennem Ak-

kordsystemet har den bevist sin Elasticitet. Den anden Forudsætning, at Kapitalen har taget det svingende Overskud, trænger til det Komplement, at Kapitalen ogsaa har taget det svingende Underskud. Man forestiller sig Vilkaarene for Industrien fastsat ved Lov efter Dir. Lindbergs Ønsker. Kapitalen faar sine 6 pCt. samt fornøden Amortisation, men hvorledes vil det da gaa med Underskudene? Er ikke Forholdene saaledes i den danske Industris Udvikling, at det med denne er gaaet, som naar man skal frembringe Skov? Man planter mange flere Planter pr. Td. Land, end man har Brug for som udviklede Træer. Nogle af disse Planter tager Têten og viser sig levedygtige, andre er svage og fjernes. Saaledes er alle private Erhverv og navnlig den industrielle Udvikling karakteriseret ved den Selvudrensning, som fremkommer, naar det svage, det mislykkede, det urigtigt ledede viger Pladsen og maa opgive Kampen. Vil man tilsikre dem alle, gode som daarlige, 6 pCt. Rente, saa vil det ikke blive de gode Virksomheder, der karakteriserer Industrien og bestemmer dens Retning, men det vil blive de svage og de daarlige, som maa paakalde Statshjælp og Statsgaranti eller forhøjede Maksimalpriser for at holde sig oven Vande. Vil man forene dette Princip med en Selvudrensning og lade Kapitalen selv tage sine Tab, saa er dette simpelthen ugørligt, hvis man ikke samtidig giver Kapitalen Mulighed for Fortjeneste. Hvem vil ofre sine opsparede Midler eller sin Formue eller sit Arbejde paa at oparbejde en ny industriel Virksomhed, naar han har Mulighed for at tabe og er fuldkommen afskaaret fra at vinde. Men hvis man ad denne Vej ønsker at forvandle Industrien til en Statsfunktion, forvandle alle der staar i Industriens Tjeneste til Statsfunktionærer, saa er Vejen den rette, kun er det en Vej, der ikke kan føre til Udvikling af levedygtig Industri, men ad hvilken der kun kan naas til kostbare dyre Statsmonopoler, der giver daarlige Varer.

Den danske Industri har udviklet sig under vanskelige Forhold. Hvad den har haft af Toldbeskyttelse har vel i visse Tilfælde været af stor Betydning, men selv for det Mindretal af Industrier, der har en virkelig Toldbeskyttelse, har det aldrig været et Værn, bag hvilket Industrien kunde lægge sig til at sove, og for et stort Antal af vore betydeligste Industrier gælder det, at de har udviklet sig uden Toldbeskyttelse. Alle har de været fælles om den stærke Konkurrence med Udlandets Varer paa det danske Marked saavelsom paa de fremmede Markeder. Vore Erfaringer under Krigen viser med forøget Styrke Betydningen af Industriens Selvstyre, samtidig med at de indeholder en stærk Opfordring til den danske Industri om ikke i sin Udvikling at tabe af Syne, at kun en Forening af Privatinteresserne med den almene Interesse kan give det rette sunde Grundlag for Udvikling. Erfaringerne fra Krigen har vist, hvad der kan opnaas ved Selvstyre og ved Samarbejde med andre Erhverv. Her rejser sig nu Spørgsmaalet om Fremtiden. Vil det være muligt at holde Industrien sammen til Samvirken ogsaa under de Tider, der kommer, naar Garantisystemet bortfalder, naar Industrien slipper for daglig at skulle søge Organisationens Hjælp, vil den da fremdeles have Øje for Betydningen af Samarbejdet? Jeg tror, at dette Spørgsmaal maa besvares med Ja. Vore Erfaringer under Krigen har vist os, at vi formaar at holde sammen, og at det kan nytte at holde sammen. Under Krigen kom Vanskelighederne udefra, og Virkningerne deraf paatvang sig med en Tydelighed, som ingen kunde misforstaa Efter Krigen tør vi ikke regne med, at Besværlighederne er forbi. Vanskelighederne vil melde sig fra alle Sider, udefra og indefra, ikke mindst fordi Danmark ligesom den øvrige Verden er opfyldt af nye Ideer og Samfundsreformatorer, som ikke kan vente paa det, der naas ad den langsomme Udviklings Vej, men som tror at kunne tilvejebringe i en Hast lykkeligere Samfundsforhold ved en hurtig Omdannelse af de bestaaende Tilstande. Og det er ikke fri for, at man er tilbøjelig til i særlig Grad at betragte Industrien som det bedste Objekt for disse Omdannelser og som velkommen Skydeskive. Under disse Forhold vil Industriens Folk ikke kunne sidde med Hænderne i Skødet. De maa først og fremmest gøre sig selv klart, hvad der er Industriens Samfundsopgave, og ad hvilke Veje denne bedst løses. Vi maa ikke sky at tage Forhandlingerne op med Modparten, vi maa søge at besejre Angrebene ved vore Argumenters Sandhed og Styrke, vi maa kort sagt vinde den offentlige Mening for den rette Forstaaelse af vort Arbejdes Nødvendighed og samfundsmæssige Betydning. Det er et Arbejde, som kun med Virkning kan gøres i Fællesskab. Det vil være nødvendigt i stigende Grad til Industrien at knytte Kræfter, der kan ofre al deres Tid og deres Evner paa Belysningen af Opgaverne, det vil være nødvendigt ikke at blive borte fra de Møder, paa hvilke

de sociale Problemer, som vedrører os, tages op til Diskussion, og det vil ikke mindst være nødvendigt at styrke og udvikle vor Fagpresse og ad denne Vej udvide vore Forbindelser med Offentligheden.

Hvilken Betydning det har, at den offentlige Mening fuldt ud forstaar, hvad Udviklingen af vor Industri betyder for det hele Samfund, kan belyses ved et enkelt Eksempel. Nogle af Industriens mest uundværlige Medarbejdere henter den fra de paa den polytekniske Læreanstalt uddannede Ingeniører og Kemikere, og i stedse stigende Grad finder disse Anvendelse i vor Industri. Men allerede nu er den polytekniske Læreanstalt kommen i den Nødvendighed at maatte afvise Elever af Mangel paa Plads, saa at selv Studenter med en god Adgangseksamen ikke kan være sikre paa at kunne optage Studiet til Ingeniør her i Landet. Dette kan kun afhjælpes, naar Staten hurtigt og redebont stiller de fornødne Midler til Raadighed til Udvidelsen af den polytekniske Læreanstalt. Det er klart, at det her beror paa den offentlige Mening og dennes fulde Vurdering af Teknikens og Industriens Betydning for vort Samfunds Velfærd, og som paa dette Punkt saaledes paa mangfoldige andre Omraader.

Men alt dette vil sige, at vi fra Krigsperioden gaar over i en ny Periode, i hvilken Industriens Enighed og Sammenslutning ikke vil blive mindre vigtig og ikke i mindre Grad vil kalde paa Industriens egne Mænd end under Krigen. Det vil jo næppe kunne undgaas, at der oven paa det anstrengte Arbejde er Fare for en vis Slappelse. Under Krigen er nogle Kræfter helt opslidte, og andre har sikkert nok ydet det meste, de formaar. Opgaverne vil derfor kalde paa yngre og nye Kræfter. At disse maa være til Rede, at Industrien og Industriraadet maa formaa at bygge videre og i Fællesskab løse Opgaverne til Gavn for sig selv og til Ære og Fordel for vor hele Nation, i dette Ønske tror jeg, at vi alle kan mødes.

□□□□□□

Den svenske Industriuge.

I sidste Halvdel af April har iaar ligesom ifjor den svenske Industris Mænd afholdt deres store Landsmøde, der formede sig som en Oversigt over, hvad der for nærværende interesserer svensk Industri. Talrige Foredrag blev ved denne Lejlighed holdt af Industriens og Nationaløkonomiens mere fremtrædende Mænd, og samtlige Organisationers Aarsgeneralforsamlinger, hvad enten de var af mere eller mindre speciel Karakter, forløb under den bedste Stemning.

Foredragsrækken indlededes iaar med Professor E. Nystrøms Oversigt: *Kinas økonomiske Ressourcer og dets Muligheder for at blive Afsætningsland for svenske Produkter.*

Hvad det sidste angaar, lagde Foredragsholderen absolut et lyst Syn for Dagen. Kina har Behov for talrige Arter af Maskiner, dog næppe Landbrugs- og Mejerimaskiner, og det, at den elektriske Belysning vinder mere og mere Terræn, skaber uvilkaarlig øget Afsætning for Generatorer, Motorer, Lampemateriel etc. Hvad specielt Kuglelejer angaar, var der næppe Grund til at vente, at Kina hurtigt skulde blive en stor Kunde, dertil var den kinesiske Industri for uudviklet i Øjeblikket. Alt i alt var der dog Grund til at vente sig en Del af det kinesiske Marked i Fremtiden, og et Udtryk herfor har man ogsaa deri, at den svenske Eksportforening har oprettet en særlig østasiatisk Afdeling.

Spørgsmaalet *Produktionen og Toldpolitiken* blev paa Industrimødet behandlet af Professor Brisman, der afslørede sig som en Modstander af den egentlige og konsekvente Protektionisme, da denne blot vilde føre Produktionen ind paa uøkonomiske Baner. En Toldpolitik kunde dog til en vis Grad være gavnlig, saalænge Protektionismen opretholdtes som internationalt System. Selvom et Lands Industri kunde frembringe sine Varer ligesaa billigt som Udlandet, havde det alligevel sin Betydning at have Hjemmemarkedet beskyttet, nemlig mod »dumping«. Endvidere kunde det have sin Betydning at have Toldsatser, der kunde bruges som Handelsobjekter ved Traktatforhandlinger.

Om *Kulmarkedets nuværende Stilling og Fremtidsudsigterne* holdt Bureauchef Fürst et saare interessant Foredrag. Det formede sig som en Oversigt over Brændselstilførslerne i Krigsaarene og Fremtidsudsigterne. Sveriges sandsynlige Kulbehov i 1919 maatte beregnes til 3,6 Mill. Tons. Dette krævede en Import udefra af 3,15 Mill. Tons. Man kan imidlertid næppe regne med mere end 50,000 Tons pr. Maaned fra Tyskland og smaa 150,000 Tons fra England. Fra Spitsbergen kunde desuden skaffes lidt, men næppe noget fra Belgien. Amerikas Eksportmuligheder var vældige, men de høje Fragter har hidtil stillet sig hindrende. Derfor kan det forudsættes, at 1919 for Sverige vil medføre en Kulnød »väl så stor som något av de senare åren«.

Angaaende Prisspørgsmaalet udtaltes det som sandsynligt, at Aar vilde gaa, inden Eksportprisreguleringer kom til Ophør. For at faa Bidrag til Krigsudgifternes Dækning, vil Tyskland opretholde en Eksporttold paa Kul, frivillig eller efter Henstilling fra Ententemagterne, der har en dobbelt Interesse deri, dels fordi de derved lettere faar Tilgodehavender i Tyskland betalt, dels kan England ved denne Politik selv holde en høj Udlandskulpris.

Hvad disse høje Kulpriser betyder for den svenske Industri, fremgaar af en Jævnførelse med den engelske Indlandspris. Denne sidste ligger nu ved 29 sh. pr. Ton; medens Gennemsnitsprisen i Sverige i 1919 reg-

nes at ville blive 119 Kr. pr. Ton. Udsigterne for Fremtiden er saaledes mørke, og alle Foranstaltninger, som kan gøre Sverige mest mulig uafhængig af de store Kulproducenter, bør opmuntres og understøttes paa det kraftigste.

Spørgsmaalet om *Specialisering og Standardisering* er øjensynlig meget aktuelt i svenske Industrikredse. Adskillige, men langtfra alle, haaber ad denne Vej at naa til en billigere og mere rationel Produktion end hidtil, saaledes at der herved indvindes saa meget, at det i nogen Grad kan modvirke større Omkostninger i andre Retninger. Det var Overingeniør E. A. Forsberg, som holdt det indledende og i al Almindelighed holdte Foredrag om dette Emne. Han efterfulgtes af ikke mindre end 5 Foredragsholdere, som redegjorde for Standardiseringsmuligheder indenfor enkelte Industrier som Byggeindustrien, Tekstilindustrien, Papirindustrien, Jernindustrien og den mekaniske Værkstedsindustri. Forskellige Røster hævede sig ved disse mod Standardiseringen, idet det blev gjort gældende, at Englænderne allerede før Krigen var inde herpaa, men det viste sig, at de Gang paa Gang kom tilkort overfor Tyskerne paa Verdensmarkedet, idet sidstnævnte stillede sig ganske anderledes imødekommende overfor de individuelle Krav; d. v. s. de holdt sig borte fra Standardiseringen.

Af Industrimødets sidste Foredrag var utvivlsomt de de interessanteste, der afholdtes i Tilslutning til den svenske Vandkraftforenings Generalforsamling. Her talte bl. a. Ingeniør Sven Lübeck for *Aarets Vandkraftsspørgsmaal*, senere holdt Kommerceraad Engstrøm et saare interessant Foredrag om *Retningslinierne for Sveriges Elektrificering.* *J. V.*

Industriforeningen 1918—1919.

Fredag den 25. April, Kl. $3^1/_2$ Eftm., afholdt Industriforeningen sin aarlige Generalforsamling med Borgmester *H. C. V. Møller* som Dirigent. Til Behandling forelaa følgende *Dagsorden:*

1. Formanden aflægger Beretning om Foreningens Virksomhed og Tilstand siden sidste ordentlige Generalforsamling.
2. Fremlæggelse til Efterretning af det reviderede og deciderede Regnskab for Regnskabsaaret 1. Juli 1917 til 30. Juni 1918.
3. Valg af Repræsentanter for de egentlige Medlemmer.
4. Meddelelse om de stedfundne Valg af Repræsentanter blandt de i Henhold til Lovenes § 4 valgte Delegerede.
5. Eventuelt.

ad 1. Formanden, Ingeniør *Alex. Foss*, aflagde følgende Beretning:

Siden Industriforeningens sidste ordentlige Generalforsamling den 22. Marts i Fjor har Industriforeningen mistet sit Æresmedlem og tidligere Formand Professor *Camillus Nyrop*, som afgik ved Døden den 6. August 1918 i en Alder af 75 Aar efter et langt virksomt Liv, der i høj Grad var ofret dansk Haandværk og dansk Industri. I en lang Aarrække var Professor Nyrop Industriforeningens virksomme Sekretær, i Aarene 1905 til 1907 var han dens Formand. Ingen, der har kendt Camillus Nyrop eller staaet hans Virksomhed nær, vil glemme Indtrykket af hans uegennyttige Personlighed. Gennem et langt Livs utrættelige Forfattervirksomhed har han samlet et meget stort Materiale til dansk Haandværks og dansk Industris Historie. Han havde en betydelig Andel i Kunstindustrimuseets Oprettelse, og han gennemførte Grundlæggelsen og Oprettelsen af det teknologiske Institut. Ligesom Kunstindustrimuseet har til Formaal at hæve Haandværket under Kunstens Paavirkning, er det det teknologiske Instituts Opgave at udvikle Haandværkeres og Industridrivendes Dygtighed ved at tilføre dem ny Viden og teknisk Erfaring. For Erindringen er det naturligt at se Camillus Nyrop just i Forholdet til disse to Institutioner i hele hans ideelle og uegennyttige Stræben, som vil bevare ham hans Minde som en af hans Lands gode og trofaste Sønner. Industriforeningen og dens Medlemmer vil fremfor nogen bevare dette Minde i taknemmelig Erindring.

Medens Camillus Nyrops Virksomhed knytter sig til Tiden før Krigen, var Direktør *Harald J. Nielsens* Arbejde for Industriforeningen et Resultat af selve Krigen. Da Industriraadet i Marts 1916 saa Arbejdet foranlediget ved Handelsoverenskomsten med England vokse med rivende Fart, maatte man se sig om efter Kræfter, der kunde overtage en væsentlig Del af Arbejdet. Det skyldtes Etatsraad H. N. Andersen, at Direktør Nielsen, som var Leder af en af Østasiatisk Kompagnis Afdelinger, midlertidig overtog Hvervet som Leder af Industriraadets Kontorer. Det blev en Virksomhed, som strakte sig fra Marts 1916 til Oktober 1918, da Nielsen afgik ved Døden i New York efter et heftigt Anfald af spansk Syge. Med overordentlig Dygtighed, med levende Forstaaelse og Interesse og med en Arbejdsydelse uden Lige varetog Harald Nielsen sit Hverv. Fra et ganske lille Kontor voksede Virksomheden saaledes, at de samtlige Kontorer, hvis Ledelse Harald Nielsen havde, tilsidst omfattede ca. 180 Personer. Det behøver ikke nærmere Forklaring, hvilket uhyre Arbejde der kræves for at løse en saadan Opgave, fortrinligt som det skete, uden at man mærkede, at her ikke fandtes en gammel indarbejdet Stab af Kræfter. Direktør Nielsens sidste Hverv var som Repræsentant for Grosserersocietetets Komité og Industriraadet at repræsentere de to Organisationer ved Forhandlingerne om Handelsoverenskomsten med Amerika. Han løste denne Opgave under vanskelige Forhold med stor Udholdenhed og fremragende Dygtighed.

Den Taknemmelighed, som Industri og Haandværk følte for Harald Nielsen, gav sig Udtryk i Indsamlingen af et Fond paa 150,000 Kr. til Gavn for hans Efterladte.

Fornylig har Industriraadet mistet en anden af sine gode Kræfter, nemlig Fuldmægtig *Aage Møller*, der først som Direktør Nielsens Assistent og siden som Leder af Erhvervenes Fællesudvalgs Kontorer havde udført et dygtigt og paaskønnet Arbejde. Aage Møller, der kun blev 31 Aar gammel, var uddannet som Køb-

mand. Han havde arbejdet paa oversøiske Pladser, men kom hjem, da Krigen brød ud. Fra Begyndelsen af 1917 var han i Industriraadets Tjeneste, men ved Erhvervenes Fællesudvalgs Oprettelse overgik han til dette. Det var den 2. Februar 1919, han afgik ved Døden, savnet af alle, der har kendt ham og arbejdet sammen med ham.

Industriforeningens Medlemstal var den 1. Marts 1918 1763, den 1. Marts 1919 var det 4866. Det vil erindres, at vi paa Generalforsamlingen i Fjor vedtog en ret betydelig Kontingentforhøjelse, som gav Anledning til nogen Ængstelse og Frygt for, at dette skulde virke skadeligt paa Tilslutningen til Industriforeningen. Det vil af disse Tal fremgaa, at denne Frygt har vist sig ubegrundet, og at Industriforeningen kan glæde sig ved stedse voksende Tilslutning.

Der er en naturlig Sammenhæng mellem denne Tilslutning og den betydelige Virksomhed, som Industriforeningen gennem *Industriraadet* har udfoldet under Krigen. Saaledes som Møderne er planlagt i Dag, vil den udførlige Beretning om Industriraadets Virksomhed blive afgivet paa Mødet i Aften paa Raadhuset. Det er naturligt, at den overordentlige Anspændelse af alle Kræfter, som hele denne Virksomhed har foraarsaget, har ligesom stillet andre Sider af Industriforeningens traditionelle Virksomhed i Skygge.

Naar imidlertid *Udstillingsudvalget* i det forløbne Aar helt har indstillet sin Virksomhed, har der dog været særlige Grunde herfor. For det første har i al Almindelighed Forholdene slet ikke tilladt eller opfordret til at afholde Udstillinger. 1918 har været et Aar, da Haandværk og Industri ikke har behøvet at gøre sig Anstrengelser for at afhænde sine Varer, Vanskelighederne laa i et helt andet Plan, nemlig i at fremskaffe dem. Men dertil kommer, at Kjøbenhavns Magistrat i hele Aaret har laant vor store Udstillingssal til Brug for et Folkekøkken. Industriforeningen har ikke villet undslaa sig for at bringe det Offer, som dette var, thi selv om vi kunde stryge Udstillingerne, forelaa der anden og vigtig Brug af Salen. Vi har saaledes været afskaaret fra at holde ethvert større Møde. I Erkendelse heraf har Kjøbenhavns Magistrat paa vort store Industrimøde i Fjor saavel som til Mødet i Aften velvilligt stillet Raadhushallen m. m. til Disposition for os, en Imødekommenhed, for hvilken jeg herved bringer en Tak. Forhaabentlig er den Tid nu ikke fjern, da Magistraten vil kunne flytte Folkekøkkenet og sætte os i Stand til atter selv at disponere over vore Lokaler. Der kan næppe være Tvivl om, at der nu efter Krigen vil melde sig Opgaver, som kalder paa Industriforeningens Udstillingsvirksomhed, og der er indenfor Bestyrelsen saavel som Industriraadet Forventning om, at Trangen til større Lokaler for Udstillingsvirksomhed ikke vil være tilfredsstillet ved det, vi hidtil har kunnet disponere over. Bestyrelsen har derfor genoptaget Planen om en Udvidelse af Lokalerne ved Nybygninger, men da Behandlingen af dette Spørgsmaal endnu kun befinder sig paa et rent Begyndelsesstadium, vil jeg ikke være i Stand til i dette Øjeblik nærmere at gøre Rede for disse Tanker.

Samtidig med at berøre dette Spørgsmaal, vil det være naturligt at nævne den ikke ubetydelige Virksomhed, som Bygningens Administration har krævet, idet der under *Bygningsudvalgets* Ledelse er foretaget en Række mindre Forandringer, som jeg her kortelig skal nævne.

Teknologisk Instituts Flytning førte til, at Industriforeningens største Lejere, Brødr. Dahl, flyttede sine Kontorer fra Forhuset til Teknologisk Instituts tidligere Lokaler. Der er foretaget en meget betydelig Ombygning her til et samlet Beløb af henimod 200,000 Kr., som er bekostet af Lejerne. De tidligere af Brødr. Dahl benyttede Kontorlokaler i Forhuset bliver for Tiden ombygget for at indrettes til Restaurant i Forbindelse med Industrikaféens øvrige Lokaler. Ogsaa denne Ombygning udføres for Lejernes Regning.

For at skaffe Plads for de forenede Kulimportører, hvis tidligere Lokaler hører til de af Brødr. Dahl overtagne nye Lejemaal, er Portnerlejligheden flyttet, idet der er indrettet en Lejlighed til Portneren i en Etage indskudt i Forhuset ud til Gaarden. Samtidig er Cigarhandler Poulsens Butik i Forhuset ombygget. Alle disse Forandringer har medført Nødvendigheden af en Udvidelse af Varmeanlæget og krævede Opførelsen af en ny Skorsten. Som de ærede Medlemmer vil have bemærket, er det lykkedes at anbringe denne Skorsten paa en meget diskret Maade, idet den er bygget ind i den ene Trappeopgang i Fløjen ud mod Tivoli. Endelig maa nævnes Indretningen af forskellige Toiletrum.

Om alle disse Forandringer kan det siges, at de betydelige dermed forbundne Udgifter har forøget Ejendommens Værdi og forbedret Industriforeningens Indtægter af den.

Biblioteksudvalget har i Aarets Løb fortsat sine Bestræbelser for at udvide Bibliotekets tekniske Bogbestand. Over de to sidste Aars Tilvækst blev et Katalogtillæg udgivet i Oktober. Biblioteket ejer nu 23,543 Bind. Det vil erindres, at man fra 1914 systematisk har bestræbt sig for at gøre Industriforeningens Bibliotek til et teknisk Bibliotek. Det er i Virkeligheden grumme smaa Midler, Industriforeningen hidtil har kunnet stille til Raadighed for Bibliotekets Udvikling. Deraf følger, at Opgaven alene af denne Grund maatte begrænses til det mest nærliggende og nødvendige. Som jeg tidligere har sagt, vil man heller ikke i det lange Løb kunne skyde den Opgave fra sig at stille større Midler til Raadighed for Bibliotekets Udvikling. At Bevægelsen imidlertid gaar i den rigtige Retning ses af den stærke Stigning i Bibliotekets Benyttelse. Det karakteriseres ved følgende Tal for Benyttelsen: 1915: 11,689, 1916: 14,727, 1917: 21,875, 1918: 26,262. Hvis man kunde ønske at bruge denne stærke Stigning i Benyttelsen til Sammenligning med andre Biblioteker, mangler man de tilsvarende Tal for et tilsvarende Fagbibliotek. Man kunde imidlertid fristes til at gøre en Sammenligning med det kongelige Biblioteks Benyttelse. Det viser sig da, at Frekvensen i Industriforeningens lille Bibliotek med den ringe Bogbestand og med et aarligt Budget, som kun er $^{1}/_{10}$ af det kongelige Biblioteks, ikke naar 40 pCt. af det kongelige Biblioteks Frekvens. Der turde heri

ligge en stærk Opfordring til at gaa videre paa den Vej, Biblioteks-Ledelsen er slaaet ind paa.

Medens Biblioteket sætter Industriforeningens Medlemmer i Stand til at søge Oplysning i den tekniske Literatur, er det vort Tidsskrifts Opgave direkte at bringe Stoffet til Medlemmerne. For et Aar siden ved denne Tid skete der paa Redaktionsudvalgets Indstilling et nyt Fremstød i Udviklingen af »*Tidsskrift for Industri*«, idet man gik over til at udgive Tidsskriftet to Gange maanedlig. En saadan Udvidelse paa et Tidspunkt, da alle Udgifter særlig paa Papir og Trykning var steget enormt, kunde synes meget dristig. For finansielt at gøre denne Udvidelse mulig overtog Tidsskriftet selv de hidtil bortforpagtede Annoncer. Der er just forløbet et Aar, siden denne nye Ordning blev indført, og det maa da siges, at de Forhaabninger, som Redaktionsudvalg og Bestyrelse knyttede til den nye Ordning, er gaaet i Opfyldelse endog over Forventning. Vi har i de foregaaende Aar sædvanlig haft et Underskud paa Tidsskriftets Konto af mellem 6 og 7000 Kr. Vi udvidede Tidsskriftet fra 12 Hefter aarlig til 24 Hefter aarlig, vore Fremstillingsomkostninger er steget med ca. 150 pCt., Oplaget er stadig stigende og nu ca. 7500. Man kunde her vente et betydeligt forøget Underskud, men i Stedet derfor viser Kontoen et Overskud paa ca. 1300 Kr.

Under den nye Redaktion har »Tidsskrift for Industri« faaet en stedse voksende Betydning for Industrien. Det er af væsentlig Betydning for os, at der ikke er for langt mellem de enkelte Numre. Derved er det muligt at give Stoffet et mere aktuelt Præg, og det gode Resultat viser sig ogsaa deri, at Tidsskriftets Indhold i stedse stigende Grad finder Vej til Dagspressen.

Foruden »Tidsskrift for Industri« udgiver Industriforeningen ogsaa den aarlige *Industriberetning*. Omstændighederne, som lagde Beslag paa den tidligere Redaktør, Sekretær Himmelstrups Virksomhed i Krigens første Aar, hæmmede Beretningens Udgivelse. Efter at Hr. Himmelstrup var gaaet over til de samvirkende Landboforeninger, er det lykkedes Bestyrelsen at knytte *Dr. polit. K. Wieth Knudsen* til Industriberetningen, idet han fra 1. Januar d. A. har overtaget Redaktionen. Bestyrelsen knytter betydelige Forhaabninger til Virkningerne heraf.

Ogsaa *Foredragsudvalgets* Virksomhed har været hæmmet af de Vanskeligheder, der bl. a. knytter sig til Lokalespørgsmaalet. Trods alle Vanskeligheder er det dog lykkedes Forretningsudvalget under Fabrikant Messerschmidts Ledelse at faa afholdt Foredrag af følgende Foredragsholdere: Den nu afdøde Forfatter Adolf Langsted, Ingeniør Hjalmar Lange, Forfatteren Holger Rosenberg, cand. polit. Jens Westberg, Kontorchef Johan Nielsen samt forevist Lysbilleder af Hoffotograf Elfelt.

Industriforeningens *Legatudvalg* har i det Aar, for hvilket Beretning her afgives, uddelt af Malermester Bruun og Hustrus Rejselegat to Portioner à 800 Kr., den ene til Ciselør og Emaillør Birgitte Erichsen, den anden til Konstruktør Charles Peter Hansen. Af Læge Jacob Pinquez' Legat er uddelt to Portioner à 500 Kr., den ene til Instrumentmager Jens Kristian Jensen, den anden til Optiker Theodor Oscar Andersen. Derimod har det ikke været muligt at uddele H. C. Ørsted Legatet, da der ikke meldte sig kvalificerede Ansøgere. Enkefru I. E. E. Olsens Legat for Haandværkslærlinge bestyres som bekendt af Haandværker- og Industriforeningen i Forening. For 1918 og 19 er uddelt fire Portioner à 200 Kr. til følgende Lærlinge: Mekanikerlærling Svend Aage Balchen, Klejnsmedelærling Peter Vandyck Helenius Balle, Maskinlærling Carl Jansen og Lærling Gunnar Martinus Nissen.

Udvalget til Præmiering af den mindre Industri, hvilket Udvalg bestaar af Fabrikant Messerschmidt som Formand, Direktør Gunnar Gregersen, Inspektør Victor Henriksen og Fabrikant H. Sebbelov, har i Forretningsaaret uddelt følgende Præmier:

Smedemester N. P. Bertelsen, Gl. Rye St., for skærende Værktøj	100 Kr.
Snedker Chr. Carlsen, Kjøbenhavn, for Stolesæder	200 »
Sadelmager Chr. Christiansen, Valby, for Legetøj	100 »
Væver H. Ehlers, Kjøbenhavn, for Rullebuk	100 »
Erslev & Poulsen, Snedkermestre, Kjøbenhavn, for Vindueslister med Filtindlæg	100 »
Smedemester J. Th. Jensen, Langeskov St., for Bandager til Cykledæk	150 »
N. Chr. Jensen, Aarhus, for Stofhandsker	300 »
Odense Værktøjsfabrik, Hans Chr. Hansen, Odense, for Spader, Roejern m. m.	150 »
Drejermester M. Krogh, Horsens, for Alabastvarer	200 »
A. R. Kjærby, Uldspinderi og Væveri, Kolding, for Lampevæger m. m.	100 »
Maskinarbejder Marinus Lund, Horsens, for Dyknagler og Lokkemaskiner	150 »
Sadelmager M. I. Mathiesen, Fangel, for Lædergreb til Kufferter og Tasker	100 »
Snedker Peder Nielsen, Vejle, for Stempelstativer	200 »
Kunst- og Trædrejer A. J. Olsen, Soro, for Skakbrikker	100 »
Stokkemager M. F. Rasmussen, Aarslev, for Spadserestokke	100 »
Niels Vestergaard, Esbjerg, for Papirarbejder	100 »
ialt	2250 Kr.

Jeg har hermed gennemgaaet det vigtigste Arbejde, der er udført af Industriforeningen i det forløbne Aar, idet det som sagt maa være mig tilladt med Hensyn til Industriraadet at henvise til den Beretning, der herom vil blive aflagt paa Mødet i Aften.

Da Formandens Beretning ikke gav Anledning til nogen Diskussion, gik man over til Dagsordenens næste Punkt.

ad 2. Repræsentantskabets Formand, Oldermand *Kayser*, forelagde derefter til Efterretning det reviderede og deciderede Regnskab for Regnskabsaaret 1. Juli 1917 til 30. Juni 1918.

Heller ikke dette Punkt gav Anledning til nogen Diskussion.

ad 3. Derefter fulgte *Valg af Repræsentanter* for de egentlige Medlemmer. De i Henhold til Lovenes § 22 afgaaende Repræsentanter var følgende:

Direktør Max Ballin.
Direktør S. C. Hauberg.
Snedkermester Victor Henriksen.
Bogbindermester Anker Kyster.
Bogtrykker H. Langkjær.
Fabrikant John Messerschmidt.
Ingeniør, Etatsraad N. C. Monberg.
Direktør, Kaptajn F. H. J. Rambusch.
Hof-Metalstøber Carl Rasmussen.
Oldermand Rud. Rasmussen.
Samtlige disse Herrer genvalgtes.

ad 4. Til Efterretning forelaa *Meddelelse om de stedfundne Valg af Repræsentanter blandt de i Henhold til Lovenes § 4 valgte Delegerede,* nemlig for industrielle Organisationer og Virksomheder. Dette Valg havde i Henhold til Lovenes § 21 fundet Sted paa et Delegeretmøde umiddelbart forinden Generalforsamlingen.

Resultatet havde været Genvalg af samtlige afgaaende Repræsentanter med Undtagelse af Direktør P. Gorm-Petersen, i hvis Sted Direktør Torben Zahle var blevet valgt. De paagældende Repræsentanter var derefter følgende:

Direktør H. Arentz.
Fabrikejer, Apoteker Alfred Benzon.
Direktør Harald Bing.
Konsul K. C. Bloch.
Fhv. Statsbanedirektør O. Busse.
Ingeniør P. Dorph-Broager.
Fabrikant Axel Engel.
Ingeniør Alex. Foss.
Bankdirektør, Etatsraad Emil Glückstadt.
Direktør Valdemar Hansen.
Direktør M. Heineke.
Direktør R. Helweg.
Fabrikant C. M. Hess.
Konsul F. L. Hey.
Fabrikant E. F. Jacob.
Fabrikant C. F. Jarl.
Direktør F. A. Kjær.
Direktør A. Knudsen.
Fabrikant L. Larsen.
Teglværksejer L. Laursen.
Fabrikant Rudolph Nielsen.
Direktør, Etatsraad C. A. Olesen.
Direktør Chr. H. Olesen.
Direktør C. A. Owen.
Direktør Allan Petersen.
Direktør Poul C. Poulsen.
Direktør F. Preisler.
Direktør C. V. Slomann.
Fabrikant H. Vestesen.
Direktør Torben Zahle.

ad 5. Dirigenten forespurgte, om nogen af Forsamlingen under dette Punkt paa Dagsordenen ønskede Ordet, og da dette ikke var Tilfældet, erklæredes Generalforsamlingen for hævet.

oooooo

Industriforeningen.

Valg af Bestyrelse, Industriraad og faste Udvalg.

Det paa Generalforsamlingen den 25. April nyvalgte Repræsentantskab afholdt Onsdag den 30. April sit første Møde for at foretage Valg til Industriforeningens Bestyrelse, til Industriraad samt til de faste Udvalg og endvidere af Formand og Næstformand for Repræsentantskabet.

Mødet ledede af Forsamlingens Alderspræsident, Fabrikant John Messerschmidt. Man foretog først Valg af *Bestyrelsen.* Samtlige afgaaende Medlemmer genvalgtes. Bestyrelsen, der straks efter Repræsentantskabsmødet konstituerede sig, har følgende Sammensætning:

Bestyrelsen:

Ingeniør Alex. Foss, Formand.
Direktør Benny Dessau, Næstformand.
Direktør Max Ballin.
Snedkermester Victor Henriksen.
Fabrikant John Messerschmidt.
Borgmester H. C. V. Møller.
Direktør H. P. Prior.

Derpaa fulgte Valg af Medlemmer til *Industriraadet.* Samtlige afgaaende Medlemmer genvalgtes. Som nyt Medlem valgtes Direktør Torben Zahle. Afgaaet ved Døden er Direktør Harald J. Nielsen. Herefter har Industriraadet følgende Sammensætning:

Industriraadet:

Ingeniør Alex. Foss, Formand.
Direktør Benny Dessau, Næstformand.
Ingeniør M. A. Abrahamson.
Direktør Max Ballin.
Direktør Harald Bing.
Ingeniør Allan Bock.
Fhv. Statsbanedirektør O. Busse.
Fabrikant Axel Engel.
Konferensraad C. Gammeltoft.
Bankdirektør, Etatsraad Emil Glückstadt.
Direktør Gunnar Gregersen.
Direktør Valdemar Hansen.
Direktør S. C. Hauberg.
Fabrikant E. F. Jacob.
Fabrikant John Jacobsen.
Fabrikant C. F. Jarl.
Tømrermester, cand. polyt. O. V. Kayser.
Direktør F. A. Kjær.
Fabrikant L. Larsen.
Teglværksejer L. Laursen.
Fabrikant John Messerschmidt.
Professor Karl Meyer.
Direktør Ove Munck.
Hof-Pianofabrikant Knud Møller.
Fabrikant E. Nobel.
Direktør, Etatsraad C. A. Olesen.
Direktør A. C. Owen.
Direktør Allan Petersen.
Dr. polit., Overretssagfører Frantz E. Pio.
Direktør Poul C. Poulsen.
Direktør F. Preisler.

Direktør H. P. Prior.
Direktør, Kaptajn F. H. J. Rambusch.
Direktør Holger Schmidt.
Fabrikant Holger Sebbelov.
Direktør C. V. Slomann.
Direktør H. Vestesen.
Direktør Torben Zahle.

Til de faste Udvalg, nemlig Udstillingsudvalget, Biblioteksudvalget, Legatudvalget, Foredrags- og Undervisningsudvalget samt Bygningsudvalget, foretoges derefter Valg med det Resultat, at samtlige afgaaende Medlemmer genvalgtes. Udvalgene har følgende Sammensætning:

Udstillingsudvalget:

Direktør Benny Dessau, Formand.
Maskinfabrikant C. F. Danstrup.
Direktør Gunnar Gregersen.
Snedkermester Victor Henriksen.
Kgl. Hof-Pianofabrikant Axel Møller.
Fabrikant Rudolph Nielsen.
Hof-Metalstøber Carl Rasmussen.

Biblioteksudvalget:

Driftsbestyrer O. Engholm, Formand.
Snedkermester Victor Henriksen.
Arkitekt Emil Jørgensen.

Legatudvalget:

Stenhuggermester R. Nielsen, Formand.
Direktør H. Arentz.
Fabrikant John Messerschmidt.
Borgmester H. C. V. Møller.
Hof-Sadelmagermester Lauritz Petersen.

Foredrags- og Undervisningsudvalget:

Fabrikant John Messerschmidt, Formand.
Driftsbestyrer O. Engholm.
Snedkermester Victor Henriksen.
Tømrermester H. J. Kornerup Koch.
Bogbindermester Anker Kyster.
Bogtrykker H. Langkjær.
Stenhuggermester R. Nielsen.

Bygningsudvalget:

Foreningens Formand.
Murermester, Raadmand P. Gram.
Tømrermester, cand. polyt. O. V. Kayser.

Endelig foretoges Valg af *Formand og Næstformand for Repræsentantskabet* med det Resultat, at Oldermand Kayser og Direktør Helweg genvalgtes henholdsvis som Formand og Næstformand.

▫▫▫▫▫▫

Industriens Forsyning med Tørv og Brænde.

Brændselsnævnet har overfor Industriraadet henstillet, at industrielle Virksomheder, der kan anvende Tørv, snarest muligt forsyner sig fra de af Nævnet indkøbte Tørvelagre. Da der stadig hersker Usikkerhed med Hensyn til Tilførslerne af udenlandsk Brændsel, tillader Industriraadet sig, foruden at anbefale Indkøb af Tørv af første Skæring 1919, at henvise til nedenstaaende Fortegnelse over de nævnte Reservelagres Kvanta af tidligere Produktion.

Det vil ved Indkøb af Tørvene være nødvendigt at rette Henvendelse til de i Fortegnelsen anførte tørvekyndige Tillidsmænd.

Kjøbenhavns Amt (1124 Tons): Husejer Chr. Nielsen, Ølstykke.
Gl. Roskilde Amt (2190): Sognefoged N. Jensen, Gundsømagle.
Frederiksborg Amt (8594): Direktør Jensen, Bjellekjær, Søsum, Viksø.
Holbæk Amt (12,045): Kbmd. Frantzen, Hjembæk, Jyderup.
Sorø Amt (7747): Proprietær Lisborg, Sorø.
Præsto Amt (4217): Forpagter Lawaetz, Holmegaard, Olstrup.
Maribo Amt (3850): Skovrider Nellemann, Hesnæs, Stubbekøbing, for Falster, og Skovrider Bornebusch, Hardenberg, Sakskøbing, for Lolland.
Hjørring Amt (1832): Stadsingeniør P. Mogensen, Hjørring, og Etatsraad J. Larsen, Gaardbogaard, Aalbæk.
Thisted Amt (1571): Jens Lundsby, Lodderup, Nykøbing M., og Propr. Lützhøft, Tandrup, Bedsted.
Aalborg Amt (6262): Distriktsbestyrer Mertz-Nielsen, Aalborg.
Viborg Amt (3348): Proprietær Tøttrup, Viborg.
Randers Amt (8556): Entreprenør H. Breede, Randers, og Skovrider D. Dreyer, Rosenholm, Hornsleth.
Aarhus Amt (296): Statsskovfoged M. Andersen, Kolpensig, Bryrup.
Ringkøbing Amt (10,409): Forstassistent F. Holt, Kragsøhus, Ilskov, og Propr. Touborg Jensen, Lemvig.
Vejle Amt (6024): Propr. Carøe, Brøndsted, Pjedsted.
Ribe Amt (10,473): Ass. Christensen, Slauggaard, Vorbasse.

Brændselsnævnet har yderligere henledt Industriraadets Opmærksomhed paa, at Staten i Kjøbenhavn ligger inde med en Reservebeholdning paa ca. 140,000 Rummeter (lig ca. 50,000 Tons) svensk Brænde, hvoraf 40 pCt. er Birk, 55 pCt. Naaletræ og 5 pCt. andre Træsorter. En Del af dette Lager vil kunne stilles til Raadighed for industrielle Virksomheder til følgende Priser ved Levering før 1. Oktober 1919 frit paa Byvogn i Kjøbenhavn:

0—100 Tons	Birk . . .	55,00	Kr. pr. Ton
100—500 —	— . . .	52,50	- —
500 o. m. —	— . . .	50,00	- —
0—100 —	Naaletræ	60,00	- —
100—500 —	—	57,50	- —
500 o. m. —	—	55,00	- —

Ved Salg frit paa Banevogn i Kjøbenhavn erlægges et Tillæg af Kr. 1,75 pr. Ton.

Forhandlinger om Indkøb fra dette Brændelager vil være at føre med Brændselsnævnets Forretningsfører, Firma L. M. Thuroe & Co.s Eftf., Niels Juelsgade 7, Kjøbenhavn.

Ved Køb af Tørv eller Brænde henstilles det at lade foretage Analyser.

▫▫▫▫▫▫

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Bestemmelser om Oprindelsescertifikater.

Den herværende engelske Legation har i Skrivelse af 29. April 1919 meddelt, at de associerede Regeringer har besluttet, da en Genoptagelse af Handelen i Almindelighed med Tyrkiet, Bulgarien og visse Dele af det tidligere Kejserrige Østrig-Ungarn nu er tilladt, at *kun* saadanne Materialer, som stammer fra *Ungarn, Tysk-Østrig* og *Tyskland* (eksklusive Elsass-Lothringen) vil blive betragtet som værende af fjendtlig Oprindelse.

I Skrivelse af 1. Maj meddeles yderligere, at Myndighederne i London har besluttet, at det ikke længere vil være nødvendigt at tage Restriktioner med Hensyn til Varer af fjendtlig Oprindelse, der afskibes til *ikke-britiske* Bestemmelsessteder. Som Følge deraf vil Oprindelsescertifikater ikke fremtidig blive forlangt for Varer, der afskibes fra Danmark til saadanne Bestemmelsessteder (f. Eks. *Island* og *Færøerne*).

For Afskibninger til *U. S. A.* vil der, ifølge Meddelelse fra det amerikanske Konsulat, stadig kræves Oprindelsescertifikater.

Med Hensyn til Varer, bestemt for Indførsel til *de forenede Kongeriger* eller til Havne i de britiske Besiddelser, Kolonier, Indien og Ægypten, eller bestemt for Omladning fra saadanne Havne, vil Oprindelsescertifikater blive forlangt som hidtil, og Passage foruden disse ikke tilladt.

Oprindelsescertifikater vil heller ikke blive forlangt i de forenede Kongeriger for nogensomhelst Varer, der ankommer dertil for Omladning til andet Bestemmelsessted, dog at der, saafremt Varen er endelig bestemt for oversøisk britisk Havn, selvfølgelig vil blive afkrævet Oprindelsescertifikat i sidstnævnte Havne.

Legationen tilføjer, at eventuelle Lettelser med Hensyn til Oprindelsescertifikater for Varer til oversøisk-britiske Havne vil blive meddelt senere.

(Se i denne Forbindelse Meddelelse nedenfor om Eksperternes Træffetider. *Red.*)

Yderligere Ophævelse af Embargoen.

Ifølge Meddelelse fra Danish Trade Office, London, er Embargoen paa Indførsel til Danmark af Cikorie, Kød og Grøntsager blevet hævet.

Udførslen af Fødevarer til Tyskland.

I Henhold til en fra den herværende interallierede Komité modtagen Meddelelse vil der ikke fra de associerede Regeringers Side være noget til Hinder for, at der udover de i den dansk-amerikanske Handelsoverenskomst fastsatte Begrænsninger udføres Fødevarer til Tyskland.

Samtidig henledes Opmærksomheden paa, at Andragende om Udførselstilladelse, forsaavidt der er udstedt Udførselsforbud for de paagældende Varer, maa indsendes til Justitsministeriet, og forsaavidt det drejer sig om klausulerede Varer, da tillige til Grosserer-Societetets Komité eller Industriraadet.

Eksperterne for Oprindelsescertifikater.

Under Hensyn til de nye Forhold vedrørende Udstedelse af Oprindelsescertifikater vil Industriraadets Eksperter herefter kun træffes følgende Dage af Ugen:

Professor *Karl Meyer* Mandag og Torsdag Kl. 10½—11½ Frmdg.

Professor *Thaulow* Tirsdag og Fredag Kl. 10½—11½ Frmdg.

Forbud mod Eksport fra Tyskland.

Det meddeles herved, at Organisationerne fra den herværende interallierede Komité har modtaget nedenstaaende Liste over Varer, hvis Eksport fra Tyskland er forbudt:

- Guld,
- Sølv,
- Værdipapirer,
- Krigsmateriel af enhver Art, inkl. Krigsskibe,
- Kul og Kokes af enhver Art,
- Trælast,
- Tømmer,
- Træmasse,
- Papir,
- Farvestoffer,
- Jern- og Staalprodukter i følgende Kategorier:
  - Raajern,
  - Jern i Blokke,
  - Faconjern,
  - Staalskinner,
  - Skibsplader,
- Sukker,
- Vinduesglas,
- Elektriske Maskiner og Maskindele,
- Maskinværktøj og
- Maskiner til industriel Brug.

Endvidere meddeler den interallierede Komité, at Varer, der ikke er opført paa denne Liste, kan udføres fra Tyskland uden Indskrænkning.

Rationeringssystemets Ophævelse.

Det meddeles herved, at det tidligere fulgte Rationeringssystem ifølge Underretning fra de associerede Autoriteter nu er ophævet, og at alle Varer undtagen færdigt Krigsmateriale fremtidig uden Begrænsning i Mænge vil kunne indføres til Danmark.

Endvidere har de associerede Autoriteter meddelt, at alle Sortlister over Firmaer og Personer nu er inddragne, og alle de Følger, der har været knyttet til Handel og Forbindelse med Firmaer eller Personer paa saadanne Lister, bragt til Ophør.

Eksport til Tysk-Østrig.

Fra Udenrigsministeriet har man modtaget Meddelelse om, at de associerede Regeringer har besluttet, at de nordiske neutrale Lande kan afskibe Varer til *Tysk-Østrig* paa Betingelse af, at Udførslen udelukkende er til indenlandsk Forbrug i Tysk-Østrig, og at Varerne ikke vil blive genudført til Tyskland undtagen med Samtykke af de Allieredes Kommission i Wien.

Opmærksomheden henledes udtrykkeligt paa, at Andragende om Udførselstilladelse i alle Tilfælde maa indsendes til Grosserer-Societetets Komité, henholdsvis Industriraadet, og forsaavidt der er udstedt Udførselsforbud tillige til Justitsministeriet.

Eksport til Polen.

Fra den herværende interallierede Komité har Industriraadet modtaget Underretning om, at der ikke længere vil blive rejst nogen Indvending imod Eksport af Varer fra Danmark til Polen, forudsat at Varerne sendes via Danzig og paa den egentlige polske Importørs Vegne konsigneres til den interallierede »Relief Administration« i Danzig som første Varemodtager, medens Importøren staar som anden Varemodtager. Duplikat af Forsendelsespapirerne skal sendes til den nævnte interallierede »Relief Administration« i Danzig.

Vareforsendelser fra Schweiz ad Rhinen.

Ifølge en fra den interallierede Komité modtagen Meddelelse har de associerede Regeringer nu givet deres Samtykke til, at Rhinen aabnes for Handelen. Varer vil derfor nu kunne sendes fra Schweiz til Danmark ad Rhinen paa de almindelige Betingelser i de gældende Overenskomster.

Import af Varer fra England.

Ifølge Meddelelse fra Danish Trade Office, London, har War Trade Department bekendtgjort, at der nu er udstedt en almindelig License for Eksport til Danmark af alle Varer paa Liste C med Undtagelse af de Varer, der findes paa Liste D. Saadanne Varer vil derfor nu frit kunne eksporteres til Danmark uden yderligere License fra War Trade Department, forudsat at der forelægges Toldmyndighederne i England, naar Afskibning finder Sted, det originale Garantibevis fra en af de danske Organisationer. Foreløbig vil det være nødvendigt at indhente License fra War Trade Department, forsaavidt angaar Varer, der sendes med Pakkepost, da det ikke er praktisk her at anvende den foran beskrevne Fremgangsmaade.

Som bekendt omfatter Liste C de Varer, der er eksportforbudte til Lande, der grænser op til de fjendtlige Lande, dog med visse Undtagelser, medens Liste D omfatter de Varer, der er eksportforbudte til Tyrkiet, Bulgarien og Sortehavshavnene.

Eksport til Estland.

Opmærksomheden henledes paa, at der i Industriraadets Sekretariat henligger til Gennemsyn et fra Udenrigsministeriet modtaget Eksemplar af den estlandske Toldtarif.

Eksport til Kina og Siam.

Varer, som skal eksporteres til *Kina* og *Siam*, kan nu konsigneres til alle Firmaer og Personer i disse Lande.

Fra Biblioteket.

Katalog over Bibliotekets Erhvervelser de to sidste Aar er nu udkommet og faas for 50 Øre. Bogbestanden er nu 23,453 Bind, af det sidste Tillægs Nyanskaffelser var de to Trediedele Teknik.

I Maj og Juni Maaned er Biblioteket aabent Hverdage Kl. 10 Fm. til 7 Aften, Søndage Kl. 10 Fm. til 12 Fm.

Følgende Bøger er nylig indgaaede i Biblioteket:

59. Lærehefte i Kloak- og Spildevandsanlæg samt Bygningers Forsyning med Vand og Gas. Til Brug ved Bygningsskolen i Teknisk Skole. Odense 1917. 35 S. (Autogr.).
72. Lorenz H. Technische Elastizitätslehre. München 1913. 706 S.
79. Hasluck, P. N. Iron, steel and fire proof construction. Lond. 1906. 160 S.
82. Vejledning ved Øvelserne i Maskinlaboratoriet. Odense tekn. Skoles Maskin-Teknikum. 1916. 100 S. Autogr.

86b. Slucki, A. Zur Dampfmaschinentheorie. Berlin 1918. 106 S. (Tvl.).

87. Morgner, F. O. Die Heizerschule. 2. Aufl. Berlin 1918. 214 S.
88. Flamm, L. u. H. Mache. Die Verbrennung eines explosiven Gasgemisches in geschlossenem Gefasz. Wien 1917. 36 S.
114. Thomälen, A. Kurzer Lehrbuch der Elektrotechnik. 7. Aufl. Berlin 1918. 503 S.

114. Krause, R. Kurzer Leitfaden der Elektrotechnik. 3. Aufl. von 4 Vieweger. Berlin 1918. 308 S.
123. Foerster, F. Elektrolicht, Beleuchtungstechnisches Praktikum. Leipzig 1918. 170 S.
125. Russ, A. F. Die Elektrostahlöfen. Berlin 1918. 205 S.
126. Jung, A. Der Zeitzahlertarif. Beitrag zur Tariffrage für den Verkauf von Elektrizität. Berlin 1916. 132 S.
130d. Fischer, F. Chemisch-teknologisches Rechnen. 2. Aufl. bearb. v. Hartner. Lpz. 1918. 137 S.
134. Moore, H. Liquid fuels for internal combustion engines. London 1918. 215 S.
143. Puppe, I. Ueber Versuche zur Ermittlung des Kraftbedarfs an Walzwerken. Berlin 1909. 192 S.
147. Clements-Henry, C. Gramophones and phonographs, their construction management and repair. London 1917. 160 S.
150. Schmidt, W. Das Schleifen, Beizen und Polieren des Holzes, Elfenbein, Hornes, der Knochen des Meerschaums, der Perlmutter, des Bernsteins und Zelluloids. Herausg. v. C. Marchgraff. 8. Aufl. Lpz. 1908. 268 S.
154. Knotting and Splicing ropes and cordages, Ed by P. N. Hasluck. London 160.
156. Lehmbeck, T. Das Buch vom Auto. Berlin 1917. 362 S.
159c. Bohnagen, A. Die Fabrikation der Rahmen und Goldleisten. 3. Aufl. Lpz. 1914 115 S.
161. Hasluck, P. N. Windon blinds their making and fixing. London 1907. 160 S.
173. Glass writing embossing and fascia work, Ed P. N. Hasluck. London 1914. 160 S.
175. Bohnagen, A. Die Mosaik- und Granitoidplatten-Fabrikation. Lpz. 1912. 82 S.
176b. Brömse, F. Die Ofen- und Glasurfabrikation. Weimar 1896. 131 S.
189. Bent. Iron work including elementary art metal work. London 1916. 160 S.
189. Toy making. A practical guide. London 1916. 160 S.
280. Birck, L. V. Læren om Grænseværdierne, I. Kbh. 1918. 336 S.
287. Grull, W. Die Inventur. Aufnahmetechnik, Bewertung und Kontrolle. Berlin 1918. 247 S.
292. Sølver, A. Den anden nordiske Haandværkskonference. Kbh. 1917. 119 S.

▫▫▫▫▫▫

Kataloger.

A/S Weidemanns industrielle Ovnanlæg har udsendt et fyldigt Katalog over alle de forskellige Slags industrielle Ovne, Firmaet udfører (Smedeovne, Hærdeovne, Varmeovne, Glødeovne o. s. v.), med Beskrivelse af Firmaets nye Rekuperatorer. Kataloget omfatter endvidere forskellige Generatoranlæg og store Ovnanlæg som Kalkovne, Ringovne m. m.

▫▫▫▫▫▫

Legater.

Af *H. C. Ørsteds Legat* vil den 12. Juli d. A. en Portion paa 200 Kr. være at tildele en Industridrivende eller Haandværker, som i det forløbne Aar har frembragt noget nyt og godt i sit Fag.

De, som mener at kunne komme i Betragtning, kan inden den 1. Juni d. A. indsende Andragende med fornødne Oplysninger til Industriforeningen, København B.

Særlige Skemaer til Udfærdigelse af Ansøgninger om dette Legat forefindes ikke.

Af *Handskefabrikant W. T. Danielsen og Hustrus Legat til Rejseunderstøttelse* for unge Handskemagersvende bliver 2 Portioner paa 160 Kr. hver at uddele, ligeledes den 12. Juli d. A.

Blanket til Ansøgning udleveres ved Henvendelse til Industriforeningen, København B, og skal i udfyldt Stand ligeledes indleveres inden 1. Juni d. A.

Af *Handskefabrikant W. T. Danielsen og Hustrus Etableringslegat* for dygtige og flittige Handskemagersvende, der ønsker at etablere sig, bliver et rentefrit Laan paa 300 Kr. ledigt.

Laanet bliver at tilbagebetale i Løbet af 6 Aar med $^1/_6$ aarlig.

Blanket til Ansøgning udleveres ved Henvendelse til Industriforeningen, København B, og skal i udfyldt Stand ogsaa indleveres sammesteds inden 1. Juni d. A.

▫▫▫▫▫▫

Tidsskrift for Industri udgaar den 1. og 15. hver Maaned. Klager over Fejl ved Bladets Forsendelse bedes rettet til det stedlige Postvæsen — hvis dette ikke nytter eventuelt til Bladets Ekspedition, Telefon Central 8100.

Redaktionen modtager med Glæde Meddelelser fra Industrien om Nyheder o. l. af almen industriel Interesse.

Manglende Hefter af »Tidsskrift for Industri« maa kræves erstattet af Postvæsenet, hvis dette har forsømt at aflevere Tidsskriftet. Dettes Omdeling har Industriforeningen intet direkte Ansvar for. Reklamationer bør altid ske snarest muligt. Enkelte Hefter kan evtl. købes i Ekspeditionen à 50 Øre.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, København B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 11 1. JUNI 1919

Vor Handelsbalance.

Industrien og vor finansielle Stilling.

I en Række Artikler har Tidsskriftet »Dansk Arbejde« fremdraget den alvorlige Situation, der er skabt efter Blokadens Ophævelse ved det fremkomne Misforhold mellem vor Import og Eksport. Vi gengav nylig Handelsstatistikens Tal for Februar Maaned, der viste en Indførsel til Værdi af 117 Mill. Kr. mod en Udførsel af kun 28 Mill. Kr. Nu har Marts Maaned allerede slaaet Rekorden, idet Indførslen i denne Maaned androg ca. 166 Mill. Kr., medens Værdien af de i samme Maaned eksporterede danske Frembringelser kun androg 38 Mill. Kr. For de forste 3 Maaneder af indeværende Aar er Importværdien ialt ca. 360 Mill. Kr. og Eksportværdien ca. 94 Mill. Kr.

»Dansk Arbejde« gør med Rette opmærksom paa, at disse Forhold langt fra omfattes med den Opmærksomhed og Forstaaelse, Situationen udkræver, skont de i Sandhed angaar vort hele Samfundsliv i alvorlig Grad. Vore Tilgodehavender i Udlandet er som Følge af denne Udvikling i betænkelig Grad forringede.

Selvfølgelig er de nuværende Forhold ekstraordinære, men man behover blot at tænke sig den ekstraordinære Tilstand gældende i blot 12 Maaneder for at faa et Underskud i vor Handelsbalance paa ca. 1½ Milliard Kr. frem, et Tal, der i sig selv burde mane til Eftertanke. »Hvorledes vi skal kunne betale disse Penge, hvorledes vi skal undgaa at faa hele vort økonomiske Liv, som gennem stærkt forøgede Arbejdslonninger og alle andre Driftsudgifter vistnok maa siges at være belastet til sin yderste Grænse, undergravet og ødelagt, former sig mere og mere som en Gaade«, skriver »Dansk Arbejde«.

Men ikke blot er Importen kvantitativt og værdimæssigt saa meget større end den Eksport, vi kan præstere til Betaling, men den er tillige af en saadan Karakter, at den i alt for stor Udstrækning direkte modvirker vor egen Produktion og da særlig vor Industri og dennes Arbejdsevne. Vi har tidligere berørt Misforholdet mellem Importen af Færdigvarer og af Raastoffer samt Halvfabrikata, og det er bekendt, at samme Vanskeligheder har ramt andre neutrale Stater, baade Sverige, Norge, Holland og andre.

Hvis den Krise, vi saaledes er kommet ud i, fortsættes, vil det foruden fortsat ja maaske paany forøget Arbejdsløshed betyde en saadan Trusel for vor okonomiske Balance, at Sporgsmaalet om ekstraordinære Foranstaltninger maa melde sig. »Finanstidende« har saaledes gjort opmærksom paa Misforholdet mellem den gældende Toldlovs Bestemmelser, der jo er blevet fuldstændig forrykkede af den skete Stigning i Prisniveauet, og rejst Spørgsmaalet, om en Revision paa dette Omraade ikke var betimelig under Hensyn til den hele økonomiske Situation. De store Lande har indført Importforbud netop for at regulere de herhenhørende Forhold, og det siges saaledes aabent i den engelske Presse, at Englands Importforbud væsentligt sigter til at beskytte Landet mod den amerikanske Konkurrence, som man ikke ser Midler til at regulere uden saadanne Forholdsregler. At Amerikanerne arbejder stærkt og maalbevidst er da ogsaa en Kendsgerning, der bl. a. bekræftes af den under 3. Marts d. A. vedtagne »War Finance Corporation Act«, i Henhold til hvilken der af Statsmid-

ler kan ydes meget betydelige Laan til amerikanske Eksportfirmaer eller Banker, der yder Forskud til saadanne Firmaer. Det Maksimum, der saaledes kan laanes til et enkelt Firma til Fremme af amerikansk Eksport, er 50 Mill. Dollars, dog maa der aldrig samtidig være udlaant mere end 1 Milliard Dollars.

Herhjemme vil man vistnok vanskeligt kunne tænke sig en direkte Importregulering gennemfort, og »Dansk Arbejde« har sikkert Ret, naar Bladet ikke tør stille for store Forhaabninger i saa Henseende. Alene den Omstændighed, at de her fremdragne Forhold hidtil saa at sige aldeles ikke har beskæftiget vor Offentlighed eller Politik, giver jo ikke noget godt Lofte for den dybere Forstaaelse, der maatte ligge til Grund for egentlige Lovgivnings-Foranstaltninger. Der kunde derimod være god Anledning til at kalde paa den frivillige økonomiske Solidaritetsfølelse, saaledes som den hollandske Regering har gjort det, idet den til alle Stats- og kommunale Myndigheder har rettet Opfordring om under rimelig Hensyntagen at stotte den indenlandske Produktion ved Nyanskaffelser og Ordrer, selv om Prisforholdene maatte ligge saaledes, at man under normale Omstændigheder ikke vilde betragte det som forsvarligt at foretrække det indenlandske Arbejde. »Dansk Arbejde« slaar da ogsaa til Lyd for, at tilsvarende Synsmaader anlægges herhjemme — samtidig med at Bladet beklageligvis maa konstatere, at der er altfor mange Udslag netop nu af akkurat modsatte Tankegang.

Desværre foreligger der saa mange Henvendelser og Udtalelser fra Industrien til nærværende Tidsskrifts Redaktion om de øjeblikkelige vanskelige Forhold, at vi ganske kan slutte os til »Dansk Arbejde«. Her foreligger en ekstraordinær Situation, der kræver ekstraordinære Foranstaltninger, og fra de Steder, der er ansvarlige for Landets Økonomi og Borgernes Penge, gjorde man vel i at gaa i Spidsen med at vise Forstaaelse af disse ekstraordinære Forhold. Der er ellers den storste Fare for, at vor Produktion i skæbnesvangert Omfang kan gaa i Staa, — en i Sandhed tragisk Situation som Følge af Blokadens Ophævelse!

Indtryk fra Utrechter Messen.

Mulighederne for Udvikling af Handelsforbindelsen mellem Holland og Danmark.

Af Ingeniør *Hj. Lange.*

Det kan ikke skjules, at Messe-Tanken har haft stor Fremgang som Følge af Verdenskrigen, og den gamle Form for Stiftelsen af Handelsforbindelser mellem Producent og Videresælger, som man paa faa Undtagelser nær (Leipzig, Nisni-Novgorod o. s. v.) troede tilhørte Fortiden, staar nu i fuld Blomstring. Baade Frankrig, England og andre af de store Lande har organiseret nationale Varemesser, og de smaa folger efter. Vi har jo allerede inden Krigen faaet vort Købestævne — der rigtignok stadig mangler en Del med Hensyn til Organisation for at kunne betegnes som en virkelig national Messe — og i Sverige og nu for nylig i Norge, er Tanken ogsaa blevet til Virkelighed. For os herhjemme, der netop nu dels beskæftiger os med Spørgsmaalet om vort Købestævnes Fremtid, dels med vore Handelsforholds Reorganisation overhovedet, turde det da have særlig Interesse at betragte Forholdene paa den hollandske Messe i Utrecht, og Forfatteren af denne Artikel har da ogsaa som Leder af Industriraadets Eksportbureau opholdt sig i Utrecht under den sidst afholdte Messe, hvorfra følgende Betragtninger kan meddeles:

Grundtanken med Messen i Utrecht synes ikke saa meget at have været at skabe et Købestævne for Vareudvekslingen mellem de forskellige Dele af Holland, men snarere at slaa til Lyd for hollandsk Industri overfor Udlandet. Den storstilede Propaganda, som Utrechter Messen baade ude og hjemme har sat i Scene, vidner tilstrækkelig herom, og for at Messen overfor Udlandet skal staa med den fornødne Autoritet, er den ikke blevet organiseret af en snever Kreds lokalinteresserede Personer, men af hele Landets Industri og Handel. Messen har med andre Ord fra første Øjeblik været en Landssag, og dens autoritative Karakter er fastslaaet derved, at Dronningen af Holland er Utrechter Messens hoje Protektrice, ligesom samtlige Ministre sidder i Messens Æresudvalg. I Messens Bestyrelse findes Repræsentanter saavel for Kamrene og Departementerne

som for Industri og Handel. Paa selve Messen er ved Siden af de industrielle Firmaer ogsaa adskillige Ministerier og Departementer repræsenterede, og til den iaar afholdte Messe havde man desuden indbudt Repræsentanter for de udenlandske Legationer og Konsulater og for disse indrettet særlige Kontorer paa Terrænet. En af Barakgaderne var da ogsaa af Publikum straks blevet døbt »Nationernes Gade«, idet de fleste udenlandske Regeringer her havde deres egne Lokaler med den paagældende Nations Flag vajende udenfor.

Ogsaa de mere officielle hollandske Organisationer og Institutioner havde givet Møde paa Messen, saaledes det berømte Kolonialinstitut i Amsterdam, Foreningen »Nederlandske Fabrikat« (der svarer til vor »Dansk Arbejde«) o. s. v., og den Besøgende fik i det hele taget Indtrykket af, at der her arbejdedes efter store Linier og paa langt Sigt — tillige med en overlegen Dygtighed for Organisation, der talte højt om den handelsmæssige Tradition, som den hollandske Nation kan glæde sig over at besidde. Utrechter Messen er jo endnu et nyt Foretagende, den iaar afholdte Messe er først Nr. 3 i Rækken, og alligevel var der intet, der røbede Begynderstadiet, — hvilket man jo desværre ikke helt kan sige om vort hjemlige Købestævne og vel nok heller ikke om den svenske Gøteborg-Messe. Alt i alt havde man opnaaet en Koncentration, der gjorde, at et Besøg paa Messen gav et udtømmende Overblik over Hollands Erhvervsliv og ikke blot over de enkelte Brancher, men ogsaa over selve Rammerne for Hollands Erhvervsliv og alle de Institutioner og Kræfter, der arbejder med i Landets Industri og Handel.

Selve Messen, der foreløbig er fordelt over forskellige Pladser i Byen, men dog hovedsagelig samlet paa et stort Terræn, der kaldes »Vredensburg«, savner endnu egne Messe-Bygninger, idet man er gaaet den sikkert fornuftige Vej at lade Foretagendet udvikle sig og falde i et bestemt Leje, før man skrider til de ydre Rammers Konsolidering. De hidtil afholdte Stævner, ogsaa det iaar, har derfor benyttet sig af Baraksystemet, og hele Gader af praktiske og pyntelige Barakker var rejst, selvfølgelig efter en vel gennemtænkt Plan, der tillod hurtig Orientering og en gennemført Gruppering af de udstillende Firmaers Varer. Til Trods for at Prisen for Plads paa Messeomraadet ingenlunde var lav, havde næsten alle Udstillere, ialt ca. 1200, lagt Beslag hver paa en hel Barak, der atter som Regel var inddelt i et stort Udstillingsrum, hvor selve Varerne fandtes, samt et tilhørende Konferenceværelse til Kontor- og Forhandlingsbrug. Takket være dette Arrangement, der til Held for Utrechter Messen meget hurtigt var blevet fastslaaet som Standard, var det lykkedes at forene Messens Propagandamission for selve de udstillede Varer med de Krav, der maa stilles, naar man ønsker at afslutte Forretninger i Fred og Ro paa Stedet. At dette System med særlige Konferencerum er at foretrække for Udstillingen i aabne Baase eller Stader, saaledes som i Fredericia, hvor man maa »tale Forretninger« med alle uvedkommende som mere eller mindre interesserede Tilskuere og Tilhørere, er en Selvfølge. Den mere eksklusive Karakter, den hollandske Messe samtidig har opnaaet herved, vilde det sikkert heller ikke være nogen Skade at faa overført paa vor hjemlige Messe, hvor Udstillings- og Publikumsmomentet unægtelig spiller en for dominerende Rolle, saaledes at selve Hovedopgaven med Købestævnet tilsløres i beklagelig Grad.

Var saaledes Organisationen af Utrechter Messen udmærket gennemført i det Ydre, da svarede selve Indholdet, nemlig Varerne, godt hertil. Den hollandske Industri, der sikkert er alt for lidt kendt herhjemme, er paa mange Omraader overordentlig fremragende, og man fik et Indtryk af, at der arbejdes baade godt og efter store Forhold i den moderne hollandske Industri. For en Dansker var det overordentlig interessant at se, hvilken uhyre Rolle for Hollands Produktion Kolonierne spiller baade ved at levere Raastoffer og ved at afgive Afsætningsmarkeder. Naar man taler om Holland, maa man jo nemlig ikke glemme, at der bag dette i geografisk Udstrækning lille Rige med dets 6—7 Mill. Indbyggere staar et mægtigt Kolonirige bestaaende af nogle af Ostindiens rigeste og frugtbareste Lande med uhyre Produktion af Koloniprodukter og med en Befolkning af over 50 Mill. Mennesker.

Denne Baggrund for Hollands Erhvervsliv i Almindelighed og for den hollandske Messe i Særdeleshed var det vel værd at have i Erindring, naar man under Forhold som de nuværende kom til Utrecht og dér blev mødt af en iøjnefaldende Trang baade i det officielle og det praktiske Holland til at træde i nærmere Forbindelse med andre neutrale Stater, ikke mindst med vort Land. De mange Traade, der gennem Historien knytter

Holland og Danmark sammen, de fælles Minder om svundne Storhedstider — for hvilke vi jo desværre ikke har den samme positive Erstatning i Bibeholdelsen af et stort Kolonirige, saaledes som Holland har det — er en god Basis for den nuværende aktuelle fælles Interesse mellem de to Landes Erhvervsliv og Handelspolitik paa saa mange Omraader.

Den tredie Messe i Utrecht var den første Messe, hvor Holland havde vendt Blikket mere udadtil, og Propagandaen for at komme i Forbindelse med Udlandet havde da heller aldrig været saa intensiv som i Aar. Modtagelsen af de talrige Udlændinge baade Forretningsfolk og officielle Udsendinge, der gæstede Messen, afgav i et og alt Bevis for Hollands Ønske om at stifte nye Forbindelser og træde i ny Vekselvirkning med andre og jevnbyrdige Lande. Her spillede selvfølgelig de nævnte officielle Repræsentanter paa Stævnet en betydelig Rolle, idet man let kunde skabe den nødvendige Forbindelse med alle herhenhørende Kræfter, saaledes at denne kunde gaa Haand i Haand med det andet.

Naar man da som Forfatteren af disse Linier kom med det Maal at sætte sig ind i Problemer, der laa ogsaa *udenfor* en Messes mere snevre Rammer, var det med største Tilfredsstillelse, at man kunde konstatere den Sympati, hvormed man i Holland ser paa en stærkere Udvikling af Handelsforbindelsen med Danmark. De ændrede Forhold baade verdenspolitiske og verdensøkonomiske har i mange Retninger stillet de to Lande overfor nogenlunde ensartede Problemer. Tanken om gensidig Støtte og intimere Føling mellem de neutrale ligger jo saa at sige i Luften, og Hollænderne har et aabent Blik for, hvad de nye Østersø-Problemer kan betyde. Baade paa Messen og sidenhen ved Besøg i Rotterdam og Amsterdam havde Undertegnede da ogsaa talrige Konferencer med Forretningsmænd og officielle Repræsentanter, hvilke Samtaler alle godtgjorde det Ønske om økonomisk Samarbejde, der er til Stede, men rigtignok samtidig Nødvendigheden af et omfattende gensidigt Oplysningsarbejde.

Skulde man i faa Ord udtrykke, hvad de to Lande gensidigt kan have af hinanden, da er det naturligt først at henlede Opmærksomheden paa det ovennævnte Forhold, der gør, at Holland med sine Kolonier byder udmærkede Betingelser for Levering af talrige Raastoffer og Halvfabrikata foruden færdige Tropeprodukter i stor Maalestok. Under den Nyorientering paa Raastofomraadet, der fremtvinges af mange sideløbende Momenter, vil det have sin Betydning for os at holde fast, at et neutralt Land, med hvilket vi kan samarbejde i fuld Forstaaelse, besidder saa store Ressourcer som Tilfældet er med Holland. Men ogsaa selve den hollandske Industri kan i mange Retninger have Interesse for os som Leverandør, idet den paa adskillige Omraader supplerer vor egen Industri. Omvendt afgiver baade Holland og navnlig dets Kolonier store Afsætningsmuligheder for danske Produkter og Frembringelser, ligesom det sikkert har sin store Betydning, at der her aabner sig Virkefelter for dansk Foretagsomhed og Arbejdsevne, hvad enten det nu er Forretningsfolk, Ingeniører, Landbrugere eller Læger o. a. Talrige unge Danske arbejder allerede i de hollandske Kolonier og synes at være velsete dernede, idet det er klart, at Holland ikke selv kan skaffe tilstrækkelig Arbejdskraft til sine store Koloniopgaver. Foruden den mere direkte Handels-Udveksling har man imidlertid i Holland ogsaa Blikket aabent for, at Danmark navnlig paa det baltiske og russiske Marked vil kunne afgive Fordele ved Samarbejde med Holland, idet Danskerne med deres mere fremskredne Handelsorganisation i Rusland med Støtte fra hollandsk Side vil kunne spille en Rolle, der ikke bør undervurderes. Handel, Skibsfart og Industri er jo nu til Dags nøje knyttet til hinanden, og ikke mindst de store hollandske Handelskompagnier arbejder efter disse Principer, der aabner vid Mulighed for Samvirken mellem dansk og hollandsk Foretagsomhed. Hvad Holland med dets Formidling m. H. t. Kolonierne saaledes kunde blive for os, synes vi som Transitland og Distribueringsland for Østersøen tilsvarende at kunne blive for Holland. Rotterdam-Amsterdam og Kjøbenhavn har før arbejdet sammen og vilde maaske netop *nu* afgive en Kombination, der ikke var at foragte.

Naar man ser hen til disse Forhold, er det da med Glæde, at man konstaterer, at der virkelig synes at være kommet en livlig Vekselvirkning i Stand mellem de to Lande, ogsaa udover hvad der allerede fandtes iforvejen, selvfølgelig foreløbig af forberedende og orienterende Art. Den hollandske Presse har beskæftiget sig med Problemet, og ogsaa herhjemme er der jo som bekendt blevet slaaet til Lyd herfor. Fremragende hollandske Pressemænd er blevet sendt til Danmark og arbejder nu for yderligere at gøre vort

Land og de Muligheder, vi byder, kendt. Der er baade Sympati og Agtelse fra gamle Dage mellem de to Lande, og ved Siden af alle de praktiske Spørgsmaal og den enkelte Forretningsmands af egne Interesser dikterede Arbejde mærkede man under Opholdet i Holland ligesom liggende i et højre Plan en Solidaritetsfølelse, der kun manglede udvidet personligt Samvær mellem de to Folk for at gaa over i Venskab.

Købestævnet i Fredericia.

Stævnets Nyordning.

Den tidligere omtalte af Handelsministeriet nedsatte Kommission til Overvejelse af Dansk Købestævnes Forhold har nu afgivet en Betænkning, hvorefter de snart alt for ofte paatalte Mangler ved Købestævnet forhaabentlig kan blive afhjulpne og en Udvikling sikret til Gavn og Fordel baade for selve Stævnet og for Landets samlede Erhvervsliv.

I Kommissionen, som blev nedsat i November 1917, har foruden Ministeriets Repræsentanter, Departementschef *Busck-Nielsen*, som er Kommissionens Formand, og Kontorchef *Herschend*, siddet en Repræsentant udpeget af Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk, Oldermand *Pitzner*, to Repræsentanter for Handelsstandens Fællesrepræsentation, Grosserer *Otto Petersen* og Konsul *Gädecken*, samt for »Dansk Arbejde«, Kaptajn *Rambusch*, og for Industriraadet Fabrikant *Jarl*. Købestævnets Bestyrelse har været repræsenteret ved sin Formand, Guldsmed *Diederichsen* og Fabrikant *Schütt*, og fra Aarhus har Direktør *Vestesen* og Bogtrykker *Geertsen* deltaget som Repræsentanter for en Virksomhed for at arrangere en »*Importvareopvisning*« som Led i Bestræbelser for at fabrikere Varer, der ellers importeres, her i Landet; endelig har Ministeriet indsat Direktøren for Teknologisk Institut *Gunnar Gregersen*.

Kommissionens Forslag gaar i Hovedtrækkene ud paa, at der som øverste Myndighed i Købestævnets Administration og Tilsyn skal vælges et Repræsentantskab paa ialt 22 Medlemmer. Til dette vælges der 3 Medlemmer af hver af de 4 store Landsorganisationer, Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk, Industriraadet, Landsforeningen »Dansk Arbejde« og Handelsstandens Fællesrepræsentation, medens Handelsministeriet faar 1 Repræsentant og Fredericia Byraad, Handelsforening og Haandværkerforening hver 3 Repræsentanter. Forud for hvert Stævne vælger Handelsministeriet Repræsentantskabets Præsidium, medens der iøvrigt til Varetagelse af Stævnets løbende Sager og Forretninger af Repræsentantskabet vælges et Forretningsudvalg, der skal bestaa af 8 Medlemmer, heri 1 Medlem fra hver Organisation. Ud fra den Forudsætning, at Købestævnet under de nye Administrationsformer vil antage en mere omfattende Karakter, foreslaar Betænkningen endvidere, at der ansættes en administrerende Direktør for Stævnet.

Man vil saaledes se, at de ikke mindst fra Industriens Side rejste Krav om Sikring af en virkelig Landskarakter for Købestævnet med den nu afgivne Betænkning synes at skulle blive opfyldt paa tilfredsstillende Maade. De Synspunkter, vi adskillige Gange har haft Lejlighed til at fremdrage overfor Købestævnet, danner ogsaa iøvrigt Grundlaget for Kommissionens Betragtninger. I disse er iøvrigt ogsaa Spørgsmaalet om en eventuel Flytning af Stævnet indgaaet, men som Resultat af Drøftelserne vedrørende dette Spørgsmaal har man vedtaget, at selv om nok de lokale Forhold kunde gøre en anden Plads ønskelig, saa vil man dog nu, eftersom Udviklingen er foregaaet, indstille at bibeholde Fredericia som Købestævnets By. Man har herefter antagelig Lov til at haabe paa en virkelig sund Udvikling af Stævnet, understøttet af hensigtsmæssige Udvidelser, samtidig maaske ogsaa at Fredericia By vil gøre sit til at afhjælpe de forskellige Mangler, der hidtil har knyttet sig just til de lokale Forhold og da først og fremmest Hotel- og Logisforholdene.

❋ Fra dansk Industri. ❋

Dansk Industri for aeronautiske Instrumenter og Aneroidbarometre. Et af de Omraader, dansk Foretagsomhed under Krigen har formaaet at drage ind under sig, er Fabrikationen af aeronautiske Instrumenter og Aneroidbarometre. Det er det kendte Instrumentfirma *Cornelius Knudsen*, der med anerkendelsesværdig Resoluthed har taget Initiativet til Udnyttelse af de Chancer, som Krigssituationen skabte, og med den Kapacitet, Firmaet ved store Udvidelser har opnaaet, synes det at være i Stand til ogsaa nu efter Krigen at kunne fastholde de vundne Fordele.

I Maj 1917 begyndte de første Forsøg med Fremstilling af *Maalere til Aeroplaner*, og da de var heldigt tilendebragte, paabegyndtes de første Leverancer til de danske Aeroplaner; derefter meldte Nordmændene og Svenskerne sig; saa indløb en stor Bestilling fra den hollandske Regering, senere kom Spanierne og endelig Amerikanerne og Englænderne. Ialt har Firmaet i det sidste Krigsaar leveret ikke mindre end 10.000 aeronautiske Instrumenter.

Højdemaalingsapparaterne kan kombineres med en Barograf, som samtidig optegner Højden.

Hidtil har der kun været fremstillet Højdemaalere til 5000 Meters Højde, men Firmaet er nu i Færd med at fremstille Apparater, som kan maale indtil 10.000 Meters Højde. Firmaet har endvidere konstrueret en Kombination af en Termograf og en Barograf, hvorved Flyveren ikke alene kan vise, hvor højt han har været oppe, men ogsaa hvor lav Temperaturen har været.

Firmaets aeronautiske Værksteder beskæftiger c. 40 Personer, dels videnskabelige Medarbejdere, dels Teknikere og Finmekanikere. Der er udarbejdet et smukt Katalog paa engelsk — det første Katalog over aeronautiske Instrumenter, der overhovedet foreligger.

Firmaet har ogsaa taget Fremstillingen af *Aneroidbarometre* rationelt fabriksmæssigt. Tyskland var

paa dette Omraade hidtil den største Leverandør til Alverdens Lande, men under Krigen har det maattet fremstille de fleste Metaldele af Jern i Stedet for af Messing — samtidig med, at Priserne er steget med 150 pCt. Da det samtidig er en Kendsgerning, at Barometerfabrikationen i andre Lande er meget middelmaadig, har Cornelius Knudsen resolut grebet Chancen, og da det med Anvendelsen af første Klasses Materialer kan udbyde sine Barometre til samme Priser som de tyske, har Firmaet Betingelser for at kunne fastholde sine Erobringer. Det vil kunne gøre Regning paa en stor Eksport til fremmede Lande og har da ogsaa under Udarbejdelse Kataloger paa Dansk, Engelsk, Fransk, Italiensk, Spansk og Russisk.

Til denne Fabrikation er knyttet et stort Snedkerværksted, paa hvilket Firmaet beskæftiger en Stab af Møbelarkitekter, Billedhuggere, Kunstbilledskærere o. s. v., hvorved det bliver i Stand til at levere originale Rammer om Barometrene, baade til praktisk Brug og til Udsmykning.

Blandt de andre nye Instrumenter, Firmaet har kastet sig over, kan nævnes *astronomiske Opstillinger* til Brug i Observatorier. Saadanne blev før udelukkende fremstillede i Udlandet, men disse yderst fine Instrumenter er man nu naaet til at fremstille hos Cornelius Knudsen.

I det hele befinder denne Virksomhed sig i stærk Udvikling. Medens den for 8 Aar siden kun beskæftigede ca. 40 Medarbejdere, beskæftiger den nu henved 180 og det gamle ansete Firma, som grundlagdes i 1838, og som nu ledes af Stifterens Sønneson, *Aage Cornelius Knudsen*, hører saaledes til de heldigvis ikke faa af vore industrielle Virksomheder, der i disse Aar kan se tilbage paa betydningsfulde industrielle Landvindinger.

▫▫▫▫▫▫

Udviklingen af Schweiz' Industri under Krigen.

Næppe noget af de neutrale Lande har i Krigens Aar formaaet at udvikle sin Industri saa stærkt som Schweiz — trods alle Tilforsels- og andre Vanskeligheder. Ganske vist er de foreløbige Erobringer for Schweiz' Industri noksaa stærkt udtrykt i Produktionens Værdital som i dens Mængdetal. En Hovedvirksomhed er Tjærefarveindustrien; dens Udforsel er i Værdi steget fra c. 25 Mill. Mark i 1913 (hvor Landet selv indførte for c. 20 Mill. M. fra Tyskland) — til c. 87 Mill. M. i 1917 — men den udførte *Mængde* var i 1913 c. 7000 Tons mod kun c. 5000 Tons i 1917. Prisen paa 100 kg var gennemsnitlig det førstnævnte Aar 350 M., i det sidste 1690 M.

Men Udviklingen gør sig alligevel gældende og efter schweiziske Meddelelser især m. H. t. *Farvestoffabrikationen* (Tjærefarver). Og især i følgende Forhold hvor man regner, at den opnaaede Udvikling vil faa særlig Betydning nu efter Krigen: Den kemiske Industri har i de svundne 4—5 Aar afskrevet deres Anlæg til ganske forsvindende Rester og desuden samlet sig store Reserver. Dens Konkurrencedygtighed (og navnlig overfor den tyske, tilsvarende Industri) er yderligere øget gennem en stor Sammenslutning mellem de største og vigtigste Enheder, særlig overfor Indkøb af Raastoffer og Salg af Fabrikater. De meget kostbare Laboratorieforsøg, som er grundlæggende for al kemisk Industri og ikke mindre for Tjærefarvernes, bliver i Fremtiden saaledes organiseret, at de første Fabriker efter en forudlagt Plan fordeler Forsøgene mellem sig, saaledes at Parallelforsøg til ingen Nytte derved undgaas. Dertil slutter sig saa ogsaa en Fordeling af Fabrikationen, saaledes at et bestemt Farvestof fremtidig kun faas fra en bestemt Fabrik.

M. H. t. selve den tekniske Side af Fabrikationen oplyses bl. a. at *Raastoftilførslen* har ændret sig paa betydende Maade. I Aarene 1907—13 svinger Indførslen af *Svovlsyre*, den kemiske Industris fornemste Raaprodukt, omtr. 10.000 Tons (til Værdi pr. 100 kg af 5—6 M.). Deraf kommer mere end 90 % fra Tyskland. Fra Krigens Begyndelse aftager Indførslen i det hele, og især standser den tyske, hvorimod Frankrig, Italien og Spanien overtager Leveringen, Frankrig med nær op til de 50 %. Men endnu vigtigere er det, at den schweiziske Industri endog mere gør sig uafhængig af Tilførslen af Svovlsyre udefra, idet den har lært at fremstille den uundværlige Syre af Gibs, som Landet selv er rigt paa.

Et andet vigtigt Raastof er *Eddikesyren*. Her havde Tyskland ogsaa, som overfor Svovlsyre, næsten Monopol paa Levering til Schweiz; men her er U. S. A. traadt i Stedet, samtidig med at i det sidste Aar den indenlandske Fabrikation af Eddikesyre er steget mægtigt — gennem *Karbidindustrien* (der af Kalciumkarbid giver Alkohol og Eddikesyre).

Priserne paa de indførte Svovlsyre- og Eddikesyremængder er i Krigens Løb steget til det 4—5dobbelte.

De forskellige Produkter af Stenkulstjæren, som Tjærefarvestofferne (Anilinfarver o. s. v.) fremstilles af, fik Schweiz ogsaa tidligere fra Tyskland. Heri er ogsaa sket en Ændring, der væsentlig bestaar deri, at Schweiz' Kunder, særlig Frankrig og England, selv leverer Raastofferne og Mellemprodukterne, hvorefter den finere arbejdende schweiziske Industri oparbejder dem. I øvrigt gælder det, at Indførslen af selve Anilinet stadig vokser (1912—13 var det c. 1200 Tons, 1916 c. 1300, i 1918 1773 Tons), hvorimod Indførselen af Mellemprodukterne (fremst. af Anilinet) er i stadig Aftagende.

Selv mener den schweiziske Farvestofindustri at have opnaaet disse Resultater: først i det væsentlige at have frigjort Landet selv for de tyske Farvestoffer, og dernæst at have erobret sig nye Markeder, især i England og dets Kolonier og i Frankrig (48—50 % af Udforslen fra Schweiz gaar de sidste Aar til det britiske Rige, 15—17 % til Frankrig) — og nye Markeder, som det lille Land mener sig i Stand til at hævde ogsaa i Fremtiden

▫▫▫▫▫▫

Den amerikanske Udenrigshandel i 1918.

Det er overordentlige Dimensioner, De Forenede Staters Udenrigshandel har taget i 1918. Ialt har Om-

sætningen andraget 9,18 Milliarder Dollars. Heraf falder atter c. 1/3 paa Importen og 2/3 paa Eksporten.

Sammenlignet med 1913 viser den nordamerikanske Eksport i 1918 en Stigning paa næsten 150 pCt., og selve Tallet, godt 6 Milliarder Dollars, er ligesaa stort som Englands, Tysklands og Frankrigs Eksport tilsammen i Aaret før Krigen.

En nærmere Betragtning af den nordamerikanske Udenrigsomsætning, som bl. a. »Times Trade Supplement« har underkastet den i et af sine sidste Aprilnumre, vil bringe til Resultat, at Raavarerne i 1918 vejer stærkere til i Importen end i 1913, og at det færdige Produkt vejer forholdsvis mere til i Eksporten end i det sidste Fredsaar. Tilmed er 1918 ikke karakteristisk for Udviklingen i sidste Retning i den Grad som Tallene i 1917, hvor Hel- og Halvfabrikata udgjorde 65 pCt. af Eksporten mod kun 50 pCt. i 1913.

Paa Importsiden udgøres de store Poster af Sukker, hovedsagelig fra Cuba, Kaffe fra Brasilien og andre sydamerikanske Stater, Kakao fra Vestafrika og Sydamerika, The fra Java, Japan, Kina og Indien, Silke fra Japan, Træ og Træmasse fra Kanada, Huder og Skind sammesteds fra, Bomuld fra Ægypten, Petroleum fra Mexico og Gummi fra Østasiens Plantager, som nu importeres direkte, medens det før Krigen gik over Londonermarkedet.

Paa Eksportsiden staar der ganske forstaaeligt særlig store Fødemiddelsforsendelser til Europa. Disse andrager i 1918 ikke mindre end 32 pCt. af Eksporten; i 1917 var den tilsvarende Procent 21 og i 1913 20. Men Aaret 1918 indtager ogsaa i denne Henseende en Undtagelsesstilling. Den største Raastofseksportartikel er iøvrigt Bomuld.

Af Hel- og Halvfabrikata udførtes der i 1918 for 3,12 Milliarder Dollars mod henholdsvis 4,02 og 1,18 Milliarder i Aarene 1917 og 1913. Den største Enkeltpost indenfor denne store Gruppe er Jern- og Staalfabrikata (heri ikke Maskiner) til en Værdi af 752 Mill. Dollars.

Langt det største Marked i 1918 for nordamerikanske Produkter har England været. Ialt har dette Land aftaget for 2 Milliarder Dollars mod for kun 600 Millioner Dollars i 1913. Eksporten af Levnedsmidler har naturligvis i væsentlig Grad bidraget hertil, og denne Aarsag spiller ogsaa sin meget store Rolle i Eksporten til Frankrig, som har andraget ikke mindre end 931 Mill. Dollars. Som det tredje store Eksportmarked staar Kanada, der i 1918 har aftaget for 887 Mill. Dollars af Varer fra De Forenede Stater. Iøvrigt viser Eksporten en enorm Stigning paa Territorier som Sydamerika og Østen.

Det er en kendt Sag, at i Aarene før Krigen formidledes kun en ringe Del af den nordamerikanske Udenrigshandel ved amerikanske Skibe. De Bestræbelser, der har været udfoldet for at skabe en national Handelsflaade siden dengang, har allerede nu sat sig tydelige Frugter saavel i Importen som i Eksporten. For førstnævntes Vedkommende tilførtes kun 11,5 pCt. i amerikanske Skibe i 1913. Nu er den tilsvarende Procent 28 og for Eksportens Vedkommende er 18,7 pCt. af denne i 1918 bleven transporteret i amerikanske Skibe. I 1913 var Procenten kun 8,6.

Mindre Meddelelser.

De Forenede Staters Skibsbygning.

Nedenstaaende Tal, der er hentet fra det officielle Navigationskontor belyser den nordamerikanske Skibsbygningsvækst i de sidste Aar.

Tidsrum.	Oceanskibe. Antal	Oceanskibe. Br. R. T. 1000	Sk. til Indlandsfart. Antal	Sk. til Indlandsfart. Br. R. T. 1000
2det Halvaar 1916..	79	206	574	114
1ste — 1917..	116	394	778	98
2det — 1917..	279	818	1420	217
1ste — 1918..	247	821	570	65
2det — 1918..	821	2597	1061	124
Jan.-Februar 1919..	152	520	115	16

Tallene fortæller om en intensiv Skibsbygning navnlig i andet Halvaar af 1917 og andet Halvaar af 1918. Alene i sidstnævnte Tidsrum er der bygget 2,6 Mill. Br. R. T. eller ca. 13 Gange saa meget som for 2 Aar tilbage. Af de 2,6 Mill. Tons, falder 1,86 Mill. Tons paa Staalskibe og 0,74 Mill. Tons paa Træskibe. 2det Halvaar af 1917 viser det største Tal for Bygning af Skibe til Indenlandsfart.

I indeværende Aars to første Maaneder er der bygget over 520.000 Br. R. T.

Den amerikanske Konkurrence.

»Times« for 7. April d. A. bringer en Artikel, »*American Trade in Scandinavia*«, hvori der gives Udtryk for den i engelske Handelskredse raadende Ængstelse for, at Amerika skal fortrænge England med Hensyn til Indførsel af forskellige Artikler til de 3 nordiske Lande. Ogsaa andre engelske Blade frembringer Artikler og Indlæg om samme Emne. Skylden for, at England saaledes er udsat for at fortrænges fra et nærliggende og solidt Marked, tillægges de mange Vanskeligheder og Indskrænkninger i den frie Handel, som endnu er i Kraft i England, og den daarlige britiske konsulære Repræsentation i de omtalte Lande. — Forøvrigt er det ikke alene for det skandinaviske Markeds Vedkommende, at man nu i England nærer Frygt for amerikansk Konkurrence, men man mener i det hele taget at have Grund til at nære Ængstelse for, at Amerikanerne benytter sig af den nuværende Situation til paa Bekostning af deres Allierede at trænge ind paa Markeder, hvor de tidligere næsten ingen Forbindelser havde. Man frygter for paa den Maade at se den tidligere tyske efterfulgt af en amerikansk Konkurrence.

Store Udvidelser af Frankrigs Havne.

Understatssekretær i Ministeriet for offentlige Arbejder, Cels, har i den franske Presse fremsat et meget omfattende Program for Udvidelse af Frankrigs Samfærdselsmidler. Byen Algiers Havn vil blive udvidet og uddybet saaledes, at den kan anløbes af de største Handelsdampere og Krigsfartøjer. La Pallices Kajpladser vil blive forbedrede og gjort tilgængelige — uafhængig af Tidevandet — for Skibe paa indtil 12 Meter dybgaaende. Marseille vil blive en af Verdens største Havne med en 33 Kilometer stor Kajlængde og omfattende Fabriks- og Oplagspladser. Brest vil blive Endepunktet for de store transatlantiske Linier. Forslaget gaar endvidere ud paa at gøre

Paris tilgængelig for store søgaaende Pramme, saaledes at der naas direkte Forbindelse med de engelske Kystbyer, og at anlægge en stor Havn ved Paris's nordvestlige Forstæder.

For at skaffe Marseille et større Opland skal Rhône reguleres, og de deri bundne ca. 750.000 Hestekræfter udnyttes. Flodfarten vil blive kompletteret ved en større Kanalforbindelse mellem Rhône og Rhinen, hvorved Handelen paa Elsass-Lothringen bliver ledet ind paa en anden Vej end før Krigen.

Endvidere er der Planer oppe om Anlæg af et stort Kanalsystem, der forener Kulgrubedistrikterne i Saaromraadet, Grube- og Industridistrikterne i Øvre-Elsass og Industricentrene omkring Strasbourg, Mülhausen og Basel med Rhône-Saonebækkenet og Middelhavshavnene.

❁ ❁ ❁

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Danmarks Tilførsler vestfra i April Maaned.

Opmærksomheden henledes paa, at der til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat henligger en af Erhvervenes Fællesudvalg udarbejdet Opgorelse over hvilke Varekvantiter, der i April Maaned er tilført Danmark vestfra.

Frilisten.

Ifølge Meddelelse fra Danish Trade Office, London, betragtes *Skrivemaskiner* som faldende ind under Betegnelsen »Kontormobler og Skrivesager« paa Frilisten, ligeledes *Emaillerede Jernvarer* som kommende ind under Betegnelsen »Jern- og Staalfabrikata«.

Eksport fra England.

Fra Danish Trade Office, London, har Industriraadet modtaget Underretning om, at der endnu stadig kræves Garantierklæring for Eksport fra England af alle Varer med Undtagelse af dem, der findes opført paa Frilisten. Endvidere at der kræves Eksporttilladelse for alle Varer paa Listerne A og B, medens Varer paa Liste C kan eksporteres uden Eksporttilladelse alene mod Forevisning overfor Toldmyndighederne af Garantierklæring.

Om Varerne findes paa Liste A, Liste B eller Liste C bestemmes hovedsagelig af Hensyn til Hjemmemarkedet, Listerne A og B indeholder Varer, som enten overhovedet ikke kan udleveres, eller som man kun kan tillade Eksport af i begrænsede Kvantiteter. Varer paa Liste C kan eksporteres uden kvantitative Begrænsninger. Liste D omfatter Krigsmateriel.

I Raadets Sekretariat forefindes Kopier af Listerne A og B. Varer, der ikke findes paa Listerne A, B eller D, findes paa Liste C og vil altsaa fremtidig kunne eksporteres fra England alene mod Forevisning af Garantierklæring, uden at særlig Eksporttilladelse forinden behøves indhentet.

Varer til Cheko-Slovakiet.

Grosserersocietetets Komité og Industriraadet meddeler, at ifølge derom fra de associerede Magter modtaget Meddelelse vil Udførsel af Varer fra Danmark til Cheko-Slovakiet fremtidig kunne finde Sted paa Betingelse af, at Varerne forsendes via Elben.

Opmærksomheden henledes paa, at Andragende i hvert enkelt Tilfælde maa indsendes til Grosserersocietetets Komité, henholdsvis Industriraadet, idet den herværende interallierede Komités Tilladelse til Udførslen skal indhentes.

Farten paa Island og Færøerne.

Ifølge telegrafisk Meddelelse fra Danish Trade Office, London, er der fra den allierede Blokade-Komité kommet Underretning om, at Dampere fra Island og Færøerne, som ikke medfører Post, ikke længere behøver at anløbe nogen Havn for Inspektion. Denne Afgorelse finder ikke Anvendelse paa Skibe for udgaaende til Island.

Suspensionen af de franske Sortelister.

Opmærksomheden henledes paa, at de franske Sortelister ifølge et fra det danske Gesandtskab i Paris modtaget Telegram ikke er suspenderet for saa vidt angaar Assuranceselskaber.

Eksportlicenser fra Amerika.

Opmærksomheden henledes paa, at der i Industriraadet henligger til Gennemsyn Lister med Fortegnelse over de Varepartier, for hvilke *War Trade Board* har udstedt Eksportlicenser i Tidsrummet fra 6. April til 20. April d. A.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 12 | 15. JUNI | 1919

Holland — Danmark.

Udtalelser fra hollandsk Side om Samarbejdet.

I Tilslutning til Artiklen i vort forrige Hefte hvori Lederen af Industriraadets Eksportbureau, Ingeniør Hjalmar Lange, belyste Muligheden for dansk-hollandsk økonomisk Samarbejde, har »Tidsskrift for Industri« haft en Samtale med en af det hollandske Blad »De Telegraaf« udsendt Medarbejder, Hr. *G. J. M. Simons,* der er kommet til Danmark just for at studere vort Lands okonomiske Forhold og de heraf betingede Muligheder for Samarbejde med Holland.

Jeg har, udtaler Hr. Simons, forsøgt saa grundigt som muligt at sætte mig ind i Udviklingen af dansk Handel, Industri, Finansvæsen og ovrige Økonomi. Hvad jeg har set af den nye Frihavn og Udvidelserne af den gamle Havn her i Hovedstaden har gjort et meget gunstigt Indtryk paa mig. Forholdene synes mig absolut at maatte give Kjøbenhavn Chancer for at blive den største Handelsby for de baltiske Lande. Holland ønsker at bidrage hertil ved at komme med sine Skibe, som kan hente og bringe Varer til og fra Kjobenhavn. Tankerne gaar i Retning af, at Kjøbenhavn kan blive Stabelplads for Østersølandene for den store Mængde af hollandske Koloniprodukter, der hidtil er blevet fordelt til disse nordiske Pladser over Hamborg og Bremen, samtidig med at Skibene kan modtage Returfragt i Form af danske, svenske og andre nordiske Landes Frembringelser.

Vi følger i Holland med største Opmærksomhed det skandinaviske Samarbejde, og nu, hvor Krigen og alle de Forsigtighedshensyn, den medforte, er forbi, kan vi jo aabent tilstaa, at der ogsaa hos os er mange der mener, at Samarbejdet mellem de smaa neutrale Nationer under Krigen burde have været storre. I hvert Tilfælde burde disse Forsømmelser nu indhentes, thi det maa jo staa klart, at der stadig vil være og komme nye Forhold, der ogsaa nu tilskynder os til Samarbejde, ja maaske til fælles Optræden.

Naar Talen er om økonomisk Samarbejde mellem de skandinaviske Lande, saaledes som man med Beundring maa se den organiseret gennem Krigsaarenes Vareudveksling, da maa man imidlertid ikke glemme, at Samarbejde med Holland kan betyde et Plus, som ingen af de skandinaviske Lande raader over, nemlig derved at Holland gennem sine Kolonier kan byde paa Raastoffer og Tropeprodukter i rig Mængde.

Ved Nyorienteringen i Raastofsporgsmaalet ønsker derfor Holland intet hellere end en mere direkte Føling med de skandinaviske Stater og da ikke mindst med Danmark, som vi gennem Historiens Baand og Folkenes Karakter føler os særlig draget til.

Hollandsk Indien, der ialt har 51 Mill. Indbyggere, rummer uhyre endnu uudnyttede Produktionsmuligheder, samtidig med at det allerede er en af Verdens største Leverandører af Kaffe, Tobak og Gummi. Af andre store Eksportartikler kan nævnes: Kopra og andre olieholdige Frugter, Kakao, Hamp, Seasal, Bambus, Ris, mineralske Olier, Tin, Peber og andre Krydeier, Kautschuk, Teaktræ og andre kostbare Træsorter, Sukker, The, Kinabark, Spiritus, æteriske Olier, Sago, Indigo, Bøffelhuder o. s. v.

Det er, som man vil se, store og vigtige Varer vi kan tilbyde, foruden hvad selve den hollandske

Industri, der paa mange Omraader supplerer den danske, kan levere.

Da det er indlysende, at vi ikke alene kan magte de store Opgaver, vore Kolonier frembyder, vil vi til Fordel for en sund Vekselvirkning kunne melde os som Aftagere af danske Produkter og Maskiner saasom: Oliemotorer, elektrisk Materiel, Kabler, Telegraf- og Telefonapparater, Værktøjsmaskiner, Maskiner for den kemiske Industri, for Cementfabriker og Teglværker, Bjergværksmaskiner, visse Tekstilvarer, Landbrugsmaskiner, Tørre- og Koleanlæg, Lædervarer, Transportanlæg, Jernkonstruktioner samt Jernbetonbygning, Emailleartikler, Lamper, Kogeapparater, Kufferter, Knive, Gafler, Vaskeriartikler, Sanitetsartikler, Bygningsbeslag, transportable Barakker, industrielle Ovne, Vægte, Masseartikler af Træ o. s. v. Men dertil kommer vort Behov af intelligent Arbejdskraft, af Ingeniører, Læger, Arbejdere o. a. Allerede nu arbejder mange danske Ingeniører og Læger i Hollandsk Indien, hvor Danskerne er velsete.

Naar vi samtidig ser hen til Mulighederne for et Samarbejde mellem hollandske og danske Interesser i de baltiske Lande og navnlig i Rusland, hvor jo Danskerne allerede har en udmærket handelsmæssig Organisation, saa vil det forstaas, fortsætter Hr. Simons, at der synes at være de bedste Betingelser for Virkeliggørelsen af disse Forhaabninger. Som en Forudsætning nævner jeg bl. a. en Forøgelse af den danske Handelsflaade, og jeg vil gerne her betone, at hvad danske Værfter ikke selv kan paatage sig i Retning af at bygge Skibe, vil de hollandske Skibsværfter kunne overtage. Paa dette Omraade er der jo store Vanskeligheder ved at skaffe Materialer, og Danmark og Holland vil sikkert ved fælles Optræden kunne opnaa gunstigere Betingelser i Henseende til deres Indkøbspolitik. I det hele vil et hollandsk-skandinavisk Samarbejde kunne faa stor Betydning paa Verdensmarkedet, idet vi derved sikkert vil kunne opnaa lavere Priser paa Raamaterialer og Halvfabrikata, saa at vore Produktioner ikke prisgives de store Landes Eksportpolitik, de høje Kulpriser o. s. v.

Dette er som sagt, slutter Hr. Simons, de Problemer, for hvis Skyld jeg er kommet til Danmark, og som i Øjeblikket kan paaregne den største Lydhørhed hos os. Jeg har ved mine Studier her i Landet overalt mødt den største Forstaaelse og Interesse, og jeg har tillige mødt saa megen Dygtighed og kommerciel og industriel Aand, at jeg ser overordentlig lyst paa Muligheden af, at vore to Lande, der saa ofte tidligere i vanskelige Tider har søgt sammen, nu atter vil faa stærkere Føling med hinanden. Tiden vil opfordre os hertil og atter engang indprente os den gamle Lære, at de smaa Nationer maa holde sammen, hvis der skal opnaas et sundt Forhold til de store.

Socialiseringsproblemet i Tyskland.

Modificeringen af det socialistiske Program.

Det var vel ventet af adskillige, at den nye tyske Republik langt stærkere end hidtil havde udført eller søgt at udføre den Socialisering, der i den almene Opfattelse (efter Karl Marx) betyder Statens Overtagelse af Produktionsmidlerne. Men Socialiseringen lod vente paa sig; og naar der dog allerede er fremkommen et større Forslag fra Regeringen, saa er det sikkert først og fremmest under det Tryk fra neden, som Tysklands nye Magthavere er nødt til at tage Hensyn til — og fordi de menige: de store Arbejderhære ikke fuldtud forstaar de overordentlige Vanskeligheder, Socialiseringen frembyder, i Almindelighed i det moderne Samfund, i Særdeleshed i det forarmede og af fremmede Magter saa afhængige nye Tyskland.

Allerede længe før Krigen, og ogsaa kort for dens Afslutning har en af det tyske Socialdemokratis betydende Mænd og ledendeTeoretikere, den nu »uafhængige« *Karl Kautsky* advaret imod den Opfattelse, at Socialiseringen let lod sig udføre. I Sommeren 1918 færdigskrev han et lille Værk »Sozialdemokratische Bemerkungen zur Uebergangswirtschaft«, som udkom i November. Han vender sig her mod den gængse Opfattelse, at Kapitalismen selv forbereder, ja organiserer Socialismen derigennem, at den koncentrerer Arbejdsdriften i Sammenslutninger, Karteller, Syndikater, Fusioner, under Ledelse dels af Industriens Mænd, dels af Bankerne; imod den Opfattelse, at Proletariatet kun behøver, naar disse Organisationer er

tilstrækkeligt udviklede, da at lægge sig til Rette i den Seng, som Kapitalisterne selv har redt til det. Denne Opfattelse, som i Virkeligheden fører til, at man lader Proletariatet understotte Kapitalismen — denne forbereder jo alt paa det bedste — medfører ogsaa, at man ser en Harmoni mellem de tre Nutidsmagter: Kapital, Arbejde, Statsmagt, idet Statsmagten overtager flere og flere erhvervsmæssige Funktioner og derigennem i stigende Grad fyldes af social Aand, saaledes at man fratager Kapitalismen dens for Arbejderklassen mindre behagelige Følger og saaledes ogsaa bidrager til, at Udviklingen ved sin egen Kraft bevæger sig hen imod den rene Socialisme og uden nogen særlig Kamp eller Indsats fra Arbejderne selv.

Denne, ikke heller hos os ualmindelige Opfattelse, vender Kautsky sig, som nævnt, stærkt imod. Han anfører selve Marx' Ord: »Arbejderklassen kan ikke simpelthen tage det færdige Statsmaskineri i Besiddelse og sætte det i Bevægelse for sine egne Formaal«; og endnu mere end for Statsmaskineriet gælder dette for Kapitalismens økonomiske Maskineri. Her, som der, gælder det først at gennemføre det mest fuldkomne Demokrati; og hertil byder Kartellers og Bankers Almagt ingen Hjælp — her er det det demokratiske »Genossenschaft«, Arbejdernes Fællesskab og Samarbejde, som Producenter og som Konsumenter, som er den eneste Basis, hvorpaa den socialistiske Produktionsmaade kan opbygges. Og Kautsky fremhæver, at under den kapitalistiske Tid gør kun Forbrugersammenslutningerne gode Fremskridt, hvorimod Produktionsbevægelsen kun gaar meget langsomt frem — og har Faren for efter kortere eller længere Tid at tabe sit særlige Præg.

»Kapitalismen forbereder Socialismen, fordi den gør Proletariatet til den talrigste og sluttelig ogsaa kraftigste Klasse i Samfundet og gør det modtagelig for de socialistiske Maal; men ikke fordi Arbejdsgivere og Banker organiserer Produktionen. .... Selv ud af Kapitalismens økonomiske Sammenbrud vil ingen Socialisme opstaa, om ikke Proletariatet selv var i Stand til at organisere Samfundet paa socialistisk Vis.«

Og skrevet før Krigens Afslutning maa det erkendes, at der i de følgende Ord var en rigtig Spaadom:

»(Socialismens) Maal er Velstand for alle. Det materielle Grundlag, paa hvilket dette skal naas, er den kæmpemæssige Udvikling af Produktivkræfterne gennem Kapitalismen. Her finder vi en af hine uundværlige materielle Forbetingelser for Socialismen, der skaber Kapitalen for den arbejdende Menneskehed. Men efter Krigen vil netop denne Forbetingelse være mindre end for. Et sejrrigt Proletariat kommer da i samme Stilling som Arvingerne efter en Millionær, der ved Boets Opgør finder, at han intet har efterladt sig andet end en Million i Gæld.«

Den samme Betragtningsmaade som i disse sidste Ord af Kautsky gjorde sig da ogsaa gældende, saa snart den nye Statsform indførtes i Tyskland.

Erich Kuttner, Vorwärts' Redaktør, skriver faa Dage efter Revolutionen: »Kapitalen maa i forste Linie være i Stand til at give Udbytte, om Socialisering skal nytte Arbejderstanden. Forudsætningen for Ekspropriation af den Kapital, der staar i den private Drift, er at Kapitalen under Statskontrol og Statsdrift vil give et højere, i det mindste det samme Udbytte som før; aftager Produktionen, saa hjælper det Arbejderne meget lidt, at de eksproprierer. Socialiseringen er kun livskraftig, naar den gør os som Helhed rigere, ikke naar den gør os fattigere«.

Kort efter viser »Vorwärts« ogsaa, hvorledes Jordspørgsmaalet ikke kan løses gennem Statsdrift, men gennem Oprettelse af flere smaa Enkeltbedrifter.

Der gøres ogsaa opmærksom paa, at de af Bjergværkerne i Saar-Distriktet, der er under Statsdrift, viser en ringere Rentabilitet end de private Bjergværker der. Industrien bæres ikke af et System, men af levende Mennesker — og de vil være ens, om det saa er en Geheimrat, Stadtrat eller A. u. S.-Rát. —

Den nye tyske Regering foretager sig inden Udgangen af 1918 tre Skridt af særlig Interesse i denne Sammenhæng: Den paabyder fra 1. Jan. 1919 Indførelse af 8 Timers Arbejdsdag overalt. — Den nedsætter den store Socialiseringskommission. — Den udtaler sin stærke Billigelse af de Overenskomster og Fredsslutninger, der finder Sted imellem Arbejdsgivernes og Arbejdernes Hovedgrupper og anmoder Statsvirksomheder om at slutte sig hertil. (Disse Fredsslutninger var undertegnede af de 22 største Arbejdsgiverorganisationer, de fire store Fagforeningscentraler og tre store Organisationer af handelsmæssige og tekniske Funktionærer i Stordriften).

Endelig sammenslutter næsten alle ikke socialdemokratiske Fagforeninger sig i et tysk-demokratisk Fagforeningsforbund. Dets Program er,

foruden Indkaldelse af Nationalforsamlingen, en organiseret og planmæssig Socialisering, under Hensyntagen til Opretholdelse af privat Initiativ og Dygtighed, og med Henblik paa at bevare Evnen til at optage Verdenskonkurrencen paa ny. —

De konkrete Vanskeligheder ved Gennemførelse af Statsdrift mærkes straks der, hvor den først ønskes og kræves, og hvor den ogsaa maa synes naturligst, f. Eks. ved Kulminerne. Den sachsiske Finansminister, den »uafhængige« Geger møder saaledes paa typisk Maade disse Vanskeligheder. Han indleder Forhandlinger, ikke med Ejerne, men med Bjergarbejderforbundene ved Sachsens 82 Kulminer. Særlig voldte Erstatningsproblemet Besvær. Nogle af Minerne var meget gode, andre meget slette, det maatte imødeses at en Del af dem skulde nedlægges. Den dermed sammenhængende Koncentration vilde gøre det meget vanskeligt at give Erstatningen som Del i Udbyttet af Værkerne i en vis Aarrække; og at give en Erstatning nu, een Gang for alle, vilde blive en saa stor Sum, at det var umuligt for Staten at udrede den. I det hele var det tvivlsomt, om der blev noget Udbytte for Staten, idet ikke blot Arbejdernes Krav om Forkortning af Arbejdstiden og højere Løn — men ogsaa deres Krav om billigere Kul, det samme Krav som vilde lyde fra Industrien, ikke mindst den statsdrevne Industri, vilde berede Driften af Minerne i Statens Hænder større Vanskeligheder end hidtil.

— Dette Tilfælde er, som nævnt, typisk; lignende Forhold mødtes rundt om, hvor Overvejelser finder Sted af Statens Arbejde. — Imedens overvejer og arbejder Socialiseringskommissionen, og Problemet drøftes i en næsten uoverskuelig Mængde Bøger, Smaaskrifter, i Tidsskrifter og Aviser. Efterhaanden synes visse Hovedsynspunkter at trænge igennem og samle Enighed om sig: Saaledes deler man almindelig Bedrifterne i Industri og Handel i to Grupper, de der er socialiseringsegnede og de, der ikke er det.

Til den første hører saaledes Virksomheder, som udvinder Værdier af Jorden, udnytter Naturkræfterne (som det udtrykkes i det forste af Regeringens Forslag til Socialiseringsloven fra Begyndelsen af Marts), d. v. s. Udnyttelse af Brændselsstoffer, Vandkraft, andre naturlige Energikilder; desuden er bragt i Forslag som hørende til denne Gruppe: Sparekasser og Forsikringsvæsener, Korn- og Tobakshandel. Til den anden Gruppe, de til Socialisering ikke egnede, hører en Række storindustrielle Værker, der ikke som f. Eks. Kulgruberne fremskaffer Raastofferne, men oparbejder og forædler dem — Virksomheder, hvor dels den udenlandske Konkurrence, dels de stadige tekniske og videnskabelige Fremskridt gør sig stærkere gældende end ved den forste Gruppe, og nødvendiggør bedst mulig Ledelse.

En Række af disse Værker, næppe mindst Tysklands berømte kemiske Storindustri, har sikkert, ikke mindst ved deres tidligere store Dividender, lokket stærkt. Et Interview med Finansminister Simon (25. 11. 18 i Frankf. Zeit.) tyder stærkt paa, at for ham var Hovedsynspunktet netop saadanne Virksomheders Ekspropriation af fiskale Grunde. Men efterhaanden gør Synspunktet: øget Produktion sig heldigvis stærkere gældende end de fiskale Hensyn.

4. Marts fremsatte Rigsregeringen saa sit første ovennævnte Socialiseringsforslag, der praktisk gik ud paa at socialisere Kullene. Det er uden Tvivl, at man fra Regeringens Side blev drevet frem af Trykket fra neden; man vilde Opfyldelsen af de socialistiske Idéer.

Karakteristisk er Paragraf 3 i Forslaget: De Opgaver, der opstaar for den ved Rigslov ordnede Fællesdrift, overdrages økonomisk selvstyrende Myndigheder. Disse selvstyrende Myndigheder kontrolleres af Riget. — Ledelsen af Kulgrubernes Drift overdrages saaledes et *Rigskulraad;* Rigsregeringen forener Kulbrugerne i bestemte Distrikter i Forbund, disse igen i et Fællesforbund. Forbundene ordner Produktionen, Egetforbruget og Afsætningen under Tilsyn af Regering og Rigskulraad. Rigsregeringen ordner Fastsættelsen af Priserne. Før denne Ordning gennemføres, skal Rigsregeringen sammenkalde et Raad af Sagkyndige, 15 valgt af Regeringen, 15 af Arbejdsgiverne, 15 af Arbejderne.

Forslaget stottedes af de frisindede, af Centrum og af Flertalssocialisterne. Fra konservativ Side og fra de yderste Socialisters Side kritiseredes det meget haardt. Det blev gjort gældende, at Kautsky — efter foran anførte Bog ogsaa forstaaeligt nok — havde advaret mod for tidlig Socialisering, mod at gøre Tyskland til en Galeanstalt.

— I April Maaned blev behandlet et Forslag om ikke at give Erstatning for de eksproprierede Virksomheder; det nedstemtes med 165 Stemmer (der var for Erstatning) mod 135 (mod Erstatning).

Endnu skal nævnes, at i Anledning af Sociali-

seringslovene har det liberale Parti (tyske demokratiske Parti) — hvis Betydning i Nationalforsamlingen, idet det kan blive det udslaggivende Element, er større end dets Antal af Repræsentanter tyder paa — nedsat et Udvalg, hvori bl. a. den nuværende Rigsfinansminister, Dr. Dernburg har Sæde. Dette Udvalg har nylig afgivet sin Betænkning til Partiet og søger heri at opnaa en Forening af de sociale og de indivualistiske Synspunkter paa følgende Maade:

1. Den demokratiske og sociale Udformning af det hele tyske Erhvervsliv kan kun bringe de, der deltager deri, Fordele, naar Foretagsomhedsaanden opholdes, ny Arbejdsmulighed skabes, Erhvervslivet igen rejses. Dette vil ske, naar Erhvervslivet i alle sine Dele bæres og befordres ved deres Interesse, som deltager deri. Vi ved, at Overføring af Erhvervsgrene under stats-bureaukratisk Styrelse ikke har nogen Udvikling, men en Hemning af Produktionsdriften til Følge. Spørgsmaalet, hvorledes Socialisering og Demokratisering skal gennemføres, maa derfor afgøres efter Forholdene i de enkelte Tilfælde — og Grundlaget derfor maa være, at Virksomheden øges i sin Ydeevne og dermed ogsaa i sin Evne til Skatteydelse.

2. Begrebet Socialisering af Virksomheder er Genstand for forskellig Tydning. Vi fastslaar, at der maa skelnes mellem

Ejendomsretten til Virksomheden,
Forvaltningen af Virksomheden,
Fordelingen af Udbyttet,

og at Socialiseringen maa ske paa forskellig Vis paa disse tre Omraader.

3. Her skelnes mellem
naturlige Monopoler (f. Eks. Kul, Kali, Vandkraft)
særlig vigtige Produktioner (f. Eks. Kraft, Samfærdsel, Kvælstof),
Udnyttelse af Grund og Jord,
Øvrige Erhverv.

4.—5. Udnyttelsen af de naturlige Monopoler maa i første Linie tjene Almenhedens Interesse. .... Deres Forvaltning sker gennem selvstyrende Raad, der sammensættes i lige Tal af Arbejdstagere og Arbejdsgivere. Disse Raads Beslutninger er, da de f. Eks. ved Prisfastsættelser berører Almeninteresser, undergivet Statens Kontrol, som ogsaa iagttager Videreforarbejderes og Forbrugeres Interesser. — Paa tilsvarende Maade behandles Gruppen, der omfatter særlig vigtige Produktioner og Erhverv (Samfærdsel, Gas-, Elektricitets- og Vandværker).

6. Berøves der ved Socialiseringen hidtil Berettigede en Ejendom eller en Ret, skal der ydes Erstatning, der fastsættes for hvert enkelt Tilfælde.

7. I alle ikke hidtil nævnte Grupper af Virksomheder bevares Privatejendom og Privatdrift.

8. De Indtægter, der opnaas ved de under 4—5 nævnte Virksomheder, tilhører Almenheden. De Indtægter, der opnaas ved alle andre Foretagender, er underkastet passende Beskatning. Nye Fabrikationsgrene, som efter Rigsmyndighedernes Anskuelse er egnet til varigt at beskæftige et større Antal Arbejdere, skal foretrækkes.

Hvorvidt der ved *alle* Virksomheder skal tilfalde de derved beskæftigede en Andel af Renudbyttet, skal prøves ved et blandet Udvalg, der straks skal indkaldes af Rigsregeringen.

9. Vi fordrer social Udformning af Overenskomster for Arbejdere, Funktionærer, Embedsmænd. Saaledes fordrer vi Skabelse af en enhedsmæssig tysk Arbejderret for Arbejdere og ansatte, ligesom en Embedsret for de offentlige Embeds- og Bestillingsmænd.

Grundlaget for den *demokratiske Arbejdsret* danner den lovlig udformede Tarifoverenskomst med lovmæssig Beskyttelse for Arbejdsgivere og Arbejdstagere. Her skal træffes Bestemmelse for de Opgaver, der paahviler de Arbejdsraad (Udvalg af Arbejdere og ansatte), der kaldes til Medforvaltning. Deres faglige og lokale Sammentræden er allerede nødvendig til Behandling af alle de Arbejdsretten vedrørende Spørgsmaal og Repræsentationen i de under 4 og 5 nævnte selvstyrende Raad.

Der paabydes saadanne Foranstaltninger, hvorved der bliver Adgang for de i Arbejdsraad o. l. virkende Arbejdere til de fornødne erhvervsmæssige og driftstekniske Kundskaber paa videnskabeligt Grundlag.

10. I Folkeforbundets Rammer skal skabes en international Arbejdsret med Arbejdsministerium og Arbejdsparlament.

11. Til Grundlæggelse af en Medvirkningsret for Embedsmænd o. l. ved Ordning af Spørgsmaal i den lokale Tjenestevirksomhed bliver der ved alle Statsfunktioner indført Udvalg for Embedsmænd og øvrige ansatte, hvis Myndighed fastsættes ved Lov. ....

12. Jorden i By og paa Land stilles under en saadan Lov, at Misbrug udelukkes. I Landbruget fastholdes den individuelle Driftsmaade; de enkelte Virksomheder skal føres tilbage til saadanne

Størrelsesformer, som befolkningspolitisk og produktionsteknisk lønner sig; derfor skal de store Grundejendomme fordeles, forsaavidt som de er erhvervsmæssig urentable eller ikke er nødvendige i Forsøgs- og Mønsterojemed.

Den indre Kolonisering skal kraftig udvikles under Anvendelse af den Jord, der bliver frigjort.

I Almindelighed fastholdes ogsaa i Byen individuel Besiddelse af Jorden. Boligbyggeriet skal befordres gennem Understøttelse af almennyttige Foretagender, Overførelse af Byens Grund til kommunal Eje skal begunstiges.

Som man vil se, forsøger dette Program et Kompromis — men rigtignok ikke uden at indføre Nyordninger, der maa synes at blive stærkt hemmende for Tysklands Produktionskraft — den man just er enig om først og fremmest maa hæves.

Som en Slags Kommentar til dette Program danner følgende, som den kendte liberale Politiker *Fr. Naumann* skriver i sit Tidsskrift »Die Hilfe« (24 April 1919):

Arbejderen vil nu være Medarbejder, Deltager i Bedriftens Skæbne. Paa hvilken Maade det kan ske, er i de fleste Tilfælde endnu skjult, fordi der jo hidtil ikke er givet ham noget Indblik i Stordriftens indre Gang. Det er ogsaa i de mange Tilfælde slet ikke muligt for Arbejderen at bedømme de Processer, under hvilke han lever og arbejder, fordi saavel den tekniske som den merkantile Side er alt for indviklet og alt for besværlig til at aabne sig for den, som kun lejlighedsvis kaster et Blik i Kassen eller Protokollen. Det højeste, som Arbejderskabet kan naa, er, at enkelte begavede Repræsentanter kan skaffe sig Underretning om Arbejdsforholdenes Tilstand. *Tillidsmænd* maa under gensidig Forstaaelse udvælges. Netop deri, at der hersker Tillid, ligger i denne Sag det hele; thi hvis Fabriksparlamentarismen er fyldt af Arbejdernes Mistro til deres egne Tillidsmænd, Tillidsmændene fyldt af Mistro mod Driftens Ledelse — saa vil alle forfatningsmæssige Forandringer af Driftsraadene kun bære ringe Frugter. Efter en Klassekampens Periode behøver vi under Tidens Nød Begyndelsen til en *Periode af social Forstaaelse.* Kun derigennem vokser den Arbejdsvilje, uden hvilken vi ikke kommer op af Sumpen. —

At ruinere Industrien er nu en let Sag, nu da den allerede er helt eller halvt knust. Hvis Arbejdsgiver og Arbejder staar fast paa Klassekampen, er dens sidste Dage nær . . . .

Ikke som om Indførelsen af Driftsraadene allerede kan gøre det hele! Nej, med dem begynder først Arbejdet. Alle Deltagere vil først maatte lære under parlamentarisk Form at varetage Driftens Trivsel. I Stridstilfælde vil Distriktsraad blive tilkaldt, i faglige Anliggender Fagraad (udadtil Fagforeninger), i Forordnings- og Lovgivningsanliggender vil man sende Repræsentanter til Rigserhvervsraadet. Først vil man vel synes, at med denne Raadenes Fylde Raadløsheden vil vokse, men med Forstaaelse og god Vilje vil det dog lønne sig rigt for Folkeøkonomien at beskæftige og drage til sig som raadgivende og besluttende mange dygtige Kræfter, der nu kun modvillig yder deres Arbejde.

— Fr. Naumann er fuldtud klar over Vanskelighederne ved Nyordningen: men »vi maa, for at kunne leve, finde den nye Form for Arbejdet«. — Og et Tegn henimod den voksende Forstaaelse ligger vel ogsaa i Meddelelsen om, at den samlede tyske Industri har sluttet sig sammen i et Rigsforbund, hvori baade Zentralverband deutscher Industrieller og Bund der Industriellen gaar op. I det nye Forbunds Program opfordres til Samarbejde med Arbejderne.

— — —

Det har med ovenstaaende Linier ikke været Meningen at give et Helhedsbillede af den øjeblikkelige Stilling i Tyskland i den sociale Omformnings Tegn; kun nogle spredte Træk derfra, hvis Hensigt har været: dels at vise, hvorledes selv det nuværende Tyskland, hvor Socialdemokratiets Magt er stor, har saa store Vanskeligheder med at gennemføre den marxistiske Form for Socialismen, hvis Ideal Statsdriften var; dels at vise hvorledes en Omformning, og paa gennemgribende Vis, af Samfundet alligevel planlægges, men paa den ene Side under en langsommere Udvikling, — om Begivenhederne da tillader det — og paa den anden Side mindre frem mod Statens Styre og Drift end mod en Forening af Individualisme og Socialismen, en organiseret Liberalisme, om man vil.

Hvorledes dette nu end bliver, saa vil jo overordentlig stor Interesse ogsaa og ikke mindst for smaa neutrale Nabostater knytte sig til den nærmeste sociale Udvikling i Tyskland. Under den teoretiske Drøftelse og Tilrettelægning heraf maa man imidlertid ikke overse to Faktorer: nemlig

dels at selve Tysklands Stilling gør det *nødvendigt* at forsøge nye Veje i det økonomiske Liv — selv om det ikke gøres med større Tro til de derved opnaaelige Velsignelser, — dels at alt det foreløbige Programarbejde jo egentlig er gjort efter Principet »Regning uden Vært«, og at man derfor ingenlunde skal forsværge, at den haarde Virkelighed, der vil kræve mere Arbejde af den tyske Nation end af nogen anden, vil modificere de opstillede Programmer mere i Overensstemmelse med den gamle, evig unge Sandhed, at *Produktionen* er og bliver den første Betingelse for baade Fordeling og Forbrug — og for det hele Samfundsliv.

J. R.

Statsmonopoler.

En Komité til Belysning af Statsdrift og Kontrol.

Spørgsmaalet om Statens Indgriben i Erhvervslivet er jo gennem Forholdenes Udvikling blevet aktuelt. Ogsaa herhjemme staar disse Spørgsmaal paa Dagsordenen og vil antagelig komme til at spille stor Rolle i vort politiske Liv inden længe. Samtidig maa det med Beklagelse konstateres, at den virkelige objektive Forstaaelse af disse for hele Samfundet saa vidtrækkende Problemer er overordentlig mangelfuld takket være den Omstændighed, at det fornødne Materiale ikke er til Stede og i al Fald ikke bearbejdet paa saglig og upartisk Maade. Der er derfor den største Fare for, at man under Tidens Pres kan komme til at forcere økonomiske Foranstaltninger igennem, støttet af en øjeblikkelig »populær« Medbør, uden at have Garanti for, at disse Foranstaltninger ikke vil vise sig at blive en Skuffelse for alle Parter. For at undgaa dette og dermed følgende uoprettelige Fejl i vort Lands Økonomi, der jo iforvejen ikke taaler alt for store Rystelser, er den Tanke kommet frem at søge dannet en Komité, der skal tage et saadant Arbejde op med objektiv Belysning af Statsmonopoler m. m.

Efter et længere Forarbejde er det da ogsaa lykkedes at faa en saadan Komité dannet, selvfølgelig med den fuldstændig upartiske og saglige Sammensætning, der borger for, at man i dette vigtige Arbejde ikke vil lade sig lede af Ensidighed eller forudfattede Meninger. I Komitéens Vedtægter angives Komitéens Opgave at være »gennem et objektivt Oplysningsarbejde at klargøre Statsmonopolers Indflydelse paa Befolkningens Forbrugs- og Erhvervsforhold for derved at virke til saglig Bedømmelse af de saavel her som i Udlandet raadende Tendenser til ved Monopoler og Statskontrol at udvide Statens Virksomhed paa det økonomiske Omraade.«

Komitéen, der konstitueredes paa et Møde i Kjøbenhavn den 30. Maj, har foreløbig følgende Sammensætning: Professor, Dr. polit. Harald Westergaard (Formand), Professor, Dr. juris. Vinding Kruse (Næstformand), Kommunelærer, cand. theol. R. N. Amdrup, Fru Johanne Andersen, Mosegaard pr. Ejby, Maskinmester O. Bouet, Grosserer C. V. Bunch, Redaktør, cand. polit. Povl Drachmann, Redaktør, cand. juris. K. Eskelund, Professor, Dr. phil. Knud Fabricius, Ingeniør Alex. Foss, Direktør V. E. Gamborg, Redaktør, cand. juris. H. Green, Professor Carl H. Hansen, Generalkonsul Johan Hansen, Grosserer Johs. Hastrup, Fru Karen Hessel, Fru Marie Illum, Fabrikant Chr. Krogh, Viborg, Fru Carla Meyer, Direktør Chr. H. Olesen, Bagermester Johs. Pitzner, Direktør, Kaptajn F. H. J. Rambusch, Frøken W. Rerup, Direktør Jul. Schovelin, Detailhandler J. G. Schjær, Kontorchef, cand. polit. N. Hertel Wulff.

I Henhold til Vedtægterne kan Komitéen udvides til 40 Medlemmer, og foruden de allerede valgte, der repræsenterer forskellige Erhvervsgrene og Forbrugerklasser, vil man søge Tilslutning af nye Repræsentanter for Landbrug og Arbejdere.

Komitéen har allerede skaffet sig de fornødne Kontorlokaler, og til Leder af den omfattende Studievirksomhed, der her skal foregaa, er antaget Fuldmægtig i Statistisk Departement, cand. polit. Henning Kiørboe. Til Støtte for Kontorets Virksomhed er desuden valgt et Sekretariat bestaaende af Fru Karen Hessel, Kommunelærer Amdrup, Redaktør Povl Drachmann og Direktør Chr. H. Olesen. Sammen med Komitéens Formand og Næstformand danner Sekretariatet Komitéens Forretningsudvalg.

Det vil være vore Læsere kendt, at man allerede tidligere herhjemme takket være privat Initiativ har beskæftiget sig med Monopolproblemet, idet en Kreds af Forbruger- og Erhvervsrepræsentanter for nogle Aar siden traadte sammen som en Komité mod Tobaksmonopolet, der den Gang var sat paa Dagsordenen. Denne Komité virkede nærmest som et Agitationsudvalg gennem Foredrag m. m. samt ved en Protestadresse, der har været offentlig fremlagt og som, skønt Komitéen virkede med smaa Midler og derfor maatte begrænse sin Agitation, fik ikke mindre end 70 000 Underskrifter, hvoraf ca. 1/3 stammede fra Arbejderkredse.

Under Arbejdet med denne Tobakskomité blev det imidlertid hurtigt klart, at man her var inde paa Felter, hvor der i højeste Grad tiltrængtes et rationelt Arbejde med Oplysning og Undersøgelser. Utvivlsomt har dette været medvirkende til, at Tanken om en mere alsidig Undersøgelseskomité er kommet frem, og det maa hilses med Glæde, at det nu er lykkedes at faa dette Arbejde sat i Gang. At der ad denne Vej vil kunne fremskaffes en Rigdom af interessant og samfundsnyttigt Materiale, turde der næppe være Tvivl om, og det er heldigt, at man i Tide har sikret dettes Bearbejdelse og Viderespredning paa et upartisk og sagligt Grundlag som det foreliggende.

Fra Verdens Metalmarkeder.

Guld. Verdens Guldproduktion viser i næsten alle Guldlandene dalende Tendens under Krigen, hvad jo

ogsaa i visse Maader var ventelig: udtrykt i 1000 Dollars var Produktionen følgende (for 1918 dog kun i omtrentlige Tal):

	1916	1917	1918
Sydafrika	192.183	186.503	176.000
U. S. A.	92.590	83.751	68.500
Australien	40.476	35.945	26.700
Rusland	22.500	18.000	10.000
Canada	19.235	15.200	14.000
Sydamerika	15.188	14.635	15.000
Indien	11.206	10.757	10.100
Mexiko	7.691	9.000	10.000
Andre Lande	53.107	49.799	47.000
Ialt...	454.176	423.590	377.300

Platin og visse endnu haardere og mere modstandsdygtige Legeringer (f. Eks. med Iridium) finder en Anvendelse i Laboratorier, i Elektroteknik, som Katalysator og i Tandteknik især, der har gjort det — i Betragtning af dets Sjældenhed — meget kostbart, ikke mindst i Krigens Aar. Prisen i England har i Krigens sidste Tid været 440 sh. for 1 ounce (31,1 g). Man er i mange Tilfælde gaaet over til at bruge *Palladium* i Stedet. Hovedlandet i Produktionen har hidtil *Rusland* været: Uralegnene gav i 1911 c. 9300 kg Platin, i 1914 ca. 4240 kg, i 1916 c. 2440 kg. (Statistiken herfor angives dog — fra engelsk Side — at være ikke helt paalidelig, da betydelige Forraad af Hensyn til Statsafgifter bortgemmes); men Nedgangen angives efter Geologernes Skøn at ligge i en Udtomning af Forraadene, der skyldes alluviale Dannelser.

Hovedlandet efter Ural vil da blive *Columbia*, hvorfra der for 1918 angives, at ca. 900 kg gik til U. S. A., medens et stort engelsk Selskab, *British Platinum and Gold Corporation*, der arbejder hen mod en herskende Plads paa Platinmarkedet, angiver fra sine Erhvervelser i Columbia (en Landstrækning paa 90 Kvadratmile [eng.] i Provinsen Choco) at have faaet ca. 1500 kg. Selskabet haaber ved Indførelse af nyeste Bagger-drift til næste Aar at være den største Leverandør paa Verdensmarkedet. — *De Forenede Stater* har i Californien ogsaa en lille Platinvinding, for 1918 ca. 30 kg. — Andre, mindre Forekomster er i Sydamerika (Brasilien og Peru), paa Borneo og i Australien.

Kobber. Det vigtigste Produktionsland er *Amerika*, særlig Montana og Michigan, ogsaa Japan, Chile o. a. Lande har haft under Krigens Aar en stærkt stigende Kobberproduktion (Chiles Kobbervinding er saaledes steget fra 41.000 Tons i 1914 til 83.000 Tons i 1917). Men allerede inden Krigen havde Rustningsindustrien beslaglagt en væsentlig Del af Kobberforraadene.

Tysklands Kobberproduktion er karakteristisk lav, kun 4 % af Verdensproduktionen; England har 7 %. I 1917 var de amerikanske Raffinaderiers Produktion 1.070.000 Tons, i 1918 c. 1.111.000 Tons. Omkring 1. Decbr. 1918 angives American Copper Co. at have liggende Forraad paa mere end 400.000 Tons, medens dets Forraad før Krigen sjældent oversteg 100.000 Tons. — Det meddeles, at en *fransk* Kommission ved Udgangen af 1918 var i U. S. A. for at undersøge Kobbermarkedets Stilling, og at der i Frankrig skal dannes en Art Indkøbscentral eller et Syndikat, hvorigennem de franske Forbrugere skal tage deres Kobber.

Tin. England var indtil 1850 Hovedproducenten af Tin; i 1906 giver det imidlertid kun 8 %, hvorimod de engelske Malajstater paa Malakka giver ca. 45 %. Forraadene d. 1. Febr. 1918 var ca. 12.000 Tons, d. 1. Febr. 1919 6.400 Tons. Heraf falder paa England henholdsvis ca. 6.000 Tons og 3.260 Tons, paa Holland i 1918 700 Tons, øvrige Fastland i 1918 1.130 Tons, men i 1919 kun 320 Tons; U. S. A.s Tal til de to samme Tider: 4.200 Tons og 2.811 Tons. Noteringen er i London dalet i samme Tidsrum i Forholdet 289 Pd. St. til 245,1 Pd. St. — Det fineste Tin leveres dels fra Malakka (engelsk, Strails-Tin) dels fra et Par Smaaøer Syd for Malakka, Banxa og Billiton (hollandsk). Tyskland leverer normalt c. 6 % af hele Produktionen.

Bly. Verdensproduktionen af Bly var i de nævnte Aar — *fraregnet Tyskland* (og Østrig) — hvis Produktion normalt har udgjort c. 15 % af den samlede Frembringelse — og angivet i Tons:

	1916	1917	1918
U. S. A.	537.277	527.729	499.618
Spanien	147.406	180.000	170.000
Australien	139.000	160.000	175.000
Mexiko	22.000	52.937	88.670
Italien	24.362	25.000	25.000
Canada	19.550	14.515	19.169
Birma	11.266	17.137	21.107
Ialt...	900.861	977.318	998.564

Den stærke Vækst i Mexikos Tal er sikkert karakteristisk for dette Land. Tallene for U. S. A. angives at stamme udelukkende fra indenlandske Malme.

Aluminium. »Aluminium Company of America« er det eneste Selskab i U. S. A. der producerer Aluminium. Raastoffet er Mineralet *Bauxit*, hvoraf der vindes tilstrækkeligt i Staterne til den indenlandske Aluminiumfremstilling. Der vandtes i 1914 220.000 Tons, i 1917 568.690 Tons (til Værdi af godt 3 Mill. Doll.). Heraf forbrugtes 375.000 Tons til Aluminiumvinding, 82.000 Tons til Kemikalier (særlig Aluminiumsulfat, svovlsur Lerjord) og 110.000 Tons til Støbematerialer, Resten til ildfaste Materialer.

Fabrikerne for Aluminiumproduktionen ligger ved Niagara, i Massena, Maryville og Baden (U. S. A.) De sidste Anlæg toges først i Brug 1917.

Produktionen, Indførsel, Udførsel og Forbrug af Aluminium er for U. S. A. angivet i 1000 *Dollars* i de følgende Tal:

	Produktion.	Indførsel.	Udførsel.	Forbrug.
1914	11.753	2.802	1.547	13.008
1915	22.082	1.808	3.682	20.208
1916	57.330	1.785	15.417	43.699
1917	45.882	57	14.586	31.352

I Januar 1917 kostede 1 ℔ Aluminium (c. 1 ℔, 453,6 g) 0,62 Doll.; i Oktober var Prisen gaaet ned til 0,37 Doll. — trods den mindskede Produktion, som aabenbart hidrørte fra, at forrige Aar havde produceret for meget. 5. Marts 1918 fastsattes af Præsidenten en Maksimalpris for 98—99 % Aluminium i Partier over 50 t til 0,32 Doll. p. lb.; denne Pris er dog siden gentagne Gange ændret.

J. R.

De hollandske Handelskamres Reorganisation.

Den hollandske Regerings nye Lovforslag vedrørende de hollandske Handelskamres Regulering og Organisation indeholder Bestemmelser om, at de nuværende Kamre skal opløses og deres Arkiver overflyttes til de nye Kamre, der som de tidligere skal forpligte sig til at indregistrere Forretninger (distriktvis) i de Handelsregistre, der blev indført ved Loven af 1916.

Ifølge Lovforslaget vil der blive oprettet Handels- og Industrikamre i hele Kongeriget. Hvert Kammer skal have sit Distrikt og bestaa af 2 Afdelinger, hvoraf den ene varetager de store den anden de smaa Forretningers Interesser. Der skal være lige mange Medlemmer i hver Afdeling.

De af Indbyggere i Kongeriget, som er Nederlændere, og som i det sidste Aar har været opført i det Handelsregister, der hører til vedkommende Kammers Distrikt, har Ret til at blive optaget som Medlemmer og erholde Stemmeret. De maa have været indregistreret enten som Ejere af en Forretning, Medlemmer af et Firma eller som Direktører, administrerende Kompagnoner, Bestyrere eller Medlemmer af et Selskabs Administrationsraad.

Fallit, Fortabelse af Retten til at disponere over eller bestyre egen Formue, Tab af borgerlige Rettigheder som Følge af Domfældelse afskærer Folk fra at stemme og berover dem Retten til at være Medlemmer. Folk, hvis Navne er opført i mere end et Handelskammers Handelsregister har kun Ret til at stemme for eet Kammer.

Berettigede til at være Vælgere i Afdelingen for store Forretninger er de, der er opført i Handelsregistret som interesserede i en Forretning, hvis Indregistrering i Handelsprotokollen har kostet mindst 50 Floriner, eller som har ydet mindst 10 Floriner i Aarsbidrag. Disse Tal er senere blevet forhøjet til henholdsvis 1000 og 50 Floriner, da de førstnævnte Tal blev anset for alt for lave til at yde en effektiv finansiel Basis for Handelskamrenes Administrering af Handelsregistret.

Kamrets Medlemmer vælges for 4 Aar, saaledes at Halvdelen af hver Afdeling træder tilbage hverandet Aar den 1ste Januar. Medlemmer, der træder tilbage kan genvælges, og alle Medlemmer kan, naarsomhelst de vil, trække sig tilbage.

Kamrene giver Raad og Oplysninger om Handel og Industri til Hovedadministrationen og ogsaa til de provinsielle og kommunale Administrationer, hvis Distrikter delvis eller fuldstændig hører ind under deres Omraader. De er forpligtet til at udføre alt, hvad en hvilkensomhelst Lov eller kongelig Forordning paalægger dem. Alle Kamrene har Ret til paa Handelens og Industriens Vegne at grundlægge eller bestyre Institutioner og til at yde Bidrag til Institutioner, der fremmer Handelens og Industriens Interesser. De kan paa Handelens og Industriens Vegne paatage sig at administrere saadanne Institutioner, hvad enten disse er oprettede ifølge offentlig Bemyndigelse eller ikke, og fastsætte Takster for Benyttelsen af disse Institutioner og tage Betaling for ydede Tjenester. De er bemyndigede til paa Handelens Vegne at udstede Oprindelsescertifikater og andre Erklæringer og udarbejder ogsaa Statistiker og Referater sammen med Stats-, Provins- og Kommuneembedsmænd.

Alle Kamrenes Beslutninger vedrørende disse Sager skal billiges af Ministeren for Agerbrug, Handel og Industri, hvem det er overdraget at haandhæve denne Lov. Alle Kamrene skal hvert Aar før den 1ste November indlevere et Overslag over Indtægter og Udgifter til Ministeren for Agerbrug, Handel og Industri, for at han kan tiltræde det. Før 1ste April skal alle Kamrene indgive en Beretning og Redegørelse for deres Administration i det forløbne Aar. De er forpligtede til hvert Aar at udarbejde en Indberetning om deres Virksomhed i det forløbne Aar vedrørende Handelens og Industriens Tilstand i deres Distrikt.

▫▫▫▫▫▫

Mindre Meddelelser.

Islandske Købmænds Societet i Danmark.

En Kreds af islandske Købmænd dels bosatte i Danmark og dels paa Island har dannet en Organisation under Navn af »Islandske Købmænds Societet i Danmark«, hvis Formaal er at beskytte og fremme Handel, Industri og Skibsfart mellem Island og Norden og i Særdeleshed mellem Island og Danmark. Man knytter det Haab til den nye Forening, at den vil virke til Gavn for et stærkere økonomisk Samkvem mellem Danmark og Island, et Haab, som man sikkert overalt i dansk Erhvervsliv fuldt ud vil dele.

Aarsag og Virkning.

Vi finder i et iøvrigt fremragende svensk industrielt Tidsskrift en Afhandling vedrørende det nu saa populære Udbytteandelssystem. Ved Gennemlæsning af de Eksempler med tilhørende Velsignelser, der kan anføres fra de forskellige Lande, støder vi imidlertid med nogen Forbauselse paa følgende Oplysninger vedrørende Danmark: »I Danmark er Staten, saaledes hedder det i nævnte Afhandling, gaaet i Spidsen med sit Eksempel og har tillempet Systemet (d. v. s. Udbytte-Andel) ved Statsbanerne. Inden 1902 gav disse kun et Udbytte paa $1^1/_2$ à 2 Procent. Regeringen fremlagde da sit Forslag om en Deling af en vis Del af Overskudet mellem de ansatte af alle Grader. Allerede det følgende Aar gav Statsbanerne 4 Procent, og ikke mindre end 727 000 Kr. gik til Personalet«. Uden at gaa den paagældende Forfatters Ære for nær tør det nok siges, at hans Oplysninger i al Fald kan misforstaas, saaledes at der skulde foreligge et Aarsagsforhold mellem Tantièmesystemets Indførelse og det pludselige Overskud. Det turde dog maaske nok være for hastig en Slutning!

Moralen er, at man bør være varsom, meget varsom med det Materiale, hvorpaa nu de nye samfundsreformatoriske Krav til Produktionslivet skal begrundes.

Franske Aktieselskaber og Udlandets Kapital.

Ved et Møde i Paris den 31. Marts d. A. vedtog Lederne af de franske Handelskamre i Ind- og Udlandet følgende Forslag, som indsendtes til Deputeretkamret med Opfordring til at blive hurtigt behandlet og stadfæstet ved Lov. Forslaget gaar ud paa:

At Fremmede ikke skal tilstaas Ret til at drive Handel eller Industrivirksomhed i Frankrig uden efter særlig Tilladelse af den franske Regering.

At samtlige Handelsselskaber for at blive anerkendt som franske Handelsforetagender skal opfylde følgende Betingelser:

Aktiemajoriteten skal være paa franske Hænder.

Hvis franske Aktionærer for en Tid har overdraget Andenmand deres Aktier, skal alligevel kun de franske Aktionærer, hvis Navn er heftet til vedkommende Aktier, have Ret til at afgive Stemme ved Selskabets Generalforsamling, og naar de overdrager Andenmand deres Aktier, skal de under Strafansvar erklære, at disse Aktier kommer i franske Aktionærers Eje.

Lederne af et hvert Selskab skal for i det mindste de $^2/_3$ Deles Vedkommende være Franskmænd og de Ledere, der er af fremmed Nationalitet, maa kun stemme efter de Aktier, de ejer, efter de for Selskabets Administratorer gældende Love.

Et lignende Andragende er fra samtlige Handelsraader ved Kontoret for Frankrigs Udenrigshandel tilstillet Deputeretkamret og Senatet.

Tonnageproduktionen.

Ifølge Lloyds Kvartalsstatistik naaede Tallet paa den Handelstonnage, som var under Bygning i England og i allierede og neutrale Lande, i Slutningen af Marts Maaned — 7,796,266 Tons, eller mere end dobbelt saa meget som det højeste Tal, man hidtil har noteret, nemlig fra Juli 1913. Denne fænomenale Udvikling beror i Hovedsagen paa Virksomheden ved de amerikanske Værfter.

Omtalte Statistik fremfører, at en Sammenligning mellem Martscifrene og de, som noteredes i det sidste Kvartal før Krigsudbruddet, viser hvor omfattende det udenlandske Skibsbyggeri er blevet. Medens det forenede Kongeriges Cifre nu er omkring en halv Million Tons højere end de tilsvarende Cifre i Juni 1914, udviser den Tonnage, der er under Bygning i Udlandet, en Forøgelse paa over 4 Millioner Tons. Og dette er endda lavt regnet under Hensyn til den Omstændighed, at 1914's Tal indbefattede næsten 640,000 Tons, som var under Bygning i Tyskland og De forenede Stater, medens den nu offentliggjorte Statistik ikke berører Fjendelandene. Ikke mindre end 75 pCt. af hele Verdenstonnagen er nu færdigbygget eller befinder sig under Bygning ved de amekanske Værfter. Den Tonnagekvantitet, som er under Bygning i det forenede Kongerige, er nu c. 225,000 Tons større end den, som var færdig i Slutningen af December, og c. 375,000 Tons større end det Tal, man var oppe paa for tolv Maaneder siden.

Den svenske Skiferolieindustri.

Kommissionen for Undersøgelse af Mulighederne for Produktion af Mineralolier af svensk Alunskifer har nu offentliggjort sin Betænkning.

Det fremhæves heri, at der ifølge de foretagne Undersøgelser forefindes betydelige Lejer af Alunskifer i Sverige med saa stort et Olieindhold, at en Udnyttelse heraf vil kunne betale sig — tilmed da Forekomststederne i det sydlige Sverige er beliggende indenfor tæt bebyggede med Samfærdselsmidler rigt forsynede Egne.

Skifer med over 4 pCt. Olie forekommer i Östergötland (1,000 Mill. Tons), i Vestergötland (764 Mill. Tons) og i Närike (1,500 Mill. Tons). Skifer med et Gennemsnits-Olieindhold af 3 pCt. findes paa Øland, c. 2,000 Mill. Tons. Naar man regner med, at en Ton Skifer med et 4 pCt. stort Olieindhold giver et teknisk Udbytte af 42,7 kg Raaolie, og at en Ton Skifer med omtrent 3 pCt. Olie giver 22,5 kg Raaolie, kommer ovennævnte Olieskiferlejer til at svare til omkring 144 Mill. Tons Raaolie. Kan disse udnyttes, som man haaber, vil Sverige saaledes i lang Tid være i Stand til at dække sit eget Forbrug af Raaolie — der anslaas til c. 16 Mill. kg. pr. Aar. Under de nuværende Prisforhold beregnes Brydningsomkostningerne pr. Ton Skifer til omtrent 2—2,30 Kr. med en aarlig Brydning af 50—100,000 Tons.

Kommissionen udtaler endvidere, at Staten under de nuværende Forhold, nødvendigvis maa yde økonomisk Støtte ved Startningen af saadanne indenlandske Olieindustriforetagender. Dette vil lettest kunne ordnes ved, at Staten meldte sig som Køber af en vis Del af Produktionen til Priser, som kunde betrygge en Amortisering af Anlægsomkostningerne. Et Skridt i den Retning har den svenske Stat allerede taget ved Afslutning af en Kontrakt mellem Marineforvaltningen og A/B Svenska Skiferolieindustri.

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Garantierklæringerne bortfalder.

Grosserer-Societetets Komité og Industriraadet meddeler, at der i Henhold til stedfundne Forhandlinger med Repræsentanter for de associerede Regeringer fra og med den 10. ds. ikke længere ved Import her til Landet vil være at afgive individuelle Garantierklæringer, hvor det hidtil endnu har været nødvendigt at afgive saadanne. Fra nævnte Dato at regne overtager den danske Regering Organisationernes Rettigheder og Forpligtelser med Hensyn til det af Organi-

sationerne paa Grundlag af de forskellige Handelsoverenskomster med senere Modifikationer etablerede Garantierklæringssystem, baade for saa vidt angaar alle allerede her til Landet under Afgivelse af Garantierklæring importerede Varer, og for de Varer, der fra bemeldte Tidspunkt importeres hertil og er af en saadan Beskaffenhed, at der skulde have været afgivet Garantierklæring ved disses Import, saafremt det nugældende Garantierklæringssystem var blevet opretholdt.

Betydningen af foranstaaende Ordning er denne, at alle de ved *Importen* hidtil forbundne Formaliteter med Hensyn til Udstedelse af Garantierklæringer, Overtelegrafering af Garantinumre m. m. nu bortfalder.

Derimod opnaas der ikke ved Indførelsen af dette nye System nogen Lempelse med Hensyn til *Eksporten* her fra Landet, hverken for de under Garanti hidtil indførte Varer eller for de Varer, som fremtidig importeres hertil og for hvilke der skulde have været afgivet Garantierklæring, hvis det hidtil benyttede Garantierklæringssystem var blevet opretholdt.

Alle saadanne importerede Varer vil ved at komme ind under Regeringens Garanti følgelig fremdeles være klausulbehæftede i samme Omfang som hidtil, for saavidt som de *kun vil kunne udføres, saafremt saadan Udførsel er hjemlet ved Aftalerne med de associerede Regeringer.*

Organisationerne maa derfor indtrængende anbefale de Firmaer, som importerer eller her i Landet køber saadanne Varer til Videresalg eller Bearbejdning, i egen Interesse at have dette for Øje, saaledes at det til sin Tid vil være muligt for Organisationerne i hvert enkelt Tilfælde at attestere, at Udførsel kan finde Sted uanset de paa Varen hvilende Behæftelser.

Der vil senere fremkomme nærmere Meddelelse om, hvorledes Eksportørerne vil have at forholde sig med Hensyn til Udførselsandragender.

Kul fra Amerika.

Ifølge Meddelelse fra War Trade Department, Washington, vil Anmodninger om Udførselstilladelse for Kul til Danmark fremtidig blive afgjort, uden at Importøren behøver at forelægge noget Importeertifikat. Det tilføjes dog, at der ifølge Telegram fra Danish Trade Office til Kulfordelingskontoret om samme Spørgsmaal kræves, at Modtageren er blevet anerkendt af den Interallierede Handelskomité.

Eksporten fra Tyskland.

I Fortsættelse af Meddelelse i Dagspressen af 7. f. M. meddeler Grosserer-Societetets Komité og Industriraadet, at Eksporten fra Tyskland nu vil kunne foregaa i Henhold til nedenanførte Uddrag af en fra den herværende interallierede Komité modtaget Skrivelse:

Omend der stadig er Forbud gældende imod Udførsel fra Tyskland af *Guld, Sølv, Værdipapirer* og *Krigsmateriel undtagen* i Tilfælde hvor særlig Tilladelse er indhentet hos de associerede Regeringer, maa Varer henhørende under *alle andre* Kategorier eksporteres indenfor visse Grænser, og Skibe der sejler fra Tyskland til Danmark maa laste alle saadanne Varer uden at indhente den herværende interallierede Komité's Tilladelse.

Emballage af Jute.

Det vil ikke fremtidig være nødvendigt, at Ansøgning om Tilladelse til Anvendelse af Emballage af Jute m. m. ved Udførsel her fra Landet af Varer indsendes til Organisationerne:

1) saafremt de fornødne Tilladelser til Udførsel af de paagældende Varer er givet af Justitsministeriet og/eller Grosserer-Societetets Komité eller Industriraadet,

2) saafremt de paagældende Varer udføres i Henhold til løbende Aftaler med Ministeriet,

3) saafremt de paagældende Varer er saakaldte Frilistevarer.

Ovennævnte Bestemmelser gælder, hvad enten de paagældende Varer er af dansk eller fremmed Oprindelse.

Man henleder dog udtrykkelig Opmærksomheden paa, at tomme Sække o. l. ikke vil kunne udføres eller genudføres her fra Landet uden Tilladelse fra Grosserer-Societetets Komité eller Industriraadet, ligesom der for saadanne tomme Sække ogsaa vil være at indsende Ansøgning til Justitsministeriet for at opnaa Dispensation fra det gældende Udførselsforbud.

Importen af Fødemidler.

Ifølge Meddelelse af 27. Maj fra den herværende interallierede Komité kræves ikke længere Afgivelse af Garantierklæring for Indførsel til Danmark af Fødevarer, hvorved forstaas alle Artikler, der er egnet til Brug som Fødemidler for menneskelige Væsener og sædvanlig anvendes som saadanne; saavel Krydderier som Drikkevarer er medregnet under Begrebet Fødevarer, medens f. Eks. Hørfrøolie falder udenfor. Organisationernes Kontor i London bekræfter i telegrafisk Meddelelse, at denne Ordning gælder for Indførsel til Danmark af Levnedsmidler fra alle Lande.

For en Række nærmere angivne Varer, som ikke falder ind under Begrebet Levnedsmidler, har den engelske Regering udstedt en saakaldt »Open general licence«. Denne tillader, at disse Varer udføres fra England uden særlig Tilladelse fra »Export Licence

Department«. Lister over de paagældende Varer ligger til Gennemsyn i Industriraadets Ekspedition.

For Varer paa Friliste vil der som hidtil ikke være at afgive Garantierklæring.

Pakkepost med Skandinavien-Amerika-Liniens Dampere.

Ifølge Meddelelse fra Udenrigsministeriet kan Pakkepost igen ekspederes med Skandinavien-Amerika-Liniens Dampere.

Fortegnelse over Eksportlicencer fra Amerika.

Opmærksomheden henledes paa, at der i Industriraadets Sekretariat henligger til Gennemsyn en Fortegnelse over de Varepartier, for hvilke War Trade Board i Washington har udstedt Eksportlicencer i Tidsrummet fra 23. April—7. Maj.

Ophævelse af bestaaende Importforbud i England.

Opmærksomheden henledes paa, at der i Industriraadets Sekretariat henligger til Gennemsyn Udklip af et Eksemplar af the Board of Trade Journal for den 24. f. M., hvori indeholdes en Bekendtgørelse angaaende Ophævelse af forskellige Indskrænkninger i Importen til England af en Række nærmere angivne Varer.

Eksport fra Danmark til Cheko-Slovakiet, tysk Østrig, Rumænien og Storserbien.

Ifølge Meddelelse fra den interallierede Komité vil Eksport eller Reeksport nu kunne finde Sted fra Danmark til Cheko-Slovakiet, tysk Østrig, Rumænien og Storserbien uden forud indhentet Samtykke fra den interallierede Komité, uanset om der er afgivet Garantierklæring mod Reeksport af den danske Regering eller af de danske Associationer.

Dette gælder dog ikke for Ladninger, der passerer gennem Tyskland. For at disses Passage gennem Tyskland skal kunne finde Sted, udkræves der i hvert enkelt Tilfælde Samtykke fra den interallierede Komité. Dette vil ifølge en anden Meddelelse fra Komitéen dog kunne forventes undtagen for Krigsmateriels Vedkommende.

Import til Danmark af Varer fra Cheko-Slovakiet, tysk Østrig, Rumænien og Storserbien.

Ifølge en fra den interallierede Komité modtagen Skrivelse, vil der i hvert enkelt Tilfælde, hvor der er Tale om Import til Danmark af Varer fra Cheko-Slovakiet, tysk Østrig, Rumænien og Storserbien, udkræves Samtykke fra den interallierede Komité, forsaavidt Varen skal passere gennem Tyskland. Saadant Samtykke vil ikke kunne forventes forsaavidt angaar Krigsmateriel.

Præmieringen af den mindre Industri.

Udvalget angaaende Præmieringen af den mindre Industri har i Aar uddelt 17 Præmier.

Præmietagerne er følgende:

Snedker Martin Andersen, Vorning.
Trælegetøj. 150 Kr.
Instrumentmager Alex. Bilhage, Brønderslev.
Violin Etuier. 150 Kr.
Fru K. M. Hansen, Silkeborg.
Hjemmepyntede Dukker. 150 Kr.
Bødker A. M. Jacobsen, Vølundsgade 18.
Vaskebrædter. 100 Kr.
Klejnsmed Martin Jacobsen, Allersgade 6.
Ansatsvinkler. 150 Kr.
Snedker J. Chr. Jensen, Holbæk.
Sy- og Jettonæsker. 200 Kr.
Mekaniker J. J. Jensen, Godthaabsvej 103.
Koniske Stifter. 300 Kr.
Snedkere Martin Jensen & E. Jørgensen, Helgolandsg. 7.
Træ-Byggeklodser. 100 Kr.
Urmager H. P. Jensen, Sigerstedgade 15.
Klapetuier for Briller. 300 Kr.
Mekaniker J. P. E. Olsen, Nykøbing S.
Luftledningsklemmer. 250 Kr.
Dekorationsmaler N. Olesen, Odense.
Dekorations Chabloner. 100 Kr.
Maler Jens Olsen, L. Colbjørnsensgade 5.
Mahogni Fotografirammer. 100 Kr.
Mekaniker H. C. Svendsen, Halfdansgade 5.
Dupsko o. l. 300 Kr.
Herman Sonne, Rønne.
Sortbrændt Terracotta. 200 Kr.
Smed J. P. Sørensen, Trønninge.
Skrueskæremaskine. 100 Kr.
Dekoratører Sørensen & Egby, Vejle.
Juletræspynt. 200 Kr.
J. Chr. Vottrup, Badensgade 19.
Pudseskiver. 150 Kr.

Legater under Industriforeningen.

Bestyrelsen og Repræsentantskabet har i Aar tildelt Læge Jacob Pinquez' Legat til: Smedemester *Johannes Christian Nicolaj Larsen* og Bogbindersvend *Viggo Aage Nielsen* med 500 Kr. til hver, og Malermester C. A. Bruuns og Hustrus Rejselegat til: Værkfører *Christian Frederik Christiansen* og Bundtmagermester *Frederik Elenius Halse* med 800 Kr. til hver.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)

TIDSSKRIFT FOR
INDUSTRI
UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 13 1. JULI 1919

Industri og Transithandel.

Det var i god Tid, at vor Handelsstatistik omsider atter blev offentlig tilgængelig, thi det Sprog, som vore Omsætningstal med Udlandet nu taler, taaler ikke kun at være forbeholdt de enkelte indviede. Vi har adskillige Gange fremdraget det mægtige Underskud, vi i Aarets hidtil forløbne Maaneder har arbejdet os ud i i Vareomsætningen med Udlandet, efter at Tilførslerne udefra atter er genoptaget og Krigskonjunkturerne for vor Eksport samtidig ebbet ud. Vi gengav nylig Tallene for Marts Maaned, som vi ansaa for Rekord. Nu foreligger Tallene for April, og det viser sig da, at ogsaa disse har overfløjet den foregaaende Maaneds Underskud, nemlig med en Indførsel til Værdi 188 Mill. Kr. mod en Udforsel af indenlandske Varer til Værdi 48,5 Mill. Kr., hvortil kommer Udførsel af udenlandske Varer til Værdi 3,4 Mill. Kr., ialt altsaa et *Indførselsoverskud af 136 Mill. Kr.* Ialt har Indførslen fra 1. Januar til 30. April d. A. en Værdi af 549 Mill. Kr., medens Udførslen af indenlandske Frembringelser repræsenterer 143,3 Mill. Kr. og af udenlandske Varer 10,5 Mill. Kr., saaledes at vi alene i disse 4 Maaneder staar med et Indførselsoverskud af 395 Mill. Kr.

Vi tror ikke, vi behøver at gentage de alvorlige Kommentarer, vi tidligere har knyttet til denne Udvikling. Tallene taler for sig selv. Hvad vi imidlertid denne Gang gerne vilde understrege, angaar Forholdet mellem Forhaabningerne om en mægtig Opblomstring af vor Transithandel og vor industrielle Udvikling. Ser man hen til Handelsstatistikens Tal, vil man se, at vi af Varer af *udenlandsk* Oprindelse kun har udført 10,5 Mill. Kr. i Aarets 4 første Maaneder, altsaa en fuldstændig forsvindende Post. Nu maa det straks bemærkes, at der i denne Sum *ikke* er medtaget den egentlige Omladningstrafik (der navnlig koncentrerer sig om Kjobenhavns Frihavn), idet dennes Tal endnu ikke er offentlig tilgængelig. De 10,5 Mill. Kr. refererer sig følgelig til Varer, der har været i noget tættere Berøring med Danmark end rene Omladningsvarer, og som antagelig derfor ogsaa har levnet noget større Fortjeneste til vort Samfund end Frihavns-Transittrafiken, der hverken for Import eller Eksport er medtalt i Statistiken, og som ifølge sin Karakter kun kan afgive en procentvis langt ringere Avance og anden Fortjeneste til vort Samfund. Inden Krigen udgjorde Værdien af denne Transit ca. 160 Mill. Kr. aarlig mod en samlet Omsætning af Import og Eksport af ca. 1500 Mill. Kr., medens Avancen ved denne Transit ansloges til ca. 8 Mill. Kr.

Naar der derfor nu tales saa meget om, at vi gennem Oparbejdning af Stor-Transithandel kan have et Middel til at forbedre vor *Handelsbalance* — nemlig gennem vor Transitavance — maa det med de anførte Tal for Øje være klart, at der for blot tilnærmelsesvis at dække det Underskud, vi arbejder med, skal saa uhyre Omsætningsværdier til paa denne Konto, for at Avancen herved skal kunne betyde noget som Nationalindtægt, at man sikkert gør klogere i at holde baade Forhaabninger og Anstrengelser med Hensyn til Oparbejdning af nævnte Stor-Transithandel strengt adskilt fra Bestræbelserne for at sikre vor økonomiske Balance.

Endnu mere nødvendigt vil dette imidlertid blive, naar man betragter Transithandelens Stilling til vort *Beskæftigelsesproblem.* Thi Handelen — og allermindst en ren Transithandel —

ejer nu engang ikke Evnen til at beskæftige mange Mennesker i Forhold til sine Omsætningstal. Med Vinterens Tal af 70 000 Arbejdsløse i frisk Erindring burde vi ikke overse dette Forhold, naar vi nu vil udraabe Transithandelen som Danmarks Fremtid og Frelse — selv om det for mange ærede Medborgere vilde staa som en genial Løsning af Tidens industrielle og sociale Problemer helt at slippe for Industrien som Erhverv i Danmark. I saa Henseende kommer man ikke uden om den Kendsgerning, der ogsaa er Kernepunktet i Problemet: Landbruget — Industrien, nemlig at Industrien er det eneste store Erhverv, der kan give Beskæftigelse i rask stigende Skala.

Endnu i Vinter karakteriserede jo Landets Indenrigsminister den danske Industri som et »unaturligt« Erhverv i Modsætning til Landbruget, og mange mener jo det samme i Henseende til Handelen. Lad os derfor se lidt nærmere paa Sagen. Det er godt og vel, at Landbruget kaldes vort naturlige Erhverv. For en overfladisk Betragtning synes det jo saa lige til — men er det egentlig naturligt, at et Lands naturlige Erhverv saa at sige svigter totalt med Hensyn til at kunne beskæftige Landets Befolkningstilvækst? Kendsgerning er dog, at Landbruget nærmest er sterilt med Hensyn til Sysselsættelse af Menneskemateriale og allerede nu kun kan beskæftige ca. en Trediedel af Landets samlede Befolkning, medens de øvrige to Trediedele altsaa maa ernæres i andre Erhverv.

Nøjagtig samme Betragtninger — blot endnu mere udpræget — gælder Handelen, og da specielt den Transit- og Omladningshandel, der nu knyttes saa store Forhaabninger til. Vi ønsker ingenlunde at lægge nogen Dæmper paa den raske Energi, der staar bag disse Forhaabninger, og ogsaa for Industriens Skyld ønsker vi, at disse maa gaa i Opfyldelse. Det vi blot vil advare mod, er at de skulde fordunkle den Kendsgerning, at *det først og fremmest er industriel Udvikling, der kan give Arbejde til det voksende Befolkningsoverskud*. Skal dette og de allerede nu af Industri og Haandværk ernærede ca. 900 000 Mennesker ikke henvises til Udvandring, kan det altsaa ikke nytte, at man nu tror i Skabelsen af en ny Storhandelsæra at have en behagelig Løsning paa de Vanskeligheder, der for Tiden i saa mange Retninger er til Stede i vort Samfund. Disse Vanskeligheder maa overvindes, og Problemerne løses, men de kan kun løses ved Udvikling *ad industriel Vej*.

Naar da det Problem, der er affødt af vor Handelsbalances skæbnesvangre Udvikling, endelig er begyndt at paadrage sig mere almindelig Opmærksomhed, vilde det være heldigt at have de her anførte Forhold i Erindring. Thi mellem Industriens Evne til at kunne erstatte Importen af udenlandske Varer ved indenlandske Frembringelser og til at kunne forøge vore Eksportcifre samt dens Evne til at give Beskæftigelse til danske Hænder, er der en indre Sammenhæng, der nu nødig skulde overses.

Udbytteandelssystemet.

En tysk Kritik og Udredning af Systemet.

Udbytteandelssystemet har som bekendt under de nyere socialreformatoriske Drøftelser kunnet notere en stigende Popularitet. I Norge er der nedsat en stor parlamentarisk Kommission for at udrede dette Spørgsmaal, og efter sigende skal en Betænkning derfra kunne ventes i nær Fremtid. Hos os har Systemet længe været Genstand for Opmærksomhed, og nu er det taget op af det socialdemokratiske Parti, der med Minister Stauning som Formand har nedsat et særligt Udvalg til bl. a. ogsaa »at drøfte Arbejdernes Andel i Udbyttet«. Under disse Forhold kan det da have Interesse at stifte nærmere Bekendtskab med en kritisk Vurdering af Systemet — thi det kritiske Syn er jo ikke det, der ellers dominerer, hverken i dette saa lidt som i andre af de nuværende Reformkrav til Industrien. En saadan nøgtern Vurdering finder man i et af de sidste Hefter af »Stahl und Eisen«, hvor de hidtil gjorte Forsøg med at give Arbejderne en Andel i Fabrikernes Udbytte foruden deres Løn er behandlet interessant og klart af Dr. Walther Lohmann. Forfatteren begynder med at trække et skarpt Skel mellem den Udbytteandel, der tilkommer Arbejderne som Følge af disses mulige Kapitalandel i Virksomheden, og den, hvor der ingen Kapitalindskud har fundet Sted fra Arbejdernes Side, og hvor Systemet altsaa skal be-

virke en blot Supplering af selve Arbejdsindtægterne. Dr. Lohmann er tilbøjelig til at vente gunstige Resultater ad den førstnævnte Vej, medens han retter en velbegrundet Kritik mod Forsøg i sidstnævnte Retning.

I Virkeligheden er Systemet aldrig slaaet rigtigt an noget Steds. Frankrig har kun knapt 100 og England et ringe Antal flere Eksempler paa Systemets Praktisering at opvise, skønt disse Lande var de første, hvor Tanken slog an. Og med faa Undtagelser nær drejer det sig næsten udelukkende om smaa eller middelstore Bedrifter, hvor Systemet gaar Haand i Haand med den patriarkalske Ledelse, der rent umiddelbart unægtelig synes at være en afgørende Forudsætning for Systemets heldige Gennemførelse. De Forenede Stater har heller ikke afgivet en særlig god Jordbund til Trods for adskillige og energiske Bestræbelser fra den kapital- og produktionsstærke amerikanske Industris Side. Det Selskab »United States' Steel Corporation«, der oftest nævnes som et Eksempel paa Systemets Brugbarhed, tilhører i Virkeligheden den anden Kategori, idet Arbejdernes Udbytteandel skyldes dette, at de er Smaaaktionærer i Selskabet. Endelig har Tysklands godt Halvthundrede Eksperimenter ingenlunde været kronet med Held. Dels har Systemet ført til, at Arbejderne har krævet en vidtgaaende Kontrol med Ledelsens Dispositioner, som har svækket dennes Arbejdslyst, og dels har man gjort den Erfaring, der rent umiddelbart melder sig, naar man gør Systemets Skavanker op, nemlig at et ugunstigt Aar for det paagældende Foretagende med følgende ringe Udbytte automatisk har ført til Krav fra Arbejdernes Side om Skadesløsholdelse ved en Lønstigning. Saaledes maatte de bekendte Zeisz Fabriker i Jena, der altid nævnes som et berømmeligt Eksempel paa Systemet, efter et saadant uheldigt Aar gaar over til en betydelig Modifikation af Systemet, der fjernede Risikomomentet for Arbejderne — hvorefter det blev meget vanskeligt at se, hvori Systemets Fortrin da skal søges, og hvori dets Adskillelse fra et almindeligt Lønstigningskrav findes.

Det, der i første Række modarbejder Systemets praktiske Anvendelse, er Vanskeligheden ved at bestemme selve Arbejdets Betydning for Udbyttet. Den enkelte Arbejders hurtigere eller langsommere, dygtigere eller mindre dygtige Arbejde betyder jo nemlig i Virkeligheden yderst lidet for det samlede Resultat i Sammenligning med Fabrikens Ledelse, Markedets Stilling og Dispositionernes større eller mindre Held. Naar den tyske Læderfabrikant Epstein saaledes har foretaget en Adskillelse mellem Fabrik og Forretning og gjort Forsøg paa at drive Fabriken som »autonom« Virksomhed, hvis Udbytte tilfalder Arbejdere og Funktionærer, er dette da nærmest en Kuriositet, der holdes i Live af en enkelt Mands Liebhaveri.

Overordentlig afgørende for Bedømmelsen af Systemets Virkninger maa det ogsaa være at gøre op, hvor meget eller lidt der faktisk vil tilfalde Arbejderne, hvis deres Andels Størrelse blev fastsat. Man synes her tilbøjelig til at regne med meget for høje Tal, naar Talen er om dette System, saaledes at de højspændte Forventninger til dette aldeles ikke kan holde Stik.

Dr. Lohmann viser, at den gennemsnitlige aarlige Dividende for de 10 største Fabriker inden for Vesttysklands Jern-, Staal- og Maskinindustri i Tiaaret 1907—1917 beløb sig til 10 Procent. Selv om disse 10 Procent udelukkende var blevet anvendt til Fordeling blandt Fabrikernes Arbejdere og Funktionærer, vilde disses gennemsnitlige aarlige Andel kun have andraget 310 Mark pro persona. Og skulde Kapitalen have haft blot 5 Procent aarlig, hvilket Tal vel ikke engang vilde indeholde nogen Opfordring til Kapitalen om i det hele taget at søge Anvendelse i Industrien, vilde Arbejdernes aarlige Andel i Udbyttet kun være 155 Mark.

Tilsvarende Tal fremfører A. E. G.'s Generaldirektør, Gehejmeraad Deutsch, der beregner Gennemsnitsdividenden for 66 Selskaber af alle Erhvervsgrene i de sidste 10 Aar. Med 5 Procent Udbytte til Aktionærerne vil der blive 135 Mark aarlig pr. Arbejder eller en Udbytteandel af $5^1/_2$ Pfenning pr. Arbejdstime. Og endda er der ikke taget Hensyn til de store Svingninger de enkelte Virksomheder imellem, der faar Dr. Lohmann's gennemsnitlige 155 Mark til at falde til 26 Mark for en af de største Fabrikers Vedkommende og til 9 Mark for en anden.

Disse Svingninger mellem de enkelte Bedrifter inden for samme Fag viser den alvorligste af Betænkelighederne ved Systemet. Arbejderne ved de Fabriker, der arbejder med ringe Udbytte, vil nødvendig kræve en Lønregulering, der bringer deres samlede Fortjeneste op paa Højde med Fortjenesten i de bedrestillede Fabriker, en Lønregulering, der ofte vil ligge over Virksomhedens Ydeevne, idet den jo netop vil træffe de svagest

arbejdende Virksomheder. Og ligeledes vil dette Moment medføre en Arbejdsrigelighed paa visse Steder, svarende til Arbejdsknaphed paa andre, med tilhørende uheldige Indflydelser for den samlede Industri. At ville ophæve slige Svingninger ved at give Udbytteandel ikke i den enkelte Virksomheds Udbytte, men i store Grupper under eet eller i det samlede Fags Bedrifter er med det samme at opgive Systemet, der jo netop opstilledes med det Formaal at gøre Arbejderne interesserede i Produktionen og dermed forøge saavel Arbejdsglæden som Arbejdsproduktiviteten. Det andet vil slet og ret sige en almindelig Lønstigning over en Bank — og den Vej repræsenterer jo ikke noget helt nyt!

Den franske Lov af 26. April 1917, der omhandler Aktieselskaber, som giver Arbejderne en Andel i Udbyttet, frembyder nøjagtig samme Betænkeligheder og ligger aaben for samme Kritik. Her er forsøgt en Slags Kompromis mellem Udbytteandel med og uden Kapitalandel, idet de paagældende Selskabers Arbejdere i Fællesskab gratis disponerer over et Antal Arbejdsaktier. At Forskellen mellem dette System og det almindelige Udbytteandelssystem ikke er stor er aabenbart.

Dr. Lohmann slutter med at kræve, at der til de Rettigheder, som gives Arbejderne, maa svare Pligter. Uden Medansvarlighed forbliver Arbejdernes Følelser overfor Fabriken kun Lønarbejdernes. Ud fra dette Synspunkt anbefaler han det angelsachsiske Princip, hvorved Arbejderne gøres til Smaaaktionærer. Hans Anbefaling kan suppleres med Tal fra »United States' Steel Corporation«s Aarsberetning for 1918. I Begyndelsen af dette Aar tilbødes der Arbejderne Smaaaktier à 97 Dollars, og 60 471 Arbejdere benyttede sig heraf og blev Aktionærer. De samme Arbejdere tegnede sig i det store »Frihedslaan« for ikke mindre end 71 237 000 Dollars.

▫▫▫▫▫▫

Omkring Handelsbalancen.

Vi har modtaget følgende:

I Anledning af Artiklen »Vor Handelsbalance« i »Tidsskrift for Industri« af 1. Juni 1919 kunde undertegnede, som dog hverken er Nationaløkonom eller Statistiker, ønske at fremkomme med et Par Bemærkninger fra et almindeligt Lægmands-Standpunkt, idet Emnet forekommer mig at fortjene en noget mere dybtgaaende Behandling end den, der er blevet det til Del i ovennævnte Artikel.

For det første forekommer det mig vildledende, at man tager Importen i et Par Maaneder, som falder lige efter en fleraarig Blokade, der naturlig har medført stor Vareknaphed i næsten alle Retninger, og stiller denne Imports Værdi op mod Eksport-Værdien, der netop paa Grund af denne Vareknaphed selvfølgelig maa være forholdsvis ringe.

Men at man derefter uden videre opstiller det Tankeeksperiment, at dette abnorme Forhold skulde holde sig uforandret i 12 Maaneder, er dog at gaa for vidt.

Man kan vel gaa ud fra, at alt hvad der importeres hertil, er købt af en eller anden, som mener enten selv at have Brug for Varen eller ogsaa at kunne sælge den igen, og jeg tror, at man i høj Grad undervurderer den danske Handelsstands Intelligens, naar man antager, at den skulde jugere Danmarks Varebehov forkert i en saa uhyggelig høj Grad som forudsat i Artiklen.

Endvidere forekommer det mig, at man i Artiklen burde have oplyst, hvilke Varer Importen i de omtalte 2 Maaneder har bestaaet af og hvor stor en Del deraf, der har været unødvendig. Hvis de importerede Varer for største Delen har været saadanne, som overhovedet ikke kan fremstilles her i Landet, f. Eks. Jernrør eller Raastoffer til f. Eks. Margarine-Fabrikation, hvorved der netop skabes Mulighed for større Smør-Eksport, eller muligvis Foderstoffer, har der jo overhovedet ikke været nogen Grund til at være ked af den store Import; men da enhver nærmere Oplysning mangler, er det umuligt for et almindeligt Menneske at have nogen begrundet Mening om, hvorvidt Importen har været ønskelig eller ikke.

Under Krigen har vi den ene Gang efter den anden sendt Delegationer af vore aller dygtigste Mænd til Udlandet for at skaffe os de nødvendige Tilførsler, og nu, da Varerne kommer lidt rigeligere frem, begynder man straks at raabe Vagt i Gevær. Logiken heri synes mig ikke umiddelbart indlysende.

Hvis ovenstaaende Betragtninger er ganske forkerte, vilde jeg være glad ved at blive retledet af en ny Artikel i Bladet.

I. C. Spange,
Ingeniør,
Firma Ludvigsen & Hermann.

Vi giver gerne Plads for dette Indlæg, der sikkert dækker ikke faa Medborgeres Tanker overfor det fremdragne Spørgsmaal. Idet vi henleder den ærede Indsenders Opmærksomhed paa Tallene i vor ledende Artikel i nærværende Hefte, vil vi da først betone, at den Artikel, han sigter til, selvfølgelig ikke prætenderede at give nogen udtømmende Fremstilling af Problemet, men kun var ment som en Støtte for »Dansk Arbejde« — som Artiklen jo citerede — i dette Blads prisværdige Bestræbelser for overhovedet at faa vakt Opmærksomhed for Problemet. Hvad selve Indlæget angaar, kan vi desværre ikke dele Indsenderens optimistiske Syn, og naar han skriver, at det er at gaa for vidt at opstille et Tankeeksperiment med 12 Maaneder, hvori det nuværende Underskud skulde virke, saa mener vi at burde oplyse, at vort Underskud i Handelsomsætningen med Udlandet *netop har varet i ca. 12 Maaneder,* idet Vendepunktet passeredes ifjor Foraar. Naar Tallene kun er anført fra 1. Januar d. A., kommer det af, at de først fra denne Dato af har været offentlig tilgængelige. Selv om Underskudet selvfølgelig ikke hele Tiden har haft sin nuværende Størrelse, saa har vi dog trods Blokaden stadig haft nogen Import, f. Eks. af Kul, og naar denne indskrænkede Import som sagt allerede for et Aar siden kunde overgaa vor dog endnu den Gang nogenlunde livlige Eksport i Værdi, peger dette netop hen paa det alvorlige Kernepunkt i Sagen, nemlig at de Priser, vi maa betale for vore *Importvarer*, er blevet forholdsvis mere forøgede end de tilsvarende, vi opnaar for vore vigtigste *Eksportartikler*. Det er denne Forskydning, der er skæbnesvanger, og heroverfor er det desværre ogsaa mindre væsentligt, hvorledes Importen i Enkeltheder fordeler sig, selv om vi selvfølgelig maa indrømme, at »nyttige« Varer vil pynte mere i Regnskabet end rene Luksusartikler. Kendsgerningen er jo, at vi ikke har de store nationale Monopolartikler som Træ, Jern, Kul o. s. v., men at vi baade i Henseende til vor agrariske og vor industrielle Produktion er et udpræget *Forædlingsland*, der arbejder med en vis *Fortjenstmargin* af Færdigproduktets Bruttoværdi. Hvis derfor vor Import, altsaa vore Produktionsmidler, fordyres uden at Færdigvare-Prisen kan stige i tilsvarende Grad, vil det sige, at vor Fortjenstmargin indsnævres, og det er netop det, vi nu er ude for.

Selvfølgelig maa vi give den ærede Indsender Ret, naar han paapeger, at mange af de nu indkøbte Varer er købt for senere at genudføres, og at dette maa tages med i Betragtning. Vi vil da ogsaa understrege, at vi udtrykkelig har taget det Forbehold, at Forholdene var ekstraordinære. Paa den anden Side føler vi os netop overfor det Forhold, der her fremdrages af Indsenderen, ikke helt overbeviste om, at ikke just de foretagne Indkøb med senere Genudførsel for Øje i mange Henseender vil vise sig at være Forretninger, der bringer Skuffelser. Idet vi atter maa henvise til vor ledende Artikel, skal vi sluttelig bemærke, at vi ikke tror, at hele denne Udvikling, der belyses i Handelsstatistikens Tal, er et Problem, der af sig selv løses ved Handelsstandens Hjælp — den være sig noksaa intelligent. Spørgsmaalet er et *Produktionsproblem* og vel at mærke af den alvorligste Art, nyere dansk Økonomi endnu har været ude for — et Problem som de samtidig indtrædende ustandselige Krav om Lønforhøjelser, Arbejdstidsforkortelser m. m. ikke skal gøre mindre vanskeligt.

Japans Industri og Handel.

Til Belysning af japanske Forhold, der i Betragtning af Japans stigende Magt paa Verdensmarkedet har nogen Interesse, kan følgende Tal tjene:

For de første ni Maaneder af 1918 har Japans Handel vist følgende Cifre: Udførslen havde en Værdi af c. 1385 Millioner Yen (1 Yen før Krigen = 1,86 Kr.), Indførslen af 1226 Mill.; altsaa et Overskud paa c. 159 Millioner Yen. (Til Sammenligning kan tjene, at Englands Udførsel for hele Aaret 1918 angives at have en Værdi af 498,5 Mill. £, Indførslen af 1319 Mill. £.) I de sidste Maaneder af de her omtalte er Udførslen fra Japan aftaget noget, særlig m. H. t. Raasilke, Te og Kobber. Indførslen af Raabomuld, Jern og Maskiner er ogsaa dalet.

Trods Regeringens Forholdsregler har der i Japan været store Spekulationer i Næringsmidlerne og derved høje Priser, hvad ogsaa har vakt en Del social Uro, og har ført med sig, at Indførsel af Ris og Hvede fra Kina er steget; det har i den senere Tid lettet Priserne en Del. — Indførslen af Chilisalpeter og Petroleum er ogsaa steget betydeligt. En vigtig Udførselsartikel for Japan er *Tændstikker* ved at blive.

Indførslen af *Jern og Staal* er stor og stigende; fra Amerika indførtes i første Halvaar af 1918 for 201 Millioner Yen, 92 Mill. mere end i første Halvaar af 1917 (Tilførslen var dog større i Værdi end i Mængde). I Krigens fire Aar er Forbruget af Staal mere end fordoblet; Indførslen er steget med 50 %, Egenproduktionen endda med c. 170 %. Der indførtes i det omtalte Tidsrum 675 000 Tons, produceredes 529 000 Tons Staal. Egenproduktionen er i stærk Udvikling

endnu og menes i 1919 at kunne dække Efterspørgslen; men samtidig er Priserne stærkt stigende — Prisen paa 1 Ton Staal var for Krigen c. 220 Yen pr. Ton, nu c. 1200. Staalværkernes Udbytte angives da ogsaa i »Economist« til gennemsnitlig 50 %.

Nye industrielle og økonomiske Foretagender grundlægges stadig: i den omtalte Periode skal der maanedlig være anlagt en Kapital paa c. 300 Millioner Yen i saadanne Virksomheder.

Produktionen af *Raasilke* var i 1917 i Japan 14 450 Tons (alene til Udførsel), i Kina 6955, i Indien 110, i Ø. Europa og Mellemasien 1040, i Frankrig 205, i Italien 2820, i Østrig 85, i Ungarn 65 og i Spanien 70, ialt c. 26 800 Tons, hvoraf Japans Udførsel altsaa er adskillig over Halvdelen.

Af *Bomuld* forbruger Japan selv aarlig over 2 Mill. Baller. Der gøres for Tiden store Arbejder for at anlægge Bomuldsplantager dels i Korea og Formosa, dels, og for japansk Kapital, ogsaa i Kina. Det angives saaledes, at tre Bomuldsselskaber i Syd-Korea er ved at anlægge, ja delvis driver Bomuldsmarker, der efter Planerne skal dække over 200 000 Hektarer. Man har særlig forsøgt Dyrkning af amerikansk Bomuld, og Forsøgene hermed er faldet heldigt ud. — »Shipping Merchant Committee« af Handelskamret i Manchester har gjort det engelske Cotton Control Board opmærksom paa, at den britiske Eksporthandel med Bomuldsvarer vil være alvorlig truet af disse Japans Forsøg paa ikke alene at forsyne sig selv, men ogsaa at tage Del i Verdenshandelen — gennem Markerne paa det asiatiske Fastland og Industrien paa det japanske Ørige. Der gøres opmærksom paa, at Tab til Japan i denne Retning vanskeligt vil kunne genvindes; Cotton Control Board svarer da ogsaa, at de har den alvorligste Opmærksomhed rettet mod dette Spørgsmaal. Endelig skal anføres, at det baade fra schweizisk og fra engelsk Kilde angives (i »Zeitschr. für angew. Chemie«), at en Kommission fra japanske Eksporthuse er afrejst fra Tokio til Europa, bl. a. for at genoptage Samkvemmet med Tyskland og Østrig; Japan tænker sig hertil at udføre foruden Færdigvarer af Raastoffer særlig *Kobber* — mod fra tysk Side eventuelt at faa Kemikalier og elektriske Artikler. —*r.*

Mindre Meddelelser.

Indiens industrielle Udvikling.

Det meddeles i den engelske Presse, at den indiske Regering har planlagt Oprettelsen af et særligt *Industridepartement* og Industriraad, med en Rigsafdeling øverst og Provinsafdelinger derunder. Rigsafdelingen overtager Ansvaret for Regeringens Erhvervspolitik og Udviklingen af Landets Muligheder efter et Program, hvis Hovedpunkter er: Anvendelse af moderne Landbrugsmetoder (Maskiner etc.); bedre Udnyttelse af Kullejerne; mere rationel Træbearbejdning; Udbygning af Vandfald o. l. Industridepartementet skal ogsaa varetage Arbejdernes Interesser særlig ved at sørge for bedre Boligforhold og ved tekniske Skoler o. l. Institutter for Lærlinge og for Teknikere.

Toldindtægterne.

Ifølge Meddelelse fra Generaltolddirektoratet har Toldindtægterne m. v. i Maj Maaned 1919 i Sammenligning med 1917 udgjort som følger:

	1919 Kr.	1918 Kr.
Indførselstold	4 487 000	2 338 000
Sukkerafgift	1 377 000	1 117 000
Spiritusafgift	203 000	63 000
Tillægsafgift paa Spiritus	1 692 000	2 348 000
Tillægsafgift paa Vin	238 000	1 527 000
Ølskat	1 448 000	1 065 000
Skat af Øl, der tidl. var skattefrit	91 000	
Stempelafgift af Cigaretter	690 000	301 000
Omsætningsafgift af Cigarer og Cigarillos	814 000	688 000
Andre Indtægter	81 000	44 000
Tilsammen	11 121 000	9 491 000

I Maanederne April—Maj i indeværende Finansaar udgjorde Indtægterne i Sammenligning med de tilsvarende Maaneder forrige Finansaar:

	1919	1918
Indførselstold	9 983 000	5 155 000
Sukkerafgift	1 610 000	1 297 000
Spiritusafgift	344 000	153 000
Tillægsafgift paa Spiritus	3 265 000	3 562 000
Tillægsafgift paa Vin	594 000	3 135 000
Ølskat	2 559 000	1 944 000
Skat af Øl, der tidl. var skattefrit	183 000	
Stempelafgift af Cigaretter	1 191 000	485 000
Omsætningsafgift af Cigarer og Cigarillos	1 476 000	1 327 000
Andre Indtægter	200 000	144 000
Tilsammen	21 405 000	17 202 000

Mangel paa Bomuld Verden over.

Den amerikanske Deputerede M. Heflin, Medlem af De Forenede Staters Agerbrugskommission, har i dennes Fagblad udtalt, at Bomuldshøsten ikke vil kunne dække Verdensforbruget.

Sidste Høst indbragte kun 11 200 000 Baller, hvoraf Staten selv anvender de 7 600 000, saaledes at der kun bliver 3 700 000 Baller tilovers til Eksport. Men dette Antal Baller kan langt fra dække Efterspørgslen, idet Staterne allerede i 1914 eksporterede 3 381 000 Baller til England, 1 139 000 Baller til Frankrig, 3 000 000 Baller til Tyskland og 2 011 000 Baller til andre Lande, hvilket ialt udgør 9 531 000 Baller.

Regnet med Forholdene før Krigen bliver der altsaa et Deficit paa 5 831 000 Baller.

Amerikas Automobilindustri.

Ifølge »The India Rubber World« udgjorde det samlede Antal Automobiler og Motorvogne, som var indregistrerede i De Forenede Stater indtil første Januar 1919, ca. 6 Millioner, hvilket vil sige en Forøgelse paa et Aar af ikke mindre end ca. 1 Million — trods den Indskrænkning i Fabrikationen som Krigen forvoldte. Næsten 70 pCt. af disse nye Automobiler hidrører fra Fords Fabriker, der for Arbejdsaaret 1919 har planlagt en Forøgelse af 1 Million Motorvogne. I Betragtning af det store Hjemmeforbrug regner man med,

at Nyregistreringernes Antal i 1919 ialt vil komme op paa 1½ Million. Antallet af Automobiler fordelt paa U. S. A.'s Folkemængde vil herefter blive en Vogn for hver fjortende Indbygger.

Hvad angaar Fabrikationen af Automobilringe i 1919 mener ovennævnte Tidsskrift, at den vil blive ca. 37½ Million. Sandsynligvis vil dette Tal dog blive betydelig større paa Grund af de store Efterspørgsler fra Lande, der har været helt eller delvis afskaaret fra Import heraf under Krigen.

Den amerikanske Automobilindustris Fagtidsskrifter mener, at de nuværende høje Priser vil bibeholdes, i hvert Fald indtil det nødvendigste Behov er blevet dækket — hvad der kan tage Tid; og saa meget mere som hverken Priserne paa Raavarer eller Arbejdslonnen viser nævneværdig Tendens til at gaa tilbage fra det hoje Niveau, de indtog under Krigen. Hvad angaar Gummifabrikerne er deres Produktion i det væsentlige afhængig af Automobilfabrikernes. Imidlertid falder det dem ikke vanskeligt at forøge Produktionen, idet den nødvendige Tonnage er tilstede. De store Forraad i Produktionslandene — som under Krigen har maattet indskrænke Produktionen — gør, at Priserne er forholdsvis lave. Plantagegummi noteredes i April for 49—58 cents for promte Levering fra Stillehavshavn. Paragummi stod samtidig i 58 cents (upriver fine) og i 34½ cents (upriver coarse).

Rekord indenfor U. S. A.'s Petroleumsproduktion.

Ifølge de fornylig ankomne amerikanske Fagtidsskrifter for Petroleumsindustrien beløb U. S. A.'s Produktion af Raaolie sig i 1918 til ca. 360 Mill. barrels, et Tal der slaar alle hidtidige Produktionsrekorder. Til Sammenligning tjener, at Produktionstallet for 1917 — det indtil da største Tal — var ca. 18 Mill. barrels lavere end Tallet for 1918, og Tallet for 1916 var 58 Mill. barrels mindre end 1918-Tallet.

Paa den anden Side har Forbruget i Løbet af Aaret været betydelig større end i de foregaaende Aar, og man anslaar, at ca. 380 Mill. barrels er blevet raffineret, hvorfor Lagerbeholdningerne er blevet formindsket med ca. 20 Mill. barrels.

Mid-Continental Petroleumsfeltet har haft den største Produktionsforøgelse, nemlig paa 10 Mill. barrels. Der har endvidere været Forøgelse i følgende Petroleumsfelters Produktion: Appalachianfeltet, Texas, Illinois, Colorado, Wyoming, Montana og California. Kun Gulfdistriktet og Lima-Indianerfelterne har vist Nedgang i Produktionen. Forøgelsen i Produktionen beror ikke saa meget paa Opdagelsen af nye Kilder som paa en mere intensiv Udnyttelse af gamle Felter.

Ogsaa Eksporten af Petroleum og Petroleumsprodukter viser en Stigning i Sammenligning med tidligere Aar. Totaleksporten i 1918 beløb sig til 2714 Mill. gallons til en Værdi af 253 Mill. Dollars i 1917.

Eksporten fordelte sig paa de forskellige Arter — Raavarer og forædlede Produkter — som følgende Tal viser:

	Mill. gallons	
	1918	1917
Flydende Brændsel	1201	1125
Motorbrændsel	555	516
Raaolie	206	172
Belysningsolier	491	658
Smøreolie	257	280
	2714	2651

Den største Del eksporteredes til England, hvis Totalimport i 1918 beløb sig til ca. 1350 Mill. gallons. En ikke ubetydelig Del af dette Tal er fremkommet ved Import fra andre Lande end U. S. A., navnlig fra Mexico.

Verdensproduktionen af Kobber under Krigen.

I »The Engineering and Mining Journal«, forefindes følgende interessante Oversigt over Verdensproduktionen af Kobber i de 5 Krigsaar. Tallene angiver Produktion beregnet i 1000 Tons.

	1918	1917	1916	1915	1914
De Forenede Stater ...	848	872	881	646	525
Mexico	75	47	55	30	36
Canada	52	50	47	47	54
Cuba	12	10	7	8	6
Australien	33	38	35	32	37
Peru	44	45	41	32	27
Chile	85	83	64	47	40
Bolivia	4	4	4	3	1
Japan	95	111	101	76	71
Rusland	5	16	20	25	32
Tyskland	40	45	45	35	30
Afrika	31	45	34	27	24
Spanien og Portugal...	41	42	42	46	37
Andre Lande	25	25	25	25	25
Ialt...	1390	1433	1400	1079	925

Amerikansk Foretagsomhed i Sibirien.

Ifølge »Le Temps« har Foreningen af amerikanske Industridrivende, der omfatter ca. 260 Virksomheder, stillet sig til Tjeneste for den sibiriske Regering og tilbudt at oprette et Importselskab for alle nødvendige Artikler til Sibirien — ligesom den har stillet Forslag om at overtage Udførelsen af alle offentlige Arbejder i Sibirien. Foreningen har Kontor i Irkutsk.

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Lejdebreve for Sejlads paa Finland og Estland.

Ifolge Meddelelse fra Udenrigsministeriet har den interallierede Komité henledt Opmærksomheden paa, at neutrale og tyske Skibe, som sejler fra Danmark til Finland og Estland, maa være forsynede med Lejdebrev, udstedt af den interallierede Komité, og at der for hvert enkelt Tilfælde maa fremsendes Andragende om Lejdebrevets Udstedelse.

Lejdebrev er dog ikke nødvendigt for Skibe, som besejler Østersøen i Ballast.

Lejdebreve for Skibsfart paa Nordrusland.

Ifølge Meddelelse fra det herværende britiske Gesandtskab har de assoeierede Regeringer bestemt, at Skibe, som sejler paa Nordrusland, skal være forsynet med Lejdebrev.

Ansøgninger om saadanne Lejdebreve stiles til Legationen. Ansøgninger om Udstedelse af Lejdebreve maa være ledsaget af detaillerede Oplysninger med Hensyn til Ladningens Art og Vægt.

Pakkepost med Skandinavien-Amerika-Liniens Dampere.

Ifølge Meddelelse fra Gesandtskabet i Washington kan Pakkepost nu igen ekspederes med Skandinavien-Amerika-Liniens Dampere i begge Retninger. Det tilføjes, at ganske de samme Regler, som gælder for Forsendelse pr. Fragt, ogsaa gælder for Forsendelse af Varer pr. Post, altsaa ogsaa Fordringen om Oprindelsescertifikater.

Importtilladelser til England.

Ifølge Meddelelse i the Board of Trade Journal for den 22. f. M. er der blevet udstedt Importlicenee til England for følgende Varer:

Kakaosmør, Oleostearin, Olivenolie, frisk Frugt med Undtagelse af Pærer og Druer, Næringsmidler til hvis Fremstilling der er anvendt Sukker, sødede Mineralvande og Peberagurker i Lage.

»Furs« paa Frilisten.

Opmærksomheden henledes paa, at der ved »Furs dressed, dyed or manufaetured« paa Frilisten skal forstaas beredte *Pels*skind, farvede eller forarbejdede, og *ikke* beredte Skind, farvede eller forarbejdede.

Eksport af frisk Frugt fra England.

Ifølge Meddelelse i the Board of Trade Journal kan følgende Arter af frisk Frugt nu eksporteres til alle ikke-fjendtlige Bestemmelsessteder uden Licence eller Garantierklæring:

Ferskner, Abrikoser, Pærer, friske Figner, Druer, Grapefrugter, importerede Blommer (sydafrikanske).

Franske Udførselsforbud.

Opmærksomheden henledes paa, at der i Industriraadets Sekretariat henligger til Gennemsyn et fra Udenrigsministeriet modtaget Udklip af »Journal Officiel« for den 14. f. M., hvori offentliggøres et Dekret af 13. s. M. indeholdende en ny Liste over Varer, hvis Udførsel fra Frankrig er forbudt.

Danmarks Tilførsler vestfra.

I Industriraadets Sekretariat henligger til Gennemsyn en af Erhvervenes Fællesudvalgs Sekretariat udarbejdet Opgørelse over Danmarks Tilførsler vestfra i Maj Maaned d. A.

Sejladsen mellem Tyskland og Danmark.

Ifølge Meddelelse fra den herværende interallierede Komité vil det ikke være nødvendigt for tyske og neutrale Skibe paa Rejse fra Danmark til Tyskland at være forsynet med »sailing permits« fra Comité Interallié, forsaavidt som deres Ladninger udelukkende bestaar af Fødemidler; i modsat Fald udkræves som sædvanlig »sailing permits«.

Endvidere meddeler Comité Interallié, at »sailing permits« ikke udkræves for Skibe, der besejler Østersøen i Ballast, ej heller for Skibe, der sejler fra Tyskland til Danmark, men at saadanne Skibe er Genstand for Opbringelse, hvis deres Ladning indeholder Guld, Sølv, Værdipapirer eller Krigsmateriel.

Ugarvede Huder til Frankrig.

Ifølge Meddelelse i »Journal Officiel« er der udsendt et fransk Dekret, hvorefter der til Listen over de Varer, der ikke omfattes af de franske Indførselsforbud, er føjet ugarvede Huder.

Britiske Importforbud.

Opmærksomheden henledes paa, at der til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat henligger Udklip af the Board of Trade Journal for den 8. f. M., indeholdende Oplysninger om Lempelser og Skærpelser i de britiske Importforbud.

Tidsskrift for Industri udgaar den 1. og 15. i hver Maaned. Klager over Fejl ved Bladets Forsendelse bedes rettet til det stedlige Postvæsen — hvis dette ikke nytter eventuelt til Bladets Ekspedition, Telefon Central 8100.

Redaktionen modtager med Glæde Meddelelser fra Industrien om Nyheder o. l. af almen industriel Interesse.

Manglende Hefter af »Tidsskrift for Industri« maa kræves erstattet af Postvæsenet, hvis dette har forsømt at aflevere Tidsskriftet. Dettes Omdeling har Industriforeningen intet direkte Ansvar for. Reklamationer bør altid ske snarest muligt. Enkelte Hefter kan evtl. købes i Ekspeditionen à 50 Øre.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN

• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 14 15. JULI 1919

Englands Kulproduktion og Kuleksport.

Fra den store Kulkommissions Forhandlinger.

(Første Artikel.)

Fra en tilfældig Korrespondent i London, der har haft Anledning til at sætte sig grundigt ind i Kulspørgsmaalet, har vi modtaget følgende interessante Bidrag til Belysning af dette ogsaa for os saa vigtige Problem:

Langt den største Del af Kulkommissionens Tid har været optaget af Afhøring af mange forskellige Personer med Henblik paa Spørgsmaalet om Nationaliseringen af Kulminerne. For en Dansker er der noget forbavsende i at se mange betydelige Personers Tid spildes, dels med at afgive, dels med at høre paa Vidnesbyrd om Forhold, som skulde synes at ligge temmelig langt fra det foreliggende Emne. Naar man f. Eks. til Undersøgelse af Regeringens Evne til hurtigt og uden Gnidningsmodstand at administrere vigtige Opgaver af almen Interesse afhører den tidligere Krigsminister, Lord Haldane, og Arbejderpartiet inkasserer hans Beretning om de 48 Timers Mobilisering af den engelske Hær i 1914 som talende til Fordel for Statens Administration, er det lidt vanskeligt at tro, at det hele skal være Alvor. Jeg har hørt en Dags kostbart Arbejde blive anvendt paa Krydsforhøret af Hertugen af Northumberland og Marquis'en af Bute med Hensyn til den Maade, paa hvilken deres Forfædre for 600 Aar siden erhvervede de kulholdige Distrikter. Det lykkedes forholdsvis let Arbejdernes Repræsentanter, Mr. Smillie, Mr. Hodge og Mr. Smith at paavise, at de engelske Konger gav store Strækninger bort til enkelte af deres Yndlinge, uden at disse havde indlagt sig særlig Fortjeneste. For mig skulde det synes, at alt dette var ligegyldigt, og at man maatte tage Beslutninger om Ekspropriationen m. m. ud fra de Betragtninger, der *i Øjeblikket* kan anstilles med Hensyn til den private Ejendomsret kontra Samfundets berettigede Krav o. s. v., men der er vist ikke mindste Tvivl om, at Metoden har betydelig Virkning i Arbejderkredse og blandt de utilfredse Elementer vil skabe Stemning for Ekspropriation — mere eller mindre uden Erstatning.

Maaske vil det dog vise sig, at Kulkommissionens noget ekstensive Undersøgelsesmetode alligevel har været berettiget, forsaavidt som der foruden Stof til Losningen af det foreliggende Spørgsmaal fremkommer en Del Materiale, der vil være anvendeligt ved Løsningen af andre Spørgsmaal af gennemgribende social Betydning, Boligspørgsmaalet, Risikoen for Liv og Lemmer, Transportspørgsmaalet m. m.

Særlig vigtige forekommer mig de Oplysninger, der for Kulkommissionen er givet om Mineejernes (Grubekompagniernes) og Arbejdernes Andel i Udbyttet, idet jeg mener, at det i Øjeblikket vil være af langt større Interesse for de danske Forbrugere at faa rent konkrete Oplysninger om, hvad man kan vente med Hensyn til *Priser* og *Forsyning*.

Det er sikkert klart for enhver, at de Priser, som f. Eks. Danmark i Øjeblikket betaler, er fuldstændig uden Forbindelse med Produktions-

prisen og væsentlig fastsatte under Hensyn til, hvor meget der kan faas. De Faktorer, der er bestemmende for Prisen, er for det første, hvor meget man kan faa Udlandet til at betale for overhovedet at faa Kul, og for det andet, hvorvidt man kan gaa af Hensyn til Konkurrence andetsteds fra. Jeg vil blot til Orientering med Hensyn til Produktionspriserne nedenstaaende give Produktionsprisen ved Grubens Munding.

Gennemsnit af 5 Aar indtil 1913 inkl.	8 sh.	9 d.	
1914	10 -	0 -	
1915	12 -	6 -	
1916	15 -	7 -	
1917	16 -	9 -	
Juni til Juli 1918	20 -	0 -	
Juli til Septbr. 1918	24 -	10 -	

Selv om det maa antages, at Prisen nu er steget til 30—35 sh., og der endvidere kommer ca. 5 sh. i Transportudgifter til Afskibningshavn, er Eksportprisen som bekendt fuldstændig forskellig herfra, idet Regeringen har fastsat en Minimumspris, 70 sh., og for Tiden forlanges der vistnok ca. 85 sh.

Den 4. Juni d. A. forelagde Kulkontroløren, Sir Evan Jones, officielle Kalkulationer med Hensyn til Kulproduktionen næste Aar for Kulkommissionen. Disse Kalkulationer tegner et mørkt Billede af Produktionsforholdene, naar Indskrænkningen af Arbejdstiden til 7 Timer fra den 16. Juli d. A. at regne bliver gennemført (i Henhold til Regeringens Antagelse af Sankey Rapporten i April d. A.). Hvordan det vil gaa, naar Arbejdstiden fra 13. Juli 1921 yderligere indskrænkes til 6 Timer, er der vistnok ikke foreløbig nogen Anledning til at komme ind paa.

Kulkontroløren konstaterede, at det vilde være nødvendigt at indskrænke Eksporten fra 34 000 000 Tons (1918) til 23 000 000 Tons aarlig, og at en Prisforhøjelse paa 4/6 pr. Ton vilde blive nødvendig.

Hjemmeforbruget af Kul og Forsyningen af Skibe med Bunkerkul beløb sig til *210 000 000 Tons i 1913*. Dette Tal var for *1918 196 000 000 Tons*, Kuleksporten var i *1913 77 000 000 Tons*, i Aaret *1918 34 000 000 Tons*. Nu foreslaas Eksporten altsaa indskrænket til 23 000 000 Tons. Vi gengiver to Tabeller, visende den gennemsnitlige Kulproduktion, Antallet af beskæftigede Personer og Gennemsnitsproduktion pr. Mand fra 1913 til nu, og Tabel over Produktionen, Hjemmeforbruget og Kuleksporten i Aarene 1913—1918, tilligemed et Overslag for 1919 og Aaret Juli 1919 til Juli 1920.

Produktionen pr. Minearbejder.

Følgende Tabel meddeler hele Produktionen og den gennemsnitlige Produktion pr. Arbejder for 6 forskellige Uger før Paasken 1919, under hvilke Forholdene var forholdsvis normale (uden Ferier og øvrige Arbejdsstandsninger) og tilsvarende Tal for hver af de 4 Uger fra 28. April til 24. Maj, under hvilke lignende Forhold herskede og Sankey Lønforhøjelsen var traadt i Kraft.

Periode Aar	Gennemsnitsantal af Arbejdere	Produktionen Tons	Gennemsnitsprodukt. pr. Mand i 4 Uger
1913	1 111 000	287 412 000	19,8
1914	1 117 000	265 643 000	18,3
1915	952 000	253 179 000	20,4
1916	956 000	255 846 000	20,4
1917	993 000	248 041 000	19,2
1918	961 000	226 557 000	18,1
4 Uger sluttende			
1. Febr. 1919	1 065 000	18 315 000	17,2
1. Marts —	1 098 000	19 470 000	17,8
29. Marts —	1 106 000	18 678 000	16,9
26. April —	1 124 000	17 272 000	15,4
24. Maj —	1 124 000	19 251 000	17,1

Produktionen, det indenlandske Forbrug og Kuleksporten i Aarene 1913—1918 med en Kalkulation for 1919 og for Aaret 16. Juli 1919 til 15. Juli 1920 inkl.

Periode	Produktion Tons	Indenlandsk Forbrug Tons	Eksport Tons
1913	287 412 000	210 105 000	77 307 000
1914	265 643 000	203 185 000	62 458 000
1915	253 179 000	206 857 000	46 322 000
1916	255 846 000	213 917 000	41 929 000
1917	248 041 000	209 607 000	38 434 000
1918	226 557 000	195 937 000	34 420 000
1919	230 606 000	198 806 000	28 000 000
16. Juli 1919 til 15. Juli 1920 (anslaaet)	217 588 000	194 588 000	23 000 000

Beholdningerne blev forringede i Løbet af 1918 med 3 800 000 Tons, saa at Forbruget af Produktionen i 1918 i Virkeligheden var 192 137 000 Tons. Det foreslaas at erstatte dette Udlæg af den nødvendige Beholdning i 1919, og det Kvantum Kul, der kan stilles til Raadighed for det virkelige Forbrug i 1919, bliver derfor mindre end den virkelige Produktion med Fradrag af Eksporten.

En af de vigtigste Grunde til Nedgangen i Produktionen er det aftagende Arbejdsudbytte pr. Mand, og den stigende Procent for Fraværelse paa Grund af Sygdom, Udeblivelse og Strejker. At Arbejdsudbyttet virkelig er aftaget, frem-

gaar af, at medens Produktionen i 1913 var 287 000 000 Tons, vil den aarlige Produktion i 1919, beregnet paa Basis af de første 20 Uger, blive 242 000 000. Antallet af beskæftigede Personer var paa begge Tidspunkter ca. 1 111 000 Mand. At Arbejdsudbyttet synker Uge for Uge fremgaar af følgende Sammenligning mellem 6 Uger, der ender 15. Marts, og 4 Uger, der ender 24. Maj. I den sidste Periode blev der betalt forhøjet Arbejdsløn i Henhold til Sankey Rapporten (2 sh. om Dagen).

Antallet af beskæftigede Personer	i 6 Uger til 15. Marts	i 4 Uger til 24. Maj
Gennemsnit	1 081 000	1 124 000
Ugentlig Gennemsnitsproduktion	4 852 000	4 813 000
— — pr. Mand	4,5	4,3

Procenten for Fraværelse var i 1913 ca. 10 pCt., men i de første 20 Uger af 1919 ca. 12,5 pCt., og i de sidste 4 Uger, der sluttede den 24. Maj, 13 pCt. Det gennemsnitlige Antal Dage i Ugen, i hvilke der blev produceret Kul, aftog fra 5,58 i 1913 til 5,20 i de første 20 Uger af 1919. Gennemsnitsudbyttet pr. Mand for en 4 Ugers Periode aftog fra 19,8 Tons i 1913 til 16,8 Tons i de første 20 Uger af 1919, 17,1 Tons i de 4 Uger, der ender 24. Maj, i hvilken Periode der ikke var særlige Fridage eller Arbejdsstandsninger.

Langt den interessanteste Del af Kulkontrolørens Rapport er hans Kalkulation med Hensyn til den Kulproduktion, der kan forventes, og saavel hans Beregninger af Udbyttet for 1919 som for Udbyttet i Aaret 16. Juli 1919 til 16. Juli 1920 vil formentlig være af Interesse.

Det anslaaede Udbytte for Aaret paa Basis af de første 20 Uger i Aaret, og efter at der er taget Hensyn til den reducerede Arbejdstid efter 16. Juli, er 230 000 000 Tons; regnet efter de 4 Uger, der ender 24. Maj, med et Fradrag af 5 pCt. for Fridage og Standsninger er det 228 000 000 Tons. *Den anslaaede Produktion for 12 Maaneder fra Juli 1919, efter at Arbejdstiden er reduceret til 7 Timer pr. Dag, er 217 000 000 Tons* beregnet efter den ugentlige Produktion *i de første 20 Uger; hvis de 4 Uger, der ender 24. Maj 1919, lægges til Grund,* bliver den anslaaede Produktion imidlertid kun *214 000 000 Tons.*

Det andet vigtige Punkt i Sir Evan's Rapport er Nødvendigheden af at forhøje Priserne med $^1/_6$ for at kunne honorere Nedgangen i Arbejdsintensiteten, Lønforhøjelsen og Indskrænkningen i Arbejdstiden. Under Hensyn til den Maade, paa hvilken Eksportprisen til Danmark fastsættes, vil dette Spørgsmaal forsaavidt være de danske Forbrugere ligegyldigt. Som et Eksempel paa hvor let et Plus kan forvandle sig til et Minus i en stor industriel Produktion, naar under vanskelige Forhold et ensidigt socialt Krav skal opfyldes, vil det derimod være af Interesse.

Den foreliggende Beregning gælder det anslaaede Deficit i Kulindustriens Udbytte for en Periode af 12 Maaneder fra 16. Juli 1919 til 15. Juli 1920 inkl. Det maa bemærkes, at naar den midlertidige Sankey Rapport for indeværende Aar regnede med en Fortjeneste af £ 54 000 000 paa Basis af en Produktion af 254 000 000 Tons, var Produktionen udregnet efter den nuværende daglige Arbejdstid og en Fortjeneste til Grubekompagnierne af 4 sh. og 1 d. pr. Ton. Fortjenesten paa 4 sh. og 1 d. pr. Ton var baseret paa den Fortjeneste paa 3 sh. 7 d., som man havde konstateret i Juli Kvartal 1918 plus 6 d. Tillæg pr. Ton, under Hensyn til, at en Mængde Udgifter forbliver uforandrede, selv om Produktionen aftager, og som Følge deraf fordyrer hver produceret Ton i tilsvarende Grad. Kulkontrolørens Beregning, der meddeles nedenfor, er ogsaa baseret paa den nævnte Fortjeneste af 3 sh. 7 d. pr. Ton, men sat i Forhold til den nu anslaaede Produktion for 12 Maaneder fra 16. Juli 1919 til 15. Juli 1920.

Kulkontrolørens Beregning af Underskudet ved de forskellige Kravs Gennemførelse.

Det konstaterede Udbytte pr. Ton for Kvartalet indtil 30. Septbr. 1918 paa Basis af en Produktion af 228 000 000 Tons om Aaret, idet det gennemsnitlige Antal af beskæftigede Personer var 961 000	3 sh.	7 d.
Herfra fradrages for Lønninger herudover til 163 000 Personer, naar Lønnen beregnes i Overensstemmelse med den for Sankey Rapporten gældende (i Gennemsnit ca. £ 3 pr. Uge) ca.	2 sh.	3 d.
(NB. Det sidst kendte Antal af beskæftigede Personer er 1 124 000 den 26. April 1919, og trækkes 961 000 herfra, faar man 163 000).	1 sh.	4 d.
Herfra maa trækkes den Forhøjelse i Udgiften pr. Ton, som hidrører fra, at adskillige Omkostninger er lige store, selv om Produktionen aftager ca.	0 sh.	5 d.
	0 sh.	11 d.
Fradrag af Lønforhøjelsen i Henhold til Sankey Rapporten £ 30 000 000, hvilket med en Produktion af 217 000 000 Tons bliver ca.	2 sh.	9 d.
Anslaaet Tab	1 sh.	10 d.

Tabet ved Produktionen af 217 000 000 Tons bliver (1/10 pr. Ton)	£ 20 000 000
Hertil kommer en anslaaet Mindreindtægt ved Eksporten, naar denne reduceres fra 34 000 000 til 23 000 000 Tons ca.	11 000 000
Hertil maa føjes den Mineejeren garanterede Fortjeneste af 1 sh. 2 d. pr. Ton (217 000 000 Tons)	12 600 000
Sluttelig Erstatning til Mineejeren for efter Kulkontrolorens Ordre at bearbejde Miner, der ellers vilde blive forladte	3 000 000
Anslaaet Deficit ved 12 Maaneders Arbejde fra 16. Juli 1919	£ 46 600 000

hvilket i Gennemsnit bliver 4 sh. 3 d. pr. Ton.

Ovenstaaende Beregning er baseret paa følgende Forudsætninger:

1) at den nuværende Pris paa Kul til Konsumenterne forbliver uforandret
2) at man for at skaffe 23 000 000 Tons Kul om Aaret til Eksport maa opretholde de nuværende Restriktioner med Hensyn til Brugen af Kul i England.

Af Kalkulationen ses, at Underskudet anslaas til 4 sh. 3 d. pr. Ton. Naar man til disse 4 sh. 3 d. føjer en lille Margin for alle Tilfældes Skyld paa 3 d. har man herefter to Veje at gaa, *enten at forhøje Prisen til Forbrug med 4 sh. 6 d. eller at lade dette Beløb betale af Skatteyderne.*

Kulkontrolørens Beretning har vakt den største Opsigt. Bladene skriver om det sørgelige i, at Englands Eksport og hele Konkurrenceevne skal lammes af Hensyn til, at Minearbejderne fordrer en urimelig høj Lønning for et stærkt indskrænket Arbejde, samtidig med, at de ikke mere yder saa godt Arbejde i Arbejdstiden.

Der er da heller ingen Tvivl om, at de foreliggende Kendsgerninger vil have en betydelig Indflydelse paa de Beslutninger, der vil blive trufne med Hensyn til den fremtidige Organisation af Minedriften. Minearbejderne hævder, at Grunden til Misèren er den overordentlig ublu Fortjeneste, som i Øjeblikket tilfalder Jordejerne, Mineejerne og Grubekompagnierne. Imidlertid vil de ikke ved Betragtninger af denne Art kunne benægte eller ved Reformer paa dette Omraade afhjælpe den stærke Nedgang i det producerede Kvantum. Eksporten interesserer dem ikke synderligt. Naar man spørger Arbejdernes Repræsentanter, om de da intet Hensyn vil tage til Nødvendigheden af at sende Kul til Udlandet som Kompensation for importerede Varer, svarer de, at de ganske vist er klare over, at andre Lande, navnlig Amerika, med Tiden vil erobre Englands Markeder, men de venter, at ogsaa Udlandets Arbejdere i Løbet af kort Tid vil slutte sig til Kravet om højere Lønninger og ringere Arbejdstid, saa at Vilkaarene derved vil blive udjevnede. Nogle Arbejdere og nogle Lande maa gaa i Spidsen, og de mener, at nu er Tidspunktet kommet, da Englands Arbejdere maa vise Vejen.

Som Forholdene stiller sig, vil *Spørgsmaalet om Danmarks Forsyning med Kul* i højere Grad end maaske nogensinde før vække Bekymring. Hvis ikke der ved Forhandling med England kan tilsikres Danmark en bestemt større Del af dets Forbrug, vil der sagtens være Udsigt til, at Eksporten fra England til Danmark reduceres i samme Forhold som Eksporten til de øvrige Lande. Her maa det erindres, at England har betydelige Interesser i andre Lande f. Eks. Sydamerika, som muligvis vil faa en Fortrinsstilling.

Hvorledes Chancerne for Kultilførslen fra Tyskland vil stille sig, vil sikkert bedre kunne bedømmes hjemme i Danmark end her[1]). I Øjeblikket, da Danmarks Forsyning, saavidt jeg ved, kun beløber sig til 135 000 Tons pr. Maaned udelukkende fra England, vil det vistnok i endnu højere Grad blive nødvendigt at rette Blikket mod Amerika. Jeg har af Bladene bemærket (og de britiske Blade noterer med Beklagelse), at der for nylig i Kjøbenhavn blev sluttet Kontrakt om Leverance af 200 000 Tons fra U. S. A.

Den britiske Kuleksport har allerede nu paa Grund af manglende Evne til Eksport tabt det ene Marked efter det andet. Nogle faa Eksempler vil belyse dette Forhold. I 1913 beløb den britiske Kuleksport til Sydamerika sig til 7 Millioner Tons. I 1918 var den 600 000 Tons. Dette Marked er nu praktisk talt erobret af De Forenede Stater. Samtidig har indiske og japanske Kul fortrængt England fra Østens Havne paa den anden Side af Suez. Den vestlige Del af Sydamerika forsynes fra Australien og De Forenede Stater. Russiske og schlesiske Kul har fortrængt England fra det vigtige Odessa Marked, og de engelske Blade bemærker med Beklagelse, at de Danske Statsbaner forsynes fra Tyskland (?), ligesom de rumænske Statsbaner nu ogsaa drives med schlesiske Kul. Det er dog særlig den amerikanske Konkurrence, England frygter. Der er foregaaet en rivende Udvikling i den amerikanske Kulproduktion under

[1]) Dette vil jo bl. a. afhænge af den nu vedtagne Fredstraktats Bestemmelser vedr. Tysklands Kuleksport, og disse skal vi gengive i vort næste Hefte, hvortil henvises. *Red.*

Krigen. Det menes, at de amerikanske Miner er langt lettere at drive, idet de ligger tæt under Jorden og indeholder næsten fuldstændig rene Kul. Det menes, at Amerika nu producerer mellem 6 og 900 Tons aarlig pr. beskæftiget Arbejder, medens der i England kun produceres 243 Tons pr. Mand.

Den amerikanske Eksportpris siges at være omkring 5 Dollars, det vil sige 21 à 22 sh., og det er ganske klart, at Amerika med en saadan Eksportpris vil kunne konkurrere, selv hvor Forskellen ved Fragtomkostningerne er ret stor.

Alt ialt er det saaledes meget alvorlige Perspektiver for Englands Økonomi, der aabner sig ved en Betragtning af Kulproblemet, — Perspektiver, der desværre ogsaa strækker sig til Englands Aftagerlande, saasom Danmark.

Om selve Spørgsmaalet om Nationaliseringen af de engelske Kulminer iøvrigt nærmere i en følgende Artikel.

□□□□□□

Dansk Principalforening.

Forholdet til Funktionærerne.

Det betydelige Spørgsmaal om Forholdet mellem Principaler og Funktionærer er jo efterhaanden blevet saa brændende, at det ogsaa fra Industriens Side vil blive hilst med Tilfredshed, at man gennem Oprettelsen af en særlig Principalforening har søgt at bringe denne Sag ind i et nyt og forhaabentlig betryggende Spor. Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation har nemlig foranlediget Oprettelsen af *Dansk Principalforening*, der iøvrigt fremtræder som en selvstændig Forening med Vedtægter, som i ikke ringe Grad anerkender visse Funktionærkrav og tilsiger sin Medvirkning til Gennemførelse af disse. Saaledes indrømmer Principalforeningen fuldtud Funktionærernes Forhandlingsret og gaar med til at oprette fælles Mæglingsudvalg og en fælles Voldgiftsret, ligesom man paa det vigtige Arbejdsløshedsforsikringens Omraade tilsiger dels at fremskaffe den for denne nye Forsikring nødvendige Garantikapital, dels en vedblivende Støtte i Form af Bidrag, der nogenlunde skulde svare til Funktionærernes egen Præmie. Denne Arbejdsløshedsforsikring er iøvrigt ordnet i Hovedsagen i Overensstemmelse med de Principer, som blev foreslaaede i sin Tid af Kontorchef C. F. Lytting bl. a. i en Artikel her i Bladet.

Samtidig med Oprettelsen af Dansk Principalforening har en Kreds af Funktionærer oprettet *Privatfunktionærforeningen*, der først og fremmest vil være et Tilflugtssted for de Funktionærer, som ikke ønsker at slutte sig til den eksisterende Centralorganisation, men som dog paa den anden Side erkender, at det i vor Tid er lidet hensigtsmæssigt at staa uorganiseret. Ogsaa Privatfunktionærforeningens Vedtægter forpligter til Oprettelsen af de nævnte Mæglings- og Voldgiftsudvalg og bestemmer Oprettelsen af den nævnte Arbejdsløshedsforsikring. Og som en naturlig Følge vil begge Foreninger arbejde med paa, at der snarest mulig indføres skriftlige Kontrakter.

Medens Privatfunktionærforeningen endnu mangler sin endelige Konstitution, idet denne er henlagt til en Generalforsamling, der skal afholdes, saasnart 10.00 Funktionærer har indmeldt sig, er Dansk Principalforening endelig ordnet med et Repræsentantskab, der repræsenterer alle Landsdele og alle Brancher, ogsaa Industrien, fra hvilken Direktør *H. P. Prior*, Direktør *Chr. H. Olesen*, Direktør *Ove Munck* og Direktør *A. Thaulow* samt Fabrikant *M. Kragelund* i Aalborg er gaaet med. Blandt Købmændenes Repræsentanter skal vi nævne: Grosserer *Emil C. Hertz*, der tillige er Formand for Bestyrelsen, og som jo allerede har en betydelig Erfaring i Spørgsmaalets Behandling fra sine Stillinger som Formand for Engageringskontoret for Handel og Industri og Pensionsforsikringsanstalten. Endvidere Formanden for Aarhus Handelsforening Grosserer *J. A. Alstrup*, Landstingsmand, Købmand *Axel B. Lange*, Frederikssund, som er Repræsentantskabets Formand, og Grosserer *K. L. E. Jensen* af Kjøbenhavn, sammes Næstformand.

Det er naturligvis for tidligt at udtale sig nærmere om den paabegyndte Virksomhed, hvis Muligheder imidlertid synes meget store, det maa fremhæves, at i Dagspressen har Dansk Principalforening fundet en overordentlig god Modtagelse. Der er da kun tilbage at ønske, at dette Foretagende maa faa Held til at præstere en virkelig Indsats i Funktionærspørgsmaalet, og en væsentlig Forudsætning herfor er jo, at vore Firmaer — det være sig fra Industrien, Handelen, Rederierne, Forsikringsvæsen, Bankvæsen og alle de dermed beslægtede Virksomheder — vil slutte sig sammen under Dansk Principalforenings Fane i en stor og stærk Sammenslutning, som med Myndighed og Indsigt kan hjælpe til at skaffe de gode Arbejdsforhold

frem mellem Principaler og Funktionærer, som, trods al Agitation for det modsatte, dog tjener begge Parters Interesser.

□□□□□□

En Samling af Krigstidens Erstatningsstoffer.

Indenfor Ingeniørforeningen arbejder man for at tilvejebringe en Samling af de mange forskellige Erstatningsstoffer og Varer, som de standsede Tilførsler under Krigs- og Blokadeperioden har tilskyndet den danske Industri til at fremstille. Det er Foreningens teknisk-kemiske Sektion, der har taget Sagen op og i denne Anledning nedsat et Udvalg bestaaende af: Ingeniør Allan Boek, Ingeniør N. Høyer, Laboratorieforstander Carl Jacobsen, Fabrikant C. F. Jarl, Professor Karl Meyer, Professor Orla-Jensen og Professor P. E. Raaschou med Laboratorieforstander Jacobsen som Formand. Udvalget, hvori saaledes ogsaa Repræsentanter for Industriraadets Studiekommission har Sæde, anmoder alle, der maatte være i Besiddelse af Surrogatstoffer eller andre tekniske Nyheder fra Krigsperioden eller Oplysninger om herhenhørende Tryksager, Tegninger eller lignende, om at tilstille Udvalget Prøver henholdsvis Eksemplarer heraf under Adresse: Ingeniørforeningens Surrogatudvalg, Øresunds chemiske Fabriker, Strandboulevard 84, Kjøbenhavn Ø.

Det er Tanken, naar Indsamlingen er afsluttet, og den systematiske Ordning af Genstandene er fuldført, at overdrage Samlingen til en af vore tekniske Samlinger, hvor den skal bevares som et Vidnesbyrd om det tekniske og industrielle Erstatningsarbejde, der i Krigstiden er udført her i Landet.

❁ ❁ ❁

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Blokaden hævet!

Grosserer-Societetets Komité og Industriraadet har i Forstaaelse med Udenrigsministeriet under 9. Juli d. A. med den herværende amerikanske Legation, der har handlet paa De Forenede Staters Vegne og i Overensstemmelse med den engelske, franske og italienske Regering, afsluttet Overenskomst om, at Handelsoverenskomsten af 18. September 1918 bortfalder fra det Tidspunkt at regne, da de allierede og associerede Regeringer modtager officiel Underretning om den tyske Republiks Ratifikation af Fredstraktaten.

— — —

Efter Redaktionens Slutning har Ratifikationen af Fredstraktaten fundet Sted fra tysk Side og vor Krigs-Handelsoverenskomst er dermed bortfaldet. En Del af nedenstaaende Bekendtgørelser faar da kun historisk Interesse.

Bortfald af individuelle Garantierklæringer.

Ifølge Meddelelse fra den herværende interallierede Komité er individuelle Garantierklæringer for Import til Danmark af Varer fra de andre to skandinaviske Lande eller iøvrigt fra andre ikke-fjendtlige Lande bortfaldet.

Industriraadets Udgifter under Krigen.

Ved et nylig stedfundet Møde i Industriforeningens Repræsentantskab oplyste Foreningens Formand, Ingeniør Alex. Foss under Forelæggelsen af Budgettet for det kommende Regnskabsaar, at Industriraadets samlede Udgifter i den forløbne Krigsperiode har andraget ca. $1^1/_2$ Million Kroner, der er medgaaet til Opretholdelsen af Industriraadets Kontor her i Byen samt til de i Forbindelse med Grosserer-Societetets Komité i London, Berlin og Washington under Krigen oprettede Kontorer. Ingeniør Foss bragte i denne Forbindelse en Tak til den danske Industri for den Forstaaelse og Offervillighed, der var udvist, idet de fornødne Indtægter var fremkomne som frivillige Bidrag, der var betalt som Gebyrer af de Industridrivende for Bistandsydelser fra Industriraadets Side.

Danske Interesser i Ungarn.

Paa Foranledning af en Henstilling fra Handelsministeriet anmoder Grosserer-Societetets Komité og og Industriraadet om, at danske Personer og Selskaber, der ejer Ejendom eller andre Værdier i Ungarn, indgiver Fortegnelse herover til en af de paagældende Organisationer.

Indberetningen bedes indsendt enten til Grosserer-Societetets Komité, Børsbygningen, Kjøbenhavn K, eller til Industriraadet, V. Boulevard 18, Kjøbenhavn B.

Toldafgifter i Norge.

Opmærksomheden henledes paa, at der i Erhvervenes Fællesudvalgs Sekretariat henligger til Gennemsyn et Eksemplar af Norges Stortingsproposition Nr. 5, 1919, om Toldafgifter fra 1. Juli 1919.

Varehandelen og Eksporten.

Efter at den danske Regering overfor de associerede Regeringer har afgivet en Generalgaranti vedrørende de Varer, der allerede er importeret eller maatte blive importeret her til Landet, og efter at de

associerede Regeringer har meddelt, at de af Organisationerne udstedte individuelle Garantierklæringer ikke fremtidig kræves for, at Varer vil kunne afskibes til Danmark, har Grosserer-Societetets Komité og Industriraadet fra og med 25. Juni d. A., ophørt med Udstedelsen af disse Erklæringer.

Fra samme Tidsspunkt vil det heller *ikke* være nødvendigt, at der ved Omsætning her i Landet *kræves* afgivet den hidtil anvendte *Køber- (General-) Erklæring*, ligesom den Importørerne paahvilende Forpligtelse til overfor Organisationerne at *indberette Ankomsten af Varer* samtidig *bortfalder*.

Man henleder dog Opmærksomheden paa, at disse Lettelser i Handelssamkvemmet ikke er ensbetydende med, at der *ikke* paahviler Varen nogen Art Klausul, for saa vidt som de i Henhold til den af Regeringen afgivne Garanti kun vil kunne udføres, saafremt saadan Udførsel er hjemlet ved Aftalerne med de associerede Regeringer.

Til at bistaa Regeringen ved Kontrollen med, at en eventuel begæret Udførselstilladelse vil kunne gives i Overensstemmelse med de bestaaende Overenskomster og Aftaler, vil Grosserer-Societetets Komité og Industriraadet som hidtil yde sin Medvirkning.

Som det fremgaar af den af Justitsministeriet under 26. f. M. offentliggjorte Bekendtgørelse vil til Fremme af Forretningsgangen fremtidig alle Ansøgninger om Dispensation fra de gældende Udførselsforbud, stilede til Justitsministeriet, være at indsende direkte til *Grosserer-Societetets og Industriraadets Fællesudvalg for Dispensationssager, V. Boulevard 18, Kjøbenhavn*, for saa vidt som det drejer sig om importerede Varer eller Fabrikata af saadanne. Efter foretagen Behandling fremsender Dispensationsudvalget Ansøgningerne fra Industriraadets Medlemmer samt fra andre Industridrivende og Virksomheder af haandværksmæssig Karakter i samme Omfang som hidtil til Industriraadet, medens alle andre Ansøgninger af Udvalget fremsendes til Grosserer-Societetets Komité for eventuel Udstedelse af Udførselsattest.

Naar Udførselsattest eventuelt er udstedt, videresender Organisationerne, efter at de fastsatte Gebyrer er betalt, Sagen til Justitsministeriet til endelig Afgørelse.

Særlige trykte Blanketter (Formular No. 400 for Varer, der agtes genudført i samme Stand som den, hvori indført hertil Landet, og Formular No. 401 for Varer, der er fabrikeret her i Landet) *vil fremtidig være at anvende.* — Disse Blanketter, hvis forreste Blad er Ansøgningen til Justitsministeriet, medens det bageste Blad er Ansøgningen til paagældende Organisation, vil ved Gennemskrift (saavidt muligt med Skrivemaskine) kunne udfyldes samtidig og vil i sammenhængende Stand altsaa være at indsende til forannævnte Dispensationsudvalg.

De forannævnte Blanketter faas henholdsvis hos H. H. Thieles Bogtrykkeri, Valkendorffsgade 7, og hos Nielsen & Lydiches Bogtrykkeri, Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn.

Eksport til Finland.

Industriraadet meddeler, at der ved Ansøgninger om Eksporttilladelse til Finland maa gives Oplysninger om:

1) Navn og Adresse paa den virkelige Eksportør i Danmark,
2) Navn og Adresse paa Modtageren (Køberen) i Finland,
3) Nummeret paa det Importcertifikat, der er udstedt af Inter-Allied Trade Committee i Finland (*ikke* den finske Regerings Importnummer),
4) Varernes Kvantitet opgivet i samme Vægt og Maal som den finske Importør har brugt i sin Ansøgning,
5) Forsendelsens Værdi i samme Møntart som den finske Importør har opgivet.

Udførsel af farmaceutiske Produkter.

Industriraadet meddeler, at Andragender om Udførsel af saadanne farmaceutiske Produkter til Medicinalbrug eller til Fremstilling af Apotekervarer, som for Tiden ikke kan tilvejebringes i Tyskland, vil kunne indsendes til Industriraadet, som efter Forhandling med de herværende allierede og associerede Magters Repræsentanter eventuelt vil udstede den fornødne Udførselsattest.

Man undlader dog ikke at tilføje, at det vil være nødvendigt ogsaa at indhente Justitsministeriets Udførselstilladelse, forsaavidt der er udstedt Udførselsforbud for de paagældende Varer.

Transit fra Schweiz gennem Tyskland.

Ifølge Meddelelse fra Udenrigsministeriet vil Transit for alle Varer med Undtagelse af Levnedsmidler fra Schweiz gennem Tyskland til neutrale Lande og omvendt nu kunne ske uden foregaaende Transitbevilling.

Udførselstilladelse fra England.

Ifølge Meddelelse i »The Board of Trade Journal« af 19. f. M. er der udstedt generel Udførselstilladelse for »Upper Leather« og »Fibre Flax Seed for Sowing«.

Postforbindelsen mellem Danmark, Island og Færøerne.

Ifølge Meddelelse til Udenrigsministeriet fra det herværende britiske Gesandtskab er alle Indskrænk-

ninger m. H. t. Postforbindelsen mellem Danmark, Island og Færoerne nu ophævet.

Eksporten efter Blokadens Ophævelse.

Ifølge Meddelelse fra Grosserersocietetets og Industriraadets Fællesudvalg for Dispensationssager vil som Følge af Blokadens Ophævelse *Andragender om Udførselstilladelse* fremtidig være at indsende til Dispensationsudvalget, Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn P, og paa Blanketter Nr. 403 eller 404 for henholdsvis importerede Varer og Varer af dansk Fabrikat (faas hos Nielsen & Lydiche, Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B).

Der vil herefter i saadanne Tilfælde, hvor Andragendet efter Behandling anbefales, af Udvalget blive udstedt en *Udførselserklæring*, der tilstilles Justitsministeriet efter at være indløst af Andrageren med det forskriftsmæssige Gebyr af 1 pro mille af Salgsværdien, Minimum 2 Kr., hvilket Gebyr erlægges sammen med Ansogningens Indlevering.

Ophævelse af de britiske Myndigheders Censorat.

Ifølge telegrafisk Indberetning fra Gesandtskabet i London til Udenrigsministeriet er de britiske Myndigheders Censorat af postal Korrespondance nu ophævet.

Danish Trade Office i Washington.

Gosserer-Societetets Komité og Industriraadet meddeler, at Danish Trade Office i Washington er ophævet fra og med den 3. ds.

Italienske Sortelister ophæves.

Fra det kgl. Gesandtskab i Rom er til Udenrigsministeriet indgaaet en Indberetning, hvorefter alle Lister over Personer og Firmaer, med hvilke Handel er forbudt, nu er ophævet.

Eksport-Licenser fra Amerika.

Opmærksomheden henledes paa, at der i Industriraadets Sekretariat henligger til Gennemsyn Fortegnelse over Varepartier, for hvilke War Trade Board, Washington, har udstedt Eksport-Licenser fra 16.—19. Maj d. A.

Særlige Forpligtelser.

Ifølge Underretning fra vedkommende Myndigheder maa Firmaer, som til de allierede og associerede Regeringer har afgivet særlige Forpligtelseserklæringer vedrørende Indskrænkninger i Forretningsførelsen i Almindelighed eller paa særlige Omraader, anses som fritagne for saadanne særlige Forpligtelser.

Ophør af britisk Censur over amerikansk Post.

Ifølge Meddelelse fra Udenrigsministeriet vil Posten fra De Forenede Stater til ikke fjendtlige Lande i Europa og vice versa efter den 20. Juni ikke længere blive undersogt af den britiske Censur.

Amerikanske Forretninger paa Europa.

Opmærksomheden henledes paa, at der til Gennemsyn i Industriraadet henligger et fra Udenrigsministeriet modtaget Hefte fra »The Guaranty Trust Company of New York« betitlet »How business with Foreign Countries is financed«.

Eksport af Fødevarer til Letland m. m.

Industriraadet meddeler, at Andragender om Udforsel af Fødevarer til Letland (Latvia) og Lithauen vil kunne indsendes til Industriraadet, som efter Forhandlinger med de herværende allierede og associerede Magters Repræsentanter eventuelt vil udstede den fornødne Udførselsattest.

Man undlader dog ikke at tilføje, at det vil være nødvendigt ogsaa at indhente Justitsministeriets Udførselstilladelse, forsaavidt der er udstedt Udførselsforbud for de paagældende Varer.

Englands Handel paa Tyskland.

Ifølge Bekendtgørelse i »The London Gazette« af 10. f. M. er der udstedt en generel License for alle Personer, der bor eller driver Forretning i det Forenede Kongerige til at købe, importere og falbyde Varer, der ejes af Personer eller Selskaber, der bor eller driver Forretning i Tyskland, og som ved Krigens Udbrud var ombord paa fjendtlige Skibe, der blev overleverede til de allierede og associerede Regeringer.

Englands Handel paa fjendtlige Lande.

Ifølge en Bekendtgorelse i »The London Gazette« for den 6. f. M. er der udstedt en offentlig Bekendtgørelse i England, hvorefter det er tilladt, at Personer, der bor eller driver Forretning i det Forenede Kongerige, aabner Krediter paa Personers eller Selskabers Vegne i fjendtlige Lande.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)

TIDSSKRIFT FOR
INDUSTRI
UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 15 1. AUGUST 1919

Englands Kulproduktion og Kuleksport.

Nationaliseringen af Kulminerne.

(Anden Artikel.)

Maaske lyder det lidt paradoksalt, men jeg turde næsten vove den Bemærkning, at det er vanskeligt at sige, hvilket Spørgsmaal der i Øjeblikket optager Englænderne mest, Fredens Undertegnelse eller Nationaliseringen af Kulminerne. Med Hensyn til Freden er enhver Englænder gennemtrængt af den inderlige Overbevisning, at Tyskerne, selv om de undertegner, vil bruge alle Midler til at undgaa at opfylde Fredsbetingelserne, saa at selve Formaliteten med at underskrive i Virkeligheden er af ret underordnet Betydning. Sikkert er det i hvert Fald, at Kulkommissionens Afgivelse af Rapporter med Hensyn til Spørgsmaalet om Kulminernes Nationalisering har vakt det allerstørste Røre.

Jeg vedlægger 3 Parliamentary Papers, der gengiver de 4 afgivne Rapporter in extenso. (Disse ligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat).

Den første Rapport er kun undertegnet af Kommissionens Formand, Mr. *Justice Sankey*. Han anbefaler

1) at Staten straks skal erhverve Ejendomsretten til den Jord, i hvilken Kulminerne findes (the coal royalties), og at der til Jordejerne skal betales »fair and just« Erstatning,

2) at Staten skal overtage Driften af Kulminerne og

3) at der for hver Mine skal oprettes et Local Mining Council, der skal bestaa af Driftslederen, Underdriftslederen og den kommercielle Leder, medens 4 Medlemmer skal vælges ved Afstemning af Arbejderne, og de resterende 3 Medlemmer skal udnævnes af The District Mining Council. England deles i 14 Distrikter, og for hvert Distrikt oprettes et District Mining Council, der skal bestaa af en Formand og Viceformand, udnævnte af Minister of Mines samt 12 andre Medlemmer: 4 Medlemmer valgte efter almindelig Afstemning af Arbejderne, 4 Repræsentanter for Forbrugerne (af hvilke i Jern og Staaldistrikter i det mindste 2 skal repræsentere Jern og Staalindustrien, og i Kystdistrikter i det mindste 2 skal repræsentere Kuleksportørerne), 2 Repræsentanter for den tekniske Side af Industrien, og 2 Repræsentanter for den kommercielle Side. Overordnet the District Mining Councils skal findes et National Mining Council, der skal sammensættes af Medlemmer af District Councils, og give Minister of Mines Raad med Hensyn til alle Spørgsmaal vedrørende Kulindustrien. Et staaende Udvalg paa 18 Medlemmer skal møde regelmæssigt for at overvaage District Mining Councils Dispositioner. Minister of Mines skal sidde i og være ansvarlig overfor Parlamentet. Han skal tillige være Chairman for the National Mining Council.

4) Nærmere Regler gives med Hensyn til Vanskeliggørelse af Adgangen til at strejke, den finansielle Styrelse, Offentliggørelse af Regnskaber vedrørende denne, Forholdsregler til Varetagelse af Arbejdernes Beskyttelse under Arbejdet, Sundhedstilstandene, Økonomi i Driften, Adgangen for de militære Myndigheder til at sikre sig Kul, samt med Hensyn til Kuleksporten.

Den anden Rapport er afgivet af 6 socialistiske Medlemmer, Mr. *Robert Smillie*, Mr. *Frank Hodges*, Mr. *Herbert Smith*, Sir *Leo Chiozza Money*, Mr. *R. H. Tawney* og Mr. *Sidney Webb*. Denne Rapport slutter sig i alt væsentligt til Formandens, men udtrykker dog Ønsket om en fyldigere Repræsentation for Arbejderne i District og National Councils og kan ikke godkende Formandens Indstilling med Hensyn til Adgangen til Strejke, idet Bestemmelserne i Formandens Rapport kan føre til, at der ved Lov, uden Arbejdernes Samtykke, vil kunne blive oprettet en særlig Slags Arbejdskontrakt, hvilket de nævnte 6 Medlemmer ikke finder ønskeligt. Medens Formanden mener, at Koks- og Biprodukt-Industrien skulde falde udenfor Nationaliseringen, ønsker de socialistiske Repræsentanter denne medtaget. Det mest interessante i denne Rapport er dog, at *Arbejdernes Repræsentanter, Smillie, Hodges og Smith mener, at der ingen Erstatning bør gives til Jordejerne for Afstaaelsen af deres Royalties.* De smaa Jordejere, der herved vilde miste Midlerne til at opretholde Livet, skulde man dog »af Medlidenhed« kunne give nogen Godtgørelse (grant compassionate allowances).

Den tredie Rapport er undertegnet af Sir *Adam Nimmo*, Mr. *R. W. Cooper* og Mr. *Evan Williams* (Repræsentanter for Mineejerne), samt af Mr. *A. Balfour* og Sir *Allan Smith* (2 af de 3 uafhængige Repræsentanter fra andre Industrier). Hovedpunkterne i deres Indstilling er følgende:

1) de anbefaler Statens Overtagelse af Ejendomsretten til Kullene, men

2) de modsætter sig paa det bestemteste, at Bearbejdelsen af Minerne skal overgaa til Staten,

3) medens de er overbeviste om, at Minedriften kun kan foretages af private Selskaber, er de paa ingen Maade blinde for de forskellige Ulemper, der klæber ved det nuværende System, og anbefaler derfor Nedsættelsen af Pit Committee (Grube-Raad), District Councils og et National Council, alle sammensatte af Repræsentanter for Mineejerne og Minearbejderne.

Den fjerde Rapport er kun undertegnet af Sir *Arthur Duckham* (den tredie uafhængige Repræsentant for andre Industrier). Han slutter sig nærmest til den foregaaende Rapport, idet han mener, at medens Staten bør overtage Ejendomsretten til Gruberettighederne, bør Grubedriften være privat. Helt selvstændigt er hans Forslag om, at England skulde deles i et Antal Distrikter, saaledes at alle Grubekompagnierne i hvert Distrikt skulde sammensmeltes til eet Selskab og administreres under eet, idet han derved ser den mest praktiske Mulighed for at undgaa den utrolige Mængde Spild af Arbejdskraft, daarlig Ordning af Transportforholdene, etc., hvis Eksistens anerkendes fra alle Sider.

Naar man forsøger at danne sig et Overblik over Ligheder og Forskelligheder mellem de forskellige Rapporter, bliver man straks opmærksom paa det Faktum, at samtlige 13 Medlemmer af Kommissionen er enige om, at Ejendomsretten til Grunden, i hvilken Gruberne findes, skal overtages af Staten, og at denne skal være eneberettiget til at drive, henholdsvis bortforpagte Kulminerne. Man kunde jo være smaalig nok til straks at pege paa den Kendsgerning, at Jordejerne slet ikke har været repræsenterede i Kommissionen, men Sandheden er dog vistnok den, at der her i Landet hersker almindelig Enighed om, at Kulminedriften er af saa gennemgribende Betydning for Industrien, Hjemmenes Forsyning og Eksporten, at Samfundet maa hævde, at det ikke kan overlades til de enkelte Jordejeres Forgodtbefindende, om de vil bortforpagte deres Kulminer eller maaske foretrække at lade dem være ubenyttede, saafremt de ikke kan opnaa en tilstrækkelig Lejeafgift.

Som jeg berørte i min forrige Korrespondance, var der i Arbejderkredse Stemning for, at der ikke skulde gives Erstatning for Ekspropriationen af Minerettighederne, og det har i Virkeligheden ogsaa vist sig, at de 3 Repræsentanter for Minearbejderne har givet en Indstilling i Overensstemmelse hermed. Mr. *Smillie*, Mr. *Hodges* og Mr. *Herbert Smith* er forholdsvis intelligente Mennesker, men at deres Synspunkter ikke bunder i nogen speciel teoretisk Betragtning, der kunde forsvares som saadan, ser man af deres rent ud pudsige Forslag om, at man »af Medlidenhed« skulde give Smaajordejerne Erstatning, medens de store havde godt af at lide et Tab. De socialistiske Nationaløkonomer i Kommissionen, af hvilke jeg særlig maa fremhæve Lederen af The Fabian Society, Mr. *Sidney Webb*, har ikke ment at kunne give Arbejdernes Forslag deres Tilslutning.

Medens saaledes alle er enige om, at Staten overtager Minerettighederne (se her navnlig Formandens interessante Redegørelse om dette Punkt) er der med Hensyn til Statens Overtagelse af

Minedriften en afgjort Meningsforskel mellem Formanden og de socialistiske Repræsentanter paa den ene Side og de Industridrivendes Repræsentanter paa den anden Side.

Mineejernes Udtalelser om dette Spørgsmaal maa sikkert anses for et af de vægtigste Indlæg i Diskussionen. De hævder, *at der for Kommissionen ikke foreligger nogensomhelst Oplysninger, der blot gør det sandsynligt, at Statsdriften vil skaffe større Produktion og lavere Priser end Privatdriften.* De uheldige Forhold, der har sin Aarsag i, at Kulproduktionen er fordelt paa saa umaadelig mange Hænder, vil efter deres Mening kunne afhjælpes ved ganske almindelige regulerende, lovgivende Foranstaltninger. Sporgsmaalet om Opførelse af nye Arbejderboliger og Forbedringer af de gamle bliver nu sikkert løst netop ad denne Vej.

Det kan ikke nægtes, at *Boligforholdene* i Kulindustrien mange Steder er ganske overordentlig vanskelige. Nedenfor meddeles nogle Procenter, der viser Antallet af Personer, som deler Værelse med mere end een Person. Til Sammenligning med Gennemsnittet for hele England og Wales anføres specielle Mineegne og Minebyer indenfor disse:

Hele England og Wales	9,1	pCt.
Grevskabet Durham	28,5	»
Grevskabet Northumberland	28,7	»
Annfieldplain (Durham)	41,4	»
Leadgate (Durham)	43,6	»
Ashington (Durham)	32,2	»

I Skotland er Forholdene meget værre.

I Byen Hamilton, Lanarkshire, bor 27 000 af 38 000 Indbyggere i Huse med et eller to Værelser.

I Minebyen Wishaw bor 2768 Personer flere end 5 i et Værelse, 123 flere end 6, 510 flere end 7 og 190 flere end 8 i et Værelse.

Et andet vigtigt Spørgsmaal er *Transportspørgsmaalet.* Jernbanevognene ejes for Størstedelen af Mineselskaberne. De maa returneres tomme til de Gruber, til hvilke de hører, og det er af Jernbanesagkyndige godtgjort, at det halve af den Tid, i hvilken en Privatvogn løber, løber den i tom Tilstand. Der findes henimod 700 000 private Vogne, og alene den Omstændighed, at hver Vogn skal rangeres for sig en Mængde Gange, medfører et stort Tab af Tid og Arbejdskraft. Der skulde efter en Sagkyndigs Udtalelse være 35 pCt. flere Vogne i Brug end nødvendigt. Naar samtidig Minearbejderne hævder, at Grunden til det aftagende Udbytte er den, at de ikke kan faa Vogne til at føre Kullene bort, (medens Mineejerne derimod hævder, at Arbejderne ikke gider bestille noget og med Vilje har sat Produktionen ned for senere at kunne bevise, at de kan producere ligesaa meget i den kortere Arbejdstid som i den længere) maa det indrømmes, at dette Spørgsmaal er af stor Betydning, og det er forstaaeligt, at det har været et af de vægtigste Momenter, som har været bestemmende for Mr. Justice Sankeys Stilling til Nationaliseringen. Sir Otto Duckham mener at kunne løse ogsaa dette Spørgsmaal ved sit Forslag om Distriktgrubeselskaber, altsaa Koncentration.

Offentliggørelsen af Kommissionens Indstillinger har navnlig kaldt Industrien frem til Protest. Forrest i Rækken er selvfølgelig Kulmineejerne, hvis Fører er Lord *Gathford* (tidligere Mr. Pease), men ogsaa de øvrige Industridrivende er alvorligt bekymrede. De er klare over, at Statsdriften vil betyde endnu højere Priser, som vil kunne virke odelæggende paa hele den britiske Industris Konkurrencedygtighed, og de mener, at Nationaliseringen af Kulminerne kun er det første Skridt i Retning af Nationalisering af en Mængde andre Industrier. Interessant er det ogsaa at studere Avisernes Holdning, der i Virkeligheden betegner noget af et Stemningsomslag. De aabner villigt deres Spalter for Indlæg *mod* Nationaliseringen, og der er ingen Tvivl om, at den almindelige Mening fra Dag til Dag bliver mere og mere i Disfavør af Nationaliseringen. Med den nuværende Sammensætning af Parlamentet vil der sikkert ikke være store Chancer for at faa den gennemført. Nylig talte Mr. *Frank Hodges* paa et Møde i Blackpool og spurgte Forsamlingen, hvad den havde tænkt at gøre, hvis Parlamentet ikke vedtog Nationaliseringen. Straks raabte Forsamlingen: »Direct action« og »A general strike«. Mr. Hodges, som udmærket forstaar at faa en Forsamling med sig, sagde derpaa, at man burde i Forvejen faa bestemt, hvilken Kampagne, man vilde føre. Ved denne Lejlighed, som ved Arbejderpartiets Møde i Slutningen af Juni var det Mr. *Arthur Henderson*, der maatte gyde Olie paa de oprørte Bølger. Han advarede mod at undervurdere Muligheden for at naa Maalet ad politisk Vej, og mod at benytte ikke-konstitutionelle Fremgangsmaader.

Nogle Bemærkninger om *Nationaliseringens*

Indflydelse paa Kuleksporten turde have særlig Interesse for danske Læsere. Under Afhøringerne for Kulkommissionen er det gentagne Gange fremhævet som en af Nationaliseringens Fordele, at Staten vilde være i Stand til at opnaa en bedre Eksportpris end de private Eksportører. Dette finder da ogsaa sit Udtryk i Formandens Rapport, Kapitel 4, Paragraf XXIV, der lyder som følger:

»The export trade in coal has greatly increased, and the system of competition between many private colliery owners and exporters to obtain orders frequently prevents the industry getting the full value for the article«.

Med andre Ord, *hvis hidtil Eksportprisen for Kul ikke har været ansat fuldtud efter Reglerne for Monopolprisens Fastsættelse, vil man kunne vente sig et alvorligt Forsøg i denne Retning, hvis Nationaliseringen gennemføres.* Formandens Udtalelser ser ret uskyldige ud, men er i Virkeligheden ikke til at tage Fejl af. »Full value« er Monopolprisen, der kun begrænses ved Hensynet til andre Landes Konkurrence, og som, hvis denne helt eller delvis udebliver, bliver den Pris, som man kan faa Modtagerlandet til at betale for overhovedet at faa Kul. Det eneste prisnedsættende Moment vilde i saa Tilfælde blive Nødvendigheden af at skulle placere et vist Eksportkvantum. I samme Grad denne Nødvendighed ikke er til Stede (og alt synes jo at tyde paa, at Kuleksporten vil blive meget ringe) kan Eksportlandet forhøje sine Priser, og et Land som Danmark vilde blive nødt til at betale den forlangte Pris.

Man maa formentlig sætte sit Haab til, at Tyskland og U. S. A. vil gøre alt for at undersælge England. Der vil i alle Tilfælde være al mulig Anledning til med den største Opmærksomhed at følge Udviklingen i de tre Landes Kulpolitik.

(Se ogsaa i Anledning af disse Bemærkninger de andetsteds i dette Hefte gengivne Bestemmelser i Fredstraktaten vedrørende Tysklands Kulleverancer til Ententelandene. — *Red.*)

❁ ❁ ❁

Nogle Bemærkninger om Arbejdsforholdene i England.

Fra vor særlige Londoner-Korrespondent.

I Tilslutning til Artiklerne om det engelske Kulproblem har vor Korrespondent i London sendt os følgende Bemærkninger vedrørende de i Øjeblikket saa aktuelle engelske Arbejdsforhold:

Det er med ret stor Betænkelighed, at jeg drister mig til at skrive om ovenstaaende Emne, da et virkeligt Kendskab kun erhverves ved et ret langvarigt Studium. Skulde jeg imidlertid have Uret i en Del af mine Konklusioner, bliver der dog altid tilbage visse Positiviteter, som i sig selv kunde være af Interesse.

Det er mit Indtryk, at England tidligere maa have arbejdet under ganske overordentlig gunstige Vilkaar, navnlig fordi Adgangen til Raamaterialerne har været saa overordentlig let, og Forbindelserne saa godt indarbejdede.

Englænderne har ikke været nødt til forceret Arbejde, hverken legemligt eller aandeligt, og dette har i Virkeligheden haft til Følge, at Gennemsnitsenglænderen arbejder under kort Tid i Ro og Mag.

Den saaledes medfødte Tilbøjelighed hertil støttes for Tiden selvfølgelig af den Bevægelse, der gaar over hele Verden for at opnaa bedre sociale Kaar for den arbejdende Mand, højere Løn og kortere Arbejdstid, altsammen paa et Tidspunkt, hvor man skulde tro, at det vilde være nødvendigt at anstrenge alle Kræfter for at erstatte de umaadelige Tab, Samfundsproduktionen har lidt baade i Henseende til Spild af Materialer og Ødelæggelse af Produktionsmidler.

Den engelske Forretningsmand tager ind fra Landet ved 10—11 Tiden og forlader sit Kontor igen ved 4—5 Tiden. I Mellemtiden har han anvendt en Timestid paa Lunch. Selvfølgelig gælder dette ikke alle — ogsaa det mest energiske Arbejde kendes ved Siden af.

Arbejdet i Fabrikerne begynder først ved 8—9 Tiden, og det underordnede Kontorpersonale begynder sjeldent Arbejdet før Kl. 9½—10. Englænderne overholder omhyggeligt deres weekends og holidays, og Trangen til at deltage i Forlystelseslivet er sikkert ikke mindre end i Danmark.

Den engelske Arbejderbevægelse synes i alt væsenligt at have samme Karakter som den danske. De syndikalistiske Bestræbelser synes ikke

at have nogen absolut gunstig Jordbund her i England. Stærkest er den blandt Industriens Smertens-Børn, Minearbejderne, der som tidligere nævnt rejser det ene Krav efter det andet. Jeg nævner som Eksempel, at South Wales Miners Federation nylig holdt et Møde i Cardiff, hvor man blandt andet vedtog, at nu skulde Executive Raadet arbejde for at faa indført ensartede Lønningsskalaer for alle Klasser af Arbejderne, baade i og udenfor Minerne. Et Tillæg af $^1/_5$ skulde betales for Eftermiddags- og Natskifter, og Aldersgrænsen for at faa Løn som voksen, skulde reduceres fra 21 Aar indtil 18 Aar for alt Arbejde i og ved Minerne. Foruden de sædvanlige Fridage vilde man forlange 28 Dages Ferie om Aaret, saaledes at man i den Tid oppebar fuld Løn.

Adskillige Delegerede protesterede mod at anbringe £ 50 000 af Sammenslutningens Penge i War Loans paa Grund af Regeringens Indblanding i de russiske Forhold. Spørgsmaalet om at trække Pengene tilbage blev henvist til en særlig Konference.

Jeg havde forleden Dag en Samtale med Mr. Glenday, Lederen af Labour Department i Federation of British Industry. Efter hans Mening er Forholdet mellem Arbejdsgiver og Arbejder i det hele og store godt. Han nævnte hvilken heldig Indflydelse Fællesforeningen af Arbejdsgivere og Arbejdere indenfor de forskellige Fag havde haft paa Resultatet af de Konferencer, der havde været ført til Fastsættelse af Arbejdsløn og Arbejdstid. Han var i og for sig ikke særlig bekymret med Hensyn til Fremtidsudsigterne. Arbejdernes Krav om kortere Arbejdstid mødte ikke ringe Forstaaelse hos de britiske Arbejdsgivere.

Naar Arbejderne i Maskinindustrien for Tiden ønsker Arbejdstiden reduceret til 44 Timer og i Bomuldsindustrien til 40 Timer, mente han, at Kravet vilde have nogle Chancer for at blive gennemført, fordi man havde Indtrykket af, at Produktionen ikke vilde blive synderlig formindsket derved.

Jeg spurgte ham om hans Mening med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt Arbejderne ikke vilde arbejde længere end de stipulerede Antal Timer eller om det gjaldt for dem at tjene mere i Overarbejdspenge. Han svarede, at dette Spørgsmaal var yderst forskelligt for de forskellige Fag og laa for Tiden ganske uklart. Medens der for Eksempel ikke er nogen Tvivl om, at Kulminearbejderne absolut ikke har i Sinde at arbejde mere end de 7 Timer, der er tilsagt dem fra 1. Juli dette Aar, kunde det meget let tænkes, at der vil blive præsteret Overarbejde i andre Industrier. Trade Unions holder foreløbig meget stærkt paa, at der ikke maa gøres Overarbejde, og det tør betragtes som temmelig sikkert, at før alle de hjemvendende Soldater har faaet Beskæftigelse, vil Tendensen gaa i denne Retning. I denne Forbindelse vil jeg nævne, at der hidtil er demobiliseret 2 500 000 Soldater, og heraf er, efter Sir Eric Geddes Udtalelser, kun 400 000 uden Arbejde. Man maa her erindre, at Regeringens Forholdsregler til at bringe Industrien paa Fode for en meget stor Del har været ret drastiske, jfr. de utallige Importforbud, det eneste Middel, hvormed man har kunnet møde den fremmede, navnlig amerikanske Konkurrence, paa vedkommende Omraader.

Da jeg forsigtigt antydede, at det muligvis kunde tænkes, at der vilde fremkomme en vanskelig Situation for den britiske Industri, hvis man fortsatte altfor langt med Hensyn til at give efter for Arbejdernes Krav om højere Lønninger og indskrænket Arbejdstid, udtalte Mr. Glenday, at man selvfølgelig maatte følge Spørgsmaalet med den største Opmærksomhed, men at man dog havde den Trøst, at Forholdene var ens over hele den producerende Verden, ogsaa i Amerika var Arbejdernes Krav paa Dagsordenen, og de vilde blive fremført med stor Styrke i Løbet af den nærmeste Tid.

Der er vist imidlertid ingen Tvivl om, at den britiske Industri vil blive nødt til at tage sig alvorligt sammen for at møde de kommende Tiders Vanskeligheder. Jeg har tidligere berørt Spørgsmaalet om, hvorledes Kulproduktionen i Fremtiden sandsynligvis bliver en ret ringe Indtægtskilde for England, baade fordi den formindskede Eksport bringer langt færre Penge til Landet, og fordi den forhøjede indenlandske Pris vil fordyre Produktionen for de kulforbrugende Industrier. Rapporter fra en Mængde betydelige Firmaer og industrielle Sammenslutninger rundt omkring i Landet viser da ogsaa, at Industrien er i høj Grad bekymret, ligesom Stemningen mod at efterkomme Minearbejdernes overdrevne Krav bliver stærkere og stærkere, men ogsaa i mange andre Industrigrene vil det blive nødvendigt at revidere de afsluttede og under Forhandling værende Arbejdsaftaler.

Hertil kommer den Omstændighed, at den britiske Industri under Krigen vistnok i ret høj Grad har været nødt til at afholde sig fra de nødvendige Forbedringer og Nyanskaffelser. Det er bleven mig fortalt, at mange Industrier tidligere har kunnet konkurrere, skønt deres Anlæg langt fra har været tidssvarende. Det vil utvivlsomt blive nødvendigt i Fremtiden at tage Skeen i en anden Haand.

Jeg vil som en lille Illustration af dette Forhold nævne, at inden jeg forlod Danmark var Priserne paa amerikanske Tin Plates ganske overordentlig høje, medens de nu tilbydes til Konkurrencepriser. Om dette skyldes, at de amerikanske Anlæg i Virkeligheden nu er de engelske overlegne, eller det er et Forsøg paa dumping, skal jeg lade være usagt, men en Kendsgerning er det, at Fabrikanterne af Tin Plates i Wales er i høj Grad foruroligede. Importen af amerikanske Tin Plates til Wales begyndte for nogle Uger siden, og i Erkendelse af den fælles Fare besluttede en Konference af Arbejdsgivere og Arbejdere i Branchen at sende en Delegation til Amerika for at studere de amerikanske Produktionsmetoder.

Saavidt jeg kan se, vil Udviklingen af alle disse Forhold være tvivlsomme, men i alle Tilfælde af største Interesse.

▫▫▫▫▫▫

Fredstraktatens Bestemmelser vedrørende Tysklands Kuleksport.

Af den i Tyskland offentliggjorte officielle Oversættelse af Fredstraktatens franske Originaltekst skal vi her gengive Traktatens Bestemmelser med Hensyn til Tysklands fremtidige Kulleverancer under Artikel 244, Afdeling V.:

§ 1.

Tyskland forpligter sig til paa Anfordring af de undertegnede Signaturmagter i den foreliggende Fredstraktat at levere følgende Mængder af Kul og Kul-Biprodukter.

§ 2.

Tyskland leverer til Frankrig i Løbet af 10 Aar 7 Mill. Tons Kul; yderligere leverer Tyskland til Frankrig hvert Aar saa mange Kul, som udgør Forskellen mellem Aarsproduktionen før Krigen af de Bjergværker i Nordfrankrig, som er ødelagt af Krigen, og Produktionen af Gruberne i disse Distrikter i de følgende Aar. Den vil under de første 5 Aar ikke overskride 20 Mill. Tons aarlig og under de følgende 10 Aar ikke 8 Mill. Tons. Det er en Selvfølge, at de nordfranske Bjergværkers Genopbygning vil blive drevet med al Energi.

§ 3.

Tyskland leverer til Belgien 8 Mill. Tons Kul aarlig gennem 10 Aar.

§ 4.

Tyskland leverer til Italien følgende maksimale Kvanta af Kul:

Juli 1919 til Juni 1920:	$4^1/_2$	Mill.	Tons
— 1920 - — 1921:	6	—	—
— 1921 - — 1922:	$7^1/_2$	—	—
— 1922 - — 1923:	8	—	—
— 1923 - — 1924:	$8^1/_2$	—	—

og i Løbet af de næste 5 Aar $8^1/_2$ Mill. Tons.

Mindst $^2/_3$ af disse Leverancer udføres landværts.

§ 5.

Tyskland leverer Luxemburg, hvis Skadeserstatningskommissionen forlanger det, en aarlig Mængde af Kul, som er lige saa stor som den Mængde tyske Kul, Luxemburg aarlig anvendte før Krigen.

§ 6.

Følgende Priser vil være at betale for disse Kulleverancer i Henhold til de nævnte Fordringer:

a) Leverancer pr. Bane eller Vandvej. Prisen stiller sig som den tyske Pris frit Grube, som de tyske Rigsundersaatter har at betale med Tillæg af Fragten til henholdsvis Frankrigs, Belgiens, Italiens eller Luxemburgs Grænse. Dog maa Prisen ikke overstige Grubeprisen for engelske Eksportkul. Prisen for belgiske Bunkerkul maa ikke overstige Prisen for hollandske Bunkerkul.

Tarifen for Befordring pr. Bane eller pr. Vandvej maa ikke være højere end de laveste Tarifer for tilsvarende Transporter i Tyskland.

b) Leverancer soværts. Prisen er enten den tyske Eksportpris f. o. b. i de tyske Havne eller den engelske Eksportpris f. o. b. i de engelske Havne, i hvert Tilfælde den laveste af begge.

§ 7.

De delagtige allierede og associerede Regeringer kan i Stedet for Kul forlange Leverancer af Hüttekoks, nemlig for 4 Tons Kul 3 Tons Koks.

§ 8.

Tyskland forpligter sig til i 3 Aar efter denne Traktats Ikrafttræden aarlig at levere følgende Produkter til Frankrig og at befordre dem pr. Skinne- eller Vandvej til den franske Grænse:

Benzol	35 000	Tons
Kultjære	50 000	»
svovlsur Ammoniak	30 000	»

Stenkultjæren kan efter den franske Regerings Valg helt eller delvis erstattes i lige Mængder af destillerede Produkter som: lette Olier, tunge Olier, Anthracen, Naphtalin eller Beg.

§ 9.

Prisen for Koks og de andre i § 8 nævnte Produkter skal svare til, hvad Rigsundersaatterne betaler. Alle Betingelser for Forsendelse og Transport til den franske Grænse eller til de tyske Havne skal være de gunstigste, som bydes tyske Rigsundersaatter for de samme Produkter.

§ 10.

Fordringerne i Henhold til de foreliggende Bestemmelser sker ved Skadeserstatningskommissionens Formidling.

Denne har under Udforelse af ovenstaaende Bestemmelser at afgore alle Spørgsmaal med Hensyn til Fremgangsmaaden, Beskaffenhed og Mængden af Leverancerne, Mængden af de Koks, der skal leveres i Stedet for Kul, Frister og Former for Leveringer og Betalinger. Fordringerne, som skal ledsages af hensigtsmæssige Detailfortegnelser, vil være at meddele Tyskland 120 Dage for Terminen for Begyndelsen af Leverancerne, naar det drejer sig om Leverancerne fra 1. Januar 1920, og 30 Dage for Terminen for Leverancerne mellem Datoen for nærværende Traktats Ikrafttræden og 1. Januar 1920. Indtil Tyskland har modtaget de i disse Paragrafer forudsatte Fordringer, vedbliver Bestemmelserne i Protokollen af 25. December 1918 (Bestemmelserne i Artikel VI i Vaabenstilstandstraktaten af 11. November 1918) at være i Kraft. Ønskerne angaaende de i §§ 7 og 8 forudsatte Erstatningsleveringer meddeles den tyske Regering med en nærmere Frist, som Kommissionen anser for tilstrækkelig. Hvis Kommissionen agter det for afgjort, at den fulde Opfyldelse af Fordringerne er egnet til at belaste de tyske industrielle Behov i for høj Grad, kan den forskyde Fordringerne eller erklære dem for ugyldige ligesom regulere Leverancernes Rækkefølge. De Kul, der vil være at levere som Erstatning for de ødelagte Kulbjergværker, gaar forud for alle andre Leveringer.

— — —

(Til disse Betingelser, i Henhold til hvilke der altsaa maksimalt kan baandlægges ca. 43 Mill. Tons Kul aarlig i de nærmeste Aar, vil det have sin Interesse at tilføje, at Tysklands samlede Stenkulproduktion i 1912 androg 177 Mill. Tons og i 1915 146 Mill. Tons, medens den tyske Stenkuleksport i 1913 androg 34,6 Mill. Tons. — *Red.*)

Moderne Lærlingeuddannelse.

Blandt de Forholdsregler, den tyske Industri har truffet i sin egen og Arbejdernes Interesse, er Lærlingenes praktiske og teoretiske Uddannelse uden Tvivl en af de vigtigste. I Stedet for Aar ud og Aar ind at lade Lærlingene forrette et eller andet Arbejde indenfor et nodvendigvis begrænset Virksomhedsomraade, bestræber man sig nu for at uddanne en Stab af skolede, med alle Grene af Virksomheden fortrolige Arbejdere. Saaledes besidder f. Eks. Siemens-Schuckertwerke i Berlin i Firmaets forskellige Værker særlige Lærlingeværksteder, hvor Lærlingene under Opsyn af erfarne, specielt ansatte Mestre faar deres første praktiske Uddannelse.

Lærlingene optages til den 1. April og den 1. Oktober hvert Aar. Ved Ansættelsen tages i forste Række Sønnerne af Firmaets Arbejdere og Embedsmænd i Betragtning; andre kan kun blive optagne i begrænset Udstrækning. I Overensstemmelse med Driftens Mangesidighed uddannes Klejnsmede-, Drejer-, Værktojssmede-, Modelsnedker- og Modellererlærlinge. Da — særlig for Tilvirkningen af Isolationsmateriel — et stort Antal Arbejdersker stadigt beskæftiges i Firmaets Fabriker, har man i den sidste Tid gjort Forsog med Uddannelse af kvindelige Lærlinge, der eventuelt senere skal anvendes som Værkstedsledere og Mestre. Resultaterne i denne Retning har hidtil været ret tilfredsstillende; de kvindelige Lærlinge staar i faglig Henseende ikke tilbage for deres mandlige Kammerater.

Inden Lærlingen antages, bliver hans eller hendes fysiske Duelighed underkastet en Kontrol ved medicinsk Undersogelse af en af Firmaets Læger; forøvrigt forudsættes, at Lærlingen med godt Resultat har gennemgaaet en Folkeskole. Uddannelsen varer 4 Aar; under det første Fjerdingaar, der anses som en Slags Prøvetid, kan Kontrakten fra begge Sider uden videre Formalitet løses. Lærlingenes Uddannelse er for Sønner af Firmaets Arbejdere og Embedsmænd gratis, medens de øvrige maa betale Lærepenge. Disse Bidrag er bestemt for Værkernes Understottelseskasser. Medens de Lærlinge, der skal uddannes som Smede, Mekanikere, Drejere eller Værktøjsmagere, først i nogen Tid maa arbejde i de forskellige Værkers specielle Lærlingeværksteder, indtræder Modellerer- og Modelsnedkerlærlingene umiddelbart i Værkets tilsvarende Afdeling.

I Lærlingeværkstedet gøres Lærlingene efter en metodisk Arbejdsplan fortrolige med alle forekommende Arbejder, der hører til Metal- og Træbearbejdning; i dette Øjemed er Værkstederne blevet forsynet med alle nødvendige Hjælpemidler og Værktojsmaskiner. Opholdet i Lærlingeværkstedet varer, alt efter Lærlingens Fremskridt, 1—1½ Aar, hvorefter han bliver optaget i den af Værkets Afdelinger, der svarer til Lærlingens Specialfag. Her arbejder Lærlingen under Tilsyn af en erfaren Mester enten selvstændig eller sammen med en noget ældre Svend. Under det forste Aar arbejder han gratis, under det andet faar han derimod en Løn af 3 Mark, under det tredje Aar 6 Mark, og under det fjerde Aar 9 Mark om Ugen. Desuden har han i det sidste Aar Lejlighed til ved Deltagelse i Akkordarbejde at tjene ca. 9 Mark pr. Uge.

Under den nu afsluttede Verdenskrig er der for Siemens-Schuckertwerkes Lærlinge blevet indrettet en Fagskole, hvor de faar den nødvendige teoretiske Undervisning og som af Undervisningsministeren er blevet anerkendt som fuldgyldig Erstatning for Kommunernes obligatoriske Fortsættelsesskoler. Lærlingene er nødsagede til under hele Uddannelsestiden at besøge denne Skole. Skolen omfatter 8 Klasser, hver med et halvt Aars Undervisningstid. Fagene er følgende: Modersmaal, Aritmetik, Medborgerlære, Teknologi, Geometri og Algebra, Fysik og Kemi, Bogholderi, Kalkulation og Tegning. De forskellige Fags Forbindelse med Praksis bliver altid i forste Række taget i Betragtning; alle unødvendige, rent teoretiske Øvelser undgaas. For at naa dette ansættes som Lærere pædagogisk uddannede Personer blandt Firmaets Funktionærer, der under Skoletimerne er fri for Tjeneste. Skolens Ledelse varetages hovedsagelig af en

Kreds af Firmaets Ingeniører. Undervisningen er fuldstændig gratis; Undervisningsmaterialet — Bøger, Skrivebøger etc. — leveres til halv Pris. Undervisningstiden er Kl. $7^1/_4$—$11^1/_4$ Form., om Vinteren Kl. 8—12. Lærlingenes Antal er for Øjeblikket omtrent 260.

A. G.

Udvidelse af Industribygningen.

Paa Industriforeningens sidste Repræsentantskabsmøde forelagdes en Plan angaaende forskellige Udvidelser af Industribygningen, der navnlig tager Sigte paa Tilvejebringelsen af Udstillings- og Kongreslokaler m. m.

Planen gaar ud paa at udnytte de to Gaarde, som ligger indenfor det omfangsrige Bygningskompleks, idet der opføres to Sidefløje i Forbindelse med Midterbygningen — Industriforeningens nuværende Udstillingssal — saaledes at der fremkommer flere store Sale, som kan benyttes og udlejes saavel enkeltvis som samlede til Udstillinger, Kongresser, Møder, Foredrag o. l.

Industriforeningens Repræsentantskab stillede sig ved Mødet imødekommende overfor det af Formanden, Ingeniør Foss, paa Bestyrelsens og Byggeudvalgets Vegne fremsatte Forslag og bemyndigede Bestyrelsen og nævnte Udvalg til i Sommerens Løb at arbejde videre paa en nærmere Udformning af Forslaget, saaledes at der engang i Løbet af Efteraaret vil kunne forelægges Repræsentantskabet endelige Planer.

Mindre Meddelelser.

Engelske Regerings-Auktioner.

Fra Danish Trade Office, London, har Industriraadet modtaget en Fortegnelse over automatiske Presser til Fabrikation af Tin m. m., som vil blive bortsolgt ved Auktion af det engelske Ammunitionsministerium. Man forventer hver 14. Dag at modtage en lignende Fortegnelse over de Varer, den engelske Regering hver 14. Dag bortsælger ved Auktion. Saavel disse som den førnævnte Liste vil blive fremlagte til Gennemsyn i Industriraadets Ekspedition.

Handelsbalancen.

Handelsstatistiken for Maj Maaned foreligger nu og udviser en Indførselsværdi af 186 Mill. Kr. og en Udførselsværdi af 61 Mill. Kr., d. v. s. et Underskud af 125 Mill. Kr. i vor Disfavor. I April Maaned var Differencen ca. 140 Mill. Kr., saaledes at der er en lille Bedring til Stede, men Tallene er dog stadig yderst alvorlige og maner til Forsigtighed. I Maanederne Januar—Maj er det samlede Underskud i vor Handelsomsætning 530 Mill. Kr., idet Importen androg 734 Mill. Kr. og Eksporten 204 Mill. Kr., altsaa mere end $^1/_2$ Milliard Kroners Underskud i Løbet af 5 Maaneder.

Mineralske Olier i England.

»Times« har af og til bragt Meddelelser om de omfattende Olieboringer, der for Tiden finder Sted i Derbyshire i England. Der bores Dag og Nat, og Resultaterne, som maa vise sig i en nær Fremtid, imødeses med de største Forventninger. Det er givet, at i alt Fald 2 af de 7 Borehuller indeholder mineralsk Olie, som er af en særlig udmærket Kvalitet, der snarest staar over de almindelig kendte Mærker, men det er dog endnu ikke sikkert, om Boringen vil betale sig. Olieboring er et Lotterispil, og »Times« advarer mod at nære alt for sangvinske Forhaabninger, samtidig med at det dog selv siger, at hvis man er stødt paa nogle af de rigtige Kilder, vil denne Opdagelse kunne maale sig med de største industrielle Opfindelser og betegne en Verdensomvæltning indenfor Industrien, hvis Resultater vil kunne raade Bod paa Krigens Ødelæggelser og give England nye økonomiske Chancer.

Fortrinsvis Befordring i Tyskland af Eksportvarer.

Ifølge tyske Bladmeddelelser, som af Industriraadets Kontor i Berlin er tilsendt Industriraadet, vil Jernbanevogne uden særlig Tilladelse fra Jernbanedirektionen kunne stilles til Raadighed for Eksport af følgende vigtige Varer: Kalisalte, Kul, Koks, Briketter, Kvalitetsstaal, Farvestoffer, farmaceutiske Varer, Porcelæn, Spisesalt og Maskiner. For Eksport af alle andre Varer vil Jernbanevogne kun stilles til Raadighed, naar Tilladelse foreligger fra Jernbanedirektionen og kun saafremt Afsenderen forelægger en »Nødvendighedsattest« (Dringlichkeitsbescheinigung) fra Rigskommissæren for Ud- og Indførselsbevillinger. I denne Attest skal bekræftes, at Udførslen af de i Attesten nævnte Varer har nationaløkonomisk Interesse for Tyskland.

Det bemærkes, at der under Eksportvarer ogsaa falder Forsendelser, der opgives at skulle gaa til en indenlandsk Omladningsplads eller til en Søhavn til Viderebefordring til Udlandet. Hvor det gælder udførselsforbudte Varer maa nu som tidligere — ogsaa naar det gælder de ovenfor nævnte vigtige Eksportvarer — Jernbanevogne kun stilles til Raadighed til Udlandet, naar der foreligger Eksporttilladelse fra Rigskommissæren for Eksport og Import. Denne Rigskommissær er i stadig Føling med Generaldirektoratet for Trafikvæsenet og prøver, inden den nævnte »Nødvendighedsattest« udstedes, om de paagældende Forsendelser er ønskelige set fra et trafikmæssigt Synspunkt.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 16 15. AUGUST 1919

Er en Toldrevision nødvendig?

Fra anset Side i vor Industri har vi modtaget følgende:

Den voldsomme Forringelse af Pengenes Værdi, som Krigen har medført, har naturligt foraarsaget, at alle Toldtarifsatser, der ikke er fastsat efter Værditoldprincipet, i Realiteten i Forhold til de paagældende Varers Værdi er blevet betydeligt forringet. Som Følge deraf er ogsaa de forskellige Staters reelle Indtægt af Toldafgifter sunket tilsvarende. En Regulering bliver da ogsaa paa dette Felt en Nødvendighed.

Den franske Regering har, for at forøge Statens Indtægter og for at værne om det nationale Arbejde, ved et Dekret af 14. Juni d. A. forøget Toldafgiften med et Værditillæg, svingende mellem ca. 10 og 30 pCt. af Værdien. Denne Toldforhøjelse falder sammen med den næsten almindelige Frigivelse af Importen af hidtil indførselsforbudte Varer og med den Lettelse for Handel og Omsætning i det hele, som det i Frankrig som alle Vegne har været nødvendigt at gaa tilbage til for ikke langsomt at strangulere det produktive Næringsliv. Værditoldprincipet, hvis teoretiske Fortrinlighed staar saa klart for alle idealistiske Nationaløkonomer, har som bekendt sine praktiske Vanskeligheder i Gennemførelsen, og allerede den 8. Juli har derfor de franske Ministerier indstillet til Republikens Præsident at gaa over til den almindelige Vægttold. Indstillingen er motiveret ved de kendte Indvendinger mod Værditolden: »den giver Anledning til Bedragerier, den udfordrer Udfærdigelse af Papirer og Nødvendigheden af at give Oplysninger for Afsender og Modtager af Varen, det er tit nødvendigt at tilkalde tekniske Eksperter for at træffe Afgørelse angaaende en Vares Værdi m. m.«

Den 8. Juli er da udstedt et nyt Dekret, der fastsætter en Række Koefficienter for de forskellige Positioner i Toldtarifen. Disse Koefficienter giver multipliceret med Tarifens Satser i den gamle Toldtarif den ny Toldsats. Koefficientens Størrelse ligger for de fleste Varers Vedkommende omkring 2, og der er ikke benyttet højere Koefficient end 3 og ikke lavere end 1.

En Revision af en Toldtarif som den beskrevne har altsaa egentlig kun den Virkning at genindføre normale Toldforhold, saaledes som de var, før Krigen forrykkede alle Værdier, og det nuværende Øjeblik, hvor normale Forhold efterhaanden indtræder, er sikkert det rigtige Øjeblik til at gennemføre disse Forholdsregler. — Herhjemme vil vi faa Anledning til at se dette Spørgsmaal i Øjnene, naar de nye Skattelove er kommet i Orden, og naar Statens Indtægter atter skal forøges som Følge af Udgiftsforøgelsen, der sikkert ikke har naaet Bølgetoppen.

For den danske Industri, der stadig haardere beskattes ved direkte Afgifter, vil der da være Anledning til med Kraft og Vægt at hævde, at Grænsen for de direkte Skatter er naaet, at de tidligere normale Toldværdiforhold atter bør indføres ved en Koefficienttarif, og at der sidst, men ikke mindst maa værnes om vor Produktionsevne. — Det maa staa alle klart, at de meget store Fordringer i Henseende til Udbytte af Arbejde, der nu stilles af saa at sige alle Dele af det arbejdende Folk, kun kan opfyldes, naar Samfundet sætter sig imod, at store Dele af Samfundsproduktionen med kort Varsel kan kastes over Ende, f. Eks. ved Konkurrencen med Lande, hvis Valutaforhold gør en Konkurrence umulig.

Man maa da haabe, at den Tid ikke er fjern, hvor ogsaa vore Arbejdere faar Øjnene op for, at de for at værne Hus og Hjem maa beskæftige sig med Toldpolitik ud fra andre Synspunkter end ved Laan af gulnede og forældede Doktriner.

— — —

Vi giver gerne Plads for dette Indlæg, hvis Synspunkter deles af stedse større Kredse baade i Industri og Haandværk. Hvis der overhovedet skal være nogen Mening i vore Toldforhold, kan en Revision ikke udsættes længe, ikke mindst fordi vi føler os overbeviste om, at vort Produktionsliv allerede i vidt Omfang er kommet op paa Lønninger, hvis Højde aldeles ikke kan honoreres, saafremt Industrien tilmed skal se sig væsentlig ringere stillet i Konkurrencen end før Krigen som Følge af det ovennævnte Problems Konsekvenser. *Red.*

Socialiseringsproblemet i Tyskland.

Fra Troen paa Statsdrift til Selvstyretanken.

Vel nok den mest autoritative Oplysning om Ideen bag Socialiseringen, saaledes som det nuværende tyske Styre tænker sig den, giver den følgende Meddelelse. — Om Regeringens Planer, om Socialiseringskommissionens Arbejde er hidtil intet nøjere og sammenhængende fremkommet; derimod en Række spredte Oplysninger, løsrevne Enkeltheder, som i høj Grad trængte til Udfyldning. Et Forsøg paa at give denne Supplering var det da, naar selve Reichswirtschaftsminister *Wissell*, en af den tyske Fagforeningsbevægelses ledende Mænd, d. 5. Juni for en stor Forsamling, Foreningen af Berliner Købmænd og Industrielle, holdt et Foredrag om Regeringens sociale Planer. Han begyndte med at henvise til, at det nu for stedse er forbi med de indtil 1914 herskende Erhvervsanskuelser, nemlig med det individualistiske, utøjlede Erhvervsliv. Tidens Nød tvinger til en fuldstændig Omformning af dette. Men dermed maa man ikke forstaa, at det, som Regeringen vil, er at bibeholde de under Krigen skabte og som Nødhjælp den Gang uundværlige Tvangsforanstaltninger overfor Erhvervslivet, overfor Produktionen og Forbruget; tværtimod vil den i Stedet for den hidtidige bureaukratiske Organisation søge at skabe en Ordning, der saa vidtgaaende som det er muligt hviler paa *Selvstyret.* Men dette Selvstyre maa være gennemtrængt af social Retssans og hvile paa en planmæssig Indordning af Medbestemmelsesret og Medansvarsfølelse hos enhver af dem, der deltager i Produktionens Proces. Og heroverfor gælder det at faa de flest mulige Kredse indenfor Tyskland til at forstaa, hvor uhyre forarmet Landet nu er, og at kun det mest anspændte Arbejde og en planmæssig Ledelse af hele Produktionen og Erhvervslivet kan føre Folket ud af Forarmelsen. Fremfor alt andet er det da fornødent, for at kunne gennemføre en Nyordning af Erhvervslivet, igen at rejse *Arbejdsglæden.* Dette kan, stadig efter Wissells Mening, kun ske gennem atter at tilvejebringe det inderlige Forhold mellem Arbejderen og hans Arbejde, som især for Industriarbejderen er gaaet tabt. Til at opnaa dette sigtede da ogsaa Ministeriets Forslag om Arbejdernes Deltagelse i Produktionsprocessen ved Indførelsen af Arbejdernes ansvarlige Medarbejde i de nye Organisationer, der skulde lede det enkelte Arbejde i Driftsraad eller Arbejderraad. — Det gælder om at give Arbejderklassen ikke blot politisk Medvirkning og Medansvar for Samfundets Opbygning, men ogsaa rent fagmæssig og arbejdsmæssig Deltagelse og Ansvarsfølelse for Samfundsgrundlaget i Arbejdet.

Ministeren gik saa over til at skildre, hvorledes han tænkte sig den bureaukratiske Ledelse, som alt Erhvervsliv og al Produktion i Krigsaarene havde været omgivet af, erstattet af noget nyt og bedre, der samtidig med at det bevarede visse af de Fordele, der opnaaedes ved Tvangsøkonomien — Indskrænkningen i den utøjlede Individualisme — dog bevarede de Værdier, der er knyttede til Selvstyret, til den enkeltes Frihed til Udfoldelse der, hvor den ikke paa skadelig Vis griber ind over de andres Frihed og Ret. Principerne for denne nye Ordning er i det væsentlige: Selvstyret, men under saa stærkt Hensyn til Fællesarbejdet Erhvervsgrupperne imellem som muligt; og for Staten *kun* Ret til det øverste Opsyn; for Staten er Opgaven at være Ramme, der saa elastisk som mu-

ligt samler og leder Summen af de mange og brogede Arbejdsformer. — Hertil skal først og fremmest foretages en endnu videre Udformning af saavel Arbejdsgivernes som Arbejdernes faglige Organisationer. Der skal som Centralstyrets Organ være et »Reichswirtschaftsrat«, hvori Repræsentanter for disse Arbejdsgivernes og Arbejdstagernes Forbund skal sidde, men desuden ogsaa Repræsentanter for *Forbrugerne*. Hele Produktionen og Erhvervslivet, i hvert Fald det egentlige industrielle, vil saaledes naturligvis blive planmæssig ordnet og bundet — men Wissell tror dog, at der i en saadan Organisation, som den af ham antydede, vil være Mulighed aaben for et vist Kræfternes Spil og for Initiativ og Skaberkraftens Udfoldelse fra Industriledernes Side — ganske anderledes, end om man bevarede det nuværende politimæssig-bureaukratiske Tvangsstyre fra Statens Side overfor hele det økonomiske Liv. Naar Staten kun forbeholdt sig den øverste Opsynsret kunde den enkelte Erhvervsgruppe selv m. H. t. f. Eks. Formen for sin Organisation vælge frit og selvstændigt, finde den Form og den Arbejdsmaade, der passede den bedst. Og Wissell saa ret lyst paa Muligheden af at komme frem ad disse Veje, der jo støtter sig til de Koncentrationsideer, der allerede forinden Krigen rundt i de forskellige Erhverv har gjort sig gældende; og han mente at have faaet sit lyse Syn bekræftet, at have set, at det Industrien selv vilde, til syvende og sidst ikke var i Uoverensstemmelse med det Regeringen tilsigtede; dette havde paa glædelig Maade vist sig under de Forhandlinger, Regeringen havde ført med Repræsentanter for Papirindustrien og den kemiske Industri.

De Synspunkter, der anlægges for disse koncentrerede Erhvervsorganer, selvstyrende, men dog staaende under Statens Overopsyn, er selvfølgelig ikke de samme, der gjaldt for de rent privatøkonomiske, for Karteller og Syndikater: hvor disse udelukkende, eller dog væsentlig havde private Interesser til Formaal, skal de nye have Almeninteresser, Samfundets fælles Hensyn til Formaal. Det nødvendiggøres af Tiden og dens Nød. Men Formerne og Arbejdskaarene vil blive af beslægtet Art, og som Karteller, Syndikater o. l. vil de nye Organer omspænde større eller mindre Erhvervsgrupper. — Et Omraade, hvor en saadan Organisation udadtil og indadtil gør Sammenslutning af Erhvervene under Statens og Samfundets Tilsyn ubetinget nødvendig, er ved al *Indførsel* og *Udførsel;* den hertil fornødne Organisation vil blive formet til en Begyndelse som Udenrigshandels-Centraler efter Krigstidens Mønster, som efterhaanden er tænkt fuldstændigt at gaa over til selvstyrende Organer. Minister Wissell udtalte, at uden nogensomhelst Tvang vil intet ret i Fremtiden kunne gaa; men efterhaanden vilde der vel lade sig finde en organisk Udligning af Interessemodsætningerne. Og som en væsentlig Hjælp dertil regnede man, det vilde bidrage, og ogsaa til Løsning af det, som man almindelig kalder det sociale Spørgsmaal, naar Arbejderen paa medansvarlig Vis kunde gøres delagtig i Arbejdsprocessens Ledelse. —

Drøftelsen af Ministeriets Planer, saavel paa Mødet som senere i den tyske Presse, viste stærkt, hvor uenig man endnu er m. H. t. Socialiseringsplanerne. Der var kun Enighed om eet, nemlig at det for saa vidt var heldigt, man havde faaet en forholdsvis klar og sammenhængende Redegørelse for Hovedlinierne i Regeringens sociale Politik; det havde hidtil kun skadet, at man havde faaet saa lidt at vide, og kun om Detailler.

Fra konservativ og en Del af de liberales Side holdt man paa hurtigst mulig Tilbagevenden til fuldstændig Frihed for Erhvervslivets Udfoldelse og Tillid hertil; fra socialdemokratisk Side, og navnlig fra de meniges Side, er der stærk Kritik af Forslaget for dets formentlige Tilknytning til Fortrustningen, til Syndikater og Karteller. Endelig anføres ogsaa som Modvægt mod den Forhaabning om snarlig Helbredelse for det svækkede tyske Erhvervsliv, hvorpaa Forslaget hviler, at de spartakistisk-kommunistiske Forsøg paa at vække Uro i Arbejderverdenen ikke synes for Alvor at ophøre — og at de med deres egentlige Formaal: en Tilintetgørelse af Kapitalen og dermed al privat Foretagsomhed vil modvirke ethvert Forsøg paa det som Forslaget trods alt dog vidner om: Bestræbelse henimod en Forsoning af Kapital og Arbejde, af Arbejdsgivers og Arbejders Interesser. — —

Hvorledes man end vil stille sig overfor disse Tanker og deres mulige Udførelse i Praksis, hvor store eller hvor smaa man vil regne Mulighederne for at disse Forslag vil blive til Virkelighed; og enten man saa vil regne deres Virkeliggørelse for en Fremgang, der betinger en Udvikling, eller for et Tilbageskridt, der betinger en Nedgang i Forhold til Erhvervslivets og Produktionens Kaar, som de var det i Aarene in-

den Krigen —: der er i hvert Fald stadigvæk det at finde bag disse Forslag og disse Programmer, som betyder en Svingning, og i den rigtige Retning, i den Ideernes Verden, som ligger bagved Realiteternes Verden. Først m. H. t. selve *det sociale Spørgsmaal;* i stigende Grad erkendes det, og fra forskellig Side: det sociale Spørgsmaal er ikke blot et Spørgsmaal om Penge og Penges Værdi, om stigende Løn, om kortere Arbejdstid — men det er et Spørgsmaal først og sidst om Genrejsning af den synkende eller den helt tabte Arbejdsglæde; om Midlerne og Vejene hertil — og det vil jo atter sige til baade den øgede Arbejdsydelse og Produktion til alles Bedste, og til den større Udvikling af Værdier af personlig Art for den enkelte. — Men dernæst er der ogsaa i alle disse Programmer og Forslag at spore noget andet, og ogsaa det tør siges at være af glædelig Art, især naar man tager i Betragtning, netop hvorfra disse Forslag og Ideer stammer — fra *Tyskland* og fra ledende *socialdemokratisk* Side: en synkende Tro paa *Statens* og *Statsmagtens* Velsignelser; det er fra begge disse to Sider, fra tysk og fra socialistisk Side, en ny Tale, der aabenbart bunder i en Tankegang, der er ved at ændre sig, og som har lært adskilligt af Krigens og ikke mindst den statssocialistiske Krigsøkonomis Nederlag. For naar der i Forslagene og Programmerne atter og atter tales om Fællesarbejdet og Sammenslutningens Principer, saa er der altid vedføjet de advarende Ord, der forsikrer om, at dermed tænkes ikke først og fremmest paa Statens bureaukratiske politimæssige Styre — men paa den Udvikling, der maa føres frem til en organisk Form for de frie, arbejdende, men saa forskellige Kræfters Samspil, og i stedse videre og videre Omfang, tilsidst omspændende hele Samfundets Erhvervsgrupper og alle de Arbejdsklasser, der medarbejder heri. Hvor kort eller lang Vejen dertil kan være — om Maalet overhovedet kan naas — det er en Sag for sig; men det er alligevel værd at lægge Mærke til og netop derfra, hvor det nu kommer: at man ikke mere har den gamle Tillid til *Statens* Styre udefra og ovenfra, men forstaar, at man maa bygge paa Arbejdslivets egne Kræfter indefra. *J. R.*

▫▫▫▫▫▫

Amerikansk Konkurrence set med engelske Øjne.

I »Board of Trade Journal« for d. 19. Juni d. A. findes en Artikel om den amerikanske Konkurrence med England paa det danske Marked. Da det kan have Interesse at se, hvorledes denne Konkurrence tager sig ud set med engelske Øjne, skal der i det følgende gives et Uddrag af Artiklen, der sine forskellige Ukorrektheder tiltrods synes særdeles karakteristisk.

Det anføres, at officielle amerikanske Udsendinge, siden Vaabenstilstanden blev sluttet, har været i stærk Aktivitet i Danmark, og de amerikanske Forretningsfolks vidtrækkende Anstrengelser for at erobre det danske Marked har været et almindeligt Samtaleemne mellem Danskerne. I de baltiske Lande, hvor Kurserne er meget ugunstige, eller hvor der praktisk talt ikke findes gangbar Valuta, skal Amerikanerne have optaget Prioriteter i de bedste disponible Sikkerheder — hovedsagelig fast Ejendom — og dernæst aabnet Dollar-Krediter med det Resultat, at praktisk talt kun Varer med Priser i Dollar er sælgelige i disse Lande. Amerikanerne har faaet afsat deres Overskud af Krigsvarer til Lande, der var blottede for alle Slags Varer, til højere Priser, end de kunde have opnaaet under normale Forhold. Uforberedtheden hos andre Nationer, der har lidt mere i Krigen end Amerikanerne, har gjort denne Politik forholdsvis let gennemførlig.

De amerikanske Banker financierer Transaktionerne og indhøster Bankfortjenesten, medens de amerikanske Redere gør Regning paa at tage Fortjenesten ved Transporten af Varerne. Ved at forsyne det udtømte skandinaviske Marked med de Varer, der tiltrænges mest, haaber Amerikanerne at finde et Afsætningssted for en intensiv fremtidig Produktion, naar de har knyttet Forretningsforbindelser og organiseret et Bank- og Transport-System.

Artiklens Forfatter mener ikke, at der under de nuværende Forhold vil være Mulighed for, at Storbritannien kan konkurrere med dette Fremstød fra en Nation, der tæller 120 Millioner; men han mener, at der bør gøres noget for at sikre Storbritannien en passende Andel af det skandinaviske Marked. Han mener, at britiske Banker bør erhverve sig nogle af de bedste Sikkerheder i de baltiske Stater, før Amerikanerne lægger Beslag paa alt, hvad der er værd at have. Den Sterling-Kredit, der mod første Klasses Sikkerhed kunde aabnes, vilde kun blive en Del af den Sum, som Landene senere vilde kunne købe britiske Varer for. De skandinaviske Landes Befolkning har en Forkærlighed for gode, engelske Varer, særlig Uldvarer og Herreklædninger, og saalænge der haves Midler til at betale for dem med, og saalænge de kan leveres lige saa hurtigt som Konkurrenternes, vil der ikke være Grund til Frygt for Konkurrence i disse Brancher.

Med Hensyn til Amerikanernes Erobring af Markedet anføres, at deres Operationer i selve Danmark udføres paa en Maade, der passer til Forholdene i dette Land og adskiller sig fra de Metoder, som an-

vendes i de baltiske Lande. Amerikanerne er i Færd med at gøre Kjøbenhavn til Basis for deres Virksomhed i Nabolandene, deres Forretningsmænd oversvømmer Hotellerne og opkøber eller lejer alle passende Ejendomme til Kontorer og Lagre, saaledes at de kan have deres Repræsentanter og Varer paa Stedet, hvis Kjøbenhavn skulde blive Stabelplads for de baltiske Lande. Danmarks Købeevne menes for Tiden at være stor, hvad Amerikanerne profiterer af i fuldeste Maal. Amerikanske Varer sendes over saa hurtigt som muligt; en 8000 Tons Baad indtræffer hver anden eller hver tredie Uge foruden et Antal mindre Skibe (6 amerikanske Rederiselskaber averterer med snarligt afgaaende Dampere til Kjøbenhavn). Som Følge deraf er Lagrene fyldt, og Havnen meget stærkt blokeret. Skibene maa ligge for Anker i 8 Dage eller mere, før de kan faa tildelt Kajplads. Hjælpeskibene til Finland bliver sendt direkte dertil i Stedet for at blive omladet som tidligere bestemt. Amerikanerne ønsker at have Varerne paa Stedet baade for det lokale Markeds Forsyning og for Fordeling til Tyskland og de baltiske Lande, saa snart Forholdene er gunstige herfor; men det er muligt, at Havnens Blokering vil nøde dem til at ændre deres Dispositioner.

Skønt Amerikanerne har sikret sig Fordelen ved at være begyndt først, mener Forfatteren dog, at det ikke vil være vanskeligt for England at konkurrere med dem i mange Brancher. I Bomulds- og Silkestromper hævder Amerikanerne sig paa Markedet, og deres Tæpper er lige saa gode og billige som de engelske. Ifjor Efteraar og i de første 3 Maaneder af indeværende Aar fik Amerikanerne Forspringet, hvad Leveranceerne angaar, og paa Grund af den stærke Efterspørgsel blev store Mængder af alle Slags Varer placeret i Danmark, for hvilke Ordrer ellers vilde være gaaet til England. Som Eksempel herpaa skal en dansk Forretningsmand have fortalt, at Skjorter, der var betalt og i 2 Aar havde ligget i England, ankom senere end amerikanske Skjorter, hvilket havde til Følge, at han kun havde billige amerikanske Varer at sælge i Foraarssæsonen. Engelske Flipper kunde indtil for ganske nylig ikke faas; men da Leveranceerne nu er forbedrede, har Udsigterne for engelske Firmaer bedret sig. Forfatteren mener i det hele, at det er af største Vigtighed, at England saa hurtigt som muligt afskiber til Danmark de Varer, som Danskerne har Brug for eller foretrækker at købe i England.

M. H. t. de enkelte Varegrupper anfører Artiklens Forfatter, at han fra en af de ledende Mænd i Metalbranchen har modtaget følgende Oplysninger:

Kobber. Her menes det, at Amerikanerne har faaet Forspringet frem for Englænderne ved under Krigen at sælge til senere Levering. De accepterer Ordrer paa ubegrænsede Kvanta til 17 cents pr. lb.

Jern og Staal. Amerikanerne siges at have dækket Danmarks Behov for de kommende 2 Aar, og disse Varer er nu ved at ankomme. Prisen paa de engelske Staalstænger beløber sig til 50 Øre pr. kg cif og paa amerikanske til 34 Øre. Engelske Plader koster 65 pr. kg cif, amerikanske 50 Øre. Engelske Staalskinner 60 Øre pr. kg cif, og amerikanske 32 Øre.

Blikplader. Amerikanske cif-Priser er ca. 20 pCt. billigere end de engelske, hvilket frister Købere, for hvem Prisen spiller en større Rolle end Kvalitet og Udseende.

Den samme Købmand skal have tilføjet, at hvis engelske Fabrikanter vedbliver at citere Priser »under Forbehold af Stigninger af Arbejdsløn eller Raastoffer«, kan England ikke staa sig i Konkurrencen med Amerika i Metalbranchen. Fem eller seks amerikanske Organisationer sender hver Uge Prisliste til danske Købmænd og Forbrugere uden at tage noget Forbehold med Hensyn til Priserne og med Levering af en Del af Ordren inden en Maaned fra Ordrens Modtagelse, Resten procentvis i hver af de følgende Maaneder.

Med Hensyn til Tekstilvarer menes England for de bedre Tekstilvarers og Herreklædningers Vedkommende at kunne regne med en god Afsætning paa det danske Marked, men i Metaller og Metalvarer saavel som i færdige Artikler, som De Forenede Stater kan producere efter en større Maalestok end England, vil det sandsynligvis holde haardt for England at hævde sig paa Markedet. Hvad angaar den tidligere stedfindende Omsætning, menes Amerikanerne at lægge Beslag paa en større Procentdel af Danmarks Købeevne end Storbritannien.

Socialiseringen — En absurd Ide.

En Udtalelse af Lloyd George.

Den engelske Minister, Lloyd George, der jo anses for særdeles radikal i sine sociale Anskuelser, har nylig udtalt sig om Socialiseringsspørgsmaalet til en Komité af engelske og franske Industridrivende. Han ytrede bl. a.:

»Jeg mener, det vilde være en stor Ulykke for vort Land at gøre Ændringer i den privatkapitalistiske Samfundshusholdning netop i disse kritiske Tider. For at erstatte de forfærdelige Milliardtab, som Verdenskrigen har voldt, har vi den største Brug for den private Foretagsomheds stærkeste Initiativ, som alene kan bære Risikoen ved en Virksomhed i stor Skala. Det vilde være Vanvid at udsætte Staten, som bløder af saa mange Saar, for denne Risiko. Dog har jeg min egen Mening om en sund Socialisering. *Jeg vil gøre Staten til Deltager i alle indtægtsgivende og sunde Virksomheder, idet jeg deler Nettofortjenesten med dem, nemlig paa den naturligste Maade af Verden: gennem den høje Indtægtsskat.* Naturligvis maa ikke Omsorgen for Arbejdernes Vel skydes i Baggrunden. Deres Organisationsret gør det jo altid muligt for dem at opnaa den højst mulige Løn, og en sund Arbejderlovgivning — som den vi i England har haft fra lang Tid tilbage — maa sørge for, at samvittighedsløse Udsugere ikke misbruger Arbejderens Arbejdsevne.

Det turde kanske interessere at høre, at den alt overvejende Del af de engelske og amerikanske Arbejdsgivere ikke vil vide af nogen Socialiseringsplan. *De har det rette Syn paa Tingen, naar de mener, at*

Arbejderne ikke bør befatte sig med Omsorgen for en Bedrifts Ledelse, og at Staten aldrig kan drive denne saa godt som den enkelte Forretningsmand. Jeg tror ogsaa, at Socialiseringstanken i de andre Stater snart vil komme til at blive forvist til de absurde Ideers Rige.

Om et Par Aar vil det vise sig, hvor blomstrende den engelske og amerikanske Industri vil være i Sammenligning med de Staters, hvor Foretagsomheden er svinebundet gennem vidtgaaende Socialisering. Det har jo her sin Interesse, at Lenin og Trotzki allerede er ivrig i Færd med at tilbyde driftige Kapitalister i andre Lande saadanne Fordele, som aldrig vilde være bleven tilbudt vore foretagsomme Kapitalister i Zarvældets Tid.«

Lloyd George sluttede sine Bemærkninger med en Forsikring til Komitéen om, at der ikke var det mindste at frygte fra Englands Side, hvad Spørgsmaalet om Socialiseringsplaner angaar.

✻ Fra dansk Industri. ✻

Emissionsmarkedet, der i April og Maj var forholdsvis stille, har til Gengæld i Juni været præget af meget Liv. En Del Udvidelser indenfor Industriselskaber har bidraget hertil. Saaledes er der først og fremmest Grund til at nævne at:

Aarhus Oliefabrik, Aktieselskab, har emitteret for 8 Mill. Kr. nye Aktier til 130 pCt. Derved er Aktiekapitalen vokset fra 16 til 24 Mill. Kr.

Endvidere har *Aktieselskabet Det danske Kulkompagni* fremlagt for $2^3/_4$ Mill. Kr. nye Aktier til 150 pCt.; saaledes at Aktiekapitalen nu har en Størrelse af $8^1/_4$ Mill. Kr.

Aktieselskabet Rud. Kramper & Jørgensen, Horsens, har emitteret for $^1/_2$ Mill. Kr. nye Aktier til Pari. Aktiekapitalen udgjorde inden Udvidelsen 1 Mill. Kr.

Aktieselskabet Nordisk Simplex har fordoblet sin Aktiekapital ved en Emission paa 1 Mill. Kr. til 135 pCt.

Endelig har *The Dominion Belting Co. og Hans Winthers Garverier, Aktieselskab,* emitteret for $^1/_2$ Mill. Kr. nye Aktier, ligeledes til 135 pCt. Derved er Aktiekapitalen vokset fra 1,5 til 2 Mill. Kr.

Mindre Meddelelser.

Danmark.

Den danske Turistforening har udsendt en rigt illustreret Haandbog over Danmark. Baade Billeder og Tekst er særdeles velvalgt og Bogen afhjælper forsaavidt et virkeligt Savn, thi Propagandaliteratur er vi som bekendt ikke vel udstyret med i dette Land. Blot maa vi udtrykke en Beklagelse over, at der blandt de mange Billeder ikke findes eet fra vor Industri. Ved en mulig ny Udgave burde man have Opmærksomheden henledt paa dette Forhold.

Handelsbalancen — En sørgelig Rekord.

Vi meddelte i vort forrige Hefte, at Handelsstatistikens Tal for Maj Maaned viste en om end ringe Bedring i vor Handelsbalance, der jo desværre igennem flere Maaneder har udviklet sig højst uheldig. Beklageligvis er denne Bedring ikke bleven fortsat, idet Tallene for Juni Maaned viser en næsten overvældende Vækst af Underskudet i vor Vareomsætning med Udlandet, idet Indførslen gik op til 273 Millioner Kroner mod en Udførsel af kun 63 Millioner Kroner, d. v. s. et Underskud af ca. 210 Millioner Kroner eller lige saa meget alene for denne Maaned som for et helt Aar i de mest ugunstige Perioder omkring 1908.

Ialt viser det første Halvaar i 1919 en Indførsel af 1006 Millioner Kroner mod en Udførsel af 282 Millioner Kroner. Der er ganske vist til Forklaring af de uhyggelige Tal for Juni Maaned oplyst, at disse i nogen Grad skyldes tidligere indgaaede Varepartier, der først nu har kunnet ansættes i Værdi. Dette viser jo imidlertid kun, at Importen for de foregaaende Maaneder, der allerede syntes slem nok, har været for lav og rokker desværre ved den Kendsgerning, at vi befinder os i en meget alvorlig Udvikling, der truer med at ryste det økonomiske Grundlag, vi skulde have at arbejde paa i Tiden efter Krigen.

Valutakurserne.

Vi fremdrog i sin Tid her i Bladet det Problem, der vilde melde sig som Følge af Valutakurserne, naar Grænserne atter aabnedes, og pegede specielt paa den Trusel for vor Produktion, den lave Markkurs vilde indeholde. Vi blev den Gang imødegaaet baade af »Finanstidende« og fra Vekselererside og belært om, at det omtalte Problem overhovedet ikke vilde komme til at ligge for, thi samme Dag, Freden sluttedes, vilde den internationale Arbitrage m. m. bevirke, at Differencerne af sig selv faldt bort. Nu er Freden sluttet, Blokaden hævet, mens Mark staar i 26 og Dollar i 455!

Hvad dette betyder for vor Konkurrenceevne, behøver næppe at anføres. Men, hvad siger de kloge Hoveder nu?

De svenske Tørv.

Ved det nylig afholdte svenske Kemikermøde, hvor den i 1916 nedsatte »Torvkomitte« offentliggjorde nogle af de indvundne Resultater, var det Advokat Gustaf Alexandersens sørgelige Opgave at maatte meddele, hvorledes man i Samraad med det svenske geologiske Selskab ved en tilnærmelsesvis Beregning var naaet til det Facit, at Landets Tørv, hvis Tørvene skulde erstatte hele Kulimporten, ikke er i Stand til at dække Forbruget for et længere Tidsrum end 100 Aar. Da den tidligere Opfattelse var den, at Tørvene kunde vare i det mindste et Aartusind, kan denne Oplysning gøre Krav paa at vække betydelig Interesse.

Verdensforraadet af Uld.

At Ængstelserne for en kommende Knaphed paa Uldmarkedet er ubegrundede vises af Tal, som »Svensk Handelstidning« offentliggør fra Beregninger, fore-

taget af det engelske Wool Councils statistiske Kontor. Efter disse er Verdensforraadet i Øjeblikket 1265 Mill. lbs., hvortil kommer Produktionen i 1919, der beregnes til 2673 Mill. lbs. Aarets Forbrug ansættes (under Forudsætning af at Centralmagterne ikke optræder som Efterspørgere) til 2620 Mill. lbs., hvilket giver et Forraad ved Aarets Slutning paa 1318 Mill. lbs. Paa samme Vis (dog her med Centralmagternes Efterspørgsel inclusive) bliver Overskudet ved 1920's Ophør paa 924 Mill. lbs. Betingelse for det optimistiske Syn er dog dette, at alle Tonnagevanskeligheder ophæves, fordi Lagrene er meget ulige og ikke ganske gunstigt fordelt. At Priserne skulde falde er ikke rimeligt paa Grund af den engelske Regerings Monopolkøb af Australiens og Ny Zeelands Produktion.

Bliver Olier og Petroleum statsmonopoliseret i Frankrig?

Herom er der af Finansminister Klotz indbragt Lovforslag i det franske Parlament. Det er et Led i en Række Forslag om Skabelsen af nye Indtægtskilder for Staten. Monopolet er anslaaet til at ville indbringe 1280 Millioner Francs. Forbrugerne betaler!

Tysklands Jernproduktion.

Produktionen i April viser en betydelig Nedgang, der skyldes de stedfundne Strejker. Raajernsproduktionen udviser 434,000 Tons (Marts 546,000), Staalproduktionen 427,000 Tons (Marts 655,000) og Valsejernsprodukterne 365,000 Tons (Marts 557,000). I Sammenligning med Tallene for sidste Aar og sidste Aar før Krigen er Nedgangen adskilligt betydeligere. F. Eks. for Raajernsproduktionens Vedkommende har man følgende Tal som Resultater fra April Maaned i henholdsvis 1913, 1918 og 1919: 1,588,000 Tons, 1,084,000 Tons og 434,000 Tons. Aarsagen til dette overordentlige Fald er dog ogsaa den, at den luxemburg'ske og lothring'ske Produktion ikke længere opføres paa det tyske Regnskab.

Et Land i Opgang.

Spanien, der vel almindeligt opfattes som Verdens dovneste Menneskers Fædreland, har i de sidste Aar været i en økonomisk Opgangsperiode, der virker helt forbløffende. »Norges Utenrikshandel« oplyser i en Artikel en Del om denne Opgang. Finanserne er blevet bragt i en Orden som aldrig før. Guldbeholdningen (over 90 Mill. £) er større end noget andet neutralt Lands og Seddelmængdens Dækning med Guld og andre Metaller fortrinlig. Landet har kunnet optræde i ret stor Stil som international Laangiver, sammen med Holland har det under Krigen været Indehaver af den laveste Diskonto, udenlandske Banker (franske og amerikanske) har vist megen Interesse for de ny Forhold, og f. Eks. Credit Lyonnais har allerede længe haft Filialer i de større Byer.

Det daarligt udviklede Kommunikationsvæsen har været den Hindring, der før gjorde Spanien udygtigt til at udnytte sine Rigdomme paa Mineralier. Nu arbejdes der paa Bygningen af en stor Jernbanelinie fra den franske Grænse til Algeciras. Den tidligere eneste betydende Havn Barcelona suppleres nu af Cadiz, der fungerer som Udgangspunkt for Trafiken paa Syd, og Vigo, Udgangspunktet for Trafiken paa Nordamerika. Disse Havne er der ofret meget Arbejde og store Summer paa. I Cadiz er saaledes en Dok under Bygning, der er beregnet til at kunne modtage Skibe paa 30,000 Tons. Vigo agtes benyttet til en planlagt 1ste Klasses Dampskibsforbindelse med New York og vil da blive den europæiske Havn, der ligger den amerikanske Havneby nærmest.

Spanien er i Virkeligheden kulrig, men der har ogsaa været Kommunikations-Vanskeligheder for Kullenes Vedkommende. Siden 1913 er Produktionen i de spanske Gruber dog vokset fra 4,3 til næsten 6 Mill. Tons i 1917. De resterende Mill. Tons, som endnu maa indføres, vil Landet erstatte med hydroelektrisk Kraft. Faldene i Duero, hvor der i 1908 udnyttedes 80,000 HK, gav i 1917 500,000 HK., hvilket beregnes at svare til 2 Mill. Tons Kul aarlig.

Det, der er Tornen i Øjet paa Nutidens foretagsomme Spaniere, er den udenlandske Kapitals vidtrækkende Indflydelse. Tyskland har søgt at underlægge sig Landets vigtigste Foretagender. Nu er det U. S. A., der frygtes. Der vil sikkert blive fejdet en haard Dyst for at gøre Spanien fri for denne fremmede Indflydelse. Og hele Billedet af Øjeblikkets initiativrige Spanien staar i den pudsig-paradoksaleste Modstrid med vort nedarvede populære Indtryk af Landet, hvor der kun blev røget Cigaretter, danset med Kastagnetter og lavet prononciamentos hverandendag.

De Forenede Staters Udførsel til de nordiske Lande.

Nedenstaaende Tabeller, der er udarbejdede af »War Trade Board«, viser Eksporten fra U. S. A. til de skandinaviske Lande og Holland i Finansaarene fra 1913—18 samt i Maanederne Juli—December 1918 og Eksporten i Januar 1919.

Lande	1912—13	1913—14	1914—15	1915—16
	$	$	$	$
Sverige	12,104,426	14,644,227	78,273,818	51,554,961
Danmark ...	18,687,974	15,671,724	79,824,478	55,480,066
Norge	8,371,748	9,066,610	39,074,701	54,285,959
Holland. ...	125,909,862	112,215,673	143,267,019	97,476,328
Ialt...	165,073,830	151,598,234	340,440,016	258,797,314

Lande	1916—17	1917—18	Juli — Dec. 1918	Januar 1919
	$	$	$	$
Sverige	44,725,499	3,420,415	13,721,358	5,055,973
Danmark ...	56,742,918	4,374,616	9,285,484	3,896,113
Norge	84,064,369	24,576,663	26,119,715	7,211,785
Holland.....	109,082,168	7,019,994	10,486,081	10,736,965
Ialt...	294,614,954	39,391,688	59,612,638	27,900,836

Amerikas Skibsbygning.

Navigationsbureauets Handelsdepartement noterer som Resultat af Skibsbygningen i April nogle Tal, der slaar alle tidligere Rekorder. Der er blevet bygget 201 Skibe med en samlet Tonnage af 375,605 Tons imod 186 Skibe og 298,005 Tons i Marts og 165 Skibe og 163,050 Tons i Marts i Fjor. Det samlede Resultat af de sidste 12 Maaneders Skibsbygning er 2092 Skibe paa 3,438,076 Tons, hvoraf blandt sogaaende Skibe 582 paa 2,364,479 Tons af Staal og 451 paa 947,117 Tons af Træ.

Organisations- og Foreningsmeddelelser.

Kul- og Koksfragter.

Ifølge Meddelelse fra Fragtnævnet er der ansat følgende Kul- og Koksfragt:

Kul fra U. K. Østkyst .... Kr. 30,00 pr. Ton
» » Wales .... » 42,50 » »
Koks fra U. K. Østkyst og London » 45,00 » »

De nævnte Fragter træder i Kraft for Skibe, der ankommer til dansk Havn fra og med 24. Juli d. A.

Ny international Telegramcode.

Fra Danish Trade Office har Industriraadet modtaget en Del Reklamehefter fra Marconiselskabet angaaende en ny international Telegramcode, ved Hjælp af hvilken man skulde kunne telegrafere til andre Brugere af Coden, selv om man ikke kender deres Sprog. For at kunne blive optaget i Fortegnelsen over Firmaer, der anvender Coden, maa man tegne Abonnement. De ovennævnte Hefter vil være fremlagt til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat.

Oplagrede Priseretsvarer.

Under Krigen blev det i Henhold til et Arrangement mellem D. F. D. S. og de britiske Myndigheder i mange Tilfælde ved Dampernes Visitation i England tilladt, at Varepartier fulgte med til Kjøbenhavn paa Betingelse af, at Varerne blev oplagret der, indtil de kunde blive returneret til England for at bringes for Priseretten.

Størstedelen af disse Varepartier blev senere frigivet mod, at Fakturaprisen eller Salgssummen deponeredes hos den britiske Legation i Kjøbenhavn, saaledes at vedkommende Beløb traadte i Stedet for Varen som Genstand for den paagældende Priseretssag.

Ifølge indenrigsministeriel Bekendtgørelse var det nødvendigt at opnaa Den overordentlige Kommissions Samtykke til Køb af saadanne Varer, og Kommissionens Tilladelse blev i Reglen givet mod, at det paagældende Firma forpligtede sig til i Tilfælde af hel eller delvis Frigivelse af de deponerede Beløb at indbetale 75 pCt. af det tilbagebetalte Beløb til Statskassen.

Da der for de fleste Sagers Vedkommende ikke er foretaget noget Skridt for at faa de deponerede Beløb frigivne, skal Industriraadet herved tillade sig at oplyse, hvilken Fremgangsmaade der vil være at benytte. Som allerede anført indtager det deponerede Beløb den Stilling, som Varen vilde have haft, hvis den ved Visitationen var blevet beordret udlosset og straks henvist til Behandling i Priseretten. For at Deponentens Interesser skal være beskyttede under Priseretsforhandlingerne *kræves,* at en Solicitor i England anmelder Fordring om Frigivelse af Sagens Genstand (enter an appearance). I Tilfælde af Undladelse af Anmeldelse af Fordringen paa Frigivelse kan Priseretten kondemnere Sagsgenstanden (Skib eller Varer) i Henhold til Stævningspaastanden alene, naar 6 Maaneder er forløbet fra Stævningens Udtagelse; dette vil i Praksis sige, at der altid vil blive givet Kronens Paastand Medhold.

Selv om man ikke ønsker at gaa til den Bekostning at forfølge Sagen saa langt som til den mundtlige Procedure, men alligevel endnu vil gøre et Forsøg paa at faa Sagen mindelig ordnet enten gennem Danish Trade Office, London, eller naar dette Kontor er ophørt, f. Eks. gennem den danske konsulære eller diplomatiske Repræsentation i London, ved Henvendelse til Procurator General, bør man alligevel uopholdelig lade en Solicitor »enter an appearance« for at sikre sig imod, at Sagen skulde komme frem til Behandling i Retten, medens de udenretlige Forhandlinger staar paa.

Skibsfartens Frigørelse.

Ifølge Meddelelse fra den herværende britiske Legation er der nu ikke længere noget til Hinder for, at danske Skibe medtager Gods, konsigneret til Ordre.

Endvidere er det ifølge Meddelelse fra den herværende interallierede Komité af 22. Juli d. A. ikke længere nødvendigt at fremskaffe »sailing permits« for Skibe, der sejler i Østersøen.

Importtilladelser i England.

Fra Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget Meddelelse om, at der ifølge the Board of Trade Journal for den 3. Juli d. A, er udstedt generel Importtilladelse for

1) al Slags Læder (Leather of all descriptions),
2) imiteret Læderpap og tilskaarne Lædersaaler (Leather Board and Cut Leather Stock) og
3) Farver og Emaljer (Paints and Enamels).

Endvidere er den almindelige Importtilladelse i England for Svovlkis blevet tilbagekaldt, men Ansøgninger om specielle Licenser kan indgives til the Department of Import Restrictions, 32, Carlisle Place, London, S. W. 1.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN

• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 17 | 1. SEPTEMBER | 1919

Kulsituationen i England.

Øjeblikkets alvorligste Problem under Debat i Parlamentet.

Fra vor særlige Londoner-Korrespondent.

KULSITUATIONEN er blevet det Spørgsmaal, der stærkest optager Sindene i England. De, som opmærksomt har fulgt Udviklingen i de sidste Maaneder, vil være klare over, at her ligger et af de vanskeligste sociale Spørgsmaal, og at Løsningen af dette sikkert vil angive Retningslinien for Løsningen af en Mængde andre. Man vil erindre, at Regeringen gav efter for Arbejderne i Spørgsmaalet om en Forkortelse af Arbejdstiden fra 16. Juli, og en Forhøjelse i Lønnen allerede fra 23. April. Arbejdernes Krav gaar imidlertid videre, og de vil ikke være tilfredse før Nationaliseringen af Kulminerne er gennemført. Reversen af Medaljen er imidlertid den, at Produktionsudbyttet stadig aftager, og at Kulindustrien arbejder med stigende Underskud. Hvorledes Udfaldet vil blive af Regeringens Politik: at give efter for Arbejdernes Fordringer og lade Begivenhedernes Udvikling vise, hvorvidt de har været berettigede eller ej, maa foreløbig staa hen; sandsynligvis har det været den eneste Maade, paa hvilken Offentligheden har kunnet blive fuldstændig klar over, hvilke vidtrækkende Følger Eftergivenhed under de nuværende Forhold maa have.

Regeringen har altsaa fulgt den Politik at sige: »Vi vil opfylde Arbejdernes Krav, da den til Behandling af Spørgsmaalet nedsatte Kommission har udtalt sig til Fordel herfor. Til Gengæld maa Nationen betale Regningen.« Efter Kalkulationer, som til Dels vil være velkendt fra tidligere Korrespondancer, ansaa Regeringen en Forhøjelse af 6 sh. pr. Ton for en uundgaaelig Nødvendighed, og Præsidenten for Board of Trade, Sir Auckland Geddes, gav Parlamentet Meddelelse herom Mandagen den 14. Juli i en Tale, af hvilken et Referat skal meddeles. Jeg har bestræbt mig for at gøre dette saa kort som muligt, men det har været meget vanskeligt, idet Sir Aucklands Tale efter min Mening giver en saa fremragende klar Redegørelse for hele Situationen, samt saa mange interessante Detailler vedrørende de af Kulspørgsmaalet afhængige Industriers Stilling i det hele taget. Det er ikke ofte, at man ved blot at gennemlæse en enkelt Tale vil faa en saadan Lejlighed til at sætte sig ind i et Verdensriges hele økonomiske Situation og i et Problem, der har Verdensinteresse i sig selv. Sir Aucklands Tale behøver derfor i og for sig kun faa Kommentarer. Hovedpunktet er den fatale Forhøjelse af 6 sh pr. Ton, og jeg maa her bemærke, at naar der tidligere var bebudet en Forhøjelse af kun 4/6 sh pr. Ton, har dette beroet paa en ret alvorlig Regnefejl, idet der ikke har været taget Hensyn til Umuligheden af at fordele Deficit paa det eksporterede Kvantum, det i Minerne anvendte Kvantum og det til Minearbejderne udleverede Kvantum Kul. Interessant er Sir Aucklands Redegørelse, hvad angaar Eksportprisen. Den Omstændighed, at der ikke kan ventes 6 sh mere pr. Ton for de eksporterede Kuls Vedkommende, synes at bekræfte min Teori om, at Monopolprisen i Virkeligheden er naaet. Dog maa jeg her bemærke, at Sir Aucklands Antagelse med Hensyn til Bunkerkul har vist sig at være noget fejlagtig, idet Prisen for disse straks er steget med ca. 6/—sh.

Der kan sikkert her kun være tænkt paa Depoter paa oversøiske Pladser, som eventuelt vilde kunne faa deres Forsyning fra andre Lande.

Arbejderrepræsentanterne havde øjensynligt ikke ventet en saa detailleret og i hvert Fald tilsyneladende uimodsigelig rigtig Redegørelse for Situationen som den, der blev afgivet. De havde vistnok ventet sig at kunne rejse ret alvorlig Tvivl om Regeringens Argumenter. Dette mærkedes paa deres Udtalelser.

Mr. Brace maatte i alt væsentligt tage sin Tilflugt til en Paastand om, at Offentligheden af Regeringen var holdt i Uvidenhed om, hvor alvorlig Tilstanden og hvor nødvendig Forhøjelsen af Kulpriserne var. Imidlertid kan det ikke nægtes, at Arbejderrepræsentanterne beredvilligt anerkendte Arbejdernes Andel i Misèren og uden at indtage doktrinære Standpunkter aabent og beredvilligt tilbød deres Bistand til at søge Forholdene forbedrede.

Derimod indtager Kularbejdernes Fagforening en ganske anden Stilling i Sagen.

The Miners Federations Aarsmøde i Keswick den 15. Juli indlededes saaledes med en Tale af Fagforeningens Præsident, Mr. Robert Smillie (udtales Smejli). Denne gjorde Rede for Indholdet af Sankey Rapporten, der som tidligere omtalt anbefaler fuldstændig Nationalisering af Kulminerne. Han gik ud fra, at Regeringen vilde betragte det som sin Pligt at føre Rapporten ud i Livet. Man maatte imidlertid frygte for, at Underhuset vilde modsætte sig dette. Underhusets Holdning i Øjeblikket var et udmærket Eksempel paa »direct action«. Den besiddende Klasse, Jordejere, Mineejere og Handelsrepræsentanterne dannede en vældig Majoritet og var enige om at foretage direct action for at forhindre Nationaliseringen af Minerne. Han vidste ikke, hvad Mr. Justice Sankey mente med sit Forslag om Udsættelsen af Nationaliseringen i 3 Aar, men han var bange for, at Minerne ikke vilde være værd at overtage, hvis de i Mellemtiden havde været i Mineejernes Besiddelse. De Argumenter, Kapitalisterne brugte mod Nationaliseringen, viste, hvor dybt Folket var sunket i Jagten efter Guld og Dividender. Han tvivlede meget stærkt om, at Forhøjelsen med 6 sh var nødvendig, Regeringen kunde imidlertid være forvisset om, at Minearbejderne stod bag ved den, naar den forsøgte at faa Nationaliseringen vedtaget. Hvis den var bange, kunde han forsikre Regeringen, at hvis det var nødvendigt, vilde de forpligte sig til at standse alt Arbejde for at hjælpe den. »Vi vil give den enhver Støtte vi kan for at overvinde den lovløse Forsamling af Kapitalister, som arbejder paa Oprør imod Regeringen i Underhuset.«

Mødet vedtog derefter en Resolution, der gik ud paa at tilsige Regeringen enhver Støtte!

Man har ikke været rigtig paa det rene med, om denne Tale har været en »behagelig Spøg« fra Mr. Smillies Side, eller om den i Virkeligheden har været en Kombination af et Forsøg paa at samle Arbejderne om at støtte Regeringen og samtidig en skjult Trusel mod denne. Sikkert er det, at Regeringen ikke vilde blive synderlig henrykt, hvis den skulde gennemføre Nationaliseringen med en saa kraftig Assistance fra Mr. Smillies Side. Mr. Smillie er en ganske interessant Type. Af Ydre er han en typisk Arbejder, i Almindelighed gravalvorlig, men undertiden kan hans Ansigt blive opklaret af et vindende Smil. Mr. Frank Hodges, Sekretær for Minearbejdernes Fagforening, og ligesom Mr. Smillie Medlem af Kulkommissionen, er en ung Mand med et smukt Ansigt og et vindende Væsen. Han er en udmærket Taler, i Besiddelse af en kraftig klar Stemme og en betydelig Evne til at rive Arbejderne med sig. Efter de to Mænds hidtidige Optræden synes det som om de ikke er bange for at anvende selv de mest samfundsopløsende Midler, men det er dog et Spørgsmaal, om de sidste Ugers Begivenheder ikke vil aabne deres Øjne for, hvor vanskeligt det er at dæmme op for en Flod, hvis Sluser man har sprængt.

Mærkværdigt er det, at næsten alle Arbejderpartiets Parlamentsmedlemmer synes at være ganske anderledes moderate. Grunden hertil er vel sagtens, at disse har en langt større Erfaring og længere Træning i Fagforeningsarbejde.

Parlamentsmedlemmerne, Mr. Brace og Mr. Hartshorn kom om Onsdagen tilstede ved Konferencen i Keswick. I Overensstemmelse med det til Mr. Bonar Law afgivne Løfte gjorde de Rede for Situationen og anbefalede at modtage Regeringens Tilbud. Stemningen var imidlertid imod dem, navnlig fordi den foregaaende Dags Talere stærkt havde ophidset Arbejderne, og fordi Regeringens Tilbud var blevet fejlagtig fremstillet for dem, saaledes at det væsentlig saa ud som et Forsøg paa i 3 Maaneder at berøve dem den helligste af alle deres Rettigheder, nemlig Retten til Strejken. Om Torsdagen blev Regeringens Tilbud for-

kastet, og Fredag Aften meddelte Regeringen, at Kulpriserne vilde blive forhojede 6 sh fra Mandagen den 21. at regne. Regeringens Tilbud og Muligheden for rolige Arbejdsforhold i de næste 3 Maaneder har siden den Tid overhovedet ikke været droftet, idet Begivenhederne pludselig indtraadte i en hel ny Fase.

Minearbejderne i Yorkshire fejrede Indførelsen af 7 Timers Arbejdsdagen den 16. Juli ved at nedlægge Arbejdet. Grunden hertil var, at de mente sig berettigede til en Lønforhøjelse for Stykarbejde paa 14,3 pCt., hvilket som man vil se svarer proportionalt til Forkortelsen af Arbejdstiden. I Sankey Rapporten var der imidlertid kun regnet med, at Produktionen skulde blive reduceret i det hojeste 10 pCt. ved Indforelsen af den kortere Arbejdstid, og i Overensstemmelse hermed havde Sir A. Geddes instrueret Kulkontrøløren om kun at tillade en Forhøjelse i Akkordlønnen paa 10 pCt. Mr. Lloyd George's Forhandlinger med The Miners Federation om dette Spørgsmaal vil være kendte fra Aviserne. Der blev opnaaet en Overenskomst mellem Regeringen og The Miners Federation om, at Spørgsmaalet skulde afgøres under Hensyn til Forholdene i de forskellige Miner paa en Basis af et Tillæg af 14,2 pCt. Yorkshire Minearbejdernes Fagforeninger behøver imidlertid ikke at rette sig efter de Afgørelser, som træffes af The Miners Federation, og Strejken her trak derfor ud.

Strejken i Yorkshire, der heldigvis kun har bredt sig i ringe Grad til andre Distrikter, er den forste større Strejke i Englands Historie, hvor Arbejderne med fuldt Overlæg har anvendt Sabotage som Kampmiddel, idet Arbejderne ved Pumpe- og Ventilationsmaskinerne m. m. blev fjernede. Det maa være klart for enhver, at dette i denne Industrigren er en særlig halsløs Gerning, idet Kulminer, der er oversvømmede, først efter Maaneders eller Aars Forløb atter vil være tilgængelige; i en Mængde Tilfælde vil det endog være ganske umuligt atter at fjerne Vandet. De fleste Steder blev Pumpningen besørget af Kontorpersonale o. l., medens Regeringen i nogle Tilfælde var nødt til at sende Orlogs-Matroser til Assistance. Regeringens øjeblikkelige og energiske Indgriben paa dette Punkt vandt almindeligt Bifald hos den offentlige Mening.

Englænderne har nu lært, hvad Sabotage vil sige som industrielt Kampmiddel. De har ogsaa lært andet af denne Strejke, nemlig hvilken øjeblikkelig og voldsom Indflydelse en Kulstrejke har paa andre Industrigrenes Produktion. 25 à 50.000 Arbejdere i Jern- og Staalindustrien, samt Tekstilindustrien, blev arbejdsløse i Ugens Løb, og man ventede at henimod 200.000 vilde staa arbejdsløse i den anden Uges Begyndelse. Det regnede ned med Regeringsanordninger. Alle Jernbaneselskaberne fik Ordre til at udarbejde Planer for en indskrænket Drift. Kommunerne fik Ordre til straks at begrænse Leveringen af Gas og Elektricitet, selv for Detailhandlerne blev der givet Forskrifter, hvorefter der kun maatte udleveres 2 cwt. Kul ad Gangen. Man antog endog, at Kuleksporten maatte standses. Det viste sig imidlertid, at det kun var Eksporten fra Wales (der som bekendt forsyner hele den britiske Marine med Kul) og Meddelelsen viste sig oven i Købet Dagen efter at være forhastet.

Endnu en Virkning har denne Strejke haft. Nødvendigheden af at faa etableret en fast og varig Ordning i Kulindustriens Forhold har paatrængt sig vide Kredse, som ikke tidligere har haft Øjnene op for Spørgsmaalets Alvor. Man bebrejder nu fra alle Sider Regeringen, at den, skønt den forlangte Sankey Rapporten afgivet senest den 20. Juni, ikke siden den Tid har foretaget nogetsomhelst. Minearbejderne og Kulmineejerne er ikke ene om at forlange en Afgørelse. Den Usikkerhed, som præger hele det offentlige Liv og gør alle industrielle Kalkulationer umulige, kan ikke taales længere. Ordningen af Problemet vil imidlertid kræve hele Mr. Lloyd George's Statsmandskløgt. I Parlamentet er der en sikker Majoritet *imod* Nationaliseringen, og Aviserne er daglig fyldte af Indlæg imod dens Gennemførelse. Paa den anden Side har Arbejderne nu i et forholdsvis underordnet Spørgsmaal anvendt Midler, som giver en Forsmag paa, hvad man eventuelt kan vente sig, hvis man gaar mod *deres* Ønsker. Samtidig maa man erindre, at en Mængde andre, næsten ligesaa vanskelige Spørgsmaal, staar paa Dagsordenen. Fornylig holdt Triple Alliancen Delegeretmøde og vedtog en Resolution om at anbefale Generalstrejke for at tvinge Regeringen til at ophæve Værnepligten, den militære Intervention i Rusland og militær Intervention i Arbejderstridigheder. Sandsynligvis vil der ikke blive Anvendelse for Generalstrejken til Gennemførelsen af disse Formaal, da Regeringen allerede har meddelt at ville ophæve Værnepligten, trække Hæren tilbage fra Rusland i November og aldeles ikke agter at

anvende Militær i Arbejderstridigheder. Da Matroserne blev sendt til Minerne for at besorge Pumpningen, blev det af Regeringen udtrykkelig tilkendegivet Mr. Frank Hodges, at de ojeblikkelig vilde blive trukne væk, hvis der blev sendt Arbejdere i Stedet. Triple Alliancen arbejder nu paa et nyt »Nationalprogram«, blandt hvis Hovedpunkter vil findes Nationaliseringen af Jernbanerne. En saadan forekommer Englænderne særlig afskrækkende. Der er saaledes al mulig Udsigt til, at Arbejderspørgsmaalet stadig vil foraarsage Regeringen nye Vanskeligheder.

Vi skal nu i Uddrag gengive den interessante

Kulkrise-Debat i Underhuset.

I Mødet den 14. Juli udtalte Sir Auckland Geddes, Præsident for The Board of Trade, følgende:

»Det Emne, vi skal diskutere i Dag, rejser efter min Mening Spørgsmaal saa alvorlige som noget Spørgsmaal, der har været rejst endog under Krigen. Sidste Uge meddelte Regeringen, at det vilde blive nødvendigt at føroge Prisen paa Kul med ikke mindre end 6 sh pr. Ton, og det er for at diskutere denne Forogelse, at Board of Trade Budgettet særlig behandles i Dag. Først ønsker jeg at bemærke, at jeg ikke forstaar, hvordan den Formodning aabenlyst har kunnet fremsættes, at Forogelsen i Prisen paa Kul skyldes politiske Hensyn (Bifald). Den skyldes udelukkende, at Regeringen er klar over, hvilken overordentlig alvorlig Situation dette Land staar overfor. Vi staar overfor en alvorlig Formindskelse af det Kvantum Kul, som skal bruges. Før jeg kommer til Spørgsmaalet om Prisen, er det maaske bedst jeg berorer Sporgsmaalet om Nedgangen i Produktionen. Denne Nedgang har været tilskrevet utallige Aarsager, men det vilde være fejlagtigt at tro, at alle disse Aarsager findes indenfor Kulindustrien selv. Jeg foreslaar at behandle Spørgsmaalet under 2 Synspunkter: Først de *ydre Aarsager,* og derefter de *indre Aarsager* i selve Kulindustrien.

Blandt de vigtigste af de ydre Aarsager er den nuværende vanskelige *Transportsituation.* Der er ingen Tvivl om, at Produktionen hindres i mange Miner, fordi man ikke kan skaffe Vogne saa hurtigt og i saa stort Tal som ønskeligt. Jeg undersøgte Beretningerne om Tilførslen af almindelige Vogne til omtrent 40 Miner, der særlig led under disse Vanskeligheder, og jeg fandt, at af disse 40 Miner blev der før Krigen brugt omtrent 10.000 almindelige Vogne om Ugen foruden Vogne i Privateje. Til de samme Miner var det i Løbet af en Uge for kort Tid siden kun muligt at skaffe ca. 700 Vogne. Selvfølgelig er dette ikke Gennemsnittet for hele Landet, jeg har taget de værste Tilfælde, hvor denne Faktor til at formindske Udbyttet særlig har gjort sig gældende. Man kunde sporge: Hvorfor er Vognene der ikke? Heller ikke her vil man kunne angive en enkelt Aarsag, der kan give en fuld Forklaring. Der er mange Grunde, og en af dem er følgende. Det tager længere Tid nu end tidligere, efter at Vognene er bleven ladede, at faa dem sendt til deres Bestemmelsessted, og Grunden hertil er, at vi nu har faaet en 8 Timers Arbejdsdag paa Jernbanerne, hvilket skaffer akkurat de samme Vanskeligheder for Kultrafiken som f. Eks. for Fiskeforsendelsen. Det skyldes den 8-Timers Arbejdsdag paa Jernbanerne, at Afsendelsen bliver forsinket, fordi der nu gøres mindre Arbejde, og fordi de nye Mænd, som nu er bleven antagne, ikke endnu er saa vel uddannede og vante til Arbejdet. Ogsaa en anden Faktor staar i Forbindelse med 8-Timers Arbejdsdagen. Arbejdet er tidligere forbi og færre Vogne skal ekspederes hver Dag, og Vognene kommer senere tilbage fordi Arbejdet ikke gøres i saa mange Timer.

Endnu en stor Vanskelighed er opstaaet i Forbindelse med hele Jernbanesystemet paa Grund af *de enorme Fragter, som nu maa betales for Kystfarten,* og disse Fragter skriver sig fra de Forandringer, som er foregaaet med de almindelige Arbejdsvilkaar. Langt hojere Lønninger betales, og i mange Tilfælde gøres der ringere Arbejde. Jeg lægger Vægt paa disse Punkter, fordi jeg ønsker at fremhæve den Kendsgerning, — og for England er det af vital Betydning at erkende denne i Øjeblikket — at naar der gøres mindre Arbejde i en Industri, forplanter Virkningerne sig gennem denne Industri til andre, og vi kan virkelig ikke naa noget, der kunde ligne vor Stilling før Krigen, hvis Arbejdet i England ikke bliver gjort. Arbejdet i dette Land bliver i Øjeblikket af en eller anden Grund *ikke* gjort. Der prædikes den farlige Lære, at naar en Mand udretter mindre Arbejde, faar andre saa meget mere at bestille. Og dog er Forholdet i Virkeligheden, at hvis en Mand gør mindre Arbejde, bliver der mindre Arbejde for andre Mennesker. Vi har her et Eksempel paa, at fordi der bliver gjort mindre Arbejde i Industrier udenfor Mineindustrien, bliver det umuligt for denne at faa sin Produktion skaffet bort, saaledes, at hele Arbejdet i Industrien hindres.

Spørgsmaalet om de forskellige Industriers

Samhorighed kompliceres af andre Faktorer. Der er i Øjeblikket den storst mulige Vanskelighed ved at faa Staalskinner og Maskiner frem til Minerne, og disse Vanskeligheder forøges ved Forandringen i Antallet af Arbejdstimer og Mængden af udfort Arbejde i Staalindustrien og andre Industrier. Som Følge af de Faktorer, der saaledes virker i Staalindustrien, er det i Øjeblikket umuligt at faa tilstrækkelig Forsyning af forarbejdet Staal til andre Industrier.

Dette er nogle af de ydre Faktorer.

Indenfor Kulindustrien er der uden Tvivl ogsaa Faktorer, der bidrager til at reducere Produktionen. Lad os forst undersoge Sagen forsaavidt Kulmineejerne angaar. Som Folge af Regeringens Antagelse af Sankey Kommissionens midlertidige Rapport er deres Fortjeneste nu fastsat til 1 sh 2 d pr. Ton. De er derfor uinteresserede i en Forhojelse i Kulprisen. Hvad Arbejderne angaar, da ved vi, at Lønningerne er steget stærkt. Det hævdes aabenlyst, at der er Arbejdere i Industrien, som synes, at de har produceret tilstrækkeligt for den paagældende Uge og derfor ikke vil producere mere. Det er sandsynligvis ganske rigtigt. De Tal, der viser Fraværelsen fra Minerne, tyder paa, at noget saadant foregaar. Fraværelsen paa Grund af Sygdom, Ulykkestilfælde og villet Fraværelse er steget fra 10,7 pCt. i 1913 til 12,5 pCt. i de første 20 Uger af 1919, og 13 pCt. i de 4 Uger fra 28. April til 24. Maj. Produktionen i samme Tidsrum var for en Periode af 4 Uger 19,8 Tons i 1913 mod 16,8 i de forste 20 Uger af 1919 og 17,1 i de 4 Uger fra 28. April til 24 Maj, under hvilken Periode der ikke har været Fridage og øvrige Arbejdsstandsninger. I de sidste 4 hele Uger (naar bortses fra Pinsen) har Produktionen været 16,7 T. Disse sidste Tal skyldes selvfolgelig for en Del som allerede nævnt Faktorer udefra, men der er alligevel ingen Tvivl om, at der stadig er en uanvendt Evne til at producere hos Minearbejderne selv, og en af mine ærede Venner, som selv er Minearbejder, har fuldtud indrommet dette, idet han sagde, at der sikkert kunde udrettes noget ved at rejse en Kampagne blandt Minearbejderne for at faa Produktionen forøget.

Jeg skal nu behandle Spørgsmaalet om *Forøgelsen af Kulpriserne.* Maaske vil det være af Interesse at høre nogle Tal, der viser, hvem de Penge, som betales for Kul ved Grubens Munding, tilfalder. Jeg har en omhyggelig udarbejdet Sammenligning mellem Tallene for 1913 og hvad man vil have at betale efter 16. Juli for det forste for Kul, der lige er producerede, og for det andet for Kul til Salg. Den gennemsnitlige Grubepris pr. produceret Ton i 1913 var $10/1\frac{1}{2}$ og det tilsvarende Tal i Dag er $26/\frac{1}{2}$; for Kul til Salg er de tilsvarende Tal 11 sh og $29/3\frac{1}{2}$. Disse Tal fremkommer paa folgende Maade:

1913.

	sh.	d.
Arbejdet i og omkring Minerne	6 sh.	4 d.
Tømmer etc.	1 -	0 -
Andre Omkostninger	0 -	11 -
Minerettigheder (Royalties)	1 -	5 -
Mineejernes Fortjeneste	1 -	5 -
	10 sh.	$1\frac{1}{2}$ d.

Efter 16. Juli 1919.

	sh.	d.
Arbejdet i og omkring Minerne	19 sh.	$5\frac{1}{2}$ d.
Tømmer etc.	3 -	$2\frac{1}{4}$ -
Andre Omkostninger	1 -	$2\frac{1}{2}$ -
Minerettigheder (Royalties)	0 -	$6\frac{3}{4}$ -
Mineejernes Fortjeneste	1 -	2 -
Godtgorelse til Ejerne for efter Kulkontrolørens Anordninger at bearbejde Miner, som ellers ikke vilde blive bearbejdede	0 -	$3\frac{1}{4}$ -
Kuladministrationen	0 -	1 -
Margin (Surplus)	0 -	$1\frac{1}{4}$ -
	26 sh.	$\frac{1}{2}$ d.

De tilsvarende Tal for 1 Ton solgt Kul stiller sig som følger:

1913.

	sh.	d.
Arbejdsløn	6 sh.	$10\frac{1}{2}$ d.
Tømmer etc.	1 -	1 -
Andre Udgifter	1 -	0 -
Minerettigheder	0 -	6 -
Mineejernes Fortjeneste	1 -	$6\frac{1}{2}$ -
	11 sh.	0 d.

Efter 16. Juli 1919.

	sh.	d.
Arbejdslon	21 sh.	$10\frac{3}{4}$ d.
Tømmer etc.	3 -	7 -
Andre Omkostninger	1 -	$4\frac{1}{4}$ -
Minerettigheder	0 -	$7\frac{1}{2}$ -
Mineejernes Fortjeneste	1 -	$3\frac{1}{2}$ -
Erstatning (som ovenfor)	0 -	$3\frac{1}{4}$ -
Kuladministrationen	0 -	1 -
Margin (Surplus)	0 -	$1\frac{1}{4}$ -
	29 sh.	$3\frac{1}{2}$ d.

Man vil bemærke, at Forhøjelsen af Lonningerne og Nedgangen i Produktionen har haft to Resultater. Udgifterne til Arbejdslon er steget med $13/1\frac{1}{2}$ pr. produceret Ton og 15/— pr. solgt Ton ud af en samlet Forhojelse af henholdsvis 15/11 pr. produceret Ton og 18/3 pr. solgt Ton.

(Af de samlede Omkostninger andrager Arbejdslønnen altsaa ca. 75 pCt., Driftsherreavancen ca. 5 pCt. — man vil da forstaa, hvor stærkt en-

hver Lønforhøjelse maa influere paa Priserne. — Red.).

Endnu et Punkt maa her tages i Betragtning. Ikke alene er Salget af Kul understøttet, men også selve Kuludvindingen er stadig støttet og vil ogsaa blive det for Fremtiden, ikke af Staten eller af nogen her, men af Udlandet, fordi vi i vore Tal stadig regner med den Understøttelse, som hidrører fra Eksportgevinsten, og denne Understøttelse falder fra Dag til Dag.

Taleren afbrødes her ved Tilraabet: »Den vil om kort Tid forsvinde fuldstændig.«

Sir A. Geddes: »Den falder meget hurtigt for Tiden. Der siges, at den snart vil forsvinde fuldstændig. Jeg sætter min Lid til, at den ikke vil gøre det. Hvis den forsvandt, vilde Prisen paa Kul straks stige endnu 1/4. Tilskudet er i Øjeblikket i Virkeligheden større end dette, men jeg har faaet forelagt forskellige Tal, der viser, at 1/4 vil blive det Tilskud, som vi regner med for at kunne holde Prisforhøjelsen nede paa 6 sh.

Dette var Kulpriserne. Jeg vil endnu fremdrage forskellige alvorlige Forhold, som staar i Forbindelse med dem. I dette Øjeblik maa vi regne med en Forhøjelse i Prisen paa vort Raajern paa ca. 15—20 sh pr. Ton, maaske mere. For Staal og forarbejdet Jern maa vi vente en Forhøjelse af 25—30 sh maaske lidt mere, Koks vil stige 10 sh pr. Ton, Zink vil stige £ 2 pr. Ton, Gas 6—9 d. pr. 1000 Kvdr. feet, elektrisk Kraft 1/5 d. pr. Enhed, Papir 10 sh pr. Ton, Glas 5—10 pCt., Tekstilvarer ca. 4 pCt., Mursten ca. 5 pCt., Maskiner ca. 12 pCt., Kemikalier over en Bank ca. 10 pCt. Nogle af dem, f. Eks. kaustisk Soda, Sodium Sulphid, Blegepulver 20—30 og 50 sh. pr. Ton. De vil heraf se, at Forhojelsen i Kulprisen er et Spørgsmaal af den mest alvorlige Natur for hele Nationen (Bifald), og *ikke alene er vi ved at miste det Tilskud, vi har fra Kuleksporten, men vi er ved at miste vor nationale Fortjeneste ved Eksporten i dèt hele taget.*

Hør blot følgende Tal: Skinner kostede for Prisstigningen £ 16 pr. Ton, efter Prisstigningen vil de koste £ 17 10 sh; i De Forenede Stater koster de £ 10 pr. Ton. Skibsbygningsplader £ 17/15 pr. Ton for Kulprisstigningen; den nye Pris vil sandsynligvis blive £ 19, amerikansk Pris £ 14! Crown Bars £ 21 før Prisstigningen, ny Pris £ 22/10, amerikansk Pris £ 11/15! Raajern, Cleveland Nr. 3 Støbning før Prisstigningen £ 8, efter £ 9, og Nr. 2 Pittsburg £ 6!

Disse Tal maa efter min Mening faa enhver i dette Hus og enhver i hele Landet til at forstaa, hvor alvorlig en Krise vi staar overfor, fordi vi lever af vor Eksport. Parlamentet kan bedømme, at det er med tungt Hjerte og uden Tanke paa midlertidige politiske Fordele, men fordi den er nødt til det, at Regeringen har bestemt sig til at forhøje Kulprisen med 6 sh.

Paa Grundlag af Tallene, der af Kulkontroløren er givet Sankey-Kommissionen, beregnes Kul-Produktionen for næste Aar til 216 (217) Mill. Tons. Træk herfra de 18 Millioner Tons, der bruges i Kulminerne, og de 6 Millioner Tons, der udleveres Minearbejderne som Del af deres Lønninger og for hvilke 6 Millioner Tons der forøvrigt faas en Indtægt af næsten nøjagtig £ 1.200.000. Til Rest bliver herefter 192 Millioner Tons til Salg. Bekostningen ved at producere disse 192 Millioner Tons er £ 281.250.000. Træk herfra ovennævnte £ 1.200.000, og De vil faa £ 280.000.000. Forbruget her i Landet kræver 157 Mill. Tons. Den nuværende gennemsnitlige Pris ved Grubens Munding, d. v. s. uden 6 sh Forhøjelse, er 22 sh pr. Ton. Dette svarer til £ 172.700.000 og viser, at £ 107.350.000 maa tjenes ved Salg af Kul til Eksport og Bunkerkul. Til disse Formaal har vi paa nævnte Basis kun 35.000.000 Tons til Disposition. For Øjeblikket strækker Priserne for denne Eksport og Bunkerkul sig fra 15 sh pr. Ton for den ringeste Kvalitet op til 90 sh pr. Ton. Sidste Aars Gennemsnit var 29 sh, nu er Gennemsnitsprisen 39, men uheldigvis har Formindskelsen af Eksportkvantumet haft den Virkning, at Gennemsnitskvaliteten af Eksport- og Bunkerkul som Helhed stadig bliver ringere.

Der kan faas nogle ganske oplysende Tal angaaende dette Spørgsmaal fra Handelsberetningen for Juni. I Juni 1917 beløb Eksporten af smaa Kul sig til 535.000 t og af store 2.000.000 t, altsaa er Forholdet omtrent 1—4. I Aar eksporteredes 720.000 smaa og 1.500.000 store, efter Forholdet 1—2, saa at den Gennemsnitspris, vi faar for vor Kuleksport stadig daler, fordi Gennemsnitskvaliteten er ringere nu end dengang, og da Mængden af Kul, der eksporteres, aftager, bliver Sammensætningen af Eksporten ugunstigere. Derfor maa vi anslaa Gennemsnitsprisen for vor Eksport til 35 sh imod 29 sh sidste Aar og 39 sh i dette Øjeblik. Det vil sige, at vi kan vente at faa £ 61.250.000 for vore Eksport- og Bunkerkul. Naar dette fradrages de £ 107.000.000, som skulde betales ved Eks-

porten, faar vi et Deficit af £ 46.100.000. Dette Deficit skal efter denne Beregningsmetode fordeles over 157.000.000 Tons, og dette bliver $5/10^1/_2$ pr. Ton. Beregn saa 1 d pr. Ton for Kulkontrollen, og man har $5/11^1/_2$ ....

Hvad angaar *den fremmede Konkurrence*, vil det maaske forbavse nogle ærede Medlemmer, at amerikanske Kul fra atlantiske Havne noteres næsten nojagtigt til 20 sh, og Amerika ligger nærmere ved mange af de Steder, som vi hidtil har forsynet med Kul. Ogsaa Olie maa vi betragte som en Konkurrent. — — — Vestkysten af Sydamerika forsynedes i Henhold til Kontrakter for tre Aar under Krigen med Olie til 120 sh pr. leveret Ton — — —. Nu har de amerikanske Oliekompagnier meddelt, at de vil være villige til at slutte Kontrakt for et Aar til 70 sh pr. Ton af Olie, hvilket svarer til 2 Tons Kulkalorier.

Hvis vi ikke har Kul at eksportere, vil vore Skibe være nodt til at gaa ud i Ballast, naar de skal bringe tilbage, hvad der nu kan tænkes af Raamateriale o. l. Hvis vi ikke har Eksportartikler at sende ud — og vi maa vente en ringe Eksport af Kul, Jern og fabrikeret Jern og Staal med den høje Pris — vil Vekselkursen blive endnu ugunstigere for os, og vi maa betale mere for alle vore Fødemidler og Tilførsler.

Jeg vil da sige til Komitéen: Dette er ikke nogen Tid paa hvilken nogen Afdeling af Samfundet eller Regeringen kan tænke, at deres Interesser er forskellige fra hele Samfundets Interesser. (Bifald). Hvis vi skal møde de mørke og vanskelige Tider, som ligger for os, maa vi faa tilbage den Aand, som herskede under Krigen. (Bifald). Det nytter ikke, at nogle siger om andre, at de særlig er at dadle — undtagen paa eet Punkt, og m. H. t. dette Punkt maa Dadelen falde med tung Vægt, hvis den paa nogen Maade kan paavises: *De Mænd, som er at dadle nu, er dem, som ikke gor deres bedste for at hæve Produktionen og formindske Produktionsudgifterne.*

Sir A. Geddes sluttede med en indtrængende Appel til Minearbejdernes Ledere om at gøre Arbejderne klart, at dette ikke var noget Tidspunkt til at arbejde mindre end Maksimum af, hvad de kunde yde. Hvis Produktionen blev foroget, vilde Regeringen være villig til at formindske Prisen 6 d for 6 d. Nøglen til hele Situationen havde Minearbejderne i deres Haand. (Et Medlem: »For Sankey-Rapporten ud i Livet!«) Det kommer an paa Minearbejderne, ikke paa nogen Rapport, men paa at arbejde. (Bifald).

I den paafølgende Debat indtog Mr. Brace (Arbejderpartiet) det ovenfor anførte Standpunkt, medens Mr. Bonar Law yderligere betonede det alvorlige ved Situationen, som ikke blot England, men alle kulforbrugende Lande i Evropa berøres saa skæbnesvangert af.

□□□□□□

Monopol-Komitéen.

Denne Komité, hvis Oprettelse vi i sin Tid omtalte nærmere her i Bladet, har nu aabnet sit Kontor (Stormgade Nr. 35, Kjøbenhavn B, Kontortid Kl. 9—4), og er begyndt paa Arbejdet, der som tidligere nævnt i første Linie gaar ud paa at foretage en saglig og upartisk Undersøgelse af Statsmonopolernes Indflydelse paa Befolkningens Forbrugs- og Erhvervsforhold. Efter hvad vi erfarer, er det dog Komitéens Hensigt saavidt muligt ogsaa at drage andre af Tidens store økonomiske Problemer ind under sine Undersøgelser, efterhaanden som Tid og Lejlighed dertil gives. Trangen til virkelig objektiv Udredelse af de mange økonomiske Spørgsmaal, der nu er fremme, er jo næppe mindst i vort Land iøjnefaldende.

Som et vigtigt Grundlag for det kommende Arbejde er Komitéen i Øjeblikket i Færd med at knytte Forbindelse med saadanne Personer og Institutioner i Udlandet, der vil være egnede til som en Slags Korrespondenter at holde Komitéen à jour med, hvad der foregaar rundt om i Landene indenfor dens Interesseomraade. Komitéen lægger megen Vægt paa at faa organiseret denne Side af Sagen saa praktisk og betryggende som muligt og venter ogsaa at kunne naa et godt Resultat ikke mindst paa Grund af det store personlige Bekendtskab, Formanden, Professor *Harald Westergaard*, har blandt fremmede Videnskabsmænd, og ganske særlig naturligvis blandt Nationaløkonomerne.

Komitéen har desuden sat sig den Opgave at danne et Bibliotek af Monopol-Literatur, et »Arkiv for Monopolsager« eller hvad man vil kalde det, der saavidt muligt skal omfatte al brugelig Literatur vedrørende Monopolspørgsmaal: Bøger, Piecer, Beretninger, Regnskaber osv. osv., saa at der paa den Maade skabes et Sted, hvor de, der har Brug for den Slags Oplysninger, kan

gøre Regning paa at finde dem. Hidtil har Adgangen til mere speciel Literatur af denne Art været temmelig besværlig, og ikke sjeldent har det endog været Tilfældet, at de ønskede Bøger overhovedet ikke fandtes paa noget af vore offentligt tilgængelige Biblioteker. Nu hvor der skrives mere end nogensinde før om Monopolisering, Socialisering, Nationalisering osv. osv. paa Grund af den betydelige aktuelle Interesse, der knytter sig til disse Emner, kan man endnu mindre vente — endsige forlange —, at de almindelige Biblioteker skal være blot nogenlunde fuldstændigt forsynede paa dette Omraade, og et saadant Monopol-Arkiv turde derfor i høj Grad være paa sin Plads.

Komitéen agter i det hele taget at gøre sit yderste for at naa til paalidelige og anvendelige Resultater og vil derfor ikke vige tilbage for — hvor det skønnes at kunne gavne — at udsende unge Videnskabsmænd og andre med de nødvendige Kvalifikationer udrustede til Udlandet for at foretage grundige Undersøgelser af tidligere og eksisterende Monopoler og deres Indflydelse paa de forskellige Sider af Samfundslivet.

Man haaber, det skal vise sig, at de dygtige Folk, der findes, ikke er saa bundne af deres daglige Virksomhed, at de derved forhindres i at foretage saadanne Undersøgelsesrejser. I Betragtning af det Udbytte, der kan opnaas derved baade for selve Sagen — og det vil i dette Tilfælde sige hele Samfundet — og for dem, der bliver sendt ud, er der vel ogsaa Grund til at tro, at baade Stat og Kommune saavel som Erhvervene vil vise deres Forstaaelse heraf og stille sig imødekommende overfor Ønsker i den Retning.

Komitéen har hidtil kunnet glæde sig ved en meget velvillig Modtagelse i Pressen, idet alle de store Hovedstadsblade, saavel som adskillige Provinsblade, har haft forstaaende Artikler om dens Oprettelse og Virksomhed. Desuden har Sagen været omtalt med Sympati baade i svenske og norske Blade, og formentlig ogsaa i finske; i al Fald har Komitéen for nylig faaet et Bevis paa den Interesse, man deroppe nærer for Sagen, ved en Anmodning fra Finska Socker-Aktiebolaget om at give Direktionen nærmere Oplysninger om dens Virksomhed og Planer.

Komitéens Kontor modtager i øvrigt gerne alle Meddelelser og Forslag, som kan være af Betydning for dens Arbejde, og vi benytter Lejligheden til at opfordre Industrien til at have sin Opmærksomhed henvendt herpaa; thi ikke mindst vort Erhverv er interesseret i, at Tanken om Statsmonopoler bliver belyst baade grundigt og dygtigt, og en af Forudsætningerne herfor er netop, at der skaffes saa meget og saa godt Materiale frem som muligt.

□□□□□□

Tysklands industrielle Fredsberedskab.

I Juni-Heftet af det store amerikanske Tidsskrift »Journal of industrial and engineering chemistry« findes en Skildring af Tysklands Fredsberedskab, som vistnok har nogen Interesse, ikke blot for U. S. A., men ogsaa for os.

Et Par betydelige amerikanske Kemikere havde, som knyttet til den amerikanske Hær i Frankrig, Lejlighed til i en interallieret Kommission i Februar at besøge en Række af de store industrielle Virksomheder i Tyskland, der ligger indenfor den besatte Zone — det er iovrigt en stor Række af tyske, særlig kemiske Fabriker, der er beliggende der. — Amerikanerne kom med forudfattet Indtryk af, at Forholdene i Tyskland og ikke mindst i tysk Industri var meget mørke: at ikke mindst disse Værker, Krigszonen saa nær, havde lidt betydeligt ved Luftangreb, at Fabrikanlæget var daarligt holdt, Uro blandt Arbejderne og i det hele manglende Arbejdskraft. De rejste derfra med det Hovedindtryk, at trods al Krigens lammende Virkning, en Række af i hvert Fald disse store Værker er langt bedre forberedt til den økonomiske Kappestrid, der nu staar for, end man skulde vente.

M. H. t. den vigtigere Del af Arbejderstaben da gælder det der som overalt i Tyskland, at den kunde holdes tilbage fra aktiv Krigstjeneste; saaledes har de en stor Del af deres Menneskemateriale i Orden endnu. Og trods det, at Virksomhederne gennemsnitlig kun gik med $^1/_{10}$ af deres normale Produktion, havde de fleste af dem dog hele Arbejdsstyrken samlet, væsentligst af Hensyn til den sociale Uro. Dette rigelige Mandskab bruges særlig til at sætte alt Maskineri, Bygningerne o. s. v. i bedste Orden; dertil mangler dog for en stor Del Olier o. l.

De amerikanske Kemikere kom til Tyskland gennem Belgien — og skildrer det stærke Indtryk det gjorde at komme fra det af Krigen og det tyske Styre hærgede Land og til det besatte Tyskland, hvor alt var renligt, ordentligt, og hvor næsten ingen Tegn paa Ødelæggelse fandtes.

Besøget gik først til *Fr. Bayers* store *Farvefabriker* (Leverkusen); den bedste og mest moderne af Tysklands kemiske Fabriker; den skildres af Amerikanerne som en hel, vel anlagt By, hvis Kontorbygninger og Bygninger til Fordel for Funktionærer og Arbejdere er rene Paladser. Virksomheden var blevet stærkt udvidet under Krigen, især til Fabrikation af Giftgasser, men ogsaa til Fremstilling af syntetisk Kautschuk;

herpaa har Fr. Bayer & Co. anvendt store Kapitaler; og den syntetiske Vare er ogsaa blevet stærkt brugt. — Dernæst besøgtes *Weiler-ter-Meer i Werdingen*, der under Krigen havde bygget et stort Rekreations- og Fritidshjem for sine Arbejdere, meget godt udstyret med Restaurant, Bade, Læsesal, Gymnastikrum o. s. v., fuldført Aaret 1918. Ogsaa denne Fabrik var i god Stand. — *Kalle i Bibrich* besøgtes ogsaa; Fabriken her skildres som den daarligste af de besøgte; den har kun haft meget lidt Krigsarbejde, var i en daarlig, snavset, ildeholdt Forfatning.

Derimod var Farvefabriken i *Hoechst am Main* (Meister, Lucius og Brünning) i bedste Stand, stærkt udvidet, velholdt; den har under Krigen været i Spidsen for Fremstillingen af Giftgas.

Som bekendt er det største Værk i den tyske kemiske Industri *Badische Anilin- u. Sodafabriken* i Ludwigshafen. Den har under Krigen været oppe paa et Arbejdertal paa 16 000, særlig beskæftigede i Ludwigshafen med Fremstillingen af Farvestoffer, Lægemidler, Sprængstoffer, og i Oppau, der ligger lidt længere oppe ved Rhinen, med Fabrikationen af Ammoniak efter *Habers* berømte Metode. I Krigsaarene har selvfølgelig Hovedparten af Arbejdet været Krigsindustri; men de amerikanske Gæster meddeler, at ogsaa i den Tid stod Farvefabrikationen aldrig helt stille, saaledes at der nu ligger parat store Lagre til at sendes ud paa Verdensmarkedet, saasnart der er Mulighed derfor. Ligeledes angives det, at Omlægningen af Fabrikens Arbejde paa ingen Maade er mere indgribende, end at det hele hurtigt kan sættes i Stand igen til Farvefabrikationen. — I Oppau saa Amerikanerne, hvad de selv kendetegner som den største videnskabelige Udvikling up to date, nemlig den tekniske Udførelse af Haber-Processen. Bygningerne (der iøvrigt toges i Brug til Metoden allerede i Efteraaret 1913) skildres som nye, gode og velordnede; Ydeevnen i Anlæget i Oppau er 100 000 Tons Ammoniak aarlig, og det erkendes fra alle Sider, at dette Værk har sin meget store Andel i, at Tyskland overhovedet holdt ud saa længe som det gjorde. — Amerikanerne fortæller, at et ganske tilsvarende Anlæg, efter samme Metode, af samme Ydeevne, findes i den indre Del af Tyskland. — De fortæller iøvrigt derfra, hvad der i deres Øjne aabenbart har virket ret stærkt, at Fr. Haber selv i den tyske Hær ikke naaede nogen højere Rang end en Kaptajns — trods hans store Fortjenester; Amerikanerne er selv Majorer i deres hjemlige Chemical War Service.

Som Helhed giver de følgende Betragtninger over deres Besøg: de kan ikke se rettere, end at den amerikanske Industri i det væsentlige, hvad ydre Anlæg og Indretninger angaar, er fuldt paa Højde med den tyske; kun i enkelte særlige Forhold, har Tyskerne visse Forspring i disse Retninger, saaledes berettes det, at de har en udmærket Metode til at anlægge Vandbeholdere o. l. i Nærheden af Krafthusets Anlæg, saaledes at Varmen udnyttes; ligesaa har de i Filterpresse-Anlæg ogsaa værdifulde Forbedringer, saaledes at Trykket ikke blot frembringes i Centrum, men fordeles horisontalt langs Pressens Sider; de har endvidere stor Øvelse og Dygtighed i Brugen af Bly-Fittings. — Tilbage for tilsvarende amerikanske Anlæg staar derimod de tyske i Arbejdsøkonomien, i Forkortelsen af Vejlængderne, som de forskellige Raastoffer og Mellemprodukter skulde gennemløbe o. l.

Men det væsentligste Forspring for den tyske kemiske Industri ligger, hævder Amerikanerne, udelukkende i Menneskematerialet, i det erfarne, længe trænede og til Laboratoriearbejdets nødvendige Detaljer villige Personel; og over for dette Mandskab har selv den tyske Hærledelse vist en klog og forudseende Økonomi, og ikke sendt dem til Fronten. —

De amerikanske Betragtninger munder derfor ud i en Opfordring til deres egen Industri og Folket derovre om at forstaa, at Tyskland har Viljen til, saa snart det er muligt, at vende tilbage til sit Arbejde, sine Forretninger igen; at selv om mange af de besøgte Fabriker kun arbejder med Tiendedelen af den normale Produktion i Øjeblikket, af Mangel paa Kul, paa Raastoffer o. a., saa har de Mandskabet i Orden i de allerfleste Tilfælde, i hvert Fald i den kemiske Storindustri, gaaende inde i Fabrikerne og lønnet normalt, for at de ikke skal gribes af Spartaeismen; og ogsaa hele det tekniske Beredskab — Anlæg og Maskiner — er i Orden.

Vi andre vil maaske hertil bemærke, at den amerikanske Skildring *maaske* er lidt farvet, og til Tyskernes Fordel — fordi det gælder en Appel til Vaagenhed og til Fremstød for den amerikanske Industri og for den amerikanske Handel. U. S. A. har jo som velkendt i Krigens Aar udviklet bl. a. sin kemiske Storindustri og i Særdeleshed sin Farvestofindustri saa stærkt, at det tænker dermed at ville indtage den Plads paa Verdensmarkedet, Tyskland før besad. Det er da forstaaeligt, at Skildringen af Tyskland paa dette Punkt maa kalde til Agtpaagivenhed, men dette har jo ogsaa Bud til andre, og i mange Træk vil Fremstillingen sikkert ogsaa være fuldt overensstemmende med Sandheden.

Skibsbygning under Krigen.

The United States Shipping Board har udsendt en Beretning om Skibsbygning under Krigen, og nogle Tal, der viser Forøgelsen og Tabene under Krigen, vil antagelig være af Interesse. Hele Verdens Tonnage ansloges i Juli 1914 til 41 225 000 Brutto-Tons, og den blev under Krigen reduceret med 4 255 000 Tons, saa den nu skulde udgøre 37 000 000 Tons. De allierede og neutrale skulde efter Beretningen have haft et Tab ved Torpedering, Minesprængning og Opbringelse af ialt 15 218 000 Brutto-Tons. Nybygninger og Opbringelser af fjendtlige Skibe skulde til Gengæld have forøget Handelsflaaden med 14 249 000 Brutto-Tons, saa at der fremkommer et Tab paa 969 000 Brutto-Tons. Den største Del af Formindskelsen af Tonnagen falder saaledes paa Centralmagterne, der har mistet 3 016 000 Tons, hvorimod kommer en Forøgelse af 740 000 Tons, saaledes at deres Tab har været 2 276 000 Tons. Beretningen viser iøvrigt, at kun to Lande, De Forenede Stater og Japan, har større

Handelsflaader, end da Krigen begyndte. Japan staar med en Forøgelse af 25 pCt. og De Forenede Stater med 125 pCt.

Tilbagegangen for Englands Vedkommende belyses i Lloyds Beretninger. Medens tidligere 74,7 pCt. af den aarlige Forøgelse af Verdenstonnagen blev bygget i England, er Tallet nu kun 38,6 pCt. Grunden hertil er selvfølgelig i alt væsentligt den, at andre Lande, navnlig De Forenede Stater, langt har overfløjet England, men ogsaa absolut er der en betydelig Tilbagegang.

I 1918 blev der i England bygget 1 348 120 Tons, hvilket var 584 033 Tons under det tilsvarende Tal for 1913 og 26 pCt. under Gennemsnittet af de tre Aar 1911—1913.

Til Belysning af den overordentlige Forøgelse i De Forenede Staters Skibsbygning kan anføres, at deres Produktion i 1918 af 3 033 000 Brutto-Tons er større end hele De Forenede Staters Produktion i de 10 Aar 1907—1916 og med 25 pCt. overstiger hele den øvrige Verdens samlede Skibsbygning i Aaret 1918.

Japan har i 1918 bygget 489 942 Tons, hvilket aldrig tidligere har været naaet, medens Italien med 60 791 Tons har naaet det højeste Tal siden 1905.

Det amerikanske Blad »Commercial America« fremhæver, at De Forenede Stater i 1918 for første Gang i over 50 Aar har været det førende Land i Skibsbygningen. Med Hensyn til Bygningen af Handelsskibe har, som tidligere nævnt, 1918 hidtil været det bedste Skibsbygningsaar i Landets Historie. 1919 vil efter Bladets Mening blive et Rekordaar. Organisationen af Arbejdet paa Skibsbyggerierne er stadig forbedret, saa at Produktionen er langt højere end for et Aar siden. Bladet gaar saa vidt at sige, at i Begyndelsen af 1918 var den amerikanske Skibsbygning i Virkeligheden i sin Barndom sammenlignet med dens Udvikling i Øjeblikket. I Øjeblikket skulde 659 Skibe af alle Størrelser til en samlet Tonnage af 3 750 794 Brutto-Tons være under Bygning. Ogsaa Leveringen af Skibene sker meget hurtigere nu end tidligere.

□□□□□□

Mindre Meddelelser.

Et nyt Olie-Raastof.

I »Zeitschr. für angew. Chemie« gives følgende nærmere Oplysninger om en brasiliansk Olie, der egentlig først under Krigen er ved at finde Anvendelse, men som til Gengæld roses i høje Toner. Det er *Babassuolie*, som vindes af Kærnen af en Palmeart, der vokser i stor Mængde i Nord-Brasilien. Før Krigen var Brugen af Olien rent lokal, men Tyskerne havde opdaget den og var i Færd med at danne et Selskab, der vilde monopolisere Handelen med den. Men under Krigen vendtes baade U. S. A.s og Englands Opmærksomhed imod den, og en ret stor Eksport til begge disse Lande begyndte. Den finder Anvendelse baade til Spisebrug, til Smøre- og Belysningsolie. Det franske Handelskammer i Rio Janeiro gør f. T. stærk Propaganda for Dannelsen af et millionstærkt Selskab, der paaregner en foreløbig Udførsel af 50 000 t; Raamateriale vil, angives der, ikke komme til at mangle, da Produktionsmulighederne er ubegrænsede. Selve Nødderne kan leveres for 300 frcs. pr. Ton fob le Havre. Det synes som Olieindholdet er ca. 40—45 pCt. — Der er ogsaa Tale om Anlæg af Oliemøller i brasiliansk Havn, hvorved der i Fragt til Europa vil spares betydeligt.

Svensk Sulfitspritindustri.

Den svenske Celluloseforening har ansøgt den svenske Regering om at maatte sælge Sulfitsprit til Nydelsesbrug. Under den Mangel paa Brændselsolier, som herskede under Krigen, begunstigede Myndighederne stærkt Oprettelsen af Fabriker til Vinding af Spiritus af Sulfitlud, Affaldsstoffer fra Celluloseindustrien. 11 nybyggede saadanne Fabriker er allerede i Drift, 8 vil komme til i Sommerens Løb; der er i dem bundet en Kapital paa 20 Mill. Kr., deres Produktionsevne beløber sig til omtrent 21 Mill. hl 95 pCt. Spiritus. Da nu Brændselsolierne kommer i ret rigelig Mængde, trues Virksomhederne af almindelig Standsning, saafremt ikke Produktionen tør anvendes til andet end teknisk Brug. Ifølge Kontrolmyndighedernes Udsagn, er Sulfitspriten i renset Tilstand fuldtud forsvarlig til Nydelsesbrug.

Englands og Amerikas Kuleksport.

Paa Grundlag af engelske og amerikanske Kilder giver »Zeitschr. für angew. Chemie« en Sammenstilling angaaende den engelske og amerikanske Kuleksport. Hovedtrækkene deri er disse: Englands Kulproduktion og Eksport tog begge af; kun til Frankrig steg Eksporten; Sydamerikas Marked gik næsten ganske tabt og gik over til Amerikanerne.

For England formede Kulmarkedet sig i Hovedtrækkene saaledes (alt i 1000 Tons):

	Produktion	Udførsel	Bunkerkul	Eget Forbrug
1913......	287,430	73,400	21,032	192,998
1914......	265,664	59,040	18,536	188,088
1915......	253,206	43,535	13,631	196,040
1916......	256,375	38,352	12,988	205,035
1917......	248,499	34,996	10,228	203,275
1918......	227,987	31,753	8,756	187,378

Udførslen til Frankrig og de franske Besiddelser (Algier, afrik. Kolonier, Tunis) steg i 1917 og 1918 med 55 pCt. og udgør ca. 20 pCt. af den samlede Udførselsmængde. — Udførslen til Italien faldt derimod i 1915—16 til omtr. 60 pCt., i 1917—18 til ca. 45 pCt. af den normale Mængde før Krigen.

Til de neutrale Lande sank Eksporten yderligere: til Skandinavien i 1918 til rundt 1/3 af den i Fredstid udførte Mængde, til Holland og Java til ca. 4 pCt., til Spanien til ca. 12 pCt., til Sydamerika ca. 10 pCt.

Hvorledes det paa nogle af disse Markeder vil gaa er klart — der vil de engelske Kul let og gerne finde Indpas igen. Det er imidlertid tydeligt at se, at Konkurrencen med U. S. A. ogsaa paa dette Omraade gør sig gældende: Staternes Udførsel til europæiske Lande,

særlig til Italien, steg i Aarene 1913 til 1917 fra ialt (i 1000 Tons) 476 til 1636, ja, var i 1916 paa 3638,000 t. Til Sydamerika var den i 1913 444 000 t, i 1917 efter stadig jevn Stigning 1 989 000 t — Stigning til $4^1/_2$ Gang saa meget, samtidig med at den engelske Eksport til Sydamerika som nævnt gik ned til c. $^1/_{10}$.

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Ved Handelsoverenskomsternes Ophævelse.

Fra den herværende engelske Legation har Industriraadets Formand i Anledning af Handelsoverenskomsternes Ophør modtaget følgende Skrivelse:

British Legation, Copenhagen.
August 1, 1919.

Sir,

With reference to my letter of the 10th ultimo in regard to the cancellation of the Agreements between His Majesty's Government and the Danish Associations, I have, on instructions from His Majesty's Principal Secretary of State for Foreign Affairs, to convey to you as President of the Copenhagen Chamber of Manufacturers an expression of the high appreciation of His Majesty's Government of the spirit of goodwill shown by the Danish Associations in carrying out their obligations under the Agreements in question.

I am, Sir,

Your obedient servant,
(sign.) Kilmarnock.

The President,
Chamber of Manufacturers.

Ved Ophævelsen af Danish Trade Office i London har det engelske Udenrigsministerium tilstillet Kontorets Leder følgende Skrivelse:

Foreign Office, July 26. 1919.

Sir,

I am directed by Earl Curzon of Kedleston to acknowledge receipt of your letter of July 23rd stating that in accordance with the instructions of the Danish Associations the Danish Trade Office will terminate its operations by the end of this month.

In taking note of this intimation, I am to express His Lordship's warm appreciation of the manner in which the Directors and Officials of the Danish Trade Office have carried out their work in this country, and of the spirit of goodwill and courtesy shown throughout by them in their dealings with His Majesty's Government.

Lord Curzon believes that the friendly relations which have existed between the Danish Trade Office and the departments of His Majesty's Government with whom they have come in contact will conduce to benefit future commercial connections between Denmark and Great Britain.

I am, Sir,
Your most obedient, humble Servant,
(sign.) W. Ingell.

Tilsvarende Skrivelser er tilstillet Industriraadets Formand fra den herværende amerikanske Legation og Lederen af Danish Trade Office, Washington, fra War Trade Board, Washington.

Dansk Jerncentral ophævet.

Grosserer-Societetets Komité og Industriraadet meddeler, at Dansk Jerncentral nu er ophævet, da Forudsætningerne for Centralens Virksomhed er bortfaldne med de ændrede Tilførselsforhold.

Den interallierede Komités Ophævelse.

Fra Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget Meddelelse om, at den herværende interallierede Komité paa ubestemt Tid har indstillet sin Virksomhed, og at Komitéens Kontor i Peder Skramsgade er lukket.

Blokadens Ophævelse i Schweiz.

Ifølge Meddelelse til Udenrigsministeriet fra det kgl. Gesandtskab i Bern, er »Société Suisse de Surveillance Economique« (S. S. S.) fra 14. Juli d. A. at regne traadt i Likvidation, og fra samme Dato at regne er alle af nævnte Societet givne Forskrifter for Transport af S. S. S.-Varer til Skandinavien i Transit gennem Tyskland fuldstændig bortfaldne.

Oprindelsescertifikater ved Eksport til England og engelske Besiddelser.

Paa Foranledning af forskellige fra det herværende britiske Gesandtskab og Konsulat modtagne Skrivelser angaaende den fremtidige Anvendelse af Oprindelsescertifikater ved Eksport her fra Landet til England og engelske Besiddelser har Industriraadet rettet en Forespørgsel til Gesandskabet om, til hvilke engelske Besiddelser Certifikater indtil videre skulde anvendes, idet dette ikke fremgik tydeligt af de modtagne Skrivelser.

Som Svar paa denne Skrivelse har Industriraadet

modtaget en Skrivelse, i Henhold til hvilken der indtil videre skal anvendes Oprindelsescertifikater ved Eksport til:

Ny Zeeland
Syd Afrika
Australien
Newfoundland
Indien
Ægypten.

Under »Indien« forstaas ikke de engelske Besiddelser paa Malakka (Singapore), saaledes at der ikke ved Eksport hertil skal afgives Certifikater.

Leipzigermessen.

Ifølge Meddelelse fra det danske Generalkonsulat i Berlin vil tyske Kunstnere under den forestaaende Messe i Leipzig i tilstundende Efteraar tilbyde Fabrikanterne Udkast til Modeller af de mest forskelligartede Varer, hvis Godhed og Brugbarhed forinden er fastslaaet af et af Kunstnere, Fabrikanter og Købmænd bestaaende Udvalg. Det vil navnlig dreje sig om Udkast til Metalvarer, Smykker, Møbler, Drejerarbejder, Legetoj, Glasvarer og Keramik, Spejle, plastiske Modeller, Tekstilvarer, Kniplinger, Tæpper, Linoleum og Tapeter etc. Endvidere vil der blive vist Udkast til Bogbind, Diplomer, Mapper, Plakater, Postkort og lignende.

Efter Generalkonsulatets Formening vil Messen byde rig Lejlighed for Fabrikanterne til at gøre sig bekendt med nye Ideer og Muligheder i deres Brancher. Talrige Kunstnere vil selv være nærværende. De øvrige repræsenteres af »Messamt«, der paa derom udtrykt Ønske opgiver Fabrikanterne de for disse i Betragtning kommende Kunstnere. »Das Messamt« udgiver en Fortegnelse over de paa Messen udstillende tyske Eksportfirmaer med Angivelse af Varer og saavidt muligt af de Lande, til hvilke der kan eksporteres. Fremmede Købere af tyske Varer faar hos »Messamt« efter Begæring Oplysninger om Bestillingskilder til Varerne, og saadanne Forespørgsler offentliggøres i »Die Leipziger Mustermesse«.

International Messe i Frankfurt a/M.

Ifølge Meddelelse fra Handelsministeriet er der planlagt en international Messe i Frankfurt a/M. fra 1.—15. Oktober d. A.

I den Indbydelse, der af Messeudvalget gennem Gesandtskabet i Berlin er sendt til Udenrigsministeriet og som ønskes bragt til alle interesseredes Kundskab, fremhæves de særlige Betingelser, som Frankfurt, Tysklands ældste Børs- og Bankby og endnu en af Tysklands betydeligste Handelsbyer, besidder som Messeby i Kraft af sin usædvanlig gunstige Beliggenhed som Knudepunkt baade for Skibsfarten ad Rhinen og for de mellemeuropæiske Jernbanelinier.

Messen selv vil staa aaben for Produkter fra alle Lande.

I Indbydelsen fremhæves det, at det, tyske Virksomheder trænger til, er frem for alt Raastoffer og Halvfabrikata, som man derfor særligt haaber paa at faa for at sætte den tyske Industri i Stand til atter at kunne deltage i den internationale Handelsforbindelse.

Luksusartikler tillades kun til Handel i Transitforbindelse.

I Forbindelse med Indførselsmessen vil der blive etableret en Salgsudstilling af tyske Frembringelser, som skal give Udlændinge Adgang til at danne sig et Overblik over de Varer, der kan udføres fra Tyskland, og give dem Lejlighed til at anvende disse til Udligning for de til Tyskland solgte Produkter.

Alle nærmere Oplysninger vedrørende Messen vil kunne faas ved Henvendelse til »Die Messeleitung«, Frankfurt a/M., Festhalle.

En international Kongres for Opfindelser og Kunstindustri i Bryssel.

Fra Handelsministeriet har Industriraadet modtaget Meddelelse om, at der i Dagene fra d. 2.—6. Sept. d. A. vil blive afholdt en international Kongres for Opfindelser og Kunstindustri i Bryssel, hvortil Adgang staar aaben for alle neutrale og allierede Lande, og Ministeriet har anmodet Raadet om at gøre de paa nævnte Omraade interesserede Kredse bekendt med Danmarks Indbydelse til Kongressen.

Denne finder Sted i Tilknytning til den 3. internationale Kongres i 1910, og Deltagere vil foruden Repræsentanter for Regeringen ogsaa kunne være private Personer og Organisationer, der beskæftiger sig med Spørgsmaalet om Beskyttelse af Opfinderret og industriel Ejendomsret i det hele.

Kongressens Forhandlingsemner er: Patentspørgsmaal, Beskyttelse af industrielle Modeller og Tegninger, samt endelig Valget af en permanent international Komité.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl og F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 18 | 15. SEPTEMBER | 1919

Statens Kontrol med Erhvervslivet.

En Udtalelse fra Industriraadet angaaende Regeringens Lovforslag.

DET i Folketinget af Indenrigsminister Ove Rode fremlagte Forslag til midlertidig Lov om offentligt Tilsyn med visse Virksomheder har som bekendt en længere Forhistorie, idet Loven af 11. April 1919 om Afvikling af Krigstidens overordentlige Foranstaltninger paalagde Ministeren efter Indstilling fra den overordentlige Kommission at fremsætte Forslag for Rigsdagen til »midlertidig Lov om Tilsyn med saadanne enkelte eller sammensluttede Virksomheder indenfor Produktion og Omsætning, der er i Stand til at udøve en bestemmende Indflydelse paa Fastsættelse af Varepriser og om de til Sikring af Forbrugernes Interesser nødvendige Foranstaltninger i Anledning af saadanne Forretningsvirksomheder.« Arbejdet i den overordentlige Kommission for denne Sag vil være almindelig bekendt, og naar Lovforslaget nu foreligger i det væsentlige enslydende med det af Kommissionen udarbejdede Udkast, skal det kun fremhæves, at dette Udkast *ikke* har vundet Godkendelse fra Erhvervslivets Side, idet de Drøftelser med Repræsentanter for de større Erhvervsorganisationer, som Kommissionen ud fra en prisværdig Anerkendelse af Sagens principielle Sider havde indledet, ikke har ført til noget positivt Resultat.

Idet vi andet Steds gengiver Lovforslagets Ordlyd, skal vi til Belysning af Industriraadets Stilling til Sagen gengive en Skrivelse, som Industriraadets Formand under 23. August d. A. har tilsendt den overordentlige Kommission:

»Ved Skrivelse af 16. ds. har den ærede Kommission meddelt undertegnede, som sammen med Direktør H. P. Prior har repræsenteret Industriraadet ved de sidst førte Forhandlinger med det af Kommissionen nedsatte Udvalg til Udarbejdelse af Udkast til Lov om offentligt Tilsyn med visse Virksomheder, *at* Udvalget har forstaaet vort Standpunkt saaledes, at vi kun kunde tiltræde Forslag om Oprettelse af en Tilsynskommission paa det paagældende Omraade, naar denne Kommission foruden Repræsentanter for den danske Handelsstands Fællesrepræsentation, Industriraadet og De samvirkende Fagforbund kun kom til at bestaa af Indehavere af Dommerembeder, og naar dens Opgave begrænsedes til at være rent undersøgende.

Da det ikke har vist sig muligt indenfor disse Rammer at udforme et Forslag, der kan vinde Kommissionens Tilslutning, har man herefter anset yderligere Forhandlinger for unyttige.

Idet jeg paa Industriraadets Vegne anerkender Modtagelsen af denne Skrivelse, skal jeg tillige herved udtale en Tak, fordi der er givet Industriraadet Lejlighed til udførligt at fremsætte sin Opfattelse af de Virkninger, som de paagældende Foranstaltninger maa antages at medføre for Industrien.

Idet jeg tillader mig at henvise til de i denne Anledning fra vor Side fremsatte Redegørelser, skal jeg kortelig resumere vore Følgeslutninger saaledes:

1. En Lovgivning, som har til Formaal at gribe ind overfor Virksomheder, Foreninger eller Sammenslutninger, som formenes at være bestemmende ved Prisdannelsen for en Vare, bør give bestemte Regler, som sætter de næringsdrivende

Statsborgere i Stand til at vide, hvilke Skridt der paa dette Omraade er lovlige og hvilke, der er ulovlige.

Hvis en Tilsynskommission skal skonne herover og derefter tage Forholdsregler, vil den komme til at virke som en inkvisitorisk Myndighed, og Resultatet vil blive Usikkerhed i Retsopfattelsen og deraf følgende Demoralisation.

2. Saafremt Den overordentlige Kommission ikke paa sine Erfaringer under Krigen kan opbygge Lovforslag, der giver faste Regler, bor Lovgivningsforanstaltningerne indskrænke sig til rent forberedende Undersøgelsesarbejde, saaledes som man har iværksat dette i Norge og i England.

3. En derimellem liggende Løsning, hvorved Kommissionen uden at have materielle Retsregler at bygge paa dog skal føre *Tilsyn,* altsaa gribe ind og forhandle med vedkommende Virksomheder, eventuelt under Henvisning til den Fare, disse er udsat for ved særlige i Anledningen givne Love, vil i Praksis erstatte Lov og Ret med administrative Skøn. Et saadant Skon maa da bygges paa Teorier, der ikke har fundet Udtryk i bestaaende Lovgivning, med andre Ord: Virksomheden vil blive af rent politisk Art, og Tilsynskommissionen vil være udsat for at blive opfattet som et politisk Magtorgan.

Det er ud fra disse Synspunkter, at Industriraadet maa tilraade, at Lovforslaget begrænses til at omfatte en ren Undersøgelseskommission, og at dette ogsaa finder sit Udtryk derigennem, at Kommissionens Sammensætning bestemmes alene af rent saglige Hensyn.«

P. R. V.
(sign.) *Alex. Foss.*

❀ ❀ ❀

Forholdene i England.

En Oversigt over Stillingen medio August 1919.

Fra vor særlige Londoner-Korrespondent.

Det maa indrømmes, at Overgangen fra Krigstilstanden til Fredens Velsignelser er overordentlig vanskelig. I vide Kredse, ikke mindst i Danmark, har man ment, at naar der atter blev Fred, vilde alle Forhold ordne sig af sig selv, alle kommercielle Forbindelser blive genoptagne og ligesom Industrien paany kunde arbejde uden ubehagelige »Restriktioner«, Transportforholdene blive normale igen og Priserne gaa ned. Rent bortset fra, at Priserne efter enhver Krig altid har haft en Tendens til at være stadig stigende i en Række Aar, har Forholdene, navnlig for Industriens Vedkommende, jo i alle Lande hurtigt vist sig at være saa vanskelige, at det vistnok i Virkeligheden er umuligt for nogen at sige, hvorhen vi styrer.

Vanskelighederne for Verdens Kulforsyning kan vistnok ikke overvurderes, og meget tyder paa, at Forsyningen med Levnedsmidler ikke vil blive mindre vanskelig. Det viser sig, at man her i England ikke havde vurderet Levnedsmiddelsituationen rigtigt. Ministry of Food var i Foraaret væsentlig beskæftiget med at afvikle sine Forretninger, men er nu rekonstrueret paany. Den ugentlige Ration for Smor er nu nedsat til $1^1/_2$ oz., og fra 1. September vil en Række Levnedsmidler blive skarpt rationerede.

Problemet for Fremtidens økonomiske Politik vil blive: »Vil det lykkes at faa den menige Mand til at indse, at Tiderne ikke er til at sætte »standard of living« op, at en Række Samfund i Virkeligheden er paa Vej mod Falliten, og at et økonomisk Sammenbrud kun kan afværges ved formindsket Forbrug og forøget og fremfor alt regelmæssig Produktion, de eneste Midler til at bøde paa de lidte Tab i Henseende til Spild af Materialer og økonomisk set Ødelæggelse af Produktionsmidler?« At i hvert Fald de fleste af Industriens Arbejdere Verden over er overbevist om, at »Driftsherregevinsten« er stor nok til, at man af den kan tage Midlerne til at skabe en bedre Levefod, nu end for Krigen, og at Øjeblikket er inde til at reformere Samfundet i saa Henseende, navnlig ved Hjælp af »Nationalisering«, er imidlertid en Kendsgerning. De sociale Begivenheder her i England og ligeledes Fremtidsudsigterne maa bedommes under de her angivne Synsvinkler.

Spørgsmaalet er nu, hvor vidt man i England er kommet med Hensyn til Forstaaelsen af hele Situationen. I den sidste Maanedstid har de yder-

liggaaende blandt Arbejderne ikke ladet det mangle paa Forsog paa at fremtvinge deres Krav. Mest ondartet har Politistrejken været, og der er ingen Tvivl om, at det var Hensigten, at den skulde være Begyndelsen til Arbejdsnedlæggelse i stor Stil. Det viste sig imidlertid ,at de yderliggaaende havde taget fejl i deres Beregninger. Ganske vist var Situationen noget tilspidset i Liverpool, men Regeringens faste Holdning skræmmede mange fra at deltage i Strejken, ligesom den offentlige Mening, der afgjort var paa Regeringens Side, ogsaa øvede sin Indflydelse. Stemningen blandt Arbejderne selv er ved at vende sig. De ledende Arbejderførere indser, at Forholdene er alvorlige, og at man kun vil risikere at sætte til, hvad man allerede har opnaaet. Selv Triple Alliancen er bleven mere medgørlig, og der er ikke længer saa megen Tale om Generalstrejke. Jernbanefunktionærernes Krav om højere Lønninger syntes en Tid lang at ville medføre en almindelig Jernbanestrejke, men der er nu al Udsigt til, at den vil blive undgaaet, ved at Regeringen i alt væsentligt giver efter for de fremsatte Fordringer. I det hele og store maa det vistnok siges, at Forholdene har bedret sig en Del i den senere Tid, og at en Regering, der vilde føre Nationen ud af Uføret og klart angive, hvilke Retningslinier den agtede at følge, vilde have gode Chancer. Det er let at forstaa, at den engelske Nation, der en Uge iforvejen blev underrettet af The Chancellor of the Exchequer om, at de daglige Udgifter beløb sig til £4 420 000, medens Indtægterne kun var £ 2 291 000, med spændt Forventning imødesaa Mr. Lloyd Georges Tale den 18. August i Anledning af Udsættelsen af Parlamentets Møder til den 22. Oktober. I denne Tale vilde Premierministeren give Oplysning om Regeringens Stilling til adskillige af Øjeblikkets brændende Spørgsmaal.

Mr. Lloyd Georges Tale faldt i 5 Hovedafsnit:

1) Kulminerne.
2) Handelspolitiken.
3) De utrygge Forhold i Industrien.
4) Landbruget.
5) Finanserne.

Kulminerne. Regeringen havde overvejet Spørgsmaalet om Nationaliseringen af Kulminerne, men var kommet til det Resultat, at Staten ikke burde købe Minedriften og absolut ikke selv drive Minerne, men man var ved at udarbejde Love med Hensyn til Statens Køb af Minerettighederne, Oprettelsen af en Fond til Forbedring af Boligforholdene og andre sociale Forhold i Minelandsbyerne, Sammenslutningen af Miner i afgrænsede Distrikter for at reducere Omkostningerne ved Driften og for at forhindre Spild, og endelig Foretagelsen af Valg blandt Arbejderne af Repræsentanter til Komitéer, der skulde lede og kontrolere Minerne i hvert Distrikt. Regeringen vilde i Samfundets Interesse forbeholde sig Ret til at føre Overopsyn med Bearbejdelsen af Minerne.

Handelspolitiken. Regeringens Politik med Hensyn til at begrænse Importen ved Importforbud vil ophøre 1. September. Man indsaa, at det eneste, man opnaaede ved denne Politik, var at sætte Priserne op. Den ugunstige Betalingsbalance og de høje Fragter vilde alligevel vanskeliggøre Importen. Regeringen vilde dog stille Forslag om at træffe Forholdsregler til at forhindre »dumping« og vilde foreslaa, at Board of Trade fik Bemyndigelse til at beskytte særlige vigtige Industrier (»Nøgleindustrier«) ved at gøre Importen af konkurrerende Fabrikater afhængig af Importlicenser. Endvidere vilde det være nødvendigt endnu nogen Tid at give finansiel Støtte til Nøgleindustrier, men man vilde forhindre, at der blev taget ublu Avance. £ 26 Millioner skulde udlaanes til Lande som Serbien, Rumænien og Polen for at sætte dem i Stand til at genoptage Handelsforbindelserne med England.

De utrygge Forhold i Industrien. Arbejdsministeren, Sir R. Horne, vilde forelægge en Lov om 48 Timers ugentlig Arbejdstid for alle Industrigrene og en Lov om en Minimumslønning for alle, der var beskæftiget i Industrien.

Landbruget. Regeringen var blevet klar over, at Landmændene har Ret til at vente en garanteret Pris for deres Produkter. Landbruget var den eneste Industri, som havde forøget sin Produktion, medens saa mange andre Industrier havde formindsket Produktionen.

Finanserne. Desværre var mange Udgifter uundgaaelige. Statsgælden, der var steget fra £ 645 Mill. før Krigen til £ 7 800 Mill., maatte forrentes. (£ 1800 Mill. er dog udlaante til Allierede Magter og til Bilandene). Udgifterne til Pensionerne kunde ikke reduceres, ikke heller hvad der var bevilget til Undervisning, kun Militærudgifterne kunde reduceres, og efter at den store Fare for Krig i Europa var forbi, kunde der gøres noget i den Retning. Imidlertid maatte man være klar over, at selv om man reducerede Militærvæsenet,

var Udgifterne til Lønninger tre Gange saa store, og Materiel dobbelt saa dyrt som tidligere.

De store Nationer, der havde dannet »League of Nations«, maatte vise deres Tillid til den ved at formindske deres Militærudgifter. Hvis ikke, vilde League of Nations kun komme til at eksistere paa Papiret.

— — —

Det kan vistnok siges, at Lloyd Georges Tale ikke har vakt udelt Tilfredshed nogetsteds. I Virkeligheden har Regeringen kun i Spørgsmaalet om Nationaliseringen af Kulminerne klart angivet, hvilken Politik den vilde følge. Om det irske Spørgsmaal nævnede Premierministeren ikke et Ord. Med Hensyn til Nationaliseringen af Kulminerne har Regeringen altsaa valgt at følge Kulkommissionens 4. Indstilling, som hidrører fra Sir Arthur Duckham. Spørgsmaalet bliver nu, hvad Minearbejderne vil gøre. Det maa vistnok ventes, at det Stemningsomslag, som har kunnet spores i den sidste Tid, vil afholde Minearbejderne fra at gribe til de Midler, som Mr. Smillie endnu saa sent som i Begyndelsen af August har bebudet. Jeg har hørt flere Udtalelser om, at Minearbejderne vil indskrænke sig til at fortsætte deres Bestræbelser for yderligere at reducere Produktionen. Saa meget er vist, at de udmærkede Ord om Samarbejde, som blev udtalte baade fra Sir Auckland Geddes' og Arbejderparlamentsmedlemmernes Side, er faldet ganske til Jorden!

Lloyd Georges Udtalelser om Ophævelsen af Importrestriktionerne er blevet hilst baade med Sympati og Protest. Det er ganske klart, at mange af disse Forholdsregler for at beskytte Industrien, udarbejdede som de har været i Regeringens Departementer, har været tveæggede Sværd. Som Eksempel nævner jeg Importforbudet for Læder, der blev ophævet for 2 Maaneder siden. Det var blevet indført for at beskytte Garverierne, men havde haft den Virkning, at Skotøjsfabrikationen manglede Læder og var forhindret i at eksportere. Havde Fabrikanterne været i Stand til at forsyne sig for over et halvt Aar siden, vilde de have kunnet forsyne sig med overordentlig billigt Læder fra Amerika. Nu er Priserne imidlertid steget til det dobbelte og tredobbelte, og en meget stor Del af Skotøjseksporten er gaaet tabt for England. Mr. Crombach af Firmaet Haldenstein & Sons mener ,at en Eksport til Værdi af £ 5 Millioner, som ellers let kunde have været sikret for England, er gaaet tabt.

Fabrikanterne i Tekstilbranchen frygter for den italienske, franske og tyske Konkurrence og udtaler, at de britiske Fabrikanter kan lige saa godt lukke deres Fabriker, hvis Regeringens Politik betyder, at Manufakturvarer skal kunne importeres toldfrit og uhindret fra de nævnte Lande. Fabrikanterne kan ikke betale højere Lønninger. Ganske vist har de amerikanske Arbejdere langt højere Lønninger, men producerer til Gengæld 2 eller 3 Gange saa meget som de engelske. Fabrikanterne sætter imidlertid deres Haab dels til Toldbeskyttelse, dels til de lovede Forholdsregler mod »dumping«. Bomuldsfabrikanterne frygter særlig Konkurrencen fra U. S. A. og Japan. — Staalindustrien, der mere end nogen anden har mærket Virkningerne af amerikansk »dumping«, er ikke tilfreds med Mr. Lloyd Georges Udtalelser. Den kræver kraftige Forholdsregler i Retning af Beskyttelse og ønsker desuden, at Regeringen skal arbejde for at fjerne Importrestriktionerne i Frankrig, Italien og andre Lande. Jeg har tidligere meddelt nogle Tal, der viser, at de amerikanske Priser er meget lavere end de engelske; men man kan sige sig selv, at Forholdene ikke kan være behagelige, naar Glasgow Byraad for nogen Tid siden maatte vælge imellem et Tilbud paa Sporvognsskinner fra United States Steel Products Co., som trods Forskellen i Transportudgifterne kun var £ 17.9.0 pr. Ton, og flere engelske, af hvilke de laveste var £ 19.1s.3d. Situationen faar en yderligere ubehagelig Belysning, naar man erindrer Sir Auckland Geddes' Udtalelser for nogen Tid siden i Parlamentet, at naar man anbragte Tekstilindustrien og Jern- og Staalindustrien paa Listen over statsunderstøttede Industrier, havde man saa at sige alle britiske Industrier paa denne.

— Repræsentanterne for Handelen, særlig Importørerne af færdige Varer er ret godt tilfredse med Premierministerens Løfter om, at Importrestriktionerne skal bortfalde. Ogsaa Importørerne af Raamaterialer mener, at det vilde være til lige stor Fordel for Handelen og Industrien. At Industriens Stilling er noget anderledes, fremgaar af ovenanførte og af følgende Resolution, som er vedtaget af The Administrative Commitee of the National Union of Manufacturers: »Mødet har med Bekymring set Premierministerens Udtalelser og er enigt om at henlede Regeringens Opmærksomhed paa, at Ophævelsen af Importrestriktionerne 1. Sept. vil have den mest alvorlige Indflydelse paa den britiske Industri og paa Arbejdsforhol-

dene, og er i direkte Modstrid med de Løfter, som Premierministeren og Lederen af Underhuset (Mr. Balfour) har givet med Hensyn til Opretholdelsen af Importrestriktionerne; Ophævelsen vil føre til forøget Import og yderligere øge den ugunstige Handelsbalance, om hvilken Premierministeren udtalte, at den allerede var saa stor, at den var blevet en alvorlig Skade og Fare for Landet. The National Union of Manufacturers henstiller ærbødigst, at ingen Importrestriktioner ophæves, før Parlamentet træder sammen igen og Regeringen har antaget en varig Handelspolitik.«

Den foreslaaede Lov om 48 Timers ugentlig Arbejdstid gaar ud paa, at ingen skal arbejde udover 48 Timer i nogen Industrigren, medmindre Ministeren, efter Anbefaling af et Joint Industrial Council, Conciliation Board eller Trade Board, eller efter at vedkommende Organisationer af Arbejdsgivere og Arbejdere er blevet enige om det, tillader, at Arbejdstiden maa være længere eller kortere end 48 Timer. Enhver Time udover den saaledes fastsatte Arbejdstid skal betragtes som Overarbejdstid, og Overenskomster mellem Organisationerne af Arbejdsgivere og Arbejdere med Hensyn til Udstrækningen af Overarbejdstiden og de økonomiske Betingelser skal approberes af Indenrigsministeren eller Arbejdsministeren, som kan ophæve eller forandre Overenskomsten. Betalingen for Overarbejde skal være i det mindste 25 pCt. højere end for det normale Arbejde.

Loven omfatter alle Personer, som arbejder under mundtlig eller skriftlig Kontrakt som Arbejder eller som Lærling. Den omfatter ikke:

1) Medlemmer af Arbejdsgivernes egne Familier,
2) Tjenestefolk,
3) Personer, som har ansvarlige Stillinger ved Tilsyn eller Ledelsen af Virksomheden, medmindre de hovedsagelig beskæftiger sig med legemligt Arbejde.
4) Personer beskæftigede i fortrolig Egenskab og som ikke sædvanlig giver sig af med legemligt Arbejde,
5) Overordnede Sømænd eller Lærlinge paa et søgaaende Skib.
6) Personer, hvis Arbejdstid er reguleret ved Coal Mines Act 1887—1914.
7) Personer beskæftigede ved Landbrug, heri ogsaa indbefattet Havebrug og Skovbrug.

I Udøvelsen af sin Myndighed skal Ministeren tage Hensyn til almindelige Indstillinger fra The National Industrial Council. Hs. Majestæt in Council kan i Tilfælde af truende national Fare suspendere Bestemmelserne.

Den anden Lov, der er forelagt af Indenrigsministeren, gaar ud paa Nedsættelsen af en Kommission, som skal foretage Undersøgelser og give Indstilling om Minimallønsatser. Der gives Kommissionen Fuldmagt til eventuelt at fremtvinge Dokumenter og Tilstedeværelsen af Vidner. Alle Lønningslister, Regnskaber etc. skal paa Forlangende forelægges den.

En Lov, gaaende ud paa, at ingen Strejke lovligt skal erklæres, medmindre et Varsel paa 8 Dage har været givet, er under Forberedelse.

Regeringen har aabenbart anlagt sin Politik efter Principet: »Den, der vinder Tid, vinder mere.« Det er jo i Virkeligheden heller ikke utænkeligt, at Forholdene til Dels, navnlig hvad angaar den skarpe fremmede Konkurrence, med Tiden vil kunne rette sig af sig selv. De sidste Meldinger fra Amerika kunde tyde i den Retning. Naar Forholdene blot bliver lige, har England selvfølgelig mange Betingelser for at kunne klare sig. Men selv Deltagelsen i et fælles Skibbrud er nu alligevel ikke den behageligste Situation, desuden maa man antage, at Prisforhøjelserne andre Steder, navnlig paa Raamaterialer, ogsaa vil øve deres Virkninger i England, og i saa Tilfælde vil man næsten være lige vidt. Nye Krav om Lønforhøjelser vil stadig melde sig, og Uroen i Industrien vedblive. I saa Tilfælde vil Regeringens Politik med Hensyn til Reguleringen af Priserne paa Levnedsmidler være af den største Betydning. Den bitiske Arbejder har altid været vant til meget lave Priser paa Livsfornødenhederne. Regeringstilskud til alle mulige Sider vil stadig blive nødvendige, og Situationen bliver en lignende som nu. I Længden vil kun eet Middel hjælpe: at fjerne Roden til Ondet. »The cardinal fact is«, sagde Mr. Lloyd George, »that we are not paying our way, and we shall never do so until we immensely increased production«. Vi vender atter tilbage til vort Udgangspunkt: *De eneste Midler til at komme over de vanskelige Tider er Økonomi og forøget Arbejde.*

De engelske Fabrikanter ser hver for sig i deres egen Industrigren, hvor vanskelige Forholdene er, de fleste Fagforeningsledere ligeledes, men den almindelige Arbejder ikke. Dybt i hans Sind er indpodet en Mistillid til Arbejdsgiverne, han mener, at de taler for deres egen Profits Skyld. Han er imidlertid i Besiddelse af en god Portion

af den engelske common sense og *kan* overbevises. Ekstremisternes Indflydelse overdrives vistnok, der har vel været en hel Del bolshevistisk Indflydelse udefra, men naar de danske Blade undrer sig over, at der ikke kommer mere frem offentligt om pekuniær Understøttelse fra Udlandet til Fremme af bolshevistiske Formaal i England, er Grunden dog vist ikke Hemmeligholdelse, men ganske simpelt, at den i Virkeligheden har været ganske ubetydelig.

Jordbunden er sikkert god nok, og mange ser her som den eneste Vej ud af Uføret et ganske anderledes nøje Samarbejde og en bedre Forstaaelse mellem Arbejdere og Arbejdsgivere. Arbejderen skal i enhver Virksomhed have Forklaring om Produktionsudbytte, de svingende Afsætningsmuligheder og hele den industrielle og kommercielle Risiko, i hvert Fald i den Udstrækning skal han gøres interesseret i Virksomheden. Der er gjort et godt Arbejde under Krigen til Fremme af disse Formaal, navnlig ved Oprettelsen af Fællesraad baade for enkelte Virksomheder og for Industrigrene. Disse saakaldte Whitley-Councils (efter Mr. Whitley, som var Chairman for den Kommission, der anbefalede deres Oprettelse) fortjener den største Opmærksomhed, og kunde England ved Organisationen af saadanne Raad finde Midlerne til at bilægge de voldsomme og langvarige Arbejdsstridigheder, der i Virkeligheden ikke burde kunne finde Sted under de nuværende vanskelige Forhold, vilde det faa den største Betydning, ogsaa i andre Lande.

„Trustloven“.

Vi gengiver her in extenso det af Indenrigsministeren fremsatte »Forslag til midlertidig Lov om offentlig Tilsyn med visse Virksomheder«, der er bleven almindelig kendt under det iovrigt vildledende Navn »Trustloven«:

§ 1.

Denne Lovs Bestemmelser kommer til Anvendelse paa saadanne enkelte eller sammensluttede Virksomheder af monopolagtig Karakter indenfor Produktion og Omsætning, derunder indbefattet Transport, som er i Stand til at udøve en bestemmende Indflydelse paa Pris og Omsætningsforhold i det indenlandske Marked eller en betydende Del deraf.

Bestaar der indenfor et Erhverv et saadant Fællesskab eller en saadan ensartet Optræden til Regulering af Pris eller af Omsætningsforhold, at Virkningen heraf, selv om Virksomhederne ikke foretager en videregaaende Sammenslutning, er den i nærværende Paragrafs 1. Stykke nævnte, kan Lovens Bestemmelser gøres anvendelige for de Virksomheder, som deltager deri.

Hvilke Virksomheder, der herefter skal omfattes af denne Lovs Bestemmelser, afgøres af det i § 2 nævnte Tilsynsraad, hvis Afgørelse dog inden 1 Maaned, efter at Afgørelsen er blevet Virksomheden meddelt, af hver enkelt Virksomhed kan bringes for en Domstol bestaaende af 5 af Justitsministeren beskikkede nuværende eller tidligere Medlemmer af Højesteret eller Landsretterne (Overretterne). Denne Domstols Afgørelse er endelig.

§ 2.

Det i denne Lov omhandlede Tilsyn udøves af et Tilsynsraad, der bestaar af 14 Medlemmer. Formanden udnævnes af Kongen og 4 Medlemmer af Indenrigsministeren. Formanden og 2 af de af Indenrigsministeren udnævnte Medlemmer skal være eller have været Medlemmer af en af de kollegiale Retter; de 2 andre af Indenrigsministeren udnævnte Medlemmer skal have nationaløkonomisk eller polyteknisk Uddannelse. Ingen af de af Kongen eller Indenrigsministeren udnævnte Medlemmer maa være Indehaver eller Medlem af Bestyrelsen for nogen Virksomhed, der er under Tilsyn efter nærværende Lov, og ej heller have Sæde i en privat Banks Bestyrelse eller Repræsentantskab. 4 Medlemmer vælges af Rigsdagen. Endelig udnævner Indenrigsministeren 5 Medlemmer, 1 efter Indstilling af Industriraadet, 1 efter Indstilling af Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation, 2 efter Indstilling af De samvirkende Fagforbund og 1 efter Indstilling af De samvirkende danske Andelsselskaber.

Saafremt en eller flere Virksomheder, der ikke kan anses repræsenteret ved de i foregaaende Punkter nævnte Medlemmer, inddrages under Tilsynet, udnævner Indenrigsministeren efter Indstilling fra vedkommende Erhvervsorganisation, hvis saadan findes, en Repræsentant for den paagældende Erhvervsgren til at tiltræde Behandlingen af vedkommende Sag.

Paa samme Maade udpeges et tilsvarende Antal Suppleanter.

Raadet fastsætter selv sin Forretningsorden.

Bestemmelse om Honorar til Raadets Formand og Medlemmer samt om andre Udgifter i Anledning af Raadets Virksomhed og Lovens Gennemforelse træffes ved de aarlige Finanslove.

§ 3.

Naar Tilsynsraadet har truffet Afgørelse om, at en Virksomhed skal omfattes af denne Lovs Bestemmelser, giver Raadet Virksomheden Meddelelse herom, og om, at den er underkastet følgende Forpligtelser:

a) Virksomheden skal inden 3 Maaneder efter hvert Regnskabsaars Udløb til Tilsynsraadet indsende sit Aarsregnskab.

Det til Raadet afgivne Regnskab skal være saaledes affattet, at det giver et tydeligt Billede af Forretningens Driftsindtægter, Driftsudgifter, Brutto- og Nettofortjeneste samt Status. Driver en Virksomhed Forretning baade paa det indenlandske og det udenlandske Marked, skal det til Raadet afgivne Regnskab være

affattet saaledes eller ledsaget af en saaledes affattet Redegørelse, at det tydeligt kan ses, hvilken Del af de i Henhold til forrige Punktum oplyste Beløb der stammer fra Forretningen paa det indenlandske Marked.

b) Saafremt Raadet finder, at det afgivne Regnskab er affattet i en saadan Form, at det ikke giver Raadet tilstrækkelig Vejledning, skal Regnskabsformen ændres efter Raadets Bestemmelse.

c) Paa Foranledning af Raadet skal Virksomheden derhos afgive alle saadanne yderligere Oplysninger, som Raadet finder fornødne til at skaffe sig tilstrækkeligt Indblik i vedkommende Erhvervs Produktions-, Omsætnings- og finansielle Forhold. Raadet kan foranstalte Eftersyn af Virksomhedens Bøger og Lagre. En Virksomhed kan nægte at give Raadet Oplysning om tekniske Hemmeligheder. Fremkommer en paa denne Regel stottet Indsigelse, kan Sagen af Raadet forelægges for Direktøren for Statsprøveanstalten, hvem Virksomheden er forpligtet til at meddele alle de Oplysninger, han onsker. I det Omfang, hvori han finder, at de ønskede Oplysninger er tekniske Hemmeligheder, skal han søge Forholdet ordnet ved til Raadet at afgive en saadan Underretning, der uden at blotlægge den tekniske Side af Virksomhedens Forretningsforhold tjener til fornøden og tilstrækkelig Oplysning for Raadets Formaal.

§ 4.

Tilsynsraadet kan til Fremme af sine Undersøgelser vedrørende de af denne Lov omhandlede Virksomheder kræve Oplysninger og Forklaringer, mundtlige eller skriftlige, af private, ligesom statslige og kommunale Myndigheder er forpligtede til at bistaa Raadet med Meddelelse af Oplysninger.

§ 5.

Paa Grundlag af de til Raadet indgaaede Oplysninger afgiver dette Indberetninger til Indenrigsministeren, der videresender dem til Rigsdagen. Indberetningerne fremsendes snarest muligt, efterhaanden som Raadets Undersøgelser skrider frem. I disse Indberetninger skal Raadet afgive et motiveret Skon over, hvorvidt den Fortjeneste, de undersøgte Virksomheder afkaster — hvad enten denne anvendes til Udbytte, Tantième, Gager, Afskrivninger, Henlæggelser eller lignende — skyldes Udnyttelse af en Monopolstilling. Ligeledes skal Raadet afgive Erklæring om, hvorvidt der ved uforsvarlig Konkurrence, Misbrug af okonomiske Magtmidler m. v. er hidført en urimelig og skadelig Indskrænkning i den frie Erhvervsudøvelse. Sammen med Indberetningen skal Raadet sende Indenrigsministeren en Redegørelse, indeholdende det fornødne Oplysningsmateriale. Raadet kan ledsage denne Redegørelse med en Indstilling om, at Redegørelsen helt eller delvis skal offentliggøres.

Ved Siden heraf paahviler det Raadet at gøre Indstilling til Indenrigsministeren om, at der søges gennemført saadanne Foranstaltninger til Sikring af Forbrugernes Interesse, som Raadet efter sket Undersogelse finder ønskelige. Saadan Indstilling skal fremmes, naar mindst 4 Medlemmer fremsætter Ønske derom.

§ 6.

Saavel Raadets Medlemmer som dets Personale er under Ansvar efter almindelig borgerlig Straffelov § 137 underkastet Tavshedspligt med Hensyn til alle Oplysninger, hvoraf de i deres Hvervs Medfør er komne i Besiddelse.

§ 7.

Indsendelse af Regnskaber og Afgivelse af Oplysninger i Henhold til denne Lov kan i Vægringstilfælde under en offentlig Politisag fremtvinges ved Tvangsbøder til Statskassen af fra 50 til 1000 Kr. pr. Dag.

Afgivelse af bevidst urigtige Oplysninger, skriftlige eller mundtlige, straffes efter almindelig borgerlig Straffelov § 155. Samme Straffebestemmelse kan bringes til Anvendelse paa den, der aabenbart ubeføjet vægrer sig ved at opfylde den ved denne Lov paalagte Oplysningspligt.

Retslig Tiltale for Overtrædelse af denne Lovs Bestemmelser finder kun Sted paa Begæring af Raadet. Ingen Sag maa afgøres uden Dom, medmindre Raadet giver sit Samtykke dertil.

§ 8.

Denne Lov gælder til den 25. April 1925, til hvilket Tidspunkt Raadet senest skal afgive en samlet Indberetning om sine Undersøgelser.

— — —

(Angaaende dette Lovforslag skal vi iovrigt henvise til vor ledende Artikel. — Red.)

Udbytte-Deling.

En Oversigt over hidtidige Forsøg.

Under den stigende Interesse, der for Tiden vises Tanken om den saakaldte »Udbytte-Deling« mellem Kapitalen og Arbejdet, er der Grund til at henlede Opmærksomheden paa en Bog herom af den norske Forfatter *Chr. Gierløff: Arbejdsgiver og Arbejder,* der udkom sidste Aar i Kristiania. Ikke fordi det just er nogen stor eller betydelig Bog, lige saa lidt som den kan siges at være helt upartisk, for saa vidt som Forfatteren ikke lægger Skjul paa sin stærke Tro paa Systemet. Men dels tiltales man af hans varme Interesse for en Forbedring af Forholdet mellem Arbejdsgiver og Arbejder, og dels faar man — og dette er det værdifuldeste ved Bogen — en hel Oversigt over Udbytte-Delingens Historie i de forskellige Lande.

Det første Land, der forsøgte Udbytte-Deling, var Frankrig, hvor Zinkhvidt'ens Opfinder, E. J. Leclaire, havde Æren af at gøre det første Skridt i 1842. Han var imidlertid ikke længe alene om det; snart fulgte andre store Virksomheder efter, af hvilke den mest kendte vel nok er *Godin's* »Familistére« i Byen Guise. Fra Frankrig førtes Ideen over til England, hvor Sunlight-Sæbefabrikerne er et storslaaet Eksempel paa, hvor gavnligt »profit-sharing« kan virke; Chefen for Fabrikerne, Lord *Lever Hulme,* har i det hele taget haft en sjelden heldig Haand til at gennemføre virkelige Velfærdsforanstaltninger til bedste for sine Ar-

bejdere. I Amerika var det *Henry Ford,* Automobilfabrikanten, der skabte Interessen for Systemet; i Tyskland var Fabrikanten *Heinrich Freese* (særlig kendt for sin Bog: »Die konstitutionelle Fabrik«, Jena 1909) Foregangsmand, og i de fleste mindre Lande her i Evropa har man ligeledes eksperimenteret med Ideen.

Det, der fremfor alt har faaet de interesserede til at gøre Eksperimentet, er Haabet om derigennem — til fælles Fordel for Arbejdet og Kapitalen — at *naa til en større Produktion.* Og heri har de Ret. Thi for det første er Produktiviteten mere end noget andet Kilden til Samfundsvelstanden, og desuden kan en Udbytte-Deling, der ikke resulterer i forøget Afkastning, ikke i nævneværdig Grad forbedre Arbejdernes Lønninger. Det er en kendt Sag, at den Ekstra-Indtægt, der vilde tilfalde Arbejderne, hvis man berøvede Kapitalen endog Størstedelen af dens Udbytte til Fordel for dem, i Almindelighed vilde være temmelig betydningsløs. Men ligesaa anerkendt er det, at der i de allerfleste Virksomheder rundt om kan arbejdes baade billigere og rationellere end nu (jfr. Besparelse af Tid, Kraft, Raastof, Værktøj osv.), og kan Udbytte-Delingen — hvad der er Grund til at tro — forøge Ansvarsfølelsen ved Arbejdet og derigennem Arbejdsglæden, betyder dette, at man i alt Fald ikke uden videre kan afvise Tanken om den.

Paa den anden Side fremgaar det tydeligt af de i Bogen nævnte Eksempler, at den Maade, hvorpaa Sagen gennemføres, har den største Betydning for Udfaldet. Taaget Sentimentalitet overfor »Underklassen« er en lige saa daarlig Basis som Ønsket om at komme Arbejderne til Livs. En forretningsmæssig Afvejning af alle de Forhold, der bør komme i Betragtning, er absolut nødvendig.

Som et meget vigtigt Punkt kan det f. Eks. nævnes, at det Tillæg, der stilles Arbejderne i Udsigt, ikke maa rokke ved deres faste Løn, men netop skal være en *Gevinst,* som de selv kan gøre en Del til at skabe.

I det hele taget bør saadanne Forsøg naturligvis ikke benyttes som et Vaaben imod Fagforeningsbevægelsen, hvis man vil have, at de skal modtages med Tillid og skabe en varig Tilfredshed. Dette viste sig tydeligt i to store Virksomheder i England, hvor man forsøgte saadanne Intriger og derfor maatte opgive Udbytte-Delingen efter nogle Aars Forløb, hvad der gav hele Tanken et alvorligt Knæk.

En anden Forudsætning for, at Udbytte-Delingen skal vise sig levedygtig, er at den praktiseres paa en Maade, der er fri for al Vilkaarlighed. Selvfølgelig kan det ikke fastsættes iforvejen, hvor stort et Beløb hver Arbejder skal have udbetalt efter Aarets Udgang; ifølge hele Tankegangen afhænger det jo af det enkelte Aars Udbytte. Men det kan bestemmes, *hvor stor en Del* af det samlede Udbytte, der skal tilfalde Arbejderne, og efter hvilken Maalestok (f. Eks. de udbetalte Lønninger) den skal fordeles imellem dem. Først saa kan Arbejderne føle sig helt trygge. Desuden vil det være praktisk at lade Aarsregnskabet gennemgaa af en autoriseret Revisor (hvad der jo ikke er noget nyt her i Landet).

Forfatteren nævner som sagt i sin Bog et stort Antal Eksempler paa Virksomheder, hvor Udbytte-Delingen er blevet en Sukces, foruden nogle faa Eksempler paa det modsatte. Dette talmæssige Forhold kan naturligvis ikke uden videre tages til Fordel for Systemet. Dels gør Eksemplerne nemlig ingenlunde Fordring paa at være udtømmende, og dels har man Lov til at regne med, at det — hvor redelig Viljen end er — altid er betydelig lettere at faa fat i de eksisterende Tilfælde end i dem, der allerede er forsvundet. Men selv om man kan gøre adskillige Indvendinger imod Udbytte-Delingen og navnlig maa tilbagevise alle Forsøg paa at gøre den til de Vises Sten, der kan bilægge alle sociale Konflikter, ligger der dog en særdeles sund Betragtning til Grund for den, ligesom det berører en meget vigtig Sag.

Ganske vist maa det sociale Problem ikke betragtes alene som et Fordelingsspørgsmaal; Produktionsproblemet gør sig lige saa fuldt gældende, ja, uden dette svæver det første jo nærmest i Luften. Men i Almindelighed er Produktionsspørgsmaalene meget lettere at komme til rette om; hvem vil f. Eks. for Alvor nægte, at Arbejdsro, Arbejdsiver og Arbejdsglæde er uundværlige Betingelser for Samfundets Trivsel og Fremgang. Fordelingsproblemet har derimod en langt skarpere Karakter paa Grund af de stærke Modsætninger, der gør sig gældende i det, og er derfor nok saa brændende; men hvad er det i og for sig andet end et Spørgsmaal om Udbytte-Deling i dette Ords videste Betydning, om en retfærdig Fordeling af det i Fællesskab frembragte Udbytte mellem Arbejder, Arbejdsgiver og Kapital. Endnu mere nu end ellers raabes der herpaa fra alle Sider. Ethvert Forsøg paa at give om end blot et Bidrag til en Løsning af Problemet, maa derfor mødes med Opmærksomhed, og saa vidt man kan se, er Planen om Udbytte-Deling ikke det ringeste af dem, der hidtil er fremkommet. Dens Udførelse i Praksis bliver saa en Sag for sig.

Henning Kiørboe.

▫▫▫▫▫▫

De engelske Oliefund.

Der har i de sidste Maaneder gentagende været Notitser fremme i Pressen om Oliefund i England — korte sensationelle Telegrammer, der synes at have overrasket adskillige. Ikke det, at der var »Petroleumskilder« ogsaa i Storbritannien, thi saadanne findes — hvad den store Offentlighed maaske ikke har præsent — hele Jorden over; men at det var saa rige Forekomster, at det kunde lønne sig at anbore og udnytte dem, har forbavset. At man med Iver leder efter ny Adgang til Brændstoffer rundt om er kun naturligt, og at selv det kulrige England intet havde imod at komplettere sine Energireserver — sine Stenkulslejer — ogsaa med flydende Kulbrinter — altsaa Petroleum — er egentlig ikke overraskende. Rent bortset fra, at Brændsel i Fremtiden selv i England vil blive knappere og dyrere end forhen, vil Betydningen af Jordolier og den af disse vundne Benzin fremgaa alene af den uhyre Udvikling i Automobil- og Flyvemaskinteknikken.

Hidtil har Petroleum i større Mængder jo væsent-

ligst været fundet i Kaukasus og i Amerika, i hvilket sidste Land Udnyttelsen af Kilderne synes at være aarhundredgammel, den rationelle Udnyttelse derimod at stamme fra Midten af det forrige Aarhundrede.

Er de nævnte Kilder — de pennsylvanske og de kaukasiske — end de almindeligst kendte, saa er de dog som sagt langt fra de eneste. I Rumænien findes der rige Kilder; i Tyskland ikke mindre end 3, omend smaa Forekomster, foruden større i Galicien, ja, helt oppe i Holsten er der fundet Petroleum. Til de evropæiske Forekomster kommer saa udover de amerikanske en lang Række andre: i Ægypten, Sydafrika, Asien (Birma og Borneo) o. s. v. Verdensproduktionen i 1912 stiller sig som følger:

	1000 t.	pCt. af Verdens-produktionen
U. S. A.	29.108	62.24
Rusland	9.318	19.93
Mexiko	2.208	4.72
Rumænien	1.807	3.86
Holl. Indien	1.478	3.16
Østrig-Ungarn	1.187	2.54
Britisk Indien	990	2.12

Vi skal ikke her fortabe os i Betragtninger over de forskellige Teorier om disse Jordoliers Dannelse, ej heller i Fremgangsmaaden ved Boringen, det vil sige, om hvorledes man ved at drive Borerøret ned til de Hulheder eller løse Stenarter dybt i Jorden, hvor Petroleumen befinder sig, faar denne frem, i Reglen blandet med Saltvand og oftest under et uhyre Gastryk, et Tryk, der driver den anborede Kilde til at slynge den raa Olie som et Springvand af kæmpemæssige Dimensioner højt op i Luften. Det skal blot understreges, *at denne Efterforskning efter andre Brændstoffer paa Stenkulsøen er karakteristisk for den Energi, hvormed man Verden over søger at supplere sine indenlandske Energiforraad.*

Trods det naturlige i saadan Efterforskning er nu denne — som alle saadanne Bestræbelser — bleven miskendt. Det har de engelske Undersøgelser nemlig været, og vi gengiver nedenfor som typisk — baade for Miskendelsen — men navnlig for den Interesse, hvormed man i Storbritannien har fulgt Arbejdet, en lille Artikel af det bekendte Tidsskrift »The Car« om Petroleum i England i ordret Oversættelse.

»Der er en gammel Historie om en Mand, hvis Profession var at udstoppe Fugle, og som en Gang kom ind hos en Barber, hvor han saa en Ugle, som han troede var udstoppet. Han kritiserede stærkt den daarlige Udstopning af Uglen: Fødderne var forkerte — Øjnene sad ganske galt og havde ganske forkert Farve m. m. — alt ialt var det et overordentlig slet Arbejde. Da han var færdig med sin Kritik, løftede Uglen pludselig Vingerne og fløj tværsigennem Lokalet til stor Skuffelse for »Eksperten«.

Man kommer uvilkaarligt til at tænke paa denne lille Historie ved at se den første Strøm af virkelig Petroleum fra Kilden ved Hardstoft nær ved Chesterfield og saa tænke paa Kritiken. For Kritikerne har ikke manglet Dristighed. I de 7 Maaneder, gennem hvilke Arbejdet med Forsøgskilden har været drevet, er det blevet paastaaet, at det var fuldstændig Spild af Tid og Penge, og at det var ganske umuligt at finde Petroleum i England o. s. v.

Kilden er, som enhver ved, en af flere, som Lord Cowdray's Firma, Messrs. S. Pearson & Son, Ltd. — som Leder af et Petroleums-Aktieselskab i Regeringens Tjeneste — har boret for at lede efter Petroleum. Virksomheden startedes d. 15. Oktober 1918, da Marquisen af Hartington satte den store 18" Boremaskine i Arbejde. Under Ledelse af Hr. Conaghan (en Amerikaner) har Arbejdet været fortsat gennem 7 Maaneder uden Afbrydelse, og det Vovemod og den Udholdenhed, som har været lagt for Dagen ved Forsøgene, er altsaa nu endelig blevet belønnet med en Strøm af meget høj-procentlig Petroleum.

Det var betagende for den, der skriver disse Linier, og som havde den Ære at aflægge Besøg ved Boringen, nu da Resultatet ikke længere var tvivlsomt, at se Brædderne, der laa ved Mundingen af Kilden, gennemvædede med Olie — at stirre ned i Kilden og se Gassen blafre i en flimrende Taage — at være Vidne til, at den lange Staalspand sænkes ned i Kilden og atter løftes, fyldt med en lysebrun Olie med klar grøn Tone — at mærke hele Borehusets Indre fyldt med den kendte Lugt af Motorbenzin, paa hvilken den raa Olie menes at være særlig rig.

Eksperter har konstateret, at denne Olie i Kvalitet er lig den bedste raa Pennsylvania-Olie.

I den lille Hytte, hvor de amerikanske Olieborere arbejder, har de vist deres Optimisme ved at skrive paa Væggen: »Hardstoft, Englands Oklahoma«. De er mere end glade for den Sukces, deres Arbejde har haft.

Det maa ganske vist erkendes, at det i Øjeblikket ikke er nogen særlig stor Strøm af Olie, der rinder af Kilden, men det er sikkert, fordi der kun har været boret nogle faa Tommer ned i Kalkstenen. Men Olien begyndte, da man var naaet saa vidt, straks langsomt at vælde frem og stige op i Borehullet — først 400 Fod og senere til 1000 Fod — saa det kunde befrygtes, at den snart vilde flyde over. Som Følge heraf standsedes Arbejdet, og en stor Skydeventil vil blive anbragt ved Mundingen af Borerøret, gennem hvilken Boringen saa atter kan genoptages. Det maa formodes, at en betydelig Strøm af Olie vil blive Resultatet af denne Fortsættelse — og Skydeventilen vil saa øjeblikkelig blive lukket. Der vil ikke blive nogen malerisk Straale med en vild hvirvlende Søjle af Olie, gennemvædende det omliggende Landskab, ved denne Kilde, som vi kender det fra de Billeder, vi har set saa ofte fra de amerikanske Oliemarker: Fra den første Begyndelse allerede vil Olien her blive taget under Kontrol — og den dekorative, men uøkonomiske Petroleumssøjle vil blive undgaaet. En Stab af Mænd er travlt beskæftigede med at opføre en stor Staaltank til Opsamling af den Olie, som man haaber snart at se rinde ovenud af Boringen.

Som det vil erindres, er Kilden ved Hardstoft kun en af en Serie paa 9 i dette Distrikt. Den næste Kilde i Rækken, som kan ventes anboret, er beliggende ved Brimington, og her nærmer det afgørende Punkt sig, som det synes, med Stormskridt. Ogsaa her er Beholdere til Optagelse af Olien anbragt iforvejen. —

De andre Kilder er ved Renishaw, Ridgway, Heath, Ironville, Werrington og Apedale. To Kilder er yderligere kendte som D'Arcy Kilden og West Calder Kilden, de er begge borede i Midlothian Distrikt i Skotland. (Disse 2 Kilder har været vist i udmærkede Kort i »Oil News« fra d. 31. Maj).

Skulde de øjeblikkelige gode Udsigter holde Stik, og et stort Oliefelt oparbejdes i England, kan den Betydning, det vil have for vort Motorsamfund, Admiralitetet og den britiske Handel ikke skattes højt nok. — Selv om det i dette Øjeblik er overdrevent, hvad der paa dette Omraade præsteres af Optimisme, saa berettiger dog de officielle Indberetninger os til at betegne Udsigterne som meget lovende.

Da Mr. Kellaway indberettede Fundet af Olie til Underhuset og paa Regeringens Vegne udtalte dennes Lykønskninger til Lord Cowdray og hans Stab og til Sir John Cadman fra Petroleumskomitéen, udtrykte han ikke alene Regeringens Følelser, men alle deres, som havde fulgt dette Pionerarbejde fra dets første Trin til dets nuværende lovende Stadium.«

Ogsaa i Danmark har der nogle Gange været søgt efter Petroleum, men hidtil uden Held. Findes der noget, vil det sandsynligvis ligge saa dybt eller være saa lidt, at det ikke lønner sig at udnytte eventuelle Forekomster. Fædrelandets »Energibestræbelser« bør foreløbig samle sig om større Økonomi i Anvendelsen samt Forsøg paa i videste Udstrækning at anvende Tørv, Træaffald — og maaske — Vindkraften!

Mindre Meddelelser.

En ny Rekord.

I vort forrige Hefte meddelte vi Handelsstatistikens Tal for Juni Maaned, der udviste en Indførsel til Værdi af 273 Mill. Kr. mod en Eksport af indenlandske Varer af kun 63 Mill. Kr. Disse Tal blev anset som rent ekstraordinære som Følge af særlige Forhold, saaledes som sidst omtalt. Desværre viser den nu offentliggjorte Statistik for Juli Maaned, at Indførslen er steget yderligere, nemlig til 281 Mill. Kr. mod en Eksport af indenlandske Varer til Værdi af 70 Mill. Kr. I de hidtil opgjorte 7 Maaneder af 1919 andrager Importen i alt 1,286 Mill. Kr. mod en Eksport til Værdi af 331 Mill. Kr., altsaa udvisende et Underskud af næsten 1 Milliard Kr.

I adskillige Varegrupper er Importen pr. Maaned i Værdi nu lige saa stor som for et helt Aar under mere normale Forhold. Dette gælder ikke mindst færdige Varer. Men naar de tørre Tal saaledes viser, hvorledes en Strøm af udenlandske Varer saa at sige vælter ind over Landet, saa er det os umuligt at forstaa, hvorledes man fra visse Sider stadigvæk kan tale om den danske Industris Udnyttelse af sin »monopoliserede« Stilling o. s v. At der har været vanskelige og abnorme Situationer i Krigsaarenes Afspærringstid med ekstraordinære Gevinster, men ogsaa med ekstraordinære Tab, er en Kendsgerning, men hvorfor man nu, efter at disse Tider er forbi og en hel ny Periode indledet, skal velsignes med Love og Foranstaltninger, der maaske var paakrævet under de ekstraordinære Krigsforhold — hvor man jo valgte andre Reguleringsmidler —, men som nu kun kan forøge Gnidningsmodstanden i Erhvervslivet og tynge Produktionen, synes en Gaade.

Handelsministeriets Eksportkalender.

Allerede i adskillige Aar har der fra Handelsministeriets Side været arbejdet paa Fremstillingen af en alsidig Haandbog over den danske Handel og Industri, der kunde benyttes som Eksportkalender og være Støtte for vore Konsuler m. m. Det store Arbejde, der har været udført under Redaktion af fhv. Kontorchef i Handelsministeriet, nuværende Overregistrator H. B. Krenchel, foreligger nu færdigt, affattet i det danske og engelske Sprog, men med yderligere franske og tyske Vareangivelser. At skabe en saadan omfattende Kalender baade for Industri og Handel er en særdeles vanskelig Sag, men det foreliggende Arbejde er sikkert det mest fuldendte, vi endnu har set herhjemme, hvilket selvfølgelig ogsaa har været Meningen med Opgavens Løsning ad officiel Vej. Foruden selve Varefortegnelsen, der synes praktisk inddelt, giver Eksportkalenderen almindelige Oplysninger om Danmark og dets Næringsveje, vore Havneforhold, Skibsforbindelser, Banker, Transithandelsvirksomheder o. s. v. Ogsaa hvad disse Afsnit angaar, maa Bogen sikkert siges at afhjælpe et virkeligt Savn, og man maa kun haabe paa en effektiv Udbredelse af Kalenderen.

Engelske Foranstaltninger til Værn for Landets Arbejde.

Som berørt i vor Londoner Korrespondents Artikel i nærværende Hefte er den engelske Regering gaaet til at ophæve Forbudene mod og øvrige Begrænsninger af Indførslen. Det er dog ingenlunde Meningen hermed at give blankt op overfor Øjeblikkets handelspolitiske Problemer, hvilket vil ses af, at det engelske Handelsministerium har skyndt sig med at udsende en Erklæring om, hvorledes Regeringen tænker sig at iværksætte de af Lloyd George bebudede Skridt til Værn af den engelske Industri og Handel, efter at Importrestriktionerne er opgivet. Der vil i Løbet af Efteraaret blive forelagt en Række Lovforslag, der bl. a. vil gaa ud paa at forbyde at sælge Varer af fremmed Oprindelse i England til en billigere Pris end den, hvortil Varerne sælges i deres Hjemland, altsaa Beskyttelse mod »dumping«. Endvidere vil man søge at forhindre en abnorm Import fra Lande, der paa Grund af deres Penges lave Kurs (f. Eks. Tyskland) kan fremstille eller rettere sagt sælge deres Industriprodukter billigere end England. For Industrivarer, som ikke ad andre Veje kan støttes, vil der eventuelt blive genindført Indførselsforbud.

Maaske disse Meddelelser fra England kunde medvirke til i vor hjemlige Statsledelse at vække Forstaaelse af, at det ikke blot er Forbruget, men ogsaa Produktionen der nu maa kræve Forstaaelse.

Verdens Kautschukproduktion.

Ifølge engelske Beretninger udgjorde Kautschukudvindingen i de sidste Aar følgende Mængder: i 1915: 146 000 t., 1916: 202 000 t, 1917: 265 000 t, i 1918 250 000 t. Markedsberetninger angiver Forholdene for meget gunstige for Vindingen i 1919, især for de in-

diske Kautschukdyrkere. Der angives at være opdyrket i Østen ved Udgangen af 1918 de følgende Arealer (udtr. i acres): Malakka c. 1000000, Sumatra 250000, Java 250000, Borneo 30000, Ceylon 300000, Birma 58000, Brit. Sydindien 45000, Indochina 43000, Brit. Nordborneo 32000, Ny-Guinea 13000. — Det foreslaas fra engelsk Handels Side, at den britiske Regering skal træffe saadanne Ordninger, at al den Raagummi, der vindes paa britisk Jord, skal tilføres alene det engelske Marked, og Verdensforraad af Kautschuk oplægges i London. — Fra de sydamerikanske Markeder lyder Beretningen meget mørkere, dels paa Grund af Markedets hele trykkede Prisniveau, dels paa Grund af Indførselsindskrænkninger fra U. S. A., endelig som Følge af manglende Skibsrum. Medens Produktionen i Amazonedalen i 1916 var paa 36000 t, i 1917 37000 t, skal den i 1918 næppe naa over c. 26000 t. —

Angaaende det *syntetiske* (d. v. s. kunstigt fremstillede) *Kautschuk*, der i Krigens Løb er fremstillet i Tyskland, og paa hvilket navnlig den store Farvefabrikant Fr. Bayer har anvendt flere Millioner, antages det nu fra de fleste Sider, at det efter Krigen ikke, paa Grund af Prisen, vil kunne konkurrere med Naturkautschuk. Betegnende er i hvert Fald den Holdning det nygrundede Fagudvalg i den tyske Kautschukindustri indtager overfor det: indtil videre fordeles de forhaandenværende Forraad af synt. Kautschuk mellem Fabrikerne, men man ser bort fra at modtage de videre tilbudte Kvanta, der endnu skulde fremstilles.

Forbruget af Kautschuk angives (i Zeitschr. für angew. Chemie) før 1918 til følgende Mængder:

Europa:	England	24 000 t.
	Tyskland, Østrig	1 000 -
	Frankrig	14 000 -
	Rusland	2 000 -
	Italien, Spanien, Skandinavien	5 000 -
Japan		7 000 -
Australien		3 000 -
Amerika, Canada		187 000 -
		243 000 t.

I 1918 sank Priserne paa Kautschuk; saaledes var Værdien af de i 1918 fra Malakka udførte c. 78000 t 13½ Mill. £, hvorimod der i 1917 for c. 80000 t betaltes 22 Mill. £. — Udførslen derfra var i Februar d. A. den største, der nogensinde er set: 10809 t, mod 6820 t i 1918 og 7250 t i 1919.

Importmessen i Frankfurt.

Der arbejdes fra tysk Side energisk paa at gøre den tidligere omtalte Importmesse i Frankfurt a/M. saa nyttig som mulig. Varer fra Udlandet, bestemt til Udstilling paa denne Messe, gaar ind i Tyskland uden Indførselsbevilling og vil efter Udstillingens Slutning kunne føres hjem igen uden særlig Eksportbevilling.

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Ophævelse af det almindelige Forbud mod Indførsel til Italien.

Under d. 31. Juli d. A. er der ifølge Meddelelse fra Udenrigsministeriet udstedt et italiensk Dekret om Ophævelse af det almindelige Indførselsforbud. Dekretet ophæver dog ikke Indførselsforbudet for forskellige Varer, hvorom nærmere Oplysning kan faas ved Henvendelse i Industriraadets Sekretariat.

Det tilføjes, at det italienske Finansministerium dog er bemyndiget til at dispensere fra de gældende Forbud.

Ansøgninger om Dispensation rettes fra Importøren til »Uffieio delle importaziono, Ministère delle Finanze, Roma«. En saadan Ansøgning kan støttes fra Gesandtskabets Side, naar der herom rettes Anmodning til det herværende Udenrigsministerium.

Polens Varebehov.

Industriraadet har fra Udenrigsministeriet modtaget en Skrivelse, der er indgaaet til det kgl. Gesandtskab i Paris, og i hvilken den derværende polske Handelsattaché anmoder om, at det maa blive meddelt i Danmark, at forskellige Ministerier og Kommissioner i Polen, saavelsom private Firmaer og Personer i dette Land, er Købere til praktisk talt enhver Art af Raamaterialer, Nødvendighedsartikler og Forraad, saa at Forhandlinger herom mellem de i den paagældende Eksport interesserede Organisationer eller Firmaer kan komme i Stand.

Nærmere Oplysninger vil blive givet ved Henvendelse til Hr. W. J. Shumann, Nr. 15 Avenue Georges V, Paris, eller efter 1. Oktober: Hotel de France, Warschaw.

Svensk Lov om illoyal Konkurrence.

Fra Udenrigsministeriet har man modtaget et Eksemplar af en i Sverige udkommet Lov angaaende illoyal Konkurrence.

I Loven, der ligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat, fastsættes der Bøde eller Fængselsstraf for den i en Forretningsvirksomhed ansat Person, som tilvender sig eller røber Fabrikations- eller Forretningshemmeligheder eller tilvender sig eller røber Tegninger, Mønstre el. l., som han er blevet bekendt med under Udførelsen af sit Arbejde.

Endvidere fastsættes der samme Straf for den, som ved Gave eller anden Fordel søger at bestikke den i en Forretningsvirksomhed el. lign. Virksomhed ansat

Person til at skaffe sig Fordel frem for andre ved Aftaler om Indkøb af Varer, Udførelsen af Arbejde el. lign. for dens Regning, hos hvem han er ansat. Samme Straf fastsættes for den, der paa tilsvarende Maade modtager eller lader sig love eller begærer Gave eller anden Fordel.

Paataleberettiget efter Loven er den, hvis Forretningshemmelighed efter ovenstaaende uberettiget benyttes eller røbes, samt forsaavidt angaar Bestikkelse, enhver Næringsdrivende, som frembringer eller falbyder Varer af lignende Art som de Varer, Bestikkelsen gælder; endvidere den paagældendes Arbejdsgiver, hvis Handlingen ikke er sket med hans Samtykke, samt enhver Sammenslutning til Fremme af Faginteresser, saafremt den Næringsdrivende er repræsenteret indenfor Sammenslutningen.

Endelig kan ogsaa den offentlige Anklager nedlægge Paastand om Straf for disse Forseelser efter Angivelse af den, der ifølge ovennævnte Bestemmelser er paataleberettiget.

De paagældende Retssager kan eventuelt behandles for lukkede Døre.

Paataleretten skal udøves inden 2 Aar at regne fra den Dag, Skaden indtraf.

Loven træder i Kraft d. 1. Januar 1920.

Den franske Vineksport.

Ifølge Meddelelse til Udenrigsministeriet fra den kgl. Gesandt i Paris er der under d. 24. Juli d. A. udstedt en fransk Bekendtgørelse, ifølge hvilken al Slags Vin nu kan udføres fra Frankrig til neutrale Lande uden særlig Tilladelse paa Betingelse af, at Udførslen sker ad Søvejen fra Produktionsstedet.

Importen til Frankrig.

Ifølge et gennem Udenrigsministeriet fra den kgl. Gesandt i Paris indsendt Eksemplar af et fransk Dekret af 7. Juli, der henligger til Gennemsyn paa Industriraadets Kontor, hæves Indførselsforbudet for alle de Varer, der endnu var indførselsforbudte i Henhold til Dekretet af 13. Juni d. A. med Undtagelse af de nedenfor nævnte Varer:

Kød, der er preserveret ved en Frysningsproces.

Melholdige Næringsmidler: Hvede, Spelt og Blandingskorn af Rug og Hvede (Korn og Mel).

Drikkevarer: Mistelles, Likørvine og Kunstvine, Rosinvine og alle andre ikke betegnede Drikkevarer, der er opført under den paagældende franske Toldposition.

Præparerede Medicinalvarer: nemlig alkoholdige destillerede Vande.

Avispapir.

Vaaben, Krudt og Ammunition: Reglementerede Haandvaaben til Krigsbrug og Vaaben til Brug i Udlandet, (Geværer og Rifler), Vaaben til civilt Brug, Kartætsker, Projektiler.

Indførsel af tyske Mark til Frankrig.

Ifølge Meddelelse til Udenrigsministeriet fra den kgl. Gesandt i Paris vil det, som Følge af Ophævelsen af Blokaden af Tyskland og Genoptagelsen af Handelsforbindelserne mellem dette Land og Frankrig, blive nødvendigt atter at notere tyske Mark paa Paris' Børs.

Forinden denne Notering genoptages, har den franske Regering ved Dekret af 1. August d. A. ophævet Forbudet mod Indførsel af Mark i Frankrig.

Den engelske Importpolitik.

I the Board of Trade Journal for 31. Juli d. A. indeholdes en Bekendtgørelse, hvorefter britiske Importører, indtil nærmere Meddelelse foreligger fra Regeringen angaaende den Indførselspolitik, der vil blive fulgt efter 1. September d. A., forsaavidt Uvished maatte foreligge med Hensyn til Kontrakter angaaende Artikler paa den Liste, for hvilken Restriktionerne gælder, kan gaa ud fra, at deres nuværende Rationer ikke vil lide nogen Formindskelse for de 4 Maaneder, der følger efter 1. September d. A.

Skibsladninger, der udgør Del af løbende Rationer, vil blive tilladt uden Hensyn til, om de maatte være ankommet efter nævnte Dato.

Indførsel til England.

Opmærksomheden henledes paa, at der til Gennemsyn i Raadets Sekretariat henligger et fra Udenrigsministeriet modtaget Eksemplar af »Supplement to The Board of Trade Journal« for d. 31. f. M. indeholdende fuldstændige Lister over Varer, der kan indføres uden Licenser og over Varer, til hvis Indførsel udkræves særlig Licens.

Amerikansk Handelsrapport.

Gennem Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget en af den kgl. Gesandt i Washington indsendt Handelsrapport fra Firmaet Guaranty Trust Company, New York.

Heftet henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 19 | 1. OKTOBER | 1919

Det internationale socialpolitiske Arbejde.

Vore hjemlige Forhold og Fredstraktatens Bestemmelser.

Indledningsforedrag ved det interparlamentariske Møde i Stockholm af *Alex. Foss.*

DET økonomiske Grundlag for vor Civilisation og for den moderne Verdenskultur er fremgaaet af Arbejdsdeling og den deraf følgende Vareudveksling. Uden Arbejdsdelingen vilde Produktionen blive staaende paa et primitivt Naturstandpunkt og forme sig som Naturalhusholdning. Kun gennem Udvekslingen af Varer kan Arbejdsdelingen naa sit Maal. Men Udvekslingen af Varer, Handelen i det store som i det smaa, med Raastoffer, med færdige Varer og med det i Varerne indeholdte Arbejde medfører Uenighed om Prisen. Enhver vil sælge dyrt og købe billigt for derved at forøge sin Part, sin Løn, sit og sin Families Velvære.

Fra gammel Tid har man ad to Veje sogt at holde denne Kamp indenfor rimelige Grænser. Den ene Vej er gennem den frie Konkurrence, den anden gennem Lovgivning og Forordninger. Den frie Konkurrence og den frie Handel mellem Landene har i hele den Periode, i hvilken Europa og Nordamerika har naaet deres store Forspring fremfor den øvrige Verden gennem hele det nittende Aarhundrede, været Hovedmidlet. Og naar Frikonkurrencen i sin ubegrænsede Udfoldelse affødte uheldige Forhold, har man ad to Veje søgt at begrænse den dels gennem Sammenslutning og den derved opnaaede Indflydelse paa Prisansættelsen, dels ad den gamle Vej: gennem Lovgivning. Alle Sammenslutninger tenderer imod Monopolet, og ganske særligt alle Sammenslutninger paa Arbejdsmarkedet, hvad enten det drejer sig om Sammenslutning af Vareproducenter eller Sammenslutning af Arbejderne indenfor en bestemt Branche. Gennem Frikonkurrencen gik Tendensen imod et stedse lavere Prisniveau; gennem Sammenslutninger, Monopoler og gennem Socialiseringen gaar Bevægelsen mod et stedse forhøjet Prisniveau. Krigsaarene og deres Begivenheder, som ved voldsomme Indgreb paa de forskelligste Omraader ophævede Frikonkurrencen og i dens Sted satte Monopolet, — i mange Tilfælde Statsmonopolet — og i Forbindelse dermed Prisansættelse gennem Lovgivning og Forordninger, har imidlertid givet os en praktisk Lære i, at de nye Veje ikke lige straks fører ind i det forjættede Land, idet de Vanskeligheder, som vi nu kæmper imod, i høj Grad synes at skyldes netop Afskaffelsen af Konkurrencen. Ikke mindst gælder dette om Virkningerne af den gennem alle Samfundets Lag stedfundne Organisation af de Arbejdende. Organisationen af Fagforeninger har indenfor den enkelte Branche ophævet Virkningerne af Konkurrencen paa Arbejdsmarkedet og tenderer derfor imod at skabe et Monopol, der støttet paa Strejken og Skruebrækkerklausulen for hver Gruppe kræver en Forhøjelse af Lonningerne, som atter sætter andre Grupper i Bevægelse og derved fremkalder en stadig Prisforhøjelse, der ikke har nogen naturlig Tendens til Ophør.

Det er paa denne Baggrund af Kampen mellem to Principer, det ene Frikonkurrencens, det andet de mod Monopolet pegende Sammenslutninger, at jeg ønsker at fremsætte mine folgende Betragtninger.

De Beslutninger, der paa Pariserkonferencen er taget med det Formaal at tilvejebringe et interna-

tionalt Samarbejde i Lovgivningsspørgsmaal vedrørende Arbejde (Fredstraktatens 13. Del §§ 387—427), synes at gaa ud fra, at Faren og Aarsagen til de uretfærdige Tilstande væsentligt maa søges i den ubegrænsede Frikonkurrence. Lad os nu se, hvad selve Fredstraktaten siger herom:

»I Betragtning af, at der bestaar Arbejdsbetingelser, som for et stort Antal Personer medfører Uretfærdighed, Elendighed og Savn, hvoraf følger en saadan Utilfredshed, at Verdensfreden og Verdensharmonien kommer i Fare, og i Betragtning af, at en Forbedring af disse Tilstande er paatrængende nødvendig, f. Eks. med Hensyn til Regulering af Arbejdstiden, Fastsættelsen af Maksimalarbejdsdag og en Maksimalarbejdsuge, Antagelse af Arbejdskræfter, Bekæmpelse af Arbejdsløshed, Tilsikring af en Løn, som sikrer passende Levevilkaar, Beskyttelse af Arbejderne mod Sygdomme af almindelig Natur og mod Fagsygdomme og Ulykkestilfælde, Beskyttelse af Børn, unge Arbejdere og Kvinder, Alderdoms-, Invalideunderstøttelse, Beskyttelse af den i Udlandet beskæftigede Arbejders Interesser, Anerkendelse af Grundreglen om Foreningsfrihed, Organisation af faglig og teknisk Videreuddannelse og andre lignende Foranstaltninger:

I Erkendelse af, at hvis en enkelt Stat ikke vil antage Arbejdsbetingelser, der svarer til Menneskets Værd, vil dette være en Hindring for andre Stater, som ønsker at forbedre deres Arbejderes Kaar;

er de høje kontraherende Magter, bevægede af Retfærdigheds- og humane Følelser, som ogsaa af Ønsket om at sikre en varig Verdensfred, enedes om følgende:«

Derefter følger da de nærmere Bestemmelser for Formerne, under hvilke Samarbejde skal gaa for sig.

Det vil ses, at de Vanskeligheder og Farer, som her er Tale om, gennemgaaende maa føres tilbage til saadanne Tilstande, hvor der som Følge af Konkurrencen kan øves et stadigt Tryk paa Arbejdslønnen, og hvor selve Arbejderne gennem deres Organisationer savner Magt og Styrke til at forbedre deres Kaar. At det forholder sig saaledes, vil yderligere erkendes, naar man gennemgaar de almindelige Grundsætninger, som indeholdes i Slutparagrafen, § 427, og som betegner det endeligt fastslaaede Program for den nærmeste Fremtids Arbejde. Dette Program betegnes som *de Metoder og Grundsætninger, som man maa bestræbe sig for at anvende,* saafremt ikke særlige Forhold hindrer det. De er samlet i følgende Sætninger:

1) Arbejdet maa ikke simpelthen betragtes som en Vare eller som en Handelsartikel.

2) Fri Foreningsret for alle Formaal, der ikke staar i Modstrid med Lovene, saavel for Lønarbejdere som for Arbejdsgivere.

3) Der bør betales en saadan Arbejdsløn, at den sikrer Arbejderne passende Levevilkaar, som svarer til Tiden og Landet.

4) Antagelse af 8-Timers Arbejdsdagen eller 48-Timers Arbejdsugen er et Formaal, der maa tilstræbes overalt, hvor det endnu ikke er naaet.

5) Der bør indføres en Hviledag paa mindst 24 Timer en Gang ugentlig, der saa ofte som muligt skal indbefatte Søndag.

6) Afskaffelse af Børnearbejde og Forpligtelse ved Anvendelse af unge Arbejdere af begge Køn til at begrænse Arbejdet saaledes, at deres fortsatte Udvikling muliggøres og deres legemlige Udvikling sikres.

7) Uden Hensyn til Kønnet lige Løn for Arbejde af lige Værdi.

8) De i hvert Land med Hensyn til Arbejdsvilkaarene udstedte Forskrifter maa sikre alle Arbejdere, som har deres lovlige Bolig i vedkommende Land, samme faglige Behandling.

9) Enhver Stat bør indrette en Tilsynsvirksomhed, i hvilken ogsaa Kvinder bør deltage, for at sikre Gennemførelsen af de til Arbejdernes Beskyttelse udstedte Love og Forordninger.

Det maa være enhver Skandinav paafaldende, at de i Fredstraktaten saaledes for den nærmeste Fremtid stillede Opgaver gaar ud paa at fastslaa Grundsætninger, der allerede forlængst er anerkendte og væsentligt er gennemførte i de tre skandinaviske Lande, enten gennem den Udvikling, som har fundet sit Udtryk i Overenskomsterne mellem Arbejdere og Arbejdsgivere, eller i de Tilstande, som er skabte ad Lovgivningens Vej. Dette synes mig saaledes at gælde den første Grundsætning, at Arbejdet ikke maa betragtes som en simpel Vare, en Grundsætning, der formentlig maa ses i Sammenhæng med den tredie Grundsætning, at Betalingen skal sikre Arbejderne passende Levevilkaar. Ingen af disse Grundsætninger vil hos os møde nogen Modstand. De

maa i de tre nordiske Lande anses for at være gaaet over i den almindelige Retsbevidsthed.

Det samme maa gælde om den anden Grundsætning: Fri Foreningsret saavel for Arbejdere som for Arbejdsgivere, hvilket ikke behover nogen nærmere Paavisning.

Hvad dernæst angaar den 8-Timers Arbejdsdag, saa er denne jo allerede i meget stort Omfang indført gennem bestaaende Overenskomster, og hvad der endnu er tilbage af Arbejdstid, som gaar ud over 8 Timer, er for de organiserede Arbejderes Vedkommende sikkert stærkt begrænset.

Den bestaaende Lovgivning om Børnearbejde, om Begrænsning af unge Menneskers Arbejde, viser, i hvilken Grad man paa dette Omraade allerede har opfyldt Kravet i sjette Punkt.

Punkt 7, som indeholder den Grundsætning, at Arbejde af samme Værdi skal betales med samme Løn uden Hensyn til Kønnet, turde i og for sig ikke mode megen Modstand. Dog er dette Krav allerede distanceret, i hvert Fald i Danmark, af et nyt Krav, som gaar ud paa at kræve lige Timelon for Mand og Kvinde, altsaa nærmest en Begunstigelse af Kvindearbejdet paa Mandsarbejdets Bekostning. Et saadant Krav blev nemlig under de nys i Danmark førte Forhandlinger om Forhojelse af Statstjenestemændenes Lønninger gjort stærkt gældende fra Statstjenestemændenes Side og er maaske ikke uden Sammenhæng med den Omstændighed, at Kvinderne nu er i Besiddelse af Valgret og, bygget paa denne, nu kan stille deres særlige Krav. Men hvad enten denne Bevægelse skulde vise sig at være begrænset til enkelte Kredse eller ej, vil man i hvert Fald med Rette kunne gøre gældende, at Kravet om lige Løn for lige Arbejde uanset Kønnet ikke møder nogen principiel Modstand i de tre skandinaviske Lande.

Det staar mig mindre klart, hvad der tilsigtes med Grundsætningen i Punkt 8, der muligvis sigter paa udenlandsk Arbejdskraft, og jeg skal derfor lade dette Spørgsmaal ligge og nøjes med endnu kun at tilføje ,at Kravet i Punkt 9 formentlig forlængst er opfyldt i Danmark og formentlig heller ikke staar i Strid med Praksis i de to andre nordiske Lande.

Men naar Forholdet er saaledes, at alle disse Grundsætninger kun i mindre Grad synes at have Bud til de tre nordiske Lande, for saa vidt man i dem ser Udgangspunktet for nye Reformkrav, saa tyder dette paa, at Arbejdsvilkaarene og den sosiale Lovgivning i de tre nordiske Lande ingenlunde kan bruges som almindelig Maalestok for Forholdene i Europa. Meget mere maa det antages, at Kravene, saaledes som de her er formulerede, vender sig mod Forhold i de andre Lande, særlig i Sydeuropa og Østeuropa, hvor hverken den sociale eller den økonomiske Udvikling har holdt Skridt med Udviklingen i Nord- og Nordvesteuropa.

I Indledningsbestemmelserne har Fredskonferencen udtrykkelig henvist til den Betydning, det har, at Fremskridtene i Vilkaarene for Arbejderne ikke hemmes derigennem, at et enkelt Land holder sig tilbage. Allerede indenfor Europas Grænser er dette utvivlsomt af den allerstørste Betydning. Af den internationale Konkurrence vil det i høj Grad afhænge, om Levefoden kan hæves eller ikke. Medens denne Betragtning sikkert deles af det store Flertal af Arbejdsledere, Producenter, er den i langt mindre Grad anerkendt af de organiserede Arbejdere. Tværtimod er det i Arbejderkredse en meget udbredt Opfattelse, at Producenternes og Arbejdsgivernes Fortjeneste er saa rigelig, at en Fordeling af denne til de arbejdende Klasser vilde bevirke en betydelig Stigning i deres Indtægter og en betydelig Hævelse af Levefoden. Det var denne Omstændighed, som bevirkede følgende Udtalelse af Mr. Bonar Law under Debatten den 14. Juli d. A. i det engelske Parlament om Kulprisernes Forhøjelse:

»Han var glad ved, at under Debatten alle Minearbejdernes Ledere var gaaet ud fra, at hvis ikke Produktionen kunde forøges, maatte man se bort fra at opnaa en højere Levefod. Der var en vidt udbredt Overbevisning hos de arbejdende Klasser om, at der i Ejernes Gevinst var en uudtommelig Margin, som vilde sætte Arbejderne i Stand til at faa deres Lønninger forhøjet til et hvilket som helst Belob. Denne Overbevisning maatte forandres, og Arbejderne maatte gøre sig det klart, at den Andel, som de kunde faa, maatte staa i Forhold til det Arbejde, som de gjorde.«

Denne Udtalelse maa ses i Forhold til en i samme Møde af en anden Minister, Sir Auckland Geddes, fremlagt Statistik, hvoraf fremgik, at en Sammenligning mellem Salgspriserne i 1913 og nu i 1919 for en Ton engelske Kul viste følgende Tal:

i 1913 var Salgsprisen 11 sh.
i 1919 — — 29 sh. $2^1/_2$ d.

Deraf udgjorde Mineejernes Fortjeneste samt Betalingen for Minerettighederne ialt ca. 2 sh., medens Arbejdslønnen fra 1913 til 1919 var steget med 15 sh. pr. Ton, nemlig

fra 6 sh. $10^1/_2$ d.
til 21 sh. $10^3/_4$ d.

Den engelske Kulsituation giver et værdifuldt Materiale til Bedømmelse af Spørgsmaalet om, i hvilket Omfang Arbejderne kan vente deres Stilling forbedret ved at lægge Beslag paa Ejernes og Arbejdsgivernes Fortjeneste.

Som det gaar her i en stor Industri, der beskæftiger Millioner af Arbejdere, saaledes gaar det i alle andre. Kun i ringe Grad vil man kunne tænke sig Arbejdslønnen forhøjet ved at lægge Beslag paa den Del af Fortjenesten, der nu tilfalder Ejere og Arbejdsledere, med et Ord Kapitalen. Og vil man vilkaarligt gennem Arbejdsmonopolet forhøje Arbejdslønnen, saa vil dette hurtigt vise sig at have sin Grænse gennem den direkte Konkurrence fra Udlandet for samme Art af Arbejdsydelse eller gennem de indirekte Virkninger, saaledes som f. Eks. Forhøjelsen af de engelske Kulpriser bevirker omfattende Forhøjelser af andre engelske Varer, hvis Priser ikke vilkaarligt kan hæves, fordi de skal konkurrere med Varer fra andre Lande. Men saaledes viser alle disse Betragtninger hen paa Nødvendigheden af at se Problemerne i Forhold til Prisbevægelserne i Udlandet, og det er da for saa vidt i høj Grad rationelt at behandle Spørgsmaalene som internationale og omfattende alle Jordens producerende Folk.

Fra et specielt skandinavisk Synspunkt maa man da ud fra disse Betragtninger med Tilfredshed hilse Bestræbelserne for ad international Vej at overføre Fremskridtet i Arbejdsvilkaarene ogsaa til saadanne Lande, der hidtil har holdt sig tilbage, og hvis hele sociale og politiske Udvikling i Virkeligheden hører hjemme i et tidligere historisk Tidsrum. Det er utvivlsomt saa meget mere nødvendigt, som Konkurrencen i vore Dage i stedse stigende Grad bliver en Verdenskonkurrence og ikke lettelig kan begrænses til Konkurrencen indenfor den enkelte Verdensdel. Tænker vi f. Eks. paa Arbejdstidsforkortelsen som internationalt Problem, kan man ikke af sin Betragtning helt udelade Hensynet til det store kinesiske Folk, et saare flittigt og tillige et intelligent Folk, som ikke kender nogen som helst Begrænsning for Arbejdstiden. Som bekendt arbejder den kinesiske selvstændige Haandværker fra Morgen til Aften og kender ikke nogen egentlig Fridag. Kun en eneste Gang om Aaret ved Nytaar, holder han Ferie i en eller to Dage. Betegner dette end Yderpunktet for Modsætninger mellem moderne europæisk Udvikling og Arbejdsvilkaarene i andre Verdensdele, saa peger det dog hen paa den store Ulighed i Arbejdsvilkaar Verden over, som i Sandhed vil stille betydelige Krav til den internationale Konference, men som tillige opfordrer til nogen Varsomhed i de Lande, hvor man med saa stor Iver søger at vise Vej.

Jeg drager af alt dette den Slutning, at den internationale Konference i høj Grad maa have sin Opmærksomhed henvendt paa Lande i og udenfor Europa, i hvilke de i Fredstraktaten fastsatte Grundregler hidtil har fundet liden eller ingen Anerkendelse, liden eller ingen Anvendelse i Praksis. Det synes mig overordentlig vigtigt, at man fra vor Side ikke for de indre Krav til Reformer overser Betydningen af, at disses Gennemførelse i større eller mindre Grad er afhængig af, hvad det nærmere eller fjernere Udland foretager sig.

Den moderne Sociallovgivning, saaledes som vi kender den, har til direkte Formaal at modvirke de skadelige Følger af den ubundne frie Konkurrence. Men Frikonkurrencen som Hovedregulatoren paa Varepriser og Arbejdsvilkaar har i Virkeligheden Overherredømmet i Verden, og det lader sig ikke gøre, at vi i vore Lande arbejder med en vilkaarlig og stadig Forhøjelse af Prisniveauet, naar store Dele af den Verden, med hvilken vi skal træde i Vareudvekslingsforbindelse, benytter Konkurrencen som Middel til at holde Priserne nede. Vi kan ikke forbedre vor Levefod og forøge vort Forbrug, samtidig med at vi formindsker vor Evne til at betale dette, uden derved at køre direkte ind i en økonomisk Krise.

I hvilken Grad det er paakrævet at lægge Bestræbelsernes Tyngdepunkt i Kravet til andre Lande og til deres Lovgivning vil ses af en Prøvelse af Fredstraktatens Grundsætninger, anvendt paa vore hjemlige Forhold. Jeg vil i denne Sammenhæng gerne begrænse mig til at se disse Grundsætninger i Forhold til dansk Lovgivning og danske Forhold, dels fordi jeg ikke ønsker her at fremsætte Udtalelser, der kunde opfattes som en Kri-

tik, rettet imod svenske og norske Tilstande, dels ogsaa ganske naturligt, fordi jeg mener med nogen større Sikkerhed at kunne udtale mig om hjemlige Forhold end om Nabolandenes. Anvendt paa vore hjemlige indre Forhold mener jeg da, at Fredstraktatens Grundsætninger, der hos os i det væsentligste forlængst er antagne og bragt til Udførelse, fortjener meget betydelige Korrektiver.

Jeg skal begynde med *Foreningsretten.* Saaledes som Sætningen er udtrykt, udtaler den en af alle anerkendt Sandhed. Den peger hen paa, at Arbejdernes Foreningsret ingenlunde i alle andre Lande er anerkendt, saaledes som den forlængst er blevet det i de nordiske Lande. For os i de nordiske Lande eksisterer Spørgsmaalet, som det er opstillet, overhovedet ikke som Problem, men derimod er vi stillet overfor et ganske andet Problem, der har udviklet sig som Følge af Foreningsrettens Anvendelse. Foreningsretten blev oprindelig betragtet som en Menneskerettighed, som et Frihedskrav, men under Begivenhedernes Udvikling er Frihedshensynet forlængst trængt til Side. Den Arbejder, der ikke slutter sig til sin Fagforening, den Arbejdsgiver, der ikke slutter sig til sin Forening, er begge udsat for allehaande Vanskeligheder. Den personlige Frihed har saaledes maattet vige for de af Foreningsfriheden fremgaaede Organisationer. Men ogsaa i Forholdet mellem Grupperne, Organisationerne, indbyrdes er det ikke just Frihed, der er blevet Resultatet. Foreningerne, der bygger paa Retten til Lockout og Strejke, virker med Tvangsmidler af en overordentlig Styrke, Tvangsmidler, der gaar ganske paa tvers af den tidligere bestaaende Retsorden.

Det skal paa ingen Maade bestrides, at gennem Foreningsrettens Anvendelse i Løbet af den sidste Menneskealder før Krigen er der i de nordiske Lande tilvejebragt en omfattende Forbedring af hele Arbejderklassens Vilkaar. Det er ikke nødvendigt, mindst af alt i denne Forsamling, at pege paa, hvor langt man var naaet i Retning af en relativ fredelig Regulering af Arbejdsvilkaarene gennem de kollektive Overenskomster. Men saaledes synes det ikke at være mere. Vi oplever en lang Række Tilfælde, i hvilke Foreningernes, Organisationernes, Magt benyttes som et rent Voldsmiddel til at tiltvinge enkelte Grupper Fordele uden Hensyn til, om de andre Grupper eller det hele Samfund kan bære Udgifterne. Naar dette sker endog med Tilsidesættelse af de kontraktlige Forpligtelser, saa er vi inde paa en Vej, som peger direkte mod Anarki og Bolchevisme.

Naar altsaa Fredstraktaten opstiller Foreningsretten som en Grundsætning, som det gælder om at hævde og gennemføre, har dette aabenbart Bud til andre Forhold end vore. For os er Problemet ikke mere at sikre Friheden for de enkelte Organisationer til at virke med deres Magtmidler, men meget mere Spørgsmaalet om Begrænsningen af denne Magt. Lykkes det ikke at finde Veje og Midler til en saadan Begrænsning, vil vi føres imod en Sprængning og Opløsning af Samfundet i Claner, der fører indbyrdes Krig. Med Rette maa Socialdemokraterne heri se den allerstørste Fare for Gennemførelsen af deres Idéer. Kan det ikke lykkes at fastholde den frivillige Overenskomst som absolut forpligtende og Brud paa denne som strafbare, saa vil ethvert Forsøg paa at opbygge Samfundet demokratisk og socialt uvægerligt strande, og tilbage bliver da kun Diktaturet, f. Eks. saaledes som man forsøger at praktisere det i Rusland. Men ikke nok dermed. Det er ikke nok, at de en Gang vedtagne Overenskomster overholdes. Foreningsretten, der under et andet Navn simpelthen er Strejkeretten, kan ikke bruges hensynsløst til Forbedring af de enkelte Gruppers Indtægter uden at føre enten mod fuldkommen uretfærdige Tilstande eller, hvad der er det sandsynlige, mod den økonomiske Krise, i hvilken alle Prisaftaler styrter sammen.

Jeg anser altsaa ikke Fredstraktatens Grundsætninger om Foreningsretten for videre dybtgaaende eller udtømmende.

Lignende Betragtninger kan gøres gældende mod den iøvrigt særdeles tiltalende Grundsætning i Punkt 3, at der maa tilsikres enhver Arbejder en *passende Levefod,* saaledes som man forstaar dette til den paagældende Tid og i det paagældende Land. Saa vidt kan man let blive enige. Vanskeligheden rejser sig imidlertid straks, saa snart der ogsaa skal skaffes Enighed om, hvad der er en paa det paagældende Tidspunkt og i det paagældende Land passende Levefod. Selve Grundsætningen er derfor en smuk Talemaade uden synderlig Værdi. Det er muligt, at man i visse lidet udviklede europæiske Lande kan nøjes med at tænke paa et Slags Eksistensminimum, men med Rette lader den nord- eller vesteuropæiske Arbejder sig ikke nøje hermed. Under det voldsomme Fremstød fra alle arbejdende Lags Side, som ka-

rakteriserer vor Tid, er man forelobig ikke meget tilbøjelig til at sætte nogen Grænse, og mere end noget andet turde det være Forestillingen om, at der endnu er langt til denne Grænse, som driver os ind i Krisen.

Jeg gaar derefter over til Punkt 4: *den 8-Timers* Arbejdsdag eller den 48-Timers Arbejdsuge. Det gaar med dette Punkt som med det foregaaende. Jeg er fuldstændig enig i det anførte Princip, men jeg savner en videre Udførelse af Tanken, som viser Begrænsningen i Principet og dets Anvendelse. Jeg er en gammel Tilhænger af en rimelig Afkortning af Arbejdstiden, og jeg har selv haft det Held i min tidligere Stilling som Formand for Arbejdsgiverforeningen i den danske Jernindustri i sin Tid i ikke ubetydelig Grad at medvirke til en Forkortelse af Arbejdstiden i denne Industri. Jeg er derfor ej heller nogen Modstander af de Overenskomster, som er sluttede mellem de danske Fagforeninger og de danske Arbejdsgivere, som forer Arbejdstiden ned til dette Niveau. Men anderledes stiller det sig, naar 8-Timers Arbejdstid ved Lov skal gøres til Maksimalarbejdstid, som der kun i snevert begrænsede Undtagelsestilfælde kan afviges fra; thi da gør man et Skridt som er til Skade for Hovedformaalet: Forbedringen af alle arbejdende Menneskers Vilkaar og Levefod. En saadan Lovgivning har for det første den Fejl at være rent negativ. Den er negativ, idet den sætter Straf for Arbejde. Medens alt okonomisk Fremskridt i Verden afhænger af, at der arbejdes, og at der arbejdes med Pligtfølelse og Interesse, at dette at arbejde ikke opfattes som en Lidelse, men som et Behov, ikke som en Skam, men som en Ære, saa indføres der nu ved disse Love et Princip, som gør det strafbart at arbejde ud over en vis Tid, uanset om det enkelte Individ baade har Lyst og Kræfter dertil eller ikke.

Dette er dog den moralske Side af Sagen, den Side af Problemet, som paavirker Forestillingerne og Opfattelserne. Men hertil kommer en anden stor Vanskelighed: som Lovprincip er det umulig at gennemføre Reglen om Straf for Arbejde over 8 Timer. Ved de allerede i forskellige Lande bestaaende Love har man straks maattet gøre omfattende Undtagelser. Man maa saaledes undtage Landbruget, man maa undtage Hjemmearbejdet, man maa endog indenfor de enkelte Virksomheder trække en Grænse, saaledes at man maa undtage selve Arbejdslederne, og man faar derfor en ejendommelig Deling af Menneskene i Klasser: en Klasse, som har en ubegrænset Ret til at arbejde og udnytte deres Kræfter, og en anden, som kun har en begrænset Ret dertil. Man kan altsaa umuligt gennemfore Principet i sin Helhed; og det vil da i Praksis vise sig særdeles vanskeligt at trække de rette Grænser. Skal Loven gennemføres, vil det vise sig nødvendigt i stort Omfang at skride ind mod Hjemmearbejde, og derved vil den af mig betegnede Fejl ved den 8-Timers Maksimalarbejdsdag yderligere manifestere sig, idet man ved Anmeldelser og Politiundersøgelser maa straffe Folk for i deres Hjem at have været flittige og udfort et iovrigt samfundsnyttigt Arbejde.

Jeg har her tilladt mig at fremdrage nogle af Hovedbestemmelserne, set i Forhold til den faktiske Udvikling hos os, og det forekommer mig, at disse Betragtninger maa befæste den Opfattelse, at vi her har at gøre med Grundsætninger, der kun i ringe Grad gaar til Bunds i Problemerne og derfor har deres væsentligste Betydning paa et vist tidligt Stadium af Udviklingen, og det paa et Stadium, som vi i de nordiske Lande allerede i Hovedsagen har tilbagelagt.

Fredstraktaten nøjes ikke med at give de almindelige Metoder og Grundsætninger, som anses for at være af særlig paatrængende Karakter, men opstiller endvidere en Dagsorden for den forste Arbejdskonference, som i Følge Traktaten er bestemt til at afholdes allerede i indeværende Aar i Washington i Oktober Maaned. Dagsordenen for denne Konference er:

1) Anvendelse af Grundsætningerne om 8-Timers Arbejdsdagen eller 48-Timers-Ugen.
2) Midler til Forhindring af Arbejdsløshed og Afbødning af Følgerne.
3) Kvinders Beskæftigelse
   a) før og efter Nedkomsten (indbefattet Spørgsmaalet om Erstatning under Rekonvalescensen);
   b) om Natten;
   c) ved sundhedsfarligt Arbejde:
4) Børns Beskæftigelse:
   a) Aldersgrænsen for Adgangen til Arbejde:
   b) Natarbejde;
   c) sundhedsfarligt Arbejde.
5) Udvidelse og Anvendelse af de i Bern 1906 vedtagne internationale Overenskomster med Hensyn til Forbudet mod Natarbejde for de i Industrien beskæftigede Kvinder og Forbud mod Anvendelse af hvidt (gult) Fosfor i Tændstikindustrien.

Det gælder om denne Dagsorden, at for Punkterne 3, 4 og 5's Vedkommende foreligger der allerede en vidtgaaende Lovgivning i de tre nordiske Lande. Jeg skal ikke for mit Vedkommende fordybe mig i disse tre Sporgsmaal, dels af denne Grund, dels fordi de sikkert med storre Indsigt og mere Udbytte er behandlede her i Dag fra anden Side. Jeg mener kun i al Almindelighed at være berettiget til at sige, at det for de skandinaviske Landes Delegerede paa Konferencen vil falde naturligst at henvise til den Arbejderbeskyttelse, der paa disse Omraader ad Lovgivningens Vej allerede er indfort i de tre nordiske Lande, og at stotte Bestræbelser for at indføre tilsvarende Bestemmelser i andre Lande, i hvilke de endnu slet ikke eller kun i ringe Grad er komne til Anvendelse.

Noget anderledes stiller det sig med Punkterne 1 og 2. Jeg har allerede i mine mere almindelige Betragtninger gjort gældende, at medens Begrænsningen af Arbejdstiden er en naturlig Opgave for Arbejdernes og Arbejdsgivernes Organisationer, maa det stille sig mere tvivlsomt, om det er rigtigt og hensigtsmæssigt at fastslaa denne Grundsætning ved Lov. Selve Kravets Historie er jo bekendt. Paa et Tidspunkt, da Arbejdstiden i mange Industrier og Haandværk ikke begrænsedes til 10 eller 11 Timer, men ofte naaede 12 eller mere, var der god Grund til at rejse Kravet om Forkortelsen af Arbejdstiden, og det var ikke unaturligt, at det fik en Form, som egnede sig for Debat og Agitation. Heller ikke kan der indvendes noget imod, at Principet om den 8-Timers Arbejdsdag betragtes som en vejledende Grundsætning for Forholdets Ordning i Livet, men som jeg allerede har anført, er en simpel og ukritisk Overføring af dette Princip til Lovbestemmelse, saaledes som det allerede er sket i en Række Lande, en overfladisk og derfor mangelfuld og skadelig Forholdsregel. Medens der synes at være Enighed om, at som Regel bør Arbejdstiden ikke overskride 8 Timer, er der jo ingen, der drister sig til at foreskrive 8-Timers Arbejdsdagen som *Pligt* for de arbejdende, og dette gør, at Bestemmelsen bliver af rent negativ Karakter. Det bliver ikke en Bestemmelse, som siger, hvad der f. Eks. med lovlig Ret bør optages som Arbejdstid i Kollektivoverenskomster; det bliver en Bestemmelse, som kun forbyder, men ikke foreskriver, og som allerede anført: en virkelig almindelig Gennemførelse ved Lov er paa Forhaand fuldkommen udelukket. Det er udelukket, at den, der arbejder selvstændigt i sit Hjem eller paa sin Jord, ved Lov skal kunne forhindres i at arbejde mere end 8 Timer. Men dette vil da sige, at Loven netop paa Grund af sin negative Karakter vil kunne fremkalde Forskydninger derved, at en Industri eller et Haandværk eller en Virksomhedsform, som hidtil har været organiseret som Fællesarbejde, opløses under Hjemmearbejdets Former. Jeg behøver blot at fremdrage enkelte Eksempler for at vise Muligheden deraf. I Fag som Bogbinderi eller Skrædervirksomhed vil man i stort Omfang kunne afskaffe Værksteder og henvise Arbejdet til Hjemmet, og Sandsynligheden taler for, at noget saadant vil finde Sted, fordi den hjemmearbejdende da vil kunne have Assistance fra sin Familie og dels derigennem, dels gennem en noget længere Arbejdstid vil kunne væsentligt forøge sin Indtægt.

Det næste Skridt, som Lovgivningen da vil blive tvunget ind paa, vil være Lovbestemmelser, som søger at forhindre slige Forskydninger: Lovbestemmelser mod Hjemmearbejde og Kontrol med dette. Det vil da vise sig, at det ulyksalige Middel. hvormed Loven virker, nemlig Forbud mod Arbejde, vil drage nye Forbud mod Arbejde efter sig og derved etablere en Tilstand, som modvirker Hovedformaalet, idet enhver Undergravning af Arbejdsviljen i de civiliserede Samfund maa føre til Tilbageskridt og til en Formindskelse af Levefoden i Stedet for til en Forhøjelse af denne. Ikke anderledes og bedre vil det gaa paa andre Grænselinier, saaledes mellem Landbrug og Skovbrug med deres Bierhverv paa den ene Side og Industri og Haandværk paa den anden Side, mellem Arbejderne paa den ene Side og Arbejdslederne paa den anden.

De Indvendinger, jeg her har rejst ved en ved Lov fastsat 8 Timers Arbejdsdag i Modsætning til en ved Kollektivoverenskomster vedtagen Arbejdsdag af denne Længde, er af mere principiel Natur. Men ved Siden heraf kan der for de skandinaviske Landes Vedkommende rejses en anden Indvending af rent praktisk Natur, nemlig Hensynet til Konkurrencen, og da ganske særlig til Konkurrencen med Lande som Storbritannien og De Forenede Stater. Her vil Behandlingen af Spørgsmaalet paa Konferencen i Washington og de paa denne vedtagne Beslutninger kunne faa afgørende Betydning. Skulde det vise sig, at Konferencen

vedtager at lovfæste 8-Timers Arbejdsdagen, og at dette gennemføres af de lovgivende Myndigheder i de store Lande, vil man ikke kunne rejse Indvending, grundet paa Konkurrencehensynet, mod at gøre det samme hos os. Anderledes derimod, hvis det maatte vise sig, at man i disse Lande vel vil knæsætte Principet som vejledende for Arbejdsoverenskomster, men derimod ikke vil gøre det til Lov, thi da vilde det være en stor Fejl af os at opgive vor nuværende elastiske Ordning for at indføre den stive og ubevægelige Ordning, som vil blive Følgerne af en Lovgivning paa dette Omraade.

Ud fra disse Betragtninger maa jeg da tilraade, at man *afventer dels disse Resultater af selve Konferencen i Washington, dels Virkeliggørelsen af de Beslutninger, som maatte blive taget paa denne, forinden man i de nordiske Lande vedtager eller ikraftsætter allerede vedtagen Lov om den 8-Timers Arbejdsdag som Maksimalarbejdsdag.* Der er saa megen mere Grund til at tage denne afventende Holdning som den Omstændighed, at Arbejdstiden ved frivillige Overenskomster væsentligt alt er ordnet saaledes, gør det lidet paatrængende at gribe til Lovgivningsforanstaltninger.

Spørgsmaal Nr. 2 paa Dagsordenen til Arbejderkonferencen i 1919 handler om Midler til Forhindring af Arbejdsløshed og til Afværgelse af dens Følger.

Jeg ved ikke, hvad man nærmere har tænkt sig med Hensyn til det første af disse Spørgsmaal, men maa formode, at det navnlig er Problemet om hensigtsmæssig Ordning af Arbejdsanvisningen, som man her har for Øje. I saa Tilfælde vil man ganske naturligt komme til at beskæftige sig med de Opgaver, som man i Danmark har søgt at løse gennem

Loven af 8 April 1914 om Arbejdsløshedskasser og

Loven af 29. April 1913 om Arbejdsanvisning.

Det turde ikke være nødvendigt i denne Forsamling at gøre nærmere Rede for den paagældende danske Lovgivning. Idet jeg tør gaa ud fra, at dennes Tilværelse og dens Hovedtræk er Forsamlingen bekendt, skal jeg nøjes med at henpege paa de Problemer, der har frembudt sig under denne Lovgivnings Anvendelse i Praksis. Som bekendt er den danske Lov om Understøttelse til Arbejdsløse bygget paa Arbejdernes Selvforsikring, dog med Tilskud fra Staten, og paa Administration af de saaledes oprettede Forsikringskasser alene gennem den af de forsikrede selv valgte Administration. Da Loven blev vedtaget, forkastede man Principet om en paritetisk Ordning, i hvilken ogsaa Arbejdsgiverne deltog; i Stedet for Arbejdsgivernes Part i Omkostningerne og det Korrektiv, som Arbejdsgivernes Medvirkning til Kassernes Styrelse vilde have været, satte man Statsbidrag og indsatte nogle faa af Rigsdagen valgte Medlemmer til sammen med Kassernes Repræsentanter og den af Staten udnævnte Inspektør at føre Tilsyn med Kasserne og at afgøre Stridighederne mellem disse og deres Medlemmer.

Kasserne er saaledes i Realiteten administrerede i intim Forbindelse med Fagforeningerne, delvis af de samme Personer, som leder Fagforeningerne.

Den under Krigen i Danmark optraadte ekstraordinært store Arbejdsløshed bevirkede som i andre Lande, navnlig de krigsførende, Bevillinger af betydeligt Omfang. Bidrag til de Arbejdsløse. Administrationen af disse Statsbidrag, der har Karakteren af direkte Understøttelse til de Arbejdsløse, blev henlagt til Forsikringskasserne. Følgen deraf var, at disse pludselig saa deres Virksomhed udvidet til at omfatte praktisk talt alle Fagforeningens Medlemmer, uanset om disse havde forsikret sig i Kassen eller ikke.

Forbindelsen mellem Arbejdsløshedskasserne og Arbejdsanvisningen er i Danmark ikke synderlig stærkt udformet og turde nok saa meget eksistere paa Papiret som betyde noget i Realiteten.

Det vil af disse korte Antydninger forstaas, at jeg er Talsmand for en Opfattelse, i Følge hvilken saavel Arbejdsløshedskasserne som Arbejdsanvisningen i Danmark er beheftet med meget betydelige Mangler. Det er utvivlsomt, at Afskæringen af vore Tilførsler i 1917 og 1918 maatte fremkalde en betydelig Arbejdsløshed, men det er dog et ejendommeligt Fænomen, at Arbejdsløsheden i Danmark har taget et saa langt større Omfang, end Tilfældet har været i Sverige og Norge, og det er et endnu ikke opklaret Spørgsmaal, om ikke denne store Arbejdsløshed i Danmark i ikke ringe Grad er befordret netop ved de Former for Arbejdsløshedsunderstøttelse og Arbejdsanvisning, som er praktiseret paa Grundlag af de i Danmark bestaaende og de under Krigen vedtagne Love.

Paa den nordiske socialpolitiske Kommissions Møde i April 1919 behandledes bl. a. ogsaa Spørgs-

maalene Arbejdsløshed, Arbejdsanvisning og Ulykkesforsikring. Af den Sektion, der i den Anledning var nedsat, blev afgivet følgende Indstilling, som blev vedtaget af Kommissionen og vedlagt Protokollen:

»Sektionen finder det ønskeligt, at der til Bekæmpelse af Arbejdsløshed og dens Følger i de nordiske Lande lægges ensartede Regler til Grund og fremhæver i denne Henseende Ønskeligheden af:

1. at den sociale Lovgivning i de enkelte Lande tager størst muligt Hensyn til ovennævnte Synspunkt.

2. at det fra Samfundets Side gennem Planlæggelse og Iværksættelse af Arbejder tilstræbes saa vidt muligt at afværge Arbejdsløshed, og at Udbetaling af Pengemidler fra Stat eller Kommune som Arbejdsløshedsunderstøttelse — hvad enten dette sker gennem Arbejdsløshedsforsikring eller paa anden Maade — kun bør ydes for uforskyldt Arbejdsløshed.

3. Arbejdsløshedsforsikring, for saa vidt Stat eller Kommune yder Bidrag til denne, bør organiseres saaledes, at der fra det Offentliges Side kan føres en fuldt ud effektiv Kontrol med Forsikringen, særligt derved, at der mellem denne og den offentlige Arbejdsanvisning etableres et intimt Samarbejde, samt

4. at Arbejdsanvisning i størst mulig Udstrækning bør ske gennem offentlige eller under offentlig Kontrol staaende Kontorer, som ikke udøver Arbejdsanvisning som Næring.

Det bemærkes, at der med Hensyn til det ovenfor under Nr. 2 benyttede Udtryk »uforskyldt Arbejdsløshed« indenfor Sektionen er Enighed om, at der under dette Udtryk ikke kan indbefattes Arbejdsledighed, der skyldes *Strejke, Blokade eller Lockout.*

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Ulykkesforsikringen af Arbejdere udtaler Sektionen Ønskeligheden af:

1. at Arbejdere, som er Statsborgere i et af de nordiske Lande, i hvert enkelt af disse Lande med Hensyn til Skadeserstatning ligestilles med Hjemlandets egne Undersaatter.

2 at Forsikringspligten i de enkelte Lande saa vidt muligt udstrækkes til alle Virksomheder og Foretagender, som sysselsætter Arbejdere, samt

3. at det tages under Overvejelse, hvorvidt og i hvilket Omfang Arbejdsudygtighed, som er foraarsaget af Bedriftssygdom, med Hensyn til Skadeserstatning bør ligestilles med Arbejdsudygtighed, foraarsaget ved Ulykkestilfælde.«

Det forekommer mig, at denne Indstilling frembyder et særdeles godt Grundlag for Sagens videre Behandling. Det er klart, at Indstillingen ikke tager direkte Sigte paa de af mig fremførte Ulemper og Svagheder, der har vist sig i den danske Ordning. Men saafremt de her anførte Principer virkelig gennemføres, vil man ganske naturligt komme til at beskæftige sig med Sporgsmaalet om at undgaa saadanne Fejl og Mangler, som den danske Ordning har medført.

Denne Sags Historie i Danmark viser, at det ikke er nok at opstille ideale Krav og anvise Veje til disse Kravs Opfyldelse. Man maa ogsaa sørge for, at de Midler, man vælger, ikke gør Skade i Stedet for Gavn.

Den Form, hvorunder de paagældende Love administreres i Danmark, gør det ingenlunde til nogen let Sag at kontrolere eller udrede Lovens Virkninger, men man kan dog med nogenlunde Sikkerhed udtale, at den under Krigen i Danmark praktiserede Arbejdsløshedsunderstøttelse har haft en ugunstig Indflydelse paa Arbejdsviljen og har i Virkeligheden derfor forøget Arbejdsløsheden i Stedet for at formindske den. Da det under det danske System ikke er muligt at gore Arbejdsløshedsunderstøttelsen effektivt afhængig af, at der ikke kan bydes den Arbejdssøgende et lønnende Arbejde, som han er i Stand til at udføre, saa udbetales der i Danmark i stort Omfang Understøttelser, der enten ganske hemmer Lysten og Viljen til at tage Arbejde eller ligger saa nær ved den Fortjeneste, som kan bydes, at den Arbejdsledige skyr Arbejdet, fordi han regner Forskellen mellem Arbejdsløn og Statsunderstøttelse som den egentlige Betaling for Arbejdet. Det har i længere Tid været et velbekendt Faktum i Danmark, at samtidig med at der findes et stort Antal af Staten understøttede Arbejdsløse, mangler der i stort Omfang Arbejdskraft til ganske almindeligt Arbejde.

En anden Svaghed ved det danske System er for nylig udforligt belyst af Formanden for Den faste Voldgiftsret, Dr. jur. C. Ussing, i en Artikel i Tidsskriftet »Tilskueren« for Juli d. A. under Titlen »Statssyndikalisme«. Dr. Ussing, hvis store Sympati for Arbejdernes Bestræbelser for at forbedre deres Kaar, og hvis store Indsigt i de faglige Spørgsmaal er almindelig anerkendt, paaviser i denne Artikel, hvorledes Statsunderstøttelsen til de Arbejdsløse virker som direkte Understøttel-

se til át opretholde og gennemføre ulovlige Strejker. Det maa siges at være paatrængende nødvendigt, at der paa dette Omraade sker væsentlige Forbedringer, naar det skal lykkes gennem de danske Love at naa det i Fredstraktaten opstillede Formaal: at formindske Arbejdsløsheden.

Hvad vi i saa Henseende har oplevet i Danmark, har, som bekendt, sine Sidestykker i de krigsførende Lande. Til en vis Grad staar vi her overfor et Verdensfænomen, en Ulyst til Arbejdet, en stærk Formindskelse af Arbejdsmængden samtidig med betydelige Krav til Forhøjelse af Levefoden.

Det var i denne Anledning, at Sir Auckland Geddes udtalte i det engelske Underhus under Debatten om Kulminerne:

»Der prædikes i Øjeblikket den farlige Lære, at naar en Mand udretter mindre Arbejde, faar andre saa meget mere at bestille. Forholdet er i Virkeligheden, at hvis en Mand gør mindre Arbejde, bliver der mindre Arbejde for andre Mennesker.«

Paa lignende Maade har den amerikanske Administrator af Europas Forsyning med Levnedsmidler Mr. Hoover udtalt sig, idet han har peget paa, at der kun gives een Udvej til at hæve Levefoden i Europa: Det er, at alle arbejder, og at alle gør deres bedste for at faa Produktionen i Gang.

Begge disse Mænd peger hver ud fra sine Erfaringer paa den Afhængighed af hinanden indbyrdes, som karakteriserer vore moderne Samfund. Vor Civilisation er bygget paa Arbejdsdeling og Varebytte; hvis Amerikanerne, Englænderne eller Tyskerne ikke vil arbejde og samtidig kræver store Prisforhøjelser, rammes ogsaa vi deraf, fordi vi ikke kan undvære deres Kul, deres Bomuld, deres Petroleum o. s. v.

Det lader sig derfor ikke gøre at se Arbejdsproblemerne som indenlandske; kun ved at behandle dem som internationale kan man komme til en rigtig Vurdering. Det maa derfor hilses som et betydningsfuldt Skridt i den rigtige Retning, at Fredstraktaten indfører internationale Organer til Behandling af Arbejdsspørgsmaalene, og man maa være berettiget til at knytte store Forhaabninger til den Virksomhed, som nu skal optages i næste Maaned i Washington.

De nordiske Rigers Delegerede vil her have rig Lejlighed til at gøre Studier til Vejledning for den videre Behandling hjemme af de mange og store Problemer; det maa haabes, at disse Studier vil bidrage til at klare Blikket for de rette Veje og Midler til at arbejde fremad mod det fælles Maal: At sikre vore Landes Økonomi og hæve den almindelige Levefod.

Valutakurserne.

Vi gjorde nylig nogle Bemærkninger om Valutakurserne og vore hjemlige Sagkyndiges Profetier om disses automatiske Regulering efter Krigens Ophør. »Finanstidende« har heraf i sit Hefte for 3. September taget Anledning til følgende Bemærkninger:

»Vi beklager at maatte sige, at vi ikke mindes at have anvendt en saadan Udtalelse. Derimod følte vi os i November 1917, da »Tidsskrift for Industri« levede i en stadig Ængstelse for de tyske Karteller og den Prispolitik, disse vilde paatvinge os, naar Sejren var vunden, og samtidig manede den lave Markkurs Spøgelse frem, foranlediget til at sige et borgerligt Ord om, at Faren fra de lave Valutaers Side efter vor Formening ikke var stor for vor Industri. Vi begrundede vor Opfattelse paa, at de danske Penges abnormt høje Værdi var noget midlertidigt, foranlediget af Blokaden. Paa det Tidspunkt stod Lstl. i 14,10, Dollars i 305 og Mark i 44.

Nu er Billedet skiftet. Landet er overfyldt med udenlandske Varer, men ikke med tyske, skønt Markkursen i Mellemtiden er sunken til 20. Derimod trues vor Industri alvorligt af Tilførslerne vestfra, men sandelig ikke p. Gr. af de lave Valutakurser, eftersom Lstl. staar i 19,27 og Dollars i 458,50.

Hvis »Tidsskrift for Industri« iøvrigt vil vide, hvad den lave Markkurs betyder for Tysklands Evne til at generobre sin Plads paa Verdensmarkedet, skulde det genoptage Læsningen af tyske Blade. Man faar just ikke gennem dem Indtrykket af, at den lave Markkurs er den Løftestang, der skal aabne Adgangen for det sammenbrudte Rige til en ny Verdenserobring, ikke engang overfor den danske Industri. Mon ikke Tidsskriftet skulde forveksle Aarsag og Virkning?«

Vi takker »Finanstidende« for de venlige Raad, der her gives os, men maa tilstaa, at vi ikke behøver at ty til tyske Aviser for at lære Forholdene i den danske Industri at kende. Vi vilde anbefale »Finanstidende« ligeledes at benytte nogle mere direkte Kilder for sin Viden, der da vilde stille sig noget anderledes ialfald hvad Industri angaar. Det er nemlig ikke enkelte, men Rækker af Eksempler, der kan fremdrages indenfor vor Industri, paa en ganske ødelæggende Virkning af den gennem Valutaen begunstigede tyske Import. At Forholdet har praktisk Betydning kan man modsætningsvis ogsaa slutte deraf, at den tyske Regering har ment det nødvendigt at skride ind mod den nuværende »billige« Eksport gennem Oprettelse af »Preisprüfungsstellen«, der allerede har gjort sig bekendte ved — iøvrigt ganske ulovligt — at beordre Annullering af store Varepartier, f Eks. Maskiner baade til Danmark og andre Lande. For-

saavidt beklager vi, at »Finanstidende«s Optimisme ikke slaar til, men trøster os dog med, at baade den engelske Regering og Industriverden lige saa vel som den franske og belgiske er udsat for akkurat de samme Bekymringer som vi med Hensyn til den tyske Valutas Betydning for tysk Eksport, *blot at man i disse Lande træffer effektive Foranstaltninger for at imødegaa Faren.* Det var Forslag om saadanne, støttet paa sagkyndig Viden, vi havde ventet af »Finanstidende« — og ikke en Henvisning til at læse Aviser.

Med Hensyn til »Finanstidende«s Betragtninger angaaende vor Ængstelse for de tyske Kartellers Prispolitik da skal vi aabent tilstaa, at vi stadig nærer samme Ængstelse overfor al Kartel- og Centraliseringspolitik fra tysk som fra anden Side, ikke mindst paa Baggrund af vor Stilling som Forædlingsland. Hvis »Finanstidende« f. Eks. vil fordybe sig lidt i den engelske Kulpolitik, der jo netop gennem den etablerede Centralisering og Statskontrol belaster os med nogle Eksportpriser over det dobbelte af Kulgrubernes egen Pris, vil Bladet maaske tage noget mindre flot paa Spørgsmaalet — skønt vi villigt skal indrømme, at det er ulige lettere for »Finanstidende« at udvise Flothed i disse Forhold, end det er for Industrien, der skal betale Gildet.

□□□□□□

Aftenskolen for Industri og Haandværk.

Industriforeningens Aftenskole stammer som bekendt fra Aaret 1897, *Teknologisk Instituts* er ti Aar yngre, fra 1907. Siden 1912—13 har de været drevne under et vist Fællesskab til i 1917—18, hvor de to Undervisninger sloges sammen.

Fra en ringe Begyndelse med nogle og tyve Elever drev Industriforeningen sin Skole langsomt men sikkert i Vejret med stadig stigende Elevantal. Den langsomme Vækst gav Skolen en sikker Stab af Elever. Udgangspunktet var her den *merkantile* Undervisning. Institutets Aftenundervisning var nærmest *faglig.*

Det er maaske paa Grund af de forskellige Udgangspunkter og de noget forskellige Synspunkter, der har været det bærende Grundlag for de to Skoler, at Sammensmeltningen faldt lidt vanskelig. Først iaar er det lykkedes at faa et ordnet Hele ud af det, saaledes at Aftenundervisningen nu kan siges at være en *Skole* i dette Ords rette Forstand: *der bydes nu den planlagte Række Undervisninger, trinmæssigt stigende og sigtende mod et bestemt Maal,* der berettiger den til Navnet: *Aftenskolen for Industri og Haandværk.*

Det vil erindres, at Undervisningen omfatter 3 Hovedgrupper: en *almendannende* og *merkantil,* en *faglig* og en *Højskoleafdeling.*

Den Nyordning, der iaar efter Styrelsens Bestemmelse er gennemført, bestaar yderligere i Oprettelsen af et *Forkursus,* saaledes at Haandværkeren ved at gennemgaa dette kan erholde de Grundkundskaber, i Matematik, Fysik og Kemi — alt tilrettelagt for Industri og Haandværk, eller Regning og Skrivning, der er Forudsætningen for en passende afrundet faglig eller merkantil Videreuddannelse, og gaa videre til en tilfredsstillende Uddannelse er naaet.

En Haandværksmester, der »begynder for sig selv« og som ønsker Bogføring og Kalkulation, faar saaledes, hvis det er ønskeligt, gennem Forkursus i *Regning* og *Skrivning* de Kundskaber, Bogføringsundervisningen forudsætter, og kan derefter næste Aar faa den egentlige Bogføring, og det sidste Aar den Fortsættelse, der kaldes *Overslagsberegning,* — den, der møder med de nævnte Grundkundskaber, behøver selvfølgelig ikke dette Forkursus, men gaar lige ind til Bogføringen og Kalkulationen, eller:

En Maskinmester i en større Virksomhed møder, tager Forkursus i *Fagfysik* og *Fagkemi* og fortsætter derpaa næste Aar, enten i *Fag- og Materiallære for Smede,* der falder i to Grupper: Smedning og Maskinarbejder, — eller han tager den 2-aarige Uddannelse i Elektroteknik for Begyndere og for Viderekomne o. s. v. o. s. v.

Foruden den merkantile og faglige Uddannelse bydes der paa Undervisning i Sprog: Dansk, Engelsk og Tysk o. s. v. for *Haandværkere,* det vil sige: Læsestykker og Gloser samt Taleøvelser er saaledes valgt, at det vil lette Forstaaelsen af tekniske Blade og Tidsskrifter og derved aabne Haandværkeren Adgang til de umaadelige Fordele, det er for enhver Haandværker at kunne følge med i Udlandets talrige *faglige Bøger og Fagtidsskrifter.*

Med den nye Ordning rykker de tvende Aftenskoleundervisninger da ind i de egentlige Skolers Række. De danner en Fortsættelses- vel at mærke en stærkt fagligt farvet *Handværker og Industriskole,* ikke mindst ved den vigtige *Værkstedsundervisning,* der byder paa noget for ethvert Haandværk, fra Autogensvejsning til Møbelpolering, fra Kemi til Elektroteknik o. s. v. I Forbindelse med *Haandværkerraadgivningen* har Hovedstadens Produktion her en Hjælp og Støtte i Erhvervskampen i kommende Tider.

❁ ❁ ❁

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Et Lands-Industrimøde.

Atter taarner baade inde- og udefra Problemer og Vanskeligheder sig op for den danske Industri, og det vil sikkert blive hilst med Tilfredshed, at Industriraadet under Hensyn til Situationen har besluttet at indbyde til et Lands-Industrimøde i Kjøbenhavn i den nærmeste Fremtid. Paa Mødet, om hvis Afholdelse nærmere Meddelelse vil fremkomme, vil man

gennem en Række Foredrag med paafølgende Diskussion søge at klarlægge de forskellige foreliggende Spørgsmaal, der berører Industriens Interesser, altsaa ikke blot Vanskelighederne udefra som Følge af Konkurrencen, Raavare- og Kulforsyning m. m., men evtl. ogsaa de sociale Forslag som for Tiden er under offentlig Diskussion, og hvortil Industrien vil have at tage Stilling.

Et socialpolitisk Udvalg.

Paa et den 19. September afholdt Møde, i hvilket deltog en Række Medlemmer af Arbejdsgiverforeningens Hovedbestyrelse og af Industriraadet, vedtog man at foreslaa de to Organisationer at nedsætte et socialpolitisk Udvalg paa 20 Medlemmer med den Opgave at prøve de sociale Forslag, som for Tiden er under offentlig Diskussion, og at forelægge Resultatet af Udvalgets Drøftelser for Offentligheden.

Vi føler os forvisset om, at Meddelelsen om et saadant Udvalgs Nedsættelse vil blive hilst med Tilfredshed indenfor Industrien, der i de mange brogede Spørgsmaal af alle mulige og umulige Slags, der nu er fremme, trænger til et saadant sagligt Undersøgelsesorgan, hvortil man kan henvende sig med Forespørgsler og modtage evtl. Oplysninger.

Vore Udførselsforbud.

Justitsministeriet har den 12. Sept. *ophævet* en Række Udførselsforbud, hvoraf de vigtigste er følgende:

- Motorkøretøjer i fuldt monteret Stand med Dæk og Slanger og Dele til Motorkøretøjer, *dog ikke* Dæk og Slanger.
- Træ, *dog med Undtagelse af* Kuba-Mahogni, Teaktræ, Whitewood i Blokke og dansk Eg.
- Medicinalvarer etc.
- Sække.
- Anilinfarver.
- Parafin- og Stearinlys.
- Krydderier.
- Bonevoks, Læder- og Metalpudsecrem etc. og de til Fremstillingen heraf nødvendige Stoffer, saasom Ceresin, Carnaubavoks og Japanvoks etc., *men med Undtagelse af* Terpentin.
- Importerede Æggeblommer og Æggehvider.
- Raacelluloid og Celluloidaffald.

De vigtigste *endnu bestaaende Udførselsforbud* er herefter følgende:

- Korn, Mel og Gryn etc.
- Frugt og Grøntsager.
- Svin og Svinekød samt Konserves og andre Varer fremstillet heraf, samt Æg, Smør, Fløde, Mælk og Ost.
- Foderstoffer.
- Brændselsstoffer.
- Skibsbygningsmateriel.
- De fleste Metalvarer med over 50 pCt. Metalindhold.
- Forskellige Bygningsmaterialer, saasom Mur- og Tagsten, Cement, Tag- og Gulvpap etc.
- Vegetabilske og animalske Fedtstoffer.
- Forskellige olieholdige Frøsorter.
- Sæber.
- Terpentin.
- Fernis.
- Uld og Bomuld.
- Manufakturvarer.
- Klude.
- Huder og Skind.
- Læder og Fabrikata heraf.
- Farver, *dog ikke* Anilinfarver etc.
- Raagummi og Gummivarer.
- Sukker og diverse Fabrikater, der indeholder Sukker, saasom Kunsthonning, Karamel, Sukkervarer etc.
- Diverse Kolonialvarer.
- Tobak og Fabrikata heraf.

Franske Udførselsforbud.

Gennem Udenrigsministeriet har man modtaget et af den kgl. Gesandt i Paris fremsendt Udklip af »Journal Officiel« af 13. Juli, indeholdende et Dekret, hvorved Antallet af de udførselsforbudte Varer forøges udover de ved Dekretet af 13. Maj fastsatte.

Af Varer, der herefter er udførselsforbudte fra Frankrig, kan, foruden forskellige Fødevarer, nævnes:

- Olieholdige Frugter og Frø.
- Vin, undtagen i Flasker og Foustager paa højst 225 Liter og undtagen Likørvine.
- Fosfat.
- Sæber, undtagen Parfumesæber.
- Værdipapirer.

En nøjagtig Fortegnelse over samtlige udførselsforbudte Varer ligger til Eftersyn i Industriraadets Sekretariat.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 20 15. OKTOBER 1919

Den engelske Industris Stilling til de nye Reformkrav.

En Betænkning vedrørende Stats-Kontrol, Arbejdernes Deltagelse i Ledelsen, Andel i Udbytte m. m.

ALLE føler, at Udviklingen i England paa det økonomiske og sociale Omraade vil blive af største Betydning ogsaa for andre Lande. Alle Oplysninger om denne Udvikling maa da modtages med Interesse. Hidtil har man imidlertid væsentlig hørt om Kravene fra Arbejdernes Side — og ikke mindst fra de mest yderliggaaende, der lettest drager Sensationen til sig —, samt om Regeringens Stilling og de officielle Komitéers Udredninger. (Vi henviser saaledes til vor Londoner-Korrespondents fortrinlige Oversigt over Kulkomitéens Arbejde og den hele Kulsituation). Derimod hører man langt mindre om selve den engelske Industris Stilling til alle de nye Tanker og Krav, der kommer frem. Nu foreligger imidlertid en udførlig Betænkning, afgivet af den af *Federation of British Industry*'s nedsatte *Nationalisation Comittee*, undertegnet af 46 af den engelske Industris mest betydende Mænd, som har haft de nye Problemer til Overvejelse. Disse Udtalelser kan sikkert betegnes som det mest repræsentative Dokument, der fra Arbejdsgivernes Side endnu har set Dagen i denne økonomiske Gæringsperiode. Afgørende nye Veje anviser Betænkningen ikke, men det er interessant at konstatere, at den med tiltalende Aabenhjertighed indrømmer, at det nuværende industrielle System har Mangler baade i den ene og anden Retning, som ogsaa Industriens Ledere ønsker at afhjælpe. Betænkningen bærer Vidne herom, men holder sig rigtignok fjernt fra at anvise nogen Patentmedicin — i Lighed med de pludselig opdukkende, utallige sociale Mirakeldoktorer, der uden større personlig Indsigt og med endnu mindre Risiko nu anbefaler snart Dit og snart Dat til Industriens og Samfundets Forædling.

Betænkningen vender sig selvfølgelig skarpt mod alle Planer om *Nationalisering* og betoner, at »Nationalisering«, dette yndede og af en vis Mystik omgivne nye Slagord, er og bliver det samme som Statsdrift og intet andet.

Hvad *Statsmonopoler* angaar fremhæver Betænkningen, at disse er uendelig farligere end de ellers saa upopulære private Monopoler, hvis Forhold i England har været undersøgt af en særlig Trustkomité. Staten administrerer dyrt og kan aldrig naa til den Elasticitet i Organisation, som er nødvendig, ikke mindst naar det gælder Produktion for Eksport. Med overordentlig Vægt fremhæver Betænkningen, at hvis Staterne skal komme ind paa at drive Eksportforretninger, vil det fredelige internationale Forhold til Stadighed være truet. Enhver økonomisk Interessemodsætning — og med en Statseksportpolitik vilde der jo nok blive rigeligt i saa Henseende — kunde resultere i en mulig casus belli. Egoistiske Prisforhøjelser, en brudt Kontrakt eller en ubetalt Regning kunde afstedkomme et Ultimatum. Som en alvorlig Indvending anføres ogsaa, at Regeringen, hvis Staten staar som Arbejdsgiver for en stor Del af Befolkningen, vil komme i et ikke heldigt Forhold til Vælgerne.

Medens Statsmonopolisering saaledes betegnes som en umulig Vej, overser man dog ikke den Udvikling mod *monopolistiske Kombinationer*, som har vakt Uro blandt Forbrugerne, endskønt de saakaldte Trusters Indflydelse paa Priserne sikkert i høj Grad overdrives. Hvor det imidlertid

faktisk kan paavises, at der findes private Monopoler, der kan misbruge deres Stilling, bør disse kontroleres, og i saa Henseende godkender Betænkningen en Del af den omtalte Trustkomitées Forslag. Det fremhæves dog, at ingen Restriktioner maa paalægges engelsk Foretagsomhed, som kan tjene til at stille den vanskeligere i Konkurrencen med Udlandet. (Alene dette Forbehold og den hele foreløbige Karakter af herhenhørende Drøftelser i England turde vise, hvor overilet det er, hvis Danmark, hvis Industri dog ganske anderledes ligger udsat for Udlandets Konkurrence, med det i Rigsdagen forelagte Lovforslag om Kontrol med monopolagtige Virksomheder m. m. vil indføre positive Foranstaltninger paa dette Omraade før end noget andet Land).

Med Hensyn til *Forholdet mellem Arbejdsledelse og Arbejdere* peger Betænkningen paa, hvorledes det mere personlige Forhold er forsvundet, og kommer derved ind paa Kravene om en »demokratisk Kontrol« af Produktionen o. s. v. Heller ikke her stiller den engelske Industri sig stejlt og uforstaaende, men indrømmer, at de syndikalistiske og socialistiske Krav har fundet deres Grundlag i bestaaende Misforhold. Men Betænkningen anfører med Rette, at det maa være Samfundets Sag at raade Bod paa de sociale Mangler, saaledes at disse Problemer maa løses politisk. Og det er jo netop denne Vej, man hidtil er gaaet i de sociale Fremskridt. Man kan ikke forlange alt af Produktionen, baade at den skal give Arbejde og være Samfundets Barnepige. Alligevel kan der dog udrettes adskilligt indenfor de industrielle Organisationer — ikke mindst fra Fagforeningernes Side, tilføjer Betænkningen — for at skabe større Muligheder for den individuelle Dygtighed, bedre Udsigter til Avancement baade i Løn og Stilling, hvorved hele den iøvrigt netop af Fagforeningen skabte kunstige Afgrænsning mellem Klasserne ophæves. Heller ikke her kan anvises noget Universalmiddel, der kunde anvendes overalt. Den moderne Industri er alt for kompliceret og skiftende i sine Organisationsformer til, at en Generalisering skulde være tænkelig.

Betænkningen peger dog paa, at Arbejderne bør drages tættere ind til Virksomheden og medvirke ved Ordningen af dennes Arbejdsforhold, forudsat at dette ikke influerer paa den forretningsmæssige Del af Ledelsen eller formindsker Formændenes nødvendige Autoritet. Der henvises til Whitley-Komissionens Forslag om Etablering af Distriktsraad m. m., hvorigennem Arbejderen skulde sidestilles med Arbejdsgiveren i Spørgsmaal om Fastsættelse af Arbejdsvilkaarene. (Et System, som jo paa en Maade for længst er gennemført her i Landet gennem September-Forliget og de to Hovedorganisationers, Arbejdsgivernes og Arbejdernes, rationelle Gennemførelse af Tarifoverenskomster, som man i disse Spørgsmaal ikke maa glemme endnu aldeles ikke er gennemført hverken i England eller Tyskland, endsige Amerika. Paa samme Maade staar jo vor Forligsmandsinstitution og navnlig den faste Voldgiftsret som et Mønster, der i disse Lande endnu ikke er naaet).

Medens Betænkningen saaledes stiller sig forstaaende overfor Whitley-Kommissionens Tanker, afviser den de saakaldte Krav om »demokratisk Kontrol« som rene Fraser, der aldrig vil kunne staa for saglig Gennemtænkning, endsige for den Prøve, Udførelsen i Praksis vilde være. Med Hensyn til Kravene om *Arbejdernes Andel i Ledelsen* tager Betænkningen resolut Afstand fra Arbejdernes direkte Indblanding i Virksomhedernes Ledelse. Derimod anbefaler de engelske Industriledere, at der arbejdes mod at give Arbejderne »en rigtigere Opfattelse af Industriens finansielle Forhold i det store og hele«. Man anbefaler i saa Henseende, at Arbejderne gennem Whitley-Systemets øverste Industriraad skal forsynes med Materiale og Statistik vedrørende Industriens Produktionsforhold, Materialeomkostninger, Lønninger o. l. Man vil endog søge at drage Arbejdernes Interesse direkte ind i Arbejdet ved gennem Værkstedskomitéer at lade dem have Adgang til at fremsætte Forslag om Foranstaltninger i Produktionen m. m. En saadan Appel til Arbejderne om at medvirke til en mere rationel Drift kendes jo iøvrigt allerede i adskillige Lande, men modvirkes alt for ofte af Arbejderne selv. Overhovedet kan det jo med ikke ringe Føje overfor alle vidtgaaende Krav og højtspændte Forventninger gøres gældende, at hvor man hidtil paa denne eller andre Maader har appelleret til den enkelte Arbejders Initiativ eller Fællesfølelse, har det ikke just været opmuntrende Resultater, man har høstet. Hvorledes man da pludselig skulde kunne bygge hele Industrien op paa de samme Kræfter, synes noget af en Gaade.

Behandlingen af Spørgsmaalet om *Arbejdernes Andel i Udbyttet* knytter sig logisk til det fore-

gaaende. Arbejdernes Løn bør ikke gøres afhængig af Ledelsens større eller mindre Held. Udbyttet i en Virksomhed er ingen virkelig Basis for Beregningen af Lønningerne. De Systemer, som hidtil er blevet praktiserede for Udbyttedeling, giver kun Arbejderne Ubetydeligheder udover den faste Løn, og Ulemperne ved en generel Ordning vilde fuldstændig kvæle de Fordele, man just tilsigtede at skaffe frem. Denne Del af Betænkningen maa ikke mindst vække til Eftertanke, da netop Englands Industri rummer adskillige Eksempler paa Udbyttedelings-Systemet, som den reformvenlige engelske Industri sikkert vilde anbefale i større Grad, hvis den ansaa Systemet for skikket til almen Anvendelse. Betænkningen lægger istedet Tyngdepunktet paa Betaling efter Arbejdsresultatet. Arbejderens Løn, hævdes det, bør staa i Forhold til den Ydelse, han gennem sit Arbejde skaber. Der maa af dette Princip — maaske efter helt nye Linier — findes Udveje for en virkelig retfærdig Betaling i Forhold til Resultatet, og fra Industriens Side maa man stille sig saadan, at Arbejderen ikke nærer Mistillid til, at man vil berøve ham de forøgede Indtægter, han ved sin Flid og Dygtighed kan forskaffe sig.

I det store og hele viser Betænkningen, hvor langt fremme vi i Danmark allerede er paa disse Omraader. Dette falder i god Overensstemmelse med, hvad Industriraadets Formand, Ingeniør Alex. Foss, i sit Foredrag paa det nordiske interparlamentariske Møde i Stockholm fremhævede (jfr. forrige Numer af »Tidsskrift for Industri«), nemlig at de socialpolitiske Foranstaltninger, der nu i Fredstraktaten officielt opstilles som Maal for de internationale Bestræbelser, i stort Omfang allerede for længst er gennemført i vort Land. Det er værd at fremholde dette, samtidig med at det dog paa ingen Maade er Meningen at benægte, at der ogsaa hos os vil være Anledning til Reformer. Blot var det paa Tide, at man ved disses Drøftelse for det første ikke altid kun talte om Reformerne paa den ene Side og hos den ene Part i Sagen, og for det andet at man ikke slugte Sensationsmeddelelserne fra Udlandet alt for raat, men afventede Forholdenes Klaring og frem for alt ikke glemte, at de store Industrilandes Forhold overhovedet er noget andet, end hvad vi kan og bør regne med overfor det langt svagere økonomiske Grundlag, vi bygger paa.

P. D.

Tyske Industriforhold og vore egne Udsigter.

Udtalelser til »Tidsskrift for Industri« af Ingeniør *Jul. H. West*, Stuttgart.

Vi har henvendt os til vor Landsmand, Ingeniør *Jul. H. West*, der gennem 33 Aars Ophold i Tyskland og som Organisator af industrielle Virksomheder er ualmindelig godt kendt med tysk Industri, for at faa en objektiv og kompetent Bedømmelse af de øjeblikkelige Forhold i Tyskland ogsaa med Henblik paa vore egne Konkurrenceforhold. Under et kort Ophold i Danmark har Ingeniør *West* beredvilligt stillet sig til vor Disposition med følgende Udtalelser:

Naar De spørger mig om Forholdene i Tyskland, vil jeg gerne forudskikke nogle almindelige Bemærkninger, som jeg kan underbygge med Tal, jeg allerede i 1917 beregnede med Henblik paa Spøgsmaalet: hvor mange Mennesker har Krigen draget bort fra deres normale Beskæftigelse? Beregningen gav Resultatet: omtrent 70 Millioner! Altsaa 70 Millioner Mennesker draget bort fra deres Arbejde gennem 4—5 Aar! Det betyder næsten det samme, som om den samlede beskæftigede Befolkning i Frankrig, England og Belgien i lige saa lang Tid havde gennemført en effektiv Generalstrejke — og man maa da ikke undre sig over, at Produktionen af Fredsartikler i hele Evropa er blevet indskrænket, for almindelige Industrifrembringelser maaske til det halve. Samtidig blev den civile Befolknings normale Behov forandret, og selv i Hærene med deres ca. 24 Millioner vaabenbærende Mand var jo de almindelige Fredsbehov kun delvis ophævet — hvortil kom de nye, uhyre Krav til Krigsproduktionen. Efterspørgslen efter normale Forbrugsvarer var altsaa kun lidet mindre end tidligere, medens Tilbudet var ganske overordentlig reduceret. Prisstigningen maatte da komme automatisk, og da samtidig den disponible Arbejdskraft gik stærkt tilbage, steg Lønningerne i Krigens Løb hurtigt og dermed Folkets Indtægter, d. v. s. Købeevnen, og med Købeevnen igen Efterspørgs-

len efter Varer. Disse Forhold maatte selvfølgelig medføre stadig Stigning i alle Priser, saaledes at Hovedaarsagen hertil altsaa ligger i Manglen paa produktiv Arbejdskraft.

I Tyskland er nu yderligere Lønningernes Stigning fremmet stærkt gennem Revolutionen. Det tyske Folks samlede Indtægter ansloges i 1913 til ca. 45 Milliarder Mark, nu til 3 à 4 Gange saa meget. Særlig drastisk kommer dette til Udtryk i den uhyre Seddelmængde. Før Krigen androg denne 4 Milliarder Mark, idag over 30 Milliarder.

Da det manglende Tilbud i Fredsvarer ifølge manglende Arbejdskraft er Aarsagen til den nuværende Krise, saa vil enhver Økonom erkende, at *Produktionens Forøgelse er den eneste Vej for at komme ud af Europas nuværende Nødstilstand.* I saa Henseende er man imidlertid i Tyskland siden Krigens Afslutning næppe kommet et Skridt fremad, tvertimod: i det Øjeblik, da Produktionens Fremme maatte være den højeste Lov, skrider man overalt til at nedsætte Arbejdstiden og træffe andre Forholdsregler, som alle uvægerligt maa slaa Produktionen ned.

Den tyske Revolution har meget alvorlige Forhold paa sin Samvittighed. Straks den første Revolutionsdag blev der udstedt den Parole til samtlige Erhvervsvirksomheder, at *Afskedigelser kun var tilladt med Arbejderudvalgenes Godkendelse*, d. v. s. praktisk talt forbudt. Saa kom *8-Timers Dagens Indførelse ved Lov*, raat og ubearbejdet kastet ud paa det praktiske Marked af politiske Hensyn som saa meget andet. Endvidere blev *Akkordarbejdet afskaffet*, og endelig *Arbejdsløshedsunderstøttelser* gennemført i en saadan Højde, at der næppe mere var nogen Spore hos den menige Mand til at bestille noget. Jeg har selv oplevet det Tilfælde, at en ellers flittig Arbejder har sagt til mig, at han dog ikke kunde arbejde for 3 Mark pr. Uge, hvilket han forklarede mig saaledes: Han havde, naar han arbejdede, 106 Mark pr. Uge, medens han som arbejdsløs sammen med sine Familiemedlemmer oppebar 103 Mark.

I det hele regner man, at Industriens Arbejdere og Funktionærer siden Revolutionen har drevet deres Lønninger saa højt op, at disse Befolkningsklassers Indtægter nu udgør det 4- til 8-dobbelte af de tilsvarende Indtægter i 1913.

Hvor gerne man end ser, at det tyske Folks nuværende økonomiske Stilling, underernæret som de brede Lag er, mildnes gennem høje Indtægter, saa maa man vel anerkende, at de nuværende Forhold er økonomisk uholdbare; de betyder ubetinget en Præmie paa Dovenskaben og fører da ogsaa fra Dag til Dag til *en umaadelig Nedsættelse af alle Arbejdsydelser.* Naar en Mand ved, at han for det første ikke kan afskediges, for det andet at han faar samme Løn, enten han arbejder flittigt eller ikke, og endelig at Arbejdsløshedsunderstøttelsen næsten giver ham samme Indtægter som hans Arbejde, saa maa Resultatet selvfølgelig være, at *ingen* anstrenger sig. Hertil kommer, at Trætheden efter Krigen i sig selv lægger et psykologisk Tryk paa alle og derfor netop skulde modarbejdes ved ansporende Momenter.

Jeg kan illustrere denne frygtelige Deroute med nogle Tal fra *den tyske Kulproduktion*, som efter Akkordarbejdets Afskaffelse pr. Arbejdstime nu kun er omtrent det halve af, hvad den var for et Aar siden! Netop denne Kulproduktionens Nedgang er det, som truer hele det tyske Samfund med en Katastrofe. Den tyske Industri kræver for at arbejde i fuldt Omfang ca. 90 Millioner Tons Kul om Aaret. Efter den af »Reichskohlenamt« opstillede Fordelingsplan for indeværende Aar bliver der imidlertid, efter at Leveringerne til Ententen, de tyske Jernbaner og den indenlandske Boligopvarmning er opfyldt, tilbage for den tyske Industri kun 11—13 Millioner Tons, d. v. s. omtrent $^1/_7$ af det normale Forbrug. Saa slemt bliver det vel foreløbig ikke. Gennem yderligere Indskrænkninger i Jernbanetrafiken og i Hjemmenes Kulforbrug vil der antagelig kunne anvises Industrien noget større Kvanta, men man tager næppe Fejl, naar man regner med, at den tyske Industri, som før Krigen beskæftigede 17 Millioner Mennesker, i denne Vinter i meget stort Omfang vil blive lammet af Kulmangel, og at adskillige Millioner Industriarbejdere vil blive arbejdsløse. Til disse Millioner kommer yderligere 800,000 Krigsfanger, der nu vender hjem, og fremdeles de store Mængder Arbejdere, som Landbruget i de kommende Maaneder vil afskedige, saa snart Sommer- og Efteraarsarbejdet er færdigt. I gamle Dage skred Landbruget ikke i den Grad til Afskedigelse over en Bank, men med de høje Lønninger, som ogsaa dette Erhverv nu maa betale, er det uundgaaeligt.

Tysklands industrielle Situation er derfor i Øjeblikket stærkt truet, og alle, som har nogen økonomisk Indsigt, forstaar dette — Arbejderne

selv gør det derimod desværre ikke. Støttet af den politiske Magt, Revolutionen har skaffet dem, er de tvertimod beherskede af en Overbevisning om, at »nu gaar man gyldne Tider i Møde«. Denne Optimisme, der er saa tragisk, har desværre ogsaa smittet andre Befolkningslag.

I et industrielt Tidsskrift behøver man vist ikke nærmere at betone, hvad denne Nedsættelse af Arbejdsydelsen betyder. I Kraft af de ekstraordinære Valutakurser har talrige tyske Fabriker allerede nu uhyre udenlandske Ordrer, og hvis alt var normalt, skulde Eksporten hurtigt tage Opsving og bedre Forhold skabes, men Leveringerne gaar ofte saa langsomt og slæbende fra Haanden, at der, hvis der ikke sker en snarlig Bedring, maaske vil hengaa Aar, før de udenlandske Købere modtager de bestilte Varer.

Skønt jeg har levet saa længe i Tyskland og hovedsagelig arbejdet i den tyske Industri, som jeg tror, jeg tør sige, jeg kender saa nogenlunde ud og ind, følger jeg dog som dansk Mand med levende Interesse ogsaa *de industrielle Forhold i Danmark*. Og jeg kan da ikke lade være at drage visse Slutninger for den danske Industris Udsigter paa Baggrund af Stillingen i de krigsførende Lande. Alle de vigtigste evropæiske Industrilande: Tyskland, Frankrig, Belgien og England vil i Aartier komme til at lide tungt under Verdenskrigens Følger, mest naturligvis Tyskland. Undersøgelser, som jeg paa egen Haand anstillede i Begyndelsen af dette Aar, og hvis Resultater viste sig at stemme godt overens med, hvad de tyske Finansministre Schiffer, Dernburg og siden Erzberger først Maaneder efter lagde offentligt frem, udviste, at det tyske Riges Skattebehov i den nærmeste Fremtid vil andrage mellem 20 og 25 Milliarder Mark om Aaret, medens det tyske Folks samlede Indtægter som nævnt i 1913 ansloges til 45 Milliarder Mark.

Dersom det tyske Folks Indtægter, naar den nuværende Nødstilstand er overvundet, skal gaa tilbage til sin tidligere Størrelse, saa skal altsaa 50 pCt. heraf betales i Skatter, hvilket selvfølgelig er en Umulighed. Regner man derimod, at Forholdene vil stille sig saaledes, at Arbejdslønnen forhøjes saa meget, som der vil være at yde i Skat, vilde ganske vist Arbejderen have samme Nettoindtægt som før Krigen, men alene gennem Lønforhøjelsen vilde jo alt, hvad han skulde købe, være tilsvarende fordyret, om ikke helt med 50 pCt. Arbejderne vilde følgelig være væsentlig daarligere stillet end før Krigen, og derfor sætte alt ind paa at opnaa en videre Lønforhøjelse. Baade *direkte* gennem Skattebelastningen paa Industriens Virksomheder — foruden paa Kapitalen — og *indirekte*, nemlig gennem Virkningerne af Skattetrykket paa Arbejderklassen, vil den tyske Industriverden altsaa faa et uhyre Tryk over sig.

Selv om disse Forhold er særlige for Tyskland, ligger de principielt paa samme Maade i de øvrige krigsførende Lande. De egentlige Krigsomkostninger har forholdsvis set endog belastet Frankrigs og Englands Nationalformue stærkere end Tysklands, men Freden har forandret disse Forhold i meget høj Grad i Tysklands Disfavør. Tilbage bliver imidlertid, at ogsaa de sejrrige Lande vil faa et Skattetryk, der vil blive meget føleligt.

Heraf synes jeg, man maa kunne udlede, at de Lande, der har været neutrale, i det store og hele vil komme til at staa langt gunstigere i den kommende Verdenskonkurrence. Hvad specielt Danmark angaar, burde dette særlig være Tilfældet for dette Land, hvis Forbindelser med Omverdenen er saa heldige, saaledes at Danmark ved tilstrækkelig Folkemængde kunde udvikle en meget stor Industri. Jeg ved nok, at ogsaa det danske Erhvervsliv og ikke mindst Industrien har tunge Skatter at kæmpe mod, men giver den blot ikke op, er jo alt relativt, og i andre Lande er det som sagt mangfoldige Gange værre.

Forudsætningen for en videre dansk industriel Udvikling maa imidlertid være, at man forstaar Opgaven rigtigt og gaar samme Vej, som den amerikanske Industri for længe siden er gaaet, nemlig at *forlade Enkeltfabrikationen og gaa over til Massefremstilling*. Ikke en Masse Artikler, men Masse-Artikler gælder det om at faa frem, som kan finde Anvendelse paa Verdensmarkedet, og da ikke mindst i Rusland, hvor jeg tror Danmark vil faa store Muligheder.

Et meget vigtigt Omraade er saaledes Landbrugsmaskiner. Den dyre Arbejdskraft vil i den kommende Tid tvinge det evropæiske Landbrug til i forøget og stort Omfang at lade Haandarbejdet erstatte af Maskinarbejde, overhovedet industrialisere sig. Motorplovenes Sejrsgang er jo blot et enkelt Eksempel. Hvis den danske Industri, der iforvejen i adskillige Retninger netop har arbejdet for Landbruget, med Energi tager disse Opgaver op, før andre er kommet i Vej, saa tror jeg, man kan skabe Grundlag for

en stor og sikker Fremtid. Hertil vil det imidlertid være nødvendigt helt at opgive de gamle Metoder og at reorganisere fra Bunden af efter Massefabrikationens Grundsætninger. Hvad man i saa Henseende kan opnaa ved rationel Fremgangsmaade, kan jeg vise med et bestemt Eksempel: Jeg har selv nylig ledet en tysk Flyvemaskinfabriks Omlægning til Fabrikation af en bestemt Saamaskine. Jeg var i det Tilfælde at have en gammel bestaaende Fabrik for Bygning af den samme Saamaskine som Mønster. Ifølge rationel Organisation af Driften i det nye Anlæg viser da en Sammenstilling, at dette i Forhold til det gamle kun anvender 37 pCt. af menneskelig Arbejdskraft. Det er den Vej, man maa ud.

Jeg skulde ønske for Danmark, at en saadan Udvikling maatte lykkes og at den maatte blive mødt med den fornødne Forstaaelse overalt, thi Danmark *har* Mulighederne nu, det har ingen Klodser om Benene at slæbe paa, og det burde forstaa, hvad dette forpligter til.

Vort Lykkeland.

Man skulde jo tro, at Udviklingen i vor Handelsbalance maatte samle alle Kræfter i vort Land om at forøge Produktionen og begrænse Importen paa de Omraader, hvor det overhovedet paa nogen Maade er muligt. Vi har før omtalt de store Tekstannoncer, hvormed danske Dagblade præsenterer deres Læsere for Nabolandenes Industrier paa en Maade, der ikke virker opmuntrende. Denne Udvikling har i den senere Tid snarest været tiltagende, og i dette Land, hvor man paa enhver Maade viser sig aarvaagen overfor de indenlandske paastaaede »Monopoler«, fører de udenlandske Milliardindustriers Generalagenter ugenert det store Ord i Pressen — og dikterer os deres Priser. Saa længe dette nu skete paa en ren forretningsmæssig Basis, skulde vi intet sige dertil, men naar denne Bevægelse tager selve vor nationale Økonomi i sin Tjeneste og samtidig appellerer til Modsætningsfølelserne mellem vore egne Erhverv, synes vi der maa siges Stop.

Vi finder saaledes i »Maskinhandlerbladet« en Helsides-Annonce fra et meget kendt og iøvrigt dygtigt ledet udenlandsk Fabriksagentur, hvis Hovedafsætning ellers ligger i Industrien, sat op i moderne Tekststil og begyndende saaledes: »Jo mere vor danske Industri i kommende Tider bliver klemt inde af en jernhaard Konkurrence baade fra vest og øst, desmere vil der blive stillet Krav til det danske Landbrug. Selvopholdelsen vil forlange, at vi faar det mest mulige ud af den Næringsvej, som er den første og største, den som Landet er skabt til, og vi alle er født til«.

I denne Stil fortsættes, og efter en Udtalelse om, hvor uheldigt en industriel Udvikling vilde virke »med Sammenhobning af Mennesker i store Byer«, *selv i det Tilfælde* at vi — hvad der dog altsaa ingen Udsigter er til — kunde bibeholde vor Industri og Handel, munder Skildringen til Slut ud i en lyrisk Udmaling af Fremtidens Danmark. »Vort Lykkeland skabes ved en intensiv Drift af den danske Jordbund, ved Produktion af endnu mere Korn og Smør, Flæsk, Æg o. s. v. o. s. v.«

Det vil selvfølgelig herefter ikke forbause, at det paagældende Firma nu ogsaa vil udstrække sin Virksomhed til at gælde Landbrugsmaskiner, hvis Afsætning altsaa skal virkeliggøre vort Lykkeland. Det er blot et stift Stykke, at den selv samme udenlandske Industri, der vil »klemme os inde i jernhaard Konkurrence«, skal have Lov til i egen Reklame at docere dansk Industri og Handels Undergang i danske Blade — selv om det er for Betaling! Og det er at lide lidt for meget paa den danske Industris Godmodighed, hvis man paa en og samme Gang vil have denne til at købe sine Produkter og føre en saadan Reklamepolitik.

Vi tror ikke, sligt kunde præsteres i noget andet Land, og vi advarer mod den Begrebsforvirring, der kan opstaa herved, hvis ikke enhver Ting sættes paa sin rette Plads. Lad de udenlandske Generalagenter virke for deres Interesser, men lad der være en vis national Værdighed, som hindrer dem i til deres egen Reklame at udnytte Spørgsmaal, der mildest talt er dem uvedkommende. Det er muligt, at vor Industri gaar alvorlige Tider i Møde, men vi har hidtil ikke set, at Landbruget kunde overtage vor Industris Mission, og vi ved heller ikke, om det er de udenlandske Agenters Mening at ville underholde de 900 000 Mennesker, der vilde blive brødløse, hvis det virkelig blev til Alvor med — vort Lykkeland!

❊ Fra dansk Industri. ❊

Medens Juli har adskillige Emissioner at fremvise og det indenfor flere Erhvervsgrene, har August kun et ringe Tal og deriblandt ikke en eneste Indústriemission. Af Juliemissionsmarkedets Begivenheder anfører vi følgende:

Aktieselskabet R. Nielsens Piske- og Stokkefabrik, Lunghøj, har udvidet sin Aktiekapital fra 175 000 Kr. til 300 000 Kr. De nye Aktier har været forbeholdt Aktionærer til 105 pCt.

Aktieselskabet Kjøbenhavns Flydedok og Skibsværft har emitteret for 2 Mill. Kr. nye Aktier til 110 pCt. Derved er Aktiekapitalen kommet op paa 8 Mill. Kr. Samtidig har Flydedokken fremlagt for 3,5 Mill. Kr. 5 pCt.s Partialobligationer til en Kurs af 96½ pCt. Obligationerne udtrækkes i Løbet af 20 Aar til Pari Kurs.

Aktieselskabet Kvistgaard Gummifabrik har udvidet Aktiekapitalen fra 200 000 Kr. til 500 000 Kr. Aktionærer har haft Tegningsret til Pari. Det tiloversblevne har været udbudt til 115 pCt.

L. Fraenckels Tapetfabrik, Aktieselskab, har udbudt for 350 000 Kr. nye Aktier saaledes, at de 325 000 Kr.

har kunnet tegnes af Aktionærer til Pari Kurs; medens de 25 000 Kr. er overtaget af Aktieselskabet selv. Tapetfabrikens Aktiekapital er nu 1 Mill. Kr.

Aktieselskabet Carl Lunds Fabriker har udvidet sin Aktiekapital til 4 Mill. Kr. De 1 Mill. Kr. nye Aktier har været tilbudt Aktionærerne til 108 pCt.

Endelig agter *Aktieselskabet Nordiske Kabel- og Traadfabriker* at fordoble Aktiekapitalen til 10 Mill. Kr. De 5 Mill. Kr. nye Aktier vil blive tilbudt Aktionærerne til Pari Kurs. De løber desuden med fuldt Udbytte fra indeværende Aars Begyndelse.

Mindre Meddelelser.

Handelsbalancen.

Vareomsætningens Tal for August Maaned foreligger nu. Det er jo efterhaanden med bange Anelser, man aabner det statistiske Departements smaa maanedlige Hefter med disse Tal. I Juli androg, som sidst anført, Værdien af vor Import 281 Mill. Kr., Eksporten af indenlandske Varer derimod kun 70 Mill. Kr. Vi anførte, at dette var en Rekord, og heldigvis er den ikke blevet slaaet af Tallene for August, skønt de endnu er slemme nok, idet Importen figurerer med 252 Mill. Kr., Eksporten med 70 Mill. Kr. I de hidtil opgjorte 8 Maaneder af 1919 andrager Importen i alt 1530 Mill. Kr. (altsaa godt 1½ Milliard) mod en Eksport af indenlandske Varer paa 400 Mill. Kr., hvortil kommer genudførte Varer til en Værdi af 50 Mill. Kr.

Krigen og Niagara.

»Chemical and Metallurgical Engineering« fortæller, at de 4 største Kraftværker ved Niagara Faldet i Vinterhalvaaret 1917—18 afgav henholdsvis 50,3 pCt., 58,3 pCt., 73,5 pCt. og 97,0 pCt. af deres samlede frembragte Energi til den direkte Krigsindustri, samt at de 3 første af disse endvidere afgav 21,2 pCt., 21,5 pCt. og 11,6 pCt. til Transportarbejder, som ogsaa var nøje knyttet til Krigen. 14 af Kraftværkerne, hvis Strøm anvendes i Metalindustrien, anvendte 131 100 HK. i November 1917, men 168700 HK. i April 1918 — en anselig Stigning paa et halvt Aar.

Striden om Akkordarbejdets Genindførelse i Tyskland.

Afskaffelsen af Akkordarbejdet, som var en af den tyske Revolutions første Gerninger, har efterhaanden vist sig som et tveægget Sværd ogsaa for Arbejderne selv, og der er blandt disse vokset en stærk Stemning frem for at faa genindført Akkorderne, saa at man kan komme bort fra, at den flinke Arbejder nu skal arbejde ogsaa for den dovne. Navnlig paa de tyske Skibsværfter har »Reformens« Ulemper vist sig, og efter den nu afsluttede Værftstrejke er der ved Voldgiften aabnet Mulighed for Akkordarbejdets Genindførelse, som dog var gjort afhængig af Afstemning blandt Arbejderne. Foreløbig er imidlertid Akkordarbejdets Genindførelse blevet nedstemt, nemlig med 25 000 Stemmer for og 35 000 mod, altsaa dog ikke med noget særlig overvældende Flertal. I de forskellige Værftbyer stillede Afstemningsresultaterne sig saaledes:

	for	mod
Hamborg	4074	6318
Kiel	8698	7135
Wilhelmshafen	2434	5292
Bremerhafen	1413	2450
Stettin	2241	3481
Flensborg	1023	396
Rostock	1002	412

Her har man da atter et nyt Bevis paa den nye Tids Velsignelser, thi de besindige Arbejdere paa de rolige Pladser som Rostock, Flensborg, ja selv Kiel skal altsaa finde sig i at faa deres Arbejdsforhold demoraliseret fordi, der paa en enkelt Plads, nemlig Wilhelmshafen, er et ganske overvældende Flertal af spartacistiske Elementer. Trods Flertallet mod Voldgiftens Forslag tyder dog Afstemningens enkelte Resultater paa en afgjort Strømkæntring blandt de tyske Arbejdere. I Længden byder man vel heller ikke ustraffet Folk Stene for Brød.

Tilbage til Vareudvekslingens Dage.

Ifølge Meddelelser i den schweiziske Dagspresse er der i disse Dage blevet afsluttet en Handelsoverenskomst mellem Schweiz og Rumænien, ifølge hvilken Rumænien skal levere Schweiz Landbrugsprodukter og Petroleum og til Gengæld derfor modtage schweiziske Maskiner og Tekstilvarer, foreløbig dog kun til et Beløb af ca. 10 Millioner Frcs.

ORGANISATIONS- OG FORENINGS-MEDDELELSER.

Det socialpolitiske Udvalg.

Det tidligere omtalte Fællesudvalg angaaende socialpolitiske Undersøgelser, som Arbejdsgiverforeningen og Industriraadet i Fællesskab har planlagt, vil nu blive til Virkelighed i nær Fremtid. Udvalget vil komme til at bestaa af 20 Medlemmer, 10 fra hver Organisation. Paa sit Møde den 10. ds. valgte Industriraadet hertil for sit Vedkommende følgende Repræsentanter: Direktør *Max Ballin*, Direktør *Harald Bing*, Direktør *Dorph Broager*, cand. polit. *Povl Drachmann*, Ingeniør *Alex. Foss*, Direktør *Gunnar Gregersen*, Direktør *Fr. Lausen*, Direktør *Chr. H. Olesen*, Dr. polit. *F. Pio* og Direktør *H. P. Prior*.

I nærmeste Fremtid vil antagelig Arbejdsgiverforeningen have valgt sine Repræsentanter, og Udvalget kan da paabegynde sit betydningsfulde Arbejde — Arbejdsstof vil det jo næppe komme til at savne. Det er Meningen, at Udvalget ikke blot skal være en

Studie- og Undersøgelseskommission, men ogsaa offentliggøre Resultaterne af sine Undersøgelser og i givet Tilfælde ogsaa træde i Forbindelse med de paagældende Faktorer i vort socialpolitiske Liv.

Lands-Industrimødet.

Det tidligere omtalte Industrimøde, hvortil Industriraadet agter at indbyde, er nu fastsat til Onsdag den 12. November. Da Kjøbenhavns Magistrat endnu stadig har beslaglagt Industriforeningens Foredrags- og Festsal til Folkekøkken, haaber man i Lighed med, hvad der tidligere har været Tilfældet, at kunne afholde Mødet paa Kjøbenhavns Raadhus.

De Emner, der vil blive gjort til Genstand for Klarlæggelse gennem Foredrag med paafølgende Diskussion, vil hovedsagelig være følgende:

1) Aktuelle socialpolitiske Problemer (heri Trustloven, Socialiseringen, Arbejdernes Andel i Ledelsen og Udbyttet m. m.).
2) Arbejdsløshedsunderstøttelse og Arbejdsanvisning.
3) Arbejdslonnens Indflydelse paa Varepriserne.
4) Handelsbalancen (heri en Undersøgelse af det samlede Erhvervslivs Betydning og Funktioner).
5) Toldspørgsmaal (særlig med Henblik paa det ved Prisstigningerne ganske forrykkede Grundlag for Toldsatserne).

Disse Foredrag, der saaledes paa Forhaand kan være sikre paa at vinde alle Industrifolks Interesse og forhaabentlig ogsaa den store Offentligheds, der hidtil i alt for høj Grad har savnet saglig dokumenteret Materiale i Diskussionen om disse Problemer, vil antagelig strække sig over en hel Dag, selvfølgelig afbrudt af en Frokostpause. Om Aftenen vil man antagelig samle Mødets Deltagere til en tvangfri Sammenkomst, hvor der vil blive Anledning til at uddybe Dagens Tanker Mand og Mand imellem.

Forbindelsen med Italien.

Fra Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget Meddelelse om, at al Korrespondance fra Danmark til Italien fra nu af vil kunne sendes via Tyskland, efter at Post- og Telegrafforbindelsen mellem Italien og Tyskland er genoptaget.

Finske Importforbuds Ophævelse.

Fra Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget et Eksemplar af »Finlands Författningssamling Nr. 117, 1919«, indeholdende det finske Statsraads Beslutning af 5. f. M. angaaende Ophævelse af Importforbudet for en Del Varer. Fortegnelsen over de Varer, hvorfor Importforbudet saaledes er hævet, ligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat.

Meddelelse fra Industriraadets Eksportbureau.

Industriraadets Eksportbureau har fra flere danske Konsulater i Udlandet faaet Opfordring til at foranledige, at der bliver sendt *Kataloger fra danske Firmaer* til de respektive Konsulater.

Interesserede danske Firmaer bedes derfor fremsende Kataloger til Det kgl. danske Konsulat i følgende Byer:

Shanghai, Wien, Buenos Aires, Budapest, London, Kristiania, Stockholm, Chicago, New York, Paris og Madrid.

Et *hollandsk Kommissionsfirma* ønsker at repræsentere danske Firmaer paa det hollandske, belgiske, franske og engelske Marked. Firmaets Adresse og nærmere Oplysninger kan faas ved Henvendelse til Eksportbureauet.

Den spanske Toldtarif.

Fra Udenrigsministeriet modtog Industriraadet i Efteraaret 1918 Meddelelse om, at den spanske Regering, der ønskede at genvinde sin Handlefrihed i Spørgsmaalet om Toldtarifer for paany at kunne ordne sine Handelsforhold efter Krigen, havde besluttet at opsige alle Handelstraktater med Spanien, der indeholdt særlige Tarifer og derunder altsaa ogsaa Handelstraktaten med Danmark af 4. Juli 1893. Efter den nævnte Handelstraktats Bestemmelser vilde denne herefter ophøre at gælde den 20. September 1919.

Imidlertid meddeler Udenrigsministeriet nu, at den spanske Regering er gaaet ind paa en af den danske Regering foreslaaet Ordning, hvorefter den omtalte Traktat forbliver ved Magt ogsaa efter den 20. September, saaledes at den af hver af Parterne kan bringes til Ophør til ethvert Tidspunkt efter et forudgaaende Varsel af 3 Maaneder.

Handelen paa Kanada.

Fra Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget en fra den kgl. Gesandt i London fremsendt »Report of the Trade of Canada and Newfoundland«, hvilken henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)

TIDSSKRIFT FOR
INDUSTRI
UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 21 1. NOVEMBER 1919

Industrimødet den 12. November.

Program og Dagsorden for Mødet.

DATOEN for det tidligere omtalte Industrimøde er nu fastsat til den 12. November d. A. Denne Dag vil altsaa samtlige Medlemmer af Industriraadsorganisationen og Industriforeningen have Lejlighed til at samles til Drøftelse af de aktuelle økonomiske og sociale Problemer, der nu henvender sig til vor Industri. Mødet vil blive afholdt paa Kjøbenhavns Raadhus og paabegyndes Kl. 10 Fmd. Følgende Foredrag vil blive holdt:

Ingenior *Alex. Foss:* Socialpolitiske Reformer.

Redaktør *Povl Drachmann*: Handelsbalance og økonomiske Problemer.

Bogtrykker *H. Langkjær:* Er den nuværende Ordning af Arbejdsløshedsunderstøttelsen og den dermed i Forbindelse staaende Arbejdsanvisning forsvarlig?

Direktør *H. P. Prior:* Prisstigning og Toldpolitik.

Det vil sikkert indrømmes, at denne Dagsorden, selv om den er indskrænket til et Faatal af Foredrag, indeholder saa store og betydningsfulde Problemer, at den samlede Industri har den største Interesse i gennem en saadan Fremlæggelse at faa afklaret og belyst de her henhørende Forhold, hvortil den eventuelle Diskussion efter hvert Foredrag yderligere vil kunne bidrage. Man tør derfor opfordre Industriens Folk til gennem talrig Tilslutning til Mødet at give dette forøget Vægt.

Foredragsrækken vil blive afbrudt af en Frokostpause omtrent ved 12-Tiden, hvorefter Mødet vil blive genoptaget Kl. 2 Eftm.

Til Industrimødet faas Adgangskort, der vil kunne udstedes til alle Medlemmer af Industriforeningen i Kjobenhavn samt til Personer, der repræsenterer Virksomheder, som er Medlemmer af Industriraadsorganisationen, ved Henvendelse — for Provinsmedlemmer eventuelt skriftligt — til Industriraadets Sekretariat, Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B, i Dagene fra den 5. til den 9. November, begge Dage inklusive, Kontortid Kl. 9—4.

I Fortsættelse af Industrimødet vil der i Lighed med, hvad der ved tidligere tilsvarende Møder har været Tilfældet, samme Dags Aften Kl. 8 — ligeledes paa Kjøbenhavns Raadhus — finde en selskabelig Sammenkomst Sted, hvor der vil blive givet Mødets Deltagere Lejlighed til indbyrdes at uddybe de paa Mødet drøftede Spørgsmaal.

Der vil ved denne Sammenkomst blive arrangeret en let Servering, ligesom et Promenadeorkester vil underholde Deltagerne.

Til den selskabelige Sammenkomst vil der ligeledes ved Henvendelse til Industriraadets Sekretariat indenfor ovennævnte Tidsrum kunne udstedes Adgangskort til de samme Personer, som har Adgang til Industrimødet. For Adgangskort til Sammenkomsten vil der være at erlægge et Beløb af 5 Kr. pro persona.

Foredragene paa Mødet vil af Pladshensyn i alt Fald ikke i deres Helhed kunne forventes gengivet i nærværende Tidsskrift, men vil antagelig blive samlet i et særligt Hefte, der vil kunne erholdes af samtlige Medlemmer af Industriraadsorganisationen og af Industriforeningen.

Motorens Sejrsgang paa Mark og Landevej.

Af Direktør *Gunnar Gregersen.*

Blandt de Prisstigninger, som Krigen faar Skyld for, er Stigningen i Kulprisen en af de føleligste, og tillige en af de skæbnesvangreste. Er der end andre Raamaterialer, hvis øjeblikkelige Pris ogsaa er 10 Gange før-Krigs-Prisen, saa er der dog næppe nogen anden Vare, der bruges i samme Omfang som Kul, der kan opvise en lignende Stigning. Det skulde da være Foderstofferne, skønt her er Stigningen vel næppe saa stor. Følgen af Kulfordyrelsen har bl. a. været de tykke Brændoliers yderligere Indtrængen paa Rækken af Fyrings- og Forbrændingsomraader. Det er saaledes bekendt, hvorledes man fra visse Sider i England har fældet den haardeste Fordømmelsesdom over Krigs- som Handelsmarinen, fordi den var indrettet paa ene at arbejde med — Kul! Den fra autoritær engelsk Side fremsatte Kritik af den engelske Flaade som »gammelt Jern« turde være et Moment af Værdi som Illustration til Brændoliernes Sejrsgang.

Føjer vi hertil, at Hovedemnet ved »Iron and Steel Institute«s Efteraarsmøde iaar i London d. 18. og 19. September var »Fuel Economy«, idet der blev holdt ikke mindre end 3 Foredrag om dette Emne: »On the Present Status of Fuel Economy in the German Iron and Steel Industry of the Occupied Territory on the Left Bank of the Rhine«, — »Fuel Economy in Cupola Practice«, og »Fuel Control in Metallurgical Furnaces« turde dette være yderligere Begrundelse af Paastanden om, at Tekniken Verden over staar i Brændselsmanglernes og Brændselsomvæltningernes Tegn.

Det er dog ikke ene som anvendt i Maskincylindren i Forbrændingsmotorer, men ogsaa anvendt under Dampkedler som Fyr, Brændselsolien begynder at spille en Rolle. Der er herhjemme i den sidste Tid foretaget en Række vejledende Forsøg, der har givet meget lovende Resultater. Forsøgene er foretaget af »Dansk Brændsels- og Kontrolforening«, og en Beretning om Sagens videre Udvikling kan ventes snarest. Der er dog al Grund til at være forsigtig ved Vurderingen af de vundne Resultater. Her tænkes ikke blot paa de tekniske Vanskeligheder, blandt hvilke skal anføres, at den benyttede Olie, meksikansk »fuel oil«, er saa tyktflydende, at den ved almindelig Temperatur overhovedet ikke kan hældes fra Beholder til Beholder — endnu ved 50° C. er Viscositeten 53, først ved 90° C. naar den ned til 8,6 — saa den under

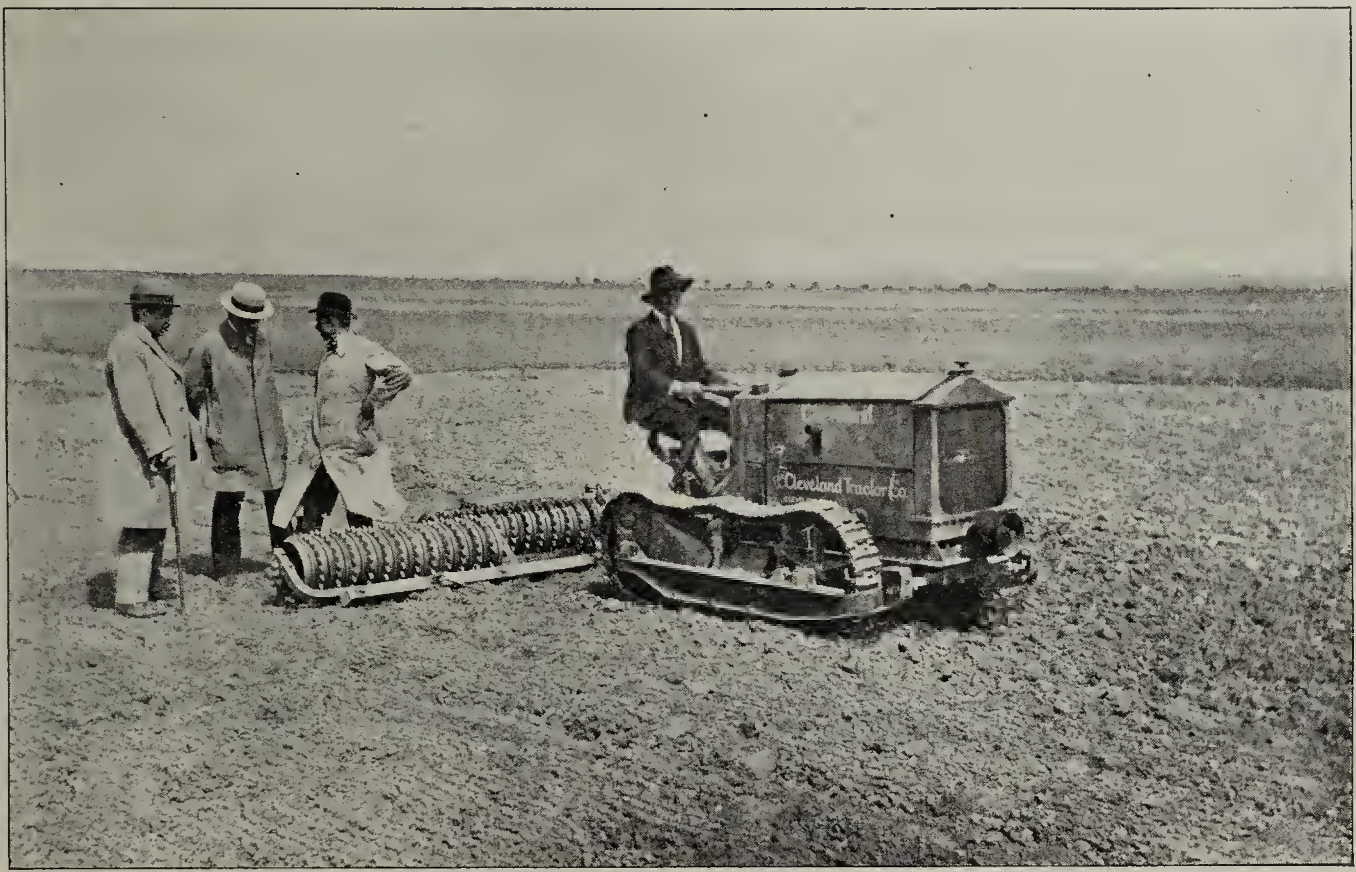
Motortraktor med Plov.

Driften og ved Transport i Tankvogne, ved Ind- og Udpumpning af Tanks, stadig maa opvarmes; — thi dette kan overses. Men hvad der ikke kan overses er, hvad Prisen paa disse Olier vil stige til.

Saadan lige at springe til er det heller ikke *at fyre* med Olie. Der kræves Ombygninger af Fyret og Kanaler under Hensyn til den meget varme Flamme, Oliefyret præsterer, saa et passende Prisinterval er absolut nødvendigt til Forrentning og Amortisation af de dyre Ombygninger som det øvrige Besvær.

Naar kortsynede Teknikere derfor har ment i forstaaet, dels som i flagrant Modstrid med det Faktum, at Tørvene under Brændselskrisen har erobret et meget stort hjemligt Marked, der ikke fra nogen Side har været misundt dem — tvertimod!

Som Forholdene virkelig ligger, har vi i Tørvene et mere almindelig anvendt end homogent Brændselsmateriale. Ved et Samarbejde imellem Industri og Brændselseksperter paa den ene Side og Tørvefabrikanterne paa den anden, vil det, med nogen Forstaaelse fra de sidstes Side, forhaabentlig være muligt at naa endnu noget videre.

Motortraktor (Tank) med Harve.

kommende Tid at skulle se Oliekilderne i livlig Kappestrid med Kullejerne, saa er det næppe sandsynligt, før ialfald Priserne ligger anderledes fast og akceptable end nu.

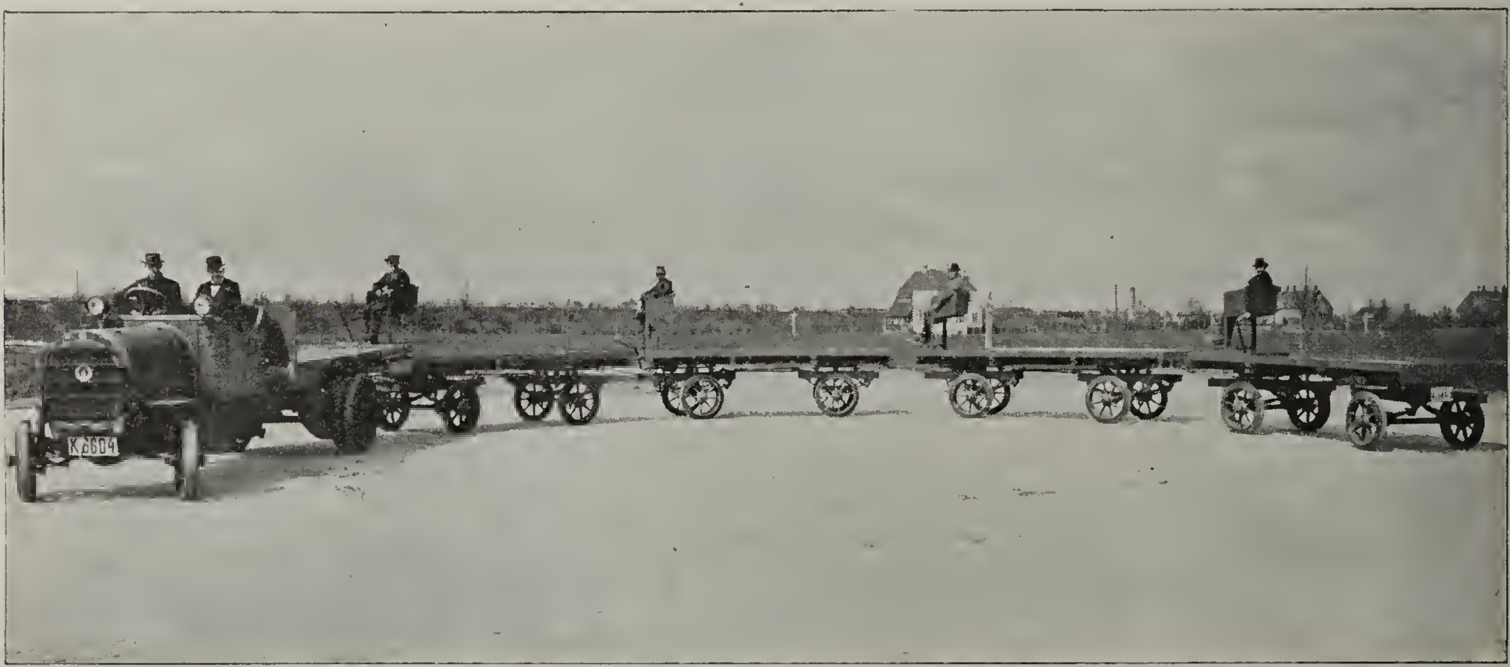
Vi lige blot nævner Problemet, thi i Øjeblikket er der for Danmarks Vedkommende meget langt igen. De mange forskellige Forsikringer om, at Størsteparten eller en stor Part af Landets Kulforbrug med Lethed vil kunne erstattes med Tørv, skal der vist tages paa med Varsomhed; paa en Række Omraader er det simpelthen umuligt! Og der er saa meget mindre Grund til at lade sig stærkt paavirke af mindre vel overvejet Indignation fra Tørveproduktionens Side, som Beklagelserne over at være tilsidesat i det store og hele kan afvises dels som mis-

Medens Spørgsmaalet om Oliens Anvendelse til Dampkedelfyr maa vente til de nævnte Forsøg er tilendebragte og Resultaterne bearbejdede, men navnlig til faste Prisopgaver foreligger, er der en anden interessant Fase i Brændolie-Udviklingen, vi vil pege paa, nemlig den stigende Anvendelse af Traktors og Lastbiler herhjemme. Se blot den i Løbet af afvigte Maaned stærkt opreklamerede Motorpløjning og saa den Plads i det almindelige Færdselsbillede, Lastbilerne har faaet, baade i Havne og paa Gader og Landeveje.

Som den gamle Kraftkilde i Landbruget tør, bortset fra Damplokomobilet, vel i det store og hele Hesten betegnes. Under Krigen var der som bekendt en Periode, hvor Heste tillige var

en glimrende Eksportartikel — de stod i Pris vel til det femdobbelte af, hvad de for havde været værd, — og man solgte. Og selv om det ikke længer er saadanne Priser, der opnaas, saa er Hesten dog altid kostbar — saa kostbar, at den for Øjeblikket i betænkelig Grad trues af billigere Trækkraft, ikke ene til Tærskning, Pumpning, Grutning osv. — men ogsaa i Marken! Her er Traktorernes Tid begyndt. Thi disse synes, naar der er Petroleum og Benzin i Landet til overkommelige Priser, at være mere beskedne med hvad de kræver end Hesten. — Man skulde da antage, at det var en glimrende Forretning til en vis Grad at erstatte Hestehold med en passende bekvem og let haandterlig Motortraktor. Om det er rigtigt, er det for den sulenten for Landbrugsredskaber og -Maskiner, d'Herrer Docent cand. polyt. *N. Balle* og Docent *Anthon Christensen*, ladet foretage en Række kontrolerende Prøvepløjninger ved Hillerød, hvor bl. a. en dansk Motorplov »Agri« deltog med Hæder.

Dog Landbruget synes altsaa i nogen Udstrækning at have foregrebet Resultaterne af Undersøgelserne. Og den, der har set de smaa tætbyggede Motortraktorer slæbe en Række Plovlegemer gennem Jorden og præstere sine 6 Tdr. Land pløjet om Dagen — eller det samme som 6 Par Heste — han forstaar, at vi her virkelig staar overfor en Mulighed for at hurtiggøre og formentlig billiggøre en væsentlig Del af Landbrugets Arbejde. — 6 Par Heste koster vel mere

Motorlastvogntog.

Udenforstaaende ikke let at have nogen sikker begrundet Mening om.

Men faktisk er det blevet Tilfældet. Trindt om paa større (forresten ogsaa paa mindre) Gaarde, ses i den senere Tid nogle underlige smaa Motorkøretøjer kravle afsted, idet de under energisk Tøffen slæber en Multiplov efter sig, med mange Skær og Muldfjælde. Det er Motorpløjningen ved Traktor, der for Alvor har holdt sit Indtog i dette Efteraar her i Landet. — De første Forsøg synes at være faldne godt ud. Takket være en næsten amerikansk Reklame har de leverende Firmaer — væsentligst udenlandske — gjort fortræffelige Forretninger. Forstaaeligt nok har »Statens Redskabs- og Maskinudvalg« ment at maatte holde Revue over, hvad der var i Markedet, og derfor, under Ledelse af Statskonsulenten for Motorbruget og Statskon- end en Traktor — og spiser vel ogsaa mere, medens Traktoren foreløbig bruger fra 10—30 kg Brændselsolie pr. pløjet Td. Land. Og den spiser næsten intet, naar den da ikke arbejder: Altsaa en taalmodig, tilsyneladende fordringsløs Tjener. — Men tillige en alsidig. Man kan se den samme Traktor i Høsten trække 2 Selvbindere gennem Marken og senere hen tærske hele Afgrøden af, altsaa erstatte Damplokomobilerne.

Forsigtige Agerbrugere indvender imod disse tilsyneladende straalende Udsigter for Landbruget, at ganske vist koster en Traktor til en mindre Gaard »kun« ca. 7500 Kr., men ingen ved jo endnu, i hvilken Grad de vil koste Kvalm, Vedligeholdelse og Reservedele. Og hvor mange Spand Heste de kan erstatte, ja, det er jo ikke nemt at sige, men Forholdet er nok dette, at Hestenes Antal ikke ene bestemmes ved Pløj-

ning og Kørsel med Mejemaskine, men bl. a. og maaske snarere ved andet Arbejde, maaske ved Indkørsel i Høsten, Godning osv. osv.

Det maa selvfølgelig blive Landbrugets Sag at over- og afveje dette; ved Detaillerne i Vurderingen af Motortraktorens Betydning vil vi ikke hefte os i denne Sammenhæng. Men et synes givet, at der er solgt en Del af disse her i Landet, og at Masser vil blive solgte og reparerede i Fremtiden — Danmark har 2,892,000 ha Land dyrket Areal (rettest 1,534 der dyrkes med Korn og Rodfrugt) og med ca. 250,000 større og mindre Gaarde. Det er derfor om end ikke ubegrænset, saa dog en hel Del Traktorer, der i gunstigste Fald vil kunne finde Anvendelse her i Landet.

Ogsaa i Byerne er Hesten ved at blive en Sjeldenhed. Til Stadskørsel er den forlængst afløst af de elegante Luksusbiler, og ogsaa til Vognmandskørsel bruges i det sidste halve Aar i stigende Grad Lastbilen, der byder en lang Række Fordele fremfor Heste og Vogn, selv om det maa erkendes, at den endnu ikke kan siges at være egnet i den Grad til Enkeltmandskørsel, at der kan være Tale om at erstatte et Par endsige da enhver enkelt lille Arbejdsvogn med Lastbiler. Kun ved Stordrift, og navnlig for Stor-Vognmandsforretninger, der sikrer sig fornøden teknisk Assistance, vil denne Driftsform kunne svare Regning; men saa kan den ogsaa svare sig. Eksempelvis kan, som udført af et herværende Lastautomobilselskab, anføres følgende Eksempler: En 4-Tons Automobil har fra Gasværkshavnen i Kjøbenhavn til en Fabrik paa det yderste Frederiksberg kørt 84 Tons Kul paa 3 Dage, hvilket giver et Gennemsnit af 28 Tons pr. Dag; et almindeligt Vognmandslæs tager ca. $2^1/_2$ Tons, og der kan køres 3 à 4 Læs pr. Dag, hvilket giver højst 10 Tons pr. Dag, altsaa: En 4-Tons Lastautomobil præsterer ca. 3 Vognes Arbejde. En saadan kan yderligere fra Havnen til en Fabrik paa det yderste Frederiksberg køre 24 Tons Papirmasse pr. Dag; et Hestekøretøj præsterer i samme Tid 3 à 4 Læs à højst 2 Tons, hvilket giver højst 8 Tons, altsaa atter: En 4-Tons Automobil = 3 Vogne. Under samme Transport kørte en 6-Tons Vogn med en 4-Tons Paahængsvogn 60 Tons pr. Dag (= 7 à 8 Heste-Vogne). — Endelig kørte en 6-Tons Vogn med 4-Tons Paahængsvogn 20 Tons Frø fra Christianshavn til Glostrup pr. Dag; et Hestekøretøj kan køre et Læs à højst 2 Tons pr. Dag. — Taksten for denne Kørsel har været Kr. 13,00 pr. Ton med Motorvogn, med Hestekøretøj vilde det blive Kr. 25,00 pr. Ton og dertil langsommere. — Det tilføjes, at denne Takst Kr. 13,00 pr. Ton er billigere, end hvis Partiet skulde sendes med Jernbane og køres til og fra Jernbanegaard; — desuden spares saa

Motorlastvogntog.

Ulejlighed og Tid med at arrangere de forskellige Omladninger. — Som det vil fremgaa af samtlige Eksempler kan altsaa en 4-Tons Automobil i Byen udføre ligesaa meget Arbejde pr. Dag som 3 à 4 Hestekøretøjer, medens Forholdet ved Landture og over længere Distancer bliver i endnu højere Grad i Hestekoretøjernes Disfavør [1]). Yderligere udføres af en 6 Tons Vogn med en 4-Tons Paahængsvogn i Byen samme Arbejde som 7 à 10 Spand Heste, medens et saadant Lasttog paa Landture med Held konkurrerer med Jernbanetrafiken.

Losning til Motortransport.

Det er altsammen Oplysninger, der taler for sig selv; og de er taget ud af det daglige Liv herhjemme. Som her saaledes overalt i vore Nabolande og vel ikke mindst paa den anden Side Nordsøen og Atlanterhavet — Lastbilerne vinder fortjent Indpas. Den engelske Jernbanestrejke er sluttet, det vilde have været interessant paa nært Hold at følge den Træk for Træk og navnlig efterforske, hvilken Rolle Lastbilerne har spillet i denne et Samfunds Kamp for Livet. Vi skulde tage meget fejl, om ikke netop de ved Krigen gjorte Erfaringer med de store Lastautomobilers Anvendelse og Behandlingsmaade — og deres Tilstedeværelse — har været en af de Stødpuder, som det engelske Samfund kan takke for, at man kom over Krisen, og som sikkert vil sætte sig blivende Spor i Organiseringen af Landtrafiken.

Et Tilbageblik netop paa Landtrafikens Udviklingshistorie i det hele vil overraske ved den Mangel paa Fremskridt, der karakteriserer hele vor historiske Tid indtil Begyndelsen af forrige Aarhundrede. Praktisk taget stod man Aar 1830—40 næppe højere end i Perseres, Romeres og Grækeres Dage. Den kgl. Postgang i Persien paa Kong Darius' Tid stod, tør man tro Herodot, ikke tilbage for det 17. og 18. Aarhundredes, og i Vejbygning gav Romerne sandelig ikke Vejbygningsteknikken i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede noget efter. Saa kommer Damplokomotivet. — Fra at være eneste Færdselsaare bliver Landevejene Bifærdslens og Jernbanerne Nr. 1. Og indtil forrige Aarhundredes sidste Afsnit er Trafikens Udvikling kendetegnet ved et stedse tættere Jernbanenet trukket Jordkloden over. — Vi staar nu ved Enden af denne Udvikling. En Del af Fremtidens Godstrafik vil efter alt at dømme gaa over til at blive Befordring ad Landeveje med Lastbiler. Disse kommer f. Eks. frem, hvor Jernbanen kun ved uhyre Bekostning og lange Omveje formaar at

[1]) Samtlige ovenanførte Oplysninger skyldes Firmaet »Altransport«, Kjobenhavn.

stige op. Hvor Banerne standser, fortsætter Bilerne, og selv det almindeligste Landevejsbillede ændres. Det er som ovenfor eftervist et Faktum, at man i Øjeblikket med de gældende Godstakster meget ofte vil se sin Fordel ved at præstere sine Godstransporter endog over lange Strækninger og i fulde Læs — med Lastbiler, lige saa hurtigt og billigt og saaledes, at det foregaar paa de for Virksomheden bekvemmeste Tidspunkter.

Forbrændingsmotorerne staar da — til Søs som paa Landjorden — midt i et nyt Fremstød, og det er her de svære Automobiler, der fører an, baade saadanne, der trækker Ploven gennem Jorden og de, der drager de tunge Læs gennem Gaderne og ad Vejene.

For dansk Industri er denne Udvikling af dobbelt Betydning, nemlig dels ved den Lettelse, den nye Transportform betyder, dels ved det Marked for ny Produktion, der her aabnes. — Forbavsende vil det jo være, om vort Land, der har præsteret de første søgaaende Dieselmotorer og sikkert de bedste smaa Forbrændingsmotorer (f. Eks. til Fiskerbaade), ikke ogsaa skulde kunne følge med, naar det drejer sig om at fremstille de fornødne Motorer samt Karosserier til Landbrugsmaskiner og mekaniske Arbejdsvogne.

Kullosning til Motorvogne.

▫▫▫▫▫▫

Ingeniør Albert Jacobsen.

Atter har Døden formindsket den Kreds af Mænd, der under Krigsaarene, knyttet til vore Erhvervsorganisationer, har udført et Arbejde i det Almenes Interesse, idet Ingeniør, cand. polyt. *Albert Jacobsen* er afgaaet ved Døden i en Alder af 54 Aar. Dødsaarsagen var en Lungebetændelse.

Det er ikke her Stedet at give en indgaaende Oversigt over det store og dygtige Arbejde, som Ingeniør Jacobsen i sin Stilling indenfor vor Statsbaneadministration udførte til Gavn for dansk Teknik og til Ære for dansk Ingeniørvidenskab. Vi skal blot minde om, at Ingeniør Jacobsen ikke skaanede sig selv, da Industriraadet i Begyndelsen af 1918 paa Grund af den faretruende Situation med Hensyn til Landets Forsyning med Smøreolie nedsatte sit Smøreolieudvalg, men efterkom den til ham rettede Opfordring om at indtræde i Udvalget.

Ingeniør Jacobsen var utrættelig i sit Arbejde indenfor dette Udvalg, og hans utallige Forsøg med de mange forskellige Olieblandinger, som man var henvist til at benytte, blev af grundlæggende Betydning for Udvalgets Dispositioner og medvirkende til dets betydningsfulde Arbejde. Med sin store faglige Dygtighed og Arbejdsevne forbandt Ingeniør Jacobsen tillige en overordentlig vindende Karakter, og hans Minde vil blive bevaret i Taknemlighed blandt alle, der er kommet i Berøring med ham i hans Arbejde.

▫▫▫▫▫▫

Industrilandet Norge.

Et interessant Overblik over Norges økonomiske og industrielle Stilling.

»Industrilandet Norge«, Aschehougs Forlag, Kristiania.

I Forordet til denne Bog, som er udarbejdet af Direktør i Norges Industriforbund *L. D. Aarflot* og Kontorchef i Bjergverkernes Landssammenslutning *N. W. Rogstad*, forklarer Forfatterne, at Bogens Fremkomst skyldes den Erfaring, »som de fleste af vore Industridrivende har gjort, at den Rolle, Industrien spiller i vort økonomiske og sociale Liv, er for lidt kendt af Offentligheden«. I et Land med en saa ung Industri som Norges er Industriens Betydning næppe gaaet op for Landet i sin Helhed, og da denne Uvidenhed let kan avle Fjendskab mod berettigede Krav fra Industriens Side, forstaar man hvorfor Bogen er fremkommet og forstaar tillige, at Forfatternes indledende Ord med lige saa stor Ret kunde have haft Danmark som Norge til Genstand, og at vi derfor endnu lider under Savnet af en Haandbog, som den de norske Forfattere her har udarbejdet.

Den industrielle Udvikling, hvis Hast har været mindst lige saa stor i Norge som andre Steder, oplyses ved forskellige Tabelopstillinger, som sammenfattes i nedenstaaende talende Række, bestaaende af de vigtigste Procenttal, der omhandler Stigninger fra 1897—1915 paa forskellige Omraader.

	Procentvis Stigning 1897—1915
Folkemængde	16 pCt.
Antal industrielle Arbejdere	95 »
Antal industrielle Bedrifter	74 »
Antal HK. anvendt i Industrien	415 »
Eksport af Industri-Produkter	595 »
Hele Befolkningens anslaaede Indtægt	158 »
Udbetalt Arbejdsløn i Industrien	235 »

Denne Række Tal viser med slaaende Nøgternhed hele den Udvikling, som har bragt Norges Industri frem til at blive Landets mest betydende Erhverv, men denne Kendsgerning belyses iøvrigt paa endnu mange flere Maader. Befolkningsstatistiken fra 1910 viser, at 20,5 pCt. af Landets Befolkning henhørte under Erhvervsrubriken: Industri og Bjergværksdrift, med kun det huslige Arbejdes 24,7 pCt. af Befolkningen som større Erhvervsgruppe. Dette skulde altsaa omtrentlig sige, at Industrien bidrog med 20 pCt. til Nationalindtægten, men ser man paa Perioden 1910—13 og den i dette Tidsrum stedfundne Udvikling paa spredte Omraader, faar man følgende Tal:

	1910 Mill. Kr.	1913 Mill. Kr.	Stigning pCt.
Samlet Eksportværdi af norske Varer	283	393	39
Værdi af Industrieksport	119	194	63
Samlet Importværdi	402	552	37
Værdi af Import af Produktionsfornødenheder	146	220	51
Udbetalt Arbejdsløn i Industrien	193	299	55
Værdien af Landets Høstudbytte	201	222	10

Den stærkere Stigning er overalt at finde ved Industriens Navn og betyder, at i 1913 var Industrien oppe paa at bidrage med over ¼ til den samlede Nationalindtægt. Flere Tal kan anføres: Jordpriserne i Bratsberg og Buskerud Amter, hvor den industrielle Udvikling har været særlig stor, stiger fra 1907—13 med henholdsvis 44 og 38,5 pCt., hele Landets gennemsnitlige Jordpriser med kun 31,2 pCt. Indtægter og Formuer, opgjort for 16 Herreder, hvor Industrien er trængt ind, viser Stigninger fra 1900—1912 paa 188,2 og 144,5 pCt., Landets øvrige Herreder naar kun op til 69,3 pCt. og 91,4 pCt.

Efter saaledes at have paavist Udviklingen gaar Forfatterne over til at undersøge Spørgsmaalet om, i hvor stor Udstrækning Industrien er i Stand til at dække det hjemlige Forbrug. De vigtigste Industrigrene, som arbejder for indenlandsk Marked og maa hente deres Raastoffer og Halvfabrikata udefra, er Jern- og Metal-, Nærings- og Nydelsesmiddels- samt Tekstilindustrien. Hver af disse behandles for sig, og der udtales begrundet Haab om, at man snart paa disse Omraader kan staa selvhjulpet. Industriens Andel i Handelsbalancen undersøges indgaaende for en stor Mængde Varers Vedkommende; her skal kun omtales, at Industriens Part i den samlede Eksportværdi af norske Varer fra 70'ernes Slutning og til 1916 er steget fra at være 11,2 pCt. til over Halvdelen, nemlig 55 pCt.

Fremtiden ligger jo stadig hen i det uvisse, og det er derfor kun Bemærkninger holdt i en vid Almindelighed, de norske Forfattere kan komme med om Industriens Udviklingsmuligheder. Norge er i Besiddelse af Træ (skønt dets Skovrigdom iøvrigt menes at være overvurderet), Malme og Fisk — som dets hovedsagelige Raastoffer. Hvad Drivkraften angaar, er Landet mere og mere i Stand til at frigøre sig for de dyre Kul og benytte Vandfaldenes Kraft i Stedet. Allerede i 1914 var 800 000 HK. af de 930 000 HK., som Industrien anvendte, frembragt ved Vandkraft. Men medens Landet saaledes kan glæde sig over Besiddelsen af vigtige Raastoffer og en uudtømmelig Kraftkilde, ser det sortere ud med Arbejdskraften. Om den lyder Klagerne ganske som herhjemme. Der arbejdes for lidt, for daarligt og for dyrt til, at Landet kan klare sig med Held paa Verdensmarkedet. Af den Kapital, den norske Industri arbejder med, faar man et Billede gennem Opgørelser over den samlede indbetalte Aktiekapital i Industrien, som fra 1913 til 1917 er steget fra 357 til 782 Mill. Kr. Dertil kommer saa et Antal Bedrifter paa private Hænder, om hvis Kapital man ingen Oplysninger har. Særlig under Krigen er der tilflydt norsk Industri store Kapitaler, og man maa være klar over, at denne Flod vil ebbe ud i roligere Tider.

Afsætningsmulighederne bestemmes i første Række af Stormagternes Handelspolitik, som det ikke er muligt at spaa om, men ogsaa af Landets eget Kommunikationsvæsen, hvis Udvikling derfor er af største Betydning for Udnyttelsen af de Produktionsbetingelser, som forefindes.

Den sidste Halvdel af Haandbogen drejer sig om »Industrien og Samfundet«. Først behandles den norske Koncessionslovgivning, der heldigt har hjulpet den indenrigske Kapital mod at blive overfløjet af den fremmede, men samtidig — ved en Bestemmelse om vederlagsfri Overdragelse til Staten af Vandkraftanlæg efter Koncessionens Udløb — stiller Industrien usikkert og svækker dens Konkurrenceevne. Og herefter gaar Forfatterne over til den aktuelle Udbyttedelingslære. De ser Tankens ideelle Værdi — Arbejderne ikke længere modvillige, Arbejdsgiverne ikke længere mistænksomme. Men Vanskelighederne taarner sig alligevel op. Gennemførelsen er vanskelig, hvis Arbejderne ikke samtidig faar Adgang til at gaa Regnskaberne efter. Arbejderne vil føle sig forurettede, naar magre Aar kommer efter fede. De vil dernæst ikke længere saa let kunne flytte fra Bedrift til Bedrift, der vil skabes et Baand, som knytter dem stærkt til netop den Fabrik, hvor de arbejder, hvilket vil være til Fordel, men samtidig vil svække Fagorganisationerne, og da sandsynligt blive modarbejdet af disse. Kapitalen vil klage over ogsaa at skulle dele Udbyttet i de Aar, hvor det er rent minimalt. De Steder, hvor der anvendes faa Arbejdere, mens Bedriftens Kapital og Udbytte er stort, vil Arbejderne blive lønnet langt højere end de Steder, hvor det modsatte er Tilfældet. Alle disse Vanskeligheder gør Tiltroen til Systemet ringe, men det staar dog stadig som en *Mulighed*, der under en eller anden Form, som har faaet Bugt med Vanskelighederne, kan gøre sin Nytte. — Taylor-Systemet omtales og anbefales som stærkt tiltrængt i Norges unge, traditionsløse Industri. Tekniske Skoler og Tegneskoler omtales, og der slaas til Lyd for en Industrihøjskole. Boligsagen berøres, ligeledes Sociallovgivningen, men Forfatternes Interesse samler sig dog

særlig om Spørgsmaalet »Industriens Socialisering«. Det er jo ikke saaledes, at Arbejderne i Øjeblikket ingen Indflydelse har paa Bedriftledelsen. Forfatterne siger, at »i Virkeligheden sikrer Arbejderbeskyttelsesloven, Arbejdsreglementerne og Tarifoverenskomsterne de norske Arbejdere en ikke ubetydelig Andel i Ledelsen«. Denne Andel i Ledelsen har maaske størst Betydning for Tillidsmændenes Vedkommende — denne Institution er jo et stort Skridt henimod Whitley-Systemet. Paa Baggrund af denne Tilstand belyses de norske Syndikalisters Krav. De er ganske taabelige, bl. a. Forslaget til Prisernes Fastsættelse, der i al Simpelhed gaar ud paa, at det i Varen nedlagte Arbejde skal være Maal for Prisen. Det vilde kræve en artig Toldbeskyttelse som første Konsekvens. Herimod stiller saa Haandbogens Forfattere deres Forslag, som gaar ud paa at bygge videre paa det foreliggende Grundlag, specielt Tillidsmandsinstitutionen, ved at skabe Fællesraad, der offentligt indregistreres og anerkendes og som danner Mellemled mellem Fabrikstilsyn og Arbejdsgiver samt Arbejder. Nogen afgørende Myndighed ønsker Forfatterne ikke disse Raad tillagt, men de tror, at de vil kunne ordne flere praktiske Spørgsmaal og være en Hindring mod, at der opstaar Konflikter.

»Industrilandet Norge« gennemgaar paa et halvandet Hundrede Sider de Spørgsmaal, vi her lige har kunnet nævne. Et saadant kalejdoskopisk Billede fordrer en Genstand, der er levende og stærk, som den unge norske Industri, men ogsaa en lignende Haandbog i »Industrilandet Danmark« vilde kunne gøres til saa interessant og nyttig en Bog som nogen.

H. K.

Sveriges Udenrigshandel.

Nationaløkonomisk Ny-Orientering.

I Anledning af den svenske Messe 1919 udsendte »Teknisk Tidsskrift« et Ekstranumer, hvor bl. a. Spørgsmaalet om »Nogle Udviklingslinier i Sveriges udenlandske Handelsforbindelser« har Interesse. Artiklen drejer sig i korte Træk om: Hvad Sverige behøver at importere, og hvor denne Import, under Hensyn til Sveriges Behov af Eksportmarked, bedst bør tages fra. (Se iøvrigt nedenstaaende Omsætningsliste for Aaret 1913 — sidste »Fredsaar«):

Import.	Mill. Kr.
Stenkul	89
Kaffe	39
Hvede	30
Bomuld	26
Huder og Skind, uberedte	24
Oliekager	21
Uld	19
Belysningsolie	17
Koks	14
Kautschuk og Arbejder deraf	14
Kunstgødning, ikke animalsk	13
Fisk, saltet el. nedlagt, tør el. røget	13
Frø	13
Tobak	12
Kobber, ubearbejdet	12
Rest	283
Hele Importen...	639 Mill. Kr.

Eksport.	Mill. Kr.
Planker, Brædder m. m., uhøvlede	121
Papirmasse	100
Jernmalm	69
Smør	42
Papir	38
Bjælker og andet varmvalset Jern	30
Brædder, høvlede	25
Bjælker, Spær, Sveller, Tommer, Pitprops m. m.	20
Raajern	18
Tændstikker	16
Sten, Granit, ubearbejdet og bearbejdet	16
Huder og Skind	15
Centrifuger	15
Kreaturer	15
Loddemetaller	11
Rest	266
Hele Eksporten...	817 Mill. Kr.

Det er saa dette Materiale, der grundigt kommenteres i en længere indgaaende Artikel.

Først gøres der Rede for Importen, der for Stenkullenes Vedkommende i 1913 udgjorde 4,9 Mill. ts., af hvilke ikke mindre end 4,7 Mill. kom fra England. Indførslen af Koks fordelte sig med 261 000 ts. fra England og 210 000 fra Tyskland.

Om Kaffen meddeles det, at ca. Halvparten indføres direkte fra Sydamerika (Brasilien), den anden Halvpart over Tyskland, Danmark og Holland.

Der gøres derpaa grundigt Rede for Hvedeimporten, der i paagældende Aar præsteredes, for Tredjepartens Vedkommende fra Rusland, en Del mindre fra Tyskland (godt $^1/_5$), medens $^1/_8$ kom fra Danmark — Resten fra Britisk Ostindien, U. S. A. og Argentina. Der tilføjes, at af de nævnte Lande er Tyskland og Danmark selv hvedeimporterende, hvorfor den Del af Importen, der kommer herfra, »tør betragtes som indirekte«. — Den egentlige Leverandør er Sydamerika.

Paa lignende Maade fortsættes. Baade Oliekager, Kunstgødning osv. osv. gennemgaas omhyggeligt, idet det nøje eftervises, hvorfra Importen stammer, og om den er direkte eller indirekte.

Og derpaa hedder det:

»Af det foregaaende fremgaar det, at et Flertal af de importerede Varer produceres i Sydamerika, Rusland og de baltiske Stater«, hvorpaa det fastslaas »at de baltiske Randstater ikke i den nærmeste Fremtid tør regnes som eksporterende, hvorimod de til Stadighed er Aftagere af svenske Eksportprodukter. Naar mere normale Forhold indtræder, vil imidlertid Rusland og Østersøstaterne blive Sveriges naturlige Leverandører af Jordbrugsprodukter, og her navnlig Korn.«

Rent bortset, at det i Øjeblikket er nødvendigt og maaske ved enkelte Lejligheder muligt under det lavere Prisniveau i Sydamerika at importere Hvede derfra, saa vil alene den korte Fragt utvivlsomt sikre Østersøstaterne en priviligeret Stilling blandt Sveriges Hvedeimportører, — vel at mærke i Fremtiden.

Artiklen gaar derpaa over til at behandle Sveriges Eksport og gør opmærksom paa, at den i 1913 væsentligst var Trævarer (over Fjerdeparten af hele Eksporten), Papirmasse, Papir, Jern og Staal, samt Hel- og Halvfabrikata heraf. Der tilføjes: »desuden eksporterer Sverige Smør, Tændstikker, Sten, Huder og Skind samt Kreaturer«. En Række vigtige Oplysninger, Sveriges Eksport og Import vedrørende, samt de paagæl-

dende Tals Betydning for Sverige, respektive de nævnte Lande, fremgaar af et større Tabelværk, udgivet af Sekretæren i Kgl. Kommercekollegium, Hr. H. von Zeipel. Det vil dog føre for vidt at gengive dette her, ja, blot at kommentere det grundigt. Af Kommentarerne skal kun anføres nogle i denne Sammenhæng interessante Bemærkninger om Sveriges vigtigste Eksportartikel, nemlig Trævarer. — Denne Eksport udgjorde i 1913 for 138 Mill. Kroner savskaarne og for 57 Mill. Kroner yderligere bearbejdede Trævarer, medens der eksporteredes for 21 Mill. Kroner ubearbejdede Tømmerstokke. Hovedaftager er England, der tager en Trediedel af hele Eksporten, hvorimod Frankrig, Tyskland og Danmark hver tager en Ottendedel. De nævnte Lande aftager med andre Ord ca. 2 Trediedel af hele Sveriges Træeksport. — I kommende Tider maa Sverige regne med at faa et yderligere Afsætningsmarked i England, idet dette Land før Krigen dækkede Halvparten af sit Behov fra Rusland. Sveriges øvrige Konkurrenter var Kanada og De Forenede Stater. Medens Rusland som sagt ikke vil kunne konkurrere i Fremtiden, er det klart, at England vil være i høj Grad tilbøjelig til at begunstige Kanada som Leverandør.

Gaar man videre og undersøger andre Landes Behov af Træ, saa viser det sig over en Bank, at det allevegne er Rusland, der er Hovedleverandør. Arbejdes der nu paa langt Sigt i Sverige, maa man altsaa i dette Land regne med Rusland paa 2 Ledder i kommende Tider; dels som Leverandør af Korn, dels som Konkurrent i Træbranchen. Den eneste Form, under hvilken Sverige vil kunne optræde som Leverandør til Rusland, er i Konkurrencen med Finland som Leverandør af Træmasse, og med De Forenede Stater som Leverandør til Rusland af Arbejdsmaskiner, thi trods en stor, hjemlig og leveringsdygtig Maskinindustri maatte Rusland før Krigen importere for over 1 630 Mill. Rubler alene af denne Vare. Hvis der derfor turde regnes med rolige og ordnede Forhold blot i en nærmere Fremtid, vilde Rusland formentlig om faa Aar være Aftager for ca. 1 à 2 Milliarder Kroner alene af Landbrugsmaskiner. — De mindre Fragtomkostninger vil selvfølgelig støtte Sveriges Forhaabninger om at kunne bemægtige sig Størsteparten af dette Marked, hvis det da ikke tilfalder — Tyskland!

Artiklen fastslaar derfor, hvad iøvrigt det i 1917 i Moskva oprettede svenske Handelsraad officielt har udtalt, at hvorledes Fremtiden end kommer til at gestalte sig, saa er et temmelig sikkert, og det er, at Sverige i stor Udstrækning bør tilpasse sig efter det russiske Markeds Krav, og vil da antagelig — uanset hvilken Udgang der bliver af politiske og økonomiske Kriser — her have en Aftager at bytte Varer med, der kan forbruge ubegrænsede Kvantiteter.

Paa lignende Maade behandles derpaa Sveriges Forhold til Sydamerika, det synes her noget mindre sandsynligt, at Sverige skulde kunne regne med et større Marked for Maskiner (f. Eks. Argentina og Brasilien). Det vil formentlig være nærliggende her at regne med Nordamerika som Hovedleverandør. Og Konklusionen, at Sverige derfor »tør regne med at have større Muligheder for at øge Vareudbyttet ad denne Vej med Brasilien«, synes ikke stærkt underbygget i Artiklen. Men det er, ogsaa overflødigt, thi sikkert er det, at Sverige omtrent ene dækker dette Lands Forbrug af Papirmasse, og det er nok. — En anden Artikel, som man i Sverige venter sig meget af som Eksportvare til Sydamerika, er Cement. Men navnlig herom turde det maaske gælde, at det vilde være uforsigtigt at fæstne for megen Lid til selv meget grundige Undersøgelser, ene af Afsætningsmuligheder, da Brændselsspørgsmaalet, der spiller en ganske afgørende Rolle for Produktionsmulighederne, sikkert i Øjeblikket ikke er til at overse.

Hele den ovenfor i stærkt sammentrængt Form gengivne Udredning af svenske Forhold, konkluderer i følgende:

Hvert Land indretter sig bedst, naar man indretter sin Handel som en Vareudveksling. Med England er dette i god Gænge: Kul mod Træ. Men Sverige skal og bør arbejde yderligere for at udvikle sine Handelsforbindelser, navnlig med Rusland, de baltiske Stater samt Sydamerika, fordi det ogsaa her vil være muligt at præstere en direkte Vareudveksling.

Ræsonnementet er altsaa kort udtrykt dette: Hvor jeg leverer min Eksport, bør jeg om muligt aftage min Import. Angaaende Sydamerika knytter Forventningerne om Vareudvekslingens Stigen sig utvivlsomt stærkt til den direkte Dampskibsforbindelse, som er tilvejebragt med Brasilien og Argentina, og som stadig udvikles, ved hvilken det bliver muligt at slippe for »Mellemhandelen«.

Videnskab og Valuta.

I Anledning af vor Meningsudveksling med »Finanstidende« om Valutakursernes Betydning anmoder sidstnævnte Blad i sit Nr. af 8. Oktober os om at oplyse, hvor stor en Del af vor samlede Import der skyldes den »gennem Valutaen begunstigede tyske Import«. »Finanstidende« har som bekendt gjort sig til Talsmand for den Mening, at Valutakursen saa at sige intet havde at betyde for Importen, i al Fald ikke den lave tyske Valutakurs, og at Konkurrencefaren kom vestfra og ikke sydfra. Vi protesterede ud fra vort Kendskab til vore industrielle Konkurrenceforhold mod denne Antagelse og tillod os paa et tidligt Tidspunkt at advare mod Virkningerne af den abnorme tyske Valutakurs, idet vi søgte Finansvidenskabens Støtte hertil. Det forbauser os derfor i nogen Grad, at »Finanstidende« nu anmoder *os* om at oplyse, hvor stor den tyske Import er, thi vi gik ud fra, at det netop var med disse Tal i Hænde, at »Finanstidende« fremsatte sine Postulater. For vort Vedkommende maa vi tilstaa, at vi hidtil ikke har raadet over Importstatistiken, idet vi kun har erfaret de forskellige Virkninger rundt om i vor Industri. Ved særlig Velvilje fra Det statistiske Department ser vi os imidlertid nu i Stand til at oplyse, at den samlede Indførsel fra Tyskland i det første Halvaar af indeværende Aar havde en Værdi af ca. 130 Mill. Kr., altsaa svarende til en Eksportværdi af op imod 1/2 Milliard Mark, idet Importen er sti-

gende fra Maaned til Maaned. Den tidligere store Post i dette Regnskab, nemlig Kul, Koks og lignende, udgør nu for nævnte Periode kun ca. 16 Mill. Kr., medens Resten af Importen væsentlig ligger paa de industrielle Omraader. Den herved skabte Konkurrence er saaledes ingenlunde betydningsløs, og navnlig ikke naar den repræsenterer Underbud helt ned til $^{1}/_{3}$ af Fremstillingsomkostningerne i den danske Produktion netop paa Grund af Valutaen. Hertil kommer, at Bevægelsen jo først i de seneste Maaneder har taget egentlig Fart og vokser Dag for Dag, idet Folk nu omsætter deres ellers urealisable Mark i Varer, der saa tages hjem, saaledes at Aarets anden Halvdel sikkert vil opvise betydelig større Tal end den første. Yderligere er at sige, at Importstatistiken jo kun er et daarligt Kriterium til Belysning af den Skade, den tyske Konkurrence volder det indenlandske Arbejde i Øjeblikket, idet de Tilbud, der nu er fremme og som indeholder saa ødelæggende Priser, jo først vil sætte sig Spor i Importstatistiken adskillig senere, medens de allerede nu øver deres Virkning paa vor Industri, og det baade paa Hjemmemarkedet og paa Eksportens Omraader.

Vi har tidligere gjort »Finanstidende« opmærksom paa, at baade Frankrig, Belgien og navnlig England traf effektive Foranstaltninger for at imødegaa den skadelige Virkning af den valutabegunstigede tyske Import, og vi kan idag yderligere tilføje, at Problemet ogsaa er særdeles brændende i Schweiz, hvor Tyskland i Øjeblikket tilbyder Varer fra Møbelindustrien, Papirindustrien, den elektrotekniske Industri, Værktøjs- og Redskabsindustrien, Maskinindustrien m. m. til saadanne Priser, at de omregnet i schweizisk Mønt kun udgør en Brøkdel af Fremstillingsomkostningerne for de samme Artikler i Schweiz. Spørgsmaalet er da i dette Land for Tiden Genstand for Forbundsraadets særlige Opmærksomhed, og det ser ud til, at man i Regeringskredse er forberedt paa at maatte gribe aktivt ind. Man regner endog med en midlertidig Lukning af den schweiziske Grænse.

Baade disse Forhold og vor egen Situation giver os da den faste Overbevisning, at vi herhjemme ikke vedblivende kan staa ligegyldige overfor Problemet, og vi vægrer os da ogsaa ved at tro, at »Finanstidende« virkelig kan have ment, hvad det skrev om disse Forhold.

Reklame og nationale Interesser.

I Anledning af Artiklen »Vort Lykkeland« i vort sidste Numer har Redaktionen af »Maskinhandlerbladet« sendt os en Redegørelse, af hvilken fremgaar, at Bladet mod sin Vilje har givet Plads for den nævnte, lidet tiltalende Form for udenlandsk Reklame, ligesom Bladet betoner, at det selvfølgelig ikke ønsker at favorisere den udenlandske Industri og meget vel indser Betydningen af den indenlandske Produktion for vor Handelsstand.

Samtidig med at »Maskinhandlerbladet« saaledes erklærer sig enig med »Tidsskrift for Industri« i det uheldige i det paatalte Forhold, kommer Bladet imidlertid ind paa et højst aktuelt Problem. Bladet ser nemlig ingen Udvej til at forhindre slige Forhold, idet Redaktions- og Annoncekontor ved »Maskinhandlerbladet« — ligesom ved de fleste andre Blade — arbejder uafhængige af hinanden, og da Annoncens Tekst slet ikke bliver redaktionelt behandlet, saa har Bladet ikke og kan ikke have noget Ansvar for denne, ligesom den ikke i mindste Maade kan være Udtryk for Bladets Anskuelser. Naar Annoncen tegnes og Slutsedlen foreligger, saa kendes Annoncens Tekst som Regel slet ikke og bliver ofte først indsendt længe efter. Til Belysning af dette Forhold tilføjer »Maskinhandlerbladet« yderligere, at det for at kunne øve Kontrol med og have Indflydelse paa Annoncernes Tekst vilde være nødvendigt paa Slutsedlen at forbeholde sig, at Teksten først skulde godkendes af Redaktionen.

Vi anerkender »Maskinhandlerbladet«s Betragtninger, men kan blot ikke indrømme, at Reformer skulde være uigennemførlige. Overfor den Udvikling i vore store Blades og altsaa ogsaa i vore Fagblades Annoncering, vi er inde i, mener vi nemlig, at en saadan Censur indenfor rimelige Grænser faktisk *vil* blive nødvendig. Man kan ikke paa en Gang lade Annoncerne mere og mere faa Form af redaktionel Tekst og samtidig behandle dem lige saa objektivt som i de gode gamle Dage, da en Annonce var en Annonce med positive, konkrete Oplysninger og intet mere. I hvert Fald turde det Eksempel, vi har draget frem, være en saa graverende Forhaanelse af vore egne nationale Interesser, at det maa staa klart, at der paa disse Omraader tiltrænges en snarlig Reform.

Mindre Meddelelser.

Elleve Grundprinciper.

Ved Industrikonferencen i Washington har Arbejderføreren Gompers fremsat et Forslag, som omfatter 11 Grundprinciper, der enstemmigt er vedtaget af Arbejdernes Repræsentanter, nemlig følgende:

Ret for Løntagerne til at være organiseret; Ret til kollektive Forhandlinger; Ret for Løntagerne til at være repræsenteret af selvvalgte Repræsentanter ved Forhandlinger med Arbejdsgiverne; Tale-, Presse- og Forsamlingsfrihed; Ret for Arbejdsgiverne til at slutte kollektive Aftaler; otte Timers Arbejdsdag; en Fridag hver Uge og om muligt halv Fridag om Lørdagen samt Undgaaelse af Overarbejde; Udbetaling af Lønninger, der ikke gaar ned under Eksistensminimum; samme Løn for Kvinder som for Mænd ved lige Arbejde; Forbud mod Ansættelse af Børn under 16 Aar; Oprettelse af en national Organisation af Arbejdsgivere og Arbejdere til systematisk Undersøgelse af Forholdene og Vilkaarene indenfor Industrien, samt Forbud mod al Indvandring i de første to Aar efter Fredens Ikrafttræden og desuden saalænge der hersker en abnorm Arbejdsløshed.

I det store og hele synes vore hjemlige Socialreformatorer saaledes endnu ingen Grund at have til at frygte for at blive distanceret fra amerikansk Side — saa meget mindre som Konferencen nu ifølge Med-

delelser i Dagspressen foreløbig er sprængt, da de amerikanske Arbejdsgivere ikke vilde gaa med til de kollektive Løntarifer.

Danmarks Tørveindustri.

I »Ingeniøren« skriver Fabrikant *J. Rasmussen* om vor Tørveindustri i Krigsaarene. Det oplyses, at Produktionen i 1916, 17 og 18 har andraget henholdsvis 280 000 Tons, 1 300 000 Tons og 2 250 000 Tons, medens Tallet for iaar sandsynligvis vil betegne en Nedgang. Tørveindustrien er blevet drevet med megen Risiko og ringe Fortjeneste, kun for de gamle Tørveværkers Vedkommende har der været Tale om et retfærdigt Forhold mellem disse to Faktorer. De nye Værkers samlede Anlægskapital beregnes til 12 Mill. Kr., Driftskapitalen for 1918 til 58 Mill. Kr. Med en Pris af 40 Kr. pr. Ton Tørv paa Forbrugsstedet beløb den samlede Værdi af Tørven ifjor sig til 90 Mill. Kr. Regner man med, at $2^1/_2$ Tons Tørv erstatter 1 Ton Kul, har de i 1918 producerede Tørv erstattet Kul til en Værdi af 126 Mill. Kr., hvorved 36 Mill. Kr. er blevet sparet af Forbrugerne. Fremtidsudsigterne for denne vor Tørveindustri er efter Forfatterens Mening ikke gode, men en bedre Ordning af Transportforholdene menes at kunne betyde meget.

Den hvide Races Handelsbalance.

Om de ophævede amerikanske og engelske Maksimalpriser paa Sølv skriver »Deutsche Allgemeine Zeitung« en Artikel under Overskriften: »Staar den hvide Race foran Sammenbrudet?« Heri omtales først Krigsaarenes ringe Eksport fra den hvide Races Lande til Østen og den store Eksport fra Østen til os. Den derved fremkomne stadige Guldstrøm mod Øst medførte Guldudførselsforbud og Maksimalpris paa Sølv. Denne Maksimalpris er nu imidlertid ophævet af England, og den tyske Forfatter mener, at dette skyldes, at Smughandelen Verden over er blevet saa stor, at Prisen nu kun virkede uheldigt. Han konstaterer ligeledes en Udvandring af Sølv fra England til Nordamerika, fordi de engelske Papirpenge er betydelig mindre værd end Sølvet, og han ser endnu mere mørkt paa de franske Forhold.

Den eneste Udvej, som Forfatteren da ser, er, at England og Frankrig forbyder Udførsel af Sølv, men dette vil betyde, at de ikke kan betale de Varer, de modtager, og deres Papirpenge vil da ligesom de tyske ustandselig blive mindre og mindre værd. Dette fører saa atter til, at den hvide Races Forpligtelser overfor den gule Verden, kun kan udlignes gennem Amerika, et Forhold, der dog ogsaa har sin Grænse, og Østens Tid kommer da ganske sikkert — hvis ikke man sørger for at bytte Varer mod Varer, saa Pengene bliver hjemme til Brug for Hjemlandenes eget økonomiske Liv. Men (slutter den tyske Forfatter) skal Tyskland, som Fredstraktaten forlanger det, udslettes af Eksportstaternes Række, vil Katastrofen komme og komme snart.

Det er let at se, at »Deutsche Allg. Zeitung«s Artikel har et Formaal ud over den rent saglige Undersøgelse af Forholdene, men ikke des mindre indeholder den Oplysninger, som det er Umagen værd at lægge Mærke til.

Til Skræk og Advarsel!

I »Wirtschaftliche Mitteilungen aus dem Siemens-Konzern« beretter en baltisk Tysker om den Skæbne, den elektrotekniske Fabrik, Aktieselskabet Siemens & Halske i Petrograd var Genstand for under Krigen og siden Revolutionen. Krigskonjunkturerne havde beskæftiget Fabriken stærkt og havde tvunget den til forskellige Udvidelser. I Marts 1917 sker Revolutionen, der stilles straks Krav om højere Gager og Lønninger og om kortere Arbejdstid. To, tre Maaneder efter er Produktionen næppe 50 pCt. af, hvad den var før. Oktoberrevolutionen bringer endelig Bolschevikerne til Magten, Regeringen tager nu Arbejdernes Sag i sin Haand, og i 1919 er Produktionen knap 10 pCt. af Produktionen for tre Aar siden. Allerede i Midten af 1917 var det umuligt at drive Bedriften saaledes, at Gager og Lønninger kunde dækkes. I Efteraaret 1918 var Selskabet blevet Regeringens Skyldner med flere Millioner og uden Haab om at kunne betale tilbage. I September 1918 skete »Nationaliseringen« — og vel at mærke saaledes, at 25 Funktionærer og 80 Arbejdere som de sørgelige Rester af et mægtigt Personale blev ansatte under Staten med det eneste Hverv at holde Inventaret i den nødtørftigste Stand!

U. S. A.s Indsats i Verdensproduktionen.

»The Roanoke Times« offentliggør en Statistik over De Forenede Staters Indsats i den samlede Verdensproduktion.

Til Trods for at Staterne kun repræsenterer 6 pCt. af Jordens Folk og 7 pCt. af Jordens Overflade, producerer de dog:

20	pCt. af	Jordens	Guld.
25	—	—	Hvede.
40	—	—	Jern og Staal.
40	—	—	Bly.
40	—	—	Sølv.
50	—	—	Zink.
52	—	—	Kul.
60	—	—	Aluminium.
60	—	—	Kobber.
60	—	—	Bomuld.
66	—	—	Olie.
75	—	—	Korn.
85	—	—	Automobiler.

Redaktion: Povl Drachmann. Redaktionsudvalg: H. P. Prior, C. F. Jarl og F. H. J. Rambusch.
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)

TIDSSKRIFT FOR
INDUSTRI
UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 22 15. NOVEMBER 1919

Arbejdets Økonomi.

Af Mag. scient. *Jens Rosenkjær.*

OVER den kommende Tids Erhvervsliv, især over de store Erhvervsbedrifters indre Liv, vil der komme til at staa endnu stærkere end før Ordet Økonomi, en planmæssig og bevidst Økonomisering med de Kræfter, der arbejdes med i Erhvervslivet. De tre Hovedkræfter er jo: Kapitalen, Raastofferne og sidst, men ikke mindst, Menneskearbejdet. Alle disse Kræfter opfordrer i næsten lige Grad til Økonomi: de mange Krav til *Kapitalen* er store og vil sikkert foreløbig snarere blive større endnu; Krigens Aar har lært noget, som man før i Tiden kun lidet regnede med, nemlig at *Raastofferne,* Naturtingene baade til Varens Fremstilling og de, der betingede Kraften (Kul f. Eks.) ikke er tilstede i ubegrænset Mængde. Og — især i et lille Samfund som vort, hvor Knaphed m. H. t. baade Kapital og Raastof kan gøre Konkurrencen noksaa vanskelig, og hvorfor det derfor i særlig stærk Grad kommer an paa den sidste af de tre Kræfter, nemlig *Menneskets Arbejde* og dermed egentlig først og sidst paa Dygtiggørelsen og Udviklingen heraf — ja, der bliver Menneskearbejdet alene af denne Grund ogsaa kostbart og skal nok af sig selv opfordre til Økonomi. — Saaledes ikke alene hos os, men ogsaa i de store Arbejdslande, der hvor nu mere end før Erhvervslivet betinger baade økonomisk og politisk Stormagt, der finder man saa stærkt som ikke før Bevægelsen ikke blot mod øget, men mod økonomisk Produktion.

Nu — disse Bevægelser er ikke nye; men de er, som mange andre før Krigen begyndte Udviklinger, under Krigen sat op til et meget stærkere Tempo. Et Udslag af disse Bevægelser, der vel ikke mindst tager Hensyn til Besparing af Kapital og Raamateriale, er *Koncentrationsidéen;* stærkt fremskyndet af de sidste Tider, er denne Tanke jo ikke af ny Oprindelse.

— Et andet Udslag er de Bestræbelser, der samler sig om Frembringelse af Arbejdstyper, *Normeringen* eller *Standardiseringen* af Produktionen. Her, som overalt paa disse Omraader, er Amerika i Spidsen, men efterhaanden fulgt af de andre Arbejdets Stormagter. Enkelte Eksempler: Englands Standardskibe, byggede paa forskellige Værfter, men efter samme Type; ensartede Maskindele efter samme Dimensioner til Automobiler o. m. a.; et betegnende Tilfælde er den tyske Hærbefaling til Officerer og Mandskab om at bruge Briller af samme Form og Størrelse af Hensyn til Vanskelighederne under Krigen ved at fremskaffe de mange og ellers saa forskellige Brilletyper. — Disse Eksempler er nogle faa blandt de mange, hvor man ved en Gennemtænken af saavel Arbejdsprocessen og af Produktet som af dets Brug søger at spare: Materiale, Arbejde, Tid — og Ærgrelser. Det er en Bevægelse bort fra Markedets Overfyldning af mange forskelligartede og brogede Varetyper henimod færre, mere ensartede Varetyper — der maaske kan bidrage sit til at give den Tid og den Kultur, vi lever midt i, noget af den Type, af det Helhedspræg, som bag Mangfoldigheden eller Efterligningerne af svundne Tider savnes saa stærkt.

For disse, her nævnte Sider af Arbejdets Økonomisering skal der ikke nærmere gøres Rede — men derimod ganske kort for nogle af de Tanker, der især rettes mod Spørgsmaalet om Økonomiseringen med Menneskearbejdet. Uundværligt er dette,

men kostbart og vil blive det i stigende Grad. Det gælder derfor til den ene Side at begrænse det til de nødvendigste Omraader og der at udnytte det i fuldeste Grad — men maa til den anden Side ogsaa udnyttes saa hensigtsmæssigt for alle Parter, at Ydelsen paa samme Tid bliver den mest og bedst mulige med lige Hensyntagen til saavel Produktionen som til Menneskene, der frembringer denne.

Atter er Amerika i Spidsen baade hvor det gælder Begrænsningen af Menneskearbejdet og Udnyttelsen deraf til den videst mulige Grænse.

De følgende Tal viser et Par Eksempler paa det første, det rent tekniske Spørgsmaal at lade Maskinerne gøre saa meget som muligt af Arbejdet: I Skotøjsindustrien f. Eks. i Amerika er der for hver 1000 Arbejdere 486 Hestekræfter, i England derimod kun 172; i Cementindustrien ligeledes pr. 1000 Arbejdere i Amerika 13875 H K., i England kun 3195 H K.; ganske lignende Forhold viser en Række af øvrige Industrigrene, og det er indlysende, at der aarlig pr. Arbejder i Amerika naas en Produktion 3—4 Gange saa stor som i England.

I Spidsen for Bestræbelsen for at udnytte Menneskearbejdet mest muligt og rationelt gaar som bekendt det amerikanske *Taylor-System*, nævnt op efter Ingeniøren Fr. W. Taylor, der i 1898 paaviste, at mange Arbejdere ikke i færdigt Arbejde præsterer mere end omtrent Trediedelen af den dertil brugte Muskelkraft; derfor gjaldt det, fysiologisk og teoretisk at gennemtænke hver enkelt Arbejdsproces saaledes, at der baade for Arbejdsgiverne og Arbejderen opnaas et bedre Udbytte. Tidligere er der i dette Tidsskrift gjort Rede for disse Tankers Anvendelse ogsaa herhjemme; af den megen anden Literatur, der er fremkommet herom, skal blot anføres en lille dansk og oversigtig, men ret kritisk Studie af Landstingsmand Bramsnæs (ogsaa omtalt i nærværende Tidsskrift).

Den Idé, der ligger bag Taylor-Systemet er jo i Virkeligheden ingen ny og fremmed i Teknikens Verden; men blot den samme, der overalt i Industri og Teknik gaar sin Sejrsgang: at en rationelt gennemarbejdet Proces altid giver et større Udbytte end en urationel, ugennemtænkt, der arbejder efter Paa-maa og faa-Principet. Blot er Taylors Idé den bevidste Erkendelse af, at dette gælder ikke blot overfor Brugen af Naturtingene, Naturens Stoffer og Kræfter og Maskinarbejdet — men ligesaa fuldt i Arbejdet med Menneskets Kræfter.

Men atter ser vi her en Udvikling, begyndt før Krigen, ført videre under og efter denne med stærkere Fart og erobrende nye Synspunkter.

Taylor-Bevægelsens Praksis mødtes med en moderne videnskabelig Arbejdsretning, en Gren af den nyere Psykologi, Psykofysiken; og et ret frugtbart Samarbejde blev iværksat dels i Amerika, dels i Tyskland. I Krigens Aar gav dette Samarbejde mellem Praksis og Teori sig især yderligere Udslag i een Retning: I Bestræbelsen for at *udvælge til et bestemt Arbejde netop de Mennesker, der er egnede dertil.* — Idéen ligger saa lige for: baade for det Arbejde, den enkelte skal tjene, og for den enkelte selv er det indlysende, at den største Fordel og det lykkeligste Resultat er betinget af den rette Mand (eller Kvinde) i det rette Arbejde. Spild af mulig ellers brugbar Kraft, Tab af personlig Tilfredshedsfølelse følger altfor ofte af det, at den enkelte ikke er kommen paa sin rette Plads. Og i Bestræbelsen for at hjælpe til at undgaa dette ser Psykotekniken en af sine Opgaver og tiltror sig Evnen til at kunne bidrage til Arbejdets Økonomi dermed.

Arbejdets Deling er Udviklingens Lov. Vel erkender mange, og ikke mindst Industriens Mænd vil erkende det, at den dermed følgende Specialisering kan medføre en sjælelig Fattigdom, der betyder en Forringelse for den enkelte, og som ogsaa ofte i det lange Løb vil medføre en Forringelse af god Arbejdsydelse. Men Arbejdsdelingen, Specialiseringen er nu engang Fremskridtets Vej.

Især der, hvor det gælder om ganske særlige Arbejdskaar, fordres ogsaa særlige Evner og Anlæg, og her har Psykotekniken vundet sine første Sejre. Saaledes har den tysk-amerikanske Professor *Münsterberg* indført psykiske og praktiske Prøver for Sporvognsførere, for Personalet til Telefontjeneste, til Skibsfart; udmærket Tjeneste har ogsaa en saadan Række Prøver gjort ved Udtagelse af Flyvermandskab, i Ammunitionsfabriker o. a. Paa disse Omraader kan Psykotekniken med sine udviklede Prøvemetoder for psykiske Evner gøre et nyttigt Arbejde, men det maa stærkt betones, at den hele Bevægelse endnu kun er i sin Vorden, og at de sikkert fastslaaede Metoder endnu kun er forholdsvis faa — at der skal samles et stort Materiale af Erfaringer og Forsøg, før det tilsigtede Maal tør siges at være naaet. — Som Eksempel skal nævnes en Prøve, foreslaaet og anvendt af Münsterberg i Tilfælde, hvor det gælder at fastslaa, hvorvidt en bestemt Person har Evne til at træffe en hurtig Afgørelse: Der benyttes 24 Kort, paa

hvert er trykt 48 Tegn, nemlig A, E, O, U: forskellig Tal og Ord; paa 8 Kort er en Vokal gentaget 21 Gange, hver af de andre 9 Gange; paa andre 8 er den ene Vokal til Stede 18, de andre hver 10 Gange; i en tredie Serie den ene 15, de andre hver 11 Gange o.s.v. Proven bestaar saa blot i saa hurtigt og saa nøjagtigt som muligt at ordne Kortene i de hernævnte Serier, idet de udleveres blandede, og idet det er forbudt at tælle. Den anvendte Tid og de indløbne Fejl afgør Prøvens Udfald. »Ved denne Prøve taber mange Hovedet, og for mange er det et pinligt Arbejde, som ikke blot tager dem lang Tid, men ogsaa kun gennemføres med ret store Fejl. Andre derimod, der med klar Bevidsthed er en overraskende og kompliceret Situation voksne, gennemfører Forsøget godt.« — I de fleste Tilfælde skal Prøverne ogsaa gaa ud paa at vise den enkeltes Evne til Tilpasning til det forlangte Arbejde.

Man har i de sidste Aar i Tyskland — hvor to særlige Faktorer velforstaaeligt fremmer disse Bestræbelser: dels Landets vanskelige Stilling, der netop paabyder størst mulig Økonomi i alle Arbejdets Former, og dels Folkets særlige Evner til Indordning under et skematisk System — søgt at naa hen mod det samme Maal: hver paa sin rette Plads, ved at begynde et Arbejde herfor allerede i *Skolen*.

I et Cirkulære fra Undervisningsministeriet i Berlin (28. Marts 1918) betones, hvor vigtig en Opgave det er for Nationens Liv, at de unge, der forlader Skolen og begynder en erhvervsmæssig Uddannelse, værnes imod et forfejlet Valg og føres ind paa den Vej, der svarer bedst til Evner og Anlæg. Hvert forfejlet Valg af Kald og Stilling er et Tab af en Del af Folkets Kraft. — Her maa Skolen hjælpe til, rigtignok kun ved at give Elever og Forældre Vejledning, naar de spørger, derimod ikke selv paatrænge sig med Raad og Hjælp eller selv tage Ansvar for Valg af Kald. Særlig henvises til at give baade Elever og Forældre Forstaaelse af det vigtige i at lære et Haandværk, at faa en bestemt Fordannelse til sit Arbejde; at vise, hvorledes de Fordele, der for mange synes opnaaede ved, at de unge straks gaar ind i et Arbejde som ikke faglærte, kun er tilsyneladende, ja ofte vender sig til det skæbnesvangre.

Der arbejdes paa, at Skolen i sit almindelige Arbejde skal tage det videst mulige Hensyn til dette, som Tyskerne kalder »*Berufsberatung*«, Erhvervsvejledning. Hvert Fag byder Lejlighed dertil eller bør byde det: i Historie og Samfundslære maa omtales de særlige Forhold, der vedrører de forskellige Erhverv: Haandværk, Industri, Landbrug, Embedsmands- og Funktionærarbejdet, de aandelige, fri Erhverv. I Regnetimerne videst mulig Hensyntagen til de praktiske Forhold, som Erhvervslivet kan byde; i Fysik- og Kemiundervisning berøres ogsaa saadanne industrielle Virksomheder, der naturligt kan tages med her; ved Sprogundervisning anlægges tilsvarende Synspunkter.

I det meste af dette er der vel intet nyt, udover netop det stærkt betonede Synspunkt: en Tilrettelægning af Undervisningsstoffet saaledes, at det for den enkelte kan virke vejledende og raadgivende ved Valget af Erhverv. — Der gøres ogsaa Forsøg med særlige »Forældreaftener«, hvor disse Spørgsmaal drøftes; ofte indledes disse Aftener af dertil egnede Repræsentanter for forskellige Haandværk og Fag, der redegør for disses Krav til den enkelte og Forhold i det hele. — Herigennem skabes yderligere den Fordel, at Skolens Mænd og Kvinder kommer i Kontakt baade med Hjemmene — og ogsaa med Erhvervenes Udøvere, det arbejdende Samfund, som deres Elever engang jo selv skal være med i.

Alt i alt er denne Bevægelse vel at hilse med Glæde som et Led i en tættere Forbindelse mellem Skolen og Arbejdets Liv. — Ogsaa vi herhjemme vil sikkert i de nye Skoleforslag se en Bevægelse henimod i større Grad end hidtil at faa Skolen til ikke blot at være en Ordets og Bogstavens Lærested, men ogsaa i mere direkte Betydning en Arbejdets Skole.

Endnu er disse Bevægelser, det maa atter betones, kun i deres Vorden og første Udvikling. Den ene af de her nævnte Retninger, den der gennem Skolen søger at virke raadgivende og hjælpende den enkelte af de unge til at finde sin rette Plads, vil vel kun kunne virke i det mere almindelige, men derfor i det hele ikke uden Frugt. Den anden, Psykotekniken, søger de mere specielle Formaal og Opgaver: ved Tiltrædelsen af et Arbejde at undersøge den paagældende Arbejders Evne dertil; under Arbejdet at finde den rette Ydelse og Form derfor.

Det vil imidlertid sikkert være rimeligt, om man fra Industriens Side vender sin Opmærksomhed ogsaa mod disse Opgaver, som andre ganske vist har taget op, men hvor det gælder, at uden Forbin-

delse med Arbejdets praktiske Verden vil Udbyttet kun blive ringe; og hvor det jo ogsaa er saaledes, at selv om der tilstræbes et Udbytte, baade for den enkelte og for Samfundet som hele, derved at den enkelte finder den rette Plads for sine Evner — saa vil det ogsaa komme Arbejdets Verden i stærk Grad til Nytte.

Een stor Fare har disse Bestræbelser, der hvor et *ensidigt* Synspunkt anlægges for dem — for Eksempel det *blot* at naa den størst mulige Udnyttelse af Menneskemaskinen, uden nøjere Hensyntagen til det enkelte Menneskes Personlighedsværdi — der kan disse Bestræbelser bidrage til den Mekanisering af vort hele Kulturliv, som ikke ganske uden Grund paapeges som en af de største Farer for vort Samfund og ogsaa for selv vort Arbejde og vor Konkurrence med andre Kulturer og Folk; Sejren betinges nu en Gang ikke alene af Bøsserne, men først og sidst af Mændene bag Bøsserne. Og det er vel nok en af Livets hemmelighedsfulde Love, at de bedste Kræfter til Menneskets Arbejde i den ydre Verden hentes i den Verden, der er den indre.

Der foreligger om de her berørte Emner en ret stor Literatur, mest i fremmede Sprog; her skal blot nævnes de to grundlæggende Arbejder af *H. Münsterberg:* Psychologie und Wirtschaftsleben (1913) og Grundsätze der Psychotechnik (1914) samt en lille tysk Bog, *W. J. Rüttmann:* Berufswahl, Begabung und Arbeitsleistung. Men vi har fornylig faaet et dansk Værk, og aabenbart af første Rang. Professor *Alfr. Lehmann* ved Kjøbenhavns Universitet har udgivet første Del af et større Arbejde: *Størst Udbytte af legemligt og aandeligt Arbejde.* Det udkomne Bind behandler, og i en klar og tilgængelig Form, Lovene for saavel legemligt som aandeligt Arbejde, saavidt fysiologisk og psykisk Videnskab i Øjeblikket kender dem. Den anden Del, som snart ventes, skal behandle de her berørte, særlige psykotekniske Opgaver, som sigter paa at sætte hver paa sin rette Plads.

Det tør ventes, at detteVærk af vor mest kendte, selvstændige Forsker paa dette Omraade vil blive af Betydning. Som nævnt er man endnu først ved Arbejdets Grundlæggelse; men allerede nu har enkelte Forsøg vist deres praktiske Berettigelse — og om man naar frem til, at dels Staten (som det nylig er sket i Berlin) opretter psykotekniske Forsøgsanstalter, og det rette Arbejdets Verden, og særlig den store Industri, viser Sagen sin Interesse, vil man uden Tvivl naa Resultater, der vil vise netop en Arbejdets Økonomi, forhaabentlig til Gavn baade for Arbejdet som Helhed og for den enkelte.

Motorpløjning.

I vort forrige Numer havde vi Lejlighed til at vise en Del forskellige Motorplove og kort at berøre Spørgsmaalets *industrielle* Side. — Hvilken Vægt der lægges paa de national-industrielle Problemer, der rejser sig i Forbindelse med Motorpløjningens Sejrsgang, ses

blandt andet ved den Opmærksomhed, med hvilken man andetsteds, f. Eks. i England, tager Spørgsmaalet op til Behandling. Flere Maaneder igennem har saaledes et stort engelsk Tidsskrift »The Engineer« fulgt Udviklingen og nøje refereret, hvad der er passeret: Nye Typer, der lanceres, hvorledes Prøver med disse forløber, etc. — Ogsaa det bekendte engelske Automobil- og Flyvertidsskrift »The car«, beskæftiger sig med Automobilplovene (Motorplovene) og heriblandt navnlig med de engelske Motorplove, f. Eks. »The Glasgow-tractor« (se »The car« for 29. Oktober 1919).

Vort Billede idag viser en dansk Motorplov — »*Agri*« — ved Arbejdet under en Prøvepløjning ved Hillerød. — Prøvepløjningen fortsættes iøvrigt herhjemme. Ved Maanedens Begyndelse afholdtes atter en 5 Dages

Motorpløjeprøve ved Nakskov; og det bliver ikke derved. Det vil nu vise sig, om *de danske Virksomheder* vil lægge Kraft i at komme frem, og det vil lykkes! Meget vil her afhænge af, om dansk Produktion vil kunne regne paa rimelig Forstaaelse fra Brugernes Side.

oooooo

Boganmeldelse.

Optiske Linser, deres Slibning, Polering og Sammenstilling til Briller, Kikkerter, Mikroskoper, Fotografi-Objektiver o. s. v. af Laurids Madsen, Optiker. I Kommission hos G. E. C. Gad.

En Bog af en Praktiker, det mærker man straks og paa en behagelig Vis. Det gælder om Haandværkerbøger eller Bøger, der søger deres Læsekreds blandt Industriarbejderne, at de eneste, der kunde skrive dem, *kan ikke*, det vil sige, de gyser tilbage for det literære Arbejde, for at samle og ordne deres Stof og give det fra sig i skriftlig Form, medens de, der oftest henvender sig til Haandværkerne og Industriarbejderne med Bøger og Artikler, som Regel ikke har Evnen til at fange og ordne, men navnlig ikke til at pointere Stoffet: Læseren taber meget hurtigt Taalmodigheden paa Grund af den længere Indledning og den Mangel paa Forstaaelse af, hvad der er det vigtigste, som den med det praktiske Liv mindre kendte i de allerfleste Tilfælde præsterer.

Det er da sjeldent at man, som i nærværende Tilfælde, staar overfor en Forfatter, der behersker sit Stof fra Begyndelsen til Enden, som er en fremragende »Haandværker« og ved udmærket grundig Besked med sit Fags teoretiske Sider, uden derfor at være forfalden til »Videnskabssnobberi«.

Bogen tør jo næppe vente nogen meget stor Læsekreds — som det iøvrigt ogsaa viste sig, at Forfatteren aldrig opnaaede nogen større Tilhørerkreds ved sine Foredrag paa Teknologisk Institut, hvad hverken hans Evner eller Behandlingen af Stoffet er Skyld i. Det bunder simpelthen i, at den optiske Industri *i Øjeblikket* kun beskæftiger et Faatal af danske Arbejdere.

Med Bogens Forfatter maa det imidlertid baade ønskes og forventes, at det bliver langt flere, og det er ikke usandsynligt, at hans Arbejde vil kunne virke i denne Retning — og sjeldent vil en Industri, der staar foran et Fremstød, have faaet et saa fortræffeligt skriftligt Hjælpemiddel som det her foreliggende.

De fleste af nærværende Tidsskrifts Læsere vil maaske ikke kunne have nogen direkte Nytte af at gøre Bekendtskab med Optiker Madsens Bog, men enhver, der aabner den og gaar den igennem, vil straks blive slaaet af den behagelige Maade, hvorpaa han øjeblikkelig gaar in medias res og bevæger sig hjemmevant og med forbløffende Sikkerhed iblandt Spørgsmaalene.

Alene de første Linier: »Spejlglas i udsøgte, bedste Kvaliteter fra de almindelige store slebne Butiksruder o. lign.« ... osv, giver en en beroligende Fornemmelse af straks at være i Gang med selve Stoffet.

Fra Glas gaar man til Slibemidler, Polerermidler, Kitsorter og de uundværlige Maaleapparater. Der siges om disse paa to Sider saa meget og saa meget godt, at det er en ren Fornøjelse at læse. Bogens Hovedafsnit er imidlertid selvfølgelig Forfærdigelsen og Beskrivelsen af de mest brugte optiske Linser, Gennemgang af Kikkerter og Objektiver, og Bogen slutter saa med fortræffelige Noter og Literaturfortegnelse.

I et Forord giver Professor Chr. Winther ved Den polytekniske Læreanstalt Bogen sin Anbefaling. Vi hidsætter heraf blot følgende:

... »En saadan omfattende Samling af Konstruktionsdata vedrørende Linser og Linsekombinationer findes saa vidt mig bekendt ikke forud samlet paa eet Sted, og mange af de meddelte Data har overhovedet ikke for været offentliggjort, men skyldes Forfatterens egne Maalinger«....

Det er Ord, der taler for sig selv, naar Hensyn tages til, at det er en af Landets mest fremragende Autoriteter paa dette Omraade, der taler.

Maatte da denne Bog en Gang faa den udstrakte Læsekreds, den fortjener.

G. G.

oooooo

De franske og belgiske Jernindustrier under og efter Krigen.

Ifølge den nu foreliggende Statistik gik under den tyske Besættelse af det nordøstlige Frankrig den samlede franske Kulproduktion tilbage med 50 pCt., Raajernsproduktionen med 80 pCt. og Staalproduktionen med 75 pCt. Medens der i 1913 produceredes 5,21 Mill. Tons Raajern, var Produktionen i 1918 kun 1,3 Mill. Tons. De tilsvarende Tal for Staalets Vedkommende var 4,7 og 1,91 Mill. Tons. Man gjorde alt hvad der var muligt for at udvikle de andre Distrikter, særlig i Centrum og mod Vest, men nogen virkelig Erstatning for det tabte var ikke til at opnaa, og Frankrig blev derfor i meget høj Grad afhængig af Tilførsler fra de allierede Lande, medens saaledes Indførslen i Januar Maaned 1913 af Jern og Jernvarer var 301 000 Tons, var den i samme Maaned i 1917 oppe paa 3 342 000 Tons, men faldt i Januar 1918 til 2 178 000 Tons. Samtidig faldt Eksportmængden fra Jan. 1913 til Jan. 1918 fra 1 166 000 til 60 000 Tons. Nedenstaaende Tal (angivet i 1000 Tons) viser Ind- og Udførsel af Jern og Staal (bortset fra Maskiner) i Aarene 1913—18.

	1913	1914	1915	1916	1917	1918
Import	300,5	187,6	1240,2	3258,3	3342,4	2177,1
Eksport	1166,1	528,7	181,5	200,6	169,5	60,5

Ved Tilbageerobringen af Lothringen er Frankrigs Jernindustri, der før indtog Pladsen som Verdens fjerdestørste, rykket op som Nr. 2 efter Amerikas. Naar de ødelagte Værker er genopbygget, regner man med at kunne producere nær ved 10 Mill. Tons Raajern eller ca. det dobbelte af, hvad man forhen evnede. For Staalets Vedkommende skulde Produktionen blive paa 8,3 Mill. Tons mod tidligere 5,1 Mill. Tons. Frankrigs Eksportevne forøges derved ganske betydeligt, idet Landet nu vil kunne udføre 1,25 Mill. Tons Raajern og 3,4 Mill. Tons Staal mod henholdsvis 127 000 Tons og 178 000 Tons i Aaret 1913.

Naar Fjendtlighedernes Ophør ikke bragte det forventede stærkere økonomiske Liv, har Kulmanglen den alvorligste Skyld. Produktionen i Maanederne Jan.-Maj beløb sig iaar kun til 9,5 Mill. Tons mod 11,9 Mill. Tons ifjor. Landet, som i Forvejen selv kun kan dække $^2/_3$ af sit Forbrug af Brændselsstoffer, er naturligt bragt i en yderst pinlig Stilling ved Ødelæggelsen af dets rigeste Kullejer, der normalt repræsenterer Halvdelen af Frankrigs Kulproduktion.

Andre Vanskeligheder er opstaaet ved Knapheden af Transportmateriel og ved Arbejdervanskeligheder samt (efter 8-Timers Dagens Indførelse) Mangel paa Arbejdskraft. Medens saaledes Frankrig endnu ikke har kunnet udnytte sin heldige Stilling blandt Verdens jern- og staalproducerende Lande, har dog allerede forskellige Rekonstruktionsarbejder af rullende Jernbanemateriel og af Handelsflaaden stillet Industrien Opgaver, som denne tilfredsstillende har løst.

For Belgiens Jernindustri var Krigen dræbende, 54 Højovne anvendtes før Krigen — kun 1 Højovn var i Brug i 1917; i 1913 produceredes der 2 485 000 Tons Raajern, i 1917 8000 Tons, og Nedgangen i Staalproduktionen svarede dertil: 1913: 2 467 000 Tons, 1917: 10 000 Tons.

Som Følge af disse Forhold under Krigen har det da ogsaa endnu været umuligt at bringe Industrien paa Fode igen. Ved Slutningen af dette Aars første Halvdel var der 3 Højovne i Brug, der daglig producerede 366 Tons; den 1. August 1914 var Dagsproduktionen 7096 Tons. Andre Aarsager til, at den belgiske Jernindustri endnu ikke har kunnet rejse sig, er tilsvarende til de i Frankrig kendte. I første Række de slette Transportforhold paa Grund af Mangel paa Materiel, desuden store Arbejderuroligheder lige fra Februar Maaned til April og tillige et daarligt Marked, der skyldtes de høje Priser, som man — fejlagtigt — ventede hurtigt skulde falde. Staten holdt sig ogsaa en Tid tilbage, men indsendte i Maj sine Ordrer, og i de sidste Maaneder er Bestillingerne i det hele taget begyndt at indløbe trods de overordentlig dyre Varer.

Mindre Meddelelser.

Erkendelsens Time?

Det vilde jo være Synd at sige, at Nødvendigheden af som første Forudsætning for al social og økonomisk Udvikling at fremme Produktionen altid er blevet fremhævet lige stærkt paa alle Steder. Med Interesse læser man da en Artikel under Overskriften »Pengemangel« i »Social-Demokraten« for 5. ds., der slutter saaledes:

»Vi har altsaa Guld og Sedler i Mængder, men alligevel mangler vi altsaa Penge. Og hvorledes skal saa denne Pengemangel afhjælpes?

Ved forøget produktivt Arbejde. Naar Landmændene atter kan udføre til England de størst mulige Mængder, faar vi Penge tilgode her, som vi kan faa Kul og Raastoffer for. Naar Produktionsmaskineriet ruller med fuld Kraft i alle Brancher, vil Varemængden naturnødvendigt drive Priserne ned, og Konkurrencen vil bidrage til disse lavere Priser. Købmændene behøver da ikke saa mange Penge til deres Indkøb. Alt bliver billigere, og Pengemangelen vil svinde.

Arbejderne skal da i sidste Instans afskaffe Pengeknapheden og dermed tillige Dyrtiden. Kun Arbejderne kan afskaffe Dyrtiden ved den største mulige Produktion, ved at skabe nye Varemængder, som skal sælges, som skal konkurrere Priserne ned.

Arbejdet er Kilden til al Rigdom.

Jo mere Arbejderne frembringer, desto større kan Portionerne ogsaa blive til hver enkelt Arbejder (med den Indflydelse, som Underklassen for Tiden har).

Jo højere Produktion, desto lavere Priser, desto bedre Forslag i Pengene, desto mindre Pengeknaphed.«

— Ligesaa glædeligt det er at se slige Sandheder i Arbejdernes eget Blad, ligesaa stort et Spørgsmaal er det, om ikke baade Socialdemokratiet og vort hele Samfund havde staaet sig ved, at de noget *tidligere* og noget *oftere* havde været at læse just paa det Sted, hvorfra vi her gengiver dem.

Afslutning!

Hvor mærkeligt det end lyder, saa bliver det dog stadig mere klart, at det er i de nye tyske *socialistiske* Republiker, at man først kommer til at foretage Tilbagetoget fra det lige saa opreklamerede som mystiske Begreb »Socialisering.« I en Indberetning fra det kgl. danske Generalkonsulat i Wien hedder det saaledes om Forholdene i Tysk-Østrig:

»Hvad Chancerne for Socialisering af Bjergværker og andre store Virksomheder angaar, som har været saa stærkt paa Tale, er disse sunket stærkt. Nylig har endog Vicepræsidenten i den af Staten nedsatte Socialiseringskommission, Professor Seipel, fremsat det Forslag øjeblikkelig at ophæve hele Kommissionen, »da de nuværende Tider egnede sig daarligt til socialpolitiske Eksperimenter«.«

Sukkermangel.

»Svensk Handelstidning« anfører, hvad en japansk Sukkerekspert har udtalt til det hollandske »Handelsberichten« om den stadige Verdensmangel paa Sukker. Han mente, at der maatte gaa endnu 2 Aar, før der kunde genoprettes en Ligevægt mellem Produktion og Forbrug. Den evropæiske Produktion for 1918—19 kunde beregnes til 3,71 Mill. Tons mod 8,16 Mill. Tons i 1913—14. Hele Verdensproduktionen anslaas til at blive 15,39 Mill. Tons, medens Forbruget opgøres til 16,5 Mill. Tons. En vigtig Faktor for Forbrugets Stigning er den omsiggribende Alkoholforbudsbevægelse, hvad f. Eks. Erfaringerne fra U. S. A. viser.

Zuidersøens Udtørring

»Norges Utenrikshandel« bringer en interessant Artikel om dette gigantiske, økonomiske og tekniske Foretagende. I over 70 Aar har man tænkt over Planen, Foreningen »Zuider Zee Vereeniging« har ingen Hvile undt sig, i Skrift og Tale er der i mange Aar agiteret for Sagen, to Regeringskommissioner har været nedsat og har afgivet Forslag, og nu er det omsider lykkedes at faa Udtørringen vedtaget.

Zuidersoens Areal er 3140 km^2, og det er Planen heraf at indvinde de 1940 km^2, idet man dels vil undgaa Indvinding af uopdyrkelige Sandstrækninger og dels ved frie Vandstrækninger bl. a. vil bevare Amsterdams Position som Zuidersø-Havn. Det indvundne Areal beregnes at skulle kunne rumme 250 000 Indb. og de samlede Omkostninger ved Foretagendet anslaas til 230 Mill. Gylden, hvilket svarer til et Aars Statsudgifter i Holland kort før Krigen.

Udbytteandelen.

A. E. G.s Generaldirektør, Gehejmeraad *Deutsch*, hvis Beregninger over Værdien af den Andel i Udbyttet, der nu fordres saa mange Steder fra, vi før har omtalt, opgor, at 66 Selskaber fra alle Tysklands Egne og af alle Erhvervsgrene med en Kapital paa ca. 2½ Milliard Mark i de sidste 10 Aar aarlig har udbetalt til Funktionærer og Arbejdere 1 424 800 000 Mark, i statslige og kommunale Skatter o. l. 217 160 000 Mark og i Dividende 215 220 000 Mark. Dette vil sige, at hver Mark er blevet fordelt med 76,7 Pf. til Funktionærer og Arbejdere, 11,7 Pf. til Stat og Kommune og 11,6 Pf. til Aktionærerne. Da Selskaberne i de sidste 10 Aar gennemsnitlig har beskæftiget 783 000 Funktionærer og Arbejdere, vilde en fuldstændig Afskaffelse af Aktionærernes Udbytte kun have givet 270 M. pr. Hoved ud over Arbejdslønnen. Forfatteren oplyser ligeledes, at Ekstraudbyttet ved de ofte anførte Zeisz Fabriker i mere end 20 Aar aldrig oversteg 150—200 Mark pr. Mand, skønt selve Lonningerne var betydelig lavere end i andre Industrier.

Overfor den Indvending, at denne Andel, som vel ikke syner meget som Procenttal, alligevel er en Kæmpesum for »de enkelte Kapitalister«, der besidder alle Aktierne, svarer Deutsch, at den Kendsgerning, at der ved seks af de største Selskabers Generalforsamlinger kun anmeldtes 40 pCt. af Aktierne, viser, at Hovedmassen af disse befinder sig i de smaa Kapitalbesidderes Hænder. Den enkelte Aktionær ejer gennemsnitligt ikke mere end 3—5000 Mark, hvilket vil sige, at den tyske Industris Besiddelse allerede er saa godt som socialiseret i Ordets bedste Forstand!

Japans Erobring af Sibiriens Markeder.

Herom fortæller »Financial Times« enkelte Træk, betegnende for Japans økonomiske Imperialisme: Store japanske Industrivirksomheder og Handelshuse opretter rundt om i de sibiriske Byer nye Agenturer eller overtager ældre russiske Agenturer. Ligeledes overtager den japanske Finans og Industri helt eller delvis russiske Industriværker, som er gaaet i Staa eller i hvert Fald i mange Tilfælde gaar daarligt paa Grund af manglende Raamaterialer eller tekniske Hjælpemidler. Japanerne fremskaffer disse manglende Ting og faar Værkerne i Gang igen. Foruden en Række private Enkeltvirksomheder i Japan, der foretager saadanne erhvervsmæssige Erobringer, er oprettet et større Selskab i Yokohama, der — med en foreløbig Arbejdskapital paa 1 Mill. £ — vil søge at samle Enkeltbestræbelser til et organiseret Hele; bag dette Selskab staar dels førende japanske Banker, dels ogsaa en Række indflydelses- og kapitalrige russiske Handelsmænd og Industrielle, som opholder sig som Flygtninge i Japan — og paa denne Maade baner Vejen for den russisk-japanske Entente.

Japans Ekspansion i Kina.

Handelskamret i Tokio har nylig modtaget Indberetning fra to af sine Medlemmer, der var sendt til Kina for der at undersøge forskellige Handelsforhold. M. H. t. Bjergværksdriften beretter den ene, Otsuka, følgende vedrørende de japanske Bjergværker i Kina: Taoshung Minen er forbunden med Havn ved Yangtsefloden (5 Mils Afstand). Den indeholder 20—30 Millioner Tons Erts. En Ton Erts leveret i Yangtse-Havnen staar i 2 Doll., men vil kunne leveres billigere. Minen tilhører det japanske Selskab Toys Seitelsu Kaisha (Oriental Iron Works). — Taigets-Minen indeholder c. 100 Mill. Tons Malm og skal fra Jan. 1920 forsyne de kejserlige japanske Skibsværfter i Yawata, Kyushu, med aarlig 600 000 Tons Erts. Iaar (1919) leveres 350 000 T. til 3,80 Yen (1 Yen = 1,85 Kr.) pr. Ton. Men der byggedes i Sommer to Højovne paa hver 450 Tons ved Siden af Bjergværket, og der regnes med, at der i Stedet for de 600 000 Tons Erts kan leveres 200 000 Tons Raajern til Yawata-Staalværket. — Det sydmanchuriske Jernbaneselskab (ogsaa japansk) har Jernværker ved Anschanchen; der er nu foreløbig rejst 2 Ovne til hver 250 Tons; der er planlagt Opførelsen af 12—16 Ovne yderligere; derved vil — men antagelig først om et Par Aars Tid — Jernbaneselskabet kunne disponere over en aarlig Produktion paa c. 1 Mill. Tons Raajern. Jerngruberne i Nabolaget, og som næsten alle er under Selskabets Kontrol, vurderes til et Indhold af 400 Mill. Tons Jernmalm; endda er heri kun medregnet de Malme, der har et Indhold af mere end 40 pCt. Jern. Penchihfu Kul- og Jernselskab, stadig japansk, har 2 Ovne paa 130 Tons og 2 paa 20 T. De leverer aarlig 100 000 Tons Jern. Dette Selskab regnes for meget lovende, da det raader over store Mængder af Kokeskul, særlig af Interesse for Jernvindingen. Chienerhpu-Jernværket i Korea har 2 Ovne til hver 150 T. og giver aarlig 100 000 T. Jern, 50 000 T. Staal. Ved Hanyong-Jernværket er 2 Ovne paa 110 T. i Gang, 2 større, paa 250 T. under Bygning. I det hele kan Kinas Jernproduktion, paa japanske Hænder, for dette Aar (1919) regnes efter de japanske Indberetninger at beløbe sig til 576 000 Tons, medens man allerede i 1920 venter mindst 1 Million Tons.

Som velkendt er Japan selv i sin egen Jord fattig paa Jern og paa Kul. De her anførte Tal fortæller lidt om dets baade Vilje og Evne til i det store Kina at skaffe sig den fornødne Basis alligevel for sin Industri og sin Ekspansion.

Notitser.

Flytninger. For at undgaa Forstyrrelser i Forsendelsen af Tidsskriftet bedes Flytninger meddelt Bladets Ekspedition, Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B, Telf. 8100, Lokal 20.

Organisations- og Foreningsmeddelelser.

Oprindelsescertifikaternes Bortfald.

Ifølge Meddelelse fra Industriraadets Kontor i London, kræves der nu ikke længere Oprindelsescertifikater for Eksport til *Indien* og *Sydafrika*. Man haaber i Løbet af kort Tid at modtage Meddelelse om, at de heller ikke længere vil være nødvendige for Eksport til Australien, New Zeeland, New Foundland og Ægypten, for hvilke Landes Vedkommende Kravet hidtil har været opretholdt.

Eksport til Belgien.

Den belgiske Regering har d. 9. Aug. 1919 udstedt en Forordning, hvorved det paabydes, at alle Varer, der indfores til Belgien fra forskellige Lande derunder Danmark (ikke Storbritannien, Frankrig og U. S. A.) skal forsynes med et *Oprindelsescertifikat* stemplet paa den Faktura, der ledsager Varerne.

Certifikatet skal bestaa i en Erklæring afgivet af Sælgeren, Køberen eller en Agent, der har behørig Fuldmagt fra en af disse og skal gaa ud paa, at Varerne, der eksporteres til Belgien, ikke er af tysk Oprindelse.

Fabrikata, der fremstilles af Raastoffer eller af Materiale af tysk Oprindelse, vil dog kunne indføres, naar Værdien af det tyske Materiale ikke udgør mere end 25 pCt. af Værdien af det fuldstændige Produkt.

Certifikaterne skal viseres af en belgisk Konsul.

En Række Tilfælde er dog undtagne fra Reglen, saaledes f. Eks. Transitvarer under Toldopsyn.

Den paagældende belgiske Forordning henligger iovrigt til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat.

Korrespondancen med vore Konsulater.

I Anledning af en fra det kgl. Konsulat i Tientsin modtaget Indberetning, hvoraf ses, at det volder forskellige Vanskeligheder ved Konsulatet, naar Henvendelser til Konsulatet er affattet paa dansk, skal Industriraadet paa Udenrigsministeriets Foranledning henstille til interesserede danske Firmaer, at Skrivelser til saadanne Konsulater, hvis Indehavere ikke er danske, affattes paa et Verdenssprog og ikke paa Dansk.

Importforbud for Nordvestrusland.

Gennem Handelsministeriet har Industriraadet modtaget en Liste over Varer, for hvilke den provisoriske Regering i Nordvestrusland har udstedt Indforselsforbud. Listen henligger til Gennemsyn i Industriraadets Sekretariat.

Ophævelse af Restriktioner for Ind- og Udførsel af Varer i Sverige.

Fra 1. Oktober d. A. har den svenske Stat ophævet Bekendtgorelsen angaaende følgende i Krigssituationen foranledigede Forskrifter:

1. Forordningen af 17. April 1916 angaaende Forpligtelseserklæringer (Utfästelser) udstedt ved Ind- og Udforsel af Varer.
2. Forbud mod Transitering af udførselsforbudte Varer.
3. Forbud mod Ændring af Skibes Destination.

Endvidere har man ophævet Statens Kontrol med Befragtning af Skibe i Fart mellem udenlandske Havne eller mellem indenlandsk og udenlandsk Havn, hvilken Kontrol hidtil har været overdraget til Statens Handelskommission, men Kontrollen er nu henlagt til Kommerskollegiet, som dog i Sager af mere indgribende Betydning vil have at overlade Afgorelsen til Regeringen.

Finsk Næringslov.

Fra Udenrigsministeriet har Industriraadet modtaget en fra det kgl. Gesandtskab i Helsingfors modtagen Indberetning vedrørende den finske Næringslov af 27. Septb. d. A., hvori det med Hensyn til Udlændinges Adgang til at drive Næring i Finland bestemmes, at vedkommende skal indgive Ansøgning desangaaende til paagældende Overøvrighed (Landhøvdingen) og deri godtgøre at være myndig og uberygtet. Endvidere skal der stilles Kaution eller anden Sikkerhed for de Staten i de første 3 Aar tilkommende Afgifter.

Udenlandske Handelshuse, der har til Hensigt at oprette Filialer i Finland, skal ligeledes indgive Ansøgning derom til Overovrigheden samt stille Sikkerhed for Statsafgifter.

Uden særlig Tilladelse er Udlændinge overalt i Finland berettigede til at opkøbe Landbrugsprodukter samt til under Iagttagelse af Forskrifterne i Toldlovgivningen og Havneforordningerne i de finske Byers Havne »ved Masten« at sælge Levnedsmidler, der er importeret af vedkommende selv. Reglerne vedrørende Udlændinges Forhold viger ifolge Lovens § 2 for Bestemmelser i Overenskomster trufne med andre Stater. Endvidere bestemmes det i Lovens § 4, at Handelssøfart mellem Pladser i Finland kun maa drives med finske Fartøjer.

Det tilføjes, at et Eksemplar af Loven ligger til Eftersyn i Industriraadets Sekretariat.

Redaktion: Povl Drachmann. Redaktionsudvalg: H. P. Prior, C. F. Jarl og F. H. J. Rambusch.
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)

TIDSSKRIFT FOR
INDUSTRI
UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 23 1. DECEMBER 1919

Det store Industrimøde.

En Markering af Industriens social-politiske og økonomiske Stilling.

DET Lands-Industrimøde, hvortil Industriraadet havde indbudt den 12. November, og som afholdtes paa Kjøbenhavns Raadhus, godtgjorde paany, hvor nyttigt det er, at vor Industri i disse vanskelige Tider samles til fælles Drøftelse og Optræden. Lands-Industrimøderne opstod jo under Indtrykket af Forholdene udadtil i Krigens første Aar, medens nu Forholdene indadtil afgiver et nyt og desværre ikke mindre vægtigt Grundlag for saadanne Møders Afholdelse. I den hele social-politiske Udvikling er Industrien blevet skudt frem i første Række og Industriens Interesser derved i den Grad bragt i Ilden, at det først og fremmest maa være magtpaaliggende for Industriens Ledere at naa til indbyrdes Klaring og Erkendelse af deres Forhold for derefter med den fornødne Vægt at kunne lægge deres samlede Meninger og Erfaringer i den offentlige Diskussions Vægtskaal. I denne Retning blev just det sidste Industrimøde af særlig Betydning, takket være det vidtspændende Indlæg, Industriraadets Formand her gav overfor nogle af Tidens mest brændende Problemer.

Mødet, der aabnedes Kl. 10 Formiddag i Raadhusets Festsal, havde samlet henimod 700 Repræsentanter for den danske Industri, og som særlig indbudne havde Industriraadet den Glæde at se Handelsministeren samt en Række højtstaaende Embedsmænd fra de forskellige Ministerier samt Statskommissioner, med hvilke Industrien særlig har samarbejdet, og ligeledes Repræsentanter fra Kommunen. Desuden var de herværende Gesandter for Norge og Sverige indbudt, og yderligere var en fyldig Repræsentation for Statsmyndigheder og Industriorganisationer i Sverige og Norge kommet til Stede som Gæster. Fra Sverige saaledes Generaldirektør *Elmquist* og Dr. *Otto Järte* som Repræsentanter for »Socialstyrelsen«, Kommerceraad *Enström* fra »Kommercekollegiet«, Direktør *Hultkrantz* fra »Sveriges Industriförbund« (det svenske Industriraad) og Ingeniør *Ivar Larson* og Sekretær *Bengt Heymann* fra »Svenska Arbetsgifvareföreningen«. Fra Norge var mødt Direktør *L. Rasmussen,* Formand for »Norsk Arbeidsgiverforening«, Generaldirektør *Platou,* Formand for »Norges Industriforbund« og Direktør *Aarflot* fra samme Institution.

Efter at Industriraadets Formand, Ingeniør *Alex. Foss,* havde budt Forsamlingen og da i første Række Gæsterne Velkommen, valgtes Direktør *Harald Bing* til Mødets Dirigent, hvorefter Ordet blev givet til Ingeniør Alex. Foss. Dennes Foredrag om »Socialpolitiske Reformer«, som vi gengiver omstaaende, formede sig som en udtømmende og sjelden klar Udredning af de vigtigste foreliggende social-politiske Problemer berørende Industriens Interesser og dette Erhvervs Stilling hertil. En særlig Interesse maatte knytte sig til denne Klarlæggelse, ikke blot paa Grund af Talerens øvrige Autoritet, men ogsaa fordi man kunde gaa ud fra, at Ingeniør Foss som Formand for det nylig af Arbejdsgiverforeningen og Industriraadet i Fællesskab oprettede social-politiske Udvalg vilde repræsentere vore samlede Arbejdsgiverkredses Interesser, saaledes at Talen i sjelden Grad fik Karakter af en Programtale.

Efter Ingeniør Foss' Tale, der modtoges med levende Bifald, fulgte en kort Diskussion, hvori

Direktør *Chr. H. Olesen* og Direktør *Fr. Lausen* gav Udtryk for Industriens fulde Tilslutning til Talerens Synspunkter, medens Ingeniør *Korsgaard* gjorde sig til Talsmand for nogle mere politiske Betragtninger, og Redaktør *Rasmus P. Nielsen* talte i Tilslutning til Ingeniør Foss' Udtalelser om Udbyttedelingen.

Efter en Frokostpause holdt Redaktør *Povl Drachmann* et Foredrag om »Handelsbalance og økonomiske Problemer«, i hvilket han gjorde Rede for vor Handelsbalances Udvikling og navnlig betonede den praktiske Erfaring, man i Krigens første Aar havde faaet for en gunstig Handelsbalances Virkninger, hvilket burde føre til, at vi ogsaa fremtidig satte det som Maal gennem forøget Produktion og Sparsommelighed med Hensyn til Importen at skabe en saadan bedre Balance, der atter betød større Kapitalkraft og overhovedet økonomisk Trivsel.

Arbejdsgiverforeningens Næstformand, Bogtrykker *H. Langkjær,* rejste derefter i et omfattende Foredrag Spørgsmaalet: »Er den nuværende Ordning af Arbejdsløshedsunderstøttelsen og den dermed i Forbindelse staaende Arbejdsanvisning forsvarlig?« Taleren paaviste, hvorledes vor Ordning paa disse Omraader baade principielt og i Praksis var uheldig, og Sammenstillingerne med de nordiske Nabolande, navnlig Sverige, som man gennem Indlæg fra svensk Side i den paafølgende Diskussion fik bekræftet, godtgjorde tilfulde Rigtigheden af Talerens Synsmaader. Talen mundede ud i et Krav om en gennemgribende Revision af den herhenhørende Lovgivning — et Krav, der fik Støtte gennem Forsamlingens udelte Tilslutning. En særlig Interesse fik den paafølgende Diskussion ved et Indlæg fra Arbejdsløshedsinspektøren, Frøken *Black,* som med lige saa tiltalende som foruroligende Aabenhjertighed vedgik de graverende Fejl i det nuværende System uden dog at finde Anledning til at erkende, at dette i nævneværdig Grad kunde reformeres. Til denne Diskussion skal vi senere komme nærmere tilbage, ligesom vi her i Tidsskriftet skal bringe de Foredrag, der ikke paa anden Maade bliver publicerede.

Diskussionen om vore snart sørgelig berømte Arbejdsløshedsforhold var imidlertid blevet saa langvarig, at den fremrykkede Tid maatte tilskynde Dagens sidste Foredragsholder, Direktør *H. P. Prior,* til i væsentlig Grad at afkorte sit Foredrag om »Prisstigning og Toldpolitik« med dettes Paavisning af, hvorledes Prisstigningen har gjort vore Toldsatser, forsaavidt disse opgøres efter Varens Vægt, næsten illusoriske. Direktør Prior sluttede med at stille Forslag om en Resolution, som derefter af Dirigenten blev sat under Afstemning og enstemmig vedtaget. Resolutionen havde følgende Ordlyd:

»Som Følge af det uhyre Fald i Pengerepræsentativernes Værdi og den dermed forbundne Prisstigning er Tolden paa Indførslen til Danmark, der aldeles overvejende er fastsat som Vægttold, ikke mere i Overensstemmelse med Forudsætningen for den gældende Toldlov af 1908.

En almindelig Revision af Toldloven, under hvilken der bl. a. vil være at tage Hensyn til Udlandets Forholdsregler, forsaavidt de rammer dansk Marked og danske Varer, vil formentlig ikke kunne gennemføres paa det nuværende Tidspunkt. Indtil dette kan blive Tilfældet, maa det imidlertid være naturligt at genoprette den Situation med Hensyn til Toldlovens Virkninger, som forelaa ved Krigens Udbrud. Den danske Industri, samlet til Landsmøde paa Kjøbenhavns Raadhus den 12. November, formener, at dette ikke alene er naturligt fra et fiskalt Synspunkt til Lettelse af de overordentlig store Byrder, der bl. a. gennem Selskabsbeskatningen i særlig Grad rammer Industrien, men ogsaa nødvendigt som et Mindstemaal af Foranstaltninger til at modvirke Standsning af danske Erhverv, der beskæftiger store Dele af Befolkningen.«

Herefter var Dagsordenen udtømt, men inden Mødet hævedes med en Tak til Dirigenten, fremførte Generaldirektør *Elmquist* paa Gæsternes Vegne en Tak for Indbydelsen til at overvære Mødet. Generaldirektøren fremhævede, hvorledes det nordiske Samarbejde havde gjort sin Nytte under Krigen, og han saa i det nu afholdte Møde, hvor Norge og Sverige var repræsenteret, et Løfte om en stadig stærkere Udvikling af Samarbejdet, der gjorde det muligt for de 3 nordiske Nationer at lære af hinanden og at støtte hinanden. Generaldirektørens varme Indlæg for en stedse videre Udvikling ad denne Vej fik en overordentlig stærk Tilslutning fra Forsamlingens Side.

Man var derefter færdig med Dagens mere alvorlige Del, og Mødets Deltagere skyndte sig hjem for at blive klædt om til den tvangfri Fest-

lighed, hvortil man atter samledes om Aftenen Kl. 8 i Raadhusets store Festhal med tilstødende Gallerier og Sale.

Medens Gardens Musikkorps spillede, sørgede Industriforeningens omsorgsfulde Værtinde, Frøken *Nimb,* for Gæsternes mere materielle Nydelser, og ved den staaende Buffet, der var arrangeret i Festsal og Gallerier, drøftede Industriens Repræsentanter de forskellige Spørgsmaal og Problemer, som Dagens Foredrag og Diskussioner havde belyst, og som vel næppe en eneste af Industriens Folk paa egen Haand har undgaaet at faa tæt ind paa Livet — endsige vil undgaa det i den kommende Tid.

❀ ❀ ❀

Socialpolitiske Reformer.

Foredrag holdt paa Industrimødet den 12. November af Ingeniør *Alex. Foss.*

Som Syndflod og Orkan har Verdenskrigen tumlet med Folkene og deres Skæbne, Millioner af Mennesker er dræbt eller har faaet varig Sygdom, utallige har lidt Sorg og Nød. Endnu føres der Krige; over store Landstrækninger raser Borgerkrig og Revolution. Uvis ligger Fremtiden for de fleste Folk af den hvide Race.

Til denne vældige Uro, som gennemryster Sindene, kunde heller ikke vi Danske i det lange Løb forblive blot Tilskuere, ogsaa vi maatte blive grebne af den. De økonomiske Farer truer hele Samfundet saavel som hver enkelt Familie. I deres Følge rejser sig Kravene om at bringe Uroen og Vanskelighederne ud af Verden ved sociale Reformer. De Kredse, som gennem Aarrækker har opfordret til Klassekamp, tror at se Maalet nærme sig. Atter og atter fremsættes Krav, der synes at grunde i Forestillingen om Arbejdet som en Forbandelse. Det urolige Menneskehjerte, som søger Lykken overalt, blot ikke i sig selv, begærer Forandringer, Reformer, Revolution. Samfundet opløses i strejkende Grupper. Paa tvers af den nedarvede Samfundsorden deler Samfundet sig efter nye Love. Ikke Danmarks Riges Grundlov er Landets højeste Lov, den højeste Lov er Strejkeretten og Arbejdsspærringens Lov, den som forbyder nogen at røre det Arbejde — det være nok saa rigtigt og samfundsnyttigt — som er erklæret for Skruebrækkerarbejde. Skibet skal sejle med sin Last og Besætning, alt er klart, men den Mand, der skal løse Trossen, strejker og erklærer enhver, der rører ved den, for Skruebrækker. Ingen tor røre den, Skibet med sine Varer, med Dampen oppe i Kedlerne, med Kaptajnen paa Broen, ligger dødt. Landets højeste Lov, Skruebrækkerloven, den der er højere end Grundloven, standser det. Ingen ved hvorlænge.

I denne Uro, i denne Tid, da mange fatalistisk tror, at Omvæltningerne vil komme, er det godt at have et roligt Sind. Orkaner og Stormflod har deres Tid. Hvad det gælder er med roligt Mod ikke at regne Uvejrets Eksplosioner for mere end midlertidige. Saa længe Uvejret varer, gælder det væsentligt at holde fast og staa fast.

Og ud fra dette Sind bør vi tage Stilling til de sociale Reformkrav, som er avlet af politiske Teorier og af Tidens Uro. Lad os da med dette rolige Mod, som sømmer sig for Mænd, se paa nogle af disse Reformkrav. Industriens Mænd har saavel som Haandværkets, Landbrugets og Skibsfartens en naturlig Pligt til ud fra deres Erfaring at udtale sig. De har ikke Lov til at være passive, men maa bruge deres Erfaringer og Viden til at stille Problemerne i det rette Lys.

Arbejdernes Andel i Overskudet.

Det første Problem, som jeg vil tillade mig her at sætte under Diskussion, er *Udbyttedelingen.* Som simpelt Krav om en passende Løn, om Andel i Betalingen for Arbejde og Vare, er det ganske naturligt Lønarbejderens fundamentale Krav. Jeg sigter imidlertid ikke til et saadant Lønkrav i Almindelighed, ikke til Arbejderens Andel i Produktionens samlede Udbytte, men til Kravet om *Andel i Overskudet,* i det Overskud som ellers tilfalder Ejer og Kapital. Tanken om at samle alle dem, der hører til Bedriften, i fælles Interesse for Bedriftens Velfærd er en meget nærliggende Tanke. I en Tid som vor, da der i stedse stigende Grad stilles Krav til Intelligens og Arbejdsdueligheds hos alle, der deltager i Arbejdet, og da den stigende Udjevning af Kundskabsforskel stedse mere og mere bidrager til at ligestille Arbejdere og Ledere, melder denne Tanke sig med forøget Styrke.

Hvis man ad denne Vej kan naa til virkeligt Samarbejde om fælles Interesser, opnaa at gore alle den enkelte Bedrifts Arbejdere og Funktionærer fællesinteresseret i og for Bedriftens gode Resultat, saa vil der aabenbart skabes en Samvirken mellem Arbejdsgivere og Arbejdere, som er væsentligt forskelligt fra det, der nu har udviklet sig under den af Fagforeningerne ledede Klassekamp, thi Klassekampen gaar ud fra den virkelige eller formentlige Modsætning i Interesser mellem »Arbejdskøbere« og »Arbejdstagere«, og den har *ikke* til Opgave at ophæve, forsone denne Modsætning.

Tanken om at naa til den sociale Fred gennem Udbytteandel, Bonus eller Tantième, eller ved sukcessiv Overdragelse af Kapitalen eller i hvert Fald af en Del af den til de i Bedriften beskæftigede Arbejdere, er da heller ikke ny og ingenlunde uprøvet. Her og der er der tidsvis opnaaet gode Resultater. Jeg skal kun blandt mange nævne et enkelt fra nyere Tid, nemlig

Lever Brothers »Sunlight« Selskab, en stor Sæbefabrik ved Liverpool.

I fransk Lovgivning har disse Bestræbelser nylig givet sig Udslag i en Lov af 26. Juli 1917 om Aktieselskaber med Arbejderdeltagelse (à participation ouvrière), altsaa retteligt forstaaet med Arbejderdeltagelse i Udbyttet. I et saadant Selskab er der to Slags Aktier, Kapitalaktier og Arbejderaktier. De sidste er fælles Ejendom for det lønnede Personale, Arbejdere og Funktionærer af begge Køn, som derved forenes i et kooperativt Arbejdsselskab, i hvilket enhver Arbejder eller Funktionær automatisk indtræder, og udtræder naar han forlader Virksomheden. Det kooperative Arbejdsselskab har forholdsvis Stemmeret paa Generalforsamlingen og skal have Repræsentanter i Aktieselskabets Ledelse. Den Del af Selskabets Udbytte, som tilfalder Arbejdsaktierne, deles mellem Arbejdere og Funktionærer efter Regler fastsat i Arbejdsselskabets Vedtægter og i Overensstemmelse med Beslutninger taget paa dettes Generalforsamlinger. Loven er ifølge Motiverne væsentligt bygget paa Erfaringerne fra Lever Brothers.

Der er at bemærke med Hensyn til denne Lov, at den jo er begrænset til Aktieselskaber. Den forudsætter altsaa for Arbejdernes Deltagelse i Bedriftens Udbytte, at det drejer sig om en Virksomhed under Aktieselskabsform. Den Ordning, som i en Aarrække har eksisteret paa den norske Fabrik, Chokoladefabriken »Freya«, har formentlig haft en noget lignende Karakter. Saavidt vides, tillagde denne Fabrik Arbejderne en Kapital af 1 Mill. Kr., der deltog i Udbyttet sammen med den oprindelige Kapital. Systemet synes at være brudt sammen for nylig paa Grund af store Krav fra Arbejdernes Side om Lønforhøjelse.

Hvilke Vanskeligheder er det da, som hidtil har stillet sig i Vejen for en almindelig Gennemførelse af Udbyttedelingen, af Tantièmesystmet. Jeg forstaar ved Udbyttedelingen i denne Sammenhæng en Ordning, under hvilken Lønnen er den i Faget almindelige, men udover den overlades der af Overskudet en med dette vekslende Andel til Arbejderne. Hovedvanskeligheden, som en saadan Ordning medfører, er, at *kun et Mindretal af Arbejdere er indstillet paa at tage Svingningerne med.* Saa længe Tantièmen, Udbytteandelen, fra Aar til Aar vokser eller i det mindste holder sig konstant, vil der ingen Vanskelighed være, men hvis Tantièmen som Følge af et mindre godt Aar synker betydeligt, vil et vist Antal af Arbejderne, sandsynligvis de fleste, melde sig og erklære, at denne Nedgang kan de ikke tage. De har indstillet deres Fordring efter det hidtidige Udbytteniveau og kan nu ikke taale Nedgang. De har altsaa ikke benyttet Tantièmen til Kapitalopsparing, men ladet den medgaa til Forbruget. Derfor bliver Nedgangen i Tantièmen et direkte Krav til dem om pludselig Nedsættelse af det nu tilvante Forbrug. Virkningen heraf vil være Protest.

Enhver, der har virkelig Erfaring paa Tantièmeomraadet, selv om det gælder en Stab af forholdsvis højere lønnede Funktionærer, vil have gjort Erfaring i denne Retning. Resultatet er da, at man maa udjevne Svingningerne ved fra de bedre Aar at reservere til de daarligere gennem et særligt Fond som Regulator. Men allerede derved fjerner vi os fra selve Principet, at gøre Arbejderne direkte interesseret i det ved deres Medvirkning oparbejdede Overskud.

Jeg hævder saaledes, at Arbejderne ikke kan tage Svingningerne i Overskudet med. *Men de kan endnu mindre tage Tabene med.*

Man taler stadig om Industriens Overskud, men glemmer undertiden, at der selv i den bedste Forretning ogsaa kan være Aar med Tab. I et saadant Aar maa Virksomheden forbruge af sine opsparede Midler eller gøre Gæld. Men at komme til Arbejderne ved Aarets Slutning og anmode dem om at udrede deres Del af Aarets Tab lader sig — som enhver roligt dømmende vil kunne se — ikke gøre. Det vilde ikke indskrænke Oppositionen til Kritik, men utvivlsomt fremkalde fuldkommen Nægtelse, altsaa Sprængning af det Baand, som just skulde binde sammen.

I den enkelte velsituerede Virksomhed kan man se bort fra Kravet om Arbejdernes Deltagelse i Aarets Tab. Virksomheden kan tage det enkelte Aars Tab paa sig, men det ses, hvorledes det egentlige Maal, Solidariteten, allerede glider lidt bort.

Man vil maaske i al Almindelighed indvende, at der dog findes vellykkede Resultater af gennemført Udbyttedeling, f. Eks. Sunlight Fabriken. Hermed forholder det sig paa følgende Maade. Hvis en Virksomhed paa Grund af gunstige Forhold, særlig dygtig Ledelse, heldige Konjunkturer, Opfindelser eller Patenter indtager en Særstilling og formaar at oparbejde et særlig stort Overskud, vil en saadan Virksomhed kunne betale sine Arbejdere og Funktionærer større Løn og større Udbytte end andre Virksomheder indenfor samme Branche. Gøres dette under Form af Udbytteandel, vil en saadan Virksomhed utvivlsomt uden Vanskelighed kunne fastholde en dygtig og interesseret Stab af Arbejdere og Funktionærer, *fordi den er i Stand til at betale mere end andre Virksomheder af samme Art.* Det er her Modsætningen, som gør Systemet holdbart. I samme Øjeblik, som denne Modsætning falder, i samme Øjeblik som Virksomheden ikke er bedre stillet end alle andre Virksomheder af samme Art, vil Vanskelighederne melde sig.

Lad os til Eksempel tænke paa en Række Virksomheder indenfor samme Fag, f. Eks. alle danske Maskinfabriker, hvorledes vil Forholdet da stille sig efter Indførelsen af Udbyttedeling?

Man kan roligt gaa ud fra, at der mellem saa mange Virksomheder indenfor samme Branche vil findes:

A. Nogle der gaar med god, maaske udmærket Fortjeneste.

B. Nogle der jevnt hen faar det til at balancere.

C. Nogle der gaar med Tab.

Man maa nu ikke sige, at den sidste Kategori er uden Værdi, at de Virksomheder, der gaar med Tab, straks kan udskydes, thi det kan hænde, at det drejer sig om Begyndelsesvanskeligheder, der senere overvindes, eller om Konjunkturvanskeligheder af forbigaaende Art.

I en Branche som Skibsværfterne har der f. Eks. været Perioder, hvor der utvivlsomt, ret opgjort, har været Tab over hele Linien. Man kan altsaa af Betragtningerne netop ikke udelade de Virksomheder, som til en Tid ikke har Overskud, men Underskud.

Men hvorledes vil det da gaa med en Industrigren, i hvilken nogle Virksomheder giver Tantième, medens andre slet ikke er i Stand dertil, fordi de intet Overskud har. Vil ikke de Arbejdere, der skal arbejde i de sidste til Erstatning for manglende Udbytte kræve højere Løn? Men sker dette, er jo selve Udbyttedelingen som almindeligt Princip dødsdømt og fører i sig selv kun til fortsat Krav om Lønforhøjelse, hvorved enten de i Øjeblikket vanskeligt stillede Virksomheder ødelægges, eller den hele Branche stilles overfor permanente Krav om Lønforhøjelse.

Udbyttedelingen kan bedst bringes til Udførelse i større konsoliderede og regelmæssigt arbejdende Virksomheder. I Virksomheder, som de enkelte Aar giver meget afvigende Resultater, er det en Del vanskeligere. Hvis en Murermester eller Tømrermester et Aar har særdeles meget og heldigt Arbejde, kan det hænde, at han det næste Aar har saa godt som intet. Svendene, der da forlader ham for at tage Arbejde hos den heldigere Konkurrent, kan derimod eventuelt tjene det ene Aar som det andet. Det vil forstaas, at her er Overskudets Hovedopgave at dække Svingningerne, at hjælpe paa følgende magre Aar.

Det er i den sidste Tid atter og atter paavist, at Forestillingen om de store Overskud, der ved Fordeling skal kunne hæve Arbejdernes Andel i væsentlig Grad, beror paa en Fejltagelse. I Almindelighed er Overskudene kun saa som saa. I altfor mange Industrier er det end ikke stort nok til at dække Slid og Værdinedgang paa Anlæg og Maskiner. Men selv i de regelmæssigt arbejdende, i Hovedsagen rentable Industrier, er de gennemsnitlige Overskud ikke af nogen stor Betydning eller taaler større Afdrag.

Der er kastet Lys over dette ved Verdenseksempler fra forskellige Lande og Omraader. Saaledes er det oplyst fra Regeringsbænken i det engelske Underhus under en Debat i Juni Maaned iaar, at for samtlige engelske Kulminer betød Kapitalens Udbytte ca. 2 sh. pr. Ton Kul, i 1913 lidt mere end i 1919. Men fra 1913 til 1919 forhøjedes Arbejdslønnen fra 6 sh. 10½ d. til 21 sh. 10¾ d., altsaa mere end ca. 15 sh. Selv om man havde overført en væsentlig Del af Kapitalens Udbytte til Arbejderne — og ingen vil jo mene, at der ikke behøves Afskrivning paa Maskiner eller Rente af Penge — saa vilde dette have forslaaet lidet til at tilfredsstille Arbejdernes Krav til Lønforhøjelse. Paa lignende Maade er det oplyst, at de 10 største vesttyske Jernværkers gennemsnitlige Udbytte i Tiaaret 1907—1917 beløb sig til 10 Procent. Tænker man sig, at Halvdelen heraf overførtes til Arbejderne (og 5 Procent til Kapitalen er i Virkeligheden for lidt i Betragtning af Rentemomentet), saa vilde der være blevet 155 Mark mere til hver Arbejder. Sammenligner man denne Chance med de Krav, der faktisk stilles og gennemføres, vil det ses, at Udbytteandel ikke vil være i Stand til at bringe Lønkampene til Ophør. I dette Tilfælde var der Tale om udsøgte store Virksomheder. Fra Schweiz foreligger en lignende Undersøgelse for 35 Maskinfabriker, som viser, at Fortjenesten udover 5—6 Procent af Kapitalen vilde kunne forhøje Arbejdernes Løn fra 3 til 8 Procent. Dette maa sammenlignes med en i 1918 gennemført Lønstigning paa 100 Procent.

I Tilfældet med den norske Chokoladefabrik »Freya« var Forholdet formentlig dette, at Arbejderne stillede et Lønkrav af en saadan Størrelse, at det var tvivlsomt, om Fabriken overhovedet vilde være i Stand til at give et Overskud. Heraf fulgte med logisk Nødvendighed, at Arbejdernes Andel i Overskudet maatte bortfalde. Det hele Forsøg paa at skabe Solidaritet indenfor Virksomheden var jo strandet, idet Arbejderne vendte sig imod denne med deres Krav uden Hensyn til, om Virksomheden kunde bære det.

Jeg har her søgt kortelig at paavise, af hvilken Art de Hindringer er, som gør Udbyttedelingen, Tantièmesystemet, til en meget vanskelig og meget mindre givende Faktor, end dens Talsmænd almindeligvis forestiller sig. Men dette er ikke det samme som, at Udbyttedelingsprincipet ikke i det lange Løb vil kunne sejre. Det vil kun sige, at det for Tiden har de største Vanskeligheder at kæmpe imod, at Forudsætningerne for dets fredbringende Virkning ikke er til Stede, og at der maa udforme sig helt nye Syn paa Spørgsmaalet og helt nye Forhold mellem Arbejdere og Arbejdsgivere, inden denne Vej kan betrædes med Udsigt til nogetsomhelst godt Resultat. Det vil for det første være nødvendigt, at der vindes Klarhed over, at den forøgede Indtægt, som ad denne Vej kan tilføres Arbejderen, kun har en begrænset Værdi og aldeles ikke er i Stand til med eet Slag væsentlig at forhøje Arbejderens Levefod. Dernæst maa det staa klart, at dette Udbytte i alt væsentligt bør benyttes til Opsparing og ikke kan umiddelbart overgaa i Arbejderens regelmæssige Forbrug. Først da er Forudsætningen til Stede for, at Arbejderen kan deltage i Svingningerne, gennem et Assurancefond maaske endog i Tabene, og først da er Betingelserne til Stede for en virkelig Lodtagning i Virksomhedens Resultater. Og endelig maa det komme dertil, at en saadan Udbytteandel ikke benyttes som Grundlag for Lønkrav i andre Virksomheder, der foreløbig eller midlertidigt ikke er i Stand til at give nogen Andel i Udbyttet, fordi der intet Udbytte er. Kunde det paa denne Maade lykkes gennem fuld Belysning af Problemet, gennem Forhandling med Arbejderne at komme til en Forstaaelse af Systemets Bæreevne, da, men ogsaa først da, er der Mulighed for værdifulde Resultater gennem Udbyttedelingssystemet.

Det vil af dette fremgaa, at jeg anser Udbyttedelingen for et fortrinligt Middel til at opnaa Fred og Forstaaelse samt Fællesinteresse i Produktionens Forøgelse og Udvikling, men det vil tillige af det her fremførte forstaas, at saaledes gennemført vil Udbyttedelingen ingenlunde være Vejen til Gennemførelse af de marxistiske Teorier, men at den tvertimod fører i stik modsat Retning, til Hævdelse af den private Ejendomsret, ved at gøre Bedriftens Arbejdere selv til In-

teressenter og Deltagere i denne, forsaavidt angaar den i Bedriften anbragte Kapital, thi Udbyttedelingen maa som paavist forbindes med en Kapitalopsparing. Tantièmerne maa, i det mindste delvis, anvendes til Henlæggelse. Dette lader sig i mange Tilfælde særdeles godt forene med, at Arbejderne efterhaanden gennem disse Opsparinger bliver Medejere af Bedriften, og det er jo da ogsaa denne Vej, man atter og atter har forsøgt at komme frem, saaledes som det ogsaa er Meningen med den af mig omtalte nye franske Lov.

Men naar Forholdet er saaledes, vil det forstaas, at Enighed om at søge frem ad denne Vej ikke kan ventes opnaaet med de af social-demokratiske Teorier beherskede Fagforeninger. Under Behandlingen i den norske Kommission viste det sig da ogsaa, at man fra denne Side begærede Spørgsmaalet om Udbyttedeling udskudt af Diskussionen. Det, som man fra socialdemokratisk Side tilsigter, er jo noget helt andet end at styrke den private Virksomhed ved at knytte Arbejdernes Interesser nærmere til selve Kapitalens Trivsel, ved at gøre dem selv til Privatkapitalister. Man ønsker tvertimod at besejre Privatkapitalen, at fortrænge den og at tvinge Besiddelsen over, ikke i de i Bedriften virkende Menneskers Privateje, men i offentligt Samfundseje. Intet kan derfor daarligere passe Social-Demokraterne end en saadan Delagtiggørelse af Arbejderne i Udbytteoverskudet.

Arbejdernes Andel i Ledelsen.

Den Vej, som man fra social-demokratisk Side gaar, er med visse Nuancer overalt den samme. Man søger at formindske Virksomhedernes Overskud ved at begære den størst mulige Løn til Arbejderne. I den moderate revisionistiske Lejr ser man meget vel, at den stadige Omdrejning af Skruen, den fortsatte Forøgelse af Lønningerne, fremkalder nye Prisforhøjelser og ny Dyrtid, og medens man fra syndikalistisk Side med Glæde ser noget saadant indtræde, fordi Bevægelsen formentlig fører mod Omvæltningen, saa vil man fra revisionistisk Side foretrække at skaffe sig Herredømme over Kapitalen ad anden Vej end netop gennem dens Ødelæggelse.

Et typisk Eksempel paa de Veje, man søger at følge, er det i Norge af Flertallet i den nedsatte Arbejdskomité offentlig fremsatte Forslag, som i Hovedsagen gaar ud paa at overføre en væsentlig Del af Ledelsen, af Dispositionsretten i Bedriften fra Ejeren eller hans Repræsentanter til en Komité, et Raad, i hvilket Arbejdernes Indflydelse kan gøre sig gældende. Raadet bestaar af 3 Grupper, repræsenterende henholdsvis Arbejdsgiveren, Funktionærerne (»Betjentene«) og Arbejderne. Dette Raad har efter Forslaget besluttende Myndighed med Hensyn til større Forandringer eller Forbedringer i Bedriften (herunder Indførelse af nye Arbejdsmetoder og Anskaffelse af nye Maskiner), endvidere i Spørgsmaal om Gager, Lønninger, Akkorder (Bedriftsraadet kan i denne Anledning forlange sig Regnskabsbøger og Kalkulationer forelagt), Arbejdstid, Arbejdsordning, Ferie, disciplinære Forhold mellem Arbejdsledelsen og Funktionærer eller Arbejdere, Ansættelse af Værkmestre, Opsynsmænd og Formænd, (det hedder derom særligt: Bedriftens Indehavere kan foretage midlertidig Ansættelse, indtil Raadets Beslutninger foreligger), med Hensyn til Afskedigelse eller Opsigelse af Funktionærer og Arbejdere.

Hvis der i Bedriften er indført nogen Art af Udbyttedeling, herunder Tantième, enten for Funktionærer eller for Arbejdere, kan disse kræve valgt en Kontrolkomité. Denne har da Ret til at foretage Undersøgelse af alle Bedriftens Forhold og alle Regnskaber. Finder den noget at udsætte, forelægges det for Bedriftsraadet.

Hvis Bedriftsraadet ikke vedtager sine Beslutninger med alle Gruppers Stemmer, gaar Sagen til et Distriktsraad, eventuelt til et Landsraad, som har den diktatoriske Myndighed til at træffe endelig Afgørelse.

Denne Lov skal omfatte alle norske Virksomheder indenfor Haandværk, Handel og Industri.

Hvad Virkningen af en saadan Lov vil være, er ikke vanskeligt at se.

Medens Ejendomsretten til en Bedrift, det være en Haandværkerbedrift eller en Industrivirksomhed, nu betyder, at Ejeren maa bære al Risiko, maa hefte for Arbejdsløn og Gæld, og maa finde sig i, hvis Virksomheden i hans Hænder giver Underskud, at betale dette til sidste Hvid og Øre, og naar ydermere Virkningen er den, at en manglende Evne til at udrede dette Underskud bevirker, at Virksomheden erklæres Konkurs, og han kommer ind under Konkurslovgivningen med Fare for Tab af en Række borgerlige Rettigheder, saa svarer dertil paa den anden Side hans Ret til at tage Beslutninger, til at antage eller afskedige de Mennesker, som han mener at kunne bruge, til overhovedet at forvalte sin Virksomhed og sin Handel frit og uhindret indenfor Lovens rette Grænser. Fratager man ham Bevægelsesfriheden, mister han derved tillige Evnen til frit at kunne varetage sine Interesser, og tilbage bliver da kun Risikoen. Vil man fratage den private Virksomhed dens Bevægelsesfrihed, maa man konsekvent ogsaa fritage den for Risikoen.

Skal det under en eller anden Form være Samfundet, der bestemmer, hvorledes der skal disponeres, saa maa det ende med, at Samfundet ogsaa tager Følgerne heraf i Form af et eventuelt Tab. Naar dette *ikke* er Meningen, betyder det, at man ad denne Vej simpelt hen vil sætte Privatkapitalen Stolen for Døren og tvinge den til at abdicere. Der er heller ingen Tvivl om, at hvis en Ordning som den foreslaaede norske gennemføres konsekvent, saa vil den private Kapital og den private Bedrift meget hurtigt abdicere. I stort Omfang vil Bedrifternes Ejere opgive Virksomheden og tilbyde denne til det Samfund, som ønsker at gennemføre Socialiseringen.

Det staar for mig som ganske utvivlsomt, at et Forslag som det af den norske Komité's Flertal fremsatte, som inderst inde tilsigter Socialiseringen, ogsaa forholdsvis hurtigt vil medføre den, hvis det gennemføres.

Det er ikke nødvendigt i denne Forsamling at gaa nærmere ind paa det Spørgsmaal, hvad Virkningerne

heraf vil være, hvorledes det overhovedet vil gaa med Produktionen i et Samfund, hvis Erhvervsvirksomheder er socialiserede. Skal jeg i faa Ord karakterisere Virkningen heraf, vil jeg sige, at medens det nuværende System med privat Ejendomsret har en overordentlig Evne til at anspore og ægge den enkelte til anstrengt Flid for at forbedre sin Stilling og forøge sine Indtægter, saa vil en gennemført Socialisering ganske tilintetgøre denne Spore, føre til almindelig Ligegyldighed og fuldkommen Mangel paa Interesse for Bedriften som saadan, for Produktionens Forøgelse eller for egen Præstation udover det nødtørftige. Forholdsvis hurtigt vil dette føre til Produktionens enorme Nedgang og til Samfundets relative og absolute Forarmelse.

Det er med Rette fremhævet, at alle social-demokratiske Beregninger i den af Social-Demokraterne udtænkte Samfundsmekanisme strander paa rent psykologiske Momenter. For at den socialistiske eller kommunistiske Stat skulde svare til Idealerne, maatte Menneskene være ganske anderledes end de er, Drivfjedrene til deres Handlinger af en højere og ædlere Art, end Tilfældet er. I Opdragelse som i Samfund er det umuligt alene at regne med Altruismen, med Viljen og Trangen til at hengive sig selv for andres Lykke, der maa regnes med Egoismen som en saare stærk Magt, der vel maa tøjles og tæmmes, men umuligt kan undværes som Drivkraft.

Jeg har opholdt mig ved det norske Forslag. Det ligger nær at se paa de Forslag, som foreligger fra dansk social-demokratisk Side.

Forslagene til de 3 Socialiseringslove, som de er kaldt i »Social-Demokraten«, offentliggjordes i »Social-Demokraten« den 22. September i Aar og omfatter:

1. Lov om offentligt Tilsyn med Erhvervsvirksomheder.
2. Lov om Arbejdernes Deltagelse i Ledelsen af Erhvervsvirksomheder.
3. Lov om Handelsavance m. m.

Den første Lov er en Lov om et 16 Mands Erhvervsraad, en »overordentlig Kommission«, hvis Opgave er at »følge Erhvervslivets Udvikling«, gøre Forslag til dets Fremme, paase at Virksomhederne drives »i Overensstemmelse med Samfundets Tarv«, og stille saadanne Virksomheder under regelmæssigt Tilsyn, som formodes at give et større Overskud end rimeligt er.

Det er denne sidste Del af Tilsynet, som Loven iøvrigt nærmest beskæftiger sig med. Raadet kan kræve alle Regnskaber forelagt, i givet Fald foreskrive Regnskabsformen og kan paa alle Maader forlange Oplysninger om og Indblik i Virksomheden. De af Raadet indhentede økonomiske Oplysninger skal være tilgængelige for alle og enhver.

Finder Raadet, at Fortjenesten er for stor, skal Priserne nedsættes, først gennem Forhandling, siden gennem af Indenrigsministeriet dikterede Maksimalpriser eller paa anden Maade.

Forslaget om Arbejdernes Deltagelse i Ledelsen af Erhvervsvirksomheder giver ikke detaillerede Regler, men optrækker Hovedlinierne. Loven gælder kun Industri og Haandværk, men til Gengæld alle Virksomheder indenfor disse med mere end 5 Arbejdere.

Arbejderne skal have *Medbestemmelsesret* i

1. Kontrolen med Overholdelsen af Arbejdsoverenskomster og Arbejderbeskyttelse.
2. Antagelse og Afskedigelse af Arbejdere og disses nærmeste Arbejdsledere.
3. Affattelsen af Virksomhedens Aarsregnskab.

I denne Anledning er Ejeren pligtig at meddele Kontroludvalget Oplysning om Virksomhedens Drift i en saadan Form, at der kan opnaas fuld Forstaaelse af, hvorledes Virksomhedens økonomiske Resultat fremkommer.

Af Kontroludvalget i hver Virksomhed vælges Halvdelen af og blandt Arbejderne, Halvdelen af Fagforeningen. Opnaas der ikke Enighed, afgør Erhvervsraadet Sagen.

Begge disse Love har det til fælles, at de søger at give Arbejderne Nøglen i Haanden til Socialiseringen. Den politiske Karakter er understreget ved de politiske Valg til Erhvervsraadet (Flertallet vælges af Minister og Rigsdag), og ved Fagforeningsvalget til Kontroludvalgene.

I deres Form er disse Love forsigtigere og mere almindeligt holdte end den norske Arbejderkomité's Flertalsforslag. Hvad de tilsigter og vil betyde efter deres Formaal er derimod ikke meget afvigende. Et enkelt ganske vilkaarlig valgt Eksempel vil bedst belyse, hvorledes disse Loves Virkning kan blive.

Lad os antage, at der klages over, at Skræderne tager for høje Priser. Erhvervsraadet vil da indkalde alle eller et stort Antal Skræderregnskaber. Er Formen for Regnskaberne ikke tilfredsstillende, vil en ny Form blive foreskrevet. Finder Raadet, at alle eller nogle Skrædere tager for stor Avance, fastsættes Maksimalavance eller Maksimalpriser. Hos hver Skræddermester, som beskæftiger flere end 5 Personer, oprettes et Kontrolraad, hvoraf Halvdelen bestaar af Arbejdere fra hans egen Virksomhed, Halvdelen indsættes af Fagforeningen. Skræddermesteren kan nu ikke uden Enighed med Kontrolraadet, altsaa ikke uden dettes Tilladelse,

antage Folk,
afskedige Folk,

heller ikke Tilskærere, Formænd eller Kommisser. Han maa forelægge et Aarsregnskab for Raadet og forklare det i alle Enkeltheder.

Er Kontrolraadet ikke tilfreds, klager det til Erhvervsraadet, som da udsteder de fornødne Ordrer, hvorefter Mesteren haver at rette sig.

Det vil ikke være nødvendigt nærmere at skildre Virkningerne af disse Love paa de Vilkaar, hvorunder Ejeren, Mesteren, vil komme til at virke, og det er ikke vanskeligt at se, at som første Trappetrin paa Vejen mod Socialiseringen er disse Love særdeles brugbare.

Vender vi os nu fra Norge og Danmark til de større Lande, fortjener ganske særligt i denne Sammenhæng England at komme i Betragtning. Der foreligger i England fra en i Løbet af Krigen nedsat Kommission, den saakaldte Whitley-Kommission, udførlige

Forslag og Betænkninger, der beskæftiger sig med Spørgsmaalet om Arbejdernes Deltagelse i Ledelsen. Ved at studere disse Betænkninger vil man hurtigt komme til det Resultat, at det her ikke drejer sig om Forslag bestemt til at støtte de socialistiske Bestræbelser for at gøre sig til Herre over Kapitalen, men at det meget mere er Forsøg paa i det daglige Liv at forsone Modsætningerne mellem Kapital og Arbejde. Tilsyneladende i det rent Ydre er der en vis Lighed mellem det foreliggende engelske Forslag og den norske Kommissions Flertals Forslag, idet der foreslaas etableret works-councils, districts-councils og industrial-councils, altsaa 3 Stadier som i Norge. Men hvad der saaledes foreslaas i England er Forhandlingsformer for Arbejdernes Interesser i Bedriften. Det kan kortelig siges, at hvad der saaledes foreslaas, er kendt og i en Aarrække i det væsentlige praktiseret her i Landet.

Det danske System.

Vi har her i Danmark jo for længst gennemført de kollektive Overenskomster. De sociale Kampe, vi nu kender, drejer sig jo i Virkeligheden om, hvorvidt man skal fortsætte ad denne Vej eller, som Syndikalisterne ønsker, bortsprænge de kollektive Overenskomster og det derpaa opbyggede System for at give Plads for den fri Aktion, hvis Formaal er at trænge den private Ejendomsret og det private Erhverv tilbage og tvinge begge til Underkastelse.

Systemet af kollektive Overenskomster, der omtrent omfatter alle danske Arbejdsforhold udenfor Landbrug og Skovbrug, og i den sidste Tid ogsaa breder sig i disse Erhverv, svarer til store Central-Organisationer paa begge Sider. Systemet har for længst medført Trangen til og Nødvendigheden af Forhandlingsorganer til Behandling af alle Stridsspørgsmaal, som vedrører Arbejdernes Interesse i Bedriften. Mest udformet er dette Forhandlingssystem indenfor den danske Maskin- og Metalindustri som en naturlig Følge af, at denne Industris kollektive Overenskomster hører til dem, som tidligst blev udførligt udformet. Lad mig da her kortelig anføre, hvori dette System bestaar.

Naar der paa en Virksomhed indenfor Jernindustrien fra Arbejdernes Side rejses Klage over et Forhold, der giver Anledning til Misfornøjelse, det være sig et rent Lønforhold, en Akkordprisliste, en Værkførers Adfærd, Arbejdstidens Ordning, utilfredsstillende hygiejniske Forhold etc., saa kan en saadan Klage passere følgende Instanser:

1. Klage til Virksomhedens Ledelse, henholdsvis Ejerne.
2. Forhandling mellem disse og de dertil af Arbejderne valgte faste Tillidsmænd.
3. Hvis ikke Enighed opnaas ved denne, Forhandling mellem de samme Parter under Tilkaldelse af to Mæglingsmænd, en valgt af Arbejdsgivernes Organisation, en af Arbejdernes Organisation. (Mæglingsmøde).
4. Opnaas heller ikke her Enighed, da en Forhandling mellem de to Organisationers Bestyrelser under Tilkaldelse af Parterne. (Timandsmøde).
5. Og naar endelig heller ikke dette fører til Enighed, og saafremt det paaklagede Forhold drejer sig om et overenskomstmæssigt Forhold, henvises Striden til Behandling og Afgørelse for en faglig Voldgiftsdomstol.

Det vil ses, at man ogsaa her har 3 Trin i Forhandlingerne, samt som Kronen paa det hele, eventuelt en voldgiftsretslig Afgørelse. Dette er nu ikke en Ordning, der kun eksisterer paa Papiret. Det er en Ordning, der i Aarenes Løb har behandlet et overordentlig stort Antal Sager. Til Belysning heraf skal jeg nævne følgende Tal: I Tiaaret 1909—18 behandledes indenfor Jern- og Metalindustrien ved Mægling ialt 2842 Sager. I et Aar som 1917 behandledes ved Mægling 446 Sager, deraf gik 102 til Behandling paa Timandsmøde, og deraf atter 15 til faglig Voldgift.

Hele dette saakaldte Tillidsmandssystem har naturligvis sine Vanskeligheder og sine Mangler. Det er et System, der kan bruges baade til at befordre Enighed og Forstaaelse og til det modsatte, men de her oplyste Tal om Antallet af Sager, der i Aarenes Løb er behandlet paa denne Maade, giver i sig selv Svaret paa Spørgsmaalet om Systemets Betydning. Naar der i denne Industri, som er en af Landets største, (det samlede Antal af Arbejdere paa Virksomheder under Jernindustriens Sammenslutning andrager for Tiden 31 475), ikke har været nogen almindelig Lønkamp siden Aaret 1903, saa ligger det nær at antage, at Forhandlingssystemet ved sin Evne til enkeltvis at bringe Stridsspørgsmaalene ud af Verden, har været en i høj Grad medvirkende Faktor.

Det vil ses, at der er stor Forskel paa et System som dette, eller som det i mange Retninger tilsvarende, der anbefales af Whitley-Kommissionen, et System, der har til Opgave at etablere Forhandlinger mellem Arbejdsgiverne og Arbejderne om Spørgsmaal vedrørende Arbejdernes Interesse i Bedriften paa den ene Side, og paa den anden Side et System, der i egentlig Forstand gaar ud paa at give Arbejderne Del i Ledelsen. Forskellen svarer imidlertid til Forskellen i Formaalet, til det man søger at opnaa ved at kræve Deltagelse for Arbejderne i Bedriftens Ledelse, og det er i Overensstemmelse hermed, at man søger at gennemføre dette ad Lovgivningens Vej og ikke ad den frivillige Overenskomsts Vej.

De kooperative Foretagender.

Naar der rejses Krav om en saa revolutionerende Lovgivning som den, der kræves saavel af norske som af danske Social-Demokrater, ligger det nær at spørge: Hvorfor ikke føre Beviset for disse Tilstandes Mulighed ad Erfaringernes Vej? Hvorfor vil man ikke foretrække at bevise i Praksis, at sligt kan ordnes og gennemføres paa tilfredsstillende Maade, og hvorfor ikke vente, indtil dette Bevis er ført, forinden man skrider til Lovgivning, hvis det ikke, hvad der vilde være det eneste naturlige, var langt bedre at overlade det til Frivilligheden og Livet selv at lade de for-

mentlige højere Former afløse de lavere? Vi har jo ogsaa her i Landet kooperative Bedrifter, endda af ret stort Omfang, Bedrifter som ikke tilhører Privatmand eller Aktieselskaber, men hvis Udbytte formentlig er bestemt til helt og holdent at tilfalde de i Bedriften beskæftigede. Jeg behøver kun her at nævne en saa omfattende og stor Bedrift som *Arbejdernes Byggeselskab,* der har overtaget en stedse større Del af Byggeriet her i København.

Det er naturligt at spørge: Hvilke Erfaringer er der gjort i et saadant Selskab? Deltager ikke Arbejderne her i Virksomhedens Ledelse, og hvilke Virkninger har dette da haft? Er der derigennem paavist bedre Forstaaelse mellem Virksomhedens Ledelse og Arbejderne, større Interesse hos Arbejderne for Virksomheden som saadan? Er der derigennem vist, at dette er Vejen til social Fred? Herom foreligger intet for Offentligheden. En upartisk Vurdering heraf vilde sikkert være af ikke ringe Interesse. Skulde denne vise, at der virkelig i en saadan kooperativ Virksomhed gennem Arbejdernes Deltagelse i Ledelsen er opnaaet noget værdifuldt, hvorfor da ikke gaa videre ad den kooperative Virksomheds Vej?

Den kooperative Virksomhed tilsigter jo paa een Gang at forbeholde hele Udbyttet for Virksomhedens Arbejdere og Funktionærer og at gøre dem til Ejere og dermed ogsaa til Ledere af Virksomheden. Denne Vej staar frit aaben. Der har maaske været Tider, hvor det var saare vanskeligt at iværksætte Foretagender af denne Art, at skaffe Midlerne dertil, at bryde Konkurrencemodstanden mod dem, men dette er formentlig ikke mere Tilfældet. Og der er da intet i Vejen for ad Frivillighedens Vej at føre Beviset for Muligheden af en saadan Ordning, som er bestemt til at afløse den nuværende Form for Privatejendom og privat Virksomhed.

Dette Bevis skyldes endnu, og jeg nægter ikke, at jeg ikke tror, man er i Stand til at føre dette Bevis. Jeg tror ikke, at der fra de kooperative Foretagender foreligger Beviser for, at man kan indføre en Slags parlamentarisk Ledelse i Bedriften. Dette strider ogsaa mod al naturlig menneskelig Erfaring. Det, det kommer an paa i det daglige praktiske Liv, er først og fremmest Ledelse, dygtig Ledelse, Ledelse som er i Stand til at tage de rette Beslutninger og faa dem iværksat. Et Lovgivningsmaskineri har baade Ret og Pligt til at betænke sig 10 Gange, før man udformer nye Love, i Arbejdet gælder det om, at Ledelsen er saa erfaren og dygtig, at den ikke spilder Tiden med vidtløftige Betænkeligheder eller Diskussioner, men tvertimod ved at handle og har Myndighed dertil.

Den, der har deltaget i Forhandlinger af den Karakter, som jeg nævnede under Omtalen af Jernindustriens Forhandlingssystem, har meget ofte hørt Klager over Ledelsen. Gaar man til Bunds i disse Klager, vil en opmærksom Iagttager snart opdage, at det, der klages over, ikke er Ledelsens Ret til at tage Beslutninger, men i Virkeligheden dens Mangel paa Evne til at gøre dette paa rette Maade. Vore Dages Arbejder vil selvfølgelig respekteres i sin Personlighed, behandles høfligt og hensynsfuldt, men han ønsker tillige at faa klar Besked og at faa rigtig Besked. En Samling Arbejdere, der mere eller mindre alle vil tage Del i Beslutningerne, faar intet udrettet. Arbejdernes Deltagelse i selve Fabrikens Ledelse er en Selvmodsigelse og en Utopi.

Noget helt andet er det, at der bør gives den videst mulige Adgang for Arbejderne til at forhandle om deres Interesser, at begrunde deres Krav og at høre, hvad den anden Part dertil kan have at indvende. Hvad man end kan bebrejde Udviklingen her i Landet og Forholdet mellem Arbejdsgiverne og Arbejderne, det lader sig ikke gøre at grunde denne Klage paa Forestillingen om, at danske Arbejdere ikke har vidtgaaende Lejlighed til at føre Forhandlinger om deres Interesser. Forestillingen om Arbejdsgiveren som den brutale Enevoldsmagt og Arbejderne som den uselvstændige Skare, der ikke har noget at sige, har intet med Virkeligheden at gøre. Hvis Magten skulde søges paa den ene Side mere end paa den anden, er det for Tiden mere naturligt at regne med Overmagten hos Arbejderne, en Overmagt, som de har vidst at benytte, og som allerede har ført til Forhold i Haandværk og Industri, som rummer meget store Farer for Fremtiden, i første Linie for Arbejderne selv.

Ligesom jeg er en Tilhænger af Tanken om at naa til *Arbejdernes Deltagelse i Udbyttet,* er jeg en Tilhænger af Tanken om *ad Forhandlingens Vej at tilvejebringe Udjevning af Stridighederne med Arbejderne og Forstaaelse af de fælles Interesser* i Bedriftens Fremgang. De Vanskeligheder, som stiller sig i Vejen for at naa frem ad denne Vej, skriver sig imidlertid *ikke* fra Arbejdsgiverne. Man kan paa en Maade sige, at de heller ikke skriver sig fra Arbejderne, idet der utvivlsomt hos det store Flertal af Arbejdere vil være fuld Sympati for en Udvikling af denne Art, derimod skriver de sig fra de sociale og politiske Teorier, som for Tiden behersker de danske Arbejderfagforeninger. Den marxistiske Socialisme vil ikke tilfade en Ordning, hvorved Arbejdsgivere og Arbejdere i en enkelt Bedrift finder hinanden i fælles Forstaaelse. Den vil holde Klassekampen vedlige, vil søge at uddybe enhver Afstand og enhver Modsætning mellem Interesserne, fordi den tror paa, at det gælder om at udrydde den ene Interesse, at tilintetgøre Arbejdsgiverne og den private Ejendomsret. Social-Demokraterne er for kloge til at gøre dette med eet Slag, men de er dygtige til at fastholde Maalet og nærme sig det, selv om det skal ske ad Omveje. Dertil kan man bruge et Krav om Arbejdernes Deltagelse i Fabrikens Ledelse, og dertil kan man ogsaa bruge Kravet om Statens fortsatte Tilsyn med Produktionen og Priserne.

Statens Kontrolvirksomhed (Trustloven).

De Forhold, hvorunder vi har levet under Krigen, Afspærringen af Tilforslerne, den uhyre Varemangel, har fremkaldt Tilstande, som under selve Krigen paakaldte Statsmagtens Indgriben for at forhindre store økonomiske Vanskeligheder eller omfattende Misbrug

af Situationen. Vi har derved haft Lejlighed til at gøre omfattende Erfaringer om saavel Fordelene som Manglerne ved en saadan Statsadministration af Produktionen. Heldigvis er der overvejende Enighed om, at Manglerne er en Del større end Fordelene, og den Opfattelse har sejret, at det gælder om at afvikle Krigstidens Tvangsforanstaltninger og lade Næringsfriheden genindtræde i sin Ret.

Men fra den Side, hvor man ønsker om muligt at holde Systemet af Statsindgreb vedlige, har man valgt en enkelt Vej, et enkelt Omraade, hvor man tror at kunne holde Stillingen. Jeg sigter derved til Forslaget om en Lov om *Tilsyn med monopolagtige Virksomheder,* den saakaldte Trustlov. Som bekendt gaar denne ud paa at indsætte en offentlig Kommission, som skal have Ret til at kræve alle Oplysninger, der vedrører en eller flere Virksomheder, som af en eller anden Grund antages at have et Monopol, eller som ved Sammenslutning udøver en afgørende Indflydelse paa Prisansættelsen. Medens vi, som er Producenter, i Almindelighed kun er Producenter paa et enkelt Omraade, er vi jo alle Forbrugere paa en Mængde Omraader. Man apellerer derfor ikke forgæves til vore Interesser, naar man appellerer til vore Interesser som Forbrugere, som Købere. Man appellerer ikke forgæves til os, naar man regner med, at ingen af os ønsker at faa ublu Priser dikteret af den ene eller den anden Sammenslutning. Derfor har Trustloven alle Betingelser for at være en populær Lov, for at kunne gennemføres, uanset om man iøvrigt er stemt mere eller mindre for Statsindgreb eller for Næringsfrihed. Derfor maa man ogsaa være ganske særlig opmærksom paa den Lov, der her er Tale om, saa at man ikke af den berettigede Sympati for Kampen mod Misbruget lader sig føre ad andre Veje, end dem man egentlig selv har villet.

Det er denne Fare, som Trustloven frembyder i den Skikkelse, hvori den er forelagt. Det er en almen Tro, at Trustloven særlig er rettet mod Industrien, og ganske specielt mod visse Grene af Industrien, der antages i større eller mindre Grad at have Trustens Karakter og sidde inde med et Monopol. Jeg beder nu imidlertid om, at man vil lægge Mærke til, at vi her har at gøre med en Række Forhold, der under Krigen har været Genstand for indgaaende Prøvelse og Forhandling i den overordentlige Kommission. Det er den overordentlige Kommission, hvem det var paalagt at gøre Indstilling om en Trustlov. Hvorfor var dette paalagt Kommissionen? Naturligvis fordi man gik ud fra, at *her* var Erfaringerne om Misbrugene, *herfra* kunde man give Oplysning om, hvad Krigsvirksomheden havde lagt for Dagen, *herfra* kunde man anvise de rette Veje og Midler. Men det er da værd at lægge Mærke til, at Kommissionen selv har benægtet at være i Stand dertil. Der foreligger ikke i Forslaget fra Kommissionen nogen Redegørelse for Erfaringerne under Krigen, som paaviser Tilstedeværelsen i Danmark af Truster eller Nødvendigheden af at lovgive mod dem. Under Forhandlinger mellem Kommissionen og Industriraadets Delegerede blev det med megen Tydelighed udtalt fra Kommissionens Ledelses Side, at der ikke under Krigen forelaa Erfaringer, som gjorde det muligt for Kommissionen at foreslaa positive materielle Retsregler til Forhindring af Overgreb fra Trusters Side. Ved positive materielle Retsregler maa der forstaas saadanne Bestemmelser, som foreskriver, hvad der er lovligt eller ulovligt. Saaledes er jo nemlig den amerikanske Trustlovgivning udformet. Den fastslaar, at visse Former for Samarbejde, Prisansættelse eller Konkurrence er ulovlige. Dermed ved da Borgerne, hvad de har at rette sig efter, dermed kan ogsaa Diskussionen om det mere eller mindre berettigede i saadanne Bestemmelser føres for Offentligheden. Saadanne Bestemmelser indeholder det foreliggende Lovforslag ikke. Heller ikke nøjes Lovforslaget med, i Lighed med hvad man har gjort tidligere her i Landet, naar man skred til social Lovgivning, at give den fornødne Bemyndigelse til Forarbejderne. Andetsteds, i Norge og England, er man gaaet denne Vej. Man har udrustet en Kommission med Ret til at kræve alle mulige Oplysninger for paa Grundlag af disse Oplysninger at bygge en Lovgivning.

Den Mellemvej, man gaar i den danske Lov, ser ret uskyldig ud, men maa dog siges at være meget betænkelig. Den giver nemlig Kommissionen Ret til at kræve alle Oplysninger, men dernæst ogsaa Ret til paa Grundlag af disse at fremsætte Udtalelser om, hvorvidt de paagældende Virksomheder har forsyndet sig eller ikke. Da der ikke foreligger Lovbestemmelser, overlades det til Kommissionens Skøn selv at finde, hvad der maa anses for tilladelig og hvad for utilladelig Forretningsforelse, hvad der er berettiget og hvad der er ubu Avance, hvad der er berettiget og hvad der er uberettiget Konkurrence.

En saadan Offentliggørelse, en saadan offentlig Dom, kan jo ganske vist ikke umiddelbart føre til Indgreb i Virksomheden, men ingen vil være i Tvivl om, at den vil have en saare vidtrækkende Betydning og stemple de paagældende Virksomheder, de paagældende Sammenslutninger som Samfundets Fjender. Naar der da, paa Basis af disse Offentliggorelser, af Ministeren skal fremsættes Forslag til Rigsdagen om særlig Lovgivning i denne Anledning, saa kan det saare let hænde, at denne Lovgivning vil finde Sted under Trykket af en i alle Kredse dannet offentlig Mening, der ikke har dannet sig paa Grund af en selvstændig Prøvelse af Spørgsmaalet, men er den umiddelbare Frugt af Kommissionens Erklæring.

Ifølge Forslaget bliver Kommissionen delvis politisk sammensat. Dette vil sige, at Kommissionen og dens Virksomhed kan blive benyttet af dem, der kræver den bestaaende Samfundsordning omformet, til at arbejde hen imod dette Maal, og ingen kan være i Tvivl om, at dette vil blive forsøgt. Man er i den offentlige Debat hidtil nærmest gaaet ud fra, at Lovforslaget, som anført, særlig tager Sigte paa store industrielle Bedrifter og Sammenslutninger. Jeg maa i denne Sammenhæng have Lov til at gøre opmærksom paa, at der foreligger Udtalelser fra Formanden for den overordentlige Kommission, Overformynder Friis, som er støttet fra anden Side indenfor Kommissionen, som

gaar ud paa, at man under Krigen intet Steds har mødt større Forstaaelse og bedre Støtte end i Industrien. Naar jeg altsaa fremsætter disse Opfattelser om Trustloven, beder jeg bemærket, at de ikke maa opfattes som noget Udtryk for Frygt for, at Undersøgelseskommissionens Arbejde af Industriens Prisansættelser vil bringe Materiale for Dagen, som kan stille Industrien i et uheldigt Lys, tvertimod, det modsatte vil være Tilfældet. Naar ikke desto mindre Loven med Rette møder Modstand fra Industriens Side, saa er det, fordi man ganske tydeligt har villet gøre denne Lov i *Praksis* i sin Anvendelse til en *Undtagelseslov for Industrien,* maaske fordi Industrien ikke antages at have en saadan politisk Indflydelse, at den er i Stand til at værge sig og derfor egner sig særdeles godt til politisk Syndebuk. Men dernæst ogsaa fordi det, som Loven vil medføre, det som bliver det virkelige Resultat, vil blive noget ganske andet, end det der nu tales om. Efter mit Skøn vil Loven, hvis den vedtages i den foreliggende Form, have to Virkninger. Den vil tillade systematisk at fremskaffe et Materiale, som kan bruges i Agitationen for Industriens Socialisering. Indvend ikke, at Kommissionen faar Tavshedspligt. Vi behøver ikke at gaa længere end til Forsvarskommissionen og dens Tavshedspligt for at vide, hvad Tavshedspligten er værd, naar det gælder politiske Formaal. Ved Siden heraf vil Kommissionens Arbejde have en anden Virkning. Det vil hurtigt vise sig, at det egentlige Felt, paa hvilket Sammenslutningen om Prisansættelser spiller en Rolle, ikke ligger i Fabriksvirksomhederne, hvilket beror paa, at disse altid her i Landet maa arbejde med stadigt Henblik paa Verdensmarkedspriserne, og dette hvadenten de skal møde Konkurrencen paa de fremmede Markeder for vore Eksportvarer, eller paa det danske Marked overfor de fremmede Importvarer. Anderledes med Mellemhandelen. Den har Mulighed for ved Sammenslutning, enten lokalt eller for større Distrikter, at binde sin Avance. Den overordentlige Kommissions Resultater under Krigen vil bekræfte, hvad jeg siger, at Opmærksomheden vil komme til at dreje sig om Mellemhandelen og ikke om de egentlige Producenter.

Men et saadant omfattende Tilsyn med Prisansættelsen betyder jo, at den overordentlige Kommissions Virksomhed fortsættes. I Stedet for at drage Fordel af den frie Konkurrences Evne til at nedbringe Priserne, vil man fortsætte med Undersøgelser og Forhandlinger, der atter fører til Overenskomster, hvis Virkning i Virkeligheden ikke vil blive Prisreduktion, men meget snarere Prisforhøjelse. Naar der under Krigen for en Vare er indført Maksimalpris, har Virkningen i mange Tilfælde vist sig at være Prisforhøjelser, idet Maksimalprisen opfattedes som en af Staten sanktioneret Pris, som ingen behøvede at gaa under. Psykologisk virkede Maksimalpriserne i mangfoldige Tilfælde ikke som det, de var bestemt til, en højere Grænse, men som en vedtaget Minimalpris.

Industriraadet har givet Udtryk for sin Opfattelse af det forelagte Problem og det forelagte Lovforslag ved i en Skrivelse til den overordentlige Kommission at anmode om, at Loven enten maa formes saaledes, at der gives positive Bestemmelser for, hvad der er tilladt eller forbudt med Hensyn til Samvirken og Prisansættelse, eller indskrænkes til en Undersøgelse, ikke med det Formaal i de enkelte Tilfælde offentlig at fælde Dom og optræde som Kriminaldomstol, men med det Formaal at samle Materiale, hvorpaa en Lov med positive Bestemmelser kan bygges.

Industrien paakalder alle andre Erhvervs Interesse for dette Spørgsmaal. En Lov som den foreslaaede vil vende sig mod alle andre Erhverv, mod Landbruget med dets store Sammenslutninger, hvis Prisansættelser har vidtrækkende Indflydelse, mod Handelen i alle dens Former, mod Haandværket, der i ikke mindre Grad kender Fællesbehandling af Prisspørgsmaal f. Eks. ved Arbejdsbortgivelse, ved fælles Priskuranter etc.

Den eneste Klasse, mod hvilken Loven ikke synes at vende sig, er Arbejderklassen, og det er saa meget mærkeligere, som Arbejderklassen er den eneste Stand her i Landet, der sidder inde med virkelige Monopoler, Monopoler, der er omhyggeligt omgærdede og haandhæves med den største Kraft og Styrke. Jeg behøver kun at henvise til et saadant Monopol som Havnearbejdernes. Naar Havnearbejderne ikke vil stille deres Arbejdskraft til Disposition for de engang vedtagne overenskomstmæssige Priser, hævder de et Monopol, som faktisk forbyder alle andre at udføre Arbejdet. Og som det er med Havnearbejderne, er det jo paa de fleste andre Omraader.

Jeg gentager, at Industrien har ingen Frygt for Virkningen af at lægge sine Tal, sine Prisberegninger, sin Avance, paa Bordet. Dette har den nu i en Aarrække gjort overfor den overordentlige Kommission, overfor dennes forskellige Udvalg eller overfor Byggningsmaterialenævnet. Hvad Industrien frygter af denne Lov for sit Vedkommende er meget mere saadanne Indgreb i Industriens Dispositionsret, en saadan Hemning af dens Bevægelsesfrihed, at dette vil vise sig at være skæbnesvangert for Erhvervet som saadant. Naar de ledende Mænd i Industrien skal anvende en stor Del af deres Tid paa at forklare deres Dispositioner, paa at begrunde og bevise Rigtigheden af disse, maaske til den ene Side til Arbejdernes Kontrolraad, til den anden Side til Kommissionen, og naar Kommissionen da, i Lighed med hvad der er sket under Krigen, maa tage sig Tid til disse Undersøgelser, og maa bede om, at Bedrifterne intet foretager sig, inden den har endt sine Undersøgelser, saa faar vi en død Haand lagt paa Virksomheden, Tiden anvendt til vidtløftige og unyttige Diskussioner, Bevægelsesfriheden hemmet, og som Resultat af det hele, en Svækkelse og Hemning af Erhvervet. Men de Tider, vi gaar i Møde, og under de Forhold, vi befinder os, er intet mere overflødigt og unyttigt end denne Foranstaltning. Den gaar ud fra en urigtig Forestilling om, at der overhovedet her i Landet findes Truster og Monopoler, som om den udenlandske Konkurrence ingen Indflydelse havde.

Og hvorledes er saa Forholdet? Har vi Toldskranker, der tjener til at holde Udlandet ude? Er ikke meget mere Situationen den, at Toldbeskyttelsen her i

Landet paa Grund af Pengenes Værdifald er sunket til et rent Minimum? Og hvad den udenlandske Konkurrence angaar, saa vil det meget hurtigt nu aabenbare sig, at denne har en Karakter og et Omfang, som i Sandhed maa tilintetgøre de sidste Forestillinger om Monopolmuligheder for dansk Industri. Det er lykkedes os her i Landet at oparbejde en Arbejdsløn, som er højere end i noget andet evropæisk Land, med hvilket vi konkurrerer, ikke alene højere, men meget betydelig højere. Dertil kommer Valutaforholdene, og Resultatet er da dette, at det Problem, som Industrien nu vil være stillet overfor, alene er dette: Kan den overhovedet blive ved at arbejde under de Konkurrenceforhold, som i al Fald truer en meget væsentlig Del af den danske Industri med fuldkommen Standsning?

Fra Industriens Side anser vi altsaa den foreslaaede Trustlov for ganske upaakrævet med Hensyn til Regulering af Priserne, og vi ser i den i Virkeligheden et Middel til at naa et helt andet Maal, et Middel til gennem stadig Kontrol med Produktionen at arbejde henimod den af Social-Demokraterne ønskede Socialisering af de danske Erhverv. Industrien maa derfor indtrængende henstille i Erhvervenes, i Næringslivets, i Landets Økonomis Interesse, at Loven under sin Gang gennem Rigsdagen underkastes saadanne Ændringer, at *det politiske Moment fjernes,* og at Loven, saafremt man fastholder Ønsket om dens Gennemførelse, føres tilbage til *objektive og sagkyndige Undersøgelser,* uden at der tillægges det i denne Anledning nedsatte Nævn *dømmende,* navnlig *ikke fordømmende,* Myndighed.

8-Timers-Dagen.

Blandt de social-politiske Problemer findes der et enkelt, som indtager en Særstilling. Jeg sigter til Kravet om den forkortede Arbejdsdag, om *den 8-Timers-*Normal*arbejdsdag.* Som bekendt er denne ved Lov gennemført ved Virksomheder, der arbejder kontinuerligt, Dag og Nat. Dernæst er den 8-Timers-Arbejdsdag indført ved frivillig Vedtagelse mellem Fagforeningerne og Arbejdsgiverforeningen, altsaa for de mangfoldige Fag, som omfattes af disse Organisationer, i første Linie hele Industrien. Vi har her altsaa at gøre med et Forhold, hvor Kræfternes frie Spil i Samfundslivet har ført til en Ordning. Ikke desto mindre kræves der fra social-demokratisk Side en Lov, som fastslaar dette Forhold, og derved udvider det til alt og alle udenfor Vedtagelsens Kreds.

En saadan Lov tiltrænges ikke som Beskyttelseslov for Arbejderne, og der er den store Forskel mellem en frivillig Ordning og en lovfæstet Ordning, at den sidste kræver nye Embedsmandstilsyn, ny Politivirksomhed, og indfører nye Forbrydelser. Og den nye Forbrydelse er da den at arbejde udover 8 Timer.

Men Tiden turde ikke være inde til at fastsætte Straf for Arbejde, og der er liden Mening i at fratage, ikke alene Arbejdsgiverne, men ogsaa Arbejderne, Friheden til at slutte Overenskomster paa dette Omraade. Arbejdsvilkaar er saa overordentlig forskellige. Der er en himmelvid Forskel mellem forceret legemligt eller forceret aandeligt Arbejde paa den ene Side og en simpel Vagt- eller Tilsynsvirksomhed paa den anden Side, saa at en summarisk eller ensartet Afgørelse af ganske uligeartede Arbejder-Vilkaar intet har med de naturlige Forhold at gøre. Det er en kunstig teoretisk Betragtning, der oprindelig er formet af rent agitatoriske Grunde og som saadan har haft sin Mission. I denne Sammenhæng bør man ikke glemme eller overse, at Fredstraktaten foreskriver, som en af Opgaverne for Folkenes Forbund, en international Drøftelse af Problemer af denne Art, og at den første Konference i denne Anledning netop nu er sammenkaldt i Washington. Blandt de Problemer, der staar alleroverst paa Listen, er Spørgsmaalet om 8 Timers Arbejdsdag. Det har her i Landet, hvor vi har indført den 8-Timers-Arbejdsdag ad Frivillighedens Vej, ingen Hast med at lovgive paa dette Omraade. Det vil kun være naturligt og forstandigt at afvente Resultatet af de internationale Forhandlinger.

De kollektive Arbejdsaftaler.

En Prøvelse af det i Fredstraktaten opstillede Program for international Behandling af Arbejderspørgsmaalene viser, saaledes som jeg havde Lejlighed til nærmere at udvikle under den interparlamentariske Konference i Stockholm i September Maaned, at en Række af de Problemer, som nu tænkes behandlet internationalt, i væsentlig Grad har fundet deres Løsning i de skandinaviske Lande. Dette gælder jo ikke mindst et Spørgsmaal som det, der nu er Genstand for aaben Kamp i De Forenede Stater, nemlig om *kollektive Arbejdsaftaler* mellem Arbejderne og Arbejdsgiverne. Et mere gennemført System af kollektive Aftaler, end det som findes i Danmark, kan ikke paavises i noget andet Land. Det er sandsynligvis kun ganske faa Lande, som i denne Henseende kan ligestilles med Danmark. Hertil slutter sig da atter det hele Forhandlingssystem, som jeg for en enkelt Industris Vedkommende har haft Lejlighed til at omtale nærmere. Gennem hele dette System har Arbejderne i Danmark skaffet sig en omfattende Lejlighed til at hævde og forsvare sine Interesser, en Lejlighed, som jo heller ikke er ladet ubenyttet, og som jo i hvert Fald paa Lonomraadet har fort til Resultater, som man kun kan se paa med stor Betænkelighed, fordi det synes tvivlsomt, om de opnaaede Fordele er holdbare.

Mod hele dette System er der nu i den sidste Tid fra syndikalistisk Side rettet voldsomme Angreb, Angreb der er altfor velkendte til, at de behøver nogen nærmere Beskrivelse her. Den Omstændighed, at der indenfor et Aar har foreligget mere end 150 Tilfælde af Brud paa Overenskomster ved ulovlige Strejker, den Omstændighed, at den af Staten instituerede faste Voldgiftsrets Domme atter og atter er siddet overhørige, viser, at her kæmper to Retninger mod hinanden, her er paa Arbejdsomraadet stærke Kræfter, som, hvis de forer deres Krig igennem, vil omstyrte Systemet af kollektive Overenskomster.

Midlerne, der anvendes hertil, er den pludselige Strejke, det direkte Brud paa den bestaaende Arbejdsoverenskomst. Regeringen har da i Erkendelsen af det for Staten fuldkommen uholdbare i denne Situation for ikke længe siden nedsat et særligt Udvalg, bestaaende af Repræsentanter for Arbejdsgivere og Arbejdere samt af Lovkyndige, hvis Opgave skulde være at stille Forslag til at skaffe Respekt for Loven, til at standse det overordentlig stærkt voksende Tal af ulovlige Strejker.

Bedømmelsen af Fænomenet er noget forskellig, eftersom man tror, at de ulovlige Strejker er et øjeblikkeligt Udtryk for en ved forøget Dyrtid fremkaldt Nødstilstand, eller man i dem ser et bevidst Resultat af de ogsaa her i Landet prædikede syndikalistiske og bolchevistiske Teorier. At benægte disse sidstes Tilstedeværelse eller deres Indflydelse lader sig jo imidlertid ikke gøre.

Det vil være naturligt at afvente det Resultat, som det nedsatte Udvalg maatte komme til, og det maa haabes, at Udvalget, som utvivlsomt har det Hverv at arbejde hurtigt, ogsaa vil vise sig i Stand til at fremlægge en enig Indstilling, som omfatter alle de i Udvalget repræsenterede Parter, og som er skikket til at løse den Udvalget stillede Opgave.

Strejkerettens Begrænsning.

Hvad man i denne Sammenhæng ganske særligt maa fæste Opmærksomheden paa som selve Problemets Kerne, er ikke den egentlige *Arbejdsvægring*, skønt denne er overordentlig betydningsfuld og vidtrækkende, men derimod den med Arbejdsvægringen følgende *Arbejdsspærring.*

For at tage et praktisk Eksempel. Det er naturligvis Lovbrud og en stor Ulempe, naar f. Eks. Havnearbejderne i Kjøbenhavns Havn nægter at stille deres Arbejdskraft til Raadighed i Henhold til den af dem selv indgaaede Overenskomst, men dette bliver dog først til en katastrofal Handling derved, at det umuliggøres for andre, som maatte være villige dertil, at udføre det paagældende Arbejde. Det mægtige Vaaben i Syndikalisternes Haand er Arbejdsspærringen. Det er den Omstændighed, at saare faa i Danmark tør vove at optage et Arbejde, som af en eller anden nok saa lille Fagforening eller Gruppe af Arbejdere er erklæret for Skruebrækkerarbejde.

Jeg har i mine Indledningsord betegnet denne uskrevne Lov som den højeste Lov i Danmark, den der staar over Danmarks Riges Grundlov. Dette er ikke for stærke Ord, og Samfundet bør være opmærksom paa dette Forhold, som man før eller senere maa tage endelig og definitiv Stilling til. Skal vi alle underkaste os denne Grundlov, eller skal vi forsøge at begrænse den indenfor rimelige og taalelige Grænser?

Med Skruebrækkerloven til Vaaben kan en hvilkensomhelst lille Gruppe i Samfundet terrorisere alle andre, og uanset hvad alle andre maatte mene, tiltvinge sig særlige Fordele. Vi har her at gøre med det uforfalskede Arbejdsmonopol, med Arbejdstrusten i dens farligste Skikkelse. Det er paa Tide, at dette Problem sættes under Debat, ikke af nogle faa særlig interesserede, men af det hele Folk. Det er det største politiske og økonomiske indre Problem, overfor hvilket vi er stillet. Det er Nøglen til Fremtiden. Det er det Middel, med hvilket man vil kunne arbejde sig hen mod Bolchevismen. Det er det Middel, hvormed man vil kunne ødelægge Landets Erhverv og Økonomi. Det er værd at lægge Mærke til, at man i de store Lande har taget Stilling til dette Spørgsmaal og gjort det paa meget bestemt Maade. Den nuværende engelske Regering har ikke alene i Ord, men i Handling meget bestemt protesteret mod Strejker, der ved at lamme Samfundet terroriserer dette. Den delvise flertalssocialistiske Regering i Republiken Tyskland har taget ganske tilsvarende Skridt. Man kan da ikke mere i Frihedens Navn og under Hensyn til demokratiske Regeringer i de store Lande kræve Arbejdsspærringsretten for en hvilkensomhelst tilfældig Gruppe af Arbejdere eller Funktionærer i dette Land.

Problemerne maa tages op til saglig Drøftelse.

Det ligger i Sagens Natur, at de her i Dag af mig berørte Problemer er saa omfattende og i sig selv rejser saa mange Spørgsmaal, at den korte Tid, der her staar til Raadighed for at behandle dem, er utilstrækkelig. Det følger deraf, at den Omtale, som jeg har kunnet skænke hvert af Problemerne, efter Sagens Natur kun kunde være saare ufuldstændig. Men vi staar jo ogsaa her midt i en Diskussion, som vil blive fortsat, indtil Klarhed er vundet eller Afgørelse truffet. I denne Diskussion tør Industriens Mænd ikke holde sig tilbage. Lad det end være saa, at de hver for sig har nok i den daglige Byrde, at de Opgaver, der foreligger, er saa vanskelige at overskue og stiller saa store Krav til hver enkelt, at det er svært at finde Tid til ogsaa at deltage i Diskussionen om de almene Problemer; her bør vi alligevel ikke holde os tilbage. Selvom vi hver for sig vilde foretrække at koncentrere Arbejdet om det nærmest foreliggende og skyde Ansvaret for, hvad Fremtiden maatte bringe af Socialreformer, fra os, saa maa vi gøre os klart, som danske Statsborgere, som gode danske Mænd, at det er vor Pligt at lægge vor Erfaring og vor Indsigt i Vægtskaalen. Der findes blandt Industriens talrige Ledere en betydelig Forstaaelse af og Indsigt i disse Problemer, som ikke kan undværes og mindst af alt erstattes af Betragtninger fra Teoretikere, de være nok saa interesserede og nok saa velmenende i deres Bestræbelser for at undersøge Problemerne.

Alle Teoretikere har en Tendens til at behandle Problemerne mekanisk. Selve den mekaniske Behandling forer endog direkte til Forestillingen om den aandelige Mekanisering. Altfor ofte glemmes her de vigtige psykologiske Momenter, som i Samspillet mellem dem, der arbejder i samme Bedrift, har saa vidtrækkende Betydning. Ogsaa dette, at den abstrakte, teoretiske og skematiske Forhandling af Problemerne overser meget vigtige Kræfter, ogsaa dette kalder paa dem, som selv er med i Samspillet.

Arbejdsgiverforeningen og Industriraadet har forny-

lig i Fællesskab nedsat et social-politisk Udvalg paa 20 Mand, just i Erkendelse af, at Arbejdet fra vor Side maa sættes i System, og dettes Resultater tilbydes Offentligheden. Men dette er kun et Udtryk for, at Problemerne maa tages op til Diskussion og Udredelse i vore Kredse, og at vi maa forelægge vort Syn, vore Erfaringer for Offentligheden. Selve dette Møde kalder paa et saadant Samarbejde, og det er mit Haab, at det ikke vil kalde forgæves. Som en Indledning til dette Arbejde, der har en Mission udover vore Kredse og udover den øjeblikkelige Situation beder jeg opfattet den Oversigt over Problemerne, som jeg her har forsøgt at give.

Fra Sverige.

Industriens Socialisering — Skibsfarten — Industrien og Valutaen.

Pressediskussionen i Sverige om det »industrielle Demokrati« drejer sig for Tiden mest om den norske Arbejderkomité's Flertalsindstilling, der som bekendt vil indføre et fuldkomment »Raadsystem« i den norske Industri. Medens det svenske Højre gentager det norske Komitémindretals Fordømmelse af Forslaget som »en Trusel mod hele det økonomiske Liv«, gennemgaar det radikale »Dagens Nyheter« Indstillingen fra Venstres Synspunkt og kommer til det Resultat, at det væsentlig er Bestemmelserne om, at Distriktsraadenes Tilladelse skal indhentes, før noget Foretagende, som falder ind under Loven, kan oprettes, som har fremkaldt Mindretallets Erklæring, og at Forslaget iøvrigt er velegnet til Basis for det Samarbejde mellem Arbejdsgiver og Arbejder, som man overalt arbejder henimod. Socialdemokratiet hilser Indstillingen i en Række Artikler, som et »omfattende og overordentlig dybtgaaende Lovforslag«, der »vil opbygge den ny Produktionsordning paa Grundlag af det intimeste Samarbejde mellem alle Parter«. Af Angrebene paa Driftsraadsidéen er der mest Grund til at nævne »Göteborg Handelstidning«s. Dette Blad, hvis Mening altid høres med særlig Interesse, forudser en økonomisk Usikkerhed, som Følge af at Driftsraad kommer til at hemme Ledelsens forretningsmæssige Virksomhed, desuden slette Kreditforhold som en Følge af Usikkerheden og utallige Statsindgreb som Følge af hele Bevægelsen ned ad Skraaplanet. Bladet gør tillige opmærksom paa, at Kravet om Driftsraad ikke er et Krav, der er rejst af Arbejderne selv, men et man i Øjeblikket søger at lægge dem i Munden — et Moment, som sikkert er rigtigt, og giver den hele Propaganda et yderligere forløjet Skær.

— — —

Mellem den svenske Industri og de svenske Rederier har der staaet stor Strid. Industrien har overfor Pressen og Regeringen protesteret mod de uhørt høje Fragter og anført Eksempler paa, at disse efter lange Forhandlinger har kunnet nedsættes til mindre end Halvdelen.

Særlig for Kuleksportens Vedkommende har Fragternes Højde været til stor Skade, saaledes, at Regeringen har indset det nødvendige i at gribe ind i Forholdene. Hovedsagelig paa Grundlag af den af »Stockholms Gas- og Elektricitetsværk« indsendte Fremstilling er det blevet givet Handelskommissionens Afviklingskomité til Opgave at udvirke en Overenskomst mellem Atlantrederierne og Kulimportørerne, hvorefter tilstrækkelig Tonnage stilles til Raadighed for Kulimporten fra U. S. A., samt at undersøge Mulighederne for Fastsættelsen af Maksimalfragter for Kul fra Amerika og England.

I Sammenhæng hermed kan nævnes, at Regeringen i Skrivelser til de Rederier, som har haft Frihed til at benytte deres Tonnage, som de ønskede, fra og med den 26. Oktober trak disse Licenser tilbage, saaledes at alle Fartøjer i den svenske Handelsflaade paa 200 Bruttotons og derover nu skal have særlig Tilladelse for at sejle mellem udenrigske Havne eller mellem Sverige og andre Lande.

Rederierne har ogsaa udefra faaet Vanskeligheder at kæmpe med. I England er der blevet vedtaget et Lovforslag om, at alle Skibe paa 1600 Tons Bruttodrægtighed og derover, som sejler paa England, inden Udløbet af en tre Maaneders Frist skal have installeret traadløs Telegraf. Rederierne ser heri et ganske uefterkommeligt Forlangende, som er egnet til (og maaske beregnet paa) at lamme de smaa Nationers Konkurrenceevne.

— — —

Større Interesse har endvidere en Række Interviews, som »Nya Dagligt Allehanda« har optaget. Bladet giver først en almindelig Oversigt over de internationale Konkurrenceforhold med særlig Henblik paa den ved den lave Markkurs foraarsagede overlegne tyske Konkurrence, som England ikke tør bekæmpe ved Indførselsforbud og Told, fordi dette vil betyde Tysklands Uformuenhed til at betale de paalagte Krigsskadeserstatninger. Tillige behandles den amerikanske Konkurrence. Denne sidste har paa Grund af det svenske Forbrugs Konservatisme vel ikke kunnet ødelægge den svenske Tekstilindustri, men baade den kemiske Industri og Jernindustrien er haardt ramt. F. Eks. har nylig nogle Jernbaner i Blekinge købt Staalskinner i Amerika til en Pris af 29 Øre pr. kg., hvilket kun er 2 Øre mere end Prisen før Krigen og 9 Øre mindre end det almindelig anvendte svenske Fabrikat, hvis Fremstilling kræver betydelig mindre Arbejde. Endnu langt mere drastisk er et Eksempel hentet fra den tyske Konkurrence. Det drejer sig om Indkøb af nogle Kraner til Stockholms Frihavn: den tyske Pris paa disse var 50 000 Kr. Stykket, de samme svenske Kraner kostede 200 000 Kr.

Paa Grundlag af disse og lignende Erfaringer har »N. D. A.« foranstaltet sin Række af Interviews.

For *Sveriges Industriforbund* svarer Direktøren, *Oberstløjtnant Hultkrantz.* »Det staar meget slet til«, siger Direktøren. Blandt de Forslag, der er gjort for at raade Bod paa de fortvivlede Forhold, nævnes Importforbud og provisorisk Told paa Industriprodukter, men der knytter sig mange Betænkeligheder til begge Systemer. Særlig Jern- og Maskinindustrien er ramt haardt.

Disponent Almstrøm, Rørstrand, ser dybt pessimistisk paa Situationen. 8-Timersdagen vil betyde en Lønforhøjelse paa en 25 à 30 pCt., og da Driftsomkostningerne nu er naaet saa højt (Brændselsomkostningerne er tidoblede, Arbejdslønningerne tredoblede), at man maa anse en Brudgrænse for naaet, er Udsigterne nærmest haabløse.

Værkstedforeningen svarer ved *Kaptajn Laurell*, som meddeler, at medens den elektriske Industri endnu har gode Tider, saa trues de Fabriker, som fabrikerer Arbejdsmaskiner og andre Maskiner, af den Mulighed at maatte lukke og opgive Produktionen.

Iøvrigt mener Kaptejn Laurell, at den tyske Konkurrenees Overmægtighed kun vil være et forbigaaende Fænomen.

Direktør Jacobsen i A/S Atlas-Diesel og *Eksportforeningens* Direktør *Ljungberger* mener ligeledes, at Tyskland snart bliver nødt til at arbejde med dyrere Raavarer, saaledes at deres Konkurreneeevne stækkes, men sortest af alle Udtalelser falder *Ingeniør Kruses* idet han paa *Sveriges Maskinindustriforbunds* Vegne opsummerer hele Situationen som »simpelthen forfærdelig«. Det er saavel den udenlandske Konkurrenee, som de hjemlige Arbejdervanskeligheder, der faar Repræsentanten for Sveriges mest truede Industrigren til at udtale sig med saa altopgivende Ord.

□□□□□□

Udnyttelsen af Englands Kul.

I nøje Samarbejde med de største offentlige og private Kulforbrugere har det engelske officielle Brændselsbureau arbejdet under Krigen. Dets Virksomhed gaar væsentlig ud paa Løsningen af to Opgaver: den første en Undersøgelse af de forskellige Grubers Kulsorter efter deres kemiske og fysiske Forhold; den anden en Undersøgelse over Betingelserne for at i Fremtiden en væsentlig Del af Englands Kul ikke mere direkte bør opfyres, men maa underkastes Tørdestillation, til Vinding af Kokes, Gas og Olie. — Af den nylig udsendte Beretning ses, at med Hensyn til Destillationsspørgsmaalet har man nu tilstrækkelige og paalidelige Erfaringer til at foretage saadanne Destillationer ved Temp. over 900^0; ligeledes ogsaa med Hensyn til Behandlingen af de skotske Olieskifre, der giver værdifulde Brændselsolier (Skiferolie). Anderledes er Forholdet derimod endnu, naar det gælder Destillationer ved Temp., der er lavere; her er de sikre Erfaringer endnu forholdsvis faa og for faa til, at en industriel Omlægning i stor Stil paa dette Grundlag kan føres igennem; selv Spørgsmaalet om de ved lavere Temp. vundne Produkter er af tilsammen højere Værdi end Kullenes oprindelige, saaledes at Behandlingsproeessen er lønnende, er endnu ikke fuldt klarlagt. — Hovedspørgsmaalene er disse:

1) Kan de i England som *Husholdningskul* aarligt opfyrede 35—40 Mill. Tons helt eller delvis erstattes af røgfri Brændselsstoffer i *fast* eller *luftformig* Tilstand, vundne ved Tørdestillation af Kul? — 2) Kan der vindes tilstrækkelig Mængde af *flydende Brændsel til Marinen* ved denne Behandling af de Kulmængder, der hidtil er direkte opfyret i Industrien og i Husholdningerne? — 3) Kan *Stenkulsgassen* produceres mere hensigtsmæssigt, end det nu sker paa Gasværkerne? — 4) Kan *elektrisk Kraft vindes billigere*, naar de Kul, der tjener til Dampfremstilling, først bliver underkastet Tørdestillation (til Kokes og Gas)? — 5) Udnyttelsen af de engelske *Tørv*. — 6) *Kan Brugen af gas-luftformig Brændsel (Gas) i Industrien* (Metallurgi, keramisk og kemisk Industri) befordres gennem *videnskabeligt ledede Forbrændingsforsøg?*

Som nævnt arbejder den engelske Brændselsforsøgsanstalt i nøje Samarbejde med andre statslige Institutioner (Admiralitetet, Handelsministeriet o. m. a.) og allerede ogsaa med en Del private — men der opfordres ivrigt til Samarbejde i stigende Grad med flere private Virksomheder. — Af særlig Interesse er Samarbejdet med de engelske Flaademyndigheder, der lægger stor Vægt paa Vindingen af flydende Brændsel til Oliefyring og ud fra indenlandsk Raamateriale; de erklærer at kunne bruge al den Olie, der aarlig vil kunne vindes ved Tørdestillationen af Kullene. Dette Forhold bringer Kokes-Spørgsmaalet ind i en hel ny Fase; til Vinding af 1 Mill. Tons Olie til Marinen maa c. 20 Mill. Tons Kul tørdestilleres, hvorved dannes 15 Mill. Tons Kokes. Disse Forhold giver en ganske særlig Interesse for Destillationen ved Temperatur, der giver de højeste Oliemængder. Særlig rettes Interessen derfor nu imod denne, og imod disse Forholds nærmere Undersøgelse: Værdien af Kokes til direkte Fyring ved Kraftanlæg — Brugbarheden af Kokes i Kraftgasgeneratorer med Ammoniakvinding — Anvendelsen i det hele af Kokesmængderne, der vil vindes ved et event. storstilet Destillationsanlæg som Brændselsstof saavel i Industri som til Husholdningsbrug.

Foruden Arbejderne med disse forskellige Brændselsundersøgelser bestræber det engelske Brændselsbureau sig ogsaa for Uddannelsen af Sagkyndige, Eksperter, der er i Stand til at vejlede rundt om i Industrien, hvor de nye Brændselssynspunkter vinder Indgang. Navnlig er man rundt i forskellige Anlæg, hvor der allerede er indført Gasfyring i stor Stil, adskilligt tilbage m. H. t. den fulde Udnytning heraf.

Til Fremme af alle disse Bestræbelser maa der skabes et særligt, stort *Forsøgsanlæg*, hvor Forsøg, saavel til Forsknings Brug som til Uddannelsen af Eksperter, kan udføres i industriel Stil. Et af de største engelske Gasværker, South Metropolitan Gas Co., har hertil tilbudt et større Areal, ligesom det har tilbudt at bistaa baade med Anlæg og med Drift, idet det for egen Regning vil opføre, men overdrage til Staten, Forsøgsvirksomheden, og levere de fornødne Brændselsstoffer, samt aftage de vundne Produkter til Markedspris. I den Grad forstaar den ledende engelske Brændsels-Industri, af hvilken vidtrækkende Betydning en rationel Undersøgelse af disse Forhold vil være.

□□□□□□

Mindre Meddelelser.

Aktierne i den tyske kemiske Industri.

I Løbet af Oktober Maaned er der paa de tyske Børser sket en ret stærk Stigning i Industriaktier, især i den kemiske Storindustris (Badische, Höchst am M. o. a. Farvefabriker); Omsætningen har været betydelig og Stigningen ligeledes. En direkte, indre Grund for denne Bevægelse foreligger, efter tyske Udsagn, ikke; lige vanskelige er stadig Forsyningerne saavel med Kul som med Raastofferne (der jo netop paa disse Værker er i det væsentlige Biprodukter ved Kulbehandlingen). Og de Forhandlinger, der p. T. føres i Versailles, fra tysk Side under Ledelse af Karl v. Weinberg, angaaende den tyske Industris Forpligtelser overfor Udlandet i Fremtiden, er i hvert Fald hidtil forlobet ret vanskeligt. Naar alligevel Kurserne er stigende, saa søger man i Tyskland særlig at finde Grunden i betydelige Opkøb for udenlandsk Regning. Selv om Udviklingen af saavel engelsk som amerikansk Farveindustri har været stærk, er den dog ikke sikrere, end at man fra begge Landes Sider gerne vil have mest mulig Kontrol med den tyske Farveindustri — og man er i Tyskland tilbøjelig til at søge en af Grundene til de store Aktieopkøb især under Hensyn til den nemme Adgang gennem den lave Markkurs til at erhverve Aktierne. I samme Retning tolkes et Besøg i Berlin af en amerikansk Storfinansmand, Irwing A. Keen, udsendt af ledende Finanskredse i Staterne og af det amerikanske Handelskammer i London.

Amerikansk og engelsk Farveindustri.

Krigen tvang Ententelandene til at bryde Tysklands Monopol paa Farvestoffer og gøre det til en patriotisk Pligt under Krigen og efter at »være sig selv nok« paa dette Punkt. Det har sin Interesse at undersøge, som »Norges Utenrikshandel« har gjort det, hvor langt man er naaet i den ønskede Retning.

Amerika fremstillede før Krigen Farver til en Værdi af 3 Mill. Dollars, men i 1918 til en Værdi af 61 Mill. Dollars. Farveeksporten (ogsaa af Naturfarver) var i Finansaaret 1918 oppe paa ca. 17 Mill. Dollars, i Juni i Aar udførtes fra New York Havn til Udlandet blot af Anilinfarver for $^{3}/_{4}$ Mill. Dollars. Imidlertid betyder denne store Eksport ikke, at U. S. A. kan dække sit eget Forbrug. Man regner med, at højst 80—90 pCt. af dette ved Aarets Udløb kan tilfredsstilles af indenlandsk Produktion, men Aarsagen er den, at der i Staterne kun fabrikeres 219 Farvesorter af de 910 Sorter, man anvendte før Krigen. De vigtigste af de manglende Farver er »Vat Dyes«, der er uundværlige f. Eks. til Farvning af bedre Kvaliteter af Bomuld, og selv om Amerika har bragt det vidt i denne ny Fabrikation, vil Tysklands Farveindustri altsaa ikke kunne udkonkurreres, saalænge den faktisk har Monopol paa saa vigtige Farver.

Fra England har »Svensk Handelstidning«s derværende Korrespondent sendt sit Blad en Beskrivelse af Forholdene. I det store og hele svarer disse til de amerikanske, men da England i Modsætning til Amerika ikke har modtaget nogle af de Farvestoffer, som Tyskland efter Fredstraktaten er forpligtet til at aflevere, lyder der her Røster imod den stærke Beskyttelse af Farveindustrien og navnlig fra Tekstilindustriens Side. Denne, der netop nu skal tage Konkurrencen op med fransk og tysk Tekstilindustri, lider alvorligt under Manglen paa Farvestoffer. Medens Indførslen af Farvestoffer er vanskeliggjort, kan den engelske Farveindustri kun byde f. Eks. paa 50 sorte Farver, hvor Tyskerne kan tilbyde 200, og til en Pris af $5^{1}/_{2}$ sh. pr. Pund, hvor Amerika kan levere den samme Vare til 4 sh. pr. Pund. Som Sagerne staar i Øjeblikket, er det en rimelig Betragtning, den svenske Korrespondent gør, naar han udtaler, »at det er ejendommeligt, at man for at beskytte en ny Industri, som endnu ikke er leveringsdygtig og rimeligvis ikke kan blive det i de første fem Aar — trods Regeringens Understøttelse paa 1 700 000 £ til British Dyes Ltd. — handicapper Landets vigtigste Eksportforetagende, nemlig Tekstilindustrien«.

Den asiatiske Konkurrence.

I Anledning af, at de svenske Tændstikker af Japanerne er bleven udkonkurreret fra de vigtige Markeder i Hollandsk og Britisk Indien, blev det paa den svenske Tændstiktrusts Vegne udtalt, at det var gørligt at erobre disse Markeder tilbage, om der blot blev ydet Hjælp af Rederierne ved en Fragtnedsættelse. Denne Udtalelse er blevet imødegaaet af Direktør Bernh. S. Larsen i »Svensk Handelstidning«. Det fortælles, siger han, at japanske Ingeniører forklædt som Tændstikarbejdere i Sverige har luret Svenskerne Kunsten af. Men om Historien end er apokryf, saa har den japanske Tændstikindustri under Krigen hævet sig til saa betydelig en Højde, at de svenske Varer ikke ved deres Kvalitet kan tænkes atter at fortrænge de japanske. Hvad Produktionsomkostningerne angaar, da anvender Japanerne i stort Omfang Kvinder og Børn i Fabrikerne og yder deres Arbejdere (i Gennemsnit for 1918) en Dagløn af 0,85 Yen for Mænd, 0,55 Yen for Kvinder og 0,30 Yen for Børn, hvilket maanedsvis og i vore Penge vil sige 61,04 Kr. for Mænd, 36,40 Kr. for Kvinder og 16,80 Kr. for Børn. Da man jo næppe tør regne med, at de svenske Tændstikarbejdere vil lade sig stille tilfreds med de samme Lønninger, er der Grund til at anse Markedet for uigenkaldelig tabt.

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)

TIDSSKRIFT FOR INDUSTRI

UDGIVET AF INDUSTRIFORENINGEN I KJØBENHAVN
• ORGAN FOR INDUSTRIRAADET •

Nr. 24 | 15. DECEMBER | 1919

Begrebsforvirring og Folkedemoralisation.

A propos Arbejdsløshedsinspektør, Frøken Black's Udtalelser paa Industrimødet.

DET er ikke for meget sagt, at Konsekvenserne af den Understøttelsesordning paa Arbejdsløshedens Omraade, den nuværende Regering bærer Ansvaret for, er af en saa alvorlig Karakter og af saa vidtrækkende Art, at næppe noget andet System eller Princip i saa kort Tid har øvet saa stor Virkning i vort Folks brede Lag. Og denne Virkning er vel at mærke af den mest uheldige Art. Enhver Industridrivende og enhver Haandværksmester rundt om i hele Landet kan tale med herom, og Mand og Mand imellem er Systemet for længst blevet mærket efter Fortjeneste; selv i Arbejderkredse er den aabne Erkendelse af dets skadelige Følger i tiltagende. Det maatte da have sin store Interesse at faa en Redegørelse fra den Embedsmand, paa hvem hele dette System, der i saa sjelden Grad beror paa selve Forvaltningens Udførelse, hviler, nemlig Arbejdsloshedsinspektøren, Frøken *Black,* hvortil Anledning gaves paa Industrimødet, som Frøken Black overværede som indbudt. Det var Bogtrykker *Langkjærs* Foredrag om vor Ordning af Arbejdsanvisning og Arbejdsløshedsunderstøttelse (der gengives i nærværende Numer af Tidsskriftet), som kaldte Frøken Black frem med et omfattende Indlæg. Bogtrykker Langkjærs Foredrag formede sig som en overordentlig skarp og saglig veldokumenteret Kritik mod det System, hvis Mangler de aller fleste af Mødets Deltagere kendte af egen bitter Erfaring. Med denne Sangbund blev da Talerens Udredning af hele Ordningens Princip af overordentlig Vægt, og den Interesse, hvormed Foredraget modtoges af den store Offentlighed gennem Dagspressens Gengivelser, var velfortjent, men viste samtidig tilfulde, i hvor alt for ringe Grad dette skæbnesvangre System er offentlig kendt. Men den egentlige Dokumentation af Hr. Langkjærs Ord skulde det dog være forbeholdt selve Arbejdsløshedsinspektøren at give gennem sit Indlæg i Diskussionen.

Det blev paa Industrimødet sagt om Ingeniør *Foss'* store social-politiske Tale, at den efter fransk Statsskik burde slaas op paa Gadehjørnerne. Vi vilde mene, at det samme burde være Tilfældet med Frøken Blacks Udtalelser. Selvfølgelig kan man ikke tvivle om, at de var tænkt som et Forsvar for det System, Frøkenen er den egentlige Leder af. men vi tør nok sige, at de i al Fald virkede i stik modsat Retning, som en enestaaende Afsløring, ja Selverkendelse overfor den skæbnesvangre Begrebsforvirring, Systemet har fort til.

Frøken Black begyndte sit Indlæg med at beklage den haarde Dom, Hr. Langkjær havde fældet over den danske Arbejdsløshedsordning. Alligevel betegnede hun den selv skiftevis som »god og forsvarlig« og som »nødvendigvis medforende en Svækkelse i Arbejdsviljen«. Rigtigheden af de »mange Beretninger og løse Historier« om Misbrug — som Bogtrykker Langkjær fremforte saa eklatante Eksempler paa — kunde hun heller ikke anerkende, medens hun ikke desto mindre maatte indrømme, at der »havde været Misbrug nok«, »men naar man satte Understottelsen over eller op paa det samme som Arbejdslønnen, saa *maa* der komme til at foreligge Misbrug«.

Vi tvivler ikke om, at Frøken Black med disse Udtalelser, som vi gengiver efter det stenografiske Referat, har ment det samme, som hun tidligere

offentlig har fremsat, nemlig ikke at Understøttelsen var for høj, men at Arbejdslønnen her i Danmark var for lav, og at Misbrug af Arbejdsløshedsordningen følgelig og egentlig falder tilbage paa de karrige Arbejdsgivere, medens Arbejdsløshedskasserne ikke helt er fri for at have deres Mission m. H. t. at hæve Lønniveauet. Vi havde imidlertid ikke troet, at Frøken Black stadig turde opretholde denne Paastand, al den Stund Danmark i Øjeblikket kan notere de hojeste Arbejdslønninger og Arbejdsomkostninger af samtlige de Lande, man kan sammenligne det med. Naar Frøken Black da alligevel opretholder disse Anskuelser, viser det kun altfor tydeligt, at det i hendes Bevidsthed endnu ikke staar klart, at Samfundet ikke ofrer uhyre Skattebeløb for at muliggøre en Understøttelsesordning, der har *nogetsomhelst andet Formaal end netop at hjælpe Folk, der mod deres egen Vilje er blevne arbejdsløse.*

Hvis man i Folkets brede Lag er kommet meget langt bort fra denne Opfattelse, er det imidlertid ikke uforklarligt ej heller uden Undskyldning, naar selve Arbejdsløshedsinspektoren aabent kan forsvare Misbrugene af Arbejdsløshedskasserne ved som paa Industrimødet at erklære, at »*naar en Kone med 7 Børn kunde faa 24 Kr. om Ugen i Arbejdsløn, men 20 Kr. i Understøttelse, saa vilde Taleren (altsaa Frøken Black) i hendes Sted blive hjemme hos Børnene*«. Idet vi rent ser bort fra de Tal, Frøken Black anfører, skal vi blot sige, at med denne Udtalelse godkender altsaa Hovedpersonen for Lovens Udførelse i Praksis og for hele det Forvaltningssystem, Ordningen afhænger af, det samme Synspunkt, som med saa uhyggelig Lethed er gledet ind i den almindelige Betragtning, navnlig blandt de mere løst funderede i vor Arbejderstand, nemlig *at Fortjenesten er lig Forskellen mellem den Løn, man kan opnaa, og den Understøttelse, man kan skrabe sammen* — og at der følgelig skal en klækkelig »Forskel« til for at bevæge en til at underkaste sig Arbejdets Besvær.

Mange har sikkert været naive nok til at tro, at denne Betragtning, nedbrydende for al Moral og Arbejdsvilje som den er, maatte kunne bekæmpes af alle gode Kræfter i vort Folk og sluttelig overvindes af den offentlige Indignation, naar først Forholdene var tilstrækkelig kendte. Nu staar selve Arbejdsløshedsinspektoren op og sætter Statens Stempel paa denne Tankegang!

Vi tvivler ikke om, at det er de mest ideelle Følelser, der forleder Frøken Black til dette Skridt, og formodentlig skal i vort social-humane Samfund dette kunne tjene til Undskyldning for hende. Men en Undskyldning eksisterer ikke. De Kræfter, der hertillands virker for Forbedring af Arbejdernes Lønvilkaar, har *deres* Organisationer, og Gud skal vide, at man ikke kan paastaa, at de savner Resultater. Men Frøken Black som Arbejdsløshedsinspektør har *intet* hermed at gøre, lige saa lidt som Samfundet gennem Lovgivningsmagten har paalagt hende at hælde til den anden Side og af Sympati for Arbejdsgiverne (som jo dog maaske ogsaa var nogen Sympati værd — man jevnfore vor Konkurrenceevne og vor Handelsbalance!) virke for kunstigt at trykke Arbejdslønningerne ned. Frøken Black har den Opgave, ganske uanset personlige Folelser, at føre Arbejdsløshedsloven ud i Livet og, uanset Lovens mere eller mindre heldige Egenskaber — særlig da hun altsaa selv anerkender dens Brist — at opfylde den uskrevne Lov, der gælder for enhver Embedsmand, nemlig *at sørge for at enhver Samfundshandling bliver til størst mulig Gavn for det hele Samfund, til Styrkelse af dets Livskraft og Moral, til Skelnen mellem sort og hvidt.* Dette er Embedsmandens høje og ideelle Opgave, hvorigennem Forvaltningen ikke blot har Ret, men ogsaa Pligt til at bøde paa den svingende Lovgivnings naturlige Mangler. Man skulde saa sandt synes, at der da netop paa dette Omraade maatte være det største Felt for Frøken Blacks ideelle Stræben!

Men skulde man ønske Forklaring paa dette svigtende Led i Frøken Blacks Tankegang, da giver hun den selv utvetydigt i en Sætning, der fulgte straks efter hendes Billigelse af Misbrug af Loven. Den lød ordret saaledes: »*Den ekstraordinære Understøttelse, man har ydet i disse Aar, kan man takke for, at man er kommet saa forholdsvis helskindet igennem, og at de urolige Elementer har holdt sig i Skindet og ikke er gaaet over til Revolutionens Række'r, for der er ikke noget, der er saa galt til at faa Folk til at begaa gale Streger, som at gaa helt ledige*«.

Vi skal her forbigaa den iøjnefaldende Ulogik i denne Udtalelse i Anerkendelse af, at Ordene kan komme til at stille sig uheldigt i et improviseret Indlæg i en Debat, og nojes med at fremhæve det, som bliver tilbage og som unægtelig ogsaa er Kernen i Sagen, nemlig at det for Frøken

Black altsaa staar som et afgorende Moment, at man uden smaalige Hensyn til, om man nedbryder Moral og Sundhed i Folkets Opfattelse og Arbejde, bevidst skaber et Understøttelsessystem for at Samfundets »urolige Elementer skal holde sig i Skindet«! Heller ikke i saa Henseende ved vi af, at Lovgivningsmagten har givet Frøken Black nogetsomhelst Mandat til at fortolke sin Stilling paa denne Maade. Vi ved derimod, at netop den dermed følgende lakse Fortolkning af Ordningens Praktisering i høj Grad har været medvirkende til baade at skabe urolige Elementer og at give disse en Indflydelse rundt om i vor Arbejderstand, som ingen, og mindst af alle de hæderlige Elementer i denne havde tænkt sig, endsige ønsket!

Efter disse i Sandhed lidet mandige Udtalelser fortsatte Frøkenen med et Forsvar for, at Arbejdsløshedsunderstøttelsen var saa nøje sammenknyttet med Fagforeningerne, som Tilfældet er. Overfor en Udtalelse i Hr. Langkjærs Foredrag om, at det var Arbejdsløshedsunderstottelsen, der skabte Arbejdslosheden, kunde Frøkenen godt forstaa, »at alle Husmødre sikkert vilde blive henrykte, hvis de ledige kjobenhavnske kvindelige Arbejdere vilde tage Arbejde ved hvadsomhelst«. Frøken Black vilde dog ikke berede Husmødrene denne Glæde, thi selvfølgelig maatte en Arbejderske ikke forlade sit Fag og navnlig ikke sit Lønniveau. Hvis man ogsaa overfor denne humane Betragtning skulde føle nogen Fristelse til at kapitulere, kunde vi have Lyst til at minde Frøken Black om, at Tusinder af Kvinder, der i Krigsaarene gik ind i de særlige Industrier, som dengang tiltrak navnlig kvindelig Arbejdskraft ved ekstraordinære Lønninger, netop kom fra Husgerningen, hvad utallige Husmødre kan vidne om. Naar disse Kvinder, ofte ganske unge Piger, da har haft deres »Job« og taget deres Del af Gullaschkagen, var det dog ikke saa umenneskeligt at forlange, at de skulde gaa tilbage igen til deres tidligere Gerninger, selv om Hjemmene ikke er i Stand til at byde dem samme Indtægter som Pølse- og Hermetikfabriker m. m. i Krigsaarene — og ikke feriere videre paa Statens Bekostning. Men Froken Black har altsaa kun Foragt tilovers for de Mennesker, og da navnlig for de Husmødre, der maatte tænke saaledes. Forudsætningen for Arbejdsløshedsordningen maa overhovedet være den, betonede Frøken Black, at Arbejderne til en vis Grad skal »have Lov til at vrage«, at de ikke skal være pligtige til at tage imod hvadsomhelst, der bydes dem. Frøken Black tør her vistnok rose sig af i sjelden Grad at kunne se haandgribelige Resultater af sine Principer — Statskassen og Skatteyderne kan det ialfald!

Hele Slutningen af Froken Blacks Indlæg, der var helliget dette Problem og Vanskelighederne ved Overflytning fra et Fag til et andet, overhovedet ved en noget mere overlegen Dirigering af den hele Arbejdsløshedsordning, gjorde et dobbelt pinligt Indtryk gennem den Belsyning, de tilsvarende Forhold straks efter fik fra svensk Side gennem Indlæget i Diskussionen fra Dr. *Järte,* Medlem af den svenske Socialstyrelse. Thi hvor man i Danmark havde givet blankt op, dér var det i Sverige lykkedes at skabe gode Resultater. Idet vi iøvrigt henviser til Bogtrykker Langkjærs Foredrag, skal vi da som Kontrast til den danske Ordning (for ikke at sige Mangel paa Ordning) gengive Dr. Järtes Udtalelser, ligeledes efter det stenografiske Referat.

Den Maade, hvorpaa man i Sverige havde løst Arbejdsløshedsproblemet i Krigsaarene, begyndte Dr. Järte, havde vundet Anerkendelse baade hos Arbejdsgivere og Arbejdere og frem for alt national-økonomisk set været af den størst mulige Effektivitet for Næringslivet. Det var ganske vist rigtigt, som Frøken Black havde antydet, at man ikke skal sammenligne de Forhold, der foreligger under en Krisetid, med normale Forhold, men saa meget kunde dog siges, at *Grundlaget for en rationel Kamp mod Arbejdsløsheden maa baseres paa Arbejdskraftens Rørlighed og ikke paa Opretholdelsen af Lavsskranker.* I Sverige er Arbejdsanvisningen lagt i Hænderne paa et vidtforgrenet Net af Anvisningskontorer, hvor de store Arbejdspladser danner Masker i Nettet. Det er ikke Fagforeningerne, der leder Anvisningskontorerne. Ledelsen er paritetisk, sammensat af lige mange Arbejdsgivere og Arbejdere. Det var med denne Ordning, Sverige gik ind i Kriseaarene, og den Arbejdsløshedsunderstøttelse, som Krisetilstandene nodvendiggjorde, sattes i nær Forbindelse med Arbejdsanvisningen. Det var, som Bogtrykker Langkjær bemærkede, ordnet saaledes, at enhver Ansøgning om Understottelse forst blev underkastet Arbejdsanvisningskontorets Undersøgelse, og vedkommende maatte møde personligt paa Kontoret. Vægrede han sig saa ved at tage et Arbejde, han kunde udføre, blev der nægtet ham Understøttelse. Denne Ordning havde fungeret udmærket. Kun i ganske faa Tilfælde fandt den

arbejdsløse Anledning til at appellere den trufne Afgørelse. Arbejdskraften i Sverige har i al Almindelighed taget det Arbejde, der var at faa. Arbejdsmandslønningernes Tilbøjelighed til at stige mere end Lønnen for de faglærte, har ogsaa bidraget sit til at gøre Arbejdskraften mere rørlig. I det hele har Sverige derfor kun været meget lidet hjemsøgt af Arbejdsløshed, skønt Blokaden ramte Sverige mindst ligesaa haardt som Danmark, og Industrier som Tekstilindustrien, Gummi- og Margarineindustrien blev ramt snarere haardere end i Danmark. Naar det gik saa godt, skyldes det navnlig den Omstændighed, at det lykkedes at føre den ledige Arbejdskraft ud til andre Fag, navnlig til Landet, til Landbrug og Skovplantning m. m., og det gjaldt ikke mindst for Kvinderne.

Taleren gav sluttelig nogle Meddelelser om Forsøg, der for Tiden gøres paa at tilvejebringe en Arbejdsløshedsforsikring gennem en i dette Øjemed nedsat Kommission, og fremhævede, at Igangsættelsen af Nødhjælpsarbejder sikkert vil være et uundværligt Led i en rationel Kamp mod Arbejdsløsheden, og at hele Sverige paa dette Omraade har faaet en nyttig Lærdom i Krisetiden.

Resten af Diskussionen om dette Emne skal vi ikke her komme nærmere ind paa. Det maa være nok med hvad her er anført — ikke mindst til at drage Sammenligning mellem danske og svenske Forhold, mellem Begrebsforvirringens og de klare Liniers Politik — mellem Frygtagtighedens og Mandighedens.

Er den nuværende Ordning af Arbejdsløshedsunderstøttelsen og den dermed i Forbindelse staaende Arbejdsanvisning forsvarlig?

Foredrag holdt paa Industrimødet den 12. November af Bogtrykker *H. Langkjær.*

Den første og mest skæbnesvangre Fejl ved den danske Arbejdsløshedslovgivning blev sikkert allerede begaaet, da man ved Loven af 1907 faktisk lagde baade Administrationen af de nyoprettede Kasser og Kontrolen med Understøttelsens Udbetaling over i Fagforeningernes Hænder. Efter de Udtalelser, som foreligger fra den Tid fra autoritativ Side, blev det udelukkende gjort, fordi det formentes, at Fagforeningerne afgav en for Organisationen af Kasserne velegnet og bekvem Ramme. Og af Hensyn til, at man saaledes lettede det hele Arbejdes Igangsættelse, oversaa man ganske eller lukkede Øjnene for den Fare, der frembød sig ved at lade de understøttelsesberettigede selv bestyre Kasserne og selv udøve den fornødne Kontrol.

Der blev ganske vist oprettet et Inspektorat og valgt et Nævn (den Gang udelukkende bestaaende af Repræsentanter for Arbejderne), som havde den Opgave, at føre Tilsyn med Kassernes Virksomhed. Men det ligger i Sagens Natur, at der ikke derved blev indført noget effektivt Tilsyn med Kassernes daglige Virksomhed, men kun et Organ til Afgørelse af visse principielle Spørgsmaal, som Tid efter anden kunde komme til at foreligge.

Virkningerne af det begaaede Fejlgreb er ikke udeblevet. Men det er yderst beklageligt, at en saa betydelig og paakrævet Samfundsopgave: at understøtte de, som ikke kan skaffes Arbejde til Livets Ophold, har været udsat for saa megen Modsigelse og berettiget Kritik; men Skylden herfor falder ikke alene paa Arbejderne, men meget mere paa Staten og de Autoriteter, som ikke har haft Øjet aabent for, at det er menneskeligt at fejle og falde for Fristelser. Og ved at benytte Fagforeningerne — hvis fornemste og maaske eneste Opgave var at vedligeholde og befordre Lønbevægelsen — til at administrere og kontrolere Arbejdsløshedshjælpen udsatte man disse for en Fristelse, som det maatte være klart, de vilde falde for.

Den her omtalte Lov blev revideret i 1914, uden at der derved skete nogen principiel Ændring i dens Forfatning, og de ekstraordinære Love af 1917 og 1918, som er affødt af Krigsperioden, har med deres Ændringer i den oprindelige Lovs fundamentale Bestemmelser gjort Forholdene ganske kaotiske.

Jeg tror, det vil være nyttigt for Formaalet med dette Møde, at jeg ganske kort kaster et Blik paa, hvordan man i andre Lande har ordnet Arbejdsløshedsspørgsmaalet.

I Norge har man ved Lov af 6. August 1915 tilsagt Arbejdsløshedskasser, som opfylder de i Loven opstillede Betingelser, og som efter Andragende opnaar Anerkendelse, Adgang til at faa refunderet af Statskassen *en Halvdel af de Pengebeløb, hvormed de understøtter* deres i Landet bosiddende forsikrede. Der føres med Udbetalingen af denne Forsikring en forholdsvis stærk Kontrol. En Arbejdsløshedskasse, som vil søge den i Loven hjemlede Refusion af Statskassen, skal saaledes hver Maaned udfylde et Skema, som eksempelvis for Christiania Bys Vedkommende maa gøre følgende Vandring: Først til den kommunale Kontrolkomité, som er nedsat af Formandsskabet i Borgerrepræsentationen; denne Komité sender Skemaet til det offentlige Arbejdsanvisningskontor, som skal paase, at vedkommende har meldt sig til dette Kontor; derfra gaar Skemaet, forsaavidt det angaar de i Christiania hjemmehørende, til Christiania Folke-

register, der undersøger, om vedkommende har opholdt sig to Aar i Kommunen og derved erhvervet sig den i Loven omhandlede Hjemstavnsret. Fra Folkeregistret gaar Skemaet tilbage til Arbejdsløshedskassen til eventuelle Bemærkninger, hvorefter det oversendes til Inspektøren for Arbejdsløshedskasserne, der er den samme som Inspektøren for Arbejdsanvisningen. Ledsaget af eventuelle Bemærkninger fra hans Side gaar derefter Skemaet til Ministeriet, som endelig godkender Listen og udbetaler Beløbene efter eventuelt at have fradraget, hvad der af Arbejdsløshedskassen uberettiget er udbetalt. Ministeriet sender derefter Listen over til de enkelte Kommuner med Krav om, at disse skal betale den Del, som falder paa dem. Men vedkommende Kommune kan nægte at betale sin Del af Understøttelserne, hvis den mener, at Ministeriet har ladet refundere Understøttelser til Folk, som ikke var berettigede til saadanne.

Den her omtalte Kontrol synes jo at være ret effektiv, men til Trods herfor er Misbrug af Kassernes Midler dog ikke udelukket, men som Regel bliver de opdagede.

Det danske System er grundforskelligt fra det norske paa det her omhandlede Omraade. De anerkendte Arbejdsløshedskasser har saaledes uden videre Ret til Refusion af Statskassen af et Beløb, der svarer til *Halvdelen af det af samtlige Kassens Medlemmer indbetalte Kontingent.* Yderligere hjemles der i Loven Kommunerne Ret til at refundere Kasserne et Beløb, som svarer til en Trediedel af de indbetalte Medlemsbidrag. Endelig er der i Loven givet Kasserne en Adgang til at opspare en Reservefond, derved, at der af det aarlige ordinære Medlemsbidrag henlægges et vist Beløb, og Kasserne har da Adgang til at faa et yderligere Tilskud af Statskassen, svarende til Halvdelen af det saaledes henlagte Beløb. Alle disse paa denne Maade opsamlede betydelige Beløb, som for flere Kassers Vedkommende naar op til eller over 1 Mill. Kr., administreres saa godt som uden Kontrol af Arbejdsløshedskassens Leder, der som bekendt er identisk med Fagforeningens Leder, og det ligger praktisk talt i denne Leders Haand til enhver Tid at afgøre, om disse Midler skal bringes i Anvendelse til Understøttelse af arbejdsløse, og om nogen forudgaaende Undersøgelse af, hvorvidt den arbejdsløse virkelig har Krav paa Understøttelse, om han ikke uden nogen som helst Grund selv har forskyldt sin Arbejdsløshed, er der ikke Tale, i hvert Fald sker der ikke nogen Henvendelse til Arbejdsgiveren for at forhøre om Grunden til Arbejdsløsheden, men Understøttelsen udbetales alene paa Grundlag af den arbejdsløses egne Opgivender, og opdages det senere, at vedkommende har misbrugt Kassen, saa har han faaet Pengene, og Staten maa i alle Tilfælde betale. Hvis Kasserne var indrettede som de norske, hvor man risikerer at faa fradraget Statsunderstøttelsen i Tilfælde af uberettiget Brug af Arbejdsløshedshjælpen, vilde det sikkert animere til større Forsigtighed og mere Kontrol.

Det er meget interessant at se det for sin sociale Reformiver saa stærkt fremhævede Norge stille sig saa reserveret og tilbageholdende overfor et saa vigtigt Lovgivningsomraade, særlig interessant sammenlignet med, hvad vi herhjemme har turdet indlade os paa.

Ser man hen til andre os omliggende Lande, saa er der i Forbindelse med det her anførte ikke meget at sige om Sverige. I dette Land har man hidtil søgt at modarbejde Arbejdsløsheden ved periodiske Foranstaltninger fra Stat og Kommune, hvor Trangen til saadanne Foranstaltninger har været til Stede, men ikke i noget Tilfælde uden effektivt at kontrolere, at Muligheden for Arbejde var udelukket.

I England er Arbejdsløshedsspørgsmaalet kun i overordentlig ringe Grad løst, men paa de Omraader, hvor det allerede er sket, er Kasserne underlagt Staten. Beløbene til Understøttelse fremkommer ved Bidrag fra Arbejdsgiver, Arbejder og Stat, og Udbetalingen af Understøttelse foregaar under Kontrol af den offentlige Arbejdsanvisning. Kontrolen skal, før Understøttelse udbetales, konferere med den arbejdsløses sidste Arbejdsgiver.

Tyske Forhold kan i Øjeblikket ikke med noget Udbytte diskuteres. Tidligere lagde man i Tyskland den overvejende Vægt paa Arbejdsanvisningen, som var bragt til en vis Fuldkommenhed, uden at ville beskæftige sig med offentlig Understøttelse til dem, man ikke kunde anvise Arbejde. De høje Arbejdsløshedsunderstøttelser, som nu betales i Tyskland, er en direkte Følge af hele den ulykkelige Situation, som foreligger i dette Land.

Efter det her anførte rejser Spørgsmaalet sig, hvorvidt den Ordning, vi her i Danmark ved Lov har gennemført, og hvorefter Stat og Kommune uden videre yder et Tilskud i Forhold til Medlemsbidraget, er forsvarlig. Spørgsmaalet maa vel besvares under Hensyn til, om Kassernes Virksomhed er uangribelig, om der føres en effektiv Kontrol med, at Misbrug i det mindst mulige finder Sted, om der fra Kassernes Side gøres noget Forsøg paa at hemme Arbejdsløsheden, f. Eks. ved Henvendelser til Arbejdsgivere og til det Offentlige, for under vanskelige Perioder at faa Arbejder sat i Gang eller fremmet, eller om man yder sin Støtte til, at en Kasses Overskud af Arbejdskraft overføres til andre Virksomhedsgrene, hvor der er Brug for saadan.

Jeg tror imidlertid, at man i det hele og store desværre maa slaa fast, at Kassernes Virksomhed udelukkende indskrænker sig til at udbetale Arbejdsløshedsunderstøttelse til dem, der melder sig som arbejdsløse; forøvrigt lader man Tingene gaa deres egen skæve Gang og lader andre rejse Spørgsmaalet om Beskæftigelse til de arbejdsløse. Hvis dette er Stillingen — og det maa jeg fastholde, den er — saa er den nuværende Ordning uforsvarlig.

Hvad nu Misbrugene af Arbejdsløshedsunderstøttelsen angaar, saa tror jeg, at de i ikke ringe Grad er fremkaldte ved de Fortolkninger, som de tilsynsførende Myndigheder har gjort Loven til Genstand for. Arbejderne har fra denne Side ved enhver given Lejlighed faaet indprentet, at dette at gøre sig selv arbejdsløs ingenlunde berettiger til Fratagelse af deres Understøttelse. De af det Offentlige ansatte tilsynsfø-

rende har paa ganske uforsvarlig Maade sat Arbejdsløshedshjælpen og den faglige Lønbevægelse i en saa intim Forbindelse med hinanden, at det har været velegnet til at forvirre Medlemmernes Begreber. Fra afgørende Side fortolker man saaledes Lovens Bestemmelse om, at et Medlem af en Arbejdsløshedskasse ikke uden fyldestgørende Grund kan nægte at overtage et Arbejde, paa den Maade, at »fyldestgørende Grund« bl. a. er, at Arbejderen ikke straks kan opnaa samme Løn, som han hidtil har oppebaaret for det samme Arbejde paa anden Plads, eller at han f. Eks. ikke opnaar et bedre Arbejde, som Arbejdsgiveren eventuelt har stillet ham i Udsigt, eller at Vejen til og fra Arbejdsstedet synes for lang osv., altsammen noget, som burde være Understøttelsesspørgsmaalet uvedkommende.

Man spørger uvilkaarlig fra kyndig Arbejdsgiverside om, hvorfor denne Indblanding i de faglige Forhold anses for nødvendig, og der svares, at Arbejdsløshedskasserne ikke maa anvendes som Middel til at trykke Lønniveauet ned, men tvertimod bør være Arbejderne til Støtte i Lønkampen. Men dette Standpunkt kan ikke hævdes, hverken med Loven i Haand, thi det strider mod dens klare Bestemmelse om, hvad Kassernes Opgave skal være, eller paa Grund af Forholdenes praktiske Udvikling. Og hvis Standpunktet føres ud i sine yderste Konsekvenser, saa maa det nødvendigvis føre til, at en Løn, som er blevet naaet under en Højkonjunktur, nyder saa megen Beskyttelse af Arbejdsløshedskasserne, at det ikke vil være muligt at føre den ned i det naturlige Niveau, som Forholdene til enhver Tid kræver, for at Landets Industri kan være konkurrencedygtig.

Men iøvrigt er Arbejdsløshedskassens Indgriben i den faglige Lønbevægelse fuldkommen upaakrævet. Det er muligt, at man i andre Lande, hvor Organisationsformerne er løsere, hvor Arbejderne ikke, saaledes som her, saa at sige alle staar under én fast sammensluttet Organisations Ledelse — det er muligt, at Betragtninger som ovenanførte dér kan gøres gældende — men her i Landet har de overhovedet ikke nogen som helst Berettigelse. Det er overfor mig blevet fremhævet, at Arbejdsløshedskasserne og deres Anvisning maa være rede til at yde Arbejderne en vis Hjælp i Lønkampen; thi hvis man gennemfører Fordringen om, at en arbejdsløs skal tage Arbejde til den i Faget gældende almindelige overenskomstmæssige Løn, vilde det f. Eks. være Arbejdsgiverne, eller endog deres Organisationer, muligt ved hemmelige Aftaler at trykke Arbejderne ned fra det Lønniveau, hvortil de efterhaanden har kæmpet sig op. Denne Betragtning hviler paa et fuldstændig løst Grundlag og skyldes Ukendskab til de Former, som Arbejdsgivere og Arbejdere anvender, baade under Forhandlinger og under Hævdelsen af de overenskomstmæssigt vundne Fordele. Hvis en Arbejdsgiver under en Højkonjunktur vilde forlange, at Arbejderne — enkeltvis eller flere — skulde tage Arbejde til væsentlig lavere Løn end den, som efterhaanden var blevet den herskende, saa vilde Arbejderorganisationerne og deres Tillidsmænd, som jo findes rundt omkring paa alle Værksteder og Fabriker, øjeblikkelig indblande sig i Forholdet og kræve det ændret i Overensstemmelse med de økonomiske Forhold, som efterhaanden var blevet tilvejebragt i Faget eller paa vedkommende Arbejdssted. Og derfor vil enhver anden Indblanding være ganske overflødig.

Men paa Grund af denne Sammenblanding af Fagforeningernes Lønpolitik og Arbejdsløshedsunderstøttelsen, som i saa høj Grad er fremkaldt ved de autoritative Fortolkninger, der meget energisk er benyttet af Fagforeningerne, er der opstaaet et stort Antal Arbejdsvægringer. Det har været meget utiltalende under den store Arbejdsløshedsperiode at se, hvor vanskeligt det har været at komme til Rette med de arbejdsløse, hvorledes det ene Hold Arbejdere efter det andet har set paa det ledige Arbejde og efter mere eller mindre lovmedholdelige Overvejelser ladet det ligge. Det er meget store Tab, som paa den Maade er paaført alle Parter.

For at gøre Ende paa denne utiltalende Situation stillede jeg et Forslag til Behandling i den af Regeringen i November ifjor nedsatte Kommission angaaende overordentlig Hjælp til de arbejdsløse. Dette Forslag lød saaledes:

»En arbejdsløs skal for at opnaa Ret til Understøttelse efter denne Lov og Lov om anerkendte Arbejdsløshedskasser af 8. April 1914, være pligtig til at paatage sig et ham af et offentligt Arbejdsanvisningskontor anvist Arbejde, naar det af Kontorets Bestyrer skønnes at svare til hans Evne og Uddannelse.

Rejses der af den paagældende Indsigelse mod at overtage det anviste Arbejde, maa han dog, for at bevare Retten til Understøttelse, foreløbig overtage dette, men hans Indsigelse vil straks være at henvise til Prøvelse af et Nævn, som for Københavns og Frederiksbergs Vedkommende sammensættes af de 2 Medlemmer af Tilsynsraadet for Centralarbejdsanvisningen, som til enhver Tid behandler indkomne Klager. Arbejdsanvisningsdirektøren er Nævnets Opmand. Udenfor København sammensættes Nævnet af 2 Medlemmer af vedkommende Arbejdsanvisningskontors Bestyrelse med 1 Repræsentant for Arbejdsgiverne og 1 for Arbejderne. Bestyrelsens Formand (eller Byens Borgmester) er Nævnets Opmand«.

Hvis dette Forslag var blevet vedtaget, var man fremtidig blevet forskaanet for at forhandle med de arbejdsløse saa at sige, medens de stod midt paa Gaden. Mit Forslag blev imidlertid ikke gennemført, og de uheldige Tilstande vedvarer. Hver Maaned minder Beretningerne fra den offentlige Arbejdsanvisning os derom. Et uforholdsmæssig stort Antal Arbejdere udebliver fra det Arbejde, som anvises dem, eller de forlader det hurtigt efter Paabegyndelsen. Under saadanne Omstændigheder mister ogsaa Arbejdsgiveren Lysten til at medvirke til Tilvejebringelsen af bedre Forhold og modtager Opfordringer i saa Henseende med haabløs Hovedrysten.

Ogsaa paa andre af Lovens Omraader har Autoriteternes Fortolkninger fremkaldt alvorlige Misbrug. Jeg skal i saa Henseende pege paa Lovens Bestemmelse

om, at Understøttelse ikke maa udbetales til Arbejdere, som omfattes af en Arbejdsstandsning.

Den Fortolkning, som denne Bestemmelse har været underkastet fra Inspektoratets Side, gaar ud paa, at kun de Arbejdere, som aktivt deltager i en Strejke, altsaa de som direkte nedlægger Arbejdet, kommer ind under Bestemmelsen og beroves Understøttelsen, medens alle andre Medlemmer af Arbejdsløshedskassen ikke betragtes som værende omfattet af Strejken og derfor fortsat kan nyde Understøttelse. Den direkte og umiddelbare Følge af denne Afgørelse er, at Staten understøtter den Blokade, som iværksættes af Arbejderne overfor et nedlagt Arbejde, ganske uanset om denne Arbejdsnedlæggelse er lovlig eller ulovlig.

Om denne Afgørelse og dens Følger foreligger der jo imidlertid saa mange Udtalelser og saa megen Literatur, at jeg maaske her tør indskrænke mig til den her skete Paavisning. Jeg tillader mig dog at henlede Opmærksomheden paa, at Formanden for Den faste Voldgiftsret, Hr. Dr. jur. Ussing, i August-Heftet af »Tilskueren« udførligt har behandlet dette Spørgsmaal og vist det fuldkommen uholdbare i den Afgørelse, som foreligger.

Men Fortolkningernes Rækker udvides stadig. Eksempelvis vil jeg erindre om den fornylig afsluttede Strejke i de kjøbenhavnske Bryggerier. Forholdet var dette, at Bryggeriarbejderne, saavel mandlige som kvindelige, fik Tilbud fra deres Arbejdsgivere. De mandlige forkastede Tilbudet, de kvindelige akcepterede. Der blev derefter etableret Strejke. De kvindelige Arbejdere var imidlertid ude af Stand til at fortsætte Arbejdet, naar de mandlige ikke arbejdede, og som Følge deraf mente Kvinderne, at de var berettigede til at oppebære Understøttelse. Arbejdsløshedsinspektøren afgjorde Spørgsmaalet og afgjorde det fornuftigvis derhen, at da Kvinderne tilhørte det samme Forbund, om end en anden Afdeling, saa maatte det siges, at de omfattedes af Arbejdsstandsningen, og Kassen lukkedes. Ministeriet traf derimod en anden Afgørelse, som gik ud paa, at Kvinderne var berettigede til Understøttelse. Jeg skal nu paa ingen Maade ville insinuere, at der bestod en Aftale mellem de mandlige og de kvindelige Bryggeriarbejdere, men utænkelig er en saadan Aftale jo ikke, og den vilde altsaa, hvis den virkelig eksisterede, sætte Forbundets Medlemmer i Stand til med forholdsvis ringe Midler at gennemføre sine Krav; naar den ene Del af Forbundets Medlemmer saa havde gennemført, hvad de ønskede, vilde det opnaaede Resultat automatisk blive gjort anvendeligt paa den anden Del. Saaledes endte ogsaa denne Strid. Men derefter skønner jeg ikke rettere, end at det vil være muligt fremtidig at strejke ved Delegerede.

Den saaledes trufne Afgørelse vil kunne anvendes i mange Tilfælde af Arbejderne under deres Lønkampe. Men jeg skal vel vogte mig for her at give Anvisninger. Arbejderne vil sikkert selv finde ud af, hvad denne sidste ministerielle Afgørelse kan bruges til.

Det er Eksempler paa de Misbrug, som direkte er fremkaldt af de tilsynsførendes og øverste Autoriteters Fortolkning af Loven. Hvad der er sket af Misbrug paa Grund af manglende Kontrol eller ved at se gennem Fingre, er debateret saa livligt baade i Pressen, ved Møder og paa Rigsdagen, at det synes mig overflødigt her at komme ind paa en nærmere Paavisning af, at Misbrug fra Medlemmernes Side kan finde Sted. Jeg har jo ved mange Lejligheder gjort opmærksom paa de enkeltestaaende Tilfælde. Utallige er de Indberetninger, som fremkommer. Snart holder Kuskenes Vogne i Havnen forspændte og lastede, medens Vognstyrerne er til Kontrol, snart meldes der om, at Vogne ligefrem holder i Rækker foran Arbejdsmændenes Arbejdsløshedskasse, medens Kuskene aflægger Besøg i Arbejdsløshedskassen.

Men meget graverende Tilfælde er jo fremdragne og dokumenterede. Jeg skal blot nævne Forholdet ved Kjøbenhavns Havn, hvor det viste sig, at Arbejderne i stor Mængde skiftedes til at gaa til Kontrol ved Arbejdsløshedskassen, og det kunde ske endogsaa med deres egne Tillidsmænds Vidende.

At trætte denne Forsamling med en Opremsning af de Misbrug, der efter min Formening har fundet Sted, tør jeg ikke tage Tiden til. Det ligger jo ogsaa i Forholdenes Natur, at jeg kun vilde kunne gøre dette meget ufuldstændigt, da jeg, som alle andre udenfor Administrationen af Kasserne, ikke har nogen Adgang til nærmere at gøre mig bekendt med andre Tilfælde end de, der tilfældig indbringes. Det forekommer mig ogsaa at være tilstrækkeligt, naar det klart og tydeligt kan vises, at Loven giver Rum for saadanne Misbrug, og at Kontrollen er saa lidet virkningsfuld og udøves af Folk, der har saa ringe Interesse i den, at sligt kan finde Sted.

Ved disse Eksempler tror jeg at have vist, at Kasserne ikke kan, ikke har evnet og i mange Tilfælde ogsaa har savnet Vilje til at føre en effektiv Kontrol, og jeg vil tillade mig at gaa over til en anden Side af Kassernes Virksomhed.

Det har under den nu forløbne overmaade vanskelige Arbejdssituation været almindeligt paafaldende, at Danmark har vist en saa uhyre stor Arbejdsløshedsprocent. Selvfølgelig har de ekstraordinære Love, som slog Portene op til Arbejdsløshedskasserne og gjorde Adgangen fri for alle de løse, lyssky og arbejdssky Eksistenser, som hidtil havde hutlet sig igennem ved Tiggeri, saalænge dette gik, og derefter endte i offentlig Forsørgelse, medvirket hertil. Men det har ikke været den eneste Grund til denne uhyre Arbejdsløshed.

Det skal nu være interessant at sammenligne, hvad de danske selvstyrende Arbejdsløshedskasser gennem deres Arbejdsanvisning har foretaget for at afbøde Følgerne af den store Arbejdsløshed, som herskede afvigte Aar, med Resultaterne fra f. Eks. Sverige. Jeg skal da først minde om, hvad der formentlig vil være saa vidt bekendt, at jeg ikke behøver at gaa i Detailler, at Minister Stauning ifjor forsøgte ved Henvendelse til forskellige Erhverv, ogsaa til Dansk Arbejdsgiver- og Mesterforening, at undersøge Mulighederne for Formindskelse af den herskende Arbejdsløshed ved Opfordring til Landets Arbejdsgivere om at beskæftige saa mange Arbejdere, som det var dem

muligt. Ved en Undersøgelse, som Arbejdsgiverforeningen i den Anledning iværksatte, viste det sig, at denne Forenings Medlemmer beskæftigede noget nær det samme Antal Arbejdere som i det foregaaende Aar, og Spørgsmaalet blev da, om der var Mulighed for at beskæftige flere. Det Materiale, der ved den Lejlighed kom Arbejdsgiverforeningen i Hænde, viste Muligheder for at beskæftige ca. 10.000 flere Arbejdere end de, der allerede var beskæftigede. Men fra saa godt som alle Sider blev det fremhævet, at man selv havde forsøgt at skaffe den fornødne Arbejdskraft, og at det var mislykkedes. Arbejdsgiverforeningen stod et Øjeblik uforstaaende overfor dette. Man var vel vidende om, at den herskende Sammenblanding af Fagforeningsadministration og Arbejdsløshedsadministration var en væsentlig Aarsag til megen Arbejdsløshed, men at det under de forhaandenværende ret fortvivlede Forhold ikke var muligt at skaffe blot den nødvendige Arbejdskraft til Produktionens Opretholdelse, var paafaldende. Ved at søge at finde andre Aarsager standsede man ved nogle officielle Beretninger fra Arbejdsanvisningsdirektoratet. Jeg skal fremdrage nogle enkelte Punkter af disse. Det drejer sig om, i hvilke Tilfælde Anvisningen har været ude af Stand til at skaffe den begærede Arbejdskraft.

I December 1918 søgtes f. Eks. en Skotøjsarbejder. Det var imidlertid ikke muligt blandt 800 ledige Skotøjsarbejdere at finde en, som Arbejdsløshedskassen ansaa for egnet til det paagældende Arbejde.

Der søgtes 7 Møbelsnedkere, men det var blandt 500 ledige Snedkere ikke Arbejdsløshedskassen muligt at anvise disse 7.

Der søgtes 2 Ligkistesnedkere, men heller ikke saadanne fandtes blandt de 500 ledige.

Der søgtes 3 Smede til Laasearbejde, men blandt 1250 ledige fandtes ikke 3, som kunde paatage sig dette Arbejde.

Der søgtes 7 Kvinder til Kludesortering, men blandt c. 1400 arbejdsløse fandtes ikke 7, som mente at kunne paatage sig dette Arbejde.

Det vil af disse faa Eksempler fremgaa, hvor utilfredsstillende Arbejdsløshedskasserne og deres Arbejdsanvisningskontorer har virket under Krigsperioden. Der vil maaske indvendes, at alle Snedkere ikke egner sig til Møbelsnedkeri, men det er dog mere end paafaldende, at der ikke skulde være 7 blandt 500, som i hvert Fald i nogen Grad kunde udfylde Pladsen og efterhaanden faa den tilstrækkelige Øvelse. Men selv om der kan diskuteres om, hvorvidt man uden videre kan tage en Snedker til Møbelsnedkeri, saa tror jeg ikke, at man kan optage en Diskussion om, hvorvidt en Snedker, der iøvrigt nogenlunde kan sit Haandværk, kan fabrikere en Ligkiste; og navnlig under en Nødstilstand, som faktisk paa det Tidspunkt var til Stede, da Kjøbenhavn saavel som det øvrige Land var slemt medtaget af den spanske Syge, var denne Arbejdsvægring utiltalende. De andre Eksempler skal jeg lade tale for sig. Jeg ved ikke, hvor kunstfærdigt det er at lave Laase eller være Laasesmed, men at der i en Periode, hvor 1250 faguddannede Folk gaar paa offentlig Understøttelse, ikke dog skulde forsøges et Eksperiment, er ubegribeligt. Det samme maa gælde for de nævnte 7 Kvinder, som skulde anvendes som Kludepillersker. Hvor er det tænkeligt, at dette at pille Klude i den Grad skulde være en Specialitet, at man ikke blandt 1400 ledige Kvinder skulde kunne finde de faa Stykker, det drejede sig om.

Giver disse enkelte Eksempler ikke i hvert Fald noget Indblik i, hvordan en saa kolossal Arbejdsløshed som den, vi i 1918 plagedes af, kunde fremkomme? Jeg ved, hvad man fra Arbejdsløshedskasserne og fra de øverste tilsynsførende vil indvende. Man vil sige: Disse Folk skal være i Besiddelse af en vis Færdighed for overhovedet at tjene en ordentlig Løn, og derfor kan man ikke uden videre slaa fast, at de i Henhold til Loven er pligtige at tage saadant Arbejde, fordi de paagældende Arbejdere selv med Loven i Haand kan nægte det under Henvisning til, at det ikke svarer til deres Evner. Men her, mener jeg, er et af de væsentligste Punkter, hvor Arbejdsløshedskasserne og deres Anvisning har svigtet, for det maa jo være deres Opgave mest muligt og med alle de Midler, der staar til deres Raadighed, at formindske Arbejdsløsheden og søge at faa deres Medlemmer i Arbejde. Og hellere end at yde fuld Arbejdsløshedshjælp til Lediggang, maatte man give et mindre Tilskud under en kortere Uddannelsesperiode. Naar Kasserne ikke desto mindre ikke har paataget sig noget saadant Arbejde, hvor paakrævet det end var, saa støtter det jo i høj Grad min i Begyndelsen af min Indledning fremsatte Paastand, at Arbejdsløshedskasserne indskrænkede sig til den Opgave at udbetale af de Penge, som Stat og Kommune og de selv samlede i en Kasse.

Den Fremgangsmaade, som man i Sverige paa samme Tidspunkt anvendte, var i enhver Henseende mere tjenlig. Som jeg før har berørt, har man ikke nogen egentlig Arbejdsløshedsforsikring i Sverige, men da Arbejdsløsheden truede med at tage et betydeligt Omfang, greb man resolut til, dannede Komitéer rundt i alle Byer og Landsogne til Afværgelse af de værste Følger. Rigsdagen bevilgede 5 Mill. Kr., og de rundt i Byerne og Sognene oprettede Organisationer fik Paalæg om at søge paa enhver Maade at holde Arbejdet i Gang og at bringe arbejdsløse i Arbejde, og naar dette var umuligt, da at yde dem en Understøttelse, som dog var betinget af, i hvor høj Grad Trang dertil efter nærmere Undersøgelse konstateredes. Der maatte saaledes indgives Ansøgning i hvert enkelt Tilfælde. De enkelte Tilfælde blev undersøgt grundigt, og den offentlige Arbejdsanvisning, som jo i Sverige er højt udviklet, maatte først sætte sit Stempel paa en Ansøgning, før den kunde bevilges. De mange ledige unge Kvinder søgte man at anbringe paa Husholdningskursus, og det skete i et meget betydeligt Omfang. Det gjorde man ud fra den rigtige Opfattelse, at de unge Kvinder nu til Dags i høj Grad trænger til at opøves i Husgerning og i hvert Fald frem for alt maatte hindres i at gaa ledige. Selvfølgelig havde man Vanskeligheder, og da navnlig med Kvinderne, men det er jo interessant at se i Sammenligning med de Eksempler, jeg har fremført her fra Danmark, hvordan det lykkedes for Svenskerne at overvinde disse Vanske-

ligheder. Da saaledes disse Husholdningskursus var ophørte hen paa Foraaret, og Arbejdsløsheden stadig vedvarede, saa rustede man sig til at beskæftige de arbejdsløse ved Skov- og Landarbejde. Det er jo givet, at alle disse unge Kvinder, som hidtil havde været anbragte i Fabriker og lignende Steder, ikke lige straks lod sig vænne til Ophold paa Landet, men det lykkedes at overvinde al Fordom. De unge Kvinder blev anvendte til Opsamling af Lyng og Løv, der anvendtes som Hjælpefoder, til Rydning af store Strækninger Land, hvor Buske og andre Vækster vanskeliggjorde Opdyrkning, og saaledes indvandtes for Produktionen ikke ubetydelige Arealer.

Jeg kommer her til at mindes en Samtale, jeg en Gang har haft med en svensk Mand i en meget betydelig Stilling. Han afgjorde hele Arbejdsløshedsproblemet kort og godt ved følgende Bemærkning: Arbejdsløsheden er en direkte Følge af Arbejdsløshedshjælpen; hvor denne Hjælp er udpræget til Stede, stiger Arbejdsløsheden, derfor er vi Svenskere tilbageholdende.

Den Ordning af Arbejdsløshedsunderstøttelsen, som jeg i det foregaaende har søgt at klarlægge, har i 1918 kostet den danske Stat rundt 50 Millioner, medens den norske Stats Udgifter (herunder ogsaa Kommunetilskudene) i samme Tidsrum har været rundt Kr. 780,000. For Sverige har jeg ikke nogen nøjagtig Oplysning, men Beløbene, som er anvendt til direkte Understøttelse, er ikke store, idet man har bestræbt sig ved Tilskud til Arbejde og Tilskud til Kursus, f. Eks. i Husgerning for Kvinder, at holde Arbejdsløsheden borte.

Ved mine Sammenligninger mellem Forholdene i Danmark og andre Lande kommer jeg til det Resultat, at den Form, under hvilken det Offentlige her i Landet yder Tilskud til Arbejdsløshedskasserne, bebyrder Stat og Kommune med ufornødent store Udgifter, at de opsamlede, til Dels betydelige Midler, ikke anvendes under samme forsvarlig kontrolerede Form som i andre Lande, og at Arbejdsløshedskasserne og deres Anvisning ganske har manglet Evne til blot i nogen Maade at afbøde Arbejdsløsheden. Og jeg kommer derfor i det hele til det Resultat, at den her i Landet gennemførte Ordning er uforsvarlig.

Men naar dette er Tilfældet, saa ligger det nær at spørge: Hvad sætter man i Stedet? Lykkeligst vilde det efter min Formening være, om man ganske forlod det System, som Arbejdsløshedsforsikringen i Øjeblikket hviler paa herhjemme. Men for det Tilfælde, at man fremdeles vil søge at sætte en Lap paa hist og en Lap paa her for at lukke de værste Huller, saa maa det i det mindste føre til, at de offentlige Tilskud fra Stat og Kommune kun ydes som virkelig Arbejdsløshedshjælp, f. Eks. efter det norske System, og at der ikke af Statskassens Midler aarlig henlægges betydelige Summer i Arbejdsløshedskasserne, uden at de der kommer til nogen Anvendelse. Dernæst maa der gennemføres en fuldt effektiv Kontrol, som alene vil være mulig gennem de offentlige Arbejdsanvisningskontorer i forstaaende Samarbejde med Arbejdsgiverne. Men ikke alene for Kontrolens Skyld, ogsaa af Hensyn til Anbringelsen af den til enhver Tid i de mange forskellige Arbejdsløshedskasser staaende ubeskæftigede Arbejdskraft, er det nødvendigt, at al Arbejdsanvisning samles i de offentlige Kontorer, og at disse udvikles i en ganske anden Grad, end det af forskellige Grunde for Tiden er Tilfældet. Det maa gøres muligt at faa et samlet Overblik over den til enhver Tid tilstedeværende disponible Arbejdskraft, og det maa endvidere gøres muligt for en uafhængig Institution at søge at flytte den overflødige Arbejdskraft hen til de Steder, hvor den tiltrænges, ganske uanset hvilken Arbejdsløshedskasse en Arbejder i Øjeblikket findes tilknyttet. Som Forholdene for Tiden er, sidder hver større eller mindre Arbejdsløshedskasse indenfor sit eget lille Riges Grænser og tillader ikke gerne Udvandring, tager i hvert Fald, som jeg ogsaa har paapeget, ikke Initiativet dertil. Til en Bedring af Forholdene i saa Henseende har der fra mange Sider og ogsaa fra min Side under tidligere Kommissionsbehandlinger af de midlertidige Lovforanstaltninger foreligget tilstrækkeligt formulerede Forslag, uden at det har været muligt at gennemføre disse. Jeg tror imidlertid, at alle de Myndigheder, som har og i Fremtiden maa komme til at beskæftige sig med dette Spørgsmaal, nu vil se med mere Velvilje paa de foreliggende Forslag.

Men med disse Bemærkninger stiller jeg ikke noget Forslag eller fremsætter noget Ønske om fortsat at lappe paa et System, som jeg anser for fejlslagent og i Fremtiden uanvendeligt. Hvis man overhovedet skal komme til en fuldt forsvarlig Ordning, maa den offentlige Arbejdsanvisning og Arbejdsløshedsforsikringen samles i en Institution med en Leder og sættes under Kontrol af de i Arbejderspørgsmaal særlig interesserede, Arbejdsgiverne og Arbejderne. Om Midlernes Tilvejebringelse under en saadan Nyordning kan der forhandles. Jeg læste for nogen Tid siden en Afhandling af en Mand, som blandt saa mange andre under den nu herskende abnorme Situation i hele Verden mente paa dette Omraade at have fundet de vises Sten. Han mente nu, at Arbejdsgivere og Arbejdere i Forening fagvis skulde overtage hele Forsørgelsen af Fagets Arbejdere, altsaa vende tilbage til det gamle Lavssystem. Men selv om det gamle saa langt fra er at forkaste, saa tror jeg dog, at den Del af Fortidens Metoder maa man afstaa fra at vende tilbage til. Derimod anser jeg det ikke for udelukket at optage til Forhandling at indføre et System, hvorefter Arbejdsgivere, Arbejdere og Staten i Forbindelse med Kommunerne bærer Udgiften ved at holde de arbejdsløse i god Kondition og parate til at gribe ind i Arbejdet til enhver Tid, naar det kræves.

Da der, saavidt mig bekendt, for Tiden forberedes en Revision af den nugældende Lov om Arbejdsløshedskasser, tillader jeg mig at opfordre Industriraadet til — i Forbindelse med andre interesserede Organisationer — at indgaa til Regering og Rigsdag med Anmodning om, at Loven ændres i den af mig angivne Retning.

A/S Brandts Klædefabrik.

Af dansk Klædeindustris Historie.

Det synes i de senere Aar at være bleven hævdvunden Skik hos vore større Firmaer, at 25-, 50- eller Hundredaarsdagen fejres ved Udsendelsen af et Festskrift — et Tilbageblik over Firmaets Historie igennem det forløbne Aaremaal, fra Begyndelsen og til Dato. Det er som Regel meget interessant Læsning, ikke mindst naar der fortælles om dansk Industri — om Virksomheders Opkomst og Vækst, hvilket her i Landet uvægerligt betyder haard Kamp. — Det er snart en lang Række saadanne Bøger, der foreligger. Tilsammen taget giver de et alsidigt og yderst karakteristisk Mosaikbillede af Industriens Historie gennem Aarene. — Det her sagte gælder i allerhøjeste Grad om den foreliggende Bog: Aktieselskabet Brandts Klædefabrik, 1869—1919, af Povl Drachmann. Den danner ligesom forudgaaende Beskrivelser fra vor Tekstilindustri, f. Eks. angaaende Bloch & Andresen, og det i sin Tid udsendte interessante Værk, omhandlende Kjærs Mølle, et udmærket Billede af Vilkaarene for dansk Tekstilindustris Opkomst. Det er Beretningen om udholdende og flittige Mænds Besvær i Fabrikationen, med Fabrikationen og med deres Omgivelser. Aldrig fortæller disse Blade — i hvert Tilfælde saa godt som aldrig — om Aladdin, Turbanen og Appelsinen, sjeldent om Støtte og Forstaaelse fra Nationens Side i Arbejdet for at rydde Vanskeligheder af Vejen og skabe Jordbund og Muligheder for at brødføde en stigende og betydelig Befolkningstilvækst. Thi den Begejstring for nationalt Arbejde, som kendes fra andre Lande og Folk — og som skulde synes saa naturlig, at den slet ikke behøvede at stimuleres, men som vi herhjemme har maattet danne en særlig Forening for at søge skabt — den træffes kun sjeldent og sporadisk i den store Befolkning, og kun hos dem, der ser lidt ud over Dagen og Vejen.

Det staar alt at læse i Povl Drachmanns Bog, der oplyser, at Oprindelsen til Brandts Klædefabrik er et, som det synes gennem hele det 18. Aarhundrede drevet Kundefarveri i Odense. Omegnens og Byens Folk leverede hjemmegjorte Garner og Klæder til Farvning, og fik dem hjem igen. Det var i den gamle Tid — Indigofarveriets — før Aniliner og lignende Djævelskab kom op. — Der var mange af den Slags i Landet, mindst et i hver større By. Men ved Midten af forrige Aarhundrede fik disse Farverier daarlige Tider, Import begyndte og Husfliden indskrænkedes, og det blev da Opgaven for den meget klartskuende Indehaver, Søren Kisbye Brandt, at søge en Virksomhed tilknyttet, der kunde »beskæftige« Farveriet — om man saa tør udtrykke det, og han valgte hertil Fremstilling af Klæde. Medens talrige andre lignende Virksomheder tumledes videre paa Tidens Strøm og stødte paa Modgangstidernes Skær og Grunde, manøvrede »den gamle Brandt« — og efter ham særlig hans Søn, Søren Christian Brandt, og senest en af dennes Svigersønner, Fabrikant Mengel, — Virksomheden gennem aarelange Vanskeligheder og stadig frem og atter frem, til den i Øjeblikket staar som en smuk, moderne Fabrik i fuld Kraft og med et godt, gammelt Navn — det bedste Ry for gode Varer, som iøvrigt dansk Klædeindustri i det hele efterhaanden har erhvervet sig.

Bogen, der er nydeligt illustreret og foreligger i det smukkeste typografiske Udstyr, slutter med en grundig Omtale af Virksomhedens Indretning nu i vore Dage — de mange Afdelinger: Spinderi, Væveri, Valkeri, »Overskæreri« o. s. v. — Det er, hvad der berettes om i denne Bog, der udmærker sig ved en forbavsende Fylde og Forstaaelse. Formen er Digterens, Indholdet snart Teknikerens, snart Nationaløkonomens. Fra først til sidst præges den af sin Forfatters Begejstring for Industri og skabende Kræfter overhovedet — og Brandts Klædefabriks Historie er vel egnet til at begejstre. — Det Faatal af Udvalgte, der har faaet Bogen om Brandts Klædefabrik i Hænde, vil fryde sig over den. Den er let læst — trods det lødige Indhold. *G. G.*

Standardisering indenfor den svenske Industri.

En Foredragsserie.

Blandt de Publikationer, »Sveriges Industriforbund« udsender, er nu udkommet de Foredrag, som holdtes ved Forbundets Diskussionsmøde om ovennævnte Emne, den 9. April iaar. Den letlæste lille Bog paa 88 Sider, som er udkommet i Kommission hos A/S Nordiska Bokhandeln i Stockholm, til en Pris af 3,50 Kr., indeholder 7 Foredrag foruden forskellige Indlæg i Diskussionerne og danner en udmærket Indledning til Forstaaelse af Bestræbelsernes Hovedprinciper og deres Muligheder i Øjeblikket for Gennemførelse.

Overingeniør Forsberg indleder Bogen med et Foredrag om Standardiseringen i Almindelighed og Fordelene derved samt om Farerne ved en Standardisering, der foretages uden Sagkundskab, og de øvrige 6 Foredragsholdere fortsætter med at uddybe Spørgsmaalet for hver sin af Sveriges større Industrigrene.

Allerede Indlederen berører Byggeriet, idet han udtaler, at med de Materialepriser og de Arbejdspriser, der findes i Øjeblikket, tror han, at den eneste Løsning af Boligspørgsmaalet ligger i Retning af en Standardisering saavel af hele Bygninger som af de forskellige anvendte Materialer. Kaptajn Elliot betragter dette Forslag fra forskellige kunstneriske og økonomiske Synspunkter og er af den Opfattelse, at der kunstnerisk snarere vil vindes end tabes ved Standardiseringen, og at den økonomiske Fordel i hvert Fald vil være uhyre.

Tekstilindustrien behandles af Direktør Hennig, som ganske kort udtrykker som sin Opfattelse, at medens Standardisering for Raavarernes Vedkommende er ønskelig, og man ogsaa har Øjnene aabne herfor, saa er Forholdene i Sverige ikke saadanne, at en Standardisering af Halv- og Helfabrikata kan anses for tilraadelig. Den Standardisering, som under Krigen af Staten blev paanødet Industrien, haaber Direktør Hennig meget snart vil blive ophævet.

Ingeniør Vestergrens Foredrag: »Nogle Synspunkter angaaende Standardisering indenfor Papirindustrien« er maaske det, der giver Læseren den klareste Forstaaelse af Standardiseringens Problem, idet Ingeniøren kun beskæftiger sig med et enkelt Spørgsmaal, Papirs Format, og indgaaende behandler de forskellige fremkomne Forslag til Normal-Formatet. De efter Foredraget aftrykte Diskussionsindlæg viser ogsaa, med hvilken Interesse det maa have været paahørt.

Forholdene for Jernindustriens Vedkommende behandler Ingeniør Ekstrand. Han peger paa, at et stærkt Sammenhold er nødvendigt mellem Fabrikerne, hvis Standardiseringen skal udformes effektivt, idet de maa dele Fabrikationstyperne imellem sig og saaledes maaske oprette et fælles Salgskontor med Opgaver i Lighed med Stahlwerks-Verbands.

En historisk Oversigt over Standardiserings-Forsøgene giver Ingeniør Traneus, som er en ubetinget Tilhænger af Systemet for den elektrotekniske Industris Vedkommende, og han bringer tillige et ret udførligt Forslag til Organisation og Financiering af Standardiseringen.

Endelig afsluttes Foredragsholdernes Række med Ingeniør Hallstrøm, som paa Maskinindustriens Vegne giver Standardiseringen sin fulde Støtte.

Betænkeligheden ved Indførelse af streng Standardisering faar sit klareste Udtryk i det sidste af otte Punkter, som Sir John Wolfe Barry, den Mand paa hvis Initiativ det engelske Standardiseringsudvalg nedsattes og dettes nuværende Præsident, fremsatte i en Tale i Maj 1917:

»Normerne skal, hvad der maaske er det vigtigste, aarligt underkastes Revision for ikke at bremse Udviklingen indenfor forskellige Fag og ikke at lade deres Arbejdsmetoder stivne.«

Fordelene ved Standardiseringens Indførelse er paa den anden Side saa store, at det er værd at gøre sig bekendt med dem, saa meget mere som der er Sandhed i hvad Ingeniør Traneus udtaler:

»Dette er saa meget nødvendigere, som vi for de fleste Raavarebehovs Vedkommende er henvist til Import, og en Tendens synes at gøre sig gældende i Udlandet til at lade os betale Raavarerne dyrt, men faa Helfabrikata til forholdsvis billige Priser. Hvilken Fare dette betyder for vor Industri behøver ingen Paavisning. Under saadanne Forhold og tillige i Betragtning af Arbejdslønnens Stigning er en vidt dreven Standardisering vor eneste Redning.«

□□□□□□

Sveriges Vandkraft.

Det svenske Fagblad »Verkstäderna« oplyser, at Sveriges disponible Vandkraft skønsmæssigt er opgjort til omtrent 10 Mill. HK., som er tilgængelige de 6 Maaneder af Aaret, eller ca. $6^3/_4$ Mill. HK. tilgængelige i 9 Maaneder, hvilket i sidste Tilfælde vil sige omtrent 1,170 HK. pr. Tusind Indbyggere. I Sammenligning med de øvrige evropæiske Lande staar Sverige som Nr. 2, idet Norge er Nr. 1 med 7 500 000 HK. i sine industrielt anvendbare Vandfald. Som Nr. 3 stod det gamle Østrig med 6 130 000 HK., dernæst kommer Frankrig med 5 857 000, Italien med 5 500 000, Schweiz med 1 500 000, Tyskland med 1 425 900 og Storbritannien med 963 000 HK. Forholdet stiller sig dog paa en anden Maade, naar de andre Verdensdele medtages i Betragtningen. De Forenede Stater skal saaledes raade over 200 Mill. HK., hvoraf Niagara alene repræsenterer 7 Mill. Kanada har 26 Mill. HK., og alene Viktoriafaldene i Sambesifloden i Afrika skal repræsentere 25 Mill. HK.

Man har beregnet, at 3,5 Mill. HK. af de svenske Falds samlede Kraft i Øjeblikket er egnede til Udbygning og kan forventes udbyggede i Løbet af de næste 50 Aar. Samtidig foreligger en Specialundersøgelse af de hidtil indregistrerede Værker. Efter denne fandtes der i 1916 ialt 728 Værker med en samlet Effekt af 926 330 Turbine-Hestekræfter og i 1917 787 Værker med 1 105 096 Turbine-Hestekræfter. Ca. 85 pCt. af den udnyttede Kraft blev ved Udgangen af 1917 anvendt til at drive elektriske Generatorer, kun 15 pCt. til direkte Drift. De tilsvarende Tal for 1916 var 82 og 18 pCt.

Udbygningsprocenten er meget forskellig for de forskellige Distrikter: 4,4 pCt. for Øvre-Norrland mod 80,5 pCt. for Mellem-Sverige og ligeledes meget variabel for de enkelte Flodomraader. Den højste Udbygningsprocent fremviser Mælaromraadet, hvor især i Bergslagerna næsten alt tilgængelig Vandkraft er taget i Brug.

En Fordeling af de i 1917 indregistrerede Værker efter Størrelsesgrupper viser, at det overvejende Antal — omtrent 80 pCt. — udgøres af Smaaanlæg under 1000 HK., som dog tilsammen kun raader over ca. 15—16 pCt. af den samlede Effekt. Anlæg paa over 10 000 HK. og derover udgør blot 2 pCt. af det samlede Antal, men repræsenterer næsten Halvdelen af Totaleffekten. Det største Værk er Trollhættan paa nær ved 130 000 HK.

Der er blevet foretaget omhyggelige Undersøgelser for at klarlægge Anlægsomkostningernes Størrelse for de forskellige Slags Vandkraftanlæg. Disse Undersøgelser gav til Resultat, at Udbygningsomkostningerne blev 193 Kr. pr. Turbine-Hestekraft og 320 Kr., naar Reservekraft og Fordelingsanlæg medregnedes, for hver HK. af Værkets samlede Effekt. Regner man med disse Gennemsnitstal ogsaa for de Værker, hvis Anlægsomkostninger ikke er registrerede, kommer man til en samlet Anlægssum for alle Værker ved Udløbet af 1916 paa 192,3 Mill. Kr. For alle Værker, der ved Udløbet af 1917 var byggede eller var under Bygning, er den tilsvarende Sum 237,4 Mill. Kr. Omkostningerne pr. monteret Hestekraft varierer stærkt fra 35,36 Kr. i den laveste til 4,23 Kr. i den højeste Størrelsesgruppe, heri ikke medregnet Renter og Afskrivninger. Indenfor de forskellige Grupper er Udgifternes procentmæssige Fordeling ganske uensartet. Udgifterne til Administration, Reparationer o. l. er forholdsvis større for de højere Grupper, medens f. Eks. Udgifterne til Arbejdsløn er forholdsvis mindre.

Af en særlig Undersøgelse fremgaar paa den ene

Side de aarlige Omkostningers Formindskelse sammen med Forøgelsen i udbygget Effekt og paa den anden Side de betydelig større Omkostninger for de fordelende Værker end for de Værker, som benyttes til eget Behov. For Industrikraftværkerne er særlig Udgifterne til Administration, Personel og Reparationer lave. Høje Distributionsomkostninger fremviser i Særdeleshed de kommunale Værker.

De samlede Produktionsomkostninger pr. Kilowattime, incl. passende Afskrivninger, løber med 5 pCt. Rente af Anlægskapitalen op til gennemsnitlig 1,38 Øre eller, naar Statens Kraftværker — hvor særlige Forhold gor sig gældende, — faregnes, 1,51 Øre, varierende fra 5,41 Øre ved kommunale Værker til 0,77 Øre ved større Industriværker.

▫▫▫▫▫▫

Mindre Meddelelser.

En Maksimalpris kvæler den tyske Sukkerindustri.

Et Eksempel paa Virkninger af en uheldig Maksimalprispolitik frembyder den tyske Roesukkerindustri. Før Krigen, i Høstaaret 1913—14, fremstilledes der 54,4 Mill. Centner, hvoraf 21,7 Mill. Centner blev eksporteret. Den sidste Sukkerhøst indbragte derimod kun 27 Mill. Centner, og man anslaar den nu stedfindende Høst til blot 16 Mill. Samtidig har Tysklands vigtigste Konkurrent, Kuba, foroget sin Produktion fra 48½ Mill. Centner (1913) til 69 Mill. Centner (1918).

Selv om denne voldsomme Nedgang i den tyske Sukkerhøst maa tilskrives forskellige Aarsager, saasom Grænsereguleringerne mod Vest og Øst, Kulproduktionens Fald og Arbejdskraftmangel, maa den vigtigste Faktor dog regnes at være Maksimalprisen, der simpelthen har faaet Bønderne til at opgive Sukkerroedyrkning. Resultatet er dette, at man maa importere en Del Sukker til en Pris af 200 à 300 Mark pr. Centner, medens en Forhøjelse af den indenlandske Pris til blot 60 à 70 Mark pr. Centner vilde have gjort al Import unødig. — Ikke al »Prisregulering« er lige billig!

Optimisme indenfor tysk Jernindustri.

»Svensk Handelstidning« beretter fra »Hasper Eisen- und Stahlwerk«s Generalforsamling for kort Tid siden, at Bestyrelsens Formand, Gehejmeraad Klöckner, en af Tysklands mest kendte Bjergværksindustrimænd, udtalte, hvorledes Arbejdernes individuelle Arbejdsydelser i den senere Tid har forbedret sig meget, hvorledes Akkordsystemet mange Steder er blevet genindfort og genindført til Arbejdernes Tilfredshed, hvorledes Tilstrømningen af Arbejdere til Kulgruberne i Rhinegnene varer ved, og hvorledes man regner med øget Totalproduktion overalt, hvis det blot bliver muligt i større Stil at opføre Arbejderboliger til Vinteren. Gehejmeraad Klöckner nærede den faste Overbevisning, at Strejkefeberen var paa Retur og rolige, ordnede Arbejdskaar i Vente.

Irsk Linnedindustris Mangel paa Raastoffer.

I »Norges Utenrikshandel« finder man det i Overskriften nævnte Spørgsmaal behandlet i en længere, historisk Artikel. Irland, hvor Storbritanniens Linnedindustri er koncentreret, en Industri, der før Krigen repræsenterede en Kapital paa næsten 20 000 000 £, en aarlig Eksport til over 8 000 000 £, beskæftigede ¾ Millioner Arbejdere og havde en Kende mindre end en Million Spindemaskiner i Gang, lider nu under ikke at kunne fremstille Raavarerne selv. Den Raastofmængde, 116 000 Tons, som Industrien før Krigen arbejdede med, importeredes med 82000 Tons fra Rusland, en Import der bortfaldt ved det russiske Sammenbrud, med 18 000 Tons fra Frankrig og Belgien, hvis raastofproducerende Egne besattes, med 2 000 Tons fra Holland, der standsede Eksporten, og med 1000 Tons fra Tyskland og Østrig. Tilbage blev 13 000 Tons (en god halv Snes Procent af hele Raastofforbruget) stammende fra Irland selv. Som Følge af de fortvivlede Produktionsforhold, Krigstiden derfor bød paa, er Markederne udhungrede, og endnu er der intet Haab om at naa op paa tilnærmelsesvis Fredsproduktionen. Denne den irske Linnedindustris Stilling belyses tilstrækkeligt af Prisstigningen. I 1913: 54 £ pr. Ton: 1914: 104 £; 1915: 175 £; 1916: 183 £; 1918: 240 £ og nu (den af Regeringen garanterede Pris): 280 £. men (i Virkeligheden): 320 £ pr. Ton.

▫▫▫▫▫▫

Erhvervenes Pressesekretariat.

Arbejdsgiverforeningen og Industriraadet har i Fællesskab oprettet et: *Erhvervenes Pressesekretariat*, som skal have til Opgave at indsamle Oplysninger om Arbejder-, industrielle og sociale Spørgsmaal og navnlig ved at stille Materiale til Raadighed for Pressen oplyse den offentlige Mening om disse Forhold.

Det er tillige Planen, at Erhvervenes Pressesekretariat skal være en Slags Konsulent i Presseanliggender for de to Foreningers Medlemmer.

Vi anmoder derfor Industrien om i alle Sager, hvor man ønsker Forbindelse med Pressen, at henvende sig til Pressesekretariatet, der da vil yde Vejledning, ligesom man, for at Sekretariatet paa fyldestgorende Maade kan udføre sin Opgave, anmodes om til enhver Tid at give Sekretariatet saadanne Oplysninger, som det maatte ønske.

Erhvervenes Pressesekretariat har Kontor Lille Kongensgade 1, Kjøbenhavn K., Telefon C. 5630.

Den daglige Ledelse varetages af Redaktørerne *Victor Lemkow* og *Anders Vigen.*

Redaktion: **Povl Drachmann.** Redaktionsudvalg: **H. P. Prior, C. F. Jarl** og **F. H. J. Rambusch.**
Redaktion: Vestre Boulevard 18, Kjøbenhavn B. Telefon Byen 4084.
Ekspedition og Annonceafdeling: Vestre Boulevard 18, Telefon 8100. Generalagentur (Nissens Annoncebureau) Telefon 11977.
For Ikke-Medlemmer af Industriforeningen koster Abonnement paa Tidsskriftet 6 Kr. pr. Aarg.
Trykt hos Nielsen & Lydiche (Axel Simmelkiær)